ԲՆԱԳՐԱՅԻՆ

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾՆԵՐ

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ Ա.

[ԽԷ. ԿԱՆՈՆ ՅՈՐԺԱՄ ՔԱՀԱՆԱ ՎԱԽՃԱՆԻ ԿԱՄ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ՝ ԱՌ Ի ԹԱՂՈՒԻՄՆ]

Ըստ ԺՒ. դ. Դ. ձեռագրի՝ Մատենադարանի Հ՟ր 2789. 1ա-129բ
(կարգային համարը եւ խորագիրն Ա ձեռագրինն են)

178. [ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ. ԺՒ. 16 - ԺԹ. 5.[1*] *Ոչ եթե դուք ընտրեցէք*[2] *զիս], /// այլ ես ընտրեցի*[3] *զձեզ եւ եդի զձեզ, զի դուք երթայցէք*[4] *եւ պտղաբերք լինիցիք. եւ պտուղն ձեր կացցէ: Եւ զոր ինչ խնդրիցէք*[5] *ի Հարւէ իմմէ յանուն իմ*[6]*, տացի*[7] *ձեզ:* 17 *Զայս պատուիրեմ ձեզ*[8]*, զի սիրեսջիք զմիմեանս:* 18 *Եթե աշխարհս*[9] *զձեզ ատեայ*[10]*, գիտասջիք զի նախ զիս ատեաց*[11]*:* 19 *Եթե յաշխարհէ աստի էիք՝ աշխարհս*[12] *զիւրն*[13] *սիրէ՞ր արդեւք. բայց զի չէք յաշխարհէ*[14]*, այլ ես ընտրեցի*[15] *զձեզ յաշխարհէ, վասն այսորիկ*[16] *ատեաց*[17] *զձեզ աշխարհ*[18]*:* 20 *Յիշեցէ՛ք զբանն զոր ասացի ձեզ*[19]*, |1բ| եթե*[20] *ոչ է ծառայ մեծ քան զտէր իւր: Եթե զիս հալածեցին, ապա եւ զձեզ հալածեսցեն. եթե զբանն իմ պահեցին, ապա եւ զձերն*[21] *պահեսցեն:* 21 *Այլ զնոյնս արասցեն ընդ ձեզ մարդիկ*[22] *վասն անուան իմոյ, զի ոչ գիտեն*[23] *զայն՝ որ առաքեացն զիս*[24]*:* 22 *Իմ՝ եթե չէր եկեալ եւ խաւսեցեալ ընդ*

---

[1] պէտք է ունեցած լինի նաեւ .ժե. 11-15՝ ինչպէս Ա, որի 148-177 ընթերցումներն այստեղ պակասում են՝ ընկած 50 թերթի հետ
[2] *Ա ընդրեցէք*
[3] *Ա ընդրեցի*
[4] *Ա երթիցէք*
[5] *Ա խնդրեսջիք*
[6] *Ա > յանուն իմ*
[7] *Ս տացէ*
[8] *ԱՍ > ձեզ*
[9] *Ս աշխարհ*
[10] *Ա ատեա*
[11] *Ս ատեայ*
[12] *Ս աշխարհ*
[13] *ԱՍ զիւրսն*
[14] *Ս ~ յաշխարհէ չէք*
[15] *Ա ընդրեացի*
[16] *ԱՍ այնորիկ*
[17] *Ա ատեա, ՍԳ ատեայ*
[18] *Ա աշխարհս*
[19] *Ս > ձեզ*
[20] *Ս թէ*
[21] *Ա զձեր*
[22] *ԱՍ > մարդիկ*
[23] *ԱՍ ծանեան*
[24] *Ա զհայր եւ ոչ զիս] զայն որ առաքեացն զիս*

նոսա[1]*, մեզ ինչ ոչ գոյր նոցա. բայց արդ՝ չիք պատճառ*[2] *վասն մեղացս իւրեանց:* 23 *Որ պիս ատեայ, եւ զՀայրն իմ ատեայ:* 24 *Եթե զգործսն չէր գործեալ իմ*[3] *ի նոսա՝ զոր ոչ այլ ոք գործեաց,* |2ա| *մեզ ինչ ոչ գոյր նոցա, բայց արդ՝ տեսին, եւ ատեցին*[4] *զիս եւ զՀայրն իմ:* 25 *Այլ զի լցցի բանն, որ յաւրէնսն*[5] *նոցա գրեալ է, եթե ատեցին*[6] *զիս ի*[7] *տարապար[տուց. ՀՄՄՊ· Ա ԼԳ· 19, Լ։· 20, ԿԱ· 5]:* 26 *Բայց յորժամ եկեսցէ մ[խիթա]րիչն, զոր ես առաքեց[իցե*[8] *ձեզ] ի Հաւրէ իմմէ*[9] *զՀոգի[ն*[10] *ճշմ]արտութեան որ ելանէ [ի] Հաւրէ*[11]*, նա վկայեսցէ*[12] *վասն իմ:* 27 *Եւ դուք վկայէք վասն իմ*[13]*, զի ի սկզբանէ ընդ իս էք:* [ՅՁ.] 1 *Զայս խաւսեցայ ընդ ձեզ, զի մի՛ գայթագղեսջիք*[14]*:* 2 *Ի ժողովրդոց իւրեանց*[15] *հանիցեն*[16] *զձեզ: Այլ եկեսցէ ժամանակ՝ զի ամենայն որ սպանանիցին*[17] *զձեզ, |2բ| համարեսցի*[18] *պաշտաւն մատուցանել Աստուծոյ:* 3 *Եւ զայն արասցեն ընդ ձեզ, քանզի ոչ ծանեան զՀայր՝ եւ ոչ զիս:* 4 *Այլ եւ զայս խաւսեցայ ընդ ձեզ, զի յորժամ եկեսցէ ժամա[նակ]՝ յիշեցէք թէ*[19] *ես ասացի[ւ ձեզ]:* 5 *Զայս ի սկզբանէ ոչ ա[սացի] ձեզ*[20]*, քանզի ընդ ձեզ էի»:*

Եւ սարկաւագն քարոզէ. *Եւ ե[ւս] վասն Հոգւոյն Հանգուցելոց, ծունր [գ]նելով զՏէր աղաչեսցուք.* Եւ ասացուք երիս Տէր ողորմեայ: Եւ քահանայն ասէ զաղաւթս.

ՃՁԷ.[21]* *Տէր Աստուած մեր, որ առեղծեր զմարդն ի հող յերկրէ, եւ փչեցեր յերեսս նորա շունչ |3ա| կենդանի, եւ եղիր նա ի դրախտին փափկութեան՝ գործել զնա եւ պահել: Եւ պատուիրանադրեցեր նմա ոչ ճաշակել ի ծառոյն գիտութեան, եւ յանցանելով ընդ հրամանս պատուիրանի քո, Տէ՛ր, մահ խոստ ար նմա, ասելով եթե «Հող եիր Հող դարձցիս» [Ծն· Գ· 19], ըստ որում նմանութեան խոնարհեցան ի հող անձինք մեր, եւ յերկիր մածան մէջք մեր: Բայց վասն յաճախ եւ բարերար եւ մարդասէր եւ անոխակալ ողորմութեանդ քո ո՛չ թողեր ի ձեռանէ գտեղծուածս ձեռաց քոց, այլ եկիր յերկիր, |3բ| զնմանութիւն մարդկան առեր, ի ծառայի կերպարանս եղեալ՝ չարչարեցար, խաչեցար, թաղեցար եւ յերրորդ յաւուր յարեար, եւ համբարձար փառաւք յերկինս, նստար ընդ աջմէ Հաւր, եւ գալոց ես դատել զկենդանիս եւ զմեռեալս՝ անվախճան թագաւորութեամբդ քով: Արդ, բարերար Տէր, յերեւելն քում մեծի փառաւք, յորժամ գաս Հատուցանել ըստ գործոց իւրաքանչիւրոց, բարեխաւսութեամբ սուրբ Աստուածածնիդ եւ սրբոց ճգնաւորաց |4ա| թո՛ղ սմա գյանցանս սոքա՝ զկամաւ եւ զակամայն, եւ դասաւորեա՛յ ընդ սուրբս քո, եւ զմեզ արժանի արա՛ սրբութեամբ կեալ ի հաճոյս քեզ. եւ փառս եւ գոհութիւնս վերառաքեալ Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյդ Սրբոյ:

Խաղաղութիւն. Աստուծոյ երկրպագեա[ցուք].

ՃՁԸ.[1]* *Հայր գթութեանց եւ Աստուած ամենայն մխիթարութեանց, որ մխիթարես զմեզ յամենայն նեղութիւնս մեր, որ հարկանես, Տէ՛ր, եւ դու ինքնին բժշկես, եւ ոչ ոք իցէ որ հանիցէ զմեզ ի ձեռաց քոց, տո՛ւր մեզ, Տէ՛ր, Հոգի*

1 *Ա > ընդ նոսա*
2 *Ա պատճառս, Ս պատճառք*
3 *ԱՍ > իմ*
4 *Ս ատեցին եւ*
5 *ԱՍ յաւրէնս*
6 *Ա ատեցին*
7 *Ս > ի*
8 *Ա առաքեցի*
9 *Ս > իմմէ*
10 *Ա Հոգին*
11 *ԱՍ ի Հաւրէ ելանէ*
12 *Ա վկաէ*
13 *ԱՍ > վասն իմ*
14 *Ա գայթակղեսջիք*
15 *Ա իւրոց*
16 *ԱՍ Հանցեն*
17 *Ս սպանանիցէ*
18 *Ս Համարիցի*
19 *Ա յիշեսջիք էթէ, ՍԳ յիշեցէք թէ ես*
20 *Ա > ձեզ*
21 մասամբ նման Ա ձո-ի Աշխարհաթաղի .ձէ. աղօթքին, բայց հիմնականում տարբեր է

1 մասամբ նման Ա ձ-ի Աշխարհաթաղի .ձթ. աղօթքին

զգաստութեան, |4բ| *Հոգի մխիթարութեան, եւ մխիթարեա՛յ զվշտագնեալս սրտիւք, եւ բժշկեա՛յ զվէրս Հոգւոց եւ մարմնոց սոցա: Եւ որ այժմս Հանդեաւ՝ զսա Հաստատուն յուսով եւ առողջութեամբ միւսանգամ նորոգեա՛յ եւ թուեա՛յ ի համարս սրբոց քոց, զի միշտ գոհասցի եւ փառաւորեսցէ զՀայր եւ զՈրդի եւ զՀոգիդ Սուրբ այժմ եւ միշտ:*

Եւ բառնան քահանայքն եւ բերեն յեկեղեցին. եւ այ կանոն կատարի. Սաղմոս ՃԺԵ. *[19]*· կցուրդ. *Բացե՛ք ինձ զդրունս արդարութեան, զի մտից ընդ[գ այն եւ խոստովան եղէց Տեառն].*

179. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԾՆՆԴՈՑ [ԻԼ· 10-15]. |5ա| *Եւ ել Յակովբ*[2] *ի ջրհորոյ անտի*[3] *երդման, եւ գնաց ի Խառան:* 11 *Եւ եհաս*[4] *ի տեղի մի եւ ննջեաց անդ, զի արեւ*[5] *ի մուտս էր. եւ առ ի քարանց տեղւոյն անտրիկ*[6] *եւ եդ իւր սնարս*[7]*, եւ ննջեաց ի տեղւոյն*[8] *յայնմիկ*[9]*:* 12 *Եւ ետես տեսիլ: Եւ ահա սանդուխք*[10] *հաստա-*

2 *Ս յակոբ*
3 *Ա անդի*
4 *Ա էհաս, Ս հասեալ*
5 *Ս քանզի արեւն, Ա արեւն*
6 *Ս > այնորիկ*
7 *ԱՍ ընդ սնարս իւր] իւր սնարս*
8 *Ա տեղոյն*
9 *Ս յայնմ*
10 *Ս սանդուղք*

տեալ[1] *յերկրի, որոյ գլուխն*[2] *հասանէր մինչեւ*[3] *յերկինս: Եւ հրեշտակք Աստուծոյ գի*[4] *ելանէին եւ իջանէին ընդ նա:* 13 *Եւ Տէր հաստատեալ կայր ի նմա: Եւ ասէ. Ես եմ Տէր*[5] *Աստուած Աբրաամու*[6] *հաւր քո, եւ Աստուած Իսահակայ, եւ Աստուած Յակովբայ*[7]*. մի՛ երկնչիր,* |5ր| *զի տեղիդ յորում դուն*[8] *ննջեցեր*[9]*, քեզ տաց*[10] *զգայ*[11] *եւ զաւակի քումմ:* 14 *Եւ եղիցի զաւակ քո*[12] *իբրեւ զաւազ երկրի: Եւ ընդարձակեսցեն*[13] *ընդ ծովակողմ*[14] *եւ ընդ արեւելս. եւ ընդ հիւսւսի*[15] *եւ ընդ հարաւ: Եւ աւրհնեսցին ի զաւակի քումմ*[16] *ամենայն ազգ*[17] *երկրի*[18]*:* 15 *Եւ ահաւասիկ ես*[19] *ընդ քեզ եմ ամենայն ուրեք ուր եւ երթիցես*[20]*: Եւ դարձուցից զքեզ յերկիրս յայս. եւ*[21] *ոչ թողից զքեզ մինչեւ արարից զամենայն զոր միանգամ*[22] *խաւսեցայ ընդ քեզ»:*

180. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [Ծ՚. 7-12]. «Իբրեւ զի զեղեցիկ են ի վերայ |6ա| լերանց ոտք աւետարանչաց ի բարութեան[23]. զի լսելի արարից զփրկութիւն քո, ասել ցՍիովն[24], թէ թագաւորեսցէ քեզ Աստուած:
8 Զի ձայն պահապանաց քոց բարձրացաւ, եւ ի նոյն բարբառ առհասարակ ցնծասցեն, զի զէմ յանդիման տեսցեն զժամանակն[25] յորում ողորմեցաւ[26] Տէր Սիովնի: 9 Լերինք գոչեսցեն աւերակաւքն հանդերձ գցնծութիւն Երուսաղէմի[27]. զի ողորմեցաւ Տէր Սիովնի[28], եւ փրկեաց զԵրուսաղէմ: 10 Եւ յայտնեսցէ[29] Տէր զբազուկ իւր[30] առաջի ամենայն ազգաց. եւ տեսցեն ամենայն ազգք երկրի |6բ| զփրկութիւն Աստուծոյ մերոյ:
11 Ի բաց կացէ՛ք[3], ելէ՛ք այտի, եւ ի պիղծս մի՛ մերձենայք. ելէ՛ք ի միջոյ նոցա, եւ մեկնեցարուք՝ որք[4] բարձեալ բերէք զսպաս Տեառն:
12 Զի ո՛չ խռովութեամբ ելջիք, եւ ո՛չ փախստեամբ գնացէք[5]. զի առաջի ձեր Տէր ինքնին գնասցէ, եւ ժողովեսցէ[6] զձեզ Աստուած Իսրայէլի[7]»:

181. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՄԱՂԱՔԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [Ի՚. 5-7]. Այսպէս ասէ Տէր[8]. «5 Ուխտն իմ որ ընդ նոսա[9] կենաց եւ խաղաղութեան. եւ[10] ետու նոցա երկիւղ[11] երկնչել յինէն, եւ յերեսաց անուան իմոյ խորշել: 6 Աւրէնք ճշմարտութեան են[12] ի |7ա| բերան նորա, եւ անաւրէնութիւն ոչ գտաւ ի շրթունս նորա. խաղաղութեամբ եւ ողորմութեամբ[13] գնաց ընդ իս. եւ զբազումս դարձոյց յանաւրենութենէ[14]: 7 Զի շրթունք քահանային զգուշասցին գիտութեան. եւ աւրէնս խնդրեսցի ի նմանէն[15], զի հրեշտակ Տեառն ամենակալի է»:

181ա. ՄԱՀ ՄԱՂԱՔԻԱՅ ՄԱԳԱՐԷԻ. *Մաղաքիաս յետ դարձին ի գերութենէ ծնաւ ի Սովփերա, յազգէ Ղեւեայ, եւ մինչ դեռ մանուկն եւս էր, բարի վարս եցոյց յանձին, եւ վասն զի ամենայն ժողովուրդն* |7բ| *պատուէր զնա իբրեւ զանարատ եւ զՀեզ, կոչեցին զնա Մաղաքիաս, որ կոչի հրեշտակ, զի էր տեսլեամբ վայելուչ, եւ որպէս ինքն ասաց ի մարգարէութեանն իւրում, եւ ի նմին եբեւեալ հրեշտակ Աստուծոյ, երկրորդէր զբանս նորա, եւ զհրեշտակն ոչ ոք յանարժանից տեսանէր, այլ միայն զձայն նորա լսէին, իսկ արժանիքն զտեսիլ նորա տեսանէին, որ եղեւ յաւուրսն անիշխանութեան, որպէս եւ գրեալ է ի սփրատփոտինիմն, այս ինքն՝ ի Դատաւորացն, եւ մինչ դեռ մանուկն եւս էր,* |8ա| *յաւելաւ առ հարս իւր եւ թաղեցաւ յագարակի իւրում»:*

199. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՆԳԷԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [Ի՚. 10]. *Այսպէս ասէ Տէր ամենակալ.* «10 *Ի տեղւոջդ յայդմիկ տացի խաղաղութիւն, ասէ Տէր ամենակալ. խաղաղու-*

---

1 *Ա > հաստատեալ*
2 *Ս գլուխ իւր*
3 *Ա > մինչեւ*
4 *ԱՍ > զի*
5 *Ե > տէր*
6 *Ա. աբրահամու*
7 *ԱՍ > եւ Աստուած յակովբայ*
8 *ԱՍ զերկիրդ յորում դուզ (Ա. դու)] տեղիդ յորում դուն*
9 *Ա. ննջես*
10 *Ա. տայց*
11 *Ս զգա*
12 *Ա. քո + իբրեւ զաւազս երկնից եւ*
13 *Ա. ընդարձակեսցիս*
14 *Ս ընդարձակեսցի ի ծովակողմն, Ա. ծովակողմնն*
15 *ԱՍ հիւսիսի*
16 *Ա. ի զաւակի քումմէ, Ս ի քեզ] ի զաւակի քումմ*
17 *ԱՍ ազգք*
18 *Ս երկրի + եւ ի զաւակի քումմ*
19 *Ս ~ ես ահաւասիկ*
20 *Ս պահել յամենայն ճանապարհս քո՝ յոր եւ ասացես] ամենայն ուրեք ուր եւ երթիցես*
21 *Ս զի] եւ*
22 *Ս ինչ զոր] զոր միանգամ*
23 *Ս աւետարանչի համբաւուն խաղաղութեան, իբրեւ աւետարանչի բարութեանց] աւետարանչաց ի բարութեան*
24 *Ս ցսիոն*
25 *Ս զժամանակ*
26 *Ս ողորմեսցի*
27 *Ս ~ երուսաղէմի զցնծութիւն*
28 *Ս նմա տէր] տէր սիովնի*
29 *Ս յայտնի արասցէ*
30 *Ս իւր սուրբ*

1 *Ս ծագք] ազգք*
2 այստեղից ցվերջ Ա-ի համեմատ աւելի է
3 *Ս կացէք + ի բաց կացէք*
4 *Ս որ*
5 *Ս գնասջիք*
6 *Ս եւ որ ժողովէն*
7 *Ս իսրայէլի*
8 *Ս > այսպես ասէ տէր*
9 *Ս նմա*
10 *Ս ես] եւ*
11 *Ս նմա երկիւղ*
12 *Ս էին*
13 *Ս ուղղութեամբ*
14 *Ս յանիրաւութենէ*
15 *Ս խնդրեսցեն ի բերանոյ նորա] խնդրեսցի ի նմանէն*

թիւն[1] *ոգւոց ի*[2] *փրկութիւն ամենայնի, որ գործելոց իցէ*[3] *յարուցանել զաճառդ զայդ»:*

199ա. ՄԱՀ ԱՆԳԵԻ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. *«Անգէաս մարգարէ էր ի յազգէ Ղեւեայ, եւ ծնաւ ի Բարեւղովն, եւ մինչ դեռ մանուկն եւս էր՝ եկն ի Բաբելովնէ յերուսաղէմ եւ յայտնապէս զարձի ժողովրդեանն |8բ| մարգարէացաւ, եւ եւս զչինուած տաճարին, մեռաւ խաղաղութեամբ եւ թաղեցաւ յերուսաղէմ՝ մերձ ի գերեզմանս քահանայիցն փառաւորութեամբ, քանզի եւ նա էր ի յազգէ քահանայիցն»:*

200. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԶԱՔԱՐԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ *[Լ. 9-10]. «Այսպէս ասէ Տէր ամենակալ. Դասաստան արդար դատեցարո՛ւք, եւ ողորմութիւն եւ գթութիւն արարէ՛ք իւրաքանչիւր եղբաւր իւրոյ:* 10 *Զայրին եւ զտնանկն, զորբն եւ զպանդուխտն*[4] *մի՛ յաղթահարէք. եւ ոխս չարեաց ընդ*[5] *ընկերի իւրում մի՛ ոք կալցի ի |9ա| սրտի իւրում*[6]*», ասէ Տէր:*

200ա. ՄԱՀ ԶԱՔԱՐԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. *«Զաքարիաս էր ի յազգէ Ղեւեայ եւ ծնաւ զնա Գադդի՝ յերկրին քաղդէացւոց, եւ եկեալ յերկրէն քաղդեացւոց, երիտասարդ հասակաւ, չատ մարգարէացաւ վասն ժողովրդեանն, եւ նշան եւս ի հաստատութիւն բանիցն, սա ասաց զՅովսեդեկեայ, եթէ ծնցի որդի եւ յերուսաղէմ քահանայացի անարատ քահանայութեամբ՝ յաւրինակ ճշմարիտ քահանայապետին, սա եւ զՍաղաթիէլ վասն որդւոյն աւրհնեաց |9բ| եւ անուանեաց Զաւրաբաբէլ, եւ առ Կիւրոսիւ եւս նշան յաղթութեան, եւ վասն սպասաւորութեան նորա յառաջադոյն ասաց՝ զոր առնելոց էր յերուսաղէմ, եւ աւրհնեաց զնոսա յոյժ, եւ զհանդերձեալն մարգարէացաւ յերուսաղէմ, եւ վասն կատարածին եւ ի սկզբան մինն հեթանոսաց, եւ վախճանի տաճարին եւ աւերածոյն, եւ դատաւորութեան մարգրէիցն, եւ քահանայիցն, եւ չաբաթուցն, / 'ասն կրկին դատաստանին ՝ ակեաց, մեռա[լ] |10ա| խաղաղութեամբ ի բարւոք ծերութեան եւ թաղեցաւ մերձ ի յԱնգեէ»:*

182. ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿԱԹՈՂԻԿԷԻՑ ԹՂԹՈՅՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ *[Լ. Պէտ. Ե. 1-4]. «Զերիցսն այսուհետեւ աղաչեմ՝ իբրեւ զերիցակիցս եւ զվկայս*[7] *չարչարանացն Քրիստոսի, որ եւ հանդերձեալ փառացն յայտնելոց հաղորդ*[1]*.* 2 *արածեցէ՛ք որ ի ձեզ հաւտդ է Աստուծոյ. վերակացու լինել՝ մի՛ իբրեւ ակամայ՝ այլ կամաւ ըստ Աստուծոյ. մի՛ զաւշաքաղութեամբ, այլ յաւժարութեամբ.* 3 *մի՛ իբրեւ տիրելով վիճակին*[2]*, |10բ| այլ լինել աւրինակ հաւտին:* 4 *Զի յերեւել հաւտապետին՝ ընդունիցիք*[3] *զանթառամ փառաց պսակն»:*

196. ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ՏԻՄՈԹԱ ԹՂԹՈՅՆ *[Ր. Տ։Մ. Գ. 1-8]. «Զայս վկայութիւն դնեմ առաջի Աստուծոյ եւ Յիսուսի Քրիստոսի, որ դատելոցն*[4] *է զկենդանիս եւ զմեռեալս ի յայտնութեան իւրում եւ յարքայութեան.* 2 *եւ դու քարոզեա՛յ*[5] *զբանն, հա՛ս ի վերայ ժամու եւ տարաժամու, յանդիմանեա՛յ, սաստեա՛յ, մխիթարեա՛յ*[6]*, ամենայն երկայնմտութեամբ եւ վարդապետութեամբ:* 3 *Զի*[7] *եկեսցէ ժամանակ՝ զի |11ա| ողջմտութեան վարդապետութեանն ոչ անսայցեն, այլ ըստ իւրաքանչիւր ցանկութեանց կուտեսցեն իւրեանց վարդապետս՝ ըստ մարմաջելոյ լսելեաց իւրեանց.* 4 *եւ ի ճշմարտութենէ անդի*[8] *դարձուցանիցեն զլսելիս, եւ յառասպելս կործանեսցին:* 5 *Այլ դու զուարթ կա՛ց յամենայնի, ճգնեա՛յ*[9]*, զգործս աւետարանչի գործեա՛յ*[10]*. զպաշտաւնս*[11] *քո կատարեալ կալ:* 6 *Զի ես այսուհետեւ նուիրեալ եմ, եւ ժամանակ զարձի իմոյ հասեալ կայ:* 7 *Զբարւոք պատերազմն*[12] *|11բ| պատերազմեցայ, զը[ն]թացսն կատարեցի, զհաւատոն պահեցի:* 8 *Այսուհետեւ կայ եւ*[13] *մնայ ինձ արդարութեան պսակն, զոր հատուսցէ ինձ Տէր յաւուր յայնմիկ արդար դատաւորն*[14]*. ո՛չ միայն ինձ, այլ եւ ամենեցուն որ սիրեցին զյայտնութիւն նորա»:*

Ալելուիա. Ծ. [3]. *Ողորմեա՛յ ինձ, Աստուա՛ծ, ըստ մեծ[ի ողորմութեան քումն].*

186. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ *[Ժ.Զ. 33, Ժէ. 1 - Ժ.Ը. 1].* *«Զայս խաւսեցա*[15] *ընդ ձեզ, զի ընդ իս խաղաղութիւն ունիցիք. յաշխարհի աստ նեղութիւն ունիցիք, այլ քաջալերեցարո՛ւք զի ես*

---

[1] *Ս եւ խաղաղութիւն*
[2] *Ս > ի*
[3] *Ս գործիցէ] գործելոց իցէ*
[4] *Ս եւ գորբն եւ զպանդուխտն եւ զտնանկն*
[5] *Ս > ընդ*
[6] *Ս սիրտս ձեր] սրտի իւրում*
[7] *Ս զերիցակից եւ վկայ*
[8] *Ս անտի*
[9] *Ս ճգնեաց*
[10] *Ս գործեա*
[11] *Ս զպաշտաւնդ*
[12] *Ս պատերազմ*
[13] *Ս > եւ*
[14] *Ս արդարն դատաւոր*
[15] *Ս խաւսեցայ*

յաղթեցի աշխարհի: |12ա| [ԺԷ.] 1 Զայս իբրեւ խաւսեցաւ Յիսուս, ամբարձ զաչս իւր յերկինս եւ ասէ. Հա՛յր՝ հասեալ է ժամ, փառաւորեա՛յ[1] զՈրդի քո, զի եւ Որդի քո փառաւորեսցէ զքեզ: 2 Որպէս եաւր նմա իշխանութիւն ամենայն մարմնոյ, զի ամենայնի զոր եաւր նմա, տացէ զկեանն յաւիտենական: 3 Այս են յաւիտենական կեանք, զի ծանիցեն զքեզ միայն ճշմարիտ Աստուած, եւ զոր առաքեցեր զՅիսուս Քրիստոս: 4 Ես զքեզ փառաւորեցի յերկրի. զգործս[2] կատարեցի՝ զոր եաւր ցիս զի [արարից]: |12բ| 5 Եւ այժմ փառաւորեա՛յ[3] զիս, Հա՛յր, առ ի քէն փառաւքն զոր ունէի յառաջ քան զլինել[4] աշխարհի առ ի քէն: 6 Յայտնեցի զանուն քո մարդկան, զոր եաւր ինձ յաշխարհէ. քո էին, եւ ինձ եաւր զնոսա. եւ զբանն քո պահեցին: 7 Արդ գիտացին, եթէ զամենայն ինչ զոր եաւր ինձ, 8 եաւ նոցա. եւ նոքա ընկալան եւ ծանեան ճշմարտութեամբ՝ թէ առ ի քէն ելի. եւ հաւատացին՝ թէ[5] դու առաքեցեր զիս: 9 Արդ, ես վասն նոցա աղաչեմ, [եւ ո՛չ վասն]ն աշխարհի աղա|13ա|չեմ. այլ վասն նոցա՝ զոր եաւր ինձ. զի քո ե՛ն[6]: 10 Եւ որ ինչ իմ է, ամենայն քո է. եւ որ ինչ քո է, այն իմ է. եւ փառաւորեալ եմ ի նոսա: 11 Եւ ես ոչ եւս եմ յաշխարհի, եւ նոքա յաշխարհի են, եւ ես առ քեզ գամ: Հա՛յր սուրբ, պահեա՛յ[7] զնոսա յանուն քո, որով եաւր ինձ, զի եղիցին մի, որպէս եւ մեք մի եմք: 12 Մինչ եի յաշխարհի ընդ նոսա, ես պահեի զնոսա յանուն քո, որով եաւր ինձ. եւ պահեցի. եւ ոչ ոք ի նոցանէ կորեաւ, բայց որդին կորստեան, զի գիրն լցցի: 13 Բայց արդ |13բ| առ քեզ գամ: Եւ զայս[8] խաւսիմ յաշխարհի, զի ունիցին զուրախութիւն[9] իմ լիով յանձինս իւրեանց: 14 Ես եաւ նոցա զբանն քո, եւ աշխարհս ատեաց զնոսա. զի չեն յաշխարհէ, որպէս եւ ես չեմ յաշխարհէ: 15 Ո՛չ զայս աղաչեմ, զի բարձցես զնոսա յաշխարհէ, այլ զի պահեսցես զնոսա ի չարէ: 16 Յաշխարհէ ասաի չեն, որպէս և ես չեմ յաշխարհէ: 17 Սուրբ ի՛ զնոսա ճշմարտութեամբ քով, զի քո բանդ ճշմարտութիւն է: 18 Որպէս զիս առաքեցեր յաշխարհ. եւ ես |14ա| առաքեցի զնոսա յաշխարհ. 19 եւ ի վերայ նոցա ես սուրբ առնեմ զանձն իմ, զի եղիցին եւ նոքա սրբեալք ճշմարտութեամբ: 20 Այլ ո՛չ վասն նոցա միայն աղաչեմ, այլ եւ վասն ամենայն հաւատացելոց բանիւն նոցա յիս. 21 զի ամենեքեան[1] մի իցեն, որպէս դու, Հա՛յր՝ յիս, եւ ես՝ ի քեզ, զի եւ նոքա ի մեզ իցե[են]: Զի եւ աշխարհ հաւատասցէ, եթէ դու առաքեցեր զիս: 22 Եւ ես զփառսն զոր եաւր ինձ՝ եաւ նոցա, զի իցեն մի՝ որպէս եւ մեք մի եմք: 23 Ես ի նոսա, եւ դու՝ յիս, զի եղի|14բ|ցին կատարեալք ի մի: Եւ գիտասցէ աշխար[հ], եթէ դու առաքեցեր զիս. եւ սիրեցի զնոսա՝ որպէս եւ[2] դու զիս սիրեցեր: 24 Հա՛յր, զորս եաւր ինձ, կամիմ՝ զի ուր եա՛ն[3] եմ, եւ նոքա իցեն ընդ իս, զի տեսանիցեն զփառսն զիմ, զոր[4] եաւր ցիս. զի սիրեցեր զիս յառաջ քան զլինել[5] աշխարհի: 25 Հա՛յր արդար, եւ աշխարհ զքեզ ոչ ծանեաւ. այլ ես զքեզ ծանեայ: Եւ նոքա ծանեան՝ եթէ դու առաքեցեր զիս: 26 Եւ ծանուցի նոցա զանուն քո, եւ ծանուցից. |15ա| զ[իւ սէրն] զոր սիրեցեր զիս՝ [ի նոսա ից]է, եւ ես ի նոսա: [ԺԸ.] 1 Զայս իբրեւ ասաց Յիսուս, ել աշակերտաւքն հանդերձ յայնկոյս ձորոյն կեդրովնի՝ ուր

[1] *Ս փառաւորեա*
[2] *Ս զգործն*
[3] *Ս փառաւորեա*
[4] *Ս զլինելն*
[5] *Ս եթէ*
[6] *Ս էին*
[7] *Ս պահեա*
[8] *Ս զայս եւս*
[9] *Ս զուրախութիւնն*

էր պարտէզ, յոր եմուտ ինքն եւ աշակերտքն իւր»:

Եւ քարոզէ սակաւագն.

ՃՀԹ. *Վասն քաւութեան եւ թողութեան մեղաց հոգւոց հանդուցելոյս զՏէր աղ[աչեսցուք].*

Վասն առաջնորդելոյ սմա ընդ նեղ դուռն անձկացեալ ճանապարհին զՏէր [աղաչեսցուք].

Վասն ընդունելոյ զհոգի սորա [ի] խորանս սրբոց զՏէր աղ[աչեսցուք].

Վասն արժանի լինելոյ սմա [ելանել՞] ընդ առաջ փ[առաց Քրիստոսի զՏէր աղաչեսցուք].

|15բ| Վասն դասելոյ սմա յաջակ[ողմա]ն դասուն յանքաւ ուրախութ[եան] զՏէր [աղաչեսցուք].

Վասն արժանի լինելոյ սմա անթառամ պսակացն զՏէր աղ[աչեսցուք].

Վասն պարգեւելոյ սմա հանդիստ յերկնից արքայութեանն զՏէր աղ[աչեսցուք].

Վասն կարգելոյ զսա ի տեղի անգելոց հրշտակաց զՏէր աղաչ[եսցուք].

Վասն հոգւոցն հանգ[ուցելոց], եւ եւս միաբան վ՛՛ զանձինս. ողորմեաց մ:

Տէր ողորմեա՛յ: Ճ. Եւ քահանայքն ելանեն ի բեմսկն, առաջի սրբոյ սեղանոյն, եւ ասեն զաղաւթս.

[1] *Ս ամենեքին*
[2] *Ս > եւ*
[3] *Ս եա*
[4] *Ս զոր*
[5] *Ս զլինելն*

ՃՁ. *Տէր Աստուած, փրկիչ մեր [եւ Աստուա]ծ յաւիտենական, ա-բա[րիչ եւ] իշխան հրեշտակաց [եւ մարդկան, դաստա]ւոր |16ա|[1] կենդան[եաց եւ մեռելոց], ապ-հն[եմք գքո մրգասիր]ութիւն[դ, որ վասն բազում] ողորմ[ութեան քո ոչ կարա]ցե[ր անտես առնել գաստեղծ]ո[ւածս՝ զվիրաւորեալս ի բանսարկու թշնամոյն, կամաւ Հաւր եւ Սուրբ Հոգւոյն խոնարհեցար յարգանդ սուրբ կուսին, եւ հրաշափառ եւ սուրբ ծննդեամբդ զանիծիցն լուծեր զդատակնիք, ամենամեծդ Աստուա՛ծ, որ վասն մեր աղքատացար, փառաւորեմք զքո անմահ թագաւորութիւնդ, որ զկերպարանս ծառայի |16բ| առեր, բեւեռեցար ի] խաչին, [եւ սուրբ եւ պատուա]կան [արեամբ քո զգրաւեալսն ի ծառայութենէ թշնամոյն ազատեցեր ի կեանս, երկրպագութիւն եւ փառս մատուցանեմք քեզ, Հովի՛ւ բանաւոր հաւտի, Տէրդ մեր եւ փրկիչդ Յիսուս Քրիստոս, որ զգրուեալսն յաներեւոյթ եւ յանմարմին դիւեն ժողովեցեր առ ի բնակութիւն սրբոց հրշտակաց, եւ պարապեցեր նշանաւ սուրբ խաչիւդ, կարգեցեր հովիւս տեսուչս եւ առաջնորդս՝ հով[ու]ել իմաստութեամբ զժողովուրդս քո: |17ա| Իսկ ծառայս քոյս, զոր չնորհեցեր մեզ առաջնորդ ի ձեռն սուրբ առաքելոցդ, այսաւր հրաժարեաց ի մէնջ եւ դարձաւ ի հող՝ ուստի ստեղծաւ ըստ հրամանի քում: Եւ մեք՝ մեղուցեալ ծառայքս եւ ժողովուրդս քո, ի տաճարի փառաց սրբութեան քո աղաչեմք եւ խնդրեմք ի քէն, բարեխաւսութեամբ սուրբ Աստուածածնիդ եւ ամենայն սրբոց քոց, որ յաւիտենից հաճոյ եղեն քեզ, ընկա՛լ զբանս ողջունի սորա այժմ ի սուրբ եկեղեցւոջս առաջի սրբոյ սեղանւոյս քո, եւ հանգո՛յ |17բ| գհոգի ծառայիս քո ի խորան քո սիրոցաց, թո՛ղ սմա, ողորմած Տէ՛ր, զյանցանս եւ զմտածութիւնս որ գործովք եւ խորհրդովք, զի դու, Տէ՛ր, միայն կարող ես թողուլ զմեզս, չնորհեա՛յ սմա յարդար դատաւորութեան քում ընդ պետրոսեան աթոռակցութեանդն վերապատուիլ, եւ զմեզ նեսեան աւրհնեա՛յ հոգեւոր հնութեամբդ քով, զի սրբեալք ի յանցանաց, գոհութեամբ փառաւորեսցուք զքեզ ընդ Հաւր եւ ընդ Սուրբ Հոգւոյդ:*

Խաղաղութիւն ը[նդ ամենեսեան]. Աստուծոյ երկրպագեսցուք:

ՃՁԱ. *|18ա| Ի մէջ եկեղեցւոյ եւ առաջի սրբոյ սեղանոյս քեզ երկիր պագանեմք եւ աղաչեմք զանհաս գթութիւնս քո, որ ես երկնամիտ առ ամենեսեան, Քրիստոս Աստուա՛ծ մեր, ընկա՛լ եւ այժմ, Տէ՛ր, բարերարութեամբդ քով զխնդրուածս մեր, եւ հե՛ղ զաղբեւրաբար զառատաբուխ չնորհս Հոգւոյդ Սրբոյ ի գանձս յայս պատուական, որ է տաճար կամաց քոց սրբոց, զի ի ձեռն աւծմանս այսորիկ, որ յանուն քո աւծանեմք սրբով եղովս այսորիկ, ընկալցին սուրբ նշխարքս ոսկերաց |18բ| զաւրութիւն բժշկութեանց, եւ զհալածումն սեւագունդ դիւաց, եւ մեզ պարծանք կենաց, եւ լոյս մեծապես սուրբ խոստովանութեանց, որ ի Հայր եւ յՈրդի եւ ի Սուրբ Հոգիս, [1]որով ընկալեալ սորա զսուրբ աւծումնս, եւ այդր եւս ճշմարտապէս գահակալեսցէ, եւ ընդ այլ ճշմարիտ հովիւսն զբրաբիով յաղթութեան ընկալցի ի քէն, Քրիստո՛ս: Եւ ամենայն սրբով ուրախացեալ փառաւորեսցէ զՀայր եւ զՈրդի եւ զՀոգիդ Սուրբ այժմ եւ միշտ եւ յաւի[տեանս. ամէն]:*

Եւ բառնան քահանայքն եւ հանեն ի |19ա| բեմբն. Եւ դնեն առաջի սրբոյ սեղանոյն եւ ասեն սաղմոս ողբաձայն ԻԲ·[5]· կցուրդ. *Պատրաստ արարեր առաջի իմ զսեղան, ակն [յանդիման նեղչաց իմոց]*: Եւ առեալ սրբոյ քահանային զսուրբ միւռոնն, հեղեալ նախ ի ճակատն, եւ ի գլուխն, եւ յաջոյ ձեռինն՝ որպէս եւ սուրբն Դիոնեսոս Աթենացի պատուիրէ՝ աշակերտ սուրբ առաքելոյն Պաւղոսի. եւ նոյն Դիոնեսիոս կարգաւ մեկնէ զնոյն խորհուրդն, զոր մի՛ ոք զայսպիսի կարգ քրիստոնէութեան, հեթանոսական գարշանաւք ինչ ադարտիցէ, զի առաքելական է կանոնս: Եւ համբուրեն զսուրբ սեղանն որպէս յերեսաց վախճանելոյն, եւ զխորանն եւ զամենայն սրբութիւնսն:

Եւ ի մեռոնելն ասեն.

|19բ| Աւծե՛ր եղով զքո՛ւխս իմ, բաժակ քո որպէս անապակ արբեցոյց զիս:

Եւ զսուրբ Աւետարանն դնեն ի գրկին, եւ ի համբուրելն ասեն.

Ողջո՛յն քեզ, սուրբ եկեղեցի՛.

Ողջո՛յն քեզ, սեղա՛ն սրբութեան.

Ողջո՛յն ձեզ, դասք քահանայութեան. ես ճանապարհորդեցի առ արարիչն իմ:

Սաղմոս ՃԻԸ·[1]. *Ուրախ եղէ ես որ ասեին ցիս՝ [ի տուն Տեառն երթիցուք]*:

Եւ տուն առ տուն զողջոյնսն: Եւ իջանեն ի բեմբէն յեկեղեցին. եւ դարձեալ երթան առաջի սրբոյ սեղանոյն: Եւ համբուրեն զմիմեանս քահանայական կարգաւ, եւ երկրպագելով վախճանելոյն, |20ա| համբուրեն զիւաչն եւ զԱւետարանն եւ զաջն. եւ յիջուցանելն ի բեմբէն փոխեն զսաղմոսն եւ զողջոյնն. սաղմոս Ղ·[1]·

[1] *16րդ թերթից պահպանուած միայն վերին 6 տողի հիմքի նեղ եւ դէպի ցած նեղացող մի շերտ. պակասը լրացրել ենք մեր բուն բնագրի .ճձ. աղօթքից*

[1] այստեղից վար Ա-ի համեմատ աւելի է

Հիմունք նորա ի լեառն [ի սուրբ նորա].

Ողջո՛յն ձեզ, մանկո՛ւնք սուրբ եկեղեցւոյ.

Ողջո՛յն ձեզ, հաւատացեալ եղբա՛րք իմ ի Քրիստոս.

Ողջո՛յն ձեզ, համաւրէն ժողովրդակա՛նք, ես ճանապարհորդեցի առ Քրիստոս յոյսն ամենեցուն:

Սաղմոս ՃԼԸ· [=ՃԼՐ· 1]· *Տէ՛ր, փորձեցեր զիս եւ ի ծ[անեար զիս]:*

Ահա հրաժարիմ ի քէն, սուրբ եկեղեցի՛, ահա մեկնիմ ի ձէնջ, սիրելի եղբա՛րք իմ, ի կոչումն վեր|20բ|նորոգողին Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ. Դու ստացար զ.

Աղաւթս արարէ՛ք վասն իմ, հա՛րք իմ, եղբա՛րք եւ որդի՛ք, եւ աւրհնեսցէ զձեզ Քրիստոս փրկիչ մեր:

Պահեսցէ հաստատուն ի հաւատս իւր՝ մինչեւ ի սահմանեալ կէտ կոչմանս այսորիկ. եւ խաղաղութիւն Տեառն եղիցի ընդ ձեզ յաւիտենից յաւիտեանս ամէն:

Հրաժարելով յաշխարհէս. Եւ ամենայն ժողովուրդն համբուրեն որպէս եւ քահանայքն. Գ.Կ. կցուրդ. Զահեղ եւ զմիւսանգամ գալուստն:

Եւ քահանայն ասէ զաղաւթս.

ՃՁՔ. *Արարչագործ Աստուա՛ծ, |21ա| որ ի ձեռն աստուածային խորհրդոյ քո զառաջնաստեղծ մարդոյն զկերպարանս կերպարանակից եւ նմանակից քեզ արարեր եւ լուսեղէն փառաւք գարդարեցեր, եւ պատկերաւն փառակից գոլով հրեղինաց, եւ ծածկեցաւ հողեղէն մարմին լուսեղէն փառաւքն, իսկ Ադամայ վերագոյն քան զհրեշտակս, որում ցանկային բազմութիւնք վերնոցն, խանդացեալ թշնամին ընդ փառս նորա, մահաբեր պաղոյն ճաշակմամբ խարեաց եւ ընկէց ի փառացն, եւ եհան ի |21բ| վայելչակազնի դրախտէն: Իսկ նորա տեսեալ զինքն մերկացեալ ի լուսեղէն զգեստից, սաղարթասպատ լինելով ընդ անկոյ ի դրախտէն: Իսկ նորա լուծեալ ի պատուիրանէն, եւ ելեալ ի դրախտէն, ոչ եգիտ վշտակցութեանցն միխիթարութիւն, եթե ոչ էր ասացեալ քո կենարարիդ եթե՝ «Հող եիր, եւ ի հող դարձցիս» [Ծն. Գ.. 19]: Ապա այնուհետեւ ցանկայր մահու հասանել, զի մահուամբ զկենդանութիւն գ ր: Իսկ դու, Տէ՛ր, զթութիւն գ ւատ ձեռաց քոց ստեղծեալ յ ւատ ձեռաց քոց ստեղծուածս, |22ա| ոչ կարացեր տեսանել զկորուսեալ նմանակից պատկերին քո նախաստեղծ մարդոյն, խոնարհեցար յերկինից՝ ի լուսեղէն աթոռոյդ, ի հայրական ծոցոյ, եւ զմարմին ծառայի ի կուսէն ճշմարտապէս յանձն առեր, զհոգեստեղծն լուսեղէն փառաւքն ծածկեցեր, եւ զլուսեղէն աստուածութիւնդ ի հողեղէն կերպարանս նմանակից արարեր քոոյստեղծ պատկերին, զպատերազն ի պատրոզէն առաջին սգեմամբն զարդարեցեր, եւ զմեզ զարդարեալ նորոգեցեր ընդ |22բ| նախահաւրն մերում Ադամայ՝ քո կենսաբեր չարչարանաւքդ ի վերայ կենդանարմատ փայտին, եւ արբուցեր մեզ յանմահական եւ ի կողահոս աղբեւրէդ, զմեռելութիւնս մեր կենդանացուցեր անչնչութեամբ քով ի վերայ խաչին, եւ իջանելով քո ի գերեզման, եւ յարութեամբդ քո ի մեռելոց, որ զարդելեալսն ի բանսարկուէն ի մեղսասէր բանդէն ազատեցեր, եւ զկարծիս կարծեալ իշխանին կործանեցեր, եւ զըմբռնեալս ի նմանէ արժանի արեամբ առնուլ զպա|23ա|տիւ քահանյութեան, եւ պսակ պարծանաց ընտրեցեր՝*

Սա լինել սպասաւոր ընդ որդիսն Որոմանի.

Սա նմանեալ Մեղքիսեդեկի՝ լցեալ չնորհաւքն Աստուծոյ.

Սա նմանեալ Մովսիսի նախագահ մարգարէին՝ առաջնորդելով ժողովրդեանն Իսրայէլի յանապատ տեղիս եգիպտացւոց, մուծանել ի տուն Տեառն եւ ի գաւիթս Աստուծոյ մերոյ, եւ ո՛չ արեամբ ցլուց եւ նոխազաց, այլ արեամբն Քրիստոսի մտեալ ի սրբութիւն սրբութեանց.

Սա նմանեալ Ահարովնի |23բ| վկասակիր պատմուճանին եւ ակամբ երկոտասան առաքելոցն փառատրութեամբ համեմատեալ, եւ ո՛չ ակամբ յանդիմանութեան ի վկասին ունելով, որով զկեանս եւ զմահ ժողովրդեանն ճանաչէր.

Այլ զմարմինն Քրիստոսի ի վերայ բազկաց իւրոց բերելով, եւ ի սեղանն լուսոյ պատարագելով, որով զմեզս եւ զանաւրէնութիւն ժողովրդեանն քաւէր.

Սա նմանեալ Սամուիէղի, արկեալ զիւրեաւ զեփուռն եւ զկրկնոց [Հմմտ. Ա. Թագ. Ի. 18-19], քահանայական |24ա| եւ թագաւորական իշխանութեանց, յանշարժ տապանակին հովուէր զժողովուրդն Տեառն:

Սա տաճարի Տեառն գործող.

Սա սեղանոյ Տեառն պաշտաւնեայ.

Սա պատարագիչ Քրիստոսի.

Սա բաշխող մարմնոյ եւ արեանն Տեառն.

Սա մկրտիչ ծնիցելոց աւազանին մկրտութեամբ ջրով եւ հոգւով.

Սա պսակիչ զուգակցեալ յամուսնութիւն՝ տեառնագրութեամբ սուրբ խաչին.

Սա մեղաւորաց դարձուցիչ եւ կոչեցող յապաշխարութիւն քաղցրալուր բարբառով.

Սա քարոզ ժողովրդեանն՝ |24բ| նմանեալ առաքելոցն.

Սա տաւնախմբող մարտիրոսաց ի յիշատակ սուրբ ճգնաւորաց.

Սա յիշատակող ննջեցելոց հաշտարար պատարագաւն.

Սա փառաբանիչ սուրբ Երրորդութեանն՝ ի վերնականն նմանեալ:

*Եւ այժմ, Տէ՛ր, առ քեզ կոչեցաւ, եւ խափանեցաւ պաշտաւն սորա յեկեղեցւոյ քո սրբոյ եւ ի ժողովրդենէ, վասն որոյ ապաչեմք զքեզ, բազմագո՛ւթ, ընկա՛լ գհուլ ի սորա ընդ ընտրեալս եւ ընդ կամարարս անուան քո սրբոյ, խառնեա՛յ ի թիւ աշակերտաց քոց: Եւ |25ա| եթե յանցեալ է սորա յանցանս աշխարհիս այսորիկ ըստ մարդկային բնութեան պատրողին խաբմամբ, թո՛ղ սմա, եւ յանճառ յահեղ եւ յահաւոր գալստեանն, յորժամ նշան խաչին ճառագայթէ ընդ ամպս երկնից, որ է կարապետ գալստեան քո: Եւ հրեշտակապետն հնչեցուցանէ գփողն, ազդ առնելով յաւիտենից ննջեցելոցն, զարթուցանել ի մահահանգիստ քնոյն, եւ յառնեն մեռեալքն ի ի գերեզմանացն, եւ հոգիքն զգենուն զանապական մարմինն, եւ եկեալ առաջի կան ահեղ եւ |25բ| տիեզերական հրապարակին: Յայնմ աւուր յահեղին յանուանէ կոչեա՛յ զծառայս քո, Տէ՛ր, եւ ընդ աջմէ բումմէ կացո՛յ սրաթռիչ թիւով թիւապարիլ ի վերինն Երուսաղէմ, ի մայրն ամենեցուն, ի լուսեղէն առագաստին՝ յաւիտենական եւ յանանց ի լոյսն: Ընդ նմին եւ զաշակերտակիցս եւ զուղեկիցս սորա եւ զյարմարող ժողովրդեանս արժանաւորեա՛յ երանաւոր կոչմանդ քո, Քրիստոս Աստուա՛ծ մեր, զի դու ես Տէր կենդանեաց եւ մեռելոց, եւ Աստուած ողորմութեան: Ընդ որում Հաւր, միանգամայն |26ա| եւ Հոգւոյդ Սրբոյ վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ:

Եւ յետ այսորիկ բառնան քահանայքն եւ հանեն ընդ դուռն եկեղեցւոյն: Եւ եթե եպիսկոպոս իցէ՝ զաթոռն եւ զգաւազանն յեկեղեցւոջն դնեն՝ մինչեւ Աստուած այլ յաջորդեսցէ: Եւ առ դրանն այս կանոն կատարի. Սաղմոս ՃԽԲ· [8]· կցուրդ. *Ո՛յ ինձ զճանապարհ յոր եւ գ[նայի]:*

184. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԳՈՐԾՈՑ ԱՌԱՔԻ [Ի· 17-38]. «*Եւ ի Միղիտէ ալ յԵփեսոս, կոչեաց զերիցուսն եկեղեցւոյն:* 18 *Եւ իբրեւ եկին*[1]*, ասէ ցնոսա. Դուք ձեզէն գիտէք, զի*[2] *յաւրէ յառաջնմէ յորմէ հետէ*[3] *եկի ես*[4] *յԱսիայ, |26բ| որպէս ընդ ձեզ զամենայն ժամանակ*[1] *եղէ.* 19 *ծառայել Տեառն Աստուծոյ*[2] *ամենայն խոնարհութեամբ եւ բազում արտասուաւք եւ պէսպէս*[3] *փորձութեամբք՝ որպէս*[4] *դիպեցան ինձ ի նենգութենէ*[5] *հրէից:* 20 *Որպէս ոչ ինչ զանդիտեցի յաւգտակարացն չպատմել ձեզ, եւ ուսուցանել*[6] *հրապարակաւ, եւ առանին* 21 *տալ վկայութիւն հրէից եւ հեթանոսաց զապաշխարութիւնն*[7] *որ առ Աստուած, եւ զհաւատսն*[8] *որ ի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս:* 22 *Արդ*[9]*, ահաւասիկ ես կապեալ հոգւով*[10]*, երթամ Երուսաղէմ. եւ որ ինչ անցք անցանելոց են ընդ իս |27ա| ոչ գիտեմ*[11]*:* 23 *Բայց*[12] *Հոգին Սուրբ ըստ քաղաքաց քաղաքաց*[13] *վկայէ ինձ*[14]*, եթե կապանք եւ նեղութիւնք մնան քեզ:* 24 *Այլ*[15] *ոչ իւիք պատուական համարիմ զանձն իմ*[16]*, որպէս կատարեալ*[17] *զընթացս իմ ուրախութեամբ, եւ զպաշտաւնն զոր առի*[18] *Տեառնէ Յիսուսէ*[19]*, վկայ լինել Աւետարանի չնորհացն Աստուծոյ:* 25 *Եւ արդ, ահաւասիկ գիտեմ ես, եթե ոչ տեսանիցէք*[20] *զերեսս իմ դուք ամենեքեան, յորս չրջեցայ քարոզել զԱւետարանն.* 26 *յայսմ հետէ*[21] *սուրբ եմ յարենէ ամենեցուն:* 27 *Զի*[22] *ոչ խորշեցայ պատմել*[23] *ձեզ զԱւետարանն Աստուծոյ*[24]*: |27բ|* 28 *Զգոյշ լերո՛ւք*[25] *անձանց եւ հաւտիւք*[26]*, յորում եդ զձեզ Հոգին Սուրբ տեսուչս, հովուել խմաստութեամբ*[27] *զժողովուրդս*[28] *Տեառն, զոր ստացաւ*[29] *արեամբն*[30] *իւրով:* 29 *Քանզի գիտեմ ես, եթե յետ իմոյ ելանելոյս եկեսցեն*[31] *գայլք յապշտակողք*[32]*, որ ոչ խնայեսցեն*[33] *հաւտիդ:* 30 *Եւ ի*

---

1 *Ս եկին առ նա*
2 *Ս > զի*
3 *Ս > հետէ*
4 *Ս > ես*

---

1 *Ս ժամանակն*
2 *Ս > աստուծոյ*
3 *Ս > պէսպէս*
4 *Ս որ*
5 *Ս նենգութեանց*
6 *Ս ուսուցանել ձեզ*
7 *Ս զապաշխարութեանն*
8 *Ս զհաւատոցն*
9 *Ս եւ արդ*
10 *Ս Հոգւովն*
11 *Ս անդ ընդ իս անցանելոց է՝ չգիտեմ] անցք անցանելոց են ընդ իս ոչ գիտեմ*
12 *Ս բայց զի*
13 *Ս քաղաքաց] քաղաքաց քաղաքաց*
14 *Ս ինձ՝ եւ ասէ*
15 *Ս այլ եւ*
16 *Ս ~ համարիմ զանձն իմ պատուական*
17 *Ս զկատարեալ*
18 *Ս առի ի*
19 *Ս յիսուսէ քրիստոսէ*
20 *Ս ոչ եւս տեսանէք*
21 *Ս զաւետարանն. յայսմ հետէ] զարքայութիւնն աստուծոյ: վասն որոյ եւ վկայութիւն դնեմ ձեզ յաւուր յայսմիկ, զի*
22 *Ս քանզի*
23 *Ս ի պատմելոյ*
24 *Ս զամենայն կամս աստուծոյ] զաւետարանն Աստուծոյ*
25 *Ս կացէք] լերուք*
26 *Ս ամենայն հաւտիդ*
27 *Ս > իմաստութեամբ*
28 *Ս զժողովուրդ*
29 *Ա ապրեցոյց] ստացաւ*
30 *Ս արեամբ*
31 *Ս մեկնելոյ գայցեն] ելանելոյս եկեսցեն*
32 *Ս ափշտակաւղք ի ձեզ*
33 *Ս խնայեցեն*

ձէնջ յարիցեն արք, որ խաւսեսցին թիւրա[1]*, ձգեալ զաշակերտեալսն*[2] *զկնի իւրեանց:* 31 *Վասն այսորիկ արթուն կացէ՛ք, եւ յիշեցէք, զի զերկեամբ*[3] *մի, զցայգ եւ զցերեկ, ոչ դադարեցի արտասուաւք |28ա| խրատել զմի մի իւրաքանչիւր ոք ի ձէնջ*[4]*:* 32 *Եւ արդ, յանձն առնեմ զձեզ Աստուծոյ, եւ բանի շնորհաց նորա, որ կարող*[5] *է շինել եւ տալ ձեզ ժառանգութիւն ընդ սուրբս ամենայն*[6]*:* 33 *Արծաթոյ կամ ոսկւոյ կամ հանդերձի*[7] *ո՛չ ուրուք ի ձէնջ ցանկացայ.* 34 *դուք ինքն*[8] *գիտէք, զի զպէտսն իմ, եւ որոց ընդ իս եին՝ պաշտեցին ձեռքս այս:* 35 *Եւ զամենայն ինչ ցուցի ձեզ. եթե*[9] *այսպէս պարտ է վաստակել, եւ զարմանալ զհիւանդս, եւ յիշել զբանն Տեառն*[10] *զոր ասաց*[11] *եթե. Լաւ*[12] *է մանաւանդ տալ քան առնուլ*[13] *[Գործ Ի. 35]: |28բ|* 36 *Եւ զայս իբրեւ ասաց, եղ*[14] *ծունր ամենեքումբք հանդերձ, եւ կաց յաղաւթս:* 37 *Բազում լալիւն եղեւ ամենեցուն. եւ անկեալ պպարանոցսն Պաւղոսի՝ համբուրեին զնա. 38 եւ*[15] *մորմոքեին մանաւանդ ի վերայ բանին զոր ասաց, եթե*[16] *ոչ եւս տեսանիցեն*[17] *զերեսս նորա. եւ յուղարկեցին զնա ի նաւ անդր»:*

201. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱՋԻՆ ԹՈՒՂԱԻՈՐՈՒ|ԹԵՆԷՆ *Ժ.·34-5, Ի.·1]. Եւ գնաց Սամուէլ*[18] *ի տուն իւր*[19] *յԱրիմաթեամ*[20]*:* 35 *եւ ոչ եւս յաւել Սամուէլ տեսանել զՍաւուղ մինչեւ յաւր մահուան իւրոյ, զի սուգ ունէր*[21] *ի վերայ |29ա| Սաւուղայ:* [Իե.] 1 *Եւ մեռաւ Սամուէլ*[22]*. եւ թաղեցին զնա ի տան իւրում յԱրիմաթեամ»:*

185. ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿՈՂՈՍԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ *[Գ.· 1-4]. «Եթէ յարերուք ընդ Քրիստոսի, ապա զվերինն խնդրեցէ՛ք, ուր Քրիստոսն նստի ընդ աջ[ ] Աստուծոյ.* 2 *զվերինն խորհեցի[ ]ք, մի՛ զայս որ յաշ-*

---

1 *Ս խաւսիցին թեւրա*
2 *Ս ձգել զաշակերտսն*
3 *Ս զերկեամ*
4 *Ս > ոք ի ձէնջ*
5 *Ս կարաւղն*
6 *Ս սուրբսն ամենեսեան*
7 *Ս հանդերձից*
8 *Ս ինքնին*
9 *Ս զի] եթե*
10 *Ս տեառն յիսուսի*
11 *Ս ինքն իսկ ասաց*
12 *Ս երանելի] լաւ*
13 *Ս տալն քան առնուլն*
14 *Ս եդեալ*
15 *Ս > եւ*
16 *Ս ասէր, թէ*
17 *Ս տեսանելոց են*
18 *Ս սամուէլ*
19 *Ս > ի տուն իւր*
20 *Ս յարիմաթեամ + եւ սաւուղ ել ի տուն իւր ի գաբաա*
21 *Ս ունէր սամուէլ*
22 *Ս սամուէլ + եւ ժողովեցան ամենայն իսրայէլ եւ կոծեցան զնա*

խարհի[1] *ասա է:* 3 *Քանզի մեռաք, եւ կեանքն ձեր ծածկեալ են ընդ Քրիստոսիւ*[2] *յԱստուած:* 4 *Իսկ յորժամ Քրիստոս յայտնեսցի կեանքն ձեր, յայնժամ եւ դուք ընդ նմա յայտնեսջիք փառաւք»:*

Ալելուիա. սաղմոս ՃԺ. [1]. *Աւրհնեալ անձն իմ զՏէր, [եւ ամենայն ոսկերք իմ՝ զանուն սուրբ նորա].*

183. *|29բ|* ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ *[Ժ.Ջ. 5-32]. «Բայց արդ, երթամ ես առ առաքիչն իմ. եւ ոչ ոք ի ձէնջ հարցանէ ցիս, թէ յո՞*[3] *երթաս: 6 Այլ զի զայս խաւսեցայ ընդ ձեզ, տրտմութիւն ելից զսիրտս ձեր: 7 Այլ ես զճշմարիտն ասեմ ձեզ. լաւ է ձեզ եթե ես երթամ. զի եթե ես ոչ երթայց՝ մխիթարիչն ոչ եկեսցէ առ ձեզ. ապա եթե երթամ, առաքեցից զնա առ ձեզ:* 8 *Եւ նա եկեալ, յանդիմանեսցէ զաշխարհս*[4]*, վասն մեղաց եւ վասն արդարութեան, |30ա| եւ վասն դատաստանի:* 9 *Վասն մեղաց՝ զի ոչ հաւատան յիս:* 10 *Վասն արդարութեան՝ զի առ Հայր իմ երթամ, եւ ո՛չ եւս տեսանիցէք*[5] *զիս:* 11 *Վասն դատաստանի՝ զի իշխան աշխարհիս այսորիկ դատապարտեալ է.* 12 *Եւս բազում ինչ ունիմ ասել ձեզ, այլ ոչ կարէք հանդարտել այժմիկ:* 13 *Յորժամ եկեսցէ նա՝ հոգին ճշմարտութեան, առաջնորդեսցէ ձեզ ամենայն ճշմարտութեամբ. զի ոչ եթե յանձնէ ինչ խաւսեսցի*[6]*, այլ զոր լսէն*[7] *խաւսեսցի, եւ զգալոցն պատմեսցէ ձեզ: |30բ|* 14 *Նա զիս փառաւորեսցէ, զի յիմմէ անտի առնուցու եւ պատմեսցէ ձեզ:* 15 *Ջամենայն ինչ զոր ունի Հայր՝ իմ է. վասն այնորիկ ասացի ձեզ, եթէ*[8] *յիմմէ անտի առնուցու*[9] *եւ պատմսցէ*[10] *ձեզ:* 16 *Փոքր մի, եւ ոչ տեսանէք*[11] *զիս. եւ ապա եւ*[12] *սակաւիկ մի, եւ տեսանիցէք զիս. եւ ես երթամ առ Հայր:* 17 *Ասէին ոմանք յաշկերտացն*[13] *ցմիմեանս. Զի՞նչ է այս, որ*[14] *ասէս ցմեզ, թէ փոքր մի, եւ ոչ տեսանէք զիս, եւ դարձեալ սակաւիկ մի, եւ տեսանիցէք զիս, եւ եթե ես առ Հայր*[15] *երթամ:* 18 *Եւ ասէին, զի՞նչ իցէ |31ա| այն փոքր մեւս եւսն, չգիտեմք զինչ խաւսի:* 19 *Գիտաց Յիսուս եթե կամին ցնա հարցանել. եւ ասէ ցնոսա. Վասն այդորիկ խնդրէք ընդ միմեանս, զի ասացի,*

---

1 *Ս յերկրի*
2 *Ս քրիստոսի*
3 *Ս յո՞վ*
4 *Ս զաշխարհ*
5 *Ս տեսանէք*
6 *Ս խաւսիցի*
7 *Ս լսիցէ*
8 *Ս թէ*
9 *Ս առնու*
10 *Ս պատմէ*
11 *Ս ոչ եւս տեսանիցէք*
12 *Ս > եւ*
13 *Ս յաշկերտաց անտի*
14 *Ս զոր*
15 *Ս հայր իմ*

եթե[1] *Փոքր մի, եւ ոչ տեսանէք զիս, եւ դարձեալ սակաւիկ միւս*[2] *եւս, եւ տեսանիցէք զիս, եւ ես առ Հայր երթամ*[3]: 20 *Ամէն ամէն ասեմ ձեզ, զի լացջիք եւ ողբասջիք դուք, եւ աշխարհս*[4] *խնդասցէ. դուք տրտմեսջիք, այլ տրտմութիւնն*[5] *ձեր յուրախութիւն եղիցի:* 21 *Կին յորժամ ծնանիցի՝ տրտմութիւն է նմա, զի հասեալ է |31բ| ժամ նորա, այլ յորժամ ծնանիցի*[6] *զմանուկն, ոչ եւս յիշէ զնեղութիւնն վասն խնդութեանն, զի ծնաւ մարդ յաշխարհ:* 22 *Եւ դուք այժմ տրտմութիւն ունիք, այլ դարձեալ տեսից զձեզ, եւ ուրախ լինիցին*[7] *սիրտք ձեր. եւ զուրախութիւնն ձեր ո՛չ ոք հանիցէ ի ձէնջ:* 23 *Եւ յայնմ աւուր զիս ինչ ոչ հարցանիցէք: Ամէն ամէն ասեմ ձեզ. զի զոր ինչ խնդրիցէք ի Հաւրէ իմմէ յանուն իմ, տացէ ձեզ:* 24 *Մինչեւ ցայժմ ոչ ինչ խնդրեցէք յանուն իմ. խնդրեցէք եւ առնուցուք. զի ուրախու|32ա|թիւնն ձեր լցեալ իցէ*[8]: 25 *Զայս առակաւք խաւսեցայ ընդ ձեզ. եկեսցէ ժամանակ, յորժամ ո՛չ եւս առակաւք խաւսեցայ*[9] *ընդ ձեզ, այլ յայտնապէս զՀաւրէ պատմեցից ձեզ:* 26 *Յայնմ աւուր խնդրեսջիք յանուն իմ. եւ ոչ ասեմ ձեզ՝ եթե ես հարցից զՀայրն վասն ձեր.* 27 *զի ինքն իսկ Հայր սիրէ զձեզ, զի դուք զիս սիրեցէք*[10], *եւ հաւատացէք եթե ես յԱստուծոյ ելի:* 28 *Ելի ի Հաւրէ եւ եկի յաշխարհս, զարձեալ թողում զաշխարհս*[11] *եւ երթամ առ Հայր:* [12]* 29 *Ասեն ցնա աշակերտքն. Ահա՝ արդ յայտնութեամբ խաւսիս, |32բ| եւ առակ եւ ոչ մի ինչ ասես:* 30 *Այժմիկ գիտեմք, եթե գիտես զամենայն. եւ ո՛չ ինչ պիտոյ է՝ եթե ոք հարցանիցէ զքեզ. յայսմիկ հաւատամք եթե յԱստուծոյ ելեր:* 31 *Պատասխանի ետ նոցա Յիսուս եւ ասէ. Այժմ հաւատա՞ք:* 32 *Ահա եկեսցէ ժամ, եւ եկեալ իսկ է, զի ցրուեսջիք իւրաքանչիւր տեղիս, եւ զիս միայն թողուցուք. եւ չեմ միայն, զի Հայր ընդ իս է»:*

Քարոզի Վասն ի վերուստ խաղաղութ[իւն]

Եւ աս[տուածոյ] [խա]ղաւթս.

ՃՁԳ. *Եկեալ եմք երկիր պագանել առաջի սուրբ փառացդ ա|33ա|*[13][*ռով քո, եւ ի խորանի փառացդ սրբութեան*] *ք[ո, զպաշտա-*

[1] *Ս թէ*
[2] *Ս մեւս*
[3] *Ս > եւ ես առ Հայր երթամ*
[4] *Ս աշխարհ*
[5] *Ս տրտմութիւն*
[6] *Ս ծնցի*
[7] *Ս լիցին*
[8] *Ս եղիցի*
[9] *Ս խաւսեցայց*
[10] *Ս սիրիցէք*
[11] *Ս զաշխարհ*
[12] *Ա-ի համեմատ աւելի ունի 29-32 տունք*
[13] *պահպանուած՝ 33րդ թերթի միայն հիմքի մի նեղ շերտը*

տա]ն[ս զոր մատուցանեմք առաջի] քում [զթութեանդ, զքահանայս] սրբոյ եկ[եղեցւոյ հով]ուել զժողո[վուրդ քո, քան]զի քո հրաման[աւդ կոչեցեր] յաւծումն, [եւ կատարեալ] ժամանակս [ըստ հրամանի քում]: Եւ արդ, Տէ՛ր բա[րերար, զ]պատարագս եւ զ[նուէրս զոր մա]տուցանեմք [վասն մեզաց առաջի քո, եւ] զյիշատա[կս ննջե]ցելոց, զ[որ ի վերայ սրբոյ |33բ| սեղանոյ քո կատարեալ է, ընկա՛լ ի հաճոյս քո եւ ողորմեա՛յ ըստ մեծի ողորմութեան քում, եւ հոգոյ սորա առաջնորդեա՛ ի յերկիր ուղիւղ, որ տանի ի կեանսն յաւիտենականս, ի քրիստոս] Յիսուս [ի Տէր մեր, որում վայել է փ]առք, [իշխանութիւն եւ պա]տիւ [այժմ եւ միշտ]:

[Խաղաղութիւն]. Աստուծոյ երկրպագ[եացուք].

[ՃՁԴ. Յո՛յս արարա]ծոց, եւ փրկի՛չ [աշխարհի, ո]ր վասն մեր [մեղաւորաց խոն]արհեցար [յանճառ փառա]ց, մարմնա[ցար յանարատի] կուսէն, [եւ եկիր կամաւ ի չա]րչարանս, [եդար ի գ]երեզմանի, իջեր ի մեջ դժոխոց եւ] զթչնամին |34ա| կապեցեր ի յանլոյծ կապանս, յարեար ի մեռելոց յաւիտեան երրորդի, եւ մեզ նորոգումն խոստացար ի միւսանգամ գալստեանդ քում: Յիշեա՛յ զհոգի ծառայիս քո այսորիկ, որ ի անուտ կենցաղոյս փոխեցաւ, զքահանայութիւնն զոր կատարեաց յաշխարհի՝ ընկա՛լ քեզ ի հաճոյս, եւ տո՛ւր սմա բաժին ընդ արժանաւորս եւ ընդ սիրելիս անուանդ քո, որք սրբութեամբ պաշտեցին զքեզ, եւ զոր ինչ յանցեալ իցէ սորա՝ բանիւ կամ գործովք, թո՛ղ սմա, քանզի դու ես ողորմած եւ |34բ| մարդասէր Աստուած, եւ քեզ վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պա[տիւ]:

Եւ բառնան քահանայքն եւ տանին ի ճակատ խորանին յարեւելս կոյս. եւ ասեն սաղմոս ողբաձայն, կցուրդ· [ՃԻԹ· 8]. *Աւգնութիւն է մեզ յանուանէ Տեառն այն որ ար[ար զերկինս եւ զերկիր. ՃԻԹ· 1]. Որ յուսա ի Տէր որպէս լեառն [Սիովն]*. Եւ ասե Ալելու.

187. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԵՈՍԻ [ԺԹ· 43-52]. *«Յայնժամ ծագեսցեն*[1] *արդարքն*[2] *իբրեւ զարեգակն յարքայութեան*[3] *երկնից: Որ ունիցի ականջս՝ լսելոյ*[4] *լուիցէ:* 44 *Դարձեալ՝ նման է արքայութիւն*[5] *երկնից գանձի ծածկելոյ յագարակի, զոր գտեալ |35ա| մարդոյ՝ թաքոյց*[6]. *եւ ի խնդութենէ*

[1] *Ա ծագեսցին*
[2] *ՍԳ ~ արդարքն ծագեսցին*
[3] *Ա յարքայութեանն*
[4] *Ա լսելով*
[5] *Ա արքայութիւնն*
[6] *Գ թագոյց*

անդի[1] *երթեալ վաճառէ*[2] *զամենայն ինչ զոր ունի*[3]*, եւ գնէ*[4] *զգարակն զայն:* 45 *Դարձեալ՝ նման է արքայութիւնն*[5] *երկնից առն վաճառականի, որ խնդրիցէ մարգարիտս զեղեցիկս.* 46 *եւ գտեալ մի պատուական մարգարիտ, երթեալ վաճառէ*[6] *զամենայն ինչ զոր ունի եւ գնէ*[7] *զայն մարգարիտ*[8]*:* 47 *Դարձեալ՝ նման է արքայութիւն*[9] *երկնից ուռկանի արկելոյ ի ծով, եւ յամենայն ազգաց ժողովելոյ,* 48 *զոր իբրեւ լցաւ, հանեալ ի ցամաք*[10] |35բ| *եւ նստեալ ժողովեցին զբարի բարին*[11] *յամանս*[12]*, եւ զխոտանն ի բաց ընկեցին:* 49 *Այնպէս եղիցի եւ ի*[13] *կատարած*[14] *աշխարհիս*[15]*. ելցեն հրեշտակք*[16] *եւ մեկնեսցեն զչարս*[17] *ի միջոյ արդարոց*[18]*,* 50 *եւ արկցեն զնոսա ի հնոց հրոյն*[19]*. անդ եղիցի լալ եւ կրճել*[20] *ատամանց*[21]*:* 51 *Ասէ ցնոսա Յիսուս. Իմացարո՞ւք զայս*[22] *ամենայն: Ասեն ցնա. Այո, Տէ՛ր*[23]*:* 52 *Եւ նա ասէ ցնոսա. Վասն այսորիկ ամենայն դպիր աշակերտեալ*[24] *արքայութեան*[25] *երկնից, նման է առն տանուտեառն*[26]*,* |36ա| *որ հանէ ի գանձէ իւրմէ զնոր եւ զհին*[27]*»:*

Եւ բարոզէ սարկաւագն. *Եւ եւս վասն հոգւոցն հանգուցելոց ծանր զն.:*

Եւ քահանայն ասէ զաղաթս.

ՃՁԹ. *Աւրհնեալ ես Տէր Աստուա՛ծ ամենակալ, Հա՛յր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ ըստ բազում ողորմութեան քում առեր զմեզ ի հեթանոսաց ժողովուրդ առնուան քում սրբոյ, զի քո միածնիդ մարմնանալովդ եւ մահուամբդ բարձեր ի մէնջ զմեղս անիծաբեր եւ զմահածինս: Եւ յարութեամբ Քրիստոսի քո ի մեռելոց* |36բ| *[illegible]ար զմեզ վերստին ի յոյսն կ[illegible]նի, յանեղծ եւ յանարատ ժառանգութիւնն, եւ յանթառամ պսակաց ուրախութիւնն, որ պահեալ է մեզ յերկինս, որոց առհասատչեայ մեզ չնորհեցեր զՀոգիդ Սուրբ քո, որով ընկալաք զչնորհս որդեդրութեան քո, որով եւ եղիր յեկեղեցւոջ առաքեալս եւ մարգարէս, աւետարանիչս, հովիւս եւ վարդապետս՝ ի հաստատութիւն սուրբ հաւատի քո ի գործ պաշտաման փառաւորընկալ սեղանոյ քո, ի չինու*|37ա|*ածս մարմնոյ սիրելի Որդւոյ քո, որ զլրումն մեւք առնու, յոր պատիւ եւ զծառայս քո արժանացուցեր քուն չնորհաւքդ, եւ զաւրացուցեր մինչեւ ցայսաւր, եւ այժմ կոչեցեր ի հանգիստ յերկրաւոր աշխատութենէս եւ ի տրտմակից կենցաղոյս այսորիկ: Վասն որոյ աղաչեմք զքեզ, Հա՛յր գթած, ի յարկի փառաց սրբութեան քո, ուստի բաշխես զքաւութիւն կենդանեաց եւ ննջեցելոց, զի ողորմեացիս եւ ծառայիս քո այսորիկ, եւ անտես առնացես զոր ինչ յանցանք* |37բ| *ինչ իցեն սորա ի մարդկային տկարութենէ: Եւ եթե յանցեալ ինչ իցէ սորա երբեք ի սպասաւորութիւն սրբոյ սեղանոյ քո, կամ յայլ ինչ գործ պաշտաման, մոռացիս վասն բազում մարդասիրութեան քո: Եւ զոր ինչ գգուշացեալ իցէ յահաւոր խորհրդոյ քո, առ ի պէտս հաւատացելոց՝ կենդանեաց եւ մեռելոց, ընկալցիս:*

Եւ կամ թե անփոյթ ինչ արարեալ իցէ գկորստեան ուրուք, եւ կամ ծուլացեալ ի քարոզել զպատուիրանս քո, եւ խրատել զժողովուրդ քո, |38ա| *զամենայն թողցես սմա անոխակալ գթութեամբդ քո, եւ քաւիչ լինիցիս բաւանդակ սխալանաց սորա քաղցր եւ բարերար խնորհաւք քո, եւ զմեզս սորա եւ զանաւրենութիւնս, որ վասն կարեաց եւ փառաց մարդկան, եւ կամ վասն սիրոյ եւ ամաւթոյ եւ երկիւղի մարդկան, մի՛ եւս յիշեսցես: Այլ յամենայնի սրբեալ զհոգի ծառայիս քո, արժանաւորեսցուսցես համարձակութեամբ մտանել առաջի քո, ուրախութեամբ կալ յանդիման փառաց աթոռոյ քո,* |38բ| *արդարութեամբ երեւել երեսաց քոց, եւ յայգեսցի յերեւմանէ մեծավայելուչ փառաց քոց, եւ ցնծալից բերկրանաւք զերկրպագութիւն ամենասուրբ երրորդութեանդ փառատրութեամբ մատուցանել, եւ գտանել ի միազաւր տէրութենէդ աւթեվան հանգստեան ի տեղւոջ սրբոց եւ արդարոց, ընդ նոսին զուարճանալ ուրախարար յուսովն: Ընդ որս եւ մեզ չնորհեսցես ժառանգութիւն յարքայութեան Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ, ընդ որում քեզ Հաւր բարերարի եւ* |39ա| *Հոգւոյդ Սրբոյ բարեխնամողի վայել*

---

[1] ՍԳ անսի
[2] Ս երթայ վաճառէ, Ա. վաճառեայց
[3] ՍԳ ունէր
[4] Ա. ուներ եւ գնեաց, Ս ունի եւ գնէ
[5] Ս արքայութիւն
[6] ԱՍ վաճառեայց
[7] ԱՍ ուներ եւ գնեաց
[8] Ա. մարգարիտն
[9] Ա. արքայութիւնն
[10] Ա. ցամաքն
[11] Ա. ժողովեցին զբարին ի բարի, Ս ժողովեցին զբարի բարին
[12] Ա. ամանս
[13] ՍԳ > եւ, Ա. > եւ ի
[14] Ա. կատարած
[15] Գ աշխարհի
[16] Ա. հրշտակք
[17] ԱԳՍ զչարս
[18] Ա. արդարոցն
[19] Ա. հնոցն] հնոց հրոյն
[20] Ա. կրճեալ
[21] Գ ատամանցն
[22] Ա. զայդ
[23] Ա. > տէր
[24] Ա. աշակերտեալ է
[25] Ա. արքայութեանն
[26] Ա. > տանուտեառն
[27] Ա. զհինն եւ զնորն, Ս զնոր եւ զհին, Գ զնորն եւ զհին

է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ եւ մ[իշտ]:

Խաղաղութիւն. Աստուծոյ երկրպագե[ացուք].

ՃՀԷ. *Հովուապետ բարի Քրիստոս, գտակ կորուսելոց եւ խնդրող մոլորելոցս, որ հողեկերացս եղբարս քեզ անուանեցեր զաւրբ զաւրաքեալն, եւ նոքաւք որսացեր զմարդիկ ի կեանս յաւիտենից: Եւ այժմ դու նոյն ինքն մարդասէր Տէր եւ անոխակալ, գթա՛յ ի ծառայս քո, որ աւանդեաց զհոգի իւր ի ձեռն քո, դի եւ սա եղեւ փոքր ի շատէ սպասաւորութեանդ քո: |39բ| Յիշեա՛յ զհոգի սորա եւ զմարմին, որ կայ առաջի քո, եւ թո՛ղ զմեզս սորա՝ զկամաւ եւ զակամայն, պահեա՛յ եւ զմարմին սորա ի բնակութեան սորա, ի ձեռն կենսաբեր խաչի քո, բարեխաւսութեամբ սրբոյ Աստուածածնիդ եւ ամենայն սրբոց քոց, եւ հա՛ն մասն եւ բաժին ընդ սուրբս քո յարքայութեանդ երկնից, եւ զմեզ արժանի արա՛ գոհանալով փառաւորել զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ այժմ:*

Եւ ամենայն քահանայքն տեառնագրեն եւ բառնան եւ տանին ի կողմ հարաւոյ, եւ ասեն սաղմոս ՃԽԷ. [5]. |40ա| *Երանի ազգի որո Տէր Աստուած Յակոբայ աւգնակ.*, սաղմոս [ՃԽԷ. 1]. *Աւրհնեալ անձն իմ զՏէր, աւրհնա.* վերջն Ալելու.

167. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՐԿՈՍԻ [Ժ.Գ. 32-37]. «*Այլ ոմանք աւուրն այնորիկ եւ ժամու*[1] *ոչ ոք գիտէ, ո՛չ հրեշտակ*[2] *երկնից*[3] *եւ ո՛չ Որդի, բայց միայն Հայր*[4]: 33 *Զգոյշ լերո՛ւք*[5]*, սկեցէ՛ք*[6] *եւ կացէ՛ք յաղաւթս, զի ոչ գիտէք ե՛րբ ժամանակն իցէ:* 34 *Որպես այր մի գնացեալ ի տարաշխարհ, թողուցու*[7] *զտուն իւր, եւ տացէ*[8] *ծառայից իւրոց իշխանութիւն, եւ իւրաքանչիւր գգործ*[9] *իւր. |40բ| եւ դռնապանին պատուէր*[10] *տացէ*[11]*, զի արթուն լինիցի*[12]: 35 *Արթուն կացէ՛ք*[13]*, զի ոչ գիտէք ե՛րբ տէր տանն գայցէ, յերեկորեա՞յ*[14]*, եթե՞ ի մէջ գիշերի, եթե՞ ի հաւախաւսի*[15]*, եթե՞*[16] *ընդ առաւաւտս:* 36 *Գուցէ եկեալ յանկարծակի*[17] *գտանիցէ զձեզ ի քուն:* 37 *Բայց զոր*

---

1 Գ *ժամուն*
2 Ա *հրշտակք*
3 ՍԳ *հրեշտակք յերկինս*
4 Գ ~ *Հ՚ ՞հայն*
5 Ս *եղե*
6 Ա Գ *Հ՚ ,ք*, Ս *սկեցէք*
7 Ա *եւ թողուցու*
8 Ա *տայցէ*
9 Ա Գ *զգործս*
10 Գ *պատուէր*
11 Ա Գ Ս *տայցէ*
12 Գ *լիցի*
13 Ս *արդ, արթուն կացէք] արթուն կացէք*, Ա *լերուք] կացէք*
14 Ա *յերեկորեա*, Ս *յերեկորեայ*, Գ *յերեկաւրեայ*
15 Ա *Հաւախաւսու*
16 Գ *թէ*
17 Ա *յանդարծակի*

ձեզ[1] *ասեմ, ամենեցուն ասեմ արթուն կացէ՛ք»:*

Եւ քարոզ նոյն է. Եւ ասէ զաղաւթս զայս.

ՃՂ. *Որ արարիչդ ես ամենայն արարածոց եւ ստեղծիչ ազգի մարդկան, որ ի ձեռն միածնի Որդւոյ քո Տեառն մերոյ եւ փրկչի Յիսուսի Քրիստոսի ազատեցեր զ|41ա|մեզ ի ծառայութենէ մահու, նոյնպէս եւ այժմ, Տէր Աստուա՛ծ մեր, զառ ի յելս ճանապարհի ծառայիս քո, խաղաղութեամբ եւ առողջութեամբ առաջնորդեա՛յ ի ձեռն հրեշտակին խաղաղութեան յաւիտեա[ն]ան սրբոց քոց, զի դու ես Աստուած մեր ամենայն յամենայնի, եւ քազ վայել է փառք, իշխանու[թիւն]:*

Խաղաղութիւն. Աստուծոյ երկրպագ[եացուք].

ՃՂԱ. *Որ յամենայնիդ ես բարերար եւ բազումողորմ Աստուած, գթա՛յ ի հոգիս հանգուցելոյս մերոյ, որ այժմս հանգեաւ, եւ բարեխաւսութեամբ սրբոյ Աստուածածնիդ եւ ամենայն |41բ| սրբոց քոց, որք զանձինս իւրեանց քեզ պատարագեցին, ընկա՛լ զհոգի սորա եւ դասաւորեա՛յ յերկնային խորանսդ եւ ընդ անմարմնոց բազմութիւնսն, զոր միշտ գոհանալով փառաւորեսցուք զՀայր եւ*

---

1 Գ *ձեզ*

33- Գ. Տէր-Վարդանեան, Մայր Մաշտոց

զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ այժմ եւ միշտ եւ յաւի[տեանս]:

Եւ տեառնագրեն, եւ բառնան քահանայքն եւ տանին ի կողմ արեւմտից. Սաղմոս ՃԼԲ. [3]. *Տէր անդ պատրաստեաց զաւգնութիւն իւր եւ զկեանսն յաւիտենից*[2]. սաղմոս [ՃԼԲ. 1]. *Զի բարի կամ զինչ վայելուչ:*

189. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՅ [ԻԲ. 24-30]. *Եւ եղեւ*[3] *հակառակու|42ա|թիւն ի մէջ նոցա, եթե ո՞*[4] *ի նոցանէ համարեսցի*[5] *մեծ:* 25 *Եւ նա ասէ ցնոսա. Թագաւորք ազգաց տիրեն նոցա, եւ որ իշխեն*[6] *նոցա՝ բարեկամք*[7] *կոչին.* 26 *այլ դուք ո՛չ այնպէս. այլ*[8] *որ մեծն է ի ձեզ՝ եղիցի իբրեւ*[9] *զկրսեր*[10]*, եւ առաջնորդն իբրեւ*[11] *զսպասաւոր*[12]*:* 27 *Ո՞վ է մեծ, բազմեա՞լն՝ եթե սպասաւորն. ո՞չ ապաքէն՝ բազմեալն, այլ*[13] *ես եմ ի մէջի ձերում իբրեւ զսպասաւոր:* 28 *Եւ դուք էք*[14]*, որ ցանկայիք*[15] *ընդ իս ի*

---

2 Ս *անդ պատրաստեաց տէր զաւրհնութիւն, եւ պէսանայսուիցնիկ*
3 ԱՍԳ ~ *եղեւ եւ*
4 Ս *թէ ո՞վ, Գ թէ ո՞] էթէ ո՞*
5 Ս *համարիցի*
6 Գ *որք իշխենն, Ս իշխենն*
7 ԱՍ *բարերարք*
8 Ա Գ > *այլ*
9 Գ *որպէս] իբրեւ*
10 Ս *զկրտսերն*
11 Գ *որպէս] իբրեւ*
12 ՍԳ *զսպասաւորն*
13 ԱԳՍ *բայց] այլ*
14 Գ > *եք*
15 Ա *ցանգաիք*, Ս *ցանգ կայիք*

փորձութիւնս իմ[1]. 29 *եւ ես ուխտեմ ձեզ՝ որպէս եւ Հայր իմ ուխտեաց ինձ զարքայութիւնն*[2]. |42բ| 30 *զի ուտիցէք եւ ըմպիցէք*[3] *ի*[4] *սեղան իմ յարքայութեանն*[5] *իմում. եւ նստջիք*[6] *յերկոտասան աթոռ*[7] *դատել զերկոտասան ազգն Իսրայէլի*[8]»:

Եւ քարոզ. *Եւ եւս վասն ծանր խոնարհ.:*

Եւ ասէ զաղաւթս.

ՃՂԶ. *Աստուա՛ծ ճշմարտութեան եւ Տէ՛ր ողորմութեան, Հայե՛ց ի պատրաստ բնակութիւնդ քումմէ ի պաղատանս ժողովրդեան քում*[9], *զոր մատուցանեմք հաւատով վասն ծառայիս քո "յանո՜ն քահանայի, զի դու կարգիցեր զմարդիկ Հոգեղէն սպասաւոր անտեսանելի*[10] *փառաց |43ա| էութեան քում*[11], *դու կոչեցեր զնախամարգարէն Մովսէս ի մորենւոյն ձայնիւ քով*[12], *եւ առաքիցեր զնա վերկիչ ժողովրդեան քում*[13], *դու բնարեցեր*[14] *զՀաբրովն եւ զորդիս նորա ի յաւծումն սրբութեան*[15] *եւ փառաւորեալ մեծարեցեր զնա*[16] *աւծմամբ եւ վկասակիր պսակաւք*[17] *քոիւն տեսչութեամբդ*[18], *եւ հրամայեցեր նմա կանգնել ի լեառն*[19], *եւ աւանդեցեր զՀոգի նորա առ քեզ, եւ ընդ*[20] *ամբաձածուկ աջովդ քով*[21] *ամփոփեցեր զմարմին նորա: |43բ| Եւ արդ*[22], *ահա այժմ ծառայս քո եւ առաջնորդ հաւտի քո, զոր ընտրեցեր ի*[23] *գլուխ ժողովրդեան քո, կատարեաց զասպարէզ նախաշուիղ աւրինագրութեան քո, եւ ճեպեաց*[24] *Հոգի սորա բուռ հրամանի կոչման քո, Տէ՛ր*[25], *հանգուցեալ ի տաժանմանց*[26] *մարմնական աղէտից: Վասն որոյ*[27], *աղաչեմք զգթութիւնս*[28] *քո, Տէ՛ր, ընկալ զայս յանարատում քո ուրախութիւնդ, եւ գուարճացո՛յ զՀոգի*

---

1 Գ > իմ
2 Ս զարքայութիւն
3 Գ ընկիցէք
4 Ա. > ի
5 Ս յարքայութեանն
6 Ս նստիցիք
7 Ա. աթոռան, Ս աթոռ, Գ աթոռս
8 Ս ազգ իսրայէլի
9 Ա. քո
10 Ա. անտանելի] որ անտեսանելի
11 Ա. էութեանդ քո
12 Ա. մորենւոյն բանիւք քո] մորենւոյն ձայնիւ քով
13 Ա. քո
14 Ա. բն ՛դեր
15 Ա. ւ ան սրբութեանց] յաւծումն սրբ ն
16 Ա. փառաւորեցեր զնա մեծարեալ
17 Ա. պատմուճանաւն] պսակաւք
18 Ա. տեսչութեամբ
19 Ա. լեառնն
20 Ա. անդ
21 Ա. աջով քո
22 Ա. > արդ
23 Ա. զորս ընդրեցեր (> ի)
24 Ա. ճեպեաց
25 Ա. > տէր
26 Ա. տարժանման
27 Ա. արդ] վասն որոյ
28 Ա. զգթութիւն

սորա յանանց խոստմանց քոց վայելս[1]: *Յիշեա՛յ, Տէ՛ր, զուխտ եւ զժառանգութիւն*[2] *քո, |44ա| զոր փրկեցեր պատուական մարմնով եւ արեամբդ քո սրբով*[3]: *Աւրհնեա՛յ, Տէ՛ր, զբնակութիւն սորա եւ զոսկերս, եւ պահպանեա՛յ*[4] *աջով քո, վերակացու լե՛ր հոգւոյ եւ մարմնոյ սորա*[5], *զի դու ես ժողովարան քոոց կամարարաց եւ չտեմարան անկապտելի, որ ամփոփես նախագահութեամբ*[6] *զվաստակաւորս*[7] *քո եւ հանգուցանես ի դրգանս մշտնջենազուարճ փափկութեանդ, որ կայ եւ պահի յուսացելոցս ի*[8] *Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր. եւ զմեզ արժանաւորս արասցես*[9] *գնալ ի հաճոյս քեզ*[10] *|44բ| եւ ի դէպ ժամանակի*[11] *հասանել խոստացելոյ բարեացդ ընդ ամենայն սուրբս քո. եւ գոհանալով փառաւորեսցուք*[12] *զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հ[ոգին]*[13]:

Խաղաղութիւն. Աստուծոյ երկրպագե[ցուք]:

ՃՂԲ. *Քեզ, թագաւորի երկնաւորի, անմահի եւ մարդասիրի, ամենեքեան ամենայորդոր փութով երկրպագութեամբ զգոհութիւնս վերառաքեմք ի վերայ ծառայիս քո այսորիկ, զոր ընտրեցեր ի վիճակ առաքելական՝ զքեզ ինքն ստանալ բաժին եւ ժառանգութիւն, կալ առաջի մեծի տէրութեանդ քո եւ աղաւթս |45ա| մատուցանել յանուն քո ահաւոր, պաշտել զսեղան քո ահաւոր, եւ հովուել զՀատ քո բանաւոր, ծնանել հոգեւոր աւազանաւն վերսաին զմարդիկ յորդեգրութիւն քեզ, պատարագել զմիածինդ քո, վայելել ի զմանէ, եւ վայելեցուցանել զբազումս, ունել իշխանութիւն կապել եւ արձակել յերկինս եւ յերկրի, առնուլ զթողութիւն մեղաց առ ի քէն՝ կենդանեաց եւ մեռելոց, եւ զարքայութիւն, եւ դարձեալ զպաշտաւն իւր հրամայեցեր կատարել սմա, |45բ| եւ հանդչել ի վաստակոց իւրոց, ազատել ի հոգոց եւ ի տառապանաց կենցաղոյս, փրծանել ի կասկածանաց մեղաց, եւ ի վշտաց եւ ի նեղութենէ, եւ դալ առ քեզ՝ առնուլ զկեանս, յորմէ մերժեալ են*

---

1 Ա. վաելսո
2 Ա. զուխտս եւ զժառանգութիւնս
3 Ա. զուխտս եւ զժառանգութիւնս
4 Ա. արեամբ քո] պատուական... սրբով
5 Ա. պահպանական] եւ պահպանեայ
6 Ա. Հոգոյ սորա եւ մարմնոյ
7 Ա. անվոփես նախագոհութեամբ
8 Ա. զժողովուրդս] զվաստակաւորս
9 Ա. մշտնջենազուարճս զբախտին փափկութեան, որ մնա ի
10 Ա. արա՛
11 Ա. քո
12 Ա. ժամանակի + ընդ սուրբս քո
Ա. ի խոստացեալ հանգիստն եւ ընդ նոսին գոհացողական երգով փառաւորել] խոստացելոց... փառաւորեսցուք
13 Ա. հոգին այժմ եւ միշտ եւ յաւ[իտեանս]

ցաւք եւ տրտմութիւնք եւ հեծութիւնք: Եւ արդ, Տէր Աստուա՛ծ մեր ողորմած եւ մարդասէր, հաւատարիմ լիցին ամենայն գործք սորա Հոգեւորք, որ ի սուրբ եկեղեցի եւ ի ժողովուրդ քո, եւ հաստատեցին արդեամբք կենդանեաց եւ մեռելոց ապաւէք սորա, պատարագք |46ա| եւ նուէրք սովաւ մատուցեալք հանապազ յիշեցին առաջի քո, վարժեալ զգուխ ողորմութեան քո յայնսիկ՝ որոց ընծայեցաւն, եւ եթէ պակասումն ի սորին հեղգութենէ եղեւ երբեք ումէք, լիապէս կատարումն պարգեւեցես, ներելով սմա զոր սխալեցան իրրեւ զմարդ, քանզի քեզ արարչիդ յայտնի է տկարութիւնս մեր, եւ դու, Տէ՛ր, հրեշտակաց եւս ներես բազում անգամ, զի չիք ոք առանց մեղաց՝ բայց միայն սուրբ Երրորդութիւնդ, որ ամենացուն |46բ| մեղաց քաւիչ է, յորմէ պարգեւեցի քաւութիւն ծառայիս քո այսմիկ, եւ ամենեցուն որք յուսացան ի ձեռն սորա քարոզութեան հասանել, եւ զամենեսեան զսովաւ աւրհնեալս եւ զխրատեալս բանիւ վարդապետութեամբ սորա, խնամեցես եւ պահեցես հաստատուն եւ առանց գայթագղութեան ի պարծանս ոմանց յաւրն յահեղ: Աղաչեմ զքեզ, Տէ՛ր, Տէ՛ր, Աստուած հոգւոց եւ Տէր ամենայն մարմնոց, մի՛ երբեք հարցես ընդ վայր զհաւատ հովուութեան սորա, |47ա| խնամեցես եւ պահեցես հաստատուն եւ առանց գայթագղութեան, այլ տեսցես վերակացու ի վերայ ժողովրդեան քո, զոր լցուցեր հոգւով քով՝ լինել սոցա հովիւ ըստ սրտի քում, հովուել զսոսա իմաստութեամբ եւ մխիթարել եւ զհոգի սորա զոր հաւոյց քեզ, հանգուցես ի գաւս արժանաւոր սիրելեաց քոց, որք յամենայն սրտէ իւրեանց ծառայեցին քեզ եւ պահեցին զպատուիրանս քո յամենայն ի կեանս իւրեանց: |47բ| Եւ ընդ նոսին չնորհեսցես զուրախարար զկայեանն ի մէջ սրբոց հրեշտակաց, եւ յաւուրն վերջնումն յորժամ առաքեսցես զդա՝ առնել համար ի մէջ ծառայից քո, եւ հաւուցանես ըստ իւրաքանչիւր վաստակոց, եւ յընդունել սորա զկենակից հոգին, արասցես եւ զմարմին սորա կերպարանակից լինել [illegible] մնոյ փառաց միածնի քո, [illegible] սղորդ նորին արքայութեանն, եւ ժառանգաւոր կենացն յաւիտենից, զի եւ մեք որ |48ա| հայցեմքս անարժանք եմք. դու, Տէ՛ր, ողորմած ես, բարեխաւսութեամբ սրբոյ Աստուածածնին եւ հեղմամբ արեամբ սրբոյն Ստեփաննոսի առաջին պաշտաւնեի սեղանոյ քո, եւ ամենայն աղաչանաւք հաճոյակատար ծառայից

քո, տո՛ւր սմա զամենայն հայցուածս նուաստութեանս մերոյ, եւ զմեզ աւրհնեալ ամենայն հոգեւոր աւրհնութեամբ, լցուցանելով չնորհաւք Սուրբ Հոգւոյդ զամենայն ժողովեալ ծառայս քո, որով զաւրա|48բ|ցեալ արժանի լիցուք անդադար զոհանալով փառաւորել զամենասուրբ զԵրրորդութիւնդ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս:

Եւ տեառնագրեն, եւ բառնան քահանայքն եւ տանին ի կողմ հիւսիսոյ յաջակողմ. եւ ասեն սաղմոս ՃԼԹ· [=ՃԼԹ· 3] կցուրդ. Աւրհնեսցէ զմեզ Տէր ի Սիոնէ, այն որ առաւ զերկինս եւ զերկիր. սաղմոս ՃԼԹ· 1]. Աւրհնեցէ՛ք զանուն Տեառն, եւ աւրհնեցէ՛ք ծառ[այք Տեառն զՏէր].

190. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԷՈՍԻ [Ի· 31-46].[1] Տէր մեր Յիսուս ասէ[2]. «Եւ յորժամ եկեսցէ Որդի մարդոյ փառաւք իւրովք[3], եւ ամենայն հրեշտակք ընդ |49ա| նմա[4], յայնժամ նստցի յաթոռ փառաց իւրոց, 32 եւ ժողովեսցին առաջի նորա ամենայն ազգք երկրի[5], եւ մեկնեսցէ զնոսա ի միմեանց, որպէս հովիւ զի մեկնէ[6] զաւղիս յայծեաց, 33 եւ կացուսցէ զաւղիսն ընդ աջմէ իւրմէ եւ զայծիսն ընդ[7] ձախմէ: 34 Յայնժամ ասասցէ թագաւորն ցայնոսիկ որ ընդ աջմէն իցեն. Եկա՛յք աւրհնեալք Հաւր իմոյ, ժառանգեցէ՛ք զպատրաստեալ ձեզ զարքայութիւնն[8] ի սկզբանէ աշխարհի: 35 Զի քաղցեայ, եւ ետուք ինձ |49բ| ուտել. ծարաւեցի՝ եւ արբուցէք ինձ. աւտար եի՝ եւ ժողովեցէք զիս. 36 մերկ եի[9] եւ սգեցուցէք ինձ[10]. հիւանդ եի՝ եւ տեսէք զիս. ի բանդի[11] եի՝ եւ եկիք առ իս: 37 Յայնժամ պատասխանի տացեն նմա արդարքն եւ ասասցեն. Տէ՛ր, ե՞րբ տեսաք զքեզ քաղցեալ՝ եւ կերակրեցաք, կամ ծարաւի՝ եւ արբուցաք: 38 Ե՞րբ տեսաք զքեզ աւտար՝ եւ ժողովեցաք, կամ մերկ՝ եւ սգեցուցաք[12]: 39 Ե՞րբ տեսաք զքեզ հիւանդ կամ ի բանդի[13], եւ եկաք առ քեզ: 40 Պատասխանի տացէ նոցա[14] |50ա| թագաւորն եւ ասիցէ[15]. Ամէն ասեմ ձեզ, որովհետեւ արարէք միում ի փոքրկանցս

---

[1] Ա ձ-ի կիսատ մնացող ընթերցումն է
[2] Ա > տէր մեր յիսուս ասէ
[3] Ա հաւր իւրոյ] իւրովք
[4] Ա հրշտակաց սրբոց] հրեշտակք ընդ նմա
[5] Ս > երկրի
[6] Ա մեկնես/// (Ա՝ թափուած պրակ թ. 224-5ի միջեւ), Ս մեկնէ
[7] Ս ի] ընդ
[8] Ս արքայութիւնն
[9] Ս > եի
[10] Ս զգեցուցէք զիս
[11] Ս բանտի
[12] Ս զգեցուցաք
[13] Ս բանտի
[14] ԱԳՍ > նոցա
[15] Ս ասասցէ ցնոսա

յայսցանէ եղբարց[1] *ինձ արարէք:* 41 *Յայնժամ ասիցէ*[2] *եւ ցայնոսիկ, որ ընդ ահեկէն իցեն. երթայք յինէն, անիծեա՛լք, ի հուրն յաւիտենից, զոր*[3] *պատրաստեալ է սատանայի եւ հրեշտակաց նորա:* 42 *Զի քաղցեայ՝ եւ ոչ ետուք ինձ ուտել, ծարաւեցի՝ եւ ոչ արբուցէք ինձ*[4]. 43 *աւտար եմ՝ եւ ոչ ժողովեցէք զիս, մերկ եմ՝ եւ ոչ սգեցուցէք*[5] *զիս, հիւանդ եմ, եւ ոչ տեսէք զիս, |50բ| ի բանդի եմ՝ եւ ոչ եկիք առ իս*[6]: 44 *Յայնժամ պատասխանի տացեն եւ նոքա՝ եւ ասիցեն*[7]. *Տէ՛ր, ե՞րբ տեսաք զքեզ քաղցեալ կամ ծարաւի, կամ աւտար, կամ մերկ, կամ հիւանդ, կամ ի բանդի*[8], *եւ ոչ պաշտեցաք զքեզ:* 45 *Յայնժամ պատասխանի տացէ նոցա եւ ասիցէ*[9]. *Որովհետեւ ոչ արարէք միում ի փոքրկանցս յայսցանէ, եւ ոչ ինձ արարէք:* 46 *Եւ երթիցեն նոքա ի տանջանսն յաւիտենականս, եւ արդարքն՝ ի կեանսն յաւիտենականս»:*

|51ա| Եւ քարոզ ճոյն է. Եւ ասէ գաղաւթս.

ՃՂԳ. *Աստուած յաւիտենական, արարիչ մշտնջենաւոր, որ պատուհեցեր զմարդն առաջին փառաւոր եւ չնորհաւք մարդասիրութեամբ քով, ընտրեցեր եւ Հոգւովդ քո Սրբով զմարգարէսն, աւծեր յիւղ սրբութեան զքահանայս, եւ կոչեցեր ի քարոզութիւն Աւետարանի փառաց քոց զառաքեալսն, յաւրինեցեր եւ վարդապետս տեսուչս ժողովրդեան քում, զոր փրկեցեր |51բ| պատուական արեամբդ քո սրբով, դու, Տէ՛ր ամենախնամ եւ ամենակալ եւ անկարաւոր, ընտրեցեր եւ դծառայս քո զայս, որ հովուեաց ժողովրդեան քում՝ ըստ հրամանի քում տեսչութեանդ, եւ զարձեալ կոչեցեր ի հանգիստ փոխման ի ժամանակեայ մահու, որով առ քեզ գայ ամենայն մսեղի: Արդ, աղաչեմ զբարեգութ մարդասիրութի՛ւդ քո, որով հրաժարեցուցանես զսա յեկեղեցւոյ քում արտասուաւք, եւ հայցեմք ի քէն |52ա| որպէս եւտուր զսա մեզ ի սփոփանս, եւ ի խնամիչ հոգւոց մերոց, եւ պահեցեր զմեզ աղաւթիւք սորա, տո՛ւր մեզ եւ յաջորդող սորին աթոռոյս՝ հովիւ ամբիծ եւ ուղղափառ, եւ մի՛ թողուր զժառանգութիւն քո ի պահպանող ամրածածուկ վերակացութենէդ*

[1] *Ս յեղբարցս այսոցիկ փոքրկանց] ի փոքրկանցս յայսցանէ եղբարց*
[2] *Ս ասասցէ*
[3] *Ս յաւիտենական, որ*
[4] *Ս զիս*
[5] *Ս զգեցուցէք*
[6] *Ս հիւանդ՝ եւ ի բանտի եւ ոչ տեսէք զիս] հիւանդ եմ... առ իս*
[7] *Ս ասասցեն*
[8] *Ս բանտի*
[9] *Ս ասասցէ. ամէն ասեմ ձեզ,*

Հոգւոյդ Սրբոյ, եւ զՀոգի ծառայիս քո ընկա՛լ եւ բնակեցո՛յ ի պատրաստեալ աւթեվան սրբոց քոց, եւ զմարդկաւրէն սխալանս սորա անտես արա՛, զի դու ես քաւիչ մեղուորաց, որ |52բ| միայն ունիս իշխանութիւն արձակել զկապեալս ի սատանայէ, պայծառացո՛յ զյիշատակ սորա ի մէջ եկեղեցւոյ քո, եւ առաջնորդեսցէ սմա Հոգի քո բարի յերկիր ուղիղ, ուր հանգուցանես զտարժանեալս ի մարմնի, զի դու ես յոյս յարութեան եւ կեանք ամենայն հաւատացելոց ի քեզ, Քրիստոս Աստուած մեր, վասն որոյ քեզ ընդ Հաւր եւ ընդ Հոգւոյդ Սրբոյ վայել է փառք, իշխանութիւն:

Խաղաղութիւն. Աստուծոյ երկրպագե[ացուք]:

ՃՀԸ. *Դարձեալ մատուցանեմք զաղաւթս մեր առաջի |53ա| սուրբ փառաց աթոռոյ քում, եւ ի խորանի քում սրբութեան քահանայքս եւ ժողովուրդք քո, մի՛ թողուր զմեզ ի ձեռաց քոց, եւ մի՛ տար աւտարաց զժառանգութիւնս քո, եւ ի կատարման ծառայիս քո, յանձն արասցես զմեզ ուղղափառ հովանի ի ձեռն կենսաբեր խաչիդ, բարեխաւսութեամբ սուրբ Աստուածածնիդ եւ ամենայն սրբոց քոց սիրողաց, զի յորժամ երիցն յերկրի մարմնացեալ Բանդ Աստուա՛ծ, դու պահեիր զմեզ ի կեանս մեր, եւ պահեցեր, |53բ| որ այժմ ոչ ես հեռի ի մէնջ Սուրբ Հոգւովդ: Եւ զվերակացուս մեր զոր փոխեցեր յաշխարհէս, դասակից եւ աթոռակից արասցես հարց եւ հայրապետաց, որ ի սկզբանէ հաճոյ եղեն աստուածաբնեանդ քում: Զի ահաւասիկ ողջունեալ եւ հրաժարեալ ի մէնջ, եւ ըստ հրամանի քում դարձաւ ի հող, յորմէ ստեղծաւ: Դու, Տէ՛ր, լե՛ր պահապան մարմնոյ սորա, եւ հանդիստ ոսկերաց սորա, եւ յոյս յարութեան ի մեծի աւուրն դատաստանի, |54ա| յորժամ գաս ժողովել զկենդանիս եւ զմեռեալս, Քրիստոս Աստուած մեր, յոյս եւ պսակ պարծանաց հաւատացելոցս ի քեզ, յիշեա՛յ զծառայս քո զՅովան եւ կացո՛յ յաջակողմանդ քում, ընդ սիրելիս երկնաւոր Հաւրդ, ի ժառանգութիւն արքայութեանդ երկնից, ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր, որում վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտե[անս]:*

Եւ բառնան քահանայքն եւ տանին ի հանգիստն, եւ ասեն զԱմբիծսն եւ զԱրարիչն շարականաւ: |54բ| Եւ քարոզէ. *Վասն գտանելոյ մեզ:* Եւ ասէ գաղաւթս.

ՃՂԴ. *Աստուած գթութեանց եւ Տէր ողորմութեանց, արարիչ մշտնջենաւոր բարութեանց, որ գթալով յորդիս մարդկան՝ խա-*

*բեալս ի բանսարկուէն ի մեզս, եւ վասն մեզաց ի հոդ դարձեալ, առաքեցար դու ինքնին ի հայրական ծոցոյ Որդի Աստուծոյ՝ մարդասիրապէս փրկել եւ կեցուցանել ի մահուանէ, եւ նորոգել ի կեանդ յաւիտենից, եւ ընդ ամենայն |55ա| ճանապարհորդեցար անարատապէս, գնելով ի դերեզմանի, համբերեցար ընդ մեռեալս, եւ մահուամբ քո խափանեցեր պիշխանութիւն մահու, եւ յարութեամբդ քո եաուր նորոգումն ամենայն մարդկան: Եւ արդ, Տէ՛ր ամենայն ողորմութեանց, որ սահեղծեր զծառայս քո զայս, որ ելից զժամանակ պանդխտութեան իւրոյ ի վերայ երկրի եւ փոխեցաւ յաշխարհէ քոյին հրամանաւդ, որ առնես զամենայն, եւ դարձեալ փոփոխես |55բ| որպէս եւ դու իսկ գիտես խորին քո տեսչութեամբդ: Արդ, ընկա՛լ զհոգի սորա՝ որ հոգւոց ես ընդունող, եւ կարգեա՛յ զսա ի խորանսդ յաւիտենից ընդ ամենայն սուրբս քո, կատարեալ խոստովանութեամբ արժանաւորեա՛յ ընդ սիրելիս քո, ամենակարող եւ անոխակալ, ընկա՛լ, ընկա՛լ եւ այժմ, Տէ՛ր, զմխաբանելոց զաղաւթս, զի դու ես ընդունող աւրհնութեանց եւ նորոգիչ եւ կեցուցիչ կենդանեաց եւ մեռելոց, եւ քեզ վայել է փառք, իշխան[ութիւն]:

|56ա| Խաղաղութիւն. Աստուծոյ երկրպագե[ացուք]:

ՃՂԵ. Աւրհնեալ ես, թագաւոր յաւիտենից Տէր Աստուա՛ծ, որ բարերարութեամբ քով արարեր զաշխարհս յոչնչէ, եւ սահեղծեր ի հոդոյ զմարդն եւ կացուցեր գնա տէր եւ իշխան ի վերայ ամենայն սահեղծուածոց քոց: Իսկ բանսարկուն տեսեալ զպատիւ մարդոյն զոր ի քումմէ բարերանութենէդ էառ, հետամուտ եղեալ ընկէց մերկ խայտառակեալ, որոշելով ի փառաց քոց, իսկ դու, ողորմած Աստուա՛ծ, ոչ անտես արարեր զսահեղ|56բ|ծուածս ձեռաց քոց, առաքեցեր զմիածին Որդիտ քո, որ եկեալ մարմնացաւ ի սուրբ եւ յԱստուածածին կուսէն Մարիամայ, եւ կրեաց զամենայն կիրս մարդկային կենցաղոյս առանց մեղաց, եւ խաչեցաւ եւ թաղեցաւ եւ յերրորդ աւուր յարեաւ, զմահ կոխեաց, զդժոխս աւարեաց, եւ զբռ[illegible]ն մահու եկոյծ, եւ ազատեա[illegible]զդս մարդկան յիշխանութենէ չշնամւոյն, եւ խոստացաւ միւսանգամ հաւատացելոց զկեանս եւ |57ա| զանմահութիւն, ասելով՝ «եթէ ոք զիս պաշ[տ]եսցէ, զկնի իմ եկեսցէ, եւ ուր եմն եմ, անդ եւ պաշտաւնեայն իմ եղիցի» [Յովհ ԺԲ. 26]: Եւ արդ, Տէր Աստուած մեր, ծառայս քո այս, որ ելից զժամանակ պանդխտութեան

իւրոյ եւ կատարեաց զասպարէզ կենցաղավարութեան իւրոյ ի վերայ երկրի, եւ ըստ հրամանի քում մերձեալ է մտանել ի հող՝ յորմէ ստեղծեր զսա, եւ արդ, աղաչեմք զքեզ, բազմագութ Տէ՛ր, մի՛ անտես առներ զպաղատանս ծառայից քոց, |57բ| առաքեա՛յ զանեղեւոյթ չնորհս Հոգւոյդ Սրբոյ ի բնակութիւնս սորա, եւ աւրհնեա՛յ զսա, որպէս զի մտանելով սորա ի դերեզմանս յայս՝ չիջցի հուրն, ընկրկեսցի գեհեանն, ամաչեսցեն ձախակողմանքն, եւ զուարճասցին աջակողմանքն՝ մեծապէս բերկրանաւք: Դու, Տէ՛ր, զժողովուրդս քո աւրհնեա՛յ եւ մխիթարեա՛յ հոգւով եւ մարմնով, զի ի բերանոյ ամենեցունց փառաւորեսցի ամենասուրբ երրորդութիւնդ, այժմ եւ միշտ եւ յաւ[իտեանս]:

|58ա| Եւ ապա այս կանոն կատարի. սաղմոս ՃԺԹ. կցուրդ. Դարձ անձն իմ ի հանգիստ քո, Սիրեցի զի լուիցէ Տէր զձայն աղ.:

191. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՀՈՐՈԴ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆՑ. ԺԹ. 14-21]. Եւ եղիսեէ[1] հիւանդացաւ հիւանդութիւն, որով[2] եւ մեռաւ իսկ: Եւ էջ առ նա Յովաս արքայ Իսրայէղի[3], եւ ելաց[4] ի վերայ նորա[5] եւ ասէ. Հա՛յր, հա՛յր, կառքդ[6] Իսրայէղի[7] |58բ| եւ հեծեալք նորա[8]: 15 Եւ ասէ ցնա Եղիսեէ[9]. Ա՛ռ դու զաղեղն քո եւ զնետս[10]. եւ առ զաղեղն իւր[11] եւ զնետս: 16 եւ ասէ ցարքայն Իսրայէղի[12]. Մո՛ւտ ընդ աղեղն[13] ձեռաւք քովք[14]. եւ եմուտ[15] ընդ աղեղն[16] ձեռաւք իւրովք: Եւ եդ Եղիսեէ[17] զձեռն իւր ի վերայ[18] ձեռաց արքային 17 եւ ասէ. Բա՛ց զպատուհանդ որ[19] ընդ արեւելս. եւ եբաց[20]. եւ ասէ[21]. Ձգեա՛յ[22]. եւ ձգեաց. եւ ասէ. Նետ փրկութեան Տեառն եւ նետ փրկութեան ընդդէմ ասորւոց[23]. եւ հարցես զասորիս յԱփեկ[24] մինչեւ ի սպառ: |59ա| 18 Եւ ասէ ցնա[25] Եղիսեէ[26]. Ա՛ռ դու քեզ նետս. եւ

[1] Ս եղիսեէ (Գ եղիսէէ)
[2] ՍԳ որ] որով
[3] Ս արքայ իսրայէլի, Գ արքայ իսրայէղի
[4] Ա էլաց
[5] Ս երեսաց նորա
[6] Գ կառք
[7] Ս իսրայէլի
[8] Գ հեծեալքդ դորայ
[9] ԱԳ եղիսէէ, Ս եղիսեէ
[10] Ս զնետս քո
[11] Ս > իւր
[12] Ս իսրայէլի
[13] Ա աղեղամբ , Ս աղեղնդ, Գ աղեղն
[14] Ա քոովք, Ս քովք, Գ քո
[15] Ա էմուտ, ՍԳ եմուտ
[16] Ս աղեղնն
[17] Ա եղիսէէ, Ս եղիսեէ, Գ եղիսէ
[18] Ա վերա, ՍԳ վերայ
[19] Ս որ է
[20] Ա էբաց, ՍԳ եբաց
[21] Ս ասէ եղիսեէ
[22] ԱՍԳ ձգեա
[23] Ա ասորոց , Ս ասորւոց
[24] Ա յափեկա, ՍԳ յափեկ
[25] Ս > ցնա
[26] ԱԳ եղիսէէ

առ, եւ ասէ ցարքային Իսրայէլի[1]. Զգեա՛յ[2] եւ հա՛ր զգեաւինդ: եւ եհար[3] արքայ[4] երիցս եւ եկաց: 19 Եւ սրամեցաւ ի վերայ նորա այրն Աստուծոյ եւ ասէ. եթէ[5] հարեալ էիր հնգիցս կամ վեցիցս, յայնժամ հարկանէիր զասորիան[6] մինչեւ ի սպառ. արդ[7], երիցս հարցես զասորեաստանայս[8]: 20 Եւ մեռաւ Եղիսեէ[9], եւ թաղեցին զնա: Եւ մկնականքն[10] Մովաբու ելին յերկիրն[11] ի[12] գալ տարւոյն[13]: 21 Եւ եղեւ ի թաղելն[14] նոցա զայր մի. |59բ| եւ ահա տեսին զմկնագէնսն[15] եւ ընկեցին զայրն ի գերեզմանն[16] Եղիսեի[17]. եւ գնաց[18] մերձեցաւ յոսկերսն Եղիսէի եւ կենդանացաւ, եւ կաց[19] ի վերայ ոտից իւրոց»:

192. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ[20] ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Կ. 20 – ԿԱ. 4]. *Այսպես ասէ Տէր[21]. «Եւ կատարեցին աւուրք սգոյ քո[22]: 21 եւ ժողովուրդ իմ[23] ամենեքին[24] արդար, եւ յաւիտեան[25] ժառանգեցեն զերկիր[26] պահել գնորաւունկ[27] գործոց ձեռաց իւրոց[28] ի փառս: 22 Սակաւաւորն հազա|60ա|րաւոր եղիցի, եւ կրսերն[29] յազգ[30] մեծ, զի ես՝ Տէր բնդ ժամանակս ժամանակս ժողովեցից գնոսա:* [ԿԱ.] *1 Հոգի Տեառն ի վերայ իմ, վասն որոյ եւ աւծ իսկ զիս՝ աւետարանել աղքատաց առաքեաց զիս, բժշկել զբեկեալս սրտիւք, քարոզել գերեաց զթողութիւն եւ կուրաց տեսանել, 2 կոչել զամ[31] Տեառն ընդունելի եւ աւր հատուցման Աստուծոյ մերոյ, մխիթարել զամենայն սգաւորս, 3 տալ սգաւորացն[32] Սիովնի զփառս[33]. փոխանակ մոխրոյն՝ |60բ| աւծումն ուրախութեան. եւ սգա-*

[1] Ա > առ զու քեզ նեաս եւ առ: եւ ասէ ցարքային խրայէլի, Ս խրայէլի
[2] ԱՍԳ ձգեա
[3] Ա հար
[4] ԱՍԳ արքային
[5] Ա էթէ, ՍԳ եթէ
[6] Ս զասորիս, Գ զասորիաս
[7] ԱՍԳ եւ արդ
[8] Ա զասորեաստանային + մինչեւ ի սպառ, Ս զասորիս, Գ զասորիաս
[9] ԱԳ եղիսէէ, Ս եղիսեէ
[10] Ա մեկնագէնսն, ՍԳ մեկնակագէնքն
[11] ԱՍ ի յերկիրն
[12] Ս > ի
[13] Ա տարոյն, ՍԳ տարւոյն
[14] ԱԳՍ թաղել
[15] Ա զմեկնագենսն, Ս մեկնակագէնքն
[16] Ա գերեզմանսն, ՍԳ գերեզմաննն
[17] ԱՍԳ եղիսէի
[18] Ս գնաց եւ, Գ գնացին
[19] Ա. եւ էկաց, Ս կանգնեցաւ] էկաց, Գ եկաց
[20] Գ յ[illegible]յ
[21] Ս > այսպես ասէ տէր
[22] Ս քոյ
[23] Ս քո] իմ
[24] Գ ամենեւիմբ
[25] Ս յաւիտեանս
[26] Ս գերկիր. եւ
[27] Ս գնորաւունկ
[28] Ս իւրեանց
[29] ՍԳ կրասերն
[30] Ա ի յազգ
[31] Ա ամպ] ամ
[32] ԱՍԳ սգաւորաց
[33] ՍԳ փառս

ւորացն[1] հանդերձ փառաց՝ եւ[2] փոխանակ ոգւոյն[3] վհատութեան: [4] Կոչեսցին[5] նոքա յազգ[6] արդարութեան՝ եւ[7] տունկ Տեառն ի փառս: 4 եւ շինեսցեն զաւերակս[8] յաւիտենից, եւ դյառաջագոյն[9] աւերեալսն կանգնեսցեն. եւ նորոգեսցեն զքաղաքն[10] աւերեալս ազգաց մինչեւ յազգս»:*

193. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ[11] ՅԵՐԵՄԻԱՅ[12] ՄԱՐԳԱՐԷԷ [ՈՂՔ Գ. 19-29, 55-60]. *«Յիշեցի[13] յաղքատութենէ իմմէ[14] եւ ի հեծեծանաց[15] իմոց. զառնութիւն[16] |61ա| եւ բարկութիւն 20 եղեն[17] ինձ[18] միանգամայն, ձանձրացաւ յիս անձն իմ. 21 զայս ինչ կարգեցի[19] ի սրտի իմում, վասն այսորիկ[20] եւ համբե-*

[1] Գ սգաւորաց
[2] ԱՍԳ > եւ
[3] ՍԳ ոգւոցն
[4] Գ > եւ կոչեսցին... ազգաց մինչեւ յազգս
[5] ԱՍ եւ կոչեսցին
[6] Ա Գ ազգ, Ս ազգք
[7] ԱՍԳ > եւ
[8] Ա զաւերակն, Ս զաւերակսն
[9] Ա Գ զառաջագոյն, Ս զյառաջագոյն
[10] ԱՍԳ զքաղաքս
[11] Գ յերեմիայ
[12] Ա Գ յերեմիա
[13] Ա յիշեսցի, Ս զէ յիշեցի, Գ յիշեցէք
[14] Ա Գ իմէ, Ս իմմէ
[15] Ս հալածանաց] հեծեծանաց
[16] Գ զառնութիւն, նենգութիւն
[17] Ա եղեւ, Ս յուշ եղեն] եղեւ, Գ եղեն
[18] Գ > ինձ
[19] Գ զի ինձ կարգեցի] զայս ինչ կարծեցի, Ա կարծեցի, Ս կարգեցի
[20] ԱԳՍ այնորիկ

բեցի[21] նմա: 22 Ողորմութիւնք[22] Տեառն անսպառ են, եւ ոչ նուազեն[23] գթութիւնք նորա: 23 ի նորոգումն առաւաւտու բազմանայ[24] ճշմարտութիւն[25] քո, Տէ՛ր[26]: Ասաց անձն իմ բայ[27], բաժին իմ է նա[28]: 24 Վասն այսորիկ[29] ակն կալայց նմա: 25 Բարերար[30] է Աստուած ի վերայ համբերողաց իւրոց[31]. անձն[32] որ խնդրէ զնա՝ |61բ| 26 բարի է որ համբերել նմա ճշմարտութեամբ, եւ[33] հանդիցէ[34] նա[35] ի փրկութեան Տեառն: 27 Բարի է մարդոյ[36] որ առ[37] զլուծ խոնարհութեան ի մանկութենէ[38] իւրմէ: 28 Նստցի[39] միայն լռիկ ի տան իւ-

[21] Ս այսորիկ համբերից, Գ այսորիկ եւ համբերեցից] այնորիկ եւ համբերեցի
[22] Ս խէթ ողորմութիւնք
[23] Ա նուազեն, Գ նուազին
[24] Ա առաւաւտուն բազմանա, Ս առաւաւտու բազմանայ, Գ առաւաւտու բազմանան
[25] Գ ճշմարտութիւնք
[26] Ա ճշմարտութիւնք նորա] ճշմարտութիւն քո տէր
[27] Գ > բայ
[28] Ա > ասաց անձն իմ բայ բաժին իմ է նա, Գ նայ
[29] ՍԳ այնորիկ
[30] Ս տէթ բարերար
[31] Գ > իւրոց
[32] Ս զի անձն, Գ եւ անձն
[33] Գ > եւ
[34] Ս հանդչի
[35] Գ > նա
[36] Գ մարդւոյ
[37] Ս առնուլ] որ առ, Ա Գ առնու
[38] Ա մանղութենէ, ՍԳ մանկութենէ
[39] Ս յոգ նստցի, Գ նստիցի

բում, զի անձամբ իւրով[1] *առ յանձն*[2] *գլուծ քո*[3]: 29 *Տացէ*[4] *Հոգոյ զբերան իւր, վասն զի կայ*[5] *յոյս.* 55 *կարդացի*[6] *եւ*[7] *դանուն քո, Տէ՛ր, ի գիտոյ*[8] *առաւապանաց,* 56 *եւ դու լուար*[9] *ձայնի իմում. մի՛ թաքուցաներ*[10] *զունկն*[11] *քո ի խնդրուածոց*[12] *իմոց, այլ ընդարձակեա՛յ*[13] *ինձ եւ փրկեա՛յ*[14] *պիս: |62ա| 57 դու յաւգնել ինձ փութացիր որպէս*[15] *եւ*[16] *ասացեր. Գամ*[17] *յաւուր յորում*[18] *կարդասցես*[19] *առ իս, մի՛ երկիցես*[20]: 58 *Դատեցար, Տէ՛ր, զդատաստանս իմ, փրկեցեր զկեանս իմ,* 59 *տեսեր զխռովութիւնս իմ, դատեցար, Տէ՛ր, դատեցար, Տէ՛ր, զդատաստան անձին իմոյ,* 60 *տեսեր զամենայն իրաւունս իմ, եւ հայեցար յամանայն ի խորհուրդս իմ*[21]»:

194. ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿՈՐՆԹԱՑԻՈՑ ԵՐԿՐՈՐԴ ԹՂԹՈՑՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ[22] [Ա. Կոր. ժԱ. 51-56]. «*Արդ, խորհուրդ մի*[23] *առեմ ձեզ. ամենիքեան*[24] *ննջեցուք*[25], *այլ ոչ եթե*[26] |62բ| *ամենիքեան*[27] *նորոգեսցուք* 52 *յանկարծակի*[28] *յական թաւթափել*[29] *ի վայր յետին. քանզի փող հարկանի, եւ մեռեալք յառնիցեն*[30] *առանց ապականութեան, եւ մեք նորոգեսցուք:* 53 *Զի պարտ է ապականուս*

---

[1] Ա.Գ > *իւրով*
[2] Ա *ի յանձն*
[3] Գ *տեառն*] *քո*
[4] Ա *եւ տացէ*
[5] Ա *կա*
[6] Ս *կոփ կարդացի*
[7] Գ > *ես*
[8] ՍԳ *գըոյ*
[9] Ա *լուաւ*] *դու լուար*
[10] Գ *թողուցաներ*
[11] Ս *զանուն*] *զունկն*
[12] ԱՍ *խնդրուածոց*
[13] ՍԳ *ընդարձակեա*
[14] ՍԳ *փրկեա*
[15] Ա *նաեա՛ց, Ս մերձեցար, Գ մերձեցիր*] *փութացիր որպէս*
[16] Գ *առ իս*] *եւ*
[17] Ա *դմաս, Ս բամ, Գ բայց*] *գամ*
[18] ԱՍԳ *յորում աւուր*
[19] Գ *կարդացեր*
[20] Գ *երկնչիցիր*

[21] Ա. 58 *դատ արա՛ ինձ, տէ՛ր, զդատաստան անձին իմոյ:* 59 *տեսեր, տէ՛ր, զխռովութիւնս իմ. դատեցեր զդատաստանս իմ:* 60 *տեսե՞ր զամենայն իրաւունս իմ. հայեցար յամենայն խռովութիւնս իմ,* Գ 58 *Դատեցար, Տէ՛ր, զդատաստան անձին իմոյ փրկեցեր զկեանս իմ:* 59 *տեսեր, Տէ՛ր, զխռովութիւն իմ. դատեցար, տէր, զդատաստան իմ:* 60 *եւ հայեցար յամենայն խորհուրդս իմ:* Ս 58 *ոչ Դատեա Տէր զդատաստան անձին իմոյ. փրկեցեր զկեա[illegible]ր:* 59 *տեսեր զխռովութիւնս իմ. [illegible]ար Տէր զդատաստանս իմ:* 60 *տ[illegible] զամենայն իրաւունս իմ. հայեցար յամենայն խորհուրդս իմ:*
[22] Ա *ի կորնթացոց թղթոյն պաւղոսի առաք[ելոյ],* Գ *պաւղոսի առաքելոյ ի կորնթացւոց թղ՛՛*
[23] Գ *իմ*] *մի*
[24] Ա *ամենիքեան*
[25] ՍԳ *ամենեքեան ննջեսցուք (Գ ննջեցարուք)*
[26] Ա.Գ > *եթե (Ս եթէ)*
[27] Ա *ամենիքեան*
[28] Ա *յանդարձակի*
[29] Ա *թաւթափելոյ*
[30] Ա.Գ *յառնեն, Ս յարիցեն*

թեանս այսմիկ զգենուլ[1] *զանապականութիւն, եւ մահկանացուիս այսմիկ զգենուլ*[2] *զանմահութիւն*[3]: 54 *Այլ յորժամ մահկանացուս այս զգեցցի*[4] *զանմահութիւն, եւ ապականութիւնս զանապականութիւն, յայնժամ եղիցի |63ա| բանն որ գրեցաւ. թե*[5] *ընկլաւ մահ յաղթութիւն քո:* 55 *Ո՞ւր է, մա՛հ, յաղթութիւն քո*[6], *ո՞ւր են*[7], *դժո՛խք, խայթոց*[8] *քո* [Ովս. ԺԳ. 14]: 56 *Խայթոց*[9] *մահու՝ մեղք են, եւ զաւրութիւն*[10] *մեղացն՝ աւրէնք:* 57 *Այլ չնորհ*[11] *Աստուծոյ, որ ետ մեզ*[12] *զյաղթութիւն*[13] *ի ձեռն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի»:*

Ալելուիայ Լ. [2]. *Ի քեզ Տէր յուսացա, մի՛ ամաչեցից յաւիտեան:*

195. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ[14] [Ջ. 35-39, 41-44]. «*Եւ*[15] *եմ հացն կենաց*[16]. *որ գայ*[17]

---

[1] Ա *սգենուլ*
[2] Ա *սգենուլ*
[3] Գ > *եւ մահկանացուիս այսմիկ զգենուլ զանմահութիւն*
[4] Ա *սգեսցի*, Ս *զգեցցի*, Գ *զգեցի*
[5] ՍԳ *եթէ*
[6] Ա > *ո՞ւր է մահ յաղթութիւն քո*
[7] Ա.Ս *է*] *են*
[8] Ս *խայթոցքն*
[9] Ա.Գ *խայթոցք*
[10] Գ *զաւրութիւնք*
[11] Ս *չնորհք*
[12] Գ > *մեզ*
[13] Ա.Գ.Ս *յաղթութիւն*
[14] Ա *յոհաննու*, Գ *յովհաննու*
[15] Ա. *տէր մեր յիսուս ասէ + ես,* ՍԳ *ասէ ցնոսա յիսուս + ես*
[16] Ա *կենաց + իջեալ յերկնից*

[17] Ա *գա*
[18] Ս > *երբեք*
[19] Ս *երբէք*
[20] Ա.Գ.Ս *ծարաւեսցի*
[21] Գ *տեսանէք*
[22] Ա *զի զամենայն*
[23] Ա *ետ*] *տայ*
[24] Ա *գա*
[25] Գ *հանից զնայ*
[26] Գ *որ յերկինս է*] *որ առաքեացն զիս*
[27] Ա *ինձ*] *ցիս*
[28] Ա *նոցանեն*, Ս *նմանէ*, Գ *նոցանէ*
[29] Ա *յեսնում*, ՍԳ *յեսնում* + 40 *Այս են կամք հաւր իմոյ. զի ամենայն որ տեսանիցէ զորդի եւ հաւատայցէ (Գ հաւատացէ) ի նա, ընկալցի զկեանն (Գ զկեանս) յաւիտենականս. եւ ես՝ յարուցից զնա յաւուրն յետնում (Գ յետնումն)*
[30] Գ *հաւատացէ*
[31] Գ *զկեանս*

յաւուրն յետնում[1]: [2*] [41] *Տրանջկին գնմանէ հրեայքն*[3]*, զի ասաց՝ թե*[4]*. Ես եմ հացն*[5] *իջեալ ի*[6] *յերկնից.* [42] *եւ ասէին. Ո՞չ սա է որդին Յովսեփու*[7]*, զորոյ մեք*[8] *գիտեմք զհայրն եւ զմայրն*[9]*. իսկ արդ, զիարդ ասէ՝ թե*[10] *Ես յերկնից իջի*[11]*:* [43] *Պատասխանի եւ Յիսուս եւ ասէ ցնոսա*[12]*. Մի՛ քրթմնջէք ընդ միմեանս.* [44] *ոչ ոք կարէ գալ առ իս, եթէ ոչ* |64բ| *Հայրն, որ առաքեացն զիս*[13]*, ձգեսցէ զնա*[14]*, եւ ես յարուցից զնա յաւուրն յետնում*[15]*»:* [16*] [45] *Գրեալ է ի մարգարէս. եւ եղիցին ամենեքեան ուսեալք յԱստուծոյ: Ամենայն որ լսէ ի Հաւրէ եւ ուսանի՝ գայ առ իս:* [46] *Իբր*[17] *ոչ եթէ զՀայրն՝ ուրուք տեսեալ իցէ, եթէ ոչ որ էն յԱստուծոյ, նա տեսեալ զՀայր:* [47] *Ամէն ամէն ասեմ ձեզ. զի որ հաւատայ յիս*[18] *ընդունի զկեանսն յաւիտենականս»:*

Եւ քարոզէ. Վասն ուղղելոյ զդնացս մ[եր]. Եւ ասէ զաղ[աթա].

ՃՁԵ. *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած մեր, որ մարդասիրութեամբ* |65ա| *քով առեալ հող*[19] *յամենասուրբ ձեռս*[20] *քո, արարեր մարդ եւ անուանեցեր Ադամ*[21] *բան պատկերի քում եւ բան նմանութեան*[22] *արարեր զնա*[23]*, եւ վասն յանցանաց նորա հաներ զնա ի դրախտէն փափկութեան եւ ասացեր*[24]*. «Հող ելիր, եւ ի հող դարձցիս» [Ծն. Գ. 19]: Եւ արդ աւասիկ*[25]*, ծառայս քո դարձաւ ի հող, որպէս ասացեր*[26]*: Եւ արդ, դու, Տէ՛ր*[27]*, առաքեա՛յ զՀոգիդ*[28] *Սուրբ եւ աւրհնեա՛յ*[29] *զհողս գայս, զի մատանիւով ի սա*[30] *ոսկեխոնարհեցուցանեմք զծունր սրս[=տ]ից մերոց՝ միաբան հաւատացեալքս, եւ աղաչեմք զամենաբաւ ողորմութիւն քո. Հանգո՛յ զհոգի ծառայիս քո այսորիկ ըստ ժառանգութեան բարութեան քո՝ յարքայութեանդ երկնից, ի թիւս այնո|66բ|ցիկ, որք զբեցանյաջակողման միածնի Որդւոյ քո, յորժամ առաքես զդայ յերկնից ի պատրաստ բնակութենէ քումմէ՝ դառնալ զազգս մարդկան յաւուրն յետնում, ուր զեռք հրեղէնք եւ հեղեղք բոցեղէնք յորդեառնդն բարկութեամբ զամենայն երկիր կիզուս: Յայնմ աւուր, բարեգութ Տէ՛ր, գթա՛յ ի զինս արեան միածնի քո Տեառն մերոյ եւ փրկչի Յիսուսի Յիսուսի [=Քրիստոսի], որ նորոգեաց զտիեզերս կամաւոր խոնարհութեամբ իւրով, ընդ որում եւ որով գոհու|67ա|թիւն վերընծայի քեզ՝ Հաւր ամենակալի, հանդերձ կենդանարար եւ ազատիչ Սուրբ Հոգւովդ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտ[եանս]:*

Եւ տեառնագրեն զդին եւ իջուցանեն ի գերեզմանն, ասելով. *Մերձեցաւ անձն իմ ի հող՝ յորմէ ստեղծայ, քանզի պատուիրանաւ մեղս նըմա եւ ճաշակեցի զդառնութիւն մահու, Տէ՛ր, յո՛յս իմ, աւգնեա՛ ինձ:* Սաղմոս [ՃԺՒ. 133]. *Մերձեցաւ անձն իմ ի. զճանապարհս իմ ուղիղ արա՛ յերանել*

---

[1] *Ա > այս են կամք...յետնում (40 համար), Գ յետնումն*
[2] *Գ > արանջկին գնմանէ... յաւուրն գնա յաւուրն յետնումն (41-44 համարք)*
[3] *Մ հրէայքն*
[4] *Ա. էթէ, Մ թէ*
[5] *Ա. հացն կենաց*
[6] *Մ > ի*
[7] *Ա. յուսեփու, Մ յովսեփու*
[8] *Ա. մեք իսկ*
[9] *Ա. զհայրն զիտեմք զորա եւ զմայրն] զիտեմք զհայրն եւ զմայրն*
[10] *Մ եթէ*
[11] *Ա. > իսկ արդ, զիարդ ասէ, թե ես յերկնից իջի*
[12] *Ա. > ցնոսա*
[13] *Մ զիս առաքեաց*
[14] *Ա. գնա առ իս*
[15] *Ա. յետնումն*
[16] *Ա. > գրեալ է... զկեանսն յաւիտենական (45-47 համարք)*
[17] *Մ իբրեւ*
[18] *Մ > յիս*
[19] *Ա. ք ուեր հող յերկրէ եւ*
[20] *Ա. ս սուրբ ձեռսաւք*
[21] *Ա. պ ն] զմարդ... ադամ*
[22] *Ա. նմանութեան քո պատկերիդ] պատկերի քում եւ բան նմանութեան*
[23] *Ա. > արարեր զնա*
[24] *Ա. մահ սիրեցուցեր նմա, ասելով] հաներ զնա ի դրախտէն... եւ ասացեր*
[25] *Ա. > աւասիկ*
[26] *Ա. ուստի ստեղծեր զսա] որպէս ասացեր*
[27] *Ա. ապաչեմք զքեզ, տէ՛ր բարերար] եւ արդ, դու, տէ՛ր*
[28] *Ա. զհոգիդ քո*
[29] *Ա. աւրհնեա*
[30] *Ա. սմա*

բաց ծառայիս քո[1] *ընկալցի զբաւեաւք* |65բ| *Հանգիստ*[2] *յառատ բարերարութենէդ*[3] *քումմէ, եւ առաքեա՛յ զհրեշտակ*[4] *խաղաղութեան քո, որ ընկալցի զհոգի սորա յաւիթեվանս*[5] *սրբոց քոց: Եւ թո՛ղ սմա զամենայն զյանցանս իւր*[6]*, զոր մեղաւ առաջի քո՝ գիտութեամբ եւ անգիտութեամբ, քանզի հաւատաց սա*[7] *յամենասուրբ երրորդութիւնդ ի ձեռն միածնի քո*[8]*՝ Տեառն մերոյ եւ փրկչի*[9] *Յիսուսի Քրիստոսի, որում եւ է իսկ*[10] *իշխանութիւն դատել զկենդանիս եւ զմեռեալս, զի յամենայնի* |66ա| *զոհութեամբ փառաւորեսցուք*[11] *զՀայր եւ զՈրդի եւ զՀոգիդ Սուրբ*[12] *այժմ եւ միշտ*[13]*:*

Խաղաղութիւն. Աստուծոյ երկրպագեսցուք:

ՃՂԶ. *Փառք քե՛զ, թագաւոր յաւիտենական, Աստուած արարիչ բոլոր սգայութեանց, Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, քեզ*

---

[1] *Ա. քո + այս անուն քահանայի*
[2] *Ա. հանգիստդ*
[3] *Ա. բարերարութենետ*
[4] *Ա. առաքեա՛ զհրշտակ*
[5] *Ա. եւ ընկա՛լ զսա յաւիթեւանս] որ ընկալցի զհոգի սորա յաւիթեվանս*
[6] *Ա. յանցանս] զյանցանս իւր*
[7] *Ա. > սա*
[8] *Ա. որդոյ քո*
[9] *Ա. > եւ փրկչի*
[10] *Ա. որ ունի] որում եւ է իսկ*
[11] *Ա. զոհանալով փառաւորեսցէ*
[12] *Ա. զսուրբ Հոգին*
[13] *Ա. միշտ եւ յաւի[տեանս]*

ամբ. Եւ փառք ածեն եւ ասեն կցուրդ. Ահա մերձեցաւ անձն. վերջ՝ Միայն մարդասէր. |67բ| Եւ խփեալ զգերեզման, ասեն կցուրդ [Յհ. 7]. Եղին զիս ի գրի ներքնում, ի խաւարի եւ ի սուսերս մահու. [Յհ. 2]. Տէր Աստուած, փրկութեան իմոյ ի տուէ կարդացի եւ զիշերի առաջի քո. [Յհ. 19]. Հեռի արարեր յինէն զբարեկամս իմ:

202. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՑ [Իմաստ. Ե. 23 - Զ. 6]. *Աստուած[1] հաստատեաց զմարդն յանեղծութիւն[2], եւ ի պատկեր իւրոյ բարերարութեանն արար զնա: 24 Եւ ընդ[3] նախանձու բանսարկուին եմուտ մահ յաշխարհս[4]: 25 եւ փորձեն զնա որ նորա վիճակին սակի են: |68ա| [Գ.] 1 Բայց ոգիք արդարոցն[5] ի ձեռին Աստուծոյ են, եւ ոչ մերձեսցի ի նոսա մահ: 2 Թուեցան յաչս մարդկան[6] թէ մեռան, եւ համարեցան չարչարանք ելք նոցա, 3 եւ գնալն ի մէնջ բեկումն. բայց նոքա են ի խաղաղութեան. 4 Թէպէտ[7] եւ յաչս մարդկան տանջեցան, այլ յոյս նոցա լի է անմահութեամբ: 5 Եւ սակաւ[8] ինչ տանջեալ՝ պարգեւս մեծ[9] գտցեն, զի Աստուած փորձեաց զնոսա եւ եգիտ իւր[10] արժանիս: 6 Իբրեւ |68բ| զոսկի ի բովս քննեաց զնոսա, եւ[11] ի ժամանակի այցելութեան իւրեանց 7 պայծառասցին»:*

203. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՅՈՎ. ԲԱՅ [Ի. 31-33]. *«Ո՞վ[12] պատմեսցէ յանդիման նորա զճանապարհս նորա. եւ զոր ինչ ինքն գործեաց՝ ո՞վ[13] հաստուցանէ[14] նմա: 32 Եւ ինքն ի գերեզման[15] զնաց, եւ ի տապանի աքնեցաւ: 33 եւ քաղցրացան նմա խիղճք[16] հեղեղատի: Եւ զհետ նորա ամենայն մարդ գնասցէ, եւ յառաջ քան զնա անթիւք»:*

204. |69ա| ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ՀՌՈՎՄԱՅԵՑԻՈՑ ԹՂԹՈՅՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ [Ժ. 30-33]. *«Աղաչեմ զձեզ, եղբա՛րք, ի ձեռն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, եւ սիրով Հոգւոյն, պատերազմակից լինել[18] յաղաւթս վասն իմ առ Աստ ծ. 31 զի ապրեցայց յապստամբեցելոցն[19] որ էին ի Հրէաստան[1]. եւ պաշտաւնն իմ՝ որ յԵրուսաղէմ, ընդունելի լիցի սրբոցն, 32 զի խնդութեամբ եկեալ առ ձեզ ի կամս Աստուծոյ, հանգեայց ընդ ձեզ: 33 Եւ Աստուած խաղաղութեան եղիցի ընդ ձեզ ամենեսին[2]»:*

Ալելուիա. *Քահանայք քո զգեցին զար[դ].*

197. |69բ| ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԷՈՍԻ[3] [Ի. 27 - Ի. 16]. *«Յայնժամ պատասխանի եւ Պետրոս եւ ասէ ցնա[4]. Տէ՛ր[5], ահաւասիկ[6] մեք թողաք զամենայն եւ եկաք զկնի քո. արդ, ինո՞չ լինիցի մեզ: 28 Ասէ ցնոսա Յիսուս. Ամէն ասեմ ձեզ. զի դուք որ եկիք զկնի իմ, ի միւսանգամ գալստեանն[7] իմում[8] յորժամ նստցի[9] Որդի մարդոյ յաթոռ փառաց իւրոց, նստջիք եւ դուք յերկոտասան աթոռս[10] դատել զերկոտասան |70ա| ազգն Իսրայէղի[11]: 29 Եւ ամենայն որ ոք[12] եթող[13] զտուն կամ զեղբարս, կամ զքոյր[14], կամ զհայր, կամ զմայր, կամ զկին, կամ զորդիս, կամ զագարակս վասն անուան իմոյ[15], հարիւրապատիկ առցէ եւ զկեանն[16] յաւիտենականս ժառանգեսցէ: 30 Բազումք եղիցին առաջինք յետինք, եւ յետինք առաջինք»[17]: [Ի.] 1 Քանզի նման է արքայութիւնն[18] երկնից առն տանուտեառն, որ ել ընդ առաւաւտս վարձու[19] ունել զմշակս[20] յայգի իւր: |70բ| 2 Եւ արկ վարձս մշակացն աւուրն դահեկան մի[21], եւ առաքեաց զնոսա[22]: 3 Եւ[23] ետես այլս զի կային զատարկս[24] ի հրապարակս. 4 ասէ[25] ցնոսա. Երթայք եւ դուք յայգին[26] իմ, եւ որ ինչ արժան է՝ տամ[27] ձեզ: 5 Գնացին եւ նոքա: Եւ զարձեալ ելեալ զվեց ժամ[28], եւ զինն ժամն[29] արար նոյնպէս[30]: 6 Եւ զմետասաներորդ*

---

1 *Ս զի աստուած*
2 *Ս յանեղծութեան*
3 *Ս > եւ ընդ*
4 *Ս յաշխարհ*
5 *Ս արդարոց*
6 *Ս անզգամաց] մարդկան*
7 *Ս զի թէպէտ*
8 *Ս սակաւիկ*
9 *Ս խրատեալք եւ արտմեալք] տանջեալ*
10 *Ս զմեծ*
11 *Ս զնոսա իւր*
12 *Ս եւ + իբրեւ զողջակէզ զոհի ընկալաւ զնոսա*
13 *Ս ո] ով*
14 *Ս ո] ով*
15 *Ս հատուսցէ*
16 *Ս զերեզմանի*
17 *Ս խիճք*
18 *Ս լինել ինձ*
19 *Ս յապստամբացն*

1 *Ս ի հրէաստանի են] էին ի հրէաստանի*
2 *Ս ամենեսեան. ամէն*
3 *Գ մաթէոս*
4 *Ա տեառն մերոյ Յիսուսի պատասխանի տուեալ պետրոսի եւ ասէ] յայնժամ... ասէ ցնա, Գ > ցնա*
5 *ԱԳՍ > տէր*
6 *Ս աւասիկ*
7 *ԱՍ գալըստեան*
8 *ՍԳ > իմում*
9 *Գ նստի*
10 *Ա աթոռն, Ս աթոռ, Գ աթոռս*
11 *Ս ազգ իսրայէլի*
12 *Ա > ոք*
13 *Ա էթող*
14 *Ա Գ զքոյրս (Ս զքորս)*
15 *Ա > վասն անուան իմոյ*
16 *Ա Գ զկեանս (Ս զկեանսն)*
17 *Ա Գ > ընթ-իս .ի. 1-16 մասը*
18 *Սարքայութիւն*
19 *Ս ի վարձու*
20 *Ս մշակս*
21 *Ս > մի*
22 *Ս զնոսա + յայգի իւր*
23 *Ս եւ + ելեալ զերորդ ժամու*
24 *Ս զատարկք*
25 *Ս ասէ եւ*
26 *Ս յայգի*
27 *Ս իցէ տաց] է տամ*
28 *Ս ժամու*
29 *Ս ժամու*
30 *Ս այնպէս*

ժամուն[1] *եկեալ, եգիտ այլս՝ զի կային գաւառիկս, եւ*[2] *ասէ ցնոսա. Ընդէ՞ր կայք աստ գաւրս ցկրկէ գաւառիկ*[3]*: |71ա| 7 Ասեն ցնա. Զի ոչ ոք կալաւ զմեզ ի վարձու: Ասէ ցնոսա. Երթա՛յք եւ գուք յայգին իմ*[4]*, եւ գոր*[5] *ինչ արժանն*[6] *է՝ առնուցուք: 8 Եւ իրրեւ երեկոյ եղեւ՝ ասէ տէր այգւոյն ցգաւառապետ իւր. Կոչեա՛յ*[7] *զմշակսն եւ տո՛ւր նոցա վարձս, սկսեալ յեանոցն*[8] *մինչեւ ցառաջինսն: 9 Եւ*[9] *իրրեւ եկին որ*[10] *զմեսասանհերորդ ժամուն, առին*[11] *մէն մի զդահեկան: 10 Եւ եկին*[12] *առաջինքն՝ համարեցին եթե*[13] *աւելի ինչ*[14] *առնուցուն. առին*[15] *մէն մի |71բ| դահեկան եւ նոքա: 11 Իրրեւ առին՝ տրտնջեցին զտանուտեառնէն եւ ասեն, 12 թէ՝ Սոքա՝ յետինքս*[16]*, մի ժամ գործեցին, եւ հաւասարակո՞րդս մեզ արարեր*[17]*, որ զծանրութիւն աւուրն տարձաք եւ գառաւթ: 13 Նա պատասխանի եւ միոյմն*[18] *ի նոցանէ եւ ասէ. Ընկե՛ր, չգրկե՛մ զքեզ, ո՞չ դահեկանի միոջ սակս*[19] *արկեր ընդ իս: 14 Ա՛ռ զքոյդ եւ ե՛րթ. եթէ կամիմ յետնոցս տալ որպէս եւ*[20] *քեզ: 15 Թէ*[21] *չէ՞*[22] *ինձ իշխանութիւն յիմումս*[23] *|72ա| առնել զինչ եւ կամիմ. կամ թէ ակն քո չար է, զի ես առատ*[24] *եմ: 16 Այնպէս*[25] *են զիւրին առաջինք՝ յետինք, եւ յետինք առաջինք*[26]*»:*

Եւ քարոզէ. Վասն հոգւոյս հանգուցեալոյս զԱստուած ապաչնայուք, զի զհոգի սորա ընդ արդարան դասեցէ եւ զմեզ կեցուսցէ չնորհիւ ողո[րմութեան]. Եւ կարդան զաղ[աթս].

ՀԱՆԳԻՍՏ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԵԻ ԱԻԵՏԱՐԱՆՉԻ

198. *Էր ընդ եղբարս*[27] *երանելին Յովհաննէս*[28] *մեծաւ ուրախութեամբ ի Տէր, |72բ| եւ յաւուր մի օրանդի կիւրակէ էր*[29]*, եւ*

---

[1] *U ժամու*
[2] *U գաւառիկք (> եւ)*
[3] *U գաւառիկք*
[4] *U > իմ*
[5] *U որ*
[6] *U արժան*
[7] *U կոչեա*
[8] *U ի յետնոցն*
[9] *U > եւ*
[10] *U որք*
[11] *U եւ առին*
[12] *U եկեալ եւ*
[13] *U թէ*
[14] *U > ինչ*
[15] *U եւ առին*
[16] *U զոքա յետինքդ*
[17] *U արարեր զդոսա*
[18] *U սրում*
[19] *U սակ*
[20] *U > եւ*
[21] *U եթէ*
[22] *U չիցէ՞*
[23] *U յիմս*
[24] *U առատս*
[25] *U այսպէս*
[26] *U ~ յետինք առաջինք, եւ առաջինք՝ յետինք*
[27] *Ա եղբարան*
[28] *Ա յոհաննես*
[29] *Ա կիւրակէի] միում քանզի կիւրակէ էր*

եղբարք ամենայն ժողովեալ էին առ նա, սկսաւ խաւսել ընդ նոսա այսպէս[1]*. Եղբա՛րք եւ ծառակիցք եւ ժառանգակի՛ցք*[2]*, եւ հաղորդք Տեառն արքայութեանն, գիտէք եթէ*[3] *քանի գաւրութիւնս*[4] *ի ձեռս*[5] *իմ եւ ձեզ Աստուած, քանի՛ նշանս*[6]*, քանի՞*[7] *չնորհս, որպիսի՛ վարդապետութիւնս, վերակացութիւնս*[8]*, հանգիստս*[9]*, սպասաւորութիւնս, փառս, հաւատս, միաբանութիւնս, ձիրս, |73ա| պարգեւս*[10]*, որչափ եւ քանի*[11] *տեսէք աչաւք ձերովք գառւեալս ձեզ*[12]*, որք ոչ երեւին աչացս այսոցիկ, եւ ոչ ականջացս այսոցիկ լսելի լինին: Արդ, հաստատեցարուք ի նա՝ յիշելով գնա յամենայն գործս ձեր, գիտացէ՛ք զխորհուրդ մատակարարութեանն որ եղեւ առ մարդիկ, եթե ո՞յր*[13] *աղագաւ արար Տէր: Ա-*

---

[1] *Ա ընդ ժողովիլ եղբարան սկսաւ խաւսել այսպիս] եւ եղբարք... այսպէս*
[2] *Ա ~ եւ ժառանգակի՛ցք իմ եւ ծառայակի՛ցք*
[3] *Ա յիշեցի՛ք, սիրելի՛ք իմ, եւ որ] գիտէք եթէ*
[4] *Ա գաւրութիւնք*
[5] *Ա ձեռն*
[6] *Ա > քանի՛ նշանս*
[7] *Ա որչափ] քանի*
[8] *Ա եւ վերակացութիւնս*
[9] *Ա հանգիստատ*
[10] *Ա պարգեւս ձրիս] ձիրս պարգեւս*
[11] *Ա գոր] որչափ եւ քանի՛*
[12] *Ա գառւեալն ձեզ ի տեառնէ*
[13] *Ա ո՛չ ըստ մարմնոյ երեւեալ եւ լուեալ, այլ հոգով երեւեալ, արդ, հաստատեցեք ի նոսա յիշելով զՏէրն յամենայն ի գործս ձեր, գիտէք զխորհուրդս մատակարարութեանն որ եղեւ ի մարդիկ, էթէ որ] որք ոչ երեւին աչացս... եթե ո՞յր*
[14] *Ա եւ այժմ ի ձեռս իմ աղաչեմ զձեզ ի տէր] աղաչէ զձեզ... կամեցեալ*
[15] *Ա անաղտս] առանց անառակութեան*
[16] *Ա գիտեմ] գիտէ եւ*
[17] *Ա > որ ի ձէնջ, գիտէ*
[18] *Ա զանարգութիւնսն*
[19] *Ա > գիտէ եւ*
[20] *Ա զնեղութիւնսն որ ի ձեզնջ*
[21] *Ա գիտեմ*
[22] *Ա զանառակութիւնսն*
[23] *Ա ի սուրբ*
[24] *Ա վասն ձեր] ի ձէնջ*
[25] *Ա > զթածն*
[26] *Ա յիսուակն*
[27] *Ա լսելի*
[28] *Ա անուանն աստուծոյ*
[29] *Ա եւ արդ, ուրախ լիցի յիսուս*
[30] *Ա բարեաւք*

զաչէ զձեզ ինքն Տէր ի ձեռս իմ, կամեցեալ[14] *մնալ առանց թշնամանաց, առանց նենգութեան, |73բ| առանց անառակութեան*[15]*, քանզի գիտէ եւ*[16] *զթշնամանսն որ ի ձէնջ, գիտէ*[17] *եւ զանարգութիւնն*[18]*, գիտէ եւ*[19] *զնենգութիւնն*[20]*, գիտէ*[21] *եւ զանառակութիւնն*[22]*, ի սուանգանելն ձեր սրբոյ*[23] *պատուիրանաց նորա: Արդ, մի՛ տրտմեսցի ի ձէնջ*[24] *բարերարն Աստուած, զթածն*[25]*, ողորմածն, սուրբն, յատակն*[26]*, անարատն, անհիւթն, միայնն, մինն, անփոփոխն, ստոյգն, աննենգն, անցասումնն, որ ի վեր է քան զամենայն ասելի*[27] *եւ իմանալի ա-|74ա|ուն Աստուած Յիսուս*[28]*: Ուրախ լիցի*[29] *ի բարիոք*[30] *կրաւնաւո-*

հուրդս մատակարարութեանն որ եղեւ ի մարդիկ, էթէ որ] որք ոչ երեւին աչացս... եթե ո՞յր
[14] *Ա եւ այժմ ի ձեռս իմ աղաչեմ զձեզ ի տէր] աղաչէ զձեզ... կամեցեալ*
[15] *Ա անաղտս] առանց անառակութեան*
[16] *Ա գիտեմ] գիտէ եւ*
[17] *Ա > որ ի ձէնջ, գիտէ*
[18] *Ա զանարգութիւնսն*
[19] *Ա > գիտէ եւ*
[20] *Ա զնենգութիւնսն որ ի ձեզնջ*
[21] *Ա գիտեմ*
[22] *Ա զանառակութիւնսն*
[23] *Ա ի սուրբ*
[24] *Ա վասն ձեր] ի ձէնջ*
[25] *Ա > զթածն*
[26] *Ա յիսուակն*
[27] *Ա լսելի*
[28] *Ա անուանն աստուծոյ*
[29] *Ա եւ արդ, ուրախ լիցի յիսուս*
[30] *Ա բարեաւք*

բուխեանն մերում[1], *խնդասցէ ի սուրբ կեանս մեր*[2], *հանգիսցէ ի պարկեշտ վարս մեր*[3], *անհոգ լիցի ի ժուժկալութեան մերում*[4], *հաճեսցի ի միաբանութեան մերում*[5], *ժպրհեսցի ի սաղաատութեանն մերում*[6], *բերկրեսցի ի սիրելն մերում*[7] *գնա: Զայս այժմ խաւսիմ ընդ ձեզ, եղբա՛րք, փութացեալ յառաջակայ*[8] *գործն ձեր՝ արդէն իսկ կատարեալ ի Տեառնէ*[9]*, քանզի զինչ այլ զինչ ունիցիմ*[10] *ասել ձեզ,* |74բ| *ունիք զԱստուծոյ ձերոյ գգրաւականն*[11]*, ունիք զբարերարութեան նորա գտուրս, ունիք զանհրաժեշտ գալուստ նորա, զի թե ոչ եւս*[12] *մեղիցէք, զոր յանդիտութեանն գործեցէք, թողուցու ձեզ, ապա եթէ գիտացեալ գնա, եւ ի նմանէ ողորմութիւն գտեալ, նոյնպէս վարիք, եւ զառաջինն եւս համարեսցի ձեզ, եւ ոչ ընկալջիք ողորմութիւն ի նմանէ*[13]*: Եւ զայս ասացեալ առ նոսա*[14]*, յարեաւ եկաց այսպէս*[15]*.*

Ո՛ զպատկառ զայս հիւսեր[16] |75ա| *քոյով հիւսմամբդ, Յիսո՛ւս.*

Ո՛ զբազում ծաղիկս զայս յանթառամ ծաղիկդ քո յաւդեցեր.

Ո՛ սերմանեցեր զկենարար բանս զայսոսիկ.

Ո՛ միայնդ ես խնամակալ քոյոց ծառայից եւ բժիշկ որ ձրի բժշկես.

Ո՛ միայնդ ես բարերար եւ անմբարատաւան.

Ո՛ միայն ողորմած եւ մարդասէր.

Ո՛ միայն փրկիչ եւ արդար.

Ո՛ միշտ ես եւ յամենեսեան, եւ ամենայն ուրեք մերձ ես, Աստուա՛ծ իմ Յիսուս.

|75բ| *Դու քոյով պարգեւաւք ծածկեա՛յ զամենեսին՝ ոյք ի քեզ յուսան:*

Ո՛ գիտես զչարախաւսին մերոյ ամենայն ուրեք զմեքենայս եւ զբո[illegible] Միւն:

պա խնդրեալ հաց, գոհացաւ այսպէս.

---

[1] *Ա. կրաւնաւորութեան ձերոյ*
[2] *Ա. ձեր*
[3] *Ա. ձեր*
[4] *Ա. ձերում*
[5] *Ա. ձերում*
[6] *Ա. սաղաատութեան ձերում*
[7] *Ա. > մերում*
[8] *Ա. յառաջակա*
[9] *Ա. կատարել ի տէր] արդէն իսկ կատարեալ ի տեառնէ*
[10] *Ա. ունիմ] այլ զինչ ունիցիմ*
[11] *Ա. գրաւականն*
[12] *Ա. > եւս*
[13] *Ա. եւ զառաջինն, եւս խնդրէ ի ձեզջ, եւ [ոչ] ընկալջիք ողորմութիւն եւ մասն ի բարի տեառնէ] զոր յանդիտութեանն գործեցէք... ընկալջիք ողորմութիւն ի նմանէ*
[14] *Ա. > առ նոսա*
[15] *Ա. էկաց յաղաւթս ամենեքումբ եւ ասէ] յաղաւթս եկաց այսպէս*
[16] *Ա. ո՛վ Տէր ամենակալ, որ զպա///] ո՛ զպատկառ զայս հիւսեր: Ա՝ այստեղ աւարտում է*

Զո՛ր աւրհնութիւն կամ զո՛ր պատարագ, կամ զո՛ր գոհութիւն, ի բեկանել հացիս անուանեացուք.

Այլ միայն զքեզ, Յիսո՛ւս, փառաւորեմք Տէ՛ր, զքո ասացեալդ Հաւր անուն, փառաւորեմք զմուտ դրանն քո, փառաւորեմք զյարութիւնն |76ա| *որ քեւ ցուցաւ մեզ:*

Փառաւորեմք զճանապարհն քո, փառաւորեմք զսերմն քո, զբանն, զչնորհսն, զհաւատն, զաղն, զանխաւս մարգարիտն, զգանձն, զարաւրն, զուռկանն, զմեծութիւնն, որ վասն մեր կոչեցար Որդի մարդոյ, զճշմարտութիւնն, զհանգիստն, զդիտութիւնն, զգաւրութիւնն, զպատուիրանն, զհամարձակութիւնն, զգատուիչն, զառ ի քեզ փախուստն, զի դու ես, Տէ՛ր, արմատ |76բ| *անմահութեան եւ աղբեւր անապականութեան, եւ հիմն յաւիտեանցն, անուանեալ զայս ամենայն վասն մեր, որպէս զի մեր կոչեցեալ զքեզ այսոքիւք, գիտասցուք զմեծութիւն քո, որ է անտես ի ժամանակիս յայսմիկ, եւ սրբոց միայն տեսանելի, ի միայնոջ ի քում մարդն կերպարանեալ:*

Եւ բեկեալ զհացն՝ կառկառ նոցա, ի վերայ իւաքանչիւր եղբաւր աղաւթս առնելով՝ արժանի լինել չնորհացն Տեառն, եւ սրբոյս գոհու|77ա|*թեանն, ճաշակեալ եւ նորա նոյնպէս, եւ ասացեալ թե՝ Եւ ինձ մասն ընդ ձեզ եղիցի, եւ խաղաղութիւն ընդ ձեզ, սիրելի՛ք իմ:*

Ասէ ցԲիւռոս. Ա՛ռ ընդ քեզ երկուս զքո յեղբաց, հանդերձ երկու որդւովք եւ փայտատովք, եւ եկ զկնի իմ: Եւ Բիւռոս առանց յապաղելոյ արար՝ զոր հրամայեաց նմա ծառայն Աստուծոյ Յովհաննէս:

Եւ ելեալ երանելին Յովհաննէս ի տանէն, գնայր առաջի դրացն, հրամայեալ բազմացն, մեկուսա|77բ|*նալ յինքենէ: Եւ հասեալ ի չիրիմ ինչ եղբաւր միոյ, ասաց ցպատանիսն. Բրեցէ՛ք, որդեա՛կք: Եւ նոքա բրէին: Իսկ նա ատիպէր զնոսա եւ ասէր. Խորագոյն լիցի բրածդ: Եւ նա ի բրելն նոցա խաւսէր ընդ նոսա զբանն կենաց, եւ յորդորէր զեկեալսն ընդ նմա ի տանէն, չինելով եւ հաստատելով զնոսա ի մեծութեանն Տեառն, եւ աղաւթս առնելով ի վերայ իւրաքանչիւր ումեք ամենեցուն:* |78ա| *Իսկ մեք ոչ ինչ իմանայաք ամենեւին: Եւ իբրեւ կատարեցին զբրածն պատանիքն, չուրջանակաւ՝ որպէս եւ կամէր, մերկանայր երանելին զհանդերձն զոր զգեցեալն էր, եւս տարած[ա]նէր իբրեւ զանկողին ինչ ի խորութեան բրածին, եւ միայն նափորտամբն կացեալ, համբարձ զձեռս իւր ի վեր, յաղաւթս կայր այսպէս.*

Ո՛ ընտրեցեր զմեզ յառաքելութիւն հեթանոսաց.

Ո՛ առաքեցեր զմեզ յաշխարհ, Աստուած.

|78բ| Ո՛ ցուցեր զքեզ ի ձեռն մարգարէից քոց.

Ո՛ ոչ զադարեցեր երբեք, այլ միշտ կեցուցեր զկարողան.

Ո՛ ի ձեռն ամենայն բնութեանց զքեզ ծանուցեր.

Ո՛ եւ անառնոց անպամ քարոզեցար.

Ո՛ զանապատ եւ զվայրենի հոգին զգաւն եւ հանդարտ արարեր.

Ո՛ ծարաւելոյն նմա, քոյով բանիւդ զքեզ իսկ եառուր.

Ո՛ մեռելոյն նմա արագ յայտնեցար.

Ո՛ ընկղմելոյն նմա յայնաւ|79ա|բէնութիւն, արագ աւրբէնք ցուցար.

Ո՛ հերքելոյն նմա բնաւին ի սատանայէ ծանուցար.

Ո՛ յաղթեցեր հակառակորդին՝ ի քեզ ապաւինելոցն.

Ո՛ եառուր նմա զբո ձեռնդ եւ յարուցեր ի դժոխական իրաց.

Ո՛ ոչ թողեր զնա ի մարմնի կրաւնաւորել.

Ո՛ ցուցեր նմա զթշնամին իւր.

Ո՛ զգիտութիւն սուրբ արարեր Աստուած իմ Յիսուս.

Ո՛ Հայրդ ես որբոց ի վեր քան զերկինս, եւ Աստուած երկնաւորաց.

Ո՛ աւրէնդր ես եթերականաց, |79բ| եւ աւդականաց ընթացք, երկնաւորաց պահապան, եւ երկիւղ սանդարամետականաց.

Ընկա՛լ զբո Յովհաննու զհոգիս՝ թերեւս արժանի եղելոյ ի քէն.

Ո՛ զիս պահեցեր մինչեւ ի ժամանակս յայս անմերձ ի խաւնակութիւնէ.

Ո՛ եւ զհայելն ինձ ընդ կին մարդ ծանր զրեցեր.

Ո՛ յառաջմանակեայ կեանսս փրկեցեր զիս, եւ ի մշանջենակայդ առաջնորդեցեր.

Ո՛ ի մարմնաւոր ապտեղի մոլ|80ա|ութենէ որոշեցեր զիս.

Ո՛ ի դառն մահուանէ զերծուցեր զիս եւ ի քեզ միայն հաստատեցեր.

Ո՛ զծածուկ սխտ հոգւոյ իմոյ սանձեցեր եւ զյայտնի գործս նորա խափանեցեր.

Ո՛ նեղեցեր եւ հալածեցեր զիս զրարն որ չիս.

զբիծ զճանապարհս իմ որ առ քեզ հաստատեցեր.

Ո՛ առանց սայթաքելոյ պահեցեր զշաւիղս իմ որ ի քեզ.

Ո՛ աներկմիտ եառուր զհաւատս իմ որ ի քեզ.

Ո՛ զսուրբ գիտութիւնն որ ի քեզ սահմանեցեր ինձ.

|80բ| Ո՛ գործոց իւրաքանչիւր արժանեաց վարձս հատուցեր.

Ո՛ եղիր յոգւոջ իմում մի՛ ինչ ստացուած պատուական քան զքեզ համարել.

Եւ արդ. Տէր իմ Յիսո՛ւս, զմատակարարութիւնն զոր ընկալայ ի քէն, կատարեցի. արժանի արա՛յ զիս քումդ հանգստեան, զբո ողորմութիւնդ չնորհելով ինձ, որ է անփախուստ եւ անճառ փրկութիւն: Եւ արդ, ի գալս իմում առ քեզ, ընկրկեսցի՛ հուրն, վանեսցի՛ խաւարն, տկարասցի՛ վիհն, խամրասցի՛ |81ա| հնոցն, չիջցի՛ գեհենն, ամաչեսցե՛ն հրեշտակք չարին, երկիցեն դեւք, զմրրեսցի՛ն իշխանք, ընկճեսցի՛ն զաւրութիւնք, աչակողմանքն կացցե՛ն, ձախակողմանքն մի՛ մնասցեն, բանսարկուն պապանձեսցի՛, սատանայ զարհուրեսցի՛, սրտմտութիւն նորա տոչորեսցի, մոլորութիւն նորա սուզցի՛, տանջանք նորա պատկառեսցե՛ն, յարձակումն նորա զգասցի՛, մանկունք նորա չարչարեսցի՛ն, եւ ամենայն |81բ| արմատ նորա տարակուսեսցի: Եւ տո՛ւր զճանապարհս իմ՝ որ առ քեզ, անբասիր եւ անբռնադատ վճարել, առնուլ զայն զոր խոստացարն այնոցիկ՝ որ սրբութեամբն կեցին եւ պարկեշտութեամբ սիրեցին զքեզ:

Եւ ապա կնքեալ զինքն եւ ասացեալ. Դու լի՛ր ընդ իս, Տէ՛ր իմ Յիսուս Քրիստոս, ը[ն]կողմնեցաւ ի խորափին, ուր եւ զՀանդերձն իւր տարածեաց, եւ ասացեալ ցմեզ. Խաղաղութիւն ընդ ձեզ, եղբա՛րք: Եւ մինչ դեռ մեք ուրախ եաք |82ա| եւ լայաք, աւանդեաց զհոգին ի ձեռս Տեառն»:

Եւ ծածկեն զգերեզմանն, ասելով. *Հաւատ ունելով հոգի խաղաղու[թեան]. Եւ ասեն զՓառք ի բարձունսն, զի միսիթարեացին սիրտք վշտացելոցն, միսիթարական կցրդիւն, եւ ընթեռնուն՝*

205. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՅ [ԺԲ. 32-40]. *«Մի՛ երկնչիր, հա՛ւտ փոքրիկ, զի հաճեցաւ Հայր ձեր տալ ձեզ զարքայութիւնն: [33] Վաճառեցէ՛ք զինչս ձեր եւ տո՛ւք ողորմութիւն, եւ արա՛րէ՛ք ձեզ քսակ առանց հնանալոյ, |82բ| գանձ անպակաս յերկինս. ուր[1] ո՛չ գող մերձենայ եւ ո՛չ ցեց ապականէ: [34] Զի ուր գանձք ձեր է[2], անդ եւ սիրտք ձեր եղիցին: [35] Եղիցին գաւտիք ձեր պնդեալ ընդ մէջ[3], եւ ճրագունք լուցեալք: [36] Եւ դուք նմանողք[4] մարդկան, որ ակն ունիցին տեառն իւրեանց՝ թե ե՞րբ գայցէ[5] ի հարսանեաց[6], զի յորժամ գայցէ եւ բախիցէ, վաղվաղակի բանայցեն նմա: [37] Երանի*

---

[1] Գ որ] ուր
[2] Ս գանձն ձեր է, Գ են] է
[3] ԳՍ մէջս
[4] Ս նմանաւղք
[5] ԳՍ գառնայցէ
[6] Գ հարսանեացն

իցէ ծառայիցն այնոցիկ, զորս եկեալ Տէրն գտանիցէ արթուն[1]*: Ամէն ամէն*[2] *ասեմ ձեզ՝ |83ա| զի գաւաթի ընդ մէջ ածցէ եւ բագմեցուսցէ զնոսա, եւ անցեալ պաշտեսցէ*[3] *զնոսա: 38 Եւ եթէ յերկրորդ*[4] *պահու եկեսցէ եւ գտցէ*[5] *նոյնպէս*[6]*, երանելի*[7] *են ծառայքն այնոքիկ: 39 Բայց զայս*[8] *գիտասջիք, եթէ գիտէր տանուտէրն յորում պահու*[9] *գող գայ, հսկէր եւ*[10] *չտայր թոյլ ական հատանել տան*[11] *իւրում: 40 Եւ դո՛ւք եղերո՛ւք պատրաստք, զի յորում ժամու՝ ոչ գիտիցէք*[12]*, գայ Որդի մարդոյ*[13]*»:*

Եւ սարկաւագն քարոզէ.

ՁԶ.[14] *Վասն ի վերուստ պահպանութեան |83բ| առ ի Տեառնէ անճանց մերոց եւ հաճոյական աղաւթս առաքելոյ զՏէր աղաչեսցուք:*

Վասն ընդունելոյ Տեառն զհոգի հանգուցելոյս ի հանգստեան արդարոց զՏէր աղ[աչեսցուք]:

Վասն թողլոյ սմա զյանցանս իւր՝ զկամային եւ զակամային, զՏէր [աղաչեսցուք]:

Վասն անարժան լինելոյ սմա խազաղութեամբ եւ մեծաւ յուսով սպասել տեառնագալուստ փողոյն զՏէր աղ[աչեսցուք]:

Վասն քաղցրաբարբառ լսելոյ սմա զհաւատաւոր բարբառն եթե. Արի՛ք, ահա գայ Քրիստոս, զՏէր [աղաչեսցուք]:

Վասն համարձակապէս տեսանելոյ սմա զանապական եւ զանստուեր լոյսն զՏէր աղ[աչեսցուք]:

|84ա| Վասն աչալրջութեամբ եւ առանց ամաւթոյ կալ առաջի արդարադատ ատենին Քրիստոսի զՏէր [աղաչեսցուք]:

Վասն տալոյ սմա տեղի ի հայրական խնամոցն յառաջագահ դասուն զՏէր [աղաչեսցուք]:

·ան լսելոյ սմա զերանական զ ն եթե. Եկա՛յք աւրհնեալք Հաւր իմոյ [Ա՝ՊՔ· ԻԵ· 34] ի տեղի հանգստեան զՏէր [աղաչեսցուք]:

Վասն պարգեւելոյ սմա զերկնային պսակն կենաց եւ անմահութեան զՏէր [աղաչեսցուք]:

Վասն հրեշտակին խաղաղութեան՝ աւանդել զհոգի սորա, զՏէր [աղաչեսցուք]:

Վասն առաքման չնորհաց մեծի եւ ամենազաւր աջոյն Քրիստոսի ի հողանիւթեայ յարկս սորա զՏէր [աղաչեսցուք]:

Վասն կնքելոյ զգերեզմանս զայս խաչիւն իւրով մինչեւ ի գալուստ իւր սուրբ զՏէր [աղաչեսցուք]:

|84բ| Վասն առաքելոյ զչնորհս Հոգւոյն Սրբոյ ի սիրտս լսողաց հաւատացելոց զՏէր [աղաչեսցուք]:

Վասն մխիթարելոյ զվշտապնեալս սրտիւք ի ձեռն ողորմութեանն իւրոյ զ[Տէր աղաչեսցուք]:

Վասն պահելոյ զմնացորդ սորա յամենայն հնարից սատանայի զՏէր աղ[աչեսցուք]:

Վասն հոգւոցն, եւ եւս միաբան. Զանձինս մերս ողորմեաց մեզ Տէր:

ԱՂԱԻԹՔ ԿՆՔԵԼՈՑ ԶԳԵՐԵԶՄԱՆՆ, ԶՈՐ ԱՍԱՑԵԱԼ Է ՏԵԱՒՆ ԲԱՐՍՂԻ ՍՐԲՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ԿԵՍԱՐՈՒ ԿԱՊՈՒՏԿԱՑԻՈՑ[1]

Ղ. *Գոհանամք զքէն, Տէ՛ր*[2]*, Հա՛յր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ յայց եղեր եւ արդարութեամբ քով*[3] *փրկեցեր զմեզ*[4]

---

[1] *Ս գացէ արթուն, Գ արթուն*
[2] *ԳՍ ամէն] ամէն ամէն*
[3] *ԳՍ պաշտիցէ*
[4] *ԳՍ յերկրորդ կամ յերրորդ*
[5] *Գ գտանիցէ, Ս գտցէ*
[6] *ԳՍ այնպէս*
[7] *Գ երանելիք*
[8] *Ս զայն*
[9] *Գ պահու] ժամու*
[10] *ԳՍ > հսկէր եւ*
[11] *ԳՍ ի տան*
[12] *ԳՍ կարծիցէք] գիտիցէք*
[13] *Գմարդւոյ*
[14] այս, .ղ. եւ .ղա. աղօթքները *Ա* ձ-ում՝ աշխարհաթաղի մէջ են

ի մեքենայից սատանայի. |85ա| զի[5] *նախանձեցաւ եւ եհան զմեզ պատրանաւք յաւերժական կենացն, արտասահմանելով զմեզ*[6] *ի կորուստ*[7] *եւ յապականութիւն, այլ*[8] *դու, բարերար եւ մարդասէր Աստուա՛ծ, ոչ թողեր զնորա զառնութիւն թիւնիցն*[9] *ի մեզ յարակայ*[10]*, վասն որոյ մահ*[11] *կոչեցեր եւ հեղեր ի վերայ արարածոց*[12] *քոց*[13]*, զի մի՛ անմահ մնասցէ չարութիւնն պատահեալ, այլ*[14] *բառնալով զմեզ ի կենացս յայսցանէ եւ հատանել*[15] *ի մեղացս*[16]*, եղեւ*[17] *փրկութիւն բարերարիդ*[18] *պատուհասդ*[19]*: |85բ| Ի*[20] *վախճան աւուրցս*[21] *առաքեցեր զՈրդիտ քո միածին*[22] *ի կերպարանս մահու եւ*[1]

քոով, Ա մարդասիրութեամբ քոով, Գ արդարութեամբ քով
[4] *Ա > զմեզ*
[5] *Ա զմերժեալ եւ զհեռացեալ ազգ մարդկան զոր, Բ եւ] զի (Գ զի)*
[6] *ԱԲ > զմեզ*
[7] *Ա կորուստ (բացթողում «ս» գրի)*
[8] *Բ այլ*
[9] *Գ թունիցն, Ա թինիցն որ*
[10] *ԱԳ յարակա*
[11] *Բ զմահ*
[12] *Բ ամենայն արարածոց*
[13] *Ա > քոց*
[14] *Բ այլ*
[15] *Բ հատանելով զմեզ*
[16] *ԱԲԳ մեղաց*
[17] *Գ եւ եղեւ*
[18] *Բ բարերարի*
[19] *Գ պատուհաս*
[20] *ԱԲԳ իսկ ի*
[21] *ԱԳ աւուրց, Բ աւուրցն այնոցիկ*
[22] *ԱԲ զմիածին որդիտ (Բ զորդիտ) քո սիրելի, Գ որդիդ քո (> միածին) սիրելի*

[1] *Ա* ձ-ում սա աշխարհաթաղի այգալացի մէջ է
[2] *Ա > տէր, Գ տեառն*
[3] *Բ այցելեր արդարութեամբդ քո եւ] յայց եղեր եւ մարդասիրութեամբ*

եւ[1] *մեղաց*[2]*, եւ պատապարտեաց դմեզս մարմնովն*[3] *իւրով*[4] *եւ կամաւոր խաչելութեամբն*[5] *խորտակեաց զզաւրութիւնն*[6] *թշնամւոյն*[7]*, եւ*[8] *եղեւ առաջին պատուղ ննջեցելոցն*[9] *եւ առաւաձհրաշ յարութեամբն*[10] *իւրով հրաւիրեաց զմեզ յիւր անահաւութիւնն*[11]*, յոր հաւատացեալ ծառայս քո այս*[12] *մկրտեցաւ ի մահ Քրիստոսի քո, *եւ լցեալ ժամանակ*[13] *պանդխտութեան |86ա| կենցաղավարութեան իւրոյ*[14]*, փոխեցաւ ի կեա աահմանադրութեան քո*[15]*: Վասն որոյ աղաչեմք զքեզ, Հա՛յր սուրբ*[16]*, միջնորդութեամբ մարմնոյ եւ արեան Որդւոյ*[17] *քո, հայեա՛ց ի խոստովանողս*[18] *անուանդ*[19] *քո*[20] *խնդրելոցս*[21] *ի քէն*[22] *պարտիս*[23] *սորա*[24] *գկամայն*[25] *եւ գակամայն*[26]*, զոր վիրաւորեաց անմարմին թշնամին, պատրանաւք*[27] *խաբմամբ*[28]*, զի դու միայն սուրբ եւ բարերար Տէր ես*[29]*, որպէս*[30] *յանդոյութիւնէ ի գոյութիւն*[31] *ածեր զամենայն*[32]*, |86բ| եւ այժմ զվէրս սորա*[33] *բժշկեա՛յ*[34] *եւ խաղաղութեամբ անցո՛յ ընդ խաւարային*[35] *իշխանութիւնսն*[36]*, զի մի՛ զիւրեանց չարութիւնսն*[37] *ի ծառայս քո ցուցցեն*[38]*, այլ*[39] *ջննեա՛յ, Տէ՛ր,*[40] *զձեռագիր նոցա*[41] *ներգործութեանն*[42]*, զոր ի սա*[43]

---

[1] *Ա Գ > եւ*
[2] *Բ մեղաց մարմնոց*
[3] *Ա մարմնով*
[4] *Բ ի մարմնի իւրում] մարմնովն իւրով*
[5] *Ա խաչելութեամբ, Բ խաչելութեամբն իւրով*
[6] *Գ զզաւրութիւնս*
[7] *Բ զգրուն գժոխոց, Ա ը-գաւրութիւնս թշնամոյն] զզաւրութիւն թշնամւոյն*
[8] *ԱԲԳ > եւ*
[9] *ԱԲԳ ննջեցելոց*
[10] *Ա յարութեամբ*
[11] *Ա յանահաւութիւնն, Գ յանմահութիւնն*
[12] *ԲԳ > այս*
[13] *Բ զժամանակս կենաց, Գ զժամանակս*
[14] *Բ իւրոյ եւ*
[15] *Ա > եւ լցեալ ժամանակս... սահմանադրութեան քո*
[16] *Բ երկնաւոր] սուրբ*
[17] *Ա քրիստոսի] որդւոյ*
[18] *Գ > սուրբ*
[19] *Ա սուրբ անուան, Բ սուրբ անուանդ*
[20] *Գ > քո, Ա քո եւ*
[21] *ԱԲԳ > խնդարհութեամբ*
[22] *Բ թող սմա, Գ եւ թող սմայ*
[23] *Բ գամենայն պարտս, Գ գամենայն պարտիս*
[24] *Ա գամենայն պարտիս] սմա գամենայն պարտս, Բ իւր] սորա, Գ > սորա*
[25] *Ա գկամա, ԲԳ գկամայ*
[26] *ԱԲԳ գակամա*
[27] *Բ պատրանաւք եւ*
[28] *ԱԲ խարեութեամբ*
[29] *Գ ~ սուրբ ես եւ բարերար տէր*
[30] *Գ*
[31] *Ս գոյութիւն] յանդոյութենէ ի գ իւն*
[32] *Բ գամենայնն*
[33] *ԲԳ սորայ*
[34] *ԲԳ բժշկեա*
[35] *Ա խաւարային*
[36] *Բ իշխանութիւնն*
[37] *ԲԳ չարութիւնն*
[38] *ԱԲԳ գործեն] ցուցցեն*
[39] *Բ այդ*
[40] *ԱԲ > տէր*
[41] *Ա սոցա] նոցա*
[42] *Ա ներգործութեանց, Գ ներգործութեանցն*
[43] *Բ սմա, Գ սմայ*

սերմանեցին, եւ տո՛ւր սմա[1] *ճանապարհ բարի: Բացակաց*[2] *եղիցի ի սմանէ հրէղէն*[3] *սուրն, որ պահէր զճանապարհս*[4] *ծառոյն կենաց՝ պատկառելով ի փրկական նշանէ խաչին, որ զկենաց պատուղն*[5] *մեզ*[6] *ընծայեցուցեալ*[7] *առհասարակ*[8] *յաւիտեան|87ա|նական*[9] *կենացդ, որ է*[10] *առաջնորդ, յոր ապաւինեալ*[11] *ծառայս քո*[12]*, սովաւ հասցէ ի պահեստ, ուր սուրբք քո*[13] *ամենայն հաւաքեալ սպասեն մեծի հարսանեացդ՝ յերեւեալ*[14] *մեծիդ Աստուծոյ եւ փրկչիդ Յիսուսի Քրիստոսի՝ ի ձեռն*[15] *փողոյ*[16] *մեծի*[17]*, յորժամ սասանին*[18] *տարերքն արարածք, եւ*[19] *գալարին երկինք, նահանան լուսաւորք, թաւթափին աստեղք, ցոլանան գեաք հրեղէնք*[20]*, երեւին բանակք անմահից*[21]*, յակնարկել դատաւորիդ*[22] *սասանի երկիր, |87բ| եւ*[23] *բանին գերեզմանք կնքեալ*[24] *եւ*[25] *չինին հողացեալ մարմինք, եւ հոգիքն ալացեալ*[26] *իբրեւ*[27] *զարծուխս*[28] *անդր հասեալ*[29]*, զգենուն*[30] *զանապական մարմինն*[31]*, ի վայրկեան ժամանակի ժամանեսցեն յիւրաքանչիւր տեղիս: Աղաչեմ*[32] *զքեզ, Տէ՛ր, ժամանեցո՛յ*[33] *զծառայս քո*[34] *յանսպառ ուրախութիւնդ*[35]*, եւ զմեզ զամենեսեան*[36] *զհաւատացեալս*[37] *ի քեզ աւրհնեա՛յ*[38]*. զի արժանաւորք*

---

[1] *Գ սմայ*
[2] *Ա բացակա, Բ բացայկայ, Գ բացակայ*
[3] *Ա բոցեղէն, Գ հրեղէն] հրէղէն*
[4] *Ա պահէն զճանապարհ, Գ պահէ զճանապարհ, Բ զճանապարհս*
[5] *ԱԲ ~ զպատուղն կենաց*
[6] *Բ ի մեզ*
[7] *Ա ընծաեցոյց*
[8] *Բ առհասատչեա*
[9] *Բ յաւերժական, Գ յաւէժական] յաւիտենական, Ա > յաւիտենական*
[10] *ԲԳ եւ] որ է*
[11] *Բ հաւատացեալ] ապաւինեալ*
[12] *Բ քո այս*
[13] *ԱԲԳ > քո*
[14] *ԱԲԳ յերեւել*
[15] *Ա Գ ձայն] ձեռն*
[16] *Ա Գ փողո, Բ փողոյդ*
[17] *Գ > մեծի*
[18] *ԱԲ սարսեն] սասանին*
[19] *Ա > եւ*
[20] *Բ հրեղէնք ի յերկնից*
[21] *ԲԳ անմահից (Բ + եւ)*
[22] *ԱԲ դատաւորին*
[23] *ԲԳ > եւ*
[24] *ԱԲԳ ~ կնքեալ գերեզմանք*
[25] *Ա > եւ*
[26] *ԲԳ ալացեալք*
[27] *Բ որպէս] իբրեւ*
[28] *Գ իբրեւ զարծուխս ալացեալ] ալացեալք որպէս զարծուիք, ԱԲ զարծուիք*
[29] *Բ հասանեն եւ, Գ հասանիցեն եւ*
[30] *Ա սգենուն*
[31] *Ա մարմին*
[32] *ԱԲԳ աղաչեմք*
[33] *Գ ժամանեցո*
[34] *Բ քո զայս*
[35] *Գ ուրախութիւնսն*
[36] *Բ ~ զամենեսեան զմեզ*
[37] *Ա հաւատացեալքս, Բ զհաւատացեալք, Գ զհաւատացեալքս*
[38] *Գ խաղաղութեամբ պահեա եւ մխիթարեա հոգւով եւ մարմնով] աւրհնեա, ԱԲ աւրհնեայ*

եղիցուք[1] *փառաւորել զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ այժմ*[2]:

Խաղաղութիւն. Աստուծոյ երկրպագեա[gnut]:

ՂԱ. |*88ա*| *Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած մեր*[3]*, որ նեղելոց ես անդորրութիւն եւ ընդունող ես*[4] *հանգուցելոց*[5]*, ընկա՛լ զհոգի ծառայիս քո*[6] *այսորիկ*[7] *ի բարի եւ փարատեցո՛յ*[8] *զառգ եւ զարամութիւն ի սիրելեաց սորա*[9]*, որք հետեւեցան*[10] *յուղարկել զսա*[11] *ընդ երկայնաձիգ*[12] *ճանապարհն, եւ մորմոքին ի վերայ անդառնալի ուղեգնացութեան*[13] *սորա, եւ յաւէրժ*[14] *անջատելոյ ի սմանէ առ ժամանակ մի՝ մինչեւ իւրեանց*[15] *յուղի անկեալ*[16] *յայսմ*[17] *բազմաժողով ծովածուփ* |*88բ*| *կենցաղոյս, եւ զչափաւոր արտաս[ուս]*[18] *սոցա*[19] *ընկա՛լ ի հաճոյս քեզ*[20]*, Տէ՛ր*[21]*, եւ մի՛ ի զայրացումն, եւ մխիթարեալ սփոփեացես*[22] *զլքեալ սիրտս սոցա*[23] *զայսոսեամբ չնորհիդ քո*[24]*, եւ զաւրացուցես*[25] *զտարակուսեալ հոգի սոցա*[26] *առաքմամբ*[27] *Հոգւոյդ*[28] *քո*[29] *Սրբոյ, եւ կնքեալ պահեացես*[30] *զգերեզմանն՝ փակեալ*[31] *յանուն քո*[32] *նշանաւ ամենայաղթ խաչիւդ*[33] *քո*[34] *մինչեւ յաւր վերջնում*[35] *մեծի*[36] *կրկնակի*[37] *գալստեան*[38] *քո, զի քո ամենակարող զաւրութեամբդ* |*89ա*| *եղեմնապատ եւ ձիւնաթաղեալ պահպանին*[39] *ա-*

[1] *Գ արժանի լիցուք*] *արժանաւորք եղիցուք*
[2] *Ա հոգին, Գ այժմ եւ՛՛, Բ հոգի (> այժմ)*
[3] *Գ > մեր*
[4] *ԲԳ > ես*
[5] *ԱԲԳ հոգւոց (Բ հոգւոցն, Գ հոգւոց) հանգուցելոց*
[6] *ԱԲԳ > քո*
[7] *Բ > այսորիկ*
[8] *Ա փարատեայ*
[9] *Բ սորա + եւ ի հետեւողաց սորա, Գ սոցայ*
[10] *Բ հետեւեցին*
[11] *Ա Գ զսայ*
[12] *Ա զերկայնաձիգ*] *ընդ երկայնաձիգ*
[13] *Գ ուղէգնացութեն*
[14] *Ա յաւեւս, ԲԳ յաւէժ*
[15] *ԱԲ յիւրեանց, Գ իւրեանց իսկ*
[16] *Ա ~ յուղի անկեալ իւրեանց, Բ անկելոյ, Գ անգեալ*
[17] *Բ յայս*
[18] *Ա զարտասուս*
[19] *Գ սոցայ*
[20] *Գ ~ քեզ ի հաճոյս*
[21] *ԱԲԳ > տէր*
[22] *Ա սփոփեայ, Բ սփոփեացես զթարախեալ եւ, Գ սփոփեա*
[23] *Ա սիրա, Գ սոցայ, Բ նոցա*] *սոցա*
[24] *Ա քոյոյ չնորհիդ, Գ քոյոյ չնորհիդ, Բ քո յայնմ աչխարհիդ*] *չնորհիդ քո*
[25] *Ա զաւրացուցես*
[26] *ոս սոցա, Գ ոգիս սոցայ*] *հոգի*
[27] *Բ առաքմամբ չնորհաց*
[28] *Ա հոգոյդ*
[29] *ԱԲԱ > քո*
[30] *Գ փակեացես*] *պահեացես*
[31] *Ա փակեալս, Գ > փակեալ*
[32] *Գ > յանուն քո, Բ քո սուրբ*
[33] *Բ խաչիւս*
[34] *Բ քո սրբով*
[35] *ԲԳ վերջնումն*
[36] *Ա > մեծի, Բ մեծի եւ ահաւոր,*
[37] *Գ կրկին*
[38] *Բ գալստեանդ*
[39] *ԱԲ պահին*

մենայն արմատք, եւ[1] *սերմանիք՝ թաղեալք*[2] *յերկիր*[3] *մեռանին, եւ ի ժամանակս*[4] *որոտընդոստ գարնանային*[5] *յարուքեանն զուարճացել պայծառանան*[6]*, զորս*[7] *կարգեցեր մեզ*[8] *ի սպաս պիտոյից: Իսկ զբանաւոր*[9] *կենդանիքս, զորս*[10] *ըստ պատկերի քումդ գոյացուցեր, վասն որոյ խոնարհեցար ի հայրական ծոցոյ՝ մեզ լինել պատկերակից*[11]*, հա՛ցդ անմահութեան*[12]*, այլ հատոյ կենդանութեան*[13] |*89բ*| *զմահ յանձն առեր, զի բազում արասցես արդիւնս: Եւ իջեալ*[14] *ի գերեզմանն*[15]*՝ լուծեր*[16] *զերկունս մահու, եւ*[17] *զդժոխս կործանեցեր*[18]*. յերկնաւորաց եւ յերկրաւորաց երկրպագիս*[19] *եւ ի սանդարամետականաց*[20]*, եւ լի են ամենայն երկիր*[21] *փառաւք քո*[ից][22]*: Արդ*[23]*, պահեա՛յ*[24] *ամենազաւր Տէ՛ր, զհոգի սորա առ ամենայն սրբոց եւ սիրողաց առնուան*[25] *քո*[26]*, եւ զգերեզմանս*[27] *ծառայիս քո*[28] *կնքեալ պահեացես, որ փակես զխորս եւ կնքես ամենազաւր աջովդ քով*[29] *եւ*[30] *եր*|*90ա*|*կինք եւ*[31] *երկնից երկինք*[32]*, եւ երկիր*[33] *հաստատեալ կան բանիւ*[34] *քո: Այսպէս*[35] *անշարժ եղիցին*[36] *կնիք տերութեանդ*[37] *քո*[38] *ի վերայ բնակութեան սորա*[39] *եւ*[40] *պահապանի*[41] *ծառայիս քո, եւ մի՛ իշ-*

[1] *Բ > պահին ամենայն արմատք եւ*
[2] *Բ անկեալ*] *թաղեալք*
[3] *Գ յերկրի*
[4] *ԱԲ մինչեւ ի ժամանակ, Գ մինչեւ ի ժամանակս*] *եւ ի ժամանակս*
[5] *Ա գարնանային*
[6] *Բ զուարճանան*] *զուարճացել պայծառանան*
[7] *ԱԲ զոր*
[8] *Բ > մեզ*
[9] *Բ բանաւոր*
[10] *Բ զոր, Գ որ*
[11] *Ա նմանակից*] *պատկերակից*
[12] *ԱԲԳ անմահութեան + որ ոչ մնացեր ի քո (Ա քում, Գ + մշտնջենաւոր) անմահութեանդ (Գ անմահութիւնդ)*
[13] *Բ այլ մահուամբ կենդանութիւնդ*] *այլ հատոյ կենդանութեան*
[14] *Ա Գ իջեր, Բ իջեր ~~ի գերեզ~~*] *եւ իջեալ*
[15] *Բ գերեզման + անապական եւ սուրբ մարմնովդ*
[16] *Ա եւ լուծեր*
[17] *Ա Գ > եւ*
[18] *Ա Գ աւարեցեր*] *կործանեցեր*
[19] *Ա յերկնաւորաց աւրհնես, յերկրաւորաց երկրպագիս*] *ԲԳ յերկնաւորաց երկրպագիս եւ յերկրաւորաց*
[20] *Ա սանդարամետաց*
[21] *ԱԲԳ > եկիր*
[22] *Ա Գ փառաւք քո, Բ քո փառաւքդ*
[23] *Ա > արդ*
[24] *Բ պահեա ամենակարող եւ*
[25] *Բ անուանդ*
[26] *Բ քո սրբոյ*
[27] *Գ զգերեզման*
[28] *Ա ծառայից քոց*
[29] *ԱԲԳ քո*
[30] *ԱԲԳ > եւ*
[31] *Բ > եւ*
[32] *Բ երկինք + եւ ամենայն տարերք*
[33] *Բ երկիրս*
[34] *Բ բանիւդ*
[35] *Գ այնպէս*
[36] *Ա եղիցի*
[37] *Ա Գ տերութեան*
[38] *Բ > քո*
[39] *Գ սորայ*
[40] *Բ ի*] *եւ*
[41] *ԱԲ պահարան*

խեսցէ մերձենալ ի սա[1] պիղծ[2] եւ անմաքուր գեւն, որպէս ի մարմին եւ յոգիս[3] հեթանոսաց, որք ոչ ունին զծնունդ սուրբ աւազանին[4] եւ զկնիք ահաւոր եւ պատկառելի[5] ի վերայ գերեզմանացն[6], այլ[7] զծառայս[8] քո, որ կոչեցեալ հրաւիրեցաւ ի քոյոց[9] հրաւիրողացդ[10], եւ հաւա|90բ|տացեալ[11] ի քէն ի կենդանութեան իւրում, թագեցաւ ընդ քեզ մկրտութեամբ ի մահ եւ սերմանեալ պահեցաւ, ի քէն կոչեցեալ[12] յերկիր գարձաւ[13]: Լո՛ւր[14] աղաչանաց մերոց, մարդասէր Տէ՛ր, եւ թո՛զ[15] զամենայն մեղս սորա[16], զոր մեղաւ: Այլ դու[17] քաւիչ լե՛ր ամենայն սխալանացդ[18] եթե՛ կամաւ[19] եւ եթե՛ ակամայ[20], եթե՛ բանիւ, եւ[21] եթե՛ գործովք[22], եթե՛ խորհրդովք, եթե՛ մտածութեամբ[23], զամենայն կաւակ չարին պատառեա՛յ[24] եւ[25] զձեռա|91ա|գիր մեղացն ջնջեա՛յ, Տէ՛ր[26], եւ զաղտ հնութեան[27] լուա՛յ[28], զի անպատկառ[29] լիցի ի մեծի աւուրն՝ որ արդեօսո համաւրէն ի[30] վերջին պահպանեցելոցն[31] ընդ առաջ վերանալ քեզ նորափեսաւր[32] արփիափայլ[33] հրաշիւք գարդարեալ[34] ի գարդ անկողոպտելի, յորժամ գաս Աստուածդ[35] ի մէջ աստուածացելոցն[36] բաժանել եւ որոշել[37] զպատիւն[38] զանապանեալ[39] սիրոցդ[40] քոց, եւ զմեզ զամենեսեան[41] գհաւատացեալքս[42] ի քեզ արժանի

[1] Գ սայ
[2] Ա պեղծ
[3] ԲԳ յոգի
[4] Ա աւազին
[5] Ա > եւ պատկառելի
[6] ԲԳ գերեզմանաց իւրեանց
[7] Բ այլ
[8] ԱԲԳ ծառայս
[9] Գ քոյոց
[10] Բ քոց հրաւիրողացդ
[11] Բ հաւատացեալ է
[12] Գ > կոչեցեալ
[13] Գ գարձեալ
[14] Բ եւ արդ լուր
[15] ԱԲ թող սմա
[16] Բ զմեզս սորա
[17] Բ եւ] այլ դու
[18] ԲԳ սխալանաց սորա
[19] ԱԲ կամա
[20] Ա զկամա եւ եթե զակամա
[21] ԱԲ > եւ
[22] Ա գործով
[23] Ա ~ եթե խորհրդով եթե մտածութեամբ եւ, Բ եթե՛ մտածութեամբ, եւ եթ[է՞] խորհրդովք, Գ ~ եթէ խորհրդովք եւ եթէ մտածութեամբ
[24] ԲԳ պատառեա
[25] ԱԳ > եւ
[26] ԱԲ > տէր
[27] Ա [illegible]ութիւն մեղաց] զաղտ հնութեան
[28] [illegible]թեանն լուա
[29] [illegible]յատկատելի
[30] Բ > ի
[31] Ա պահապանացեալոցն
[32] Բ > քեզ նորափեսաւր
[33] Բ արփիափայլ
[34] Բ > գարդարեալ
[35] Ա աստուած
[36] Բ աստուածացելոց<եղոց>
[37] Ա բաժանեալ եւ որոշեալ
[38] ԱԲԳ պատիւ
[39] Ա զանապան
[40] Բ սիրոգ
[41] Գ ~ զամենեսեան զմեզ
[42] Ա զամենիսեան զհաւատացեալս

արա[1] գայս ահաւոր[2] եւ զսոսկալի աւրս |91բ| հանապազ տպաւորել[3] առաջի աչաց մերոց[4] յամենայնի գգալի եւ ի[5] պատրաստական կենցաղավարութեանն[6] պատսպարեա՛յ[7] գմիտս եւ զգայարանս[8] մեր, պատկերացո՛յ, Տէ՛ր[9] զանհրաժեշտ գալուստ քո առաջի աչաց մերոց: Դի՛ր[10], Տէ՛ր, քաղցրութեամբդ քով[11] քաւարան գործելոց մեղաց[12] մերոց: Ի հանդերձեալ գեհենէն[13] պահեա՛յ[14] զմեզ եւ ժամանեցո՛յ զմեզ[15] զամենեսեան[16] արժանապէս հանդիպիլ քում գալստեանդ, ամենա|92ա|գութ Տէ՛ր: Նորոգեա՛յ[17] զմարմին խոնարհութեան մերոյ[18], ըստ առնեղծ[19] փառաց քոց, Քրիստոս Աստուա՛ծ մեր, ընդ որում Հայր, միանգամայն եւ[20] Հոգւոյդ Սրբոյ[21] վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ եւ մ[իշտ][22]:

Եւ միսիթարական բանիւ եւ աւրինութեամբ արձակեն զժողովուրդն:

ԻՍԿ ՅԵՐԿՐՈՐԴՈՒՄՆ ԱՒՈՒՐՆ

Յորժամ յայգնալացն ժողովին, գան ի գերեզմանն, եւ այս կանոն կատարի: Սաղմոս ողբաձայն Ի[թ]. [6]· Ընդ երեկոյս հանդիցեն լալիք, առաւաւտու եղիցի ուրախութիւն[23]:

206. |92բ| ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՕՆԸՆԴՈՑ [Լ.Ի. 24-31]. «Եւ մնաց Յակովբ[24] միայն: Եւ մարտեաւ այր մի ընդ նմա[25] մինչեւ ցառաւաւտն[26]: 25 Իբրեւ[27] տեսս եթե ոչ յաղթէ[28] նմա, բուռն եհար զմոլաղէկ զստի[29] նորա եւ ընդարմացոյց[30] զմոլաղիլ զստի[31] նորա[32] ի կռուելն[33] իւրում ընդ

[1] Ա արժանաւորեայ] արժանի արա
[2] ԱԲ զահաւոր
[3] Ա տպաւորեալ
[4] ԱԲ մերոց, եւ
[5] Ա յամենայնի սգալի եւ ի, ԲԳ յամենայն զգալի եւ
[6] Ա Գ կենցաղավարութեանց
[7] Բ պատսպարեա, Գ պահպանեա
[8] Բ զգաարանս
[9] Գ պատկերացո, ԱԲ > տէր
[10] Ա լեր, Բ տո՛ւր մեզ] դիր
[11] ԱԲԳ քաղցրութեամբ քո
[12] Բ զքաւութիւն գործելեաց մեղացս] քաւարան գործելոց մեղաց
[13] Ա Գ գեհենոյն
[14] Ա փրկեայ] պահեայ
[15] Բ > զմեզ
[16] Ա Գ զամենիսեան
[17] Գ նորագեա
[18] ԱԲ մերում
[19] Գ > մերոյ, ըստ անեղծ
[20] Բ եւ + որդւոյն միածնի եւ ազատիչ
[21] Ա Գ ~ հոգւոյդ սրբոյ
[22] Բ > եւ պատիւ այժմ և., Գ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեան
[23] Ս ընդ երեկոյս հանգիցեն լալիք, առաւաւտու եղիցի ուրախութիւն
[24] ԳՍ յակոբ
[25] Գ նմայ
[26] Գ յառաւաւտն, Ս ցառաւաւտ
[27] Ս եւ իբրեւ
[28] Ս թէ ոչ յաղթէ, Գ եթէ ոչ կարաց յաղթել
[29] ԳՍ զամոլաջէկ զըստի
[30] Գ ընդյարմացոյց
[31] ԳՍ զըստին
[32] Գ Յակովբայ, Ս յակոբայ] նորա
[33] Գ կռուելն

նմա[1]: 26 Եւ ասէ ցնա[2]. Արձակեա՛յ[3] զիս, քանզի այգ եղեւ: Եւ նա[4] ասէ ցնա[5]. Ո՛չ արձակեցից զքեզ՝ եթէ ոչ աւրհնեսցես զիս: 27 Եւ նա[6] ասէ ցնա[7]. Զի՞նչ |93ա| անուն է քո: Եւ սա ասէ ցնա[8]. Յակովբ[9]: 28 Եւ նա[10] ասէ ցնա[11]. Յայսմ հետէ ոչ եւս[12] կոչեսցեն զքեզ[13] Յակովբ[14], այլ Իսրայէղ եղիցի անուն քո. զի ժուժկալեցեր ընդ Աստուծոյ. եւ ընդ մարդկան զաւրաւոր լինիջիր[15]: 29 Եհարց Յակովբ[16] եւ ասէ. Պատմեա՛յ ինձ զանուն քո[17]: Եւ ասէ[18]. Ընդէ՞ր է քեզ այդ[19], զի՞ հարցանես զանուանէ իմմէ: Եւ աւրհնեաց զնա[20] անդ: 30 Եւ կոչեաց Յակովբ[21] զանուն տեղւոյն այնորիկ՝ Տեսիլ Աստուծոյ. զի՝ տեսի[22] զԱստուած դէմ յանդիման, եւ |93բ| ապրեցաւ անձն իմ: 31 Եւ ծագեաց նմա[23] արեւ՝ իրրեւ անց տեսիլն Աստուծոյ»:

207. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷ[24] [Ա.Ջ. 18-24]. Այսպէս ասէ Տէր. «Գամ ժողովել զամենայն ազգս եւ զլեզուս. եւ[25] եկեսցեն եւ տեսցեն զփառս իմ. 19 եւ թողից ի վերայ նոցա նշան[26]: Եւ առաքեցի[27] ի նոցանէ փրկեալս յազգս՝ ի Թարշիշ[28], եւ[29] ի Փութ[30], եւ ի Ղուդ[31], եւ ի Մոսոգ, եւ ի Թորէգ[32], եւ Յեղդադայ[33], եւ ի կղզիս հեռաւորս, որոց չիցէ[34] լուեալ զանուն իմ, եւ ոչ[35] տե|94ա|սեալ զփառս իմ. եւ պատմեսցեն զփառս իմ եւ զանուն իմ ի մէջ ազգաց. 20 եւ ածցեն զեղբարս իւրեանց յամենայն ազգաց պատարագ տեառն[36], պալարակապ

22 Գ տեսի, ասէ
23 [illegible]հայ
24 [illegible]այեայ մարգարէէ
25 [illegible] եւ
26 Գ նշանս
27 ԳՍ առաքեցից
28 ԳՍ Թարսիս
29 Գ > եւ
30 ԳՍ փուդ
31 ԳՍ լուդ
32 ԳՍ Թոբէլ
33 Գ յեղդադայ, Ս յեղդադա
34 Գ ոչ իցէ] չիցէ
35 Ս ոչ եւս
36 Գ ~ պատարագ Տեառն յամենայն ազգաց + հանդերձ, Ս տեառն + հեծեալս կառաւք, հանդերձ

երիվարաւք եւ[1] հովանացաւք ի սուրբ քաղաքն Երուսաղէմ, ասէ Տէր: Որպէս մատուցին[2] որդիքն Իսրայէղի[3] զպատարագս իւրեանց[4] սաղմոսիւք ի տան Տեառն: 21 Եւ ի նոցանէ առից ինձ[5] ի[6] քահանայս եւ[7] ղեւտացիս[8], ասէ Տէր: 22 Զոր աւրինակ երկինք նոր, եւ երկիր նոր, զոր ես[9] առնեմ կալ առաջի իմ, ասէ Տէր, |94բ| նոյնպէս կացէ[10] զաւակն ձեր[11]: 23 Եւ եղիցի ամիս յամսոյ[12], եւ շաբաթ ի շաբաթէ[13], եկեսցէ ամենայն մարմին՝ երկիր պագանել առաջի իմ յԵրուսաղէմ, ասէ Տէր Աստուած: 24 Եւ ելցեն եւ տեսցեն զոսկերս մարդկան՝ առ իս յանցուցելոց, զի որդն նոցա ոչ վախճանեսցի, եւ հուրն[14] նոցա[15] ոչ չիջցի. եւ եղիցին ի տեսիլ ամենայն մսեղեաց»:

208. ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿԱԹՈՂԻԿԷԻՑ ԵՐԿՐՈՐԴ ԹՂԹՈՑՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ[16] [Ի. Պետր. Գ. 1-15]. «Զայս ձեզ, սիրելի՛ք, երկրորդ թուղթ գրեմ, |95ա| որով զարթուցից ի յիշատակ[17] զհաստատուն միտս ձեր. 2 յիշել զյառաջասաց[18] պատգամս սրբոց[19] մարգարէից[20] եւ առաքելոցն[21] ձերոց՝ զպատուէրսն[22] Տեառն եւ փրկչին[23]: 3 Բայց նախ[24] զայս[25] գիտասջիք, զի յաւուրս յետինս եկեսցեն արհամարհողք[26], այպանաւղք[27], որ[28] ըստ իւրեանց ցանկութեանց[29] գնասցեն[30] 4 եւ ասասցեն[31]. Ո՞ւր են աւետիք գալստեան նորա. զի[32] յորմէ[33] հետէ հարքն ննջեցին, ամենայն ինչ նոյնպէս կայ եւ[34] մնայ ի սկզբանէ արարածոց: 5 Եւ |95բ| զայն մոռացեալ իցէ նոցա, որք զայսն կամին[35]. եթէ երկինք եղեն ի սկզբանէ, եւ եր-

1 Ս > եւ
2 Գ մատուցանէին, Ս մատուցին ինձ
3 Ս իսրայէլի
4 Գ աւրհնութեան] իւրեանց
5 Ս ինձ ի
6 ԳՍ > ի
7 Գ > եւ
8 Ս ի ղեւտացիս
9 Ս ես
10 ԳՍ կացցէ
11 Գ ձեզ
12 Գ յամսոց
13 Գ շաբաթէ, եւ
14 Ս հուր
15 Գ > նոցա
16 Գ պաւղոսի առաքելոյ ի կաթուղի-
17 Գ յիշատակաւ] ի յիշատակ
18 Ս զյառաջագոյն ասացեալ
19 ԳՍ ի սրբոց
20 Գ մարգարէիցն
21 ԳՍ յառաքելոցն
22 Ս զպատուէրս
23 Գ փրկչին մերոյ
24 Գ > նախ
25 Ս ~ զայս նախ
26 Ս արհամարհաւղք
27 ԳՍ այպանաւղք
28 Գ որք
29 ԳՍ ցանկութեանցն
30 Ս գնայցեն
31 ԳՍ ասիցեն
32 Գ > զի
33 Ս զի յորմէ
34 Ս > եւ
35 Գ կամիցին

նմա[1]: 26 Եւ ասէ ցնա[2]. Արձակեա՛[3] զիս, քանզի այգ եղեւ: Եւ նա[4] ասէ ցնա[5]. Ո՛չ արձակեցից զքեզ՝ եթէ ոչ աւրհնեսցես զիս: 27 Եւ նա[6] ասէ ցնա[7]. Զի՞նչ |93ա| անուն է քո: Եւ սա ասէ ցնա[8]. Յակովբ[9]: 28 Եւ նա[10] ասէ ցնա[11]. Յայսմ հետէ ոչ եւս[12] կոչեսցեն զքեզ[13] Յակովբ[14], այլ Իսրայէլ եղիցի անուն քո. զի ժուժկալեցեր ընդ Աստուծոյ. եւ ընդ մարդկան զաւրաւոր լինիջիր[15]: 29 Եհարց Յակովբ[16] եւ ասէ. Պատմեա՛յ ինձ զանուն քո[17]: Եւ ասէ[18]. Ընդէ՞ր է քեզ այդ[19], զի՞ հարցանես զանուանէ իմմէ: Եւ աւրհնեաց զնա[20] անդ: 30 Եւ կոչեաց Յակովբ[21] զանուն տեղւոյն այնորիկ՝ Տեսիլ Աստուծոյ. զի՝ տեսի[22] զԱստուած դէմ յանդիման, եւ |93բ| ապրեցաւ անձն իմ: 31 Եւ ծագեաց նմա[23] արեւ՝ իբրեւ անց տեսիլն Աստուծոյ»:

207. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷ[24] [Ա.Ջ. 18-24]. Այսպէս ասէ Տէր. «Գամ ժողովել զամենայն ազգս եւ զլեզուս. եւ[25] եկեսցեն եւ տեսցեն զփառս իմ. 19 եւ թողից ի վերայ նոցա նշան[26]: Եւ առաքեցի[27] ի նոցանէ փրկեալս յազգս՝ ի Թարշիշ[28], եւ[29] ի Փութ[30], եւ ի Ղուդ[31], եւ ի Մոսոգ, եւ ի Թոբէլ[32], եւ Յեղղադայ[33], եւ ի կղզիս հեռաւորս, որոց չիցէ[34] լուեալ զանուն իմ, եւ ոչ[35] տե|94ա|սեալ զփառս իմ. եւ պատմեսցեն զփառս իմ եւ զանուն իմ ի մէջ ազգաց. 20 եւ ածցեն զեղբարս իւրեանց յամենայն ազգաց պատարագ տեառն[36], պալարակապ

---

1 Գ նմայ
2 Գ ցնայ
3 ԳՍ արձակեա
4 Գ նայ
5 ԳՍ > ցնա
6 Գ նայ
7 Գ > ցսա
8 Գ նա ասէ] սա ասէ ցնա
9 Մ յակոբ
10 Գ նայ
11 Մ ասէ ցսա] նայ ասէ, Գ > ցնա
12 ԳՍ > եւս
13 ԳՍ զանուն քո] զքեզ
14 Մ յակոբ
15 Գ եղիջիր, Մ լիջիր
16 Մ յակոբ
17 Գ զանուանէ քումմէ] զանուն քո
18 Մ ասէ, Գ նայ ասէ ցնայ] եւ ասէ
19 ԳՍ > այդ
20 Գ զնայ
21 Մ յակոբ
22 Գ տեսի, ասէ
23 Գ նմայ
24 Գ յեսայեայ մարգ՝
25 ԳՍ > եւ
26 Գ նշանս
27 ԳՍ առաքեցից
28 ԳՍ Թարսիս
29 Գ > եւ
30 ԳՍ փուդ
31 ԳՍ լուդ
32 ԳՍ Թոբէլ
33 Գ յելլադայ, Մ յելլադա
34 Գ ոչ լսցէ] չիցէ
35 Մ ոչ եւս
36 Գ ~ պատարագ Տեառն յամենայն ազգաց + հանդերձ, Մ տեառն + հեծեալս կառաւք, հանդերձ

երիվարաւք եւ[1] հովանացաւք ի սուրբ քաղաքն Երուսաղէմ, ասէ Տէր: Որպէս մատուցին[2] որդիքն Իսրայէլի[3] զպատարագս իւրեանց[4] սաղմոսիւք ի տան Տեառն: 21 Եւ ի նոցանէ առից ինձ[5] ի[6] քահանայս եւ[7] ղեւտացիս[8], ասէ Տէր: 22 Զոր աւրինակ երկինք նոր, եւ երկիր նոր, զոր ես[9] առնեմ կալ առաջի իմ, ասէ Տէր, |94բ| նոյնպէս կացէ[10] զաւակն ձեր[11]: 23 Եւ եղիցի ամիս յամսոյ[12], եւ շաբաթ ի շաբաթէ[13], եկեսցէ ամենայն մարմին՝ երկիր պագանել առաջի իմ յԵրուսաղէմ, ասէ Տէր Աստուած: 24 Եւ ելցեն եւ տեսցեն զոսկերս մարդկան՝ առ իս յանցուցելոց, զի որդն նոցա ոչ վախճանեսցի, եւ հուրն[14] նոցա[15] ոչ չիջցի. եւ եղիցին ի տեսիլ ամենայն մսեղեաց»:

208. ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿԱԹՈՂԻԿԷԻՑ ԵՐԿՐՈՐԴ ԹՂԹՈՅՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ[16] [Ի. Պետր. Գ.. 1-15]. «Զայս ձեզ, սիրելի՛ք, երկրորդ թուղթ գրեմ, |95ա| որով զարթուցից ի յիշատակ[17] զհաստատուն միտս ձեր. 2 յիշել զյառաջասաց[18] պատգամս սրբոց[19] մարգարէից[20] եւ առաքելոցն[21] ձերոց՝ զպատուէրսն[22] Տեառն եւ փրկչին[23]: 3 Բայց նախ[24] զայս[25] գիտասջիք, զի յաւուրս յետինս եկեսցեն արհամարհողք[26], այպանաւղք[27], որ[28] ըստ իւրեանց ցանկութեանց[29] գնասցեն[30] 4 եւ ասասցեն[31]. Ո՞ւր են աւետիք գալստեան նորա. զի[32] յորմէ[33] հետէ հարքն ննջեցին, ամենայն ինչ նոյնպէս կայ եւ[34] մնայ ի սկզբանէ արարածոց: 5 Եւ |95բ| զայն մոռացեալ իցէ նոցա, որք զայսն կամին[35]. եթէ երկինք եղեն ի սկզբանէ, եւ եր-

---

1 Մ > եւ
2 Գ մատուցանէին, Մ մատուցին ինձ
3 Մ իսրայէլի
4 Գ աւրհնութեան] իւրեանց
5 Մ ինձ ի
6 ԳՍ > ի
7 Գ > եւ
8 Մ ի ղեւտացիս
9 Մ եսն
10 ԳՍ կացցէ
11 Գ ձեզ
12 Գ յամսոց
13 Գ շաբաթէ, եւ
14 Մ Հուր
15 Գ > նոցա
16 Գ պաւղոսի առաքելոյ ի կաթուղիկեաց Թղթոյն է
17 Գ յիշատակաւ] ի յիշատակ
18 Մ զյառաջագոյն ասացեալ
19 ԳՍ ի սրբոց
20 Գ մարգարէիցն
21 ԳՍ յառաքելոցն
22 Մ զպատուէրս
23 Գ փրկչին մերոյ
24 Գ > նախ
25 Մ ~ զայս նախ
26 Մ արհամարհաւղք
27 ԳՍ այպանաւղք
28 Գ որք
29 ԳՍ ցանկութեանցն
30 Մ գնայցեն
31 ԳՍ ասիցեն
32 Գ > զի
33 Մ զի յորմէ
34 Մ > եւ
35 Գ կամիցին

կիր՝ ի ջուրց[1], եւ ջուրք հաստատեալ կան[2] բանիւ[3] Աստուծոյ. 6 վասն որոյ եւ երբեմն[4] աշխարհ[5] ջրհեղեղաւ[6] ապականեցաւ եւ[7] կորեաւ: 7 Եւ[8] այժմ երկինք եւ երկիր նովին բանիւ գանձեալ[9] կան[10] հրոյ պահեալք[11] յաւուրն[12] դատաստանի, եւ կորստեան ամպարիշտ[13] մարդկան: 8 Եւ այս եւս մի[14] լիցի ի ձէնջ ծածկեալ, սիրելի՛ք, զի մի աւր Տեառն իբրեւ զհազար ամ է, |96ա| եւ հազար ամն[15] իբրեւ զմի աւր: 9 Ո՛չ յամենցուսցէ Տէր գաւառիան[16] որպէս ոմանք յամր[17] համարին, այլ երկայնամիտ լինել[18] առ ձեզ, քանզի ոչ կամի՝ եթե ոք կորիցէ, այլ ամենեցուն[19] հասանել յապաշխարութիւն: 10 Այլ եկեսցէ աւր Տեառն իբրեւ զգող, յորում երկինք տապ- նապատ անցցէ[20], եւ բնութիւնք հրով կիզեալ[21] լուծցին, եւ երկիր եւ որ[22] ի նմա գործք գտանիցին: 11 Եւ ի լուծանել այսպէս այսր[23] ամենայնի որպիսի՞ ինչ ձեզ պարտ իցէ[24] գտանել, |96բ| այլ սուրբ եւ աստուածապաշտ կարգաւ՝ ակն ունել, 12 փութով[25] հասանել գալստեան աւուրն Տեառն. յորում[26] երկինք հրայրեացք լուծանին[27], եւ բնութիւնք հրդեհեալ հալեսցին[28]: 13 Նորոյ երկնից եւ նորոյ երկրի[29] ըստ աւետեացն հայեցեալ սպասիցեմք[30], յորս[31] արդարութիւնն բնակէ: 14 Վասն որոյ, սիրելի՛ք[32], այսոցիկ սպասեալ, փոյթ յանձին ունիջիք, ամբիծք[33] եւ անարատք գտանիլ[34] նմա ի խաղաղութիւն[35]. 15 եւ զՏեառն երկայնմտութիւնն[36] |97ա| փրկութիւն համարեսջիք»:

---

1 U ջրոց
2 Գ > կան
3 ԳU բանիւն
4 U > եւ, Գ > երբեմն
5 Գ աշխարհս
6 U ջրհեղեղաւ
7 U ապականեալ] ապականեցաւ եւ
8 Գ > եւ
9 Գ > գանձեալ
10 U են] կան
11 Գ պահեալ
12 U յաւրն
13 Գ ամբարիշտ
14 Գ ~ մի եւս
15 U աւմ
16 Գ գաւեառիս իւր] գաւեառիան
17 U յամրն
18 ԳU լինի
19 U զամենեցուն
20 Գ անցանեն, U անցցեն
21 Գ ~ կիզեալ հրով
22 U որ միանգամ
23 Գ աստ] այսպէս ։
24 U պարտ իցէ ձեզ, ։ պարտ է
25 Գ փութալ, U եւ փութալ
26 Գ որում
27 ԳU լուծանիցին
28 U հալիցին
29 Գ երկրի, յորս
30 U սպասեմք
31 Գ յորում
32 Գ սիրել
33 U անբիծք
34 U գտանել
35 Գ խաղաղութեանն
36 Գերկայնմտութեանն

209. ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԹԵՍԱՂՈՆԻԿԵՑԻՈՑ ԵՐԿՐՈՐԴ[1] ԹՂԹՈՑՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ. Ի· Թէ-ոաղ· Ի· 2 -12· Ի· 1-3] «Գոհանալ պարտիմք[2] զԱստուծոյ յամենայն ժամ վասն ձեր, եղբա՛րք[3], որպէս եւ արժան իսկ է, զի եւս քան զեւս աճեն հաւատքն[4] ձեր, եւ յաճախէ սէր իւրաքանչիւր[5] ամենեցուն ձեր[6] առ միմեանս: 4 Որպէս եւ մեզ ձեւք[7] պարծել յեկեղեցիսն Աստուծոյ, վասն[8] համբերութեան ձերոյ եւ հաւատոց՝ յամենայն հալածանս ձեր եւ ի նեղութիւնս, որում դուք[9] |97բ| համբերէք. 5 յաւրինակ արդար դատաւորին[10] Աստուծոյ. արժանի լինել ձեզ արքայութեանն երկնից[11], վասն որոյ եւ զգդնութիւնդ կրէք. 6 եթե պարտ է առաջի Աստուծոյ հատուցանել նեղչացն[12] ձերոց նեղութիւն. 7 եւ ձեզ նեղելոցդ հանգիստ ընդ մեզ՝ ի յայտնութեան[13] Տեառն[14] Յիսուսի ի երկնից[15], հրեշտակաւք զաւրութեան իւրոյ. 8 ի բոց հրոյ առնուլ վրէժս[16] յայնցանէ, որք[17] ոչ ճանաչեն զԱստուած, եւ որք[18] ոչ հնազանդին Աւետարանին[19] Տեառն մերոյ Յիսուսի[20]: 9 Որք տացեն[21] զվրէժս[22] ի սատ|98ա|ակումն յաւիտենից՝ յերեսաց Տեառն եւ ի փառաց զաւրութեան նորա. 10 յորժամ գայցէ փառաւոր լինել ի մէջ սրբոց իւրոց, եւ սքանչելի ի մէջ ամենայն հաւատացելոց: Զի հաւատարիմ եղեւ վկայութիւնն մեր ի վերայ ձեր յաւուր յայնմիկ: 11 Յոր եւ աղաւթս առնեմք վասն ձեր յամենայն ժամ, զի զձեզ արժանի[23] արասցէ կոչմանն ձերոյ[24] Աստուած, եւ[25] լցցէ զամենայն հաճութիւն բարութեան, եւ զգործս հաւատոց[26] զաւրութեամբ[27]: 12 Զի փառաւոր |98բ| լիցի[28] անուն Տեառն մերոյ Յիսուսի[29] ի ձեզ, եւ դուք ի

---

1 Գ > երկորդ
2 Գ այլ մեք պարտիմք գոհանալ] գոհանալ պարտիմք
3 Գ եղբա՛րք սիրեցեալք ի տեառնէ (Ճճճբ· Ի· Թ-ոաղ· Ի· 12)
4 Գ հաւատք, U հաւատքդ
5 Գ > իւրաքանչիւր, U իւրաքանչիւր ձեր
6 Գ > ձեր
7 Գ ձեւք
8 Գ ըստ] վասն
9 ԳU դուքն
10 ԳU գատաստանին
11 ԳU աստուծոյ] երկնից
12 Գ նեղչաց
13 ԳU յայտնութեանն
14 Գ տեառն մերոյ յերկնից
15 Գ յիսուսի քրիստոսի
16 U զվրէժս
17 U ոյք
18 U որ
19 Գ աւետարանի
20 Գ յիսուսի քրիստոսի
21 U տայցեն
22 ԳU վրէժս
23 ԳU արժանիս
24 ԳU ձերում
25 U մինչեւ] եւ
26 U հաւատոցն
27 Գ զաւրութեան հաւատոց
28 Գ փառաւորեսցի] սառաւոր լիցի
29 ԳU յիսուսի քրիստոսի

նմա[1]*, ըստ չնորհացն Աստուածոյ*[2]*, եւ Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի:* ₁ *Ազաչեմ զձեզ, եղբա՛րք, վասն գալստեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, եւ մերոյ ժողովելոյն առ նա,* ₂ *մի՛ վաղվաղակի խռովել ձեզ ի մտաց եւ մի՛ զարհուրել՝ մի՛ հոգւով եւ մի՛ բանիւ, եւ մի՛ թղթովք*[3] *իբրեւ թե ի մէնջ, որպէս թե եկեալ հասեալ իցէ աւր Տեառն:* ₃ *Մի՛ ոք զձեզ խաբեսցէ՝ եւ մի՛ իւիք իրաւք»:*

ՍՐԲՈՑՆ ԹԱԴԷՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ՅԱՂԱԳՍ ՀՈԳԻՈՑՆ ՀԱՆԳՈՒՑԵԼՈՑ ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԵՌԵԼՈՑ

ՃՂԷ. *|99ա| Արդ, հոգի ամենայն մարդոյ, որ ելանէ ի մարմնոյ աստի, է նոցա աւթեվանք եւ բնակութիւնք ի հանգստեան, քանզի ոչ խափանին միտք եւ ուշ ոգւոց նոցա, վասն զի նկարագիր անմահին Աստուածոյ նկարագրեալ է ի նմա, զի ո՛չ որպէս մարմին անզգայ, որ ոչ իմանայ զապականութիւն տգեղութեան որ չուրջ զնովաւ անկանի, բայց վարձ հատուցման ո՛չ կարէ ընդունել առանց նորա, զի ո՛չ եթե հոգւոյն միայն էր վաստակն, |99բ| այլ եւ մարմնոյն՝ որ բնակեալն էր ի նմա:*

Վասն զի եկն Տէր մեր յաշխարհս, զի ուսուցանիցէ զմեզ եւ յայտնեսցէ, եթէ կատարած աշխարհիս լինի, եւ յարութիւն ամենայն մարդկան, եւ յայնմ աւուր նկարին ամենայն վարք իւրեանց, եւ լինին մարմինք նոցա որպէս մագաղաթ՝ լի գրով ճշմարտութեամբ, եւ ոչ ոք իցէ որ ոչ գիտիցէ դպրութիւն, քանզի ամենայն ոք ընթեռնուցու զգիր դպրութեան իւրոյ |100ա| եւ զհամար գործոց իւրոց ի մատուն ձեռաց իւրոց ունի, որպէս զի տգէտք եւ ախմարք գիտունք եղեալ լինին դպրութեան նորոյ, եւ ոչ ոք ասիցէ ցընկեր իւր, եթե՝ Ե՛կ, ընթերցի՛ր ինձ գայս, Վասն զի մի ուսումն եւ մի վարդապետութիւն թագաւորէ ի վերայ ամենայն մարդկան: Քանզի այժմ խորհրդովք ձերովք պատճառիք զանգիտութիւն, բայց ճշմարտութեանն ոչ կարէ տճառել յաթեսել մարգարէին |100բ|, եթե՝ եղիցին ամենեքեան ուսեալք յԱստուածոյ [Յովհ.Զ.45]:

---

1 Գ *նմայ*
2 ԳՍ *աստուածոյ մերոյ*
3 Գ *թղթով*

ԳՐԻԳՈՐԻ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԻ Ի[1] ՄԱՀՆ ՄԱՔՍԻՄԻԱՆՈՍԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿՑԻ ԻՒՐՈՑ[2]

ՃՂԸ. *Ո՛վ եղբայր սիրեղի եւ մերձաւոր*[3] *հոգւոյ իմոյ, եկրորդ Յովնաթան կապակցեալ*[4] *կապեալ ընդ սէր Դաւթի, քանզի դու զմեզ խանդակաթ*[5] *արարեր ի սէր քոյոյ մերձաւորութեանդ, վասն որոյ եւ մեք անմոռաց*[6] *գլիշատակս քո ունիմք ի մտի, եւ կատարեմք առաջի զենլոյն Քրիստոսի, որ եւ զինքն փոխանակ ամենայն աշխարհի*[7]*, զենուման |101ա| որ առաւել խաւսի քան զՀաբելին, զենուման որ*[8] *վասն ձեր ննջեցելոցդ մատուցանեմք*[9] *եւ բաշխեմք, եւ այդր*[10] *ձեզ թողութիւն եւ*[11] *հանդիստ պարգեւէ*[12]*: Զի*[13] *այժմ մինչ եմք ի կենցաղումս, կարեմք*[14] *աւգնել ձեզ ի ձեռն զենմանն, որ ի վերայ սեղանւոյն*[15] *բազմեալ կայ, որ ինքն զինքն մատուցանէ, եւ ինքն զինքն ընդունի, քանզի գիտէ վասն որոյ մատուցանի*[16]*, եւ չնորհէ ննջեցելոցն քաւութիւն եւ հանգիստ: Քանզի*[17] *|101բ| մինչդեռ եմք ի յաւիտենիս ի*[18] *յայսմիկ, կարող*[19] *եմք աւգնել ձեզ: Վասն զի այժմ չեւ է*[20] *կատարեալ բան մարգարէին, որ ասէ, եթե՝ Ի դժոխս ո՞ խոստովան առնիցէ առ քեզ*[21] *[Ճճմփ. Եփ. Լ.Ը. 18]: Իսկ յորժամ մեք*[22] *այդր եկեսցուք, ապա եւ այն կատարի: Վասն զի ո՛չ այժմ*[23] *թագաւորն զբազմակառնաւքն չրջեցաւ*[24]*, եւ ո՛չ յիմար կուսանացն վաճառք*[25] *ազքատացան, փակեցան*[26]*: Ուստի եւզ անուշութեանն*[27] *բղխէ*[28]*, եւ ո՛չ զահագին եւ զսոսկալի ձայնն |102ա| զայն*[29] *լուաք, որ յայնժամ ասէ եթե*[30] *Ո՛չ գիտեմ զձեզ [Մ՚Բ.Իե.12]: Վասն որոյ մինչ դեռ ժամանակս*

---

1 Գ *բ + բանէն որ ի*
2 Գ *> իւրոյ*
3 Գ *եղբարք սիրելի եւ մերձաւորք*
4 Գ *յովնաթան մեր կապեալ*
5 Գ *խանդաղակաթ*
6 Գ *անմոռաց յիշմամբ*
7 Գ *աշխարհի + զենուման, որ ընդ ամենայն աշխարհի է,*
8 Գ *որ այսաւր*
9 Գ *կատարեմք] մատուցանեմք*
10 Գ *անտի] այդր*
11 Գ *> թողութիւն եւ*
12 Գ *պարգեւի*
13 Գ *եւ] զի*
14 Գ *կարող եմք*
15 Գ *սեղանոյն*
16 Գ *> քանզի գիտէ վասն որոյ մատուցանի*
17 Գ *զի] քանզի*
18 Գ *> ի*
19 Գ *բաւական] կարող*
20 Գ *ոչ է] այժմ չեւ է*
21 Գ *Ոչ թէ որ ի դժոխս են՝ խոստովան լինին քեզ] ի դժոխս...առ քեզ, U պ ոչ թէ որ ի դժոխս են՝ խոստովան առնիցեն առ քեզ*
22 Գ *> մեք*
23 Գ *~ այժմ ո՛չ*
24 Գ *չրջի*
25 Գ *կուսանքն, որ վաճառաւք*
26 Գ *փակեցաւ. դուռն] փակեցան*
27 Գ *իւղ անուշութեանն*
28 Գ *ո՛չ բղխէ*
29 Գ *> զայն*
30 Գ *ի յայն ժամէն, ուստի] որ յայնժամ ասէ եթե*

ի ձեռս է, այժմ կարեմք նցա թո-
ղութեան[1] *առիթ լինել, եւ հաշտե-*
ցուցանել զԱստուած ի ձեռն
միածնին իւրոյ: Զի թե[2] *ոմն յար-*
տաքնոց փիլիսոփայիցն չեղեւ
անյոյս յեւ մահուան[3] *իւրոյ, այլ*
պատուէր տայր[4] *որդւոց իւրոյ*[5]
զինչ իւր բաշխել կարաւանեղոց,
զի այնու ինքն ողորմութիւն
գտցէ, ապա ո՛րչափ եւս առաւել ի
Քրիստոս ննջեցեալքն են[6] |102բ|
վայելեսցեն ի նորա մարդասիրու-
թեանն[7] *ի ձեռն արեանն Քրիստո-*
սի:

Ալելուիա ՃԼ. [2]. Տէ՛ր, լո՛ւր աղաւթից իմոց:

210. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ [ԺԲ. 24-36].

Տէր մեր Յիսուս ասէ[8]*. «Եթե ոչ հատն*
ցորենոյ անկեալ յերկիր մեռանի-
ցի, [25] *ինքն միայն կեայ. ապայ*[9] *ե-*
թե մեռանիցի, բազում արդիւնս
առնէ: Որ սիրէ զանձն իւր՝ արձա-
կէ զնա[10]*. եւ որ ատեայ զանձն իւր*
յաշխարհիս յայսմիկ, ի կեանն[11]
յաւիտենական պահեսցէ զնայ[12]*:*
[26] *Եթէ ոք զիս պաշտեսցէ*[13]*,* |103ա|
զկնի իմ եկեսցէ. եւ ուր եմն[14] *եմ,*
անդ եւ պաշտաւնեայն[15] *իմ եղիցի:*
Եթէ ոք զիս պաշտիցէ[16]*, պա-*
տուեսցէ զնա Հայրն իմ: [27] *Բայց*
այժմ անձն իմ խռովեալ է: Եւ
զի՞նչ ասացից ցՀայր[17]*, եթե՝*
Հա՛յր, ապրեցո՛յ[18] *զիս ի ժամանա-*
կէ ասոի յայսմանէ. այլ վասն այ-
նորիկ եկի ժամս[19] *յայս:* [28] *Հա՛յր,*
փառաւորեա՛յ[20] *զանուն*[21] *ք*ո: *Եկն*
բարբառ յերկնից. Եւ[22] *փառաւոր*
արարի, եւ դարձեալ փառաւոր ա-
րարից: [29] *Եւ ժողովուրդն որ կայր*
եւ լսէր, ասեին՝ |103բ| *որոտումն*
լինել, կէսքն ասէին. Հրեշտակ
խաւսեցաւ ընդ նմա[23]*:* [30] *Պատաս-*
խանի եւ Յիսուս եւ ասէ. Ո՛չ
վասն իմ ինչ եկն բարբառս այս,
այլ վասն ձեր: [31] *Այժմ*[24] *դատաս-*
տան է աշխարհիս այսորիկ, այժ-
միկ իշխան աշխարհիս այսորիկ
ընկեսցի արտաքս: [32] *Եւ ես՝ յոր-*
ժամ բարձրացայ [illegible] րկրէ, զամե-

---

1 Գ թողութիւն
2 Գ > թե
3 Գ մահուանն
4 Գ եա] տայր
5 Գ իւրոց
6 Գ > են
7 Գ մարդասիրութիւնն
8 Գ ամէն, ամէն ասեմ ձեզ] տէր մեր յիսուս ասէ
9 Ս կայ, ապա
10 Գ զնայ
11 Գ կեանս
12 Ս զնա
13 Ս պաշտիցէ
14 Գ ես
15 Գ պաշտաւնեայն
16 Գ պաշտեսցէ
17 ԳՍ > ցհայր
18 ԳՍ ապրեցո՛
19 ԳՍ ի ժամս
20 ԳՍ փառաւորեա՛
21 Ս զորդի] զանուն
22 Գ > եւ
23 Գ նմայ
24 ԳՍ այժմիկ

նեսեան[1] *ձգեցից առ իս:* [33] *Զայս*
ասէր[2] *նշանակեալ եթե*[3] *որով մա-*
հու մեռանելոց իցէ: [34] *Պատաս-*
խանի եւ նմա[4] *ժողովուրդն. Մեք*
լուաք յաւ|104ա|*րինացն*[5]*, եթե*
Քրիստոսն յաւիտեան կեայ[6]*, եւ*
դու զիա՞րդ ասես, եթե[7] *պարտ է*
բարձրանալ Որդւոյ մարդոյ[8]*. ո՞վ*
է այն Որդի մարդւոյ[9]*:* [35] *Ասէ ցնո-*
սա Յիսուս. Փոքր միւս եւս[10] *ժա-*
մանակ լոյս[11] *ընդ ձեզ է. գնացէ՛ք*
մինչդեռ զլոյսն[12] *ունիք, զի մի՛*
խաւար[13] *ձեզ հասցէ. զի որ գնայ*[14]
ի խաւարի, ոչ գիտէ յո՛ երթայ: [36]
Մինչդեռ լոյսն[15] *ընդ ձեզ ունիք՝*
հաւատացէ՛ք ի լոյսն, զի որդիք
լուսոյ եղիջիք: Զայս խաւսեցաւ
Յիսուս, եւ չոգաւ թաքեաւ ի նո-
ցանէ[16]*»:*

Եւ քարոզէ. Վասն ի վերուստ *խաղաղու*[թեան]: |104բ| Եւ ասէ զաղաւթս.

---

1 Ս զամենեսին
2 Գ ասաց
3 ԳՍ թէ
4 Գ > նմա
5 ԳՍ յաւրինաց
6 Ս կայ
7 ԳՍ թէ
8 Գ մարդո
9 Ս որդին, Գ որդին մարդւոյ
10 Գ մի, Ս մեւս] միւս, եւս
11 Գ լոյսն, Ս զլոյսն
12 Գ զլոյսդ
13 Գ խաւարն
14 Գ զնա
15 ԳՍ զլոյսն
16 Գ > զայս խաւսեցաւ... ի նոցանէ

ՀՂԹ. Տէր Աստուած յաւիտենական, անսկիզբն եւ անպատճառ, յամենայնի կատարեալ զաւրութիւն, ինքնագոյ բնութիւն, Հա՛յր ամենակալ, հանդերձ միածնաւդ[17] քո եւ կենդանարար Սուրբ Հոգւովդ[18], միաբուն զաւրութեամբ քով[19] առեալ հող յերկրէ, արարեր զմարդն եւ բնակեցուցեր զնա[20] ի բարեվայելուչ եւ ի սաղարթազարդ դրախտին փափկութեան, ուր[21] ոչ գոյին[22] պէտք |105ա| դեղոց, զի ոչ գոյին իսկ ախտք հիւանդութեան[23], եւ ո՛չ մահ, քանզի մերժեալ էին ցաւք եւ արտմութիւնք եւ հեծութիւնք: Քանզի[24] ամենակեցոյց աչք քո հանապազ ի վերայ նորա հայեին: Առ որս ճոխացեալ Ադամայ, մոռացաւ զպատուիրանադրութիւնն[25] քո՝ զոր եդիր նմա[26], եւ հաւանեալ կնոջն զաւաճանութեամբ[27] աւգին ի բանսարկուին հնարիցն[28], որ[29] խորամանկութեամբն իւրով ի պատճառս աս-

---

17 Գ միածնովդ
18 Գ Հոգւովդ սրբով
19 Գ քո
20 Գ զնայ
21 Գ որ
22 Գ գոյր
23 Գ հիւանդութեանց
24 Գ վասն զի
25 Գ զպատուիրանադրութիւն
26 Գ եդեր նմայ
27 Գ զաւաճանութեան
28 Գ բանսարկուէն հնարիցն
29 Գ եւ] որ

տուածանալոյ[1] *ընկէց զնա*[2] *ի փառաց |105բ| զեղեցկութեան*[3] *նորա: Իսկ դու, Տէր Աստուա՛ծ մեր, բարեգութ եւ ողորմած, հանեալ և-դէր զնա*[4] *արտաքոյ դրախտին փափկութեան՝ յերկիր ուսոի առաւ: Եւ իբրեւ այնպէս տիրեալ*[5] *բռնութեան*[6] *չարին ի բոլոր ապինա, որով ամենեքեան ծառայեցին մահու: Գթացեալ*[7] *հայրախնամ ողորմութեամբդ քո*[8]*, հաճեցար ընդ հարս*[9] *մեր եւ կոչեցար*[10] *Աստուած Աբրահամու, Սահակայ եւ Յակովբայ, Աստուած կենդանեաց եւ ոչ*[11] *մեռելոց, վասն զի ամէ|106ա|նեքեան քեզ Տեառն Աստուծոյ կենդանի են*[12]*, քանզի տեսեալ ամենաբաւ մարդասիրութեամբդ*[13] *քո զաշխարհս ամենայն կործանեալ ի պատրող թշնամւոյն, առաքեցեր զմիածին Որդիդ*[14] *քո՝ մարմնանալ ի մերմէ բնութենէս. առեալ զկերպարանս ծառայի ի սուրբ եւ յանշաղախ կուսէն Մարիամայ, եւ կրեալ*[15] *ի մարմնի իւրում զամենայն պարտիս մեր, զոր պարտեաք*[16] *վասն յանցանաց նախահարացն: Ել*[17] *բեւեռեցաւ կամաւք իւրովք ի վերայ խաչա|106բ|փայտին, ընդ որում սպան զթշնամութիւնն*[18] *մեր եւ ելար բարձ զխայթոց մեղաց*[19]*, իջանելով ի գերեզման, աւարեաց*[20] *զկարծեալ բռնութիւն*[21] *մահու հգաւր զաւրութեամբ իւրով*[22]*, յարուցեալ յերրորդ աւուր՝ նաեւ ընդ աջմէ քումմէ, եւ մեզ խոստացաւ յոյս յարութեան*[23] *հաւատացելոցս ամենասուրբ երրորդութեանդ, ի միւսանգամ գալստեանն իւրում*[24]*, փառաւք Հաւր եւ ամենայն*[25] *հրեշտակաց սրբոց*[26] *ի |107ա| յաւուրն յեհնումն: Եւ արդ, Տէր Աստուա՛ծ մեր*[27] *ամենակալ, գթա՛յ ի ծառայս քո, որ եթող զկեանս*[28] *իւր՝ ըստ հրամանի քում, եւ դարձաւ ի հող՝ ուսոի*

---

1 Գ *աստուածանալոյն*
2 Գ *զնայ*
3 Գ *վայելչութեան] դեղեցկութեան*
4 Գ *եդեր զնայ*
5 Գ ~ *տիրեալ այնպէս*
6 Գ *բռնութեամբ*
7 Գ *ապա գթացար*
8 Գ *ողորմութեամբ քո*
9 Գ *հարսն*
10 Գ *կոչեցեր զքեզ*
11 Գ > *ոչ*
12 Գ *կենդանիք են տեառն աստուծոյ*
13 Գ *մարդասիրութիւն*
14 Գ *որդիդ*
15 Գ *կրել*
16 Գ *պարտէաք*
17 Գ *եկեալ*
18 Գ *զթշնամին*
19 Գ *մեղաց մերոց*
20 Գ *աւերեաց*
21 Գ *զբռնութիւն] զկարծեալ բռնութիւն*
22 Գ > *իւրով*
23 Գ *յարութիւն] յոյս յարութեան*
24 Գ *գալստեան քո] գալստեանն իւրում*
25 Գ > *ամենայն*
26 Գ *հրեշտակաւք սրբովք*
27 Գ > *մեր*
28 Գ *զանցաւոր զկեանս*

ստեղծաւ[1]*: Իսկ*[2] *ժողովեալ ծառայքս քո ի տեղի հանգստեան սորա*[3]*, աղաչեմք եւ խնդրեմք ի քէն. Առաքեա՛յ*[4] *զՀոգիդ քո*[5] *Սուրբ ի վշտագնեալս*[6] *սրտիւք, եւ բժըշկեա՛յ*[7] *զվէրս հոգւոց եւ մարմնոց սոցա*[8]*, զի դու ես Տէր Աստուած, որ հարկանես եւ բժշկես, եւ ոչ ոք է որ հանէ զմեզ ի ձեռաց քոց: |107բ| Այցելեա՛յ*[9]*, Տէ՛ր*[10]*, եւ բարերարեա՛յ*[11] *ի վերայ մեր, ծագելով առ մեզ առաւաւտուս*[12] *զողորմութիւնս*[13] *քո, դադարեցուցեալ զսուգ լալոյ երեկորին*[15]*, առ ի ցնծութիւն առաւաւտուն մեծի, յորժամ կոչես զընտրեալսն*[16] *քո ի մահւանէ ի կեանաղ յաւիտենից: Ընկա՛լ, Տէ՛ր, եւ դասաւորեա՛յ*[17] *զծառայս քո ընդ արդարս*[18] *քո, բարեխաւսութեամբ սրբոյ*[19] *Աստուածածնիդ, զի քեզ վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ, եւ միածնի Որդւոյ քո սիրելոյ Տեառն |108ա| մերոյ եւ փրկչի Յիսուսի Քրիստոսի, եւ կենդանարար Սուրբ Հոգւոյդ, աւրհնութեամբ եւ գոհութեամբ եւ բարեբանութեամբ, այժմ եւ միշտ*[20]*:*

Խաղաղութիւն. Աստուծոյ երկրպագե[ացուք].

Մ. Գոհանամք զքէն, Տէր Աստուա՛ծ մեր, որ վասն ճշմարտութեան քո լուծեր ի հող[21] զմահկանացու մարմինս[22] մեր, զպատրեալս[23] ի բանսարկու թշնամւոյն, որում եւ[24] ասացեր իսկ աստուածային բանիւդ[25] քո, եթե. «Հող եիր եւ ի հող դարձցիս» [Ծն. Գ. 19], ըստ որում՝ խոնարհեցաք, եւ յերկիր կցեցան մէջք մեր[26]: |108բ| Այլ զի միւսանգամ կամեցար նորոգել եւ կեցուցանել զմեզ ի մարմին հոգեւոր[27]*,* դու ինքնին առաքեցար ի հայրական ծոցոյ, իջեր ի գերեզման, ընդ մեռեալս համարե-

---

1 Գ ~ եւ դարձաւ ի հող ուսոի ստեղծաւ ըստ հրամանի քում
2 Գ *իսկ մեք*
3 Գ *հանգըստեան սորայ*
4 Գ *առաքեա՛*
5 Գ > *քո*
6 Գ *վըշտագնեալս*
7 Գ *բժըշկեա՛*
8 Գ > *սոցա*
9 Գ *այցելեա՛*
10 Գ > *տէր*
11 Գ *բարերարեա՛ տէր*
12 Գ > *առաւաւտուս*
13 Գ *զողորմութիւն*
14 Գ *դադարեա՛ ցուցանել*
15 Գ *երեկոյին*
16 Գ *զընտրեալս*
17 Գ *դասաւորեա*
18 Գ *սուրբս] արդարս*
19 Գ *սուրբ*
20 Գ > *իշխանութիւն եւ պատիւ... այժմ եւ միշտ*
21 Գ *հողոյ*
22 Գ *բնութիւնս] մարմինս*
23 Գ *զպատրեալսն*
24 Գ > *եւ*
25 Գ *բանիւ*
26 Գ *խոնարհեցան անձինք մեր] խոնարհեցաք... մէջք մեր*
27 Գ > *ի մարմին հոգեւոր*

ցար[1] զի զմեզ նմանակից[2] արասցես թագման քո եւ հաղորդս առաւածուքեան քո, ի փոդ յետին յայնմ դիշերի, յորժամ[3] գաս պատկել զաշխատեալն[4] քո, եւ հաւուցանել արդար դատաստան[5]: Յայնմ աւուր զքա՛յ, Տէ՛ր[6], ի |109ա| հոգիս[7] հանդուցելոյս եւ դասաւորեա՛յ[8] ընդ սուրբս քո, յարքայութեան քում[9], եւ զմեզ արժանի արա՛յ գոհանալով[10] փառաւորել զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիա[11] այժմ[12]:

ԿԱՆՈՆ ԵՐՐՈՐԴ ԱԻՈՒՐՆ

Առաւաւտուն գան ի գերեզմանն, սաղմոս ՀԻԵ· [= ՀԻԹ· 2] ողբաձայն. *Եղիցի ականջ քո ի լսել զձայն աղաւթից իմոց:*

211. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. ՆԻ· 18-19]. *Այսպէս ասէ Տէր. «18 Զճանապարհս սրտի նորա տեսի, եւ բժշկեցի զնա. մխիթարեցի զնա, |109բ| եւ եառ նմա մխիթարու-*

[1] Գ ~ համարեցար ընդ մեռեալս
[2] Գ նմանակից
[3] Գ յորում] յորժամ
[4] Գ զաշխատեալքս
[5] Գ զատաստանաւ քո
[6] Գ > տէր
[7] Գ հոգի
[8] Գ հանգո՛յ] զասաւորեա՛յ
[9] Գ > յարքայութեան քում
[10] Գ > զոհանալով
[11] Գ հոգիդ
[12] Գ այժմ եւ միշ[ա]՛՛

թիւն ճշմարտութեան. եւ սգաւորաց նորա 19 հաստատեցի զսուգ: Խաղաղութիւն ի վերայ խաղաղութեան՝ հեռաւորաց եւ մերձաւորաց, ասէ Տէր: եւ ես բժշկեցից զնոսա»:

212. Ի ԳԱՂԱՏԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ [Գ· 1-4]. «*Եթէ յարերուք ընդ Քրիստոսի, ապա զվերինն խնդրեցէք, ուր Քրիստոս[13] նստի ընդ աջմէ Աստուծոյ. 2 զվերինն խորհեցարուք, մի՛ զայս որ յերկրի աստ է: 3 Քանզի մեռարուք, եւ կեանքն ձեր ծածկեալ են |110ա| ընդ Քրիստոսիւ[14] յԱստուած: 4 Իսկ յորժամ Քրիստոս յայտնեսցի կեանքն ձեր, յայնժամ եւ դուք ընդ նմա յայտնեսջիք փառաւք»:*

Ալելուիա. *Երանի որում թողութիւն.*

213. ԱՒԱՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ [Ւ· 24-30]. *Տէր մեր Յիսուս ասէ. «24 Ո ամէն ամէն ասեմ ձեզ, զի որ զբանի լսէ, եւ հաւատայ այնմ որ առաքեացն զիս, ընդունի զկեանսն յաւիտենական. եւ ի դատաստան ոչ մտանէ, այլ փոխեցաւ ի մահուանէ ի կեանս: 25 Ամէն ամէն ասեմ ձեզ· |110բ| զի գայ ժամանակ, եւ արդէն իսկ է, յորժամ մեռեալք լսիցեն*

[13] Ս քրիստոսն
[14] Ս քրիստոսի

ձայնի Որդւոյն Աստուծոյ. եւ որք լսիցենն[1] կեցցեն: 26 Զի որպէս Հայր ունի կեանս յանձին իւրում, նոյնպէս եւ Որդւոյ՝ ունել կեանս յանձին իւրում: 27 Եւ իշխանութիւն եւ նմա դատաստան առնել: Եւ զի Որդի մարդոյ է, 28 ընդ այն զի՞ զարմանայք: Զի եկեսցէ ժամանակ, յորում ամենեքին որ ի գերեզմանս կայցեն, լսիցեն ձայնի նորա, |111ա| 29 եւ ելցեն արտաքս. որոց գբարիս գործեալ իցէ՝ ի յարուքիւն կենաց, եւ որոց զչար արարեալ[2] ի յարուքիւն դատաստանաց: 30 Ոչ կարեմ ես յանձնէ առնել եւ ոչ ինչ, այլ որպէս լսեմ դատիմ, եւ դատաստանն իմ արդար է: Զի ոչ խնդրեմ զկամս իմ, այլ զկամս այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս»:

Եւ սարկաւագն քարոզէ. *Վասն ի դիշերի եւ ի տուընջեան.*

Եւ քահանայն ասէ զաղաւթս.

ՄԱ. *Որ արարիչդ ես ամենայն արարածոց |111բ| եւ ստեղծիչ ազգի մարդկան, որ կեանքդ ես մահկանացուաց, եւ չտեմարան եւ սփոփիչ հոգւոց մարդկան, որ սրբոց քոց Տէրդ ես, եւ յոյս ակնկալութեան ամենայն արարածոց, որ փրկելոց քոց առաջնորդես արդարութեամբ քով, որ առաւաւրեցեր[3] զազգս որդւոց մարդկան եւ փոխեցեր ի յիշխանութենէ խաւարի ի յարքայութիւն Որդւոյ քում սիրելոյ՝ Տառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, դու, Տէ՛ր, եւ այժմ ընկա՛լ զխնդրուածս մեր, ա|112ա|ղաչեմք զքեզ ի տեղւոջ հանգստեան սորա, զոր չնորհեցեր տեղի բնակութեան մարմնոյ սորա, պահեա՛յ զսա անտասանելի եւ անդրժելի յամենայն փորձութեանց թշնամւոյն, եւ հոգւոյ սորա առաջնորդեա՛յ յերկիր ուղիղ: Տէր Աստուա՛ծ, փրկի՛չ մեր, տո՛ւր սմա համարձակութիւն կալ առաջի քում մեծի աւուրն գալստեան, զի ընդ սուրբս քո փառաւորեսցէ զՀայր եւ զՈրդի եւ զ[Հոգի Սուրբ]:*

Խաղաղութիւն. Աստուծոյ երկրպագեսցուք:

ՄԲ. *Քրիստոս Աստուած, որ Տէրդ ես հոգւոց |112բ| եւ ստեղծիչ մարմնոց, հանգո՛յ զհոգի ծառայիս քո ընդ սուրբս քո, զի դու ես հանդուցիչ քոոց կամարարաց, եւ սփոփիչ եւ մխիթարիչ հոգւոց հանգուցելոց, ընկա՛լ եւ այժմ զխնդրուածս մեր եւ կատարեա՛յ ի բարի զաղաւթս մեր, զի դու ես, Տէ՛ր, դատաւոր կենդանեաց եւ մեռելոց, եւ իշխան հոգւոց եւ մարմնոց, եւ քեզ վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ:*

[1] Ս լսիցեն
[2] Ս արարեալ իցէ
[3] ճիշտը գուցէ՝ դասաւորեցեր

ԿԱՆՈՆ ԶՈՐՐՈՐԴ ԱԽՈՒՐՆ

Ասի սաղմոս [ՃԽԱ· 10]. *Հոգի քո բարի առաջնորդեսցէ ինձ [յերկիր ուղիղ]:*

214. |113ա| ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [ԿԱ· 16-18, ՆԱ· 11]. *Այսպէս ասէ Տէր. Մոռասցին զնեղութիւնս առաջինս, եւ ո՛չ եւս անկցի ի սիրտ*[1] *նոցա:* 17 *Զի եղիցին*[2] *երկինք նոր եւ երկիր նոր*[3]*:* 18 *Այլ աւհնութիւն*[4] *եւ ցնծութիւն*[5]*, զոր Տէր հաստատեաց*[6]*:* [ՃԱ.] 11 *Դարձցին*[7] *եւ եկեսցեն ի Սիովն*[8] *ցնծութեամբ եւ ուրախութեամբ*[9] *յաւիտենից, զի ի վերայ գլխոց նոցա ուրախութիւն*[10] *եւ ցնծութիւն*[11] *հասցէ*[12]*: Մերժեցան ցաւք եւ տրտմութիւնք եւ հեծութիւնք»:*

215. |113բ| ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ Ի ԿԱԹՈՂԻԿԷԻՑ ԹՂԹՈՑՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ [Ա· ՊԷՏ· Գ· 10-13]. *Եկեսցէ աւր Տեառն իբրեւ զգող. յորում երկինք տագնապաւ անցանեն*[13]*, եւ բնութիւնք հրով կիզեալ լուծանիցին*[14]*, եւ երկինք*[15] *եւ երկիր՝ եւ*[16] *որ*[17] *ի նմա*[18] *գործք գտանիցին*[19]*:* 11 *Եւ ի լինել*[20] *այսպէս այսր*[21] *ամենայնի, որպիսի՞*[22] *ինչ*[22] *պարտ իցէ լինել*[23]*, այլ սուրբ եւ աստուածապաշտ կարգաւ ակն ունել*[24]*,* 12 *փութալ հասանել աւուր*[25] *Տեառն, յորում երկինք հրայրեսցեք լուծանիցին*[26]*:* |114ա| 13 *Նորոյ երկնից*[27] *եւ նորոյ երկրի*[28]*»:*

216. ՊԱԽՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ Ի ՀՌՈՎՄԱՅԵՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ [Ա· 10-14]. *«Իսկ արդ*[29]*, եթէ Քրիստոս ի ձեզ է, ապա մարմին*[1] *մեռեալ է վասն մեղաց. եւ հոգի*[2] *կենդանի է վասն արդարութեան:* 11 *Իսկ*[3] *եթէ հոգի այնորիկ որ յարոյց զՅիսուս*[4] *ի մեռելոց բնակեալ է ի ձեզ, ապա եւ որ յարոյց զՅիսուս*[5] *ի մեռելոց*[6] *կենդանացուսցէ զմահկանացու մարմինս ձեր, բնակեալ հոգւովն*[7] *իւրով ի ձեզ:* 12 *Այսուհետեւ, եղբա՛րք*[8]*, պարտապան եմք ոչ* |114բ| *մարմնով ըստ մարմնոյ*[9] *կեալ:* 13 *Զի եթէ ըստ մարմնոյ կեցջիք*[10]*, ապա*[11] *մեռանելոց էք. իսկ եթէ հոգւով զգործս մարմնոյ սպանանիցէք, կեցջիք:* 14 *Զի որ*[12] *հոգւովն Աստուծոյ վարին, նոքա*[13] *են որդիք Աստուծոյ»:*

Ալելուիա [Գ· 5, Հզ· 2, ՃԽԱ· 2]. *Զայնիւ իմով ես առ Տէր կարդ[ացի].*

217. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ [ԺԱ· 17-21]. *«Սուրբ արա*[14] *զնոսա ճշմարտութեամբ*

---

1 *Գ ապայ մարմինն*
2 *Գ Հոգին*
3 *Ս > իսկ*
4 *Գ յարոյց զքրիստոս, Ս յարոյցն զՅիսուս*
5 *Ս յարոյցն զքրիստոս*
6 *Գ > բնակեալ է ի ձեզ. ապա եւ որ յարոյցն զՅիսուս ի մեռելոց*
7 *Ս ոգւովն*
8 *Գ > եղբա՛րք,*
9 *Գ մարմնոյ*
10 *ԳՍ կեցէք*
11 *ԳՍ > ապա*
12 *Գ որք*
13 *Գ նոքայ*
14 *Գ Հա՛յր, սուրբ պահեա] սուրբ արա*
15 *Գ առաքեցից*
16 *Գ յաշխարհս*
17 *Գ > եւ*
18 *Գ նոքայ*
19 *ԳՍ > եթէ*
20 *ԳՍ այլ եւ*
21 *Ս բանիւն*
22 *Գ զի ամենեքեան, Ս զի ամենեքին*
23 *ԳՍ մի իցեն] եղիցին մի*
24 *Ս > եւ*
25 *ԳՍ > մեք մի եմք*
26 *Գ նոքայ*
27 *Գ աշխարհս*
28 *ԳՍ եթէ*
29 *Գ ունի նաեւ տումք 22-24*

քով, զի քո բանդ ճշմարտութիւն է: 18 *Որպէս զիս առաքեցեր յաշխարհ. եւ ես առաքեցի*[15] *զնոսա յաշխարհ*[16]*.* 19 *Եւ ի* |115ա| *վերայ նոցա ես*[17] *սուրբ առնեմ զանձն իմ, զի եղիցին եւ նոքա*[18] *սրբեալք ճշմարտութեամբ:* 20 *Այլ ոչ եթէ*[19] *վասն նոցա միայն աղաչեմ, այլ*[20] *վասն ամենայն հաւատացելոց բանիւ*[21] *նոցա յիս.* 21 *զի*[22] *եղիցին մի*[23]*, որպէս եւ*[24] *մեք մի եմք*[25]*, դու, Հա՛յր՝ յիս, եւ ես ի քեզ, զի եւ նոքա*[26] *ի մեզ իցեն: Զի եւ աշխարհ*[27] *հաւատասցէ, թէ*[28] *դու առաքեցեր զիս»*[29]*:*

Եւ քարոզէ. *Վասն ուղղելոյ զգն[ացս մեր].* եւ ասէ զաղաւթս.

ՄԳ. *Ամենազաւր Տէ՛ր, որ իշխանդ ես կենաց* |115բ| *եւ մահու, որ մարդասիրապէս խոնարհեցար ի մահկանացու բնութիւնս մեր, մինչեւ ի գերեզման իջանելով եւ զփորձ առեր անապական եւ աս-*

առաւածային մարմնովդ պմերոյ բնութեանս առանց մեղաց, չարչարեցար եւ խաչեցար եւ մահուամբ քո զմահ մեռուցեր, մեր ի մէջ դժոխոց եւ զքէնամին կապեցեր աւարելով զամուրս նորա, եւ զարգելեալսն որ ի նմա վերածեր ի կեանս, եւ |116ա| յարութեամբդ քով կենագործեցեր զամենեսեան, որք նստեին ի խաւարի եւ ի սուերս մահու, դու, Տէ՛ր, եւ այժմ չնորհեա՛յ մեզ զխնդրուածս մեր, եւ կատարեա՛յ ի բարի զաղաւթս մեր, զոր մատուցանեմք վասն ծառայիս քո այս անո՛ն քահանայի, հանգո՛յ զհոգի սորա առ ամենայն սրբոց եւ սիրողաց անուան քո, թո՛ղ սմա, Տէ՛ր ողորմած, զյանցանս եւ զմատածութիւնս՝ որ գործովք եւ որ խորհրդովք, |116բ| զի դու միայն կարող ես թողուլ զմեղս: Պահեա՛յ, Տէ՛ր, եւ զնչխարս ոսկերաց սորա ընդ ամբածածուկ աջովդ քով, եւ զգերեզման ծառայիս քո կնքեալ պահեսցես՝ զոր հրամայեցեր լինել տաճար բնակութեան մարմնոյ սորա, զի եղիցի ի զգուշութեան եւ ի պահպանութեան մինչեւ ի յաւր երեւելոյ գալստեանդ քո, զի դու ես յարութիւն մեր եւ կեանք, Քրիստոս Աստուա՛ծ մեր, եւ քեզ վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ:

|117ա| Խաղաղութիւն. Աստուծոյ երկրպագ[եացուք]:

ՄԴ. *Որ բազմազութիւդ ես առ ամենեսեան, Քրիստոս Աստուա՛ծ մեր, Հանգո՛յ զհոգի ծառայիս քո այսմիկ քահանայի, որ կատարեցար ի խոստովանութեան քումդ, զրեա՛յ զանուն սորա ի զպրութեան կենաց, եւ ջնջեա՛յ զձեռագիր յանցանաց սորա, զոր ի մեզանչական կենցաղումս մեզուցեալ է, եւ տո՛ւր սմա մասն եւ բաժին ընդ այնոսիկ, որք սիրեցին զքեզ յամենայն սրտէ եւ յամենայն անձնէ իւրեանց, |117բ| կարգեա՛յ զհոգի սորա ընդ կամարս եւ ընդ փառաւորիչս անուանդ քո սրբոյ, զի ընդ նոսին ժառանգեսցէ զանբպատ բարիսն որ ի քեզ, Քրիստոս Աստուա՛ծ, եւ զմեզ զամենեսին աւրհնեա՛յ հոգեւոր աւրհնութեամբ քով, զի սրբեալք ի յանցանաց, միշտ զոհանալով փառաւորեսցուք զՀայր եւ զՈրդի եւ զ[Հ՛ սուրբ]:*

ԿԱՆՈՆ ՀԻՆԳՆ[illegible]ՐԴ ԱՒՕՒՐՆ

Սաղմոս ՃՀԹ. [6]. կցուրդ. *Ահա Աստուած աւգնական իմ եւ Տէր [ընդունելի հոգւոյ իմոյ]:*

218. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [կ. 19-20]. *Այսպէս ասէ Տէր. |118ա| «Ոչ[1] եւս այսուհետեւ եղիցի արդարոյն[1] արեգակն ի լոյս տունջեան[2], եւ ոչ ծագումն լուսնի տացէ քեզ լոյս ի գիշերի, այլ եղիցի քեզ Տէր լոյս յաւիտենական, եւ[3] փառք քո Աստուած: 20 Ոչ[4] մտցէ[5] արեգակն եւ լուսին, եւ լոյս աստեղաց մի պակասեսցի[6]. այլ[7] եղիցի քեզ Տէր լոյս յաւիտենական[8]», եւ եղիցի հանգիստ քո պատուով[9]:*

219. ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿՈՐՆԹԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՅՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ [Ա. Կր. ԺԵ. 35-44]. *«Այլ ասիցէ ոք. զիա՞րդ յառնեն մեռեալք, կամ |118բ| որո՞վ մարմնով գայցեն: 36 Անմի՛տ, դու զոր սերմանեսն, ո՛չ զնոյն զոր սերմանեսցն ես[10] սերմանես, այլ հատ մերկ. եթե՛ ցորենոյ իցէ, եւ եթե՛ այլոց սերմանաց: 38 Եւ Աստուած տայ նմա մարմին՝ որպէս եւ կամի[11] իւրաքանչիւր սերմանաց զիւր մարմինն[12]: 39 Ոչ ամենայն մարմին՝ նոյն մարմին է, այլ՝ ա՛յլ մարմին է մարդկան, եւ այլ մարմին անասնոց, ա՛յլ մարմին թռչնոց, եւ ա՛յլ մարմին՝ ձկանց: 40 Եւ մարմինք երկնաւորք, եւ մարմինք երկրաւորք. |119ա| այլ՝ ա՛յլ փառք երկնաւորաց[13], եւ ա՛յլ փառք երկրաւորաց: 41 Ա՛յլ փառք արեգականն[14], եւ ա՛յլ փառք լուսնի, եւ[15] ա՛յլ փառք աստեղաց, եւ աստղ քան զաստղ առաւե՛լ է փառաւք: 42 Նոյնպէս եւ յարութիւն մեռելոց. սերմանի ապականութեամբ՝ եւ յառնէ առանց ապականութեան. 43 սերմանի անարգութեամբ, եւ յառնէ փառաւք. սերմանի տկարութեամբ՝ եւ յառնէ զաւրութեամբ. 44 սերմանի մարմին չնչաւոր՝ եւ յառնէ մարմին հոգեւոր: Եթե գոյ մարմին |119բ| չնչաւոր, գոյ եւ հոգեւոր»:*

Ալելուիա ԺԲ. [1]. *Լո՛ւր, Տէ՛ր, արդարութեամբ քո[16].*

220. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԷՈՍԻ [ԻԴ. 30-35]. *«Եւ յայնժամ[17] տեսցեն զՈրդի մարդոյ[18] եւ-*

[1] *Ս եւ ոչ*

[1] *Գ.Ս եղիցի քեզ այսուհետեւ (Ս > այսուհետեւ)] այսուհետեւ եղիցի արդարոյն*
[2] *Գ տուընջեան*
[3] *Գ եւ եղիցի*
[4] *Գ եւ ոչ*
[5] *Գ.Ս մտցէ քեզ*
[6] *Գ լուսին մի պակասեսցէ ի քէն, Ս լուսին ի քէն ոչ պակասեսցէ] լուսին, եւ լոյս աստեղաց մի պակասեսցի*
[7] *Ս զի] այլ*
[8] *Գ > այլ եղիցի քեզ տէր լոյս յաւիտենական*
[9] *Գ.Ս > եւ եղիցի հանգիստ քո պատուով*
[10] *Ս ոչ կենդանանայ՝ եթէ ոչ մեռանիցի: 37 եւ զոր սերմանեսն, ոչ զնոյն մարմին որ ծնանելոցն իցէ] ոչ զնոյն զոր սերմանելոցն ես*
[11] *Ս կամի. եւ*
[12] *Ս սերմանացն զիւր մարմին*
[13] *Ս երկնաւորաց են*
[14] *Ս արեգական*
[15] *Ս > եւ*
[16] *Ս լուր տէր արդարութեան. եւ նայեա՛ ի խնդրուածս մեր*
[17] *Գ.Ս > յայնժամ*
[18] *Գ մարգոյ*

կեալ ամպովք[1] գաւրութեամբ եւ փառաւք բազմովք[2]: 31 Եւ առաքեսցէ զհրեշտակս իւր փողով մեծաւ, եւ ժողովեսցեն զընտրեալս նորա ի չորից հողմոց՝ ի ծագաց երկնից մինչեւ ի ծագս նորա[3]: 32 Ի թզենոյ[4] անտի ուսարո՛ւք զառակն. զի յորժամ նորա ոստքն կակղասցին[5], եւ տերեւն ցըցուեսցի[6], |120ա| գիտէք թէ մերձ է ամառն: 33 Նոյնպէս եւ դուք՝ յորժամ տեսանիցէք զայս ամենայն եղեալ[7], գիտասջիք թէ մերձ է ի դուրս: 34 Ամէն ասեմ ձեզ՝ եթէ ոչ անցցէ ազգս այս, մինչեւ այս ամենայն եղիցի: 35 Երկինք եւ երկիր անցցեն, եւ բանք իմ մի՛ անցցեն»:

Եւ քարոզէ սարկաւագն. *Վասն գառանելոյ մեզ:* Եւ քահանայն ասէ զաղաւթս.

Մե. *Տէր ես երկնի եւ երկրի, եւ զամենայն արարածս քո արարեր յոչնչէ, եւ զմարդն ի հողոյ, եւ |120բ| փչմամբդ քո կենդանականաւ ըստ պատկերի քում գոյացուցեր, եւ տէր ամենայնի կացուցեր զնա, եւ նախանձու բանսարկուին եւ դառն ճաշակմամբն ի քումմէ բարերարութենէդ որոշիւր, եւ զմահ ժառանգեալ ստացաւ, սակայն ոչ թողեր իսպառ գտեղծուածս ձեռաց քոց, այլ զթացար ի տկարութիւն մարդկութեանս մերում, եւ խոստացար զանմահութիւն, փոխելով ի մահուանէ ի կեանս, յապականութենէ յանա|121ա|պականութիւն: Եւ արդ, վերահայցեմք ի քումմէ բարերարութենէդ. կնքեա՛յ զտեղի բնակութեան սորա ամենազաւր աջովդ քով, եւ զհոգի սորա զոր աւանդեցեր՝ հանգո՛յ ընդ սուրբս քո յաւիտեանս զոր պատրաստեցեր այնոցիկ որք սիրեցին զքեզ, եւ զժողովուրդս քո աւրհնեա՛յ եւ մխիթարեա՛յ, զի դու ես կեանք եւ յարութիւն մեռելոց, եւ քեզ վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ եւ.:*

Խաղաղութիւն. Աստուծոյ երկր[պագեսցուք]:

ՄՁ. *|121բ| Տէր Աստուած, հայե՛ց ի ծառայս քո, որ վասն քո ճգնեցաւ, զոր · պարգեւեցեր սմա սերմանել բանն կենաց յերկրի, Տէր Աստուա՛ծ, հայեա՛ց զոսկերս սորա մինչեւ յաւր հեա՛յ զոսկերս սորա մինչեւ յաւր գալստեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որում վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ:*

[1] *Գ ամպաւք, Ս ի վերայ ամպոց երկնից*
[2] *ԳՍ բազմաւք*
[3] *Ս նոցա*
[4] *Ս թզենւոյ*
[5] *Գ ոստն կակղասցի*
[6] *Գ ցըցւիցի, Ս ցըցուիցի*
[7] *Ս > եղեալ*

ԿԱՆՈՆ ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐՆ

Սաղմոս. [ՃԺԹ. 1] *Սիրեցի զի լուիցէ Տէր [գձայն աղաւթից իմոց]:*

164. ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ Ի ԿՈՐՆԹԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ [Ա. ԿՈՐ. Գ. 13-18][1]. *Եղբա՛րք, «13 արդ, ուրախ զնոյն հոգի հաւատոյ[2], |122ա| որպէս եւ գրեալ է. Հաւատացի, վասն որոյ եւ խաւսեցայ[3]: Եւ մեք հաւատամք՝ վասն որոյ եւ խաւսիմք իսկ: 14 Զայս գիտեմք՝ եթէ որ յարոյցն զՅիսուս, եւ զմեզ ընդ Յիսուսի յարուսցէ, եւ յանդիման կացուսցէ ձեւք հանդերձ: 15 Քանզի ամենայն ինչ վասն ձեր է, զի չնորհք յաճախեալք ի բազմաց գոհութենէ անտի, առաւելուցուն[4] ի փառս Աստուծոյ: 16 Վասն որոյ եւ ո՛չ ձանձրանամք, այլ թեպետ եւ արտաքին մարդս մեր ապականի, այլ ներքին մարդն[5] մեր |122բ| նորոգի աւր ըստ աւրէ. 17 զի առժամայն յաճախութիւն թեթեւ նեղութեանս մերոյ ի յաւիտենական առաւելութեան[6], զմեծութիւն փառացն գործէ ի մեզ: 18 Քանզի ոչ գիտեմք զերեւելիսս, այլ զաներեւոյթսն. զի երեւելիքս առ ժամանակ մի են, եւ աներեւոյթքն՝ յաւիտենականք»:*

221. ՅԱԿՈՎԲՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՑ Ի ԿԱԹՈՂԻԿԷԻՑ ԹՂԹՈՑՆ ԸՆԹԵՐ[ՑՈՒԱԾ. Ւ. 7-11]. «*Երկայնամիտ լերո՛ւք, եղբա՛րք իմ, մինչեւ ի գալուստն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի[7]: Ահաւասիկ մշակ[8] երկայնամտեալ |123ա| սպասէ պատուական պտղոյ իւրոյ[9], մինչեւ առցէ զկանուխ եւ զանագանն[10]: 8 Երկայնամտեցէ՛ք եւ դուք[11], հաստատեցէ՛ք զմիտս[12] ձեր, զի գալուստ[13] Տեառն մերձեալ է: 9 Մի՛ տրտմեցուցանէք զմիմեանս[14], զի մի՛ դատիցիք. ահաւասիկ դատաւորն առ դրուս կայ: 10 Աւրինակ առէ՛ք, եղբա՛րք[15] իմ[16], զմարգարէսն, որք խաւսեցան յանուն Տեառն: 11 Ահաւասիկ երանեմք համբերողաց[17]. զհամբերութիւնն Յովբայ լուարո՛ւք, եւ զկատարումն Տեառն տեսէ՛ք. զի*

[1] *Ա Գ ունեն՝ Ի. Կորնթ. Գ. 14-19, Ւ. 1-9*
[2] *Ս հաւատոց*
[3] *Ս խաւսեցայ*
[4] *Ս առաւելեսցին*
[5] *Ս մարդս*
[6] *Ս առաւելութիւն*
[7] *ԳՍ > մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի*
[8] *Ս ահա մշակ, Գ մշակք*
[9] *Գ պտղոյ երկրին, Ս պատուական պտղոյն երկրի*
[10] *ԳՍ զանագան*
[11] *Գ դուք եւ*
[12] *ԳՍ զսիրտս] զսիրտս*
[13] *Ս գալուստն*
[14] *Ս զմիմեանս եղբարք*
[15] *ԵՍ եղբարք + չարչարանաց եւ երկայնամտութեան (Ս երկայնմտութեան)*
[16] *ԳՍ > իմ*
[17] *Գ համբերողացն*

բաղ|123բ|մագութ է Տէր՝ եւ ողորմած[1]»:

Ալելուիա. *Լսելի արա՛ ինձ առաւաւտու:*

222. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ [Ը·31-36]. «*Տէր մեր Յիսուս ասէ[2]. եթէ[3] կացջիք ի բանի իմում, ճշմարիտ աշակերտք իմ էք·* 32 *եւ ծանիջիք զճշմարտութիւնն, եւ ճշմարտութիւնն ազատեսցէ զձեզ:* 33 *Պատասխանի եւտուն նմա[4] եւ ասեն. Զաւակք[5] Աբրահամու եմք, եւ ոչ ումեք երբեք[6] ծառայեցաք. զիա՞րդ ասես եթե. Ազատք լինիջիք:* 34 *Պատասխանի եա[7] Յիսուս եւ ասէ |124ա| ցնոսա[8]. Ամէն, ամէն ասեմ ձեզ. ամենայն[9] որ առնէ զմեզս՝ ծառա՛յ է մեղաց[10]:* 35 *Եւ ծառայն՝ ոչ յաւիտեան կայ[11] ի տան, իսկ որդին ի յաւիտեան կայ[12]:* 36 *Արդ[13], եթե Որդին ազատեսցէ զձեզ[14], ճշմարիտ ազատք[15] լինիջիք»:*

Քարոզ. *Վասն ի վերուստ խաղողու[թեան]:* Եւ ասէ զաղաւթս գայս.

ՄԷ. *Փառաւորեսցուք զքեզ, Թագաւոր փառաց[16], յոյս եւ ակնկալութիւն ամենայն արարածոց, ի քեզ յուսով[17] յուսացաք, |124բ| որ փոխանակ ապականացու կենցաղոյս՝ զանապական եւ զանվախճան կեանսդ շնորհեցեր: Եւ փոխանակ անուտի եւ տխրական աշխարհիս շնորհեցեր[18] մեզ զվերինդ[19] Երուսաղէմ: Վասն որոյ ազաչեմք զքեզ, Տէ՛ր, թո՛զ զմեզս, քաւեա՛յ[20] զյանցանս սորա[21], եւ արժանի արա՛ զսա հանդչիլ[22] արժանի արա՛ զսա հանդչիլ[22] յանտրտում ուրախութիւնդ՝ ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր, որում վայել է փառք, իշխանութիւն[23]:*

Խաղարութիւն. Աստուծոյ երկրպագ[եացուք]:

---

1 Գ > զի բազմագութ է տէր եւ ողորմած
2 Գ ասէ յիսուս, Ս եւ ասէր յիսուս առ հրէայսն հաւատացեալս] ասէր մեր յիսուս ասէ
3 ԳՍ եթէ դուք
4 Գ նմա հրէայքն
5 Ս զաւակ
6 Գ > երբեք, Ս երբէք
7 Ս եա նոցա
8 Ս > եւ ասէ ցնոսա, Գ ցնոսայ
9 Գ եթէ, Ս թէ ամենայն] ամենայն
10 Գ մեղացն
11 Գ կեա
12 Գ > իսկ որդին ի յաւիտեան կայ
13 ԳՍ իսկ արդ
14 Ս զձեզ ազատեսցէ
15 Գ ազատ
16 Գ փառաւորեմք զքեզ, փառաց թագաւո՛ր
17 Գ յուսալով
18 Գ կենացս պարգեւեցեր] աշխարհիս շնորհեցեր
19 Գ զվերինն
20 Գ քաւեա
21 Գ զանաւրէնութիւնս սորայ] զյանցանս սորա
22 Գ արժանաւորեա՛ զսայ հանդչել
23 Գ իշխանութիւն եւ պատիւ այժ[մ]՚՚

ՄԸ. *Յիշեա՛[1], Տէ՛ր, զհոգի քահանայիս այսորիկ առաջի |125ա| սուրբ փառաց աթոռոյ քո[2]: Եւ եթէ մարդկաւրէն ինչ յանցեալ իցէ՝ բանիւք կամ գործովք[3], կամ մտածութեամբ, չնորհեա՛[4] մեզաց սորա[5] թողութիւն, որ ոչ յումեքէ արգելուս զողորմութիւն[6] քո: Ընկա՛լ զհոգի սորա[7] ընդ սուրբս քո, եւ զմեզ արժանի արա՛ փառաւորել զՀայր եւ զՈրդի եւ զՀոգիա Սուրբ[8]:*

ԿԱՆՈՆ ԵԻԹՆԵՐՈՐԴ ԱԻՈՒՐՆ

Սաղմոս [ԻԹ·4]. *Տէ՛ր, հաներ ի դժոխոց զանձն իմ փրկե[ցեր զիս յայնցանէ որ իջանեն ի գուբ].*

223. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ[9] ՄԱՐԳԱՐԷԷ [Կ·20-22]. *Եւ կատարեսցին |125բ| աւուրք սգոյ քո·* 21 *եւ ժողովուրդ իմ[10] ամենեւին արդար, եւ յաւիտեան[11] ժառանգեսցեն զերկիր՝ պահել[12] զնո-*

---

1 Գ Յիշեա՛
2 Գ քոց] աթոռոյ քո
3 Գ բանիւ կամ գործով
4 Գ չնորհեա՛
5 Գ յանցանաց սորայ] մեզաց սորա
6 Գ զգիւռութիւն] զողորմութիւն
7 Գ սորայ
8 Գ զսուրբ հոգիդ այժմ եւ միշտ եւ յաւի[տեանս]
9 Գ յեսայեա
10 Ս քո] իմ
11 Գ յաւիտեանս
12 Ս եւ պահել

բատունկ[13] գործոց[14] իւրոց[15] ի փառս: 22 *Սակաւաւորն հազարաւոր եղիցի, եւ կրսերն[16] յազգ մեծ, զի ես՝ Տէր, ընդ ժամանակս ժամանակս ժողովեցից զնոսա[17]»:*

224. ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԹԵՍԱՂՈՆԻԿԵՑԻՈՑ ԹՂ[ԹՈՑՆ. Ի· Թէսս. Ը· 3, Ի· 1-3] «*Այլ մեք պարտիմք գոհանալ[18] զԱստուծոյ յամենայն ժամ[19], որպէս[20] արժան իսկ է, զի եւս քան զեւս աճեն հաւատքն[21] ձեր, եւ յաճախէ |126ա| սէր իւրաքանչիւր ձեր[22] առ միմեանս[23]:* Բ. 1 *Ազաչեմ զձեզ, եղբա՛րք, վասն գալստեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրստոսի, եւ մերոյ ժողովելոյն առ նա,* 2 *մի՛ վազվազակի խռովել ձեզ ի մտաց եւ մի՛ զարհուրել՝ մի՛ բանիւ եւ մի՛ գործովք[24], որպէս թե եկեալ հասեալ իցէ աւր Տեառն:* 3 *Մի՛ ոք*

---

13 Գ զնորատունկս
14 ԳՍ գործոց ձեռաց
15 Ս իւրեանց
16 Ս կրտսերն
17 Գ ումի նաեւ՝ .կա. 1-3 համարները
18 Ս գոհանալ պարտիմք] այլ մեք պարտիմք գոհանալ
19 Գ ժամ + վասն ձեր, եղբա՛րք սիրեցեալք ի տեառնէ, Ս ժամ + վասն ձեր, եղբա՛րք (ՀՄՄԴ·Ի·Թէսս·Ի·12)
20 ԳՍ որպէս եւ
21 Գ հաւատք, Ս հաւատքդ
22 Գ >] իւրաքանչիւր ձեր ամենեցուն, Գ սէր ամենեցուն
23 Գ ումի նաեւ համարք 4-12
24 ԳՍ մի՛ հոգւով եւ մի՛ բանիւ, եւ մի՛ թղթով (Ս թղթով)՝ իբրեւ թէ ի մէնջ] մի՛ բանիւ եւ մի՛ գործովք

զձեզ խաբեսցէ՝ եւ մի՛ իւիք ի-
րովք[1]*»:*

Ալելուիա *[ԱԺԼ· 146]. Ազատա-*
կեցի առ քեզ, եւ փրկ[ևա դիս].

173. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈ-ՎՀԱՆՆՈՒ *[ԺԴ· 25-31]. Տէր մեր*
Յիսուս ասէ. «Զայս խաւսեցայ
ընդ ձեզ՝ |126բ| մինչ առ ձեզս եմ
26 *Իսկ մխիթարիչ*[2] *Հոգին Սուրբ,*
զոր առաքեսցէ Հայր յանուն իմ,
նա ուսուսցէ[3] *ձեզ զամենայն. եւ*
յիշեցուսցէ ձեզ զամենայն[4] *զոր*
ասացի ձեզ[5]*:* 27 *Խաղաղութիւն թո-*
ղում ձեզ, զխաղաղութիւն զիմ
տամ ձեզ. ո՛չ որպես աշխարհս
տայ[6] *տամ ես ձեզ: Մի՛ խռովես-*
ցին սիրտք ձեր, եւ մի՛ զանգիտի-
ցեն[7]*.* 28 *Լուայք զի ասացի ձեզ՝*
թե[8] *երթամ եւ գամ առ ձեզ. թե*[9]
սիրէք[10] *զիս, ապա ուրախ լեայ*[11]
էր ձեր՝ |127ա| զի[12] *ես առ Հայր*[13]
երթամ, զի Հայր իմ մեծ է քան
զիս: 29 *Եւ այժմ ասացի ձեզ մինչ*
չեւ[14] *եղեալ. զի յորժամ լինիցի,*
հաւատասջիք: 30 *Ոչ եւս այլ շատ*
խաւսեցայ[15] *ընդ ձեզ*[16]*»:*

Քարոզ[է]. *Վասն ուղղելոյ*
զդնացս մեր.

Եւ ասէ գաղաթս.

ՄԹ. *Գոհանամք զքէն, ճշմա-*
րիտ Աստուա՛ծ, որ ծանուցար[17]
ազգի մարդկան, զթալով ի ստեղ-
ծուածս[18] *ձեռաց քոց, առաքեցեր*
զմիածին[19] *զՈրդիդ քո*[20]*, որ եկն եւ*
էջ ի գերեզման, զի |127բ| հանցէ
զկապեալսն քաջութեամբ իւրով:
Եւ այժմ աղաչեմ զքեզ, ողորմած
Աստուա՛ծ, յիշեա՛յ զՀոգի ծառա-
յիս քո այս անուն քահանայի, զի
դու կարգեցեր զսա սպասաւոր սե-
ղանոյ քո, եւ քարոզ ժողովրդեան
քումդ, համառաւտել զբանն
ճշմարտութեան, եւ այժմ ըստ
հրամանի քո կոչմանդ մերձեցաւ
ի Հոդ՝ ուստի ստեղծաւ: Ընկա՛լ եւ
դասաւորեա՛յ զսա ընդ ճշմարիտ
վերակացուս, որք հաճոյ եղեն
քեզ, |128ա| ներեա՛յ յանցանաց սո-
րա բարեխաւսութեամբ ընտրելոյ
քոյ, եւ զմեզ մեղեսեան զհա-
ւատացեալքս ի քեզ աւրհնեա՛յ,
զի արժանի լիցուք փառաւորել

1 *Գ.Ս իրաւք*
2 *Ս մխիթարիչն*
3 *Ա. ուսուցէ*
4 *Ա. զամենայն ինչ*
5 *Ս ~ որ ինչ ասացի ձեզ, եւ յիշեցուսցէ ձեզ] եւ յիշեցուսցե... ասացի ձեզ*
6 *Ա. տա*
7 *Ա. զանգիտասցեն, ՍԳ զանգիտեսցեն*
8 *Ա. էթե, Ս ես ձեզ թէ*
9 *Ա. էթէ*
10 *ՍԳ սիրէիք*
11 *Ս լիեալ*
12 *Ա. էթե] զի*
13 *Ա. Հայր իմ*
14 *Ա. մինչեւ*
15 *Ս խաւսեցայյ*
16 *Ա.Գ՝ ունեն՝ «զա իշխան... գնասցուք աստի»՝ 30-31 հաւարք տունք*
17 *Գ ծանուցեր*
18 *Գ ստեղծւածս անարատ*
19 *Գ > զմիածին*
20 *Գ քո սիրելի*

զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հո-
գիդ այժմ եւ միշտ:

Խաղաղութիւն. Ատտուծոյ երկր[պագեսցուք]:

ՄԺ. *Յոյս արարածոց եւ փրկիչ*
աշխարհի, որ մարդասիրապէս խո-
նարհացար ի մահկանացու բնու-
թիւնս մեր, մինչեւ ի գերեզման ի-
ջանելով, եւ զփորձ առեր անա-
պական եւ աստուածային մարմ-
նովդ |128բ| զմերոյ բնութեանս ա-
ռանց մեղաց, եւ ի կենդանարար
յարութիանդ քո վերածեր ընդ
քեզ զառաւերանատեալսն ի խաւա-
րի, զդժոխս աւարեցեր եւ զթշնա-
մին կապեցեր, եւ զամենիսեան
յարուցեալ լուսաւորեցեց, եւ
կեանս անապականս խոստացար ի
միւսանգամ գալստեանդ քում:
Դու, Տէ՛ր, եւ այժմ աւրհնեա՛յ զ-
տեղի բնակութեան սորա, եւ զոս-
կերս ծառայիս քո պահեսցես ա-
նապ[ակ]ան եւ անվնաս ամե-
նա|129ա|զաւր աջովդ քո սրբով, եւ
զհոգւոյ սորա առաջնորդեսցես
յերկիր ուղեղ: Որ զանպատում
եւ զամբաւ եւ զանհաս պարգեւս
քո շնորհեցեր ամենեցուն՝ որք
ճշմարտապէս ճանաչեն զքեզ,
Տէ՛ր, եւ յայտնի ծագես զլոյս քո,
որ կանգնես զգլորեալս եւ բժշկես
զբեկեալս սրտիւք, տո՛ւր մեզ,
Տէ՛ր, եւ այժմ, աղաչեմք զքեզ,
Հոգի սգաստութեան, Հոգի մխի-
թարութեան, եւ մխիթարեա՛յ զվշ-
տագնեալս սրտիւք, զի հաստա-
տուն յուսով քով |129բ| առողջա-
ցեալք կացցուք առաջի քո
զուարթ եւ պայծառ ի մեծի աւուր
գալստեանդ քո, զի ընդ սուրբս
քո փառաւորել արժանի լիցուք
զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ
այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յա-
ւիտենից. ամէն[1]*:*

1 «Քրիստոս Աստուած նորոգեսցէ զհոգի ստացողաց սորա՝ զՍարգսի եւ զՍտեփանոսի, յիւրում գալըստեանն»:

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ Բ.

ԿԱՆՈՆ ՔԱՀԱՆԱՅԱԹԱԳԻ. ՀԵՏԱԳԱՅ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գ. Մաշտոցեան Մատենադարանի ձեռ. Հ[թ] 961. 251ա-336ա

|Գ.251բ| ԼԹ. ԿԱՆՈՎՆ ՅՈՐԺԱՄ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆ ԿԱՄ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԿԱՄ ԷՐԷՑ ԿԱՄ ՀԱՅՐԱՊԵՏ, ԿԱՄ ՈՒԽՏԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԿԱՏԱՐԻՆ ՄԱՀՈՒԱՄԲ

Զայս կարգաւորութիւն արասցեն լուացմանն եւ պատանեացն եւ այլ կանովնեալ պայմանաւոր կարգացն, զոր եդին սուրբ վարդապետքն մեր: Եւ երթան նախ ուր զհանգիստն պատրաստեն՝ քահանայքն, ժողովրդովքն հանդերձ, եւ ասեն ողբաձայն սաղմոս Չ[ԺԷ]. [17]. *Զգործս ձեռաց մերոց ուղիղ արա՛ ի մեզ Տէ՛ր:* Փոխ. [Չ[ԺԷ]. 1-2]. *Տէ՛ր, ապաւէն եղեր մեզ ազգէ մինչեւ յազգ, մինչեւ*[1] *լերինք [հաստատեալ էին]:*

148. |Գ.252ա| ԸՆԹԵՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՑ [Թ. 1-6]. *«Իմաստութիւն չինեաց իւր տունս... պի կեցջիք. եւ ուղղեցէք գիտութեամբ զհանճար»:*

149. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՆԳԵԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [Ւ. 4-5]. *Այսպէս ասէ Տէր. «Ո՛չ ուրուք տեսեալ իցէ զառնս զայս... |Գ.252բ| պի ես ընդ ձեզ եմ, ասէ Տէր ամենակալ»:*

150. ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ՅԵԲՐԱԵՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ Է ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՍ [Գ. 1-4]. *Ուսաի, «եղբա՛րք սուրբք, երկնաւոր կոչմանն բաժանորդք, նայեցարուք... իսկ որ զամենայն արար, Աստուած է»:*

Ալելուիա, սաղմոս ՃԼԸ. [8]. կցուրդ. *Արի՛ Տէ՛ր, ի հան[գիստ քո, դու եւ կաւակարանք սրբութեան քոյ]:*

151. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ՂՈՒԿԱՍԼՈՒ. Ժ[Ի]. 5-10]. *«Իբրեւ եկն ի տեղին, հայեցաւ ի վեր... |Գ.253ա| եկն որ- պի մարդո խ l եւ կեցուցանել զկորուսեալս*

Քարոզ. *Վասն ի վերուստ խաղաղ՛՛:*

Եւ ասէ զաղաւթս.

ՄԺԱ. *Փառք քեզ, թագաւո՛ր թագաւորաց, յոյս եւ ակնկալութիւն ամենայն ծագաց երկրի, ի քեզ յուսալով յուսացաք, եւ փոխանակ ապականացու կենացս զանապական եւ զանվախճան կեանսն չնորհեցեր մեզ, եւ փոխա-*

[1] *Ս մինչ չեւ*

նակ տխրալից աշխարհիս պարգեւեցեր վերինն երուսաղէմ, ի գուարճալից ուրախութիւնն, վասն որոյ աղաչեմք զքեզ, Տէ՛ր, աւրհնեա՛յ զտեղի զբնակութեան ծառայիս քո, զոր չնորհեցեր տալ հանգըստեան հոգւո ընդ սուրբս քո, չնորհաւք եւ մարգասիրութեամբ Տեառն մերոյ եւ փրկչիդ Յիսուսի Քրիստոսի, ընդ որում Հաւր եւ Սուրբ Հոգւոյդ վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժ[մ]:

Հայր մեր:

Ապա առնու մի ոմն ի քահանայից զբրիչն եւ հարկանէ խաչանման զերկիր՝ յարեալս եւ յարեալ մուտս, |Գ.253բ| ի հիւսիս եւ ի հարաւ, Զ. թիզ խորութիւն, եւ զերկայնութիւն ըստ չափոյ եւ ըստ բաւականի անձին վախճանելոյն, եւ տայ զբրիչն ցգործողսն:

Եւ գան ուր վախճանեալն է, եւ ասեն.

Աւրհնեալ Հոգիդ Սուրբ Աստուած ճչ[մարիտ]: Ողորմեա ինձ Աստուած ըստ՛՛: Եւ ապայ Աւրհնութիւն եւ փառք Հաւր եւ՛՛: Եւ ի կատարմանն սկսանին կանոնագլուխ:

Դկ. Աւրհնեցից ըզքեզ գոհութեամբ ի կ՛՛:

Եւ ապա *Աւրհնութիւն եւ փառք:* Շարական հանգստեան. Դկ. *Տէ՛ր, ըզլուր քո լ՛՛ւս:*

Որ թագաւորդ ես յաւիտենից: Եւ *Ապաչխարութեան ողորմէք:* Հոգոյ գալըստեան. եւ *Աստուածածին, եւ Խաչի:* Եւ ապա ասեն *զՆեղութեան կանոն, զքարոզն եւ զաղօթքն:*

Եւ յետ կատարման սաղմոսին լուացեն ծածուկ ի ժողովրդենէն: Եւ այլքն պար առեալ երգեն շարական:

ԳՋ. *Վերաձգաւղն երկնից:* Եւ տե՛ս, եղբա՛յր, թէ գո ինար՝ զբոլոր մարմինն պարտ է լուանալ, բայց թէ սուրբ է յելից յաւելորդաց, յաղտեղութեանց մարմնոյ, զերկու ոտսն լուա՛յ՝ մինչեւ ի բարձքն, եւ զԲ. ձեռսն՝ մինչեւ յարմունկսն, ըզպիրտն եւ զպատկերն: Սաղմոս [ՃԻ. 1]. *Որպէս սիրելի են յա[րկք]:* Եւ յետոյ շարական ԳԿ. *Շնորհեա՛ մեզ, Տէ՛ր, ընդ աղքատացն աւր՛՛: Աւազ աւրհնութեան, Հոգոյ գալստեան, Աստուածածնին, Խաչի:*

Եւ ապա այս կանոն կատարի. սաղմոս [Ծ. 9]. *Յաւղեա՛ յիս մշտ[կաւ]: Փ[ոխ. Ծ. 1]. Ողորմ[եա ինձ Աստուած ըստ մեծի ողորմութեան քում]:*

152. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՍ ՅԵԶԵԿԻԵԼԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. [Լ.Զ. 25-28]. *Այսպէս ասէ Ադովնիայ Տէր. «Եւ ցանեցից ի վերայ ձեր ջուր սուրբ... |Գ.254ա| եւ եղիջիք ինձ ի ժողովուրդ, եւ ես եղէց ձեզ Աստուած»:*

153. ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ՅԵԲՐԱՅԵՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ Է ԸՆ[ԹԵՐՑՈՒԱԾ. Ժ· 19-25]. *«Ունիմք այսուհետեւ, եղբա՛րք, համարձակութիւն... |Գ.254բ| որչափ տեսանիցէք զաւրն մերձեալ»:*

Շարական. *Ժողովեալքս ի տաճար փա[ռաց սրբութեան]:* Սաղմոս [ՃԼԲ· 9]. *Քահանայք[1] քո զգեցցին զարդ՚. Փ. [ՃԼԲ· 1]· Յիչեա՛, Տէ՛ր, զ Դաւիթ եւ զամենայն հեզու[թիւն նորա]:*

154. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆ· [ՆՈՒ. ԻԲ· 18-19]. *«Ամէն, ամէն ասեմ ձեզ. մինչ մանուկն էիր... զայս ասաց նշանակեալ, թէ որով մահու փառաւոր առնիցէ զԱստուած»:*

Քարոզ. *Վասն գոհանելո մեզ զչնորհս:*

Եւ ասէ զաղաւթս.

ՃԿԳ. *Մատիցուք ճչմարիտ սրտիւ, լրութեամբ հաւատոց, լուացեալ զմիտս ի խղճէ չարեաց[2], փութասցուք հետեւել յառագաստ երկնաւոր փեսային Քրիստոսի[3] ի վերինն Երուսաղէմ հասանել[4] ի դասս[5] առաքելոցն[6՝] ի լուսեղէն խորանսն[7], զոր իւր առեալ ամենեցունց, արկ ջուր[8] ի կոնքն եւ լուաց զոտս աշակերտացն[9], կհանս եւ յաւերժ ուրախութիւն համարեսցին[10], չնորհաւք եւ մարդասիրութեամբ Տեառն մերոյ եւ փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի, որում վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ եւ [միշտ եւ յաւիտեանս]:*

Շարական. *Աստուած անեղ, անժամանակ: Հոգւոց հանգուցեալոց: Քրիստոս Որդի Աստուծոյ: |Գ.255ա| Հայր մեր որ յերկինսդ ես:* Եւ ասեն զերկրորդ կանոնն [ԺՐ· 2]. *Երկինք պատ[մեն զփառս Աստուծոյ]՝* զկանոն ի բուն, եւ կանոնագլուխ: Դկ. *Մահու. Դատեա՛, Տէ՛ր, զայնոսիկ, որ զատին զիս. ալելուիա՛, ալելու՛:* Եւ շարական Ա.Զ. *Որ ստեղծմամբ ըստ պա[տկերի քո, Տէ՛ր, պատուեցեր զմեզ]:* Եւ՝ *Ապաշխարութեան ողորմէքն: Հոգոյ գալստեան, Աստուածածնին եւ Խաչի:* Քարոզ. *Վասն ի վերուստ խաղա Հան եւ փր[կութեան]: Տէր ո եա՛:*

Եւ ասէ զաղաւթս.

ՃԿԹ. *Տէր Աստուա՛ծ մեր եւ[11] յոյս ամենեցուն, որ նախ յաթոռս քերովբէականս եւ երկրպա-*

---

[1] *Ս երիցունք] քահանայք*
[2] *Ա > լուացեալ զմիտս ի խղճէ չարեաց*
[3] *Ա > քրիստոսի*
[4] *Ա ժամանեալ] հասանել*
[5] *Ա դաս*
[6] *Ա առաքելոցն + եւ արժանաւորեսցէ Քրիստոս լուացման վերնատանն*
[7] *Ա > ի լուսեղէն խորանսն*
[8] *Ա սուրբ ձեռաւքն առեալ ջուր, արկ] առեալ... արկ ջուր*
[9] *Ա առաքելոցն] աշակերտացն*
[10] *Ա սոքա ընդ դասս առաքելոցն] կհանս եւ յաւերժ... համարեսցին*
[11] *Ա > մեր եւ*

դիս ի[1] սրբոց հրեշտակապետաց[2], եւ ընդունիս զաղաչանս մարդկան, եւ զթաս ի հոգիս հանգուցեալոց, ի հանգուցեալս, ի[3] հաւատացեալս ամենասուրբ երրորդութեանդ, եւ զքահանայս զոր ընտրեցեր[4] ի սպասաւորութիւն սրբոյ եկեղեցւոյ[5], ի հաճոյս քո պաշտել զքեզ, եւ դարձեալ անդրէն կոչեցեր գալ առ քեզ[6՝] ուստի ստեղծեր զսայ[7], ըստ բանի քում զոր[8] ասացեր[9]. «Հող էիր եւ ի հող դարձցիս[10]» [ԾՆ· Գ· 19]: Եւ այժմ ի ձեռն կոչման քո, Տէ՛ր, զհանգիստ քո չնորհեա՛յ սմայ[11], եւ զամենայն մեղս սորայ[12], զոր գործեալ իցէ՝ գկամայ եւ զակամայ, թո՛ղ սմայ[13], եւ զհոգի սորայ[14] խաղաղութեամբ ընկա՛լ յերկնից արքայութիւնդ՝ ի խորան արդարոց[15], եւ զմեզ արժանաւորս[16] արա՛ փառաւորել զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ[17] այժ[մ][18]:

|Գ.255բ| Խաղաղութիւն ամենեցուն:

ՃՀ. *Սուրբ ես, Տէր Աստուա՛ծ մեր, որ բնակեալդ ես յերկինս[19] եւ բարեբանիս երեքսրբեան աւրհնութեամբ, եւ քաղցրութեամբ խնամես զարարածս քո, զոր ընտրեցեր[20] քեզ յամենայն ազգաց ժողովուրդ[21] սուրբ[22՝] փառաւորել զանուն քո սուրբ, եւ խոստացար տալ[23] մեզ զանանց բարութեանցդ հանգիստն[24], ընկա՛լ զսայ[25] եւ աւրհնեա՛ եւ դասաւորեա՛ զհոգի[26] ծառայիս քո[27] ընդ ամենայն սուրբս քո, որք յաւիտենից հաճոյ եղեն քեզ ի[28] խոստացեալ հանգստեան քում[29], եւ զամենայն յանցանս սորայ[30], զոր յանցեալ իցէ առաջի քո, ներեա՛ եւ թո՛ղ սմայ[31] ողորմութեամբդ, ազատեա՛[32] զհո-*

---

[1] *Ա > ի*
[2] *Ա հրշտակաց*
[3] *Ա > ի հանգուցեալս ի*
[4] *Ա ընդրէցեր*
[5] *Ա եկեղեցւոյ քում սրբոյ*
[6] *Ա եւ դարձեալ առ քեզ դարձուցեր] եւ դարձեալ... առ քեզ*
[7] *Ա զսա*
[8] *Ա որ*
[9] *Ա ասացեր եթե*
[10] *Ա դարձիս*
[11] *Ա սմա*
[12] *Ա > սորայ*
[13] *Ա թո՛ղ՝ զկամա եւ զակամա*
[14] *Ա սորա*
[15] *Ա յերկնային խորանդ] յերկնից... արդարոց*
[16] *Ա արժանաւոր*
[17] *Ա հոգին*
[18] *Ա այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս. ամեն*
[19] *Ա ի բարձունս] յերկինս*
[20] *Ա ընդրեցեր*
[21] *Ա ~ ժողովուրդ յամենայն ազգաց*
[22] *Ա > սուրբ*
[23] *Ա > տալ*
[24] *Ա հանգիստ*
[25] *Ա > զսայ*
[26] *Ա դասաւորեա՛յ զհոգիս*
[27] *Ա քո այս անուն քահանայի*
[28] *Ա եւ] ի*
[29] *Ա քո*
[30] *Ա > սորայ*
[31] *Ա սմա*
[32] *Ա ողորմութեամբ քո, ազատեա՛յ*

դի սորայ[1] *յանմահութ գործոց, եւ ի կապանաց մեղաց, եւ հանգո՛յ ի դասս սրբոց քոց, եւ դմեզ արժանի արա*[2] *փառաւորել զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ*[3] *այժմ եւ միշ[ա]*[4]:

Շարական. *Ժողովեալքս ի հրաժարումն: Հոգւոց հանգուցեալոց: Քրիստոս, Որդի Աստուծոյ անոխակալ: Հայր մեր որ յե[րկինս]:*

Եւ ապա ագուցանեն պարեգօտս, որ է բոլոր մարմնովն, եւ անդրավարտիկ, եւ թէ աբեղայ է կոյս՝ կաշիկ յոտսն, եւ կնգուղ ի գլուխն, եւ ուրար զուսովն, եւ գաւտի ընդ մէջսն, եւ փիլոն, եւ ի վերայ շուրջառ, եւ բազպան, եւ բուրվառ. սոքայ |Գ.256ա| ամենեքեան ի սուրբ կտաւոց իցեն: Եւ դնի ի վերայ դագաղացն, գլուխն յարեւմուտս, եւ աչքն ընդ յերկինս: Զայս նշանակէ դնումն գլխոյն ընդ արեւմուտս, զի նախահայրն Ադամ յետս կործանեցաւ մեղաւք ի դրախտէն, որ է յարեւելս: Եւ սայ ծնունդ գոլով նորա, զաչսն ի յերկինս համբարձեալ ունի, եւ զդէմսն յարեւելս ուղղեալ: Այն ունի գալըստեան Քրիստոսի յարեւելից կուսէ, զի դարձուսցէ զնայ ի դրախտն, ուստի արտաքս անցեաւ նախահայրն յանցանաւք: Եւ դիցեն զԲ. ձեռսն ի վերայ լանջացն, զձախն ի ներքոյ եւ զաջն ի վերոյ: Եւ գրեալ թուխթ, որ ունի բան գայս. «Տէր [մեր] Յիսուս Քրիստոս ասէ. Ելի ի Հաւրէ եւ եկի յաշխարհ, դարձեալ թողում զաշխարհս եւ երթամ առ Հայր» *[Յ-ՀՀ. Ժ.Գ. 28]:* Եւ այլուր ասէ Յիսուս. «Ես զքեզ փառաւորեցի յերկրի, զգործն կատարեցի՝ զոր ետուր ցիս զի արարից, եւ այժմ փառաւորեա՛ զիս, Հա՛յր, առ ի քէն փառաւքն, զոր ունէի յառաջ քան զլինելն աշխարհի առ ի քէն» *[Յ-ՀՀ. Ժ.Ի. 4-5]:* Զայս գրեա՛ եւ ծալեա՛, եւ խունկ եւ զթուղթս ի սպիտակ կտաւեայ դաստառակ կապեա՛յ, եւ Երուսաղէմայ մոմով ի յաջոյ ձեռն դի՛ր, զի աւրէն է: Մաքուր դաստառակն մաքրութեան մտացն է աւրինակ, եւ խունկն՝ անուշահոտ աղաւթիցն, եւ գիրն՝ վկայ առաքինութեան գործոցն5:

|Գ.256բ| Եւ ապա ասեն շարական Ա.Կ. *Ար ՛ջ Աստուա՛ծ եւ*

[1] *Ա. սորա*
[2] *Ա. արժանաւորեա՛*
[3] *Ա. Հոգին*
[4] *Ա. միշտ եւ յաւի[տեանս]*

5 յիշ.՝ «Ապա վայ է ինձ՝ եղկելի ոգոյս Ներսէսի, եւ եղուկ եմ ես, զի թէ ունի քահանայն մաքրութիւն սրտի, եւ գործք բարի եւ աղաւթք անուշահոտ, արժան է այսմ իրողութեանցս, եւ երանի է նմայ: Ապա թէ որպէս գիս ունայն եւ թափուր է յայսպիսի բարէմասնութեանցս, ի դատապարտութիւն է նմայ եւ ոչ ի փրկութիւն: Իսկ |256բ| ոմանք զԴ. գլուխ Աւետարանի առաջքն եւ զվերջքն ի թուղթ գրեն եւ ի ձեռն դնեն: Եւ դու՝ որ վայելողդ ես տարոիս, որպէս հաճ է քեզ՝ այնպէս արա՛, եւ զմեղսասէր գծողս յիշեա՛»:

ըստեղծ[իչ ազգի մարդկան], եւ Ապաշխարութեան ողորմէքն, Հոգոյ գալստեան, Աստուածածնի եւ Խաչի: Եւ այս կանոն կատարի. սաղմոս ողբաձայն *[Լ.Ը. 6]. Ահա՛ չա՛փո՛վ ե՛դի՛ր զա՛ւո՛րս իմ. [Լ.Ը. 2] Ասացի՛ թէ պահեցի՛ց զճա[նապարհս իմ]:*

155. ԸՆԹԵՐՑԻԱԾՍ Ի ԾՆԸՆԴՈՑ. *[Ի՛. 7-11, Խթ. 31-32, Ն. 1-3, 13, 23-25]. «Եւ այս են ամք կենացն Աբրահամու զոր եկաց... |Գ.257ա| եւ եղին զնայ ի տապանի եւ թաղեցին զնայ յԵգւպտոս»:*

156. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՑ *[Ժ.Ը. 2-9]. «Բերան խոնարհաց խոկայ զիմաստու|Գ.257բ|թիւն... իմաստութիւն արդարոց յաջողեալ է»:*

157. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ *[Կ.Ը. 6-9]. «Բայց դուք քահանայք Տեառն կոչեսջիք... |Գ.258ա| եւ ուրախութեամբ ուրախ լինիցին ի Տէր»:*

158. ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՑ ԹՂԹՈՅՆ Է ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ. Ա. Պետ. Ը. 10-15]. «Վասն որոյ, սիրելիք, առաւել փութասջիք... |Գ.258բ| առնիցէք զյիշատակս զայսոցիկ»:

Ալէլուիայ. սաղմոս ՃԺ. *[1]. Իբրեւ*[1] *սիրելի են յարկ քո, Տէ՛ր զաւրու[թեանց]:*

[1] *Ս որպէս] իբրեւ*

159. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ՅՈՀԱՆՆՈՒ *[Ժ.Գ. 31-38, Ժ.Դ. 1-7]. «Այժմ փառաւորեցաւ Որդի մարդոյ... |Գ.259ա| ապա եւ զՀայրն իմ փառէիք, եւ արդ այսուհետեւ փառաջիք զնա»:*

Եւ սարկաւագն քարոզէ.

ՃԿԸ. *Վասն խոստովանող հոգւոյս, որ հրաժարեաց ի մէնջ, զՏէր աղաչ[եսցուք]:*

|Գ.259բ| Վասն քաւութեան եւ թողութեան մեղաց սորայ եւ մեր ամենեցուն զ[Տէր աղաչեսցուք]:

Վասն առաջնորդելո սմայ հրեշտակին խաղաղութեան յաւիտեանս սրբոց զՏէր [աղաչեսցուք]:

Վասն պարգեւելոյ սմայ մասն եւ բաժին ընդ ժառանգորդս արքայութեան երկնից զՏէր [աղաչեսցուք]:

Վասն ընդունելոյ զաղաչանս միաբան ժողովելոցս, որք խնդրեն ի Տեառնէ զթողութիւն մեղաց սորայ զՏ[էր աղաչեսցուք]:

Վասն հոգւոց. Եւ եւս մի՛՛. Զանձինս Ողորմ[եա՛յ]:

Եւ ասե զաղաւթս.

ՃՀԱ. *Աստուած յաւիտենական, անըսկիզբն, անեղ, անիմանալի, անհասանելի խորհուրդ, Հայր բարեխնամող, ծնաւղ միածնի Որդւոյ, եւ արտաքս առաքաւղ Սուրբ Հոգւոյդ, որ ի քէն ելանէ եւ լնու զամենայն արարածս: Դու, Տէ՛ր*

կարող[1] *զաւրութեամբ քո առեալ հող յերկրէ՝ արարեր զմարդն եւ բնակեցուցեր զնա յանցաւ եւ յանախտ եւ յանաշխատ ի կեանդ անմահս*[2]*, աստուածազործ անկոցն*[3] *վաելչութեան, եւ պատուիրանադրութեամբ քո*[4] *զդեցուցեր զնա*[5] *անամաւթ փառաւք ի դրախտին փափկութեան: Սակայն չարին խանդագեալ*[6] *ընդ մեծութիւն պա|Գ.260ա|տուի նորա, զոր ի քումմէ բարերարութենէդ*[7] *ընկալեալ եր, եւ պարտեալ զնայ*[8] *յաղագս անհասիցն ցանկութեանցն*[9]*, որ եւ զիւրն տեղի փառաց ոչ պահեաց*[10]*, կամակոր եղեալ յերեսաց*[11] *քոց, Տէ՛ր: Իսկ յանցանել նորա զպատուիրնաւ քո*[12]*, հանեալ եղեր զնայ արտաքո*[13] *դրախտին փափկութեան, զգեցուցեր*[14] *նմա զմաշկեղէն հանդերձն*[15]*, զախտական*[16] *մարմինս, եւ սահմանեցեր*[17] *հողադարձիլ հողոյն ի հող*[18]*, եւ ոչ այնու անտես արարեր, այլ առաքեցեր զմիածին Որդիդ*[19] *քո, որ եկեալ մարմնացաւ յանարատ եւ յանապական կուսէն Մարիամայ, զգեցաւ զՀնացեալ մարմին ծառայութեան մերոյ, զոր ծառայէաք*[20] *մահու մեղաց, տարագրութեամբ ի ձեռն կնոջն զաւաճանութեան, զդատեցոյցն աստուածութեամբն*[21] *իւրով՝ ի ձեռն կենդանարար խաչին իւրոյ եւ անապական թաղմանն: Զի զոր ըստ անտուտ բանին*[22] *քո հարկիւ պարտէաք*[23] *մեռանել, երարձ*[24] *սքանչելագործ յարութեամբն*[25] *իւրով, եւ լուսաւորեաց զաղգս որդւոց*[26] *մարդկան ի նոյն նմանութիւն պատկերի քո, որով ստեղծեր զնախնին մեր զՀայրն, եւ ծանոյց |Գ.260բ| մեզ զանուն քո, որով արժանաւորեցաք կոչել զքեզ Հայր, վասն զի նատելով ընդ յաջմէ*[27] *քումմէ*

---

1 Ա. ամենակարող
2 Ա. կեանս անմահականս
3 Ա. տնկոյն
4 Ա. > քո
5 Ա. > զնա
6 Ա. խանդացեալ
7 Ա. բարերարութենէդ
8 Ա. զնա
9 Ա. ցանգութեան
10 Ա. ~ զիւրն ոչ պահեաց տեղի փառաց + եւ
11 Ա. յերէսաց
12 Ա. քո, Տէ՛ր
13 Ա. եդիր զնա արտաքո
14 Ա. զգեցուցեր
15 Ա. հանդերձան
16 Ա. զախտալի եւ . [illegible]ատուր] զախտական
17 Ա. սահմանէցեր
18 Ա. > ի հող
19 Ա. որդի
20 Ա. ծառայեաքն
21 Ա. զգատեցոյց աստուածութեամբ
22 Ա. որ անտուտ բանիւդ] զոր ըստ անտուտ բանի
23 Ա. պարտապան եաք
24 Ա. էրարձ
25 Ա. յարութեամբ
26 Ա. որդոց
27 [illegible]

մարմնովն, զոր ի մեռջն էառ, եւ մեզ խոստացաւ[1] *յարութիւն կենաց ի միւսանգամ գալստեանն իւրոյ*[2]*, ի դատաստանն*[3] *յաւուրն յետնումն*[4]*, եւ պարգեւեաց մեզ ժամադրութիւն գործոց բարեաց զանցաւոր գկեանս*[5]*, որով մարթասցուք գտանել զերկիրն կենդանեաց*[6]*, որով երարձ զդիւամոլ կռապաշտութիւնն յաչխարհէս*[7]*: Եւ այժմ, Տէ՛ր բարերար եւ բազումողորմ, ընկա՛լ*[8] *զՀոգի ծառայիս քո*[9]*, որ ելից զժամանակ պանդխտութեան նչդեհութեան իւրոյ ի վերայ*[10] *երկրի, եւ ընկալաւ զլուծումն յերկրւոր աչխատութեանցս*[11] *եւ յաչխարհահեծ պատրոգական խաբէութեանց: Եւ*[12] *դասաւորեա՛*[13] *ընդ սուրբս քո յարքայութեանդ երկնից*[14]*, ուստի մերժեալ են ցաւք եւ տրտմութիւնք եւ հեծութիւնք, միշտ յարազուարճ բերկրանաւք, պայծառացեալ*[15] *աստուածային փառաւք քո*[16]*, ուր ուրախանան ամենայն ընտրեալքն*[17] *քո, ընդ նոսին*[18] *դասաւո|Գ.261ա|րեա*[19]*, Տէ՛ր, զՀոգի հանգուցելոյս մերոյ, զի եւ մեք սովաւ հանդերձ փառաւորեսցուք զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգի, այժմ*[20]*:*

Խաղաղութիւն ամենեցո[ւն].

ՃՀԲ. *Հայր մեր որ յերկինս եւ յերկրի, եւ յամենայնի սուրբ եղիցի անուն քո ի վերայ մեր, եղիցին կամք քո որպես յերկինս եւ յերկրի, եւ փառաւորեսցի անուն քո սուրբ յաւիտեան, որ պատրաստեցեր*[21] *մեզ հանգիստ յերկրաւոր աչխատութեանցս, յանախտ եւ յանաշխատ ի կեանս*[22]*, որ ի ձեռն միածնի Որդւոյ*[23] *քո սպաներ զմահ եւ լուսաւորեցեր զկեանս եւ զանեղծութիւն, որ*[24] *փրկեցեր զսուրբս քո յիշխանութենէ խաւարի, եւ փոխեցեր յարքայութիւն Որդւոյ քո*[25] *սիրելոյ՝ Տեառն մերոյ*

---

1 Ա. խոստա[ցա]ւ
2 Ա. > իւրոյ
3 Ա. դատաստան
4 Ա. յետնում
5 Ա. զկեանս
6 Ա. կենդանեաց + ի ձեռն վարդապետութեան սրբոց առաքելոց իւրոց
7 Ա. կռապաշտութիւն յաչխարհէ
8 Ա. ընդա՛լ
9 Ա. այս անուն քահանայի] ծառայիս քո
10 Ա. վէրայ
11 Ա. յաչխատութեանցս] յերկրւոր աչխատութեանցս
12 Ա. > եւ յաչխարհահեծ պատրոգական խաբէութեանց: եւ
13 Ա. դասաւորեա՛յ
14 Ա. յարքայութեան քո] յարքայութեանդ երկնից
15 Ա. պայծառացեալ տեսլեամբ
16 Ա. փառաց քոց
17 Ա. ընդրեալք
18 Ա. նոսուն
19 Ա. դասաւորեայ
20 Ա. զքեզ՝ Հայր եւ որդի եւ սուրբ Հոգի, այժմ եւ միշտ եւ յաւ[իտեանս]
21 Ա. պարգեւեցեր
22 Ա. կեանդ] ի կեանս
23 Ա. որդոյ
24 Ե եւ] որ
25 Ա. որդոյ քումմ

եւ փրկչին[1] *Յիսուսի Քրիստոսի: Ընկա՛լ*[2]*, ապաչեմք զքեզ, զհոգիս*[3] *սորա ընդ արդարս քո ի հանգստեան*[4]*, եւ թեւա՛յ*[5] *ի համարս սրբոց քոց, ի ձեռն փրկութեան*[6] *միածնի քո, եւ նորոգութեան Հոգւոյդ Սրբոյ*[7]*, որով փառաւորիս Հայր ամենակալ, այժմ*[8]*:*

Շարական. *Ճանապարհ մոլորելոց եւ լուսաւոր՛: Հոգւոց հանգուցե[լոց]: Քրիստոս Որդի Աստուածոյ ա՛ն՛, եւ Հայր մեր որ՛: Եւ տառնագրեն զդին քահանայքն ամենայն: Եւ բառնան քահանայք |Գ.261բ| խընկաւք եւ մոմեղինաւք, եւ հանեն արտաքս ի տաճէն եւ դնեն առ դուրս տանն իւրոյ: Եւ ի հանելն նախ ասեն զսաղմոս ի թիւ. [ՃԺԹ. 1] Յեղանեղն Իսրայէղի յԵգիպտոսէ տանն [Յակոբայ ի ժողովրդենէ այլազգեաց]:*

Եւ հանեն ի դուրս, եւ սկսանին շարական ԲՁ. Որ կոչեցեր առ քեզ Տէր [զարիեզերս ամենայն]: Եւ Ապաշխարութեան ողորմէքն, Հոգւոյ գալըստեանն, Աստուածածնի եւ՝ Խաչի:

[1] *Ա փրկչիա*
[2] *Ա ընկա՛լ, մարդասեր ա՛ր,*
[3] *Ա զհոգի*
[4] *Ա հանգստեան արդարոց*
[5] *Ա թուեա՛յ*
[6] *Ա ի փրկութիւն] ի ձեռն փրկութեան*
[7] *Ա նորոգութեամբ սուրբ Հոգւոյդ*
[8] *Ա որում վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս. ամեն] որով... այժմ*

Եւ եւս խաղաղութեան պՏէր, Աւրհնեա՛ Տէր: Աւրհնութիւն եւ փառք Հա՛ւ[ր]՛՛: Եւ ապա այս կացոն կատարի. սաղմոս ճԺԷ. [-ԺԱ. 8] Տէ՛ր, ողորմութիւն քո յաւիտեան, [գգործս ձեռաց քոց մի անտես առներ]: Փ. [ՌԱ. 1]· Խոստովան եղէց քեզ՛՛:

160. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԹՈՒՈՑ *[Ի. 23-30]. «Եւ խաւսեցաւ Տէր ընդ Մովսեսի եւ ընդ Ահարովնի ի Հովր լերինն... |Գ.262ա| եթէ մեռաւ Ահարովն, լացին զԱհարովն երեսուն աւր ամենայն տունն Իսրայէլի»:*

161. [ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐԿՐՈՐԴՈՒՄՆ ԱՒՐԻՆԱՑ. *Լ Գ. 5-12]*[9]*. «Եւ վախճանեցաւ Մովսես ծառայն Տեառն յերկրին Մովաբու... |Գ.262բ| եւ զձեռն հզաւր եւ զբազուկն բարձր, զոր արար Մովսէս առաջի ամենայն ժողովրդեանն»:*

162. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՑ *[Ի՛սպ. Գ. 7-17]. «Արդարն՝ եթէ հասցէ ի վախճանել... |Գ.263ա| զինչ խորհել վասն նորա. եւ առ իմէ զգուշ ւ նմա Տէր»:*

163. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐԵՄԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ *[Ո՛ր. Գ. 1-7, 13-14]. «Աստուա՛ծ հզաւր, հայե՛ց յաղքատութիւնս իմ... եւ ծագր ժողովրդեան իմոյ»:*

[9] *Ա-ի նման՝ գրուած է որպէս նախորդ ընթերցման շարունակութիւն-մաս*

164. ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈ Ի ԿՈՐՆԹԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՅՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ. *Ա Կոր. Գ. 14-19, Ե. 1-9+10]. «Զայս գիտեմք, էթէ որ յարոյցն զՅիսուս եւ |Գ.263բ| զմեզ... |Գ.264ա| եւ էթէ ելանիցեմք, հաճոյ եւեթ իցեմք նմա: + 10 Քանզի ամենեցուն մեզ յանդիման լինել կայ առաջի աւետնին Քրիստոսի. զի ընկալցի իւրաքանչիւր ոք*[1] *իւրով մարմնով, զոր ինչ գործեաց յառաջ՝ եթէ բարի, եւ եթէ չար»:*

Ալէլուիա. *սաղմոս ՃԺԵ. [10]· Հաւատացի զոր եւ խաւսե[ցայ]:*

165. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆ[ՆՈՒ. *Ժ Գ. 15-24]. «Էթէ սիրէք զիս, զպատուիրանս իմ պահեսջիք... |Գ.264բ| ոչ է իմ, այլ Հաւրն՝ որ առաքեացն զիս»:*

Քարոզ. *Վասն ի զիշերի եւ ի տուբընջեան եւ յամենայն՛՛:*

Եւ ասէ զաղաւթս.

ՃՀԳ. *Աւրհնեալ ես, արդարատատ եւ ողորմած Աստուա՛ծ, որոյ ճշմարտութիւնդ անպատում է, |Գ.265ա| եւ ողորմութեանդ ոչ գոյ թիւ, որ վասն արդար դատաստանի*[2] *լուծեր ի հոգոյ զշնչաւոր մարմինս մեր, զպատրեալս ի բանասարկուէն*[3]*, ասելով. «Հոգ եիր, եւ ի հոգ դարձցիս» [Ծն. Գ. 19], ըստ որում խոնարհեցան անձինք մեր, եւ յերկիր կցեցան մէջք*[4] *մեր: Իսկ վասն բազում ողորմութեանդ*[5] *քո, մարդասեր Տէ՛ր, խոնարհեցար միւս անգամ*[6] *նորոգել ի զմարմին*[7] *հոգեւոր, առաքեցար դու մեզ*[8] *ինքնին միածինդ*[9] *Հաւր, եւ տպաւորեցեր յանձին քում կամաւորութեամբ զմեր մահս*[10]*, եղար ի գերեզմանի, համարեցար ընդ մեռեալս, եւ*[11] *յարուցեալ համբարձար փառաւք*[12]*, նստար ընդ աջմէ Հաւր, եւ զանկակիցս մահու քո*[13] *խոստացար առնել ըստ նմանութեան քո*[14] *զսիրելիս*[15] *քո, եւ զմարմին խոնարհութեան մերոյ*[16] *կերպարանակից*[17] *առնել, փառաց քոց*[18] *յերեւել յայտնութեան քո ի փող յետին, յորժամ գայցես*[19] *տալ նոցա վարձս, վասն որոյ աղաչեմք զքեզ, Տէ՛ր բարերար, արա՛յ զսա*[20]

[1] *Ա > ոք*
[2] *Ա դատաստանի քո*
[3] *Գ բանասարկէն (այս ւիւն-ագրութիւնն այլեւս չենք արձանագրում)*

[4] *Ա մարմինք] մէջք*
[5] *Ա ողորմութեան*
[6] *Ա > միւս անգամ*
[7] *Ա ի նորոգել մարմին*
[8] *Ա > մեզ*
[9] *Ա միածին բանդ*
[10] *Ա մահս + որպես զի տացես մեզ զքո անմահութիւնդ*
[11] *Ա > եւ*
[12] *Ա յերկինս] փառաւք*
[13] *Ա ~ քո մահու*
[14] *Ա լինել նմանակիցս] առնել ըստ նմանութեան քո*
[15] *Ա զսիրելիսն*
[16] *Ա նոցա] մերոյ*
[17] *Ա կերպարանակիցս*
[18] *Ա ըստ նմանութեան քոյ փառացդ] փառաց քոց*
[19] *Ա գաս*
[20] *Ա եւ զսայ*

արժանի փառաւոր յարութեանդ ընդ սուրբս քո, յաւուր հանդիպել քեզ ամպովք յաւգս[1], որպես պի զաւարթերես կացցէ յաջակողման |Գ.265բ| ընտրելոց[2] քոց, եւ գնոցա[3] խոստացեալ բարիան ժառանգեացէ[4], եւ գոհանալով փառաւորեսցէ զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ[5] այժմ[6]:

Խաղաղութիւն ամենեցուն. Աստուծոյ:

ՃՀԴ. *Որ յերկնային զինուորութեանցն անդադար փառաբանիս[7] արբանայութեամբ ի հրեշտակաց եւ ի հրեշտակապետաց, յաթոռոց, եւ ի տէրութեանց[8] եւ ի[9] պետութեանց եւ յիշխանութեանց[10], ի սերովբեից եւ ի քերովբէից[11], որք անլռելի պարակցութեամբ հանապազ զքեզ գովեալ բարեբանեն[12]: Հաճեցար եւ ի սորընայնոցս առնուլ քեզ երկրապզութիւնս[13]: Դու, Տէ՛ր, անսուտ բանիւդ քո խոստացար եւ ասացեր, թէ. Որ հաւատայ յիս, գմահ մի՛ տեսցէ յաւիտեան [Հմմտ. Յհ. ԺԱ. 26], եւ զփոխուման[14] սորա[15] որպես ի մահուանէ ի կեանս աւրինադրեցեր, կոչելով զքեզ Աստուած կենդանեաց, վասն զի ամենիքեան[16] քեզ կենդանիք են: Ընկա՛լ, մարդասեր Տէ՛ր, աղաչեմք զքեզ, զխնդրուածս մեր եւ դասաւորեա՛ զհոգի հանգուցեալս[17] այս անուն քահանայի ի քեզ ճշմարիտ հաւատով վախճանեալս[18] ընդ ամենայն սուրբս քո յաւաջագահ դասուն[19] ի միւսանգամ գալստեանդ, զի եւ սայ արժանաւոր |Գ.266ա|դիցի գոհանալով[20] փառաւորել զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ այժմ[21]:*

Շարական. *Ոհո գործեալ երկնաւոր: Հոգւոց հանգու[ցելոց], Քրիստոս Որդի, եւ՝ Հայր մե[ր]՛՛:* Եւ տեառնագրեն զդին ամենայն քահանայքն: Եւ բառնան քահանայքն եւ տանին ի դուռն եկեղեցւոյն: Եւ ասեն շարական Ա.Ջ. *Այսաւր գոլով / Ա՛՛. Կցուրդ. Ջահել իջումն:* Յ ի ճանապարհին

[1] Ա. փառաւք] ամպովք յաւգս
[2] Ա. ընդրելեաց
[3] Ա. գնոցին
[4] Ա. ընկալցի] ժառանգեսցէ
[5] Ա. Հոգին
[6] Ա. այժմ + եւ միշտ եւ յաւիտեանս. ա[մէն]
[7] Ա. աւրհնաբանիս
[8] Ա. յիշխանութեանց] եւ ի տէրութեանց
[9] Ա. > ի
[10] Ա. > եւ յիշխանութեանց
[11] Ա. ի սրովբեից եւ ի քրովբէից
[12] Ա. գովեն եւ փառաւորեն] զքեզ գովեալ բարեբանեն
[13] Ա. > հաճեցար եւ... քեզ երկրապզութիւնս
[14] Ա. զփոփոխուման
[15] Ա. > սորա
[16] Ա. ամենիքին
[17] Ա. ծառայիս քո] հանգուցելոյս
[18] Ա. > ի քեզ ճշմարիտ հաւատով վախճանելոյս
[19] Ա. > յաւաջագահ դասուն
[20] Ա. արժանի լիցի գոհութեամբ] արժանաւոր եղիցի գոհանալով
[21] Ա. այժմ եւ միշտ եւ յաւիտե[անս]

յԳ. պատշաճաւոր տեղ հանգիստ դնեն, եւ Աւետարան կարդան առանց ալէլուի եւ սաղմոսի: Յառաջին հանգիստն կարդա՛յ.

225. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ՄԱԹԵՈՍ [ԺԴ. 23-36][1]. *«Եւ իբրեւ ընդ երեկս եղեւ, անդ էր միայն: 24 Եւ նաւն մեկնեալ էր ի ցամաքէն բազում ասպարիսաւք՝ ծփեալ յալեացն, զի[2] ընդդէմ էր հողմն: 25 Եւ ի չորրորդումն[3] պահու գիշերոյն եկն առ նոսա Յիսուս՝ գնալով ի վերայ ծովուն: 26 Իբրեւ տեսին աշակերտքն՝ զի գնայր ի վերայ ծովուն, խռովեցան եւ ասեն թէ առաչաւք ինչ իցէ. եւ առ ահին՝ աղաղակեցին: 27 Եւ վաղվաղակի խաւսեցաւ ընդ նոսայ Յիսուս եւ ասէ. Քաջալերեցարուք, ես եմ, մի՛ երկնչէիք: 28 Պատասխանի ետ նմայ Պետրոս եւ ասէ. Տէ՛ր, եթէ դու ես, հրամայեա՛ ինձ գալ առ քեզ ի վերայ ջրոյս: 29 Եւ[4] ասէ. Ե՛կ: Եւ իջեալ ի նաւէն Պետրոս՝ գնայր[5] ի վերայ ջրոյն[6], եւ եկն առ Յիսուս: 30 Եւ տեսեալ զհողմն սաստիկ՝ երկեաւ. եւ իբրեւ սկսաւ ընկղմել, աղա|Գ.266բ|դակեաց՝ եւ ասէ. Տէ՛ր, փրկեա՛ զիս: 31 Եւ վաղվաղակի ձգեաց Յիսուս[7] զձեռն իւր, կալաւ զնայ եւ ասէ. Թերահաւա՛ծ, ընդէ՞ր երկմտեցեր: 32 Եւ իբրեւ ելին ի նաւն, հանդարտեաց հողմն[8]: 33 Եւ որ ի նաւին էին, մատեան եւ[9] երկիր պագին եւ ասեն. Արդարեւ Որդի Աստուծոյ ես դու: 34 Եւ անցեալ ելին[10] ի ցամաք ի Գեննեսարեթ: 35 Իբրեւ[11] ծանեան զնա արք տեղւոյն այնորիկ, առաքեցին ընդ ամենայն գաւառն եւ ածին առ նայ զամենայն հիւանդս: 36 Եւ աղաչէին զնա, զի գոնեայ[12] միայն ի քղանցս հանդերձի նորա մերձեսցին. եւ որք միանգամ մերձեցան[13] փրկեցան»:*

Հոգւոց հանգու՛՛: Քրիստոս Որդի Աստուծոյ. եւ Հայր մեր որ՛՛: Եւ տեառնագրեն զդին ամենայն քահանայքն, եւ տանին ի յերկրորդ հանգիստն, եւ ի ճանապարհին ասեն շարական *ԲՋ. Յաստուածային ձայնէ կոչմանն սար[սեացին]:* Յերկու տեղ հանգիստն կարդայ:

226. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ՄԱՐԿՈՍԻ [Ժ. 28-31][14]. *«Սկսաւ ասել ցնա Պետրոս. Ահաւասիկ մեք թողաք*

[1] սա բուն բնագրի 166րդի (Մտթ. ԺԴ. 25-30) տեղում՝ այլ ընթերցում է
[2] Մ քանզի
[3] Մ չորրորդում
[4] Մ եւ նա
[5] Մ գնաց
[6] Մ ջուրցն
[7] Մ ~ յիսուս ձգեաց
[8] Մ հողմն
[9] Մ > եւ
[10] Մ եկին
[11] Մ եւ իբրեւ
[12] Մ գոնէ
[13] Մ մերձեցանն
[14] բուն բնագրի 167րդի (Մրկ. Ժ. 32-37) տեղում՝ այլ ընթերցում է

զամենայն եւ եկայք[1] *զկնի քո. արդ, զի՞նչ լինիցի մեզ*[2]: 29 *Պատասխանի եառ Յիսուս եւ ասէ. Ամէն ասեմ ձեզ, ոչ ոք է որ եթող զտուն, կամ զեղբարս, կամ զքոյրս*[3]*, կամ զհայր, կամ զմայր, կամ զկին*[4]*, կամ զորդիս, |Գ.267ա| կամ զագարակս՝ վասն իմ կամ վասն Աւետարանին.* 30 *եթէ ոչ առնուցու հարիւրապատիկ, այժմ ի ժամանակիս յայսմիկ*[5] *տունս, եւ եղբարս, քոյրս*[6]*, եւ մայրս, եւ որդիքս*[7]*, եւ ագարակս, հալածանաւք հանդերձ, եւ յաշխարհին որ գալոցն է՝ զկեանս*[8] *յաւիտենականս:* 31 *Զի բազումք եղիցին առաջինք՝ յետինք, եւ յետինք՝ առաջինք»:*

Հոգւոց հանգու՛: Քրիստոս Որդի Աստուծոյ, եւ Հայր մեր: Եւ տեառնագրեն գդին ամենայն քահանայքն, եւ տանին ի յերրորդ հանգիստն, եւ ի ճանապարհին ասեն շարական *ԴՋ. Որ ի չորեքկերպեան կենդանեաց [փառաբանիս ի բարձունս]:* Յերեք տեղ հանգիստն կարդայ[9]:

168. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ՂՈՒԿԱՍ *[ԻԸ. 34-38]. «Զգոյշ լերուք անձանց, գուցէ ծանրանայցեն սիրտք ձեր չուայտութեամբ եւ արբեցութեամբ... |Գ.267բ| Եւ ամենայն ժողովուրդն կանխեր ընդ առաւուտն առ նա ի տաճարն՝ լսել ի նմանէ»:*

Հոգւոց հանգու՛: Քրիստոս Որդի Աստուծոյ. եւ Հայր մեր: Եւ տեառնագրեն գդին ամենայն քահանայքն: Կցուրդ. *Ահագին անջատումն:* Եւ տանին առ դրան սրահի եկեղեցւոյն. որ է ժամատան դուռն, եւ ասեն շարական ԲԿ. *Որդիդ ես եւ բանդ [Աստուած]: Եւ Ապաշխարութեան, Հոգւոյ գալստեան, Աստուածածնի եւ Խաչի:* Եւ այս կանոն կատարի. սաղմոս Լ.Գ. *[7]. Այս աղքատ կարդաց առ Տէր, եւ Տէր լու[աւ]: Փոխն. [Լ.Գ. 2]. Աւրհնեցից զՏէր յամենայն ժամ:*

170. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԻԱ ՈՐԴՈՅ ՆԱԻԵԱՅ *[ԻԳ. 29-33]. «Եւ պաշտեսայ իւր զկէզ զՏէր եւ զամենայն աւր կենաց... |Գ.268ա| Եւ որդիքն Իսրայէլի կիւրեան բաքանչիւր ի քաղաքս իւրեանց»:*

171. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐԵՄԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ *[Ընդ. Եր. 1-8]. «Յիշեա՛յ, Տէ՛ր, որ ինչ անցք անցին ընդ մեզ... |Գ.268բ| եւ այն որ փրկեր զմեզ ի ձեռաց նոցա՝ չիք ուրէք ի միջի»:*

---

1 *Ս եկաք*
2 *Ս > արդ, զի՞նչ լինիցի մեզ*
3 *Ս զքորս*
4 *Ս > կամ զկին*
5 *Ս յայսմ ժամանակի] ի ժամանակիս յայսմիկ*
6 *Ս եւ քորս*
7 *Ս որդիս*
8 *Ս գալոց է, զկեանսն*
9 յիշ.՝ «Եւ զեղկելի զՆերսէսն յիշեա՛յ»:

172. ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՑ ԹՂԹՈՅՆ Է ԸՆԹ[ԵՐՑՈՒԱԾ. *[Ա. Պետր. Ա. 3-9]. «Աւրհնեալ է Աստուած եւ Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ ըստ բազում ողորմութեան իւրում... |Գ.269ա| ընկալեալ զկատարումն հաւատոց ձերոց զոգւոցն փրկութիւն»:*

Ալէլու. *սաղմոս Ի.Գ. [1]. Տէր լոյս իմ եւ կեանք իմ, ես [յումէ՞ երկեայց]:*

173. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ *[Ժ.Դ. 25-31]. «Զայս խաւսեցայ ընդ ձեզ՝ մինչ առ ձեզս եմ... եւ որպես |Գ.269բ| պատուիրեաց ինձ Հայրն՝ այնպէս առնեմ: Ա՛ւն, արի՛ք գնասցուք աստի»:*

Քարոզէ. *Վասն ուղղելո* [զգնացս]:

Եւ ասէ զաղաւթս.

ՃՀԵ. *Տէր*[1] *Աստուա՛ծ, փրկի՛չ մեր, մարդասէր, կարդամք*[2] *զմեծ եւ զամենասուրբ*[3] *անունդ քո, հանգո՛յ զհոգի ծառայիս քո ... անուն քահանայի*[4]*: Ազաչանաւք սուրբ Աստուածածնին*[5] *եւ ամենայն սրբոց քոց, որք միաբանեալ հայցեմք ի քո առատ մարդասիրութենէդ*[6] *չնորհել*[7] *զթողութիւն մեղաց*

---

1 *Ա > տէր*
2 *Ա կարդամք առ քեզ*
3 *Ա զամենագաւր*
4 *Ա > հանգո՛յ զհոգի... անուն քահանայի*
5 *Ա աստուածածնիդ*
6 *Ա բարերարութենեդ] մարդասիրութենէդ*

սորայ, զի դու[8]*, Տէ՛ր, որ չնորհեցեր*[9] *ծառայիս քում առաջնորդութիւն՝ հովել*[10] *իմաստութեամբ*[11] *զժողովուրդս*[12] *քո, նոյն ինքն եւ այժմ չնորհեա՛ սմայ ընդ երջանիկ*[13] *հայրապետացն վերադասիլ, զի ընդ նոսին փառաւորեսցէ զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգին այժմ եւ միշտ եւ՛՛:*

Խաղաղութիւն ամենեցուն.

ՃՀԶ. *Ո՛վ Տէր ամենեցուն եւ արարի՛չ բոլորից*[14]*, եւ առաւելապես այսմ ստեղծուածոյս*[15]*, ո՛վ Աստուած ամենեցուն եւ Տէր*[16]*, Հայր եւ ուղղիչ, կենաց*[17] *եւ մահու Տէր: Ո՛ Հոգւոց մերոց*[18] *ըշտեմարան եւ բարէգործ, որ առնես զամենայն եւ յաւրինեալ*[19] *փոփոխես արեւստաւոր բանիւդ*[20] *ըստ |Գ.270ա| ժամանակի, որպես դու ինքնին գիտես քո իմաստութեամբդ եւ մատակարարութեամբդ*[21]*, ընկա՛լ եւ այժմ զաղաչանս մեր, եւ զհոգի*

---

7 *Ա չնորհեայ*
8 *Ա դու ես*
9 *Ա պարգեւեցեր] չնորհեցեր*
10 *Ա հովել*
11 *Ա > իմաստութեամբ*
12 *Ա զժողովուրդ*
13 *Ա երջանկացեալ*
14 *Ա > բոլորից*
15 *Ա ստեղծուածոց*
16 *Ա > տէր*
17 *Ա ո՛վ կենաց*
18 *Ա ո՛վ հոգոց եւ մարմնոց] ո՛ հոգւոց մերոց*
19 *Ա > յաւրինեալ*
20 *Ա արուեստաւոր բանիւ*
21 *Ա > եւ մատակարարութեամբդ*

որայ Հանգո՛յ ընդ սուրբս քո՝ ի խոանս սիրողաց անուան քո[1], եւ արժանի արա՛[2] վերստին նորոգման՝ ի լսել գձայն աստուածային փողոյն, ընդ առաջ ելանել քեզ փառաւք, զի կացցէ առաջի քո զուարթերես եւ պայծառ, ընկալցիս[3] եւ զմեզ յեռոյ ի դէմ[4] ժամանակի, մատակարարեալս ի մարմնի, որքա՞ն իցէ[5] աւգտակարագոյն եղիցուք յաղագս երկիւղիդ քո[6] պարապեալք[7] ի վերջնումն[8] աւուրն, այլ յաւժարեալք առ այդ կեանս երկայնս[9] եւ յաւիտենական, շնորհաւք եւ մարդասիրութեամբ Տեառն մերոյ եւ փրկչիդ Յիսուսի Քրիստոսի, ընդ որում Հաւր եւ Հոգւոյդ Սրբոյ վայել են փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժ[մ][10]:

Շարական. *Այսաւր անճառ: Հոգւոց հանգու[ցելոց]: Քրիստոս Որդի Աստուծոյ անո՛՛: եւ Հայր մեր որ յե[րկինս]:* Եւ տեառնագրեն զդին ամենայն քահանայքն, եւ բառնան եւ տանին ի սրահ եկեղեցւոյն. որ է ժամատուն: Եւ դնեն առաջի խաչի. շարական Գ.Զ. *Հայր բարեգութ որ [գթացար ի յազգս որդւոց մարդկան]: Եւ ապաչխարութեան, Հոգոյ գալստեան, Աստուածածնի, եւ՝ խաչի:* Եւ այս կարճն կատարի. սաղմոս *[ԻԸ. 8]. Տէր սիրեցի գվայելչու[թիւն տան քո]: Փ. [ԻԸ. 1]. Դատ արա՛: սաղմոս [ԻԹ. 1]. Առ քեզ Տէր համբարձի [զանձն իմ]*. զփոխն բոլոր:

174. |*Գ.270բ*| ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԵՆԷ *[Գ. Թ–Փ. Ի. 1-4, 10]. «Եւ մերձեցան աւուրք Դաւթի մեռանելոյ. պատուիրեաց որդոյ իւրում Սաւղոմոնի եւ ասէ... եւ թագեցաւ ի քաղաքի Դաւթի»:*

175. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵԶԵԿԻԷԼԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ *[Ի. 44-46]. «եւ տարաւ զիս ի սրահն ներքին. եւ ահա երկու պատշգամք ի ներքս սրահին... |Գ.271ա| որ մերձենան ի դեւտացւոց անտի պաշտել զՏէր»:*

176. ԴԱՐՁԵԱԼ ՅԵԶԵԿԻԵԼԷ ՄԱՐԳԱՐԷԻ *Ի. 17-21]. «Եւ եղիցի ի մտա[նել] քահանայիցն ընդ դուռն սրահին ներքնոյն... |Գ.271բ| ամենայն քահանայքն ի մտանել նոցա յարտաքին սրահն»:*

177. ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ՅԵԲՐԱՅԵՑԻՈՑ ԹՂԹՈՅՆ Է ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՍ *[ԺԳ. 17-21]. «Ունկնդիր լերո՛ւք առաջնորդաց ձերոց եւ հլպատակ կացէ՛ք նոցա... եւ*

[1] *Ա > ի խոանս սիրողաց անուան քո*
[2] *Ա ~ արայ արժանի*
[3] *Ա ընգալցիս*
[4] *Ա դեպ] դէմ*
[5] *Ա արդեւք] իցէ*
[6] *Ա քոոյ երկիւղիդ*
[7] *Ա պատրաստեալք եւ ոչ խուսափեալք] պարապեալք*
[8] *Ա վերջին*
[9] *Ա այդր կեանս երկնաւինս*
[10] *Ա որում վայել է փառք] ընդ որում... այժմ*

արասցէ ի մեզ զՀաճոյն առաջի իւր ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի», + որում փառք յաւիտեանս. ամէն:

Ալէլուիա. սաղմոս *ՃԼԳ. [= ՃԼԳ. 1]. Աստ աւրհնեցէ՛ք ամենայն ծառայք Տեառն [զՏէր]:*

178. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ *[ԺԻ. 11-27, Ի.Զ. 1-5]. |Գ.272ա| «Զայս խաւսեցայ ընդ ձեզ, զի ուրախութիւնն իմ ի ձեզ իցէ... |Գ.273ա| Զայս ի սկզբանէ ոչ ասացի ձեզ, քանզի ընդ ձեզ էի»:*

Քարոզե. վասն գտա[նելոյ: Եւ] ասէ զաղաւթս.

ՃՀԷ. *Հովւապետ[1] բարի Քրիստո՛ս, գտաւուղ[2] կորուսելոց եւ խնդրող մոլորելոցս, որ եւ եղբարս քեզ[3] անւանեցեր[4] զսուրբ զառաքեալսն, եւ նոքաւք որսացեր զմարդիկք[5] ի կեանսդ յաւիտենական[6]: Եւ այժմ ծառայս քո, որ աւանդեաց զՀոգի իւր ի ձեռս քո, զի եւ սայ եղեւ փոքր ի չատէ սպասաւոր[7] տէրութեանդ քո[8], յիշեա՛յ զՀոգի սորա[9], եւ զմարմինս որ կա առաջի քո, եւ թո՛ղ զմեզս որայ՝ զկամայ եւ զակամայ, ի ձեռն կենսաբեր[10] խաչի քո, բարեխաւսութեամբ սուրբ Աստուածածնիդ[11] եւ ամենայն սրբոց քոց, եւ Հա՛ն սմայ մասն եւ բաժին ընդ սուրբս քո[12] յարքայութեանդ[13] քում, եւ զմեզ արժանաւորեա[14] փառաւորել զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ[15] այժմ եւ միշտ[16]:*

|*Գ.273բ*| Խաղաղութիւն [ամենեցուն]:

ՃՀԸ. *Դարձեալ մատուցանեմք զմաղթանս[17] մեր առ դրան սուրբ եկեղեցւոյ քո[18], քահանայքս եւ ժողովուրդս[19], մի՛ թողուր զմեզ ի ձեռանէ քումմէ[20], եւ մի՛ տար աւուրացդ զժառանգութիւն[21] քո, եւ ի կատարման[22] ծառայիս քո ՅՈՀԱՆՆՈՒ քահանայի յանձն արա՛ զմեզ ուղղափառ[23] Հովւի[24], զի ի կեանս որայ դու պահէիր զմեզ, եւ պահեցեր[25], եւ այժմ ոչ ես հեռի ի*

[1] *Ա հովուապետ*
[2] *Ա գտա՛կ*
[3] *Ա > քեզ*
[4] *Ա անուանեցեր*
[5] *Ա զմարդիկ*
[6] *Ա յաւիտենից*
[7] *Ա ~ սպասաւոր փոքր ի չատէ*
[8] *Ա քում*
[9] *Ա այս անուն քահանայի] սորա*
[10] *Ա կենսատու*
[11] *Ա աստուածածնին*
[12] *Ա > ընդ սուրբս քո*
[13] *Ա յարքայութեան*
[14] *Ա արժանի արա՛*
[15] *Ա Հոգին*
[16] *Ա միշտ եւ [յաւիտեանս]*
[17] *Ա զաղաւթս*
[18] *Ա ընդ դուռն սրբոյ եկեղեցւոյ քում] առ... քո*
[19] *Ա ժողովուրդքս*
[20] *Ա ձեռաց քոց*
[21] *Ա զժառանգութիւնս*
[22] *Ա կատարումն*
[23] *Ա ուղափառ*
[24] *Ա Հաւատով] Հովւի*
[25] *Ա պահեացես*

մեզ Սուրբ Հոգւովդ[1], պահեա՛ զմեզ, Տէ՛ր, խաչիւդ քով սրբով[2], եւ զվերակացուս[3] մեր՝ որ փոխեցաւ ի մէնջ[4] յաշխարհես, դասակից արա՛ եւ աթոռակից հայրապետաց եւ սուրբ հարցն[5], զի ահաւասիկ հրաժարի ի մէնջ ողջունիւ[6] եւ ըստ հրամանի քումդ դառնայ ի հող, ուստի առեղծեր դա՛[7]: Դու, Տէ՛ր, եղիցիս[8] պահապան մարմնոյ սորա, եւ հանդիստ հոգւոյ[9] սորա, յոյս[10] յարութեան ի մեծի աւուր[11] գալստեանն[12], յորժամ գաս ի[13] ժողովել զկենդանիս եւ զմեռեալս: Քրիստո՛ս, յոյս մեր եւ պսակ պարծանաց հաւատացելոց քոց[14], յիշեա՛[15] զծառայս քո զվախճանեալս, եւ կացո՛[16] |Գ.274ա| յաջակողմանդ քո[17], ընդ սիրելիս անուան քո[18] երկնաւոր Հաւրդ, ի ժառանգութիւնդ, ի ձեռն նորոգաւդ Հոգւոյդ[19] Սրբոյ, որում վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ[20] այժմ[21]:

Շարական. *Էլից գաւրէնսն Մովսէսի* [զոր խոսեցաւ ի Սինայի]: *Հոգւոց հանգուցելոց*: *Քրիստոս Որդի Աստուծոյ*. Եւ՝ *Հայր մեր*: Եւ տեառնագրեն զդին ամենայն քահանայքն: Եւ ասեն սաղմոս *ՃԺԲ*. [1]. *Խոստովան եղերուք Տեառն, զի բար*[ի է]: Եւ ասեն մինչեւ ցայն [*ՃԺԲ*. 19]՝ *Բացէ՛ք ինձ դղրունս արդ*[արութեան, զի մտից]: Եւ բառնան քահանայքն եւ մտանեն յեկեղեցին եւ ասեն շարական Գ.Կ. *Յանըսկըսբնական ծո*[ցոյ Հօրն զՈղորմեայն հանգստեան]: *Լեառն վիմածին ազբ*[իւր յորդառատ]. եւ այլն: Եւ՝ *Ապաշխարութեան, Հոգւոյ գալըստեան, Աստուածածնի եւ Խաչի*: Եւ դնեն առաջի բեմբին եւ ասեն սաղմոս [Խ. 4]. *Մարդ առաջի սեղանոյ Աստուծոյ* [Աստուած, որ ուրախ առնէ . [Խ. 1]. *Դատ արա՛ ինձ Աստուած իմ եւ իրաւ* [արա՛ *ինձ ի դատաստանի իմում*]:

179. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԾՆՆԴՈՑ [ԻԼ. 10-15]. «*Եւ եղ Յակովբ ի Ջրհորոյ անտի երդման եւ գնաց ի Խառան...* |Գ.274բ| *եւ ոչ թողից զքեզ մինչեւ արարից զամենայն զոր խաւսեցայ ընդ քեզ*»:

180. ԸՆԹԵՐՑԻԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [ՆԻ. 7-10]. «*Իբրեւ զի գեղեցիկ են ի վերայ լերանց ոտք աւետարանչացն համբաւուն խաղաղութեան, իբրեւ աւետարանչի բարութեան... առաջի ամենայն ազգաց, եւ տես*|Գ.275ա|*ցեն ամենայն ազգք երկրի զփրկութիւն Աստուծոյ մերոյ*»:

181. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՄԱՂԱՔԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [Ի. 5-7]. «*Այսպես ասէ Տէր. «Ուխտն իմ որ ընդ նմա՝ կենաց եւ խաղաղութեան, ես ետու նոցա երկիւղ՝ երկնչել յինէն եւ յերեսաց անուան իմոյ խորշել... խնդրեսցին ի նմանէ, զի հրեշտակ Տեառն ամենակալի է*»:

182. ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՑ ԹՂ" [Ը. ՊԷՏ. Ի. 1-4]. «*Զերիցուն այսուհետեւ աղաչեմ իբրեւ զերիցակիցս եւ զվկայս չարչարանացն Քրիստոսի... ընդունիցիք զանթառամ փառացս պսակն*»:

Ալելուիայ. սաղմոս Ծ. [3]. *Ողորմեա՛ ինձ, Աստուա՛ծ, ըստ մեծի ող*[որմութեան քումդ]:

183. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՈՒ [Ժ.Ջ. 5-28]. «*Բայց արդ, երթամ* |Գ.275բ| *ես առ առաքիչն իմ. եւ ոչ ոք ի ձէնջ հարցանիցէ ցիս, թէ յո՞ երթաս...* |Գ.276բ| *Ելի ի Հաւրէ եւ եկի յաշխարհ. դարձեալ թողում զաշխարհս եւ երթամ առ Հայրն*»:

Եւ սարկաւագն քարոզէ.

ՃՀԹ. *Վասն քաւութեան եւ թողութեան մեղաց հոգւոյս հանգուցելոյս զՏէր աղաչեսցուք:*

Վասն առաջնորդելոյ սմա ընդ նեղ դուռն անձկացեալ[1] *ճանապարհին զՏէր աղաչեսցուք:*

Վասն ընդունելոյ[2] *զհոգի սորա ի խորանս սրբոցն*[3] *զՏէր աղաչ*[*եսցուք*]:

Վասն առաջնորդելոյ սմայ ընդ առաջ փրկչին զՏէր աղաչ[*եսցուք*][4]:

Վասն դասելոյ սմայ յաջակողման դասուն ընդ յարդարսն եւ յանբաւ ուրախութիւնսն[5] *զՏ*[*էր աղաչեցուք*]:

Վասն արժանի լինելո[6] *սմայ ան*|Գ.277ա|*թառամ պսակացն*[7] *զՏէր աղաչ*[*եսցուք*]:

Վասն պարգեւելո[8] *սմայ հանդիստ յերկնից*[9] *յարքայութիւնն զՏէր աղ*[*աչեսցուք*]:

---

[1] Ա. հոգովդ եւ կենսաբեր խաչիւդ
[2] Ա. > տէ՛ր, խաչիւդ քով սրբով
[3] Ա. զվերակացուս
[4] Ա. > ի մէնջ
[5] Ա. դասակից եւ աթոռակից արա՛ զսա հարց եւ հայրապետաց
[6] Ա. ողջունեալ ի մենջ, հրաժարի
[7] Ա. զնա] զսա
[8] Ա. լե՛ր] եղիցիս
[9] Ա. հոգոյ
[10] Ա. եւ յոյս
[11] Ա. աւուրն
[12] Ա. գալստեան քո] գալստեանն
[13] Ա. > ի
[14] Ա. > քոց
[15] Ա. յիշեա՛յ
[16] Ա. կացո՛յ
[17] Ա. յաջակողման քումդ
[18] Ա. > անուան քո
[19] Ա. նորոգող հոգոյդ
[20] Ա. > եւ պատիւ
[21] Ա. այժմ եւ մի[շտ]

[1] Ա անձկացեալ
[2] Ա ընդունելով
[3] Ա սրբոցց] սրբոցն
[4] Ա վասն լսելոյ սմա զձայն երկաւոր կոչմանն եւ վերանալ ընդ առաջ փեսային զՏէր [աղաչեսցուք] վասն առաջնորդելոյ... աղաչ.
[5] Ա > ընդ յարդարսն եւ յանբաւ ուրախութիւնսն
[6] Ա լինելով
[7] Ա պսակին
[8] Ա տալոյ] պարգեւելո
[9] Ա ի յերկնից

Վասն վերադասելո գա[1] *ի տեղի անգելոց հրեշտակացն*[2] *գՏէր ա[ղաչեսցուք]:*

Վասն հոգւոցն[3] *հան[գուցելոց]. Եւ եւս միաբան՛՛ զանձինս մեր ողորմեաց մեզ*[4]*:*

Եւ ասէ զաղաւթս.

ՃՁ. *Տէր Աստուա՛ծ, փրկի՛չ մեր, Աստուա՛ծ յաւիտենական, արարի՛չ եւ իշխա՛ն հրեշտակաց*[5] *եւ մարդկան, դատաւոր կենդանեաց եւ մեռելոց, աւրհնեմք զքո մարդասիրութիւնդ, որ վասն բազում ողորմութեանդ*[6] *քո ոչ կարացեր անտես առնել զստեղծւածս*[7] *ձեռաց քոց անարատ*[8]*, զվիրաւորեալս ի*[9] *բանսարկու թշնամւոյն*[10]*, կամաւ Հաւր եւ Սուրբ Հոգւոյն*[11] *խոնարհեցար յարդանդ սուրբ կուսին, եւ հրաշափառ*[12] *սուրբ ծննդեամբ քո*[13] *զանիծիցն լուծեր զդատակնիք, ամենամեծդ Աստուա՛ծ, որ վասն մեր աղքատացար, փառաւորեմք զքո անմահ թագաւորութիւնդ, զի*[14] *զկերպարանս ծառայի առեր, բեւեռեցար ի վերայ*[15] *խաչին, եւ սուրբ եւ պատուական արեամբդ*[16] *քո զգեբրեալն*[17] *ի ծառայութենէ թշնամւոյն*[18] *ազատեցեր ի կեանս. երկրպագութիւն եւ փառս մատուցանեմք քեզ, Հովի՛ւ բանաւոր հաւ|գ.277բ|տի, Տէր*[19] *մեր եւ փրկիչ*[20] *Յիսուս Քրիստոս, որ զցրեալսն*[21] *յաներեւոյթ եւ յանմարմին դիւեն ժողովեցեր առ*[22] *բնակութիւն սրբոց քոց*[23] *հրշտակաց, եւ պարապեալ սուրբ խաչի նշանաւն*[24]*, կարգեցեր տեսուչ եւ առաջնորդ*[25]*՝ հովել իմաստութիւն*[26] *զժողովուրդս քո: Իսկ ծառայս քո*[27]*, որ*[28] *չնորհեցեր մեզ առաջնորդ*[29] *ի ձեռն սրբոց քոց առաքելոց*[30]*, այսաւր հրաժարեցաւ*[31]

---

[1] Ա. կարգելոյ զհոգի սորա] վերադասելո զսա
[2] Ա. անկելոց հրշտակացն
[3] Ա. հոգոցն
[4] Ա. զանձինս ողորմեաց] միաբան՛՛... մեզ
[5] Ա. հրշտակաց
[6] Ա. ողորմութեան
[7] Ա. զստեղծուածս
[8] Ա. > ձեռաց քոց անարատ
[9] Ա. ի |Ա.214բ| <ի>
[10] Ա. թշնամւոյն
[11] Ա. հոգւոյն
[12] Ա. հրաշափառ եւ
[13] Ա. ծննդեամբդ
[14] Ա. որ] զի
[15] Ա. > վերայ
[16] Ա. արեամբ
[17] Ա. զգրաւեալսն] զդերեալսն
[18] Ա. թշնամո
[19] Ա. տէրդ
[20] Ա. փրկիչդ
[21] Ա. զցրուեալսն
[22] Ա. առ ի
[23] Ա. > քոց
[24] Ա. պարապեցեր նշանաւ սուրբ խաչիւդ
[25] Ա. հովիւս տեսուչս եւ առաջնորդս] տեսուչ եւ առաջնորդ
[26] Ա. հովել իմաստութեամբ
[27] Ա. քո այս անուն
[28] Ա. զոր
[29] Ա. > առաջնորդ
[30] Ա. սուրբ առաքելոցն] սրբոց քոց առաքելոց
[31] Ա. հրաժարեաց

ի մենջ եւ դարձաւ[1] *ի հոդ՝ ըստ հրամանի քում*[2]*: Եւ մեք՝ ժողովուրդք եւ ծառայք*[3] *քո, ի տաճարի փառաց սրբութեան քո*[4] *աղաչեմք եւ խնդրեմք ի քեն, բարէխաւսութեամբ սրբուհոյ*[5] *Աստուածածնիդ եւ ամենայն սրբոց քոց, որք յաւիտենից հաճոյ եղեն քեզ, ընկա՛լ զբանս ողջունի սորա ի սուրբ եկեղեցւոջս*[6] *առաջի սրբոյ սեղանոյ քո*[7]*, հանգո՛յ զհոգի ծառայիս քո ի խորանս սիրողաց*[8] *քոց, թո՛ղ սմայ, Տէ՛ր ողորմած*[9]*, զյանցանս իւր զմտածութիւն*[10] *որ*[11] *գործովք եւ խորհրդովք, զի դու, Տէ՛ր, միայն կարող ես թողուլ զմեղս, չնորհեա՛ սմայ յարդար դատաւորութեան քում ընդ պետրոսեան աթոռակցութեանցն*[12] *|Գ.278ա| վերապատրւիլ*[13]*, եւ զմեզ զամենեսեանս*[14] *աւրհնեա՛, Տէ՛ր*[15]*, հոգեւոր աւրհնութեամբ քո*[16]*, զի սրբեալ ի յանցանաց գոհանալով*[17] *փառաւորեսցուք զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ*[18] *այժմ եւ միշտ եւ՛՛*[19]*:*

Խաղաղութիւն ամենեցուն:

ՃՁԱ. *Ի մեջ եկեղեցոյս եւ առաջի սուրբ*[20] *սեղանոյ քո*[21] *քեզ երկիր պագանեմք եւ աղաչեմք զանհաս գթութիւնդ քո, որպէս առ ամենեսեան երկայնամիտ ես*[22]*, Քրիստոս Աստուած մեր, ընկա՛լ, Տէ՛ր, եւ այժմ*[23] *բարերարութեամբդ քո*[24] *գխնդրւածս մեր, եւ հե՛ղ զաղբերաբար*[25] *զառատաբուխ չնորհս Հոգւոյդ Սրբոյ*[26] *ի գանձս յայս պատւական, որ է տաճար կամաց քոց սրբոց, զի ի ձեռն աւծմանս այսորիկ, զոր յանուն քո աւծանեմ*[27] *սրբով իւղով այս*[28]*, ընկալցին սուրբ նշխարք*

---

[1] Ա. դարձեալ
[2] Ա. ուստի ստեղծեր գնա] ըստ հրամանի քում
[3] Ա. մեղուցեալ ժողովուրդքս] ժողովուրդք եւ ծառայք
[4] Ա. > քո
[5] Ա. սուրբ
[6] Ա. եկեղեցիոջս եւ
[7] Ա. սեղանոյս, եւ
[8] Ա. սրբոց] սիրողաց
[9] Ա. > տէր ողորմած
[10] Ա. իւր եւ զմտածութիւն
[11] Ա. սորա] որ
[12] Ա. աթոռակցութենան
[13] Ա. վերապատուիլ
[14] Ա. զամենիսեան
[15] Ա. > տէր
[16] Ա. քոով
[17] Ա. սրբեալք ի մեղաց գոհութեամբ] սրբեալ ի յանցանաց գոհանալով
[18] Ա. հոգին
[19] Ա. եւ յաւ[իտեանս]
[20] Ա. սրբոյ
[21] Ա. > քո
[22] Ա. որ ես երկայնամիտ առ ամենիսեան] որպէս... ես
[23] Ա. եւ այժմ, տէ՛ր
[24] Ա. բարերար, ողորմութեամբ քոով] բարերարութեամբդ քո
[25] Ա. զաղբիւրաբար
[26] Ա. քո] հոգւոյդ սրբոյ
[27] Ա. աւծանեմք
[28] Ա. այսորիկ

ոսկերացս այս[1] *զաւրութիւն բժշկութեանց, եւ զհալածումն*[2] *սեւագունդ դիւացն, եւ մեծ պարծանս կենաց*[3] *եւ յոյս մեծապէս սուրբ խոստովանութեամբ*[4]*, որ ի Հայր եւ յՈրդի եւ ի Հոգին Սուրբ*[5]*, որով ընկալեալ սորայ զսուրբ աւծումնս, եւ այդր եւս ճշմարտապէս զոհակալեսցէ ընդ այլ ճշմարիտ Հովիւսն, զբարբիոնն յաղթու|Գ.278բ|թեան ընկալցի ի քէն Քրիստոս, եւ ամենայն սրբովք ուրախեալք փառաւորեսցէ զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ այժ[մ]:*[6]*:*[7]***

Շարական. *Խնամով սիրոյն յիւր սիրել[եաց զարամութիւնն փարատեաց]: Հոգւոց հանգուս[կելոց]: Քրիստոս Որդի,* եւ՝ *Հայր մեր:* Եւ ապայ սկսանիւ ի պատարագն: Եւ զկնի արձակման պատարագին բառնան քահանայքն եւ հանեն ի բեմն, առաջի սրբոյ սեղանոյն: Եւ ասեն շարական ԴՋ. *Որ գերագոյն փառաւք [պայծառացոյց զԱդամն առաջին].* սաղմոս ԻԲ. [1]. *Տէր հովուեսցէ ինձ, եւ ինձ [ինչ ոչ պակասեսցէ]:*

Եւ ասեն զկցորդ. Պա՛տրա՛ստ ա՛րարէր առաջի իմ ըգսե՛ղա՛ն ա՛ղն յա՛նդիմա՛ն նեղչաց իմո՛ց[8]*:* Գ. Գ. *Հեա ասա՛:* Եւ առեալ զսուրբ մեռոնն, աւծանեն նախ զճակատն, եւ զպատկերն, եւ զձեռսն, եւ զսիրտն՝ խաչանմամբ: Եւ յաւծանելն ասեն. *Աւրհնութի՛ւն եւ փա՛ռք Հաւր՛՛: Աւրհնեսցի՛, աւծցի եւ սրբեսցի ճակատ՛՛,* Պատկերն. *Ա՛յ քահանա՛յիս, Սիրտ քահանա՛յիս:* Եւ յաւարտ աւծման ասեն.

Ա՞ւծե՞ր իղով ը՞զգո՞ւիս իմ, բա՞ժա՞կ քո որպէս ա՞ճա՞պա՞կ ա՞րբե՞ցո՞յց զի՞ս:

Բ. Բ. հետ ասա՛յ: Եւ ապա զկցորդս.

Ա՞ւծո՞ւմն ա՞ստո՞ւածա՞յին շնո՞րհե՞ցա՛ւ ստո՛ւրբ ե՞կե՞ղե՞ցո՞յ:

Եւ դնեն գխաչն եւ զԱւետարանն ի վերայ սրբ[illegible]ահանային: Եւ համբուրէ նախ [illegible]ղ քահանայն, եւ ամենեքեան ընդ նմայ զսուրբ սեղանն եւ զեկեղեցին, զԱւետարանն եւ զսուրբ նշանն, եւ զաջ վախճանելոյն, եւ զմիմեանս՝ ըստ կանոնաց սրբոյն Դիոնեսիոսի Արիսպագացոյն: Եւ ասեն.

---

[1] *Ա. ընկցին նչխարք ոսկերաց սորա] ընկալցին... այս*

[2] *Ա. բժշկութեան եւ հալածումն*

[3] *Ա. պարծանք քրիստովնէութեան] պարծանս կենաց*

[4] *Ա. խոստովանութեան*

[5] *Ա. սուրբ հոգին + այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս. ամէն*

[6] *Ա. > որով ընկալեալ սորայ... զսուրբ հոգիդ այժ[մ]*

[7] էական տարբերութիւնների պատճառով յաջորդող խրատների եւ ողջոյնների բառական համեմատութիւնն Ա ձեռագրի հետ անտեղի ենք համարում

[8] խազագրուած է. երկարներով այստեղ եւ յաջորդող մի քանի տեղում ցուցադրելով այդ, այսպիսի մնացեալների մասին միայն ծանօթագրելու ենք

Ո՞ղջո՞յն քե՛զ, սո՛ւրբ եւ կե՛ղե՛ցի՛. Ո՞ղջո՞յն քե՛զ, սե՛ղան սրբո՛ւթեան. |Գ.279ա| *Ո՞ղջո՞յն ձե՛զ, դա՛ս քա՛հա՛նայութեան, ես ճա՛նապա՛րհորդե՛ցի ա՛ռ ա՛րա՛բի՛չն ի՛մ:*

Սաղմոս [ՃԻԸ. 1]. *Ուրախ եղէ ես, ոյք ասէին [ցիս, ի տուն Տեառն երթիցուք մեք]:*

Եւ ասեն.

Ո՞ղջո՞յն ձե՛զ, մա՛նկո՛ւնք ե՛կե՛ղե՛ցւո՛յ.

Ո՞ղջո՞յն ձե՛զ, հա՛ւա՛տա՛ցեա՛լ ե՛ղբա՛ր՛ք իմ ի Քրիստո՛ս.

Ո՞ղջո՞յն ձե՛զ, հա՛մաւրեն ժո՛ղո՛վրդա՛կա՛նք, ես ճա՛նապա՛րհո՛րդե՛ցի ա՛ռ Քրիստո՛ս յո՛յան ա՛մենեցո՛ւն:

Սաղմոս [ՃՁ. 1-2]. *Հիմունք նորա ի լեառն սուրբ նորա, սիրէ [Տէր զդրունս Սիովնի քան զամենայն յարկան Յակոբայ]:*

Եւ իջուցանեն ի բեմբէն. եւ ասեն.

Ա՛հա՛ հրա՛ժա՛րի՛մ ի քէն, սուրբ եկե՛ղե՛ցի՛, ա՛հա՛ դա՛ւա՛նե՛մ զքեզ սուրբ երո՛րդո՛ւթի՛ւն, ա՛հա՛ մե՛կնի՛մ ի ձէնջ, սի՛րե՛լի եղբա՛ր՛ք, ի՛ կո՛չո՛ւմն վերանո՛րոգո՛ղին Քրիստո՛սի Աստուածո՛յ մերոյ:

Սաղմոս [ՃԼԲ. 1]. *Տէր, փորձեցեր զիս [եւ ծանեար զիս]:* Ի միտ առ. մինչեւ ցայն տունն [ՃԼԲ. 15]՝ *Ոչ թաքեաւ ոսկր իմ [ի քէն, զոր արարեր ի ծածուկ]:* Եւ ասեն.

Ա՛ղա՛ւթս ա՛րա՛րէ՛ք վասն իմ, հա՛րք ի՛մ, ե՛ղբա՛ր՛ք եւ որդի՛ք, եւ ա՛ւրհնեսցէ՛ զձեզ Քրիստո՛ս փը՛րկի՛չ մե՛ր. պա՛հեսցէ՛ հա՛ստատո՛ւն ի հա՛ւատս իւ՛ր՝ մի՛նչեւ ի սա՛հմանե՛ալ կէտ կո՛չմա՛նս այսորիկ. եւ խա՛ղաղութի՛ւն Տեառն ե՛ղի՛ցի ընդ ձեզ յա՛ւիտե՛նի՛ց յա՛ւի՛տե՛անս ա՛մէ՛ն:

Սաղմոս [ՃԼԲ. 16-17]. *Զանդործս իմ [տեսին աչք քո, եւ ի գիրս քո ամենեքեան գրեցան]: Ի տուէ մոլ[որեցան, եւ ոչ ոք էր որ առաջնորդէր նոցա]: Ինձ յոյժ [մեծարոյ եղեն բարեկամք քո, Աստուած, , եւ յոյժ զաւրացան իշխանք նոցա]:* Եւ ամենայն ժողովուրդն հաւատուրեն որպէս եւ քահանայքն, եւ ասեն կցուրդ. *Հրաժարե՛լո՛վ:*

Քարոզէ սարկաւագն.

Միաբան աղաչեսցուք զմարդասէրն Աստուած, յաղագս ննջեցեալ քա|Գ.279բ|հանայիս այսորիկ զՏէր աղաչ[եսցուք]:

ՄԺԲ. *Սրբասէր քահանա՛յք եւ բազմամբոխ ժողովո՛ւրդք, հայցեցէ՛ք ի Քրիստոսէ, զի չնորհեսցէ զթողութիւն մեղաց սորայ, զՏէր աղաչ[եսցուք]:*

Եւ զի հանդուսցէ զհոգի սորա յերկնային խորանն՝ յանբասիտ ուրախութիւնն, զՏէր ապ[աչեցուք]:

Յառաջնումն համարեսցէ զսայ ընդ Մովսէսի եւ ընդ այլոց մարգարէիցն, զՏէր աղաչեսցուք:

Յերկրորդումն համարեսցի սայ ընդ Պետրոսի եւ ընդ Պաւղոսի եւ ընդ այլոց սրբոց առաքելոցն: Եւ զաղաչանս մեղուցելոցս ընկալցի ի յիշատակ նըւիրեցեալ հոգւոյս ընդ սուրբս իւր դասելով, զՏէր աղաչեսցուք:

Եւ եւս միաբան: Զանձինս մեր: Ողորմեա՛ց մեզ Տէր Աստուած մեր, աս՛՛:

Եւ ասէ զաղաւթս.

ՃՁԲ. *Արարչագործ Աստուա՛ծ, որ ի ձեռն աստուածային խորհրդոյ քո զառաջաստեղծ մարդոյն զկերպարանն կերպարանակից եւ նմանակից քեզ արարեր եւ լուսեղէն փառաւք զարդարեցեր զնայ, արարեր զմարդն առաջին հոգեղէն[1] պատկերաւն[2], փառակից[3] գոլով հրեղինացն, եւ ծածկեցաւ հոգեղէնն մարմինն լուսեղէն փառաւքն[4], ընդ որ[5] հանդացեալ[6] իշխանին լուծեր[17], եւ զըմբռնեալսն ի նմանէ արժանաւորեցեր[18] անեղաչէն[19] զրախտին կենաց, եւ զմեզ քեզ կարգեցեր քահանայս ի տաճարի փառաց սրբութեան քո, զոր հիմնեցուցեր ի վերայ առաքելական վիմի խոստմամբ կեփայի[20], եթէ. «Դու ես վէմ, եւ ի վերայ այդր վիմի չինեցից զեկեղեցի իմ, եւ դրունք դժոխոց զնայ մի՛ յաղթահարեսցեն» [Մտ. ԺԶ. 18]: Եւ այժմ, Տէ՛ր բարերար, զծառայս քո[21], որ[22] արժանաւորեցեր զսա[23] առնուլ զպատիւ քահանայութեան եւ[24] պսակ պարծանաց, ընտրեցեր[25] զսայ լինել քեզ[26] սպասաւոր ընդ որդիսն Որոտման:*

Սա նմանեալ Մելքիսեդեկի[27], լցեալ չնորհաւքն Քրիստոսի:

Սա նմանեալ Մովսէսի նախամարգարէին[28], առաջնորդ լինել[29] ժողովրդեանն, ի մըթապատեալ մեղացն եգիպտական[30] մուծանել ի տուն Տեառն եւ ի գաւիթս Աս-

---

1 Ա. > զնայ, արարեր զմարդն առաջին հոգեղէն
2 Ա. եւ պատկերաւն
3 Ա. փառաւորակից
4 Ա. փառաւքն + իսկ աթոռովն վերադոյն քան զհրշտակս, որում ցանգաին բազմութիւն վերնոցն
5 Ա. > ընդ որ
6 Ա. խանդացաւ
7 Ա. ճաշակմամբն պտղոյն
8 Ա. ընկեաց
9 Ա. փառացն Եւ էհան ի վայելչական դրախտեն
10 Ա. սգեստի. աղարտապատ լինելովք
11 Ա. տնկոյ դրախտին
12 Ա. նորա որ լուծեալ եր ի պատուիրանեն, եւ արտաքս ելեալ եր] լուծեալն
13 Ա. եւ ոչ
14 Ա. ~ վշտակցութեանն մխիթարութիւն
15 Ա. չեր] ոչ էր
16 Ա. կենարարիտ
17 Ա. այնուհետեւ ցանգայր
18 Ա. գտցէ
19 Ա. դթացեալ ի
20 Ա. ձեռին քո ստեղծուածս
21 Ա. զնմանութիւն պատկերի քո կորուստ
22 Ա. յերկնից՝ ի լուսեղէն աթոռոյն

ցոյ, եւ[1] զմարմին ծառայի ի կուսէն ճշմարտապէս յանձն առեր, զհոգաստեղծն լուսեղէն փառաւք[2] ծածկեցեր, եւ լուսեղէն աստուածութիւնդ զհոգեղէն[3] կերպարանս նմանակից քեզ[4] արարեր քոստեղծ պատկերին, զպատրեալն[5] ի պատրողէն առաջին զգեցմամբն նորոգեցեր[6], եւ զմեզ նորոգեցեր ընդ նախահաւրն մերում Ադամայ[7] ի վերայ կենարար[8] փայտին, եւ արբուցեր մեզ յանմահարար[9] բաժակէդ[10] ի կողահոս աղբերէդ[11], զմեռելութիւնս մեր նորոգեցեր անչնչու|Գ.280բ|թեամբն[12] ի վերայ խաչին, եւ իջանելով քո ի գերեզման, եւ յարութեամբդ[13] քո ի մեռելոց, որ զարգելեալսն ի բանսարկուէն[14] ի մեղսասէր բանտին[15] ազատեցեր, եւ զկարիս[16] կարծեալ իշխանին լուծեր[17], եւ զըմբռնեալսն ի նմանէ արժանաւորեցեր[18] անեղաչէն[19] զրախտին կենաց, եւ զմեզ քեզ կարգեցեր քահանայս ի տաճարի փառաց սրբութեան քո, զոր հիմնեցուցեր ի վերայ առաքելական վիմի խոստմամբ կեփայի[20], եթէ. «Դու ես վէմ, եւ ի վերայ այդր վիմի չինեցից զեկեղեցի իմ, եւ դրունք դժոխոց զնայ մի՛ յաղթահարեսցեն» [Մտ. ԺԶ. 18]: Եւ այժմ, Տէ՛ր բարերար, զծառայս քո[21], որ[22] արժանաւորեցեր զսա[23] առնուլ զպատիւ քահանայութեան եւ[24] պսակ պարծանաց, ընտրեցեր[25] զսայ լինել քեզ[26] սպասաւոր ընդ որդիսն Որոտման:

Սա նմանեալ Մելքիսեդեկի[27], լցեալ չնորհաւքն Քրիստոսի:

Սա նմանեալ Մովսէսի նախամարգարէին[28], առաջնորդ լինել[29] ժողովրդեանն, ի մըթապատեալ մեղացն եգիպտական[30] մուծանել ի տուն Տեառն եւ ի գաւիթս Աս-

---

1 Ա. > եւ
2 Ա. փառաւքն
3 Ա. ի հոգեղեն
4 Ա. նմանակից
5 Ա. զպրպարտեալս
6 Ա. սգեստիւն զարդարեցեր] զգեցմամբն նորոգեցեր
7 Ա. ադամա + քո կենսաբեր չարչարանաւքդ
8 Ա. կենսաբեր
9 Ա. յանմահական
10 Ա. բաժակեն
11 Ա. աղբեւրեդ
12 Ա. կենդանացուցեր անչնչութեամբ քո] նորոգեցեր անչնչութեամբն
13 Ա. յարութեամբ
14 Ա. բանսարկուէն
15 Ա. բանդեն
16 Ա. զկարծիան
17 Ա. կործանեցեր] լուծեր
18 Ա. նմանեն արժանաւորէցեր
19 Ա. անեղաչեն սրովբէափակ
20 Ա. խոստման սրբոյն կեփաի
21 Ա. քա այս
22 Ա. զոր
23 Ա. > զսա
24 Ա. > եւ
25 Ա. ընդրեցեր
26 Ա. > քեզ
27 Ա. մեղքիսեդեկի եւ
28 Ա. նախագոյն մարգարէին
29 Ա. լինելով
30 Ա. մթապատ տեղացն եգիպտացւոց

առնոյ, եւ ո՛չ արեամբ ցլուց եւ գուարակաց[1]*, այլ արեամբն*[2] |Գ.281ա| *Քրիստոսի մատներ ի սրբութիւն սրբութեանցն:*

Սա նմանեալ Ահարովնի վկասակիր պատմուճանաւն[3] *եւ ոչ*[4] *ակամբք երկոտասանիւք ընդելուզեալ*[5]*, այլ երկոտասան առաքելոցն փառատրութեամբ*[6] *համեմատեալ, եւ ո՛չ ակամբք յանդիմանութեամբ վկասին*[7] *կրելով, որով զմահ եւ զկեանս ժողովրդեանն ճանաչէր, այլ զմարմին եւ զարիւնն Քրիստոսի ի վերայ բազկացն կրելով*[8] *եւ ի սեղան լուսոյ բերելով եւ պատարագելով*[9]*, որով զմեղս եւ զանաւրէնութիւնս ժողովրդեանն քաւէր*[10]*:*

Սա նմանեալ Սամուէլի[11]*, արկեալ զիւրեաւ կրկնոց եւ զեփուա*[12] *[Համպ. Ը. թ.ափ. Ր. 18-19], քահանայութեան յանշարժ տապանակի հովւէ*[13] *զժողովուրդն Տեառն:*

Սայ տաճարի Տեառն զործող եւ[14] *սեղանոյ Տեառն պաշտաւնեայ:*

Սա պատարագող[15] *Քրիստոսի*[16] *եւ բաշխօղ*[17] *մարմնոյ եւ արեանն Տեառն.*

Սայ մկրտիչ ծնիցելոցն աւազանին[18] *ջրով եւ Հոգւով:*

Սա պսակիչ զուգակցելոցն[19] *յամուսնութիւն՝ տեառնազրութեամբ սուրբ խաչին եւ բոլոր*[20] *պսակաւն:*

Սայ մեղաւորաց դարձուցիչ, որ կոչէր[21] *յապաշխարութիւն քաղց|Գ.281բ|բալուր բարբառով:*

Սայ ընթերցաւղ մարգարէական տառից[22]*:*

Սայ քարոզող ժողովրդեան՝ նմանեալ առաքելոցն:

Սայ տաւնախմբող մարտիրոսացն յիշատակ սուրբ ճգնաւորացն:

Սայ յիշատակ ննջեցելոցն հաշտարար սուրբ պատարագաւն:

Սա փառաւորիչ սուրբ երրորդութեանն՝ Հերնայնացն[23] *նմանեալ:*

---

[1] *Ա. նոխազաց] գուարակաց*
[2] *Ա. արեամբ*
[3] *Ա. պատմուճանին*
[4] *Ա. > ոչ*
[5] *Ա. ընդելուգեալք*
[6] *Ա. փառատրութեան*
[7] *Ա. ակն յանդիմանութեան վկասուն*
[8] *Ա. բազկաց իւրոց բերելով] բազկացն կրելով*
[9] *Ա. > եւ ի սեղան լուսոյ բերելով եւ պատարագելով*
[10] *Ա. մեր քաւելով] ժողովրդեանն քաւէր*
[11] *Ա. սամուիէլի*
[12] *Ա. զկրկնոցն եւ զեփուդն*
[13] *Ա. քահանայական իշխանութեամբն, եւ յանշարժ տապանակին հով[ու]եր*
[14] *Ա. սա] եւ*
[15] *Ա. պատարագիչ*
[16] *Ա. քրիստոսի աստուծոյ մերոյ*
[17] *Ա. սա բաշխիչ] եւ բաշխօղ*
[18] *Ա. ծնիցելոյ աւազանին մկրտութեան*
[19] *Ա. զուգակցէլոց*
[20] *Ա. խաչիւն եւ բոլորեալ*
[21] *Ա. կոչելով] որ կոչէր*
[22] *Ա. տառիցն*
[23] *Ա. վերնականացն*

Եւ այժմ, Տէ՛ր, առ քեզ կոչեցեր, եւ խափանեցեր[1] *պաշտաւն սորայ յեկեղեցոյ քումմէ*[2]*: Վասն որոյ աղաչեմք զքեզ, մարդասէր*[3] *Տէ՛ր, ընկա՛լ*[4] *զհոգի սորայ ընդ ընտրեալս քո եւ ընդ կամարարս անուանդ քում*[5] *սրբո, խառնեա*[6] *ի թիւ աշակերտաց քոց*[7]*: Եւ եթէ յանցեալ ինչ իցէ սորայ ըստ մարդկային բնութեանս*[8]*, թո՛ղ, Տէ՛ր, ամայ եւ*[9] *յանճառ եւ յահեղ եւ յահաւոր*[10] *գալստեան քո*[11]*, յորժամ նշան սուրբ խաչին ճառագայթիւք*[12] *ընդ ամպս երկնից փայլէ*[13] *կարապետ գալստեան քո*[14]*, եւ զաւրութիւնք երկնից շարժին, եւ զաւրք հրեշտակաց*[15] *առաջի քո ընթանան, եւ հրեշտակապետն հնչեցուցանէ զփողն ազդեցութեան, ազդ առնելով տիեզերաց |Գ.282ա| եւ յաւիտենից ննջեցելոցն, զարթուցանել*[16] *ի մահաճանգիստ քնոյն*[17]*, յառնեն մեռեալք ի գերեզմանացն*[18]*, եւ հոգիքն զգենուն զիւրաքանչիւր մարմինսն եւ*[19] *կան առաջի ահեղ աթենին*[20]*: Յանուանէ կոչեա՛ զծառայս քո եւ ընդ աջմէ քո*[21] *կացո՛ եւ*[22] *աւգաթռիչ թեււք վե՛ր ամբառ[ն]ալ ի վերինդ*[23] *եբուսաղէմ, ի մայր մեր ամենեցուն, ի լուսեղէն առագաստին եւ յաւիտենական*[24] *յանանցանելի լոյսն*[25]*, եւ զաշակերտակիցքս եւ զուղարկողք սորայ եւ զծառայիս քո*[26]*, հանդերձ զերկրպագաւղ ժողովրդեամբս*[27]*, արժանաւորեա՛ եբանաւէտ կոչմանդ*[28] *քո, Քրիստոս Աստուա՛ծ մեր, զի դու ես Տէր կենաց եւ Աստուած ողորմու-*

---

[1] *Ա. խափանեցաւ*
[2] *Ա. ի սուրբ եկեղեցոյ քումէ եւ ի ժողովրդենէ*
[3] *Ա. բազմագութ] մարդասէր*
[4] *Ա. ընգալ*
[5] *Ա. ընդրեալսն եւ ընդ կամարարսն անուանդ քո*
[6] *Ա. խառնեա զսա*
[7] *Ա. քոց, տէր*
[8] *Ա. բնութեանս եւ ըստ պատրողին խաբեութեանցն*
[9] *Ա. > եւ*
[10] *Ա. յահեղ մխսանգամ] յահաւոր*
[11] *Ա. գալստեանդ*
[12] *Ա. յարեւելից ճառագայթէ] ճառագայթիւք*
[13] *Ա. > ընդ ամպս երկնից փայլէ*
[14] *Ա. քո, տէր*
[15] *Ա. հրշտակաց*
[16] *Ա. ազդեցութիւն առնէ՝ զփող զալստեանն, եւ ազդ առնէ յաւիտենից ննջեցեալոցն եւ զարթուցանէ] հնչեցուցանէ զփողն... զարթուցանել*
[17] *Ա. քնոյ*
[18] *Ա. եւ յառնեն ի մեռելոց ի գերեզմանաց իւրեանց*
[19] *Ա. զպատկեր եւ եկեալ] մարմինսն եկ*
[20] *Ա. աթենին + եւ ի տիեզերականի հրապարակին, եւ յայնմ աւուր յահեղին*
[21] *Ա. քումէ*
[22] *Ա. > եւ*
[23] *Ա. թեւապարիլ ի վերինն] վե՛ր ամբառ[ն]ալ ի վերինդ*
[24] *Ա. ~ յաւիտենական եւ*
[25] *Ա. կեանսդ] լոյսն*
[26] *Ա. զաշակերտակից սորա եւ զյղարկիչս եւ զյարմարող] զաշակերտակիցքս եւ զուղարկողք սորայ ծառայիս քո*
[27] *Ա. ժողովուրդս*
[28] *Ա. կոչման*

թեան, եւ քեզ ընդ Հաւր եւ ընդ Հոգոյդ Սրբոյ վայել է փառ[ք][1]:

Շարական. *Ծառագայթ փառաց էին [որ ըստ բնութեանն մարդկային]: Հոգւոց հանդու[ցկոց]: Քրիստոս Որդի. եւ՝ Հայր մե[ր]:* Եւ տեառնագրեն զդին ամենայն քահանայքն: Եւ բառնան եւ հանեն ի դուռն եկեղեցոյն, եւ ասեն շարական *Գկ. [Որ] լուսով աստուածու[թեան քո լուցեր զերդ մարմնոյդ]: Հոգոյ գալստեան, Աստուածածնի եւ Խաչի:*

Եւ թէ եպիսկոպոս իցէ, զաթոռն եւ զգաւազանն յեկեղեցին դնեն՝ մինչեւ այլ յաջորդէ: Եւ դնեն առաջի դրանն եւ ասեն սաղմոս. կցուրդ *[ՃԽԲ. 8]. Ցոյց ինձ ճա[նապարհ յոր գնացից]: Փ. [ՃԽԲ. 1]. Տէր, լո՛ւր աղաւթից իմոց, ունկ [դիր խնդրուածոց իմոց՛]:* Եւ տանին առաջի խաչին, որ առ դրան եկեղեցոյն է: Շարական Խաչի *ԳՁ. Փայտ կեն[աց]: Անուանեալ: Սաղմոս. կցուրդ [ՃԽԹ. 6]. Եառուր երկ[իւղածոց քոց նշան]: Փ. [ՃԽԹ. 1] Աստուած մերժեցեր եւ [աւերեցեր զմեզ]: Առակ, Փայտ կենաց.* եւ այլն որ ինչ է[2]:

184. |*Գ.282բ*| ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԳՈՐԾՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑ *[Ի. 17-38].* «*Եւ ի Մելիտէ յղեալ յԵգեսպոս, կոչեաց զերիցուսն եկեղեցւոյն... |Գ.283բ| եթէ ոչ եւս տեսանելոց են զերեսս նորա. եւ յուզարկեցին զնա ի նաւ անդր*»:

185. ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ Ի ԿՈՂՈՍԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ Է ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՍ *[Գ. 1-4].* «*Եթէ յարերուք ընդ Քրիստոսի, ապայ զվերինն խնդրեցէք, ուր Քրիստոս նստի ընդ աջմէ Աստուծոյ... յայնժամ եւ դուք ընդ նմա յայտնեսջիք փառաւք*»:

Ալելու. սաղմոս *ՃԻ. [1]. Աւրհնեա անձն իմ զՏէր եւ ամենայն ոսկ՛՛:*

186. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ *[Ժ.Զ. 33. Ժ.Ը. 1 - Ժ.Ը. 1].* «*Զայս խաւսեցայ ընդ ձեզ, զի ընդ իս զխա|Գ.284ա|ղաղութիւն ունիցիք... |Գ.285բ| որ էր պարտէզ, յոր եմուտ ինքն եւ աշակերտքն իւր*»:

Քարոզ. *ն ի վերուստ խաղաղութեա.. ..է՛՛:*

Եւ ասէ զաղաւթս.

ՃՁԳ. *Եկեալ եմք երկիր պագանել առաջի սուրբ փառաց աթոռոյ[3] քո[4], ի խորանս[5] սրբութեան քում[1], եւ զպաղատանս մեր[2] զոր մատուցանեմք առաջի քո գթութեանդ, եւ զծառայս քո զոր[3] կոչեցեր յառաջնորդութիւն ժողովրդեան քում եւ ի սպասաւորութիւն սրբոյ եկեղեցւոյ՝ հովւել զժողովուրդս քո[4], քանզի քո հրամանաւդ կոչեցեր յաւծումն, եւ կատարեալ զժամանակս[5] ըստ հրամանի քում, քաղցր եւ բարեբար Տէ՛ր, զպատարագս եւ զնուէրս զոր մատուցեալ է վասն մեղաց առաջի քո, եւ զյիշատակս նըն|Գ.286ա|ջեցելոցն[6], զոր ի վերայ սեղանոյն[7] սրբոյ անուանդ քո[8] կատարեալ է, ընկա՛լ ի հաճոյս քեզ[9], եւ ողորմեա՛ ըստ մեծի ողորմութեան քում, եւ հոգոյ սորա ա|Գ.286ա|ջնորդեա՛ ի յերկիր ուղիղ[10], որ տանի ի կեանս[11] յաւիտենից, ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր, որում վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժ[մ][12]:*

Խաղաղութիւն ամենեցուն].

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ Բ. 593

ՃՁԴ. *Յո՛յս արարածոց եւ[13] փրկի՛չ աշխարհի, որ վասն մեղաւորաց խոնարհեցար յանճառ փառաց եւ մարմնացար յանարատ կուսէն, եկիր կամաւ ի չարչարանս խաչին[14], եղար ի գերեզմանի, իջեր ի դժոխս[15] եւ զթշնամին կապեցեր ի յանլոյծ կապանս[16], յարեար ի մեռելոց եւ մեզ նորոգութիւն[17] խոստացար ի միւսանգամ գալստեան քում[18]: Յիշեա[19] զծառայս քո զ՚յս անո՚ւն քահանայ[20], որ ի սնոտի կենցաղոյս փոխեցաւ, եւ զքահանայութիւն[21] զոր կատարեաց յաշխարհի[22]՝ ընկա՛լ քեզ ի հաճոյս, եւ տո՛ւր սմայ բաժին ընդ արժանաւորս եւ ընդ սիրելիս անուանդ քում[23] սրբոյ, որք սրբութեամբ պաշտեցին զքեզ, եւ զոր ինչ յանցեալ իցէ սորայ՝ բանիւ կամ գործով[24], կամ մտածութեամբ, թո՛ղցես սմայ[25], քանզի դու ես ողորմած եւ անոխակալ[26] Տէր, եւ*

---

[1] *Ա փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ՝ հաւր եւ որդոյ եւ սուրբ հոգոյդ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս ամէն] ընդ հաւր եւ ընդ հոգուդ սրբոյ վայել է փառք*

[2] գրչի՝ «*Այս յօրինակն չկէր, 'ւ ի խրատն կէր*»:

[3] *Ա աթոռով*

[4] *Ա > եւ*

[5] *Ա եւ ի խորանի փառաց*

[6] *Ա ննջեցելոց*

[7] *Ա սեղանոյ*

[8] *Ա սրբոյ սեղանոյ քո] սրբոյ անուանդ քո*

[9] *Ա քո*

[10] *Ա ուղիւղ*

[11] *Ա կեանսն*

[12] *Ա այժմ եւ միշտ*

[13] *Ա ամենեցուն] արարածոց եւ*

[14] *Ա > խաչին*

[15] *Ա ի մէջ դժոխոց*

[16] *Ա կապանսն*

[17] *Ա նորոգումն*

[18] *Ա քո*

[19] *Ա յիշեա, տէր*

[20] *Ա > անուն քահանայ*

[21] *Ա զքահանայութիւնս*

[22] *Ա յաշխարհիս*

[23] *Ա անուանտ քո*

[24] *Ա բանիւք կամ գործովք*

[25] *Ա թող սմա*

[26] *Ա մարդասէր] անոխակալ*

քեզ[1] *վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ եւ՛՝:*

|Գ.286բ| Շարական. *Զար կապանաց մարդկան լու[ծիչ, որ կապեցար ընդ կապկոյն]: Հոգւոց հանգու[ցելոց]: Քրիստոս Որդի, եւ Հայր մե[ր]:* Եւ տեառնագրեն գդին. եւ բառնան քահանայքն եւ տանին ի ճակատ խորանին յարեւելս: Եւ ասեն ի ճանապարհին.

Ա՛ւգնո՛ւթի՛ւն է՛ մե՛զ յա՛նո՛ւանէ՛ Տեառնէ՛, ա՛յն ո՛ր ա՛րար զե՛րկի՛նս և՛ զերկի՛ր:

Ա՛լէ՛լո՛ւի՛ա, ա՛լէ՛՝: Որ թիւ:

Բայց մինչ նոքայ զաւգնութիւնն ձայնիւ երգեն, Բ. ի քահանայիցն ասեն սաղմոս ՃԽԹ։[=ՃԽԹ։1]. Եթէ ոչ Տէր էր առ մեզ առասցէ՛՝ [=առասց Իսրայէլ]: Եւ այնչափ ասեն ձայնիւ, մինչեւ ի տեղին հասանեն: Եւ ապայ ասեն. *Որ թիւ:*

187. ԱԽԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԷՈՍԻ *[ԺԹ։ 43-52]. «Յայնժամ արդարքն ծագեսցին իբրեւ զարեգակն յարքայութեանն երկնից...* |Գ.287ա| *նման է առն տանուտեառն, որ հանէ ի գանձէ իւրմէ զնորն եւ զհինն»:*

Շարական. *Տարածեա՛լ ձեռք ը[ն]դ ձեռաց [ոտք ընդ ոտից ընթանալեաց]: Հոգւոց հանգու[ցելոց]: Քրիստոս Որդ[ի], Հայր մե[ր]:* Եւ տեառնագրեն գդին ամենայն քահանայքն, եւ բառնան եւ տանին ի կողմն հարաւոյ: Եւ ասեն սաղմոս ՃԽ։[2]. *Աւրհնեա՛ անձն իմ զՏէր, աւրհնեցից զՏէր. կցուրդ. [Լ։12]. Երանի՛ ա՛զգի՛ ո՛րո՛յ Տէր Աստուա՛ծ Յա՛կո՛վբա՛յ*[2] *ա՛ւգնակա՛ն է նմա՛յ: Որ թիւ:*

167. ԱԽԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՐԿՈՍԻ *[ԺԳ։ 32-37]. «Այլ վասն աւուրն այնորիկ եւ ժամուն ոչ ոք գիտէ, ո՛չ հրեշտակք յերկինս եւ ո՛չ Որդի, բայց միայն Հայր...* |Գ.287բ| *Բայց զոր ձեզ ասեմ, ամենեցուն ասեմ՝ արթուն կացէ՛ք»:*

Շարական. *Նորոգաւոր սիեզերաց որ [զգեցուցեր մեզ լոյս փառաց]: Հոգւոց հանգուցե[լոց]: Քրիստոս Որդի՛՝: Հայր մե[ր]՝՝:* Եւ տեառնագրեն գդին ամենայն քահանայքն. եւ բերեն ի կողմն արեմտից. եւ ասեն զկցորդս. *[ՃԼԲ։3]. Ա՛՛նդ պա՛տրա՛ստեա՛ց Տէ՛ր զա՛ւրհնութի՛ւն եւ ը՛զկե՛՛նսը՛ն յա՛ւի՛տե՛նի՛ց:*

Սաղմոս ՃԼԳ։ *[=ՃԼԲ։1]. Զի՞ բարի կամ [ո՞ւ վայելուչ, զի բնակին եղբա[ւ միասին]: Որ թիւ:*

189. Ս ՅԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՍՈՒ *[ԻԲ։24-30]. «Եղեւ եւ հակառակութիւն ի մէջ նոցա, թէ ո՞ի նոցանէ համարեսցի մեծ...* |Գ.288ա| *եւ նստջիք յերկոտասան աթոռս՝ դատել զերկոտասան ազգն Իսրայէլի»:*

[1] *Ա քեզ միայնոյ*

[2] *Ա > յակովբայ*

Շարական. *Եառուն ընդել քեզ ըզկնի՛ն եւ ըզքա[ցախն ի ծարաւին]: Հոգւոց հանգուց[ելոց]: Քրիստոս Որդի՛՝: Հայր մե[ր]:* Եւ տեառնագրեն գդին ամենայն քահանայքն եւ տանին ի կողմն հիւսիսոյ: Եւ ասեն զկցորդս ձայնիւ. *[ՃԼԴ։ 21]. Ա՛ւրհնե՛սցէ՛ զձե՛զ Տէ՛ր ի՛ Սի՛ո՛ն, ա՛յն ո՛ր բնակե՛ալն է՛ յԵ՛րուսաղէ՛մ: Որ թիւ:*

195. ԱԽԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆ[Ո]Ի *[Զ։ 35-40]. «Ասէ ցնոսայ Յիսուս. Ես եմ հացն կենացո՛ր գայ առ իս՝ ոչ քաղցիցէ՛...* |Գ.288բ| *եւ ես՝ յարուցից զնա յաւուրն յետնում»*[2]*:*

Շարական. *Բարբառելով գելի ելին հիմու[նք երկրի տատանէին]: Հոգւոց հանգու[ցելոց]: Քրիստոս Որդ[ի]՛՝: Հայր մե[ր]՛՝:* Եւ տեառնագրեն զԱմբիծքն ի բուն: Եւ ապայ կանոնագլուխ ԴՋ.

Ա՛րարի՛չ ի՛րաւանց եւ ա՛րդա՛րո՛ւթեա՛ն, ա՛լէ՛լո՛ւի՛ա՛: Մե՛ր ձեա՛ս. զի՛ս, ա՛լէ՛լո՛ւի՛ա՛, ա՛լէ՛լո՛ւի՛ա՛՝: Կցուրդ. *Ը՛զձա՛՛՛ն վո՛[ղոյն յահագին աւուրն]:*

Եւ ապա սկսանին աւրհնութիւն. *Ի՛ նե՛ղութեա՛ն իմում լո՛ւա՛ւ Աստուած յան՛՝*[3]*: Ո՛ր լըւա՛ր Ա՛սաքուած մա՛րգա՛րէին ձայ՛՝: Եւ ոմանք՝ Ա՛յսա՛ւր ժո՛ղովեա՛լ ասեն: Յո՛րժա՛մ հա՛րկա՛նի փո՛՛ղ գա՛լըս[տեան]:* Եւ ասայ կարգաւ՝ մինչեւ ի՝ *Բազմերամն:*

Եւ բառնան քահանայքն եւ ածեն ի դուռն գերեզմանին, եւ ասեն. *Մե՛րձեցայ ե՛ս ի դո՛ւռը՛ն գերեզ՛ման[ի]:* Կցուրդ. *Ահա՛ մե՛րձե՛ցա՛՛՝:* Եւ դնեն դագաղաւքն ի դուռն գերեզմանին: Փո՛՛տն. *Բա՛րե՛խա՛ւսութե՛ամբ սո՛ւրբ Աստուած[ածնին]:* Քարոզ. *Վասն ուղղելոյ զգնացս մեր ի՛՝:*

Եւ ասէ զաղաւթս.

ՄԾԳ. *Տէ՛ր մեր եւ յոյս, որ նստիս յաթոռս քերովբէականս եւ աւրհնես ի դասուց հրեշտակաց, եւ փառաբանիս ի մարդկանէ, եւ ծաւալեալ անուն Սուրբ Երրորդութեանդ ընդ ամենայն տիեզերս, եւ ընդունիս թողութեամբ զաղաչանս մարդկան մարդասիրութեամբդ քո, թո՛ղ գյանցանս սորայ՝ զծածուկ եւ |Գ.289ա| գյայտնի, զի ոչ ոք է առանց մեղաց ի վերայ երկրի, այլ դու որ մեղայ սրբիչ ես եւ քաւիչ, թո՛ղ գմեղս, քաւեա՛՝ զանաւրէնութիւն սորայ, դրեա՛՝ ընդ ընտրեալս քո, եւ զհոգի սորայ հանդո՛՝ ընդ սուրբս քո, ընդ որում քեզ՝ Հաւր*

[1] *Ա ՃԼԳ։ 21։ Ընդունելի է Տէր է Աստեղ, այն որ բնակեալն է յերկրաւոցէմ. համմ. ՃԻԼ։5, ՃԼԳ։3*

[2] *Ա ունի տուներ 35-39, 41-44, Գ՝ միայն տուներ 35-40*

[3] *Համմ. ՃԺԹ։ 1։ Ի նեղութեան իմում էս ասա Տէր կարդասցէ՛, եւ լուաւ ինձ*

եւ Հոգւոյդ Սրբոյ վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ եւ՛՛:

Խաղաղութիւն ամե[նեցուն]:

ՄԺԴ. *Տէր Աստուա՛ծ, լուսաւորիչ հոգւոց եւ պահապան մարմնոց, որ եւ զմարմինս արանց արդարոց փառաւորեցեր, որք զքեզ բարեպաշտութեամբ փառաւորեցին: Ցուցանելով ամենեցուն եթէ ոչ միայն հոգիս, այլ եւ ի մարմինս արդարոց յայտնին գաւրութիւնք առ ի բարեպաշտիլ առ քեզ: Եւ այժմ աղաչեմք զքեզ, մարդասէր Տէ՛ր եւ բարերար, ընկա՛լ, Տէր, զաղաչանս ժողովրդեան քո եւ դասաւորեա՛ զսայ ի դասս սրբոց քոց առաքելոց, մարգարէից եւ մարտիրոսաց: Եւ զմեզ զամենեսեան՝ զհաւատացեալսդ ի քեզ արժանի արա՛ փառաւորել զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ այժմ եւ՛՛:*

Շարական. *Ա՛ղբերա՛ց ա-նա՛պա՛կա՛ն ո՛ր յե՛տ [մահուն անմահարար]: Հոգւոց հանգու[ցելոց]: Քրիստոս Որդի: Հայր մե[ր]:*

|Գ.289բ| Եւ ասեն զատողոգիս ողբաձայն.

[ՃԺԴ· 7]· Դա՛րձ ա՛նձն ի՛մ ի՛ հա՛նգի՛՛սս քո՛՛, զի Տէ՛ր կո՛չեա՛ց զքե՛՛զ[1]:

[ՃԺԴ· 1-9]. Մի՛րեցի՛՛ զի՛ յո՛ւիցէ՛ Տէր ըզձա՛յն աղաւթի՛՛ց ի՛՛մո՛՛ց, խո՛նա՛րհեցո՛՛յց զո՛՛ւնկն ի՛ւր առ իս, եւ և՛ս գաւուրս իմ կարդացի՛՛ ա՛՛ո՛՛ նա՛՛: Շը՛րջեցա՛՛ն զի՛նեւ երկո՛՛նը՛՛ք մա՛՛հո՛՛ւ, և՛ւ վի՛՛շտ՛՛ք գը՛՛ժոխոց գը՛՛տի՛՛ն զի՛՛ս: Ջնե՛ղութի՛՛ւն և՛ւ գա՛՛նձկութի՛՛ւն գը՛՛տի՛՛ եւ զանո՛՛ւն Տեա՛՛ն կա՛՛րդա՛՛ցի՛՛՛՛: Ո՛՛ Տէ՛՛ր, փրկեա՛՛ գա՛՛նձ՛՛ն ի՛՛մ, ո՛՛դորմա՛՛ծ Աստուա՛՛ծ, ո՛՛զ[որմեա] ըզտը՛՛ղա՛՛յս, Տէ՛՛ր: Ե՛՛ս խո՛՛նարհ եմ զէ, եւ Տէ՛՛ր, կե՛՛ցո՛՛ զի՛՛ս, զա՛՛րձ անձ՛՛, զի Տէր կո՛՛չե՛՛ց զքե՛՛զ, մի՛՛ զրկեա՛՛ց գա՛՛նձն իմ ի մա՛՛հւա՛՛՛նէ՛՛՛, զա՛՛չս ի՛՛մ յա՛՛րատուաց, զո՛՛տս ի՛՛մ ի գայթակղու՛՛՛թե՛՛նէ՛՛՛՛՛: Հա՛՛ճո՛՛յ ե՛՛զէց ա՛՛ռաջի՛՛՛ Տեա՛՛՛ռն ի՛՛ յե՛՛րկի՛՛ր կեն՛՛՛դա՛՛՛նեա՛՛՛ց:

227. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՑ [Ի՛մաստ· Ի· 23 - Գ·· 1-2, 4-7]· *Աստուած հաստատեաց զմարդն յանեղծութի՛՛ւն*[2], *եւ ի պատկեր բարերարութ՛՛ե՛՛ւն իւրոյ*[3] |Գ.290ա| *արար զնայ Նախանձու բանսարկուին եմուտ մահ յաշխարհ*[ի]: [25] *եւ փորձեաց*[4] *զնայ*[5]: [գ. 1] *Բայց հոգիք արդարոցն*[6] *ի ձեռին Աստուծոյ են, եւ ոչ մերձենայ*[1] *ի նոսա մահ:* [2] *Թուեցան*[2] *յաչս անզգամաց թէ մեռան*[3], *այլ յոյս նոցա լի է անմահութեամբ,* [5] *զի սակաւ ինչ տանջեալ գտին մեծ բարութի՛՛ւն*[4], *զի Աստուած փորձեաց զնոսա, եւ եգիտ*[5] *իւր արժանիս,* [6] *իբրեւ*[6] *զոսկի ի բովս*[7] *ընկալաւ զնոսա, եւ*[8] *ի ժամանակի այցելութեան իւրեանց* [7] *պայծառասցին»:*

191. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՉՈՐՐՈՐԴ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵՆԷ [ԺԳ·· 14-21]. *«Եւ եղիսէէ հիւանդացաւ հիւանդութիւն, որ եւ մեռաւ իսկ... |Գ.290բ| եւ գնաց մերձեցաւ յոսկերան եղիսէի եւ կենդանացաւ. եւ էկաց ի վերայ ոտից իւրոց»:*

192. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [Կ· 20 - ԿԱ· 3]. *Այսպես ասէ Տէր. «Եւ կատարեսցին աւուրք սգոյ քո... |Գ.291ա| եւ սգաւորացն հանդերձ փառաց՝ փոխանակ ոգւոցն վհատութեան»*[9]:

193. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐԵՄԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [Ա՛՛ Գ·· 19-29, 55-59]. *«Ձիչեցէք յաղքատութենէ իմմէ եւ ի հեծեծանաց իմոց. դառնութիւն, նենգութիւն եւ բարկութիւն... |Գ.291բ| տեսե՞ր զամենայն իրաւունս իմ. հայեցար յամենայն խորհուրդս իմ»*[10]:

194. ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ Ի ԿՈՐՆԹԱՑՈՑ ԹՂԹ[ՈՑՆ. Ը· Կ՛՛Ը· ԺԵ· 51-56]. *«Արդ, խորհուրդ իմ ասեմ ձեզ. ամենեքեան ննջեցուք, այլ ոչ ամենեքեան նորոգեսցուք... |Գ.292ա| այլ չնորհքն Աստուծոյ, որ ետ յաղթութիւն ի ձեռն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի»:*

Ալէլուիա, սաղմոս Ճ· [=Լ· 2]· *Ի քեզ Տէր յուսացա, մի՛ ամաչե[ցից յաւիտեան]:*

197. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԷՈՍ [ԺԹ· 27-30]. *«Ցայնժամ պատասխանի ետ պետրոս եւ ասէ. Աւասիկ մեք թողաք զամենայն եւ եկաք զկնի քո. արդ, զին՞ չ լինիցի մեզ... |Գ.292բ| Բազումք եղիցին առաջինք յետինք, եւ յետինք առաջինք»:*

Քարոզէ. *Վասն գտանելոյ մեզ չնորհս:*

---

[1] հմմտ. Ա՛՛ղ· ՃԺԴ· 7· Դարձյ անձն իմ ի հանգիստ քո, զի Տէր աւգնեաց ինձ

[2] *Ս յանեղծութեան*
[3] *Ս ~ իւրոյ բարերարութեանն*
[4] *Ս փորձեն*
[5] *Ս զնա + որ նորա վիճակին սակի են*
[6] *Ս ոգիք արդարոց*

[1] *Ս մերձեսցի*
[2] *Ս թուեցան*
[3] *Ս մեռան + եւ համարեցան չարչարանք եկք նոցա՝* [3] *եւ գնալն ի մէնջ բեկումն. բայց նոքա են ի խաղաղութեան.* [4] *Զի թէպէտ եւ յաչս մարդկան տանջեցան*
[4] *Ս եւ սակաւիկ ինչ խրատեալք եւ արտմեալք, գտցեն զմեծ բարութիւն] զի սակաւ ինչ տանջեալ գտին մեծ*
[5] *Ս եգիտ զնոսա*
[6] *Ս իբրեւ զոսկի ի բովս քննեաց զնոսա, եւ + իբրեւ*
[7] *Ս զոհի*
[8] *Ս > եւ*

[9] Ա ունի տուն Կ.20-ԿԱ.4, Գ՝ տուն Կ.20-ԿԱ.3՝ ոչ լրիւ
[10] Էական տարբերութիւններ ունի թէ՛ ընդ Ա եւ թէ՛ ընդ Ս

Եւ ասէ զաղաւթս զայս.

ՃՂԲ. *Փառք քեզ, Թագաւոր յաւիտենական Աստուած, եւ արարող բոլորից գոյութեանց, Հա՛յր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, քեզ խոնարհեցուցանեմ գծուն սրտից մերոց ամենայն միաբան հաւատացեալքս, եւ ապաչեմք զանբաւ ողորմութիւնդ քո, հանգո՛յ զհոգի ծառայիս քո ըստ ժառանգութեան բարութեան քո յարքայութեան քում, ի թիւ այնոցիկ որք կարգեցան յաջակողմեան միածնիդ քո: Յորժամ առաքես զդայ յերկինից ի պատրաստ բնակութենէ քումմէ ի գաւառատան յաւուրն յեանուման: Ո՛ւր գեաք հրեղէնք եւ հեղեղք բոցեղէնք, յոր ճեռանդն բարկութեամբ զամենայն երկիր հրդեհեալ կիզու: Յայնմ աւուր, բարեգութ Տէ՛ր, զքա՛ ի գինս արեան միածնիդ քո Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ նորոգեաց զտիեզերս կամաւոր խոնարհութեամբն իւրով, Տէր Աստուած մեր որ |գ.293ա| մարդասիրութեամբ քո առարեր մարդ եւ անւանեցեր Ադամ՝ ըստ պատկերի քում եւ ըստ նմանութեան, եւ վասն յանցանաց նորա հանեալ եղեր զնայ արտաքոյ դրախտին փափկութեան եւ ասացեր. «Հող էիր եւ ի հող դարձցիս» [Ծն. Գ. 19]: Եւ արդ, Տէ՛ր, առաքեա՛ զՀոգիդ Սուրբ եւ աւրհնեա՛ զհոգս գայս, զի մտանելով ի սայ ոսկերաց սորայ, ընկալցի զբարւոք հանգիստն յառատ բարերարութենէ քումմէ: Եւ առաքեա՛ զհրեշտակ խաղաղութեան քո, որ ընկալցի զսայ յաթիւանս սրբոց քոց, Մո՛ղ սմայ զամենայն յանցանս սորայ, զոր մեզաւ առաջի քո՝ ի գիտութեան եւ յանգիտութեան, քանզի հաւատաց սայ յամենասուրբ երրորդութիւնդ՝ ի ձեռն միածնի քո Տեառն մերոյ եւ փրկչիդ Յիսուսի Քրիստոսի, Ընդ որում եւ որոյ զոհութիւն եւ աւրհնութիւն վերընծայի քեզ՝ Հաւր եւ կենդանարար Սուրբ Հոգւոյդ այժմ եւ՚՚:*

Խաղաղութիւն ամենեցու[ն].

ՃՂԳ. *Աստուած ճշմարտութեան եւ Տէր ողորմութեան, հա՛յց ի պատրաստ բնակութենէ քումմէ ի պաղատանս ժողովրդեանս*[1]*, զոր |գ.293բ| մատուցանեմք հաւատացեալքս*[2] *վասն ծառայիս ք ս ան[ուն] քահանայի, զի զ ացուցեր*[3] *զմարդիկ ի հողէն սպասաւոր տեսանելի*[4] *վարադ էութեան*[5] *քո, զու կոչեցեր զնախամարդարէն Մովսէս*[6] *ի մաւրհնեա՛ զհոգս գայս, զի մտանելով ի սայ ոսկերաց սորայ, ընկալցի զբարւոք հանգիստն յառատ բարերարութենէ քումմէ: Եւ առաքեա՛ զհրեշտակ խաղաղութեան քո, որ ընկալցի զսայ յաթիւանս սրբոց քոց, Մո՛ղ սմայ զամենայն յանցանս սորայ, զոր մեզաւ առաջի քո՝ ի գիտութեան եւ յանգիտութեան, քանզի հաւատաց սայ յամենասուրբ երրորդութիւնդ՝ ի ձեռն միածնի քո Տեառն մերոյ եւ փրկչիդ Յիսուսի Քրիստոսի, Ընդ որում եւ որոյ զոհութիւն եւ աւրհնութիւն վերընծայի քեզ՝ Հաւր եւ կենդանարար Սուրբ Հոգւոյդ այժմ եւ՚՚:*

---

1 Ա. ժողովրդեան քո
2 Ա. հաւատով
3 Ա. կարգեցեր
4 Ա. հողեղէն սպասաւորս անտանելի] ի հողէն սպասաւոր տեսանելի
5 Ա. էութեանդ
6 Ա. > մովսէս

բենւոյն ձայնիւդ[1] *քո, եւ առաքեցեր զնայ փրկիչ ժողովրդեան քո, զու ընտրեցեր*[2] *զԱհարովն եւ զորդի*[3] *նորա ի պաշտաւն սրբութեան*[4] *եւ փառաւորեցեր զնայ մեծարեալ աւծմամբ եւ վակասակիր պսակովք քոյին*[5] *տեսչութեամբ, հրամայեցեր*[6] *նմայ ելանել ի լեառն*[7] *եւ աւանդեցեր*[8] *զհոգի նորա առ քեզ, եւ ընդ*[9] *ամբածածուկ աջովդ*[10] *քո ամփոփեցեր զմարմին նորա: Եւ ահա այժմ ծառայս քո եւ առաջնորդ, զոր ընտրեցեր հաւատի քո ի*[11] *գլուխ ժողովրդեան*[12]*, կատարեաց զասպարէզ նախաշաւիղ աւրինադրութեան քո, եւ ճեպեաց հոգի սորայ ըստ հրամանի կոչման քում*[13]*, հանդուցեալ ի տաժանմանց*[14] *մարմնական աղեաիւց: Արդ, աղաչեմք զգթութիւն քո, Տէ՛ր, ընկա՛լ զսայ յանտրտում ուրախութիւնսդ*[15]*, եւ զսուրբ|գ.294ա|ճացո՛յ զՀոգի սորայ յանանց խոստմանց քոց վայելս*[16]*: Յիշեա՛, Տէ՛ր, զուխտ եւ զժառանգութիւն*[17] *քո, զոր փրկեցեր աբեամբդ*[18] *քո, աւրհնեա՛*[19]*, Տէ՛ր, զընակութիւն սորա եւ զոսկերս եւ*[20] *պահպանական աջովդ*[21] *քո, վերակացու լե՛ր հոգւոյ եւ մարմնոյ սորայ*[22]*, զի զու ես ժողովրան քոյոց*[23] *կամարարաց եւ չտեմարան անկողոպտելի*[24]*, որ ամփոփես նախագահութեամբ*[25] *զվաստակաւորս*[26] *քո եւ հանգուցանես ի զրգանս մշտնջենաւոր փափկութեանդ*[27]*, որ մնայ*[28] *եւ պահի յուսացելոց*[29] *ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր, եւ զմեզ արժանաւորս առ՛ դնալ ի ճանապարհս*[30] *քո եւ ի դէպ ժամանակի*[31] *ընդ նոսին գոհացողական երգով փառաւորել զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հո-*

---

1 Ա. մորենոյն բանիւք
2 Ա. ընդրեցեր
3 Ա. զորդիս
4 Ա. սրբութեանց
5 Ա. պատմուճանաւն քոին] պսակովք քոյին
6 Ա. եւ հրամանեցեր
7 Ա. լեառնն
8 Ա. աւանդէցեր
9 Ա. անդ
10 Ա. աջով
11 Ա. առաջնորդ հաւատի քո, զորս ընդրեցեր
12 Ա. ժողովրդեան քո
13 Ա. քո
14 Ա. տարժանման
15 Ա. քո ուրախութիւնսդ
16 Ա. վահլսա
17 Ա. զուխտս եւ զժառանգութիւնս
18 Ա. արեամբ
19 Ա. աւրհնեա՛յ
20 Ա. > եւ
21 Ա. աջով
22 Ա. հոգոյ սորա եւ մարմնոյ
23 Ա. քոոց
24 Ա. անկապատելի
25 Ա. աճփոփես նախագոհութեամբ
26 Ա. զժողովուրդս] զվաստակաւորս
27 Ա. մշտնջենաւորաճս զրախտին փափկութեան
28 Ա. մնա
29 Ա. > եւ պահի յուսացելոց
30 Ա. հաճոյս] ճանապարհս
31 Ա. ժամանակի + ընդ սուրբս քո հասանել ի խոստացեալ հանգիստն եւ

դիդ[1] *այժմ եւ միշտ եւ [յաւիտեանս]:*

Շարական. *Ա՛րարի՛չ և՛ մա՛րդա՛՛սէ՛ր, անո՛խա[կալ եւ բարեգութ]: Հոգւոց հանգուցե[լոց]: Քրիստոս Որդի Աստուծոյ: Հայր մե[ր]:* Եւ ապա այս կանոն կատարի. սաղմոս, կցուրդ *[ԱԺԼ·161]. Իշխանք հալածեցին զիս ի նանիր: Փ. [ԱԺԼ·121]*[2] *Արարի՛չ իրաւունս եւ արդարու[թիւն]:*

ՄԱՀ ԲԹ.ԱՆ ՄԱՐԳԱՐԷԻՑՆ

228. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅՈՎՍԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ *[Ժ·12]. Այսպէս ասէ Տէր. «Սերմանեցէ՛ք զարդարութիւն*[3]*, եւ հընձեցէ՛ք զպտուղ*[4] *կենաց. լուսաւոր արարէ՛ք ձեզ զլոյս գիտութեան. խնդրեցէ՛ք զՏէր՝ մին|Գ.294բ|չեւ եկեսցէ*[5] *ձեզ արդիւնք արդարութեան»:*

ՄԱՀ ՈՎՍԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ

228ա. *Ովսէ էր ի Բեթլամովթայ, ի ցեղէն Իսաքարայ: Շատ մարգարէացաւ ի վերայ Իսրայէլի, մեռաւ խաղաղութեամբ եւ թաղեցաւ յերկրի իւրում փառաւորապէս: Եւ ետ նշան, եթէ եկեսցէ Տէր յերկիր եւ ընդ մարդկան չրջեսցի, եւ կաղնին որ ի Սելով, բաժանեսցի յերկոտասան մասն եւ եղիցի երկոտասան կաղնի: եւ գտհետ երթիցեն եւ հնադանդեսցին երեւելոյն Աստուծոյ. եւ նովաւ կեցցէ ամենայն մարդ:*

229. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՄՈՎՍԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ *[Ւ·10, 13-14]. Այսպէս ասէ Տէր. «*[10] *Առեցին ի դրունս զյանդիմանիչս, եւ զբանս սուրբս պիղծ*[6] *արարին:* [13] *վասն այնորիկ որ իմաստունն է՝ ի ժամանակին յայնմիկ լռեսցէ, զի ժամանակն չար է:* [14] *Խնդրեցէ՛ք զբարի եւ մի՛ զչար՝ զկեցջիք*[7]*. եւ եղիցի ընդ ձեզ Տէր*[8] *Աստուած ամենակալ*[9]*»:*

ՄԱՀ ԱՄՈՎՍԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ

229ա. *Ամովս էր ի Թեկուայ, եւ Ամասիայ արքայ բազում անդամ կոչկոճէր զնայ. եւ յետոյ սպան զնա որդի նորա՝ բակեղբ ջաղջաղխեալ զծամելիսն. որ ոդ-*
ւով եկն կիր իւր, եւ յետ սակաւ աւ , մեռաւ եւ |Գ.295ա| թաղեցաւ անդ:

230. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՄԻՔԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ *[Ւ·7-9]. «Այլ ես Տեառն ակն կալայց եւ*[10] *սպասեցից Աստուծոյ փրկչին*[1] *իմոյ, եւ լուիցէ ինձ Տէր Աստուած իմ:* [8] *Մի՛ ոտնահար*[2] *լինիք ինձ, թշնամի՛ք*[3] *իմ, զի գլորեցայ՝ միւս անդամ կանգնեցայց, եւ եթէ*[4] *նստայց ի խաւարի՝ Տէր է իմ լոյս:* [9] *Բարկութեան Տեառն համբերեցից, զի մեղայ նմայ. մինչեւ արդարացուսցէ զդատաստանս*[5] *իմ, եւ արասցէ ինձ իրաւունս, եւ հանցէ զիս ի լոյս. եւ տեսից զարդարութիւն նորա:*

ՄԱՀ ՄԻՔԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ

230ա. *Միքիաս էր ի Մոսորովթայ, ի ցեղէն Եփրեմի, եւ բազում ինչ արարեալ նորա ընդ Աքայաբ, եւ յետոյ սպանաւ յԱրամայ որդւոյ նորա, ընկեցիկ եղեալ ի վաղխէ, վասն զի յանդիմանեալ էր զնայ ի վերայ ամբարշտութեան հաւր իւրոյ, եւ թաղեցաւ յերկրի իւրում, մաւտ ի չիրիմս յենակիմայ:*

231. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅՈՎԵԼԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ *[Ւ·12-13]. Այսպէս ասէ Տէր. «Դարձարո՛ւք առ իս յամենայն սրտէ ձերմէ, պահաւք եւ լալաւք, սգով*[6] *եւ կոծով*[7]*:* [13] *Պատառեցէ՛ք զսիրտս ձեր, եւ մի՛ զհանդերձս, եւ դարձարո՛ւք առ Տէր Աստուած ձեր, զի ողորմած է եւ գթած*[8]*, երկայնա|Գ.295բ|միտ եւ բազումողորմ, եւ զղջանայ*[9] *ի վերայ չարեաց մարդկան»:*

ՄԱՀ ՅՈՎԵԼԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ

231ա. *Յովէլ էր յազգէն Ռուբենի. մարգարէացաւ վասն սովոյ եւ նուազութեան զոհից, եւ վասն չարչարանաց մարգարէին արդարո, եւ թէ նովաւ նորոգին ամենայն արարածք ի փրկութիւն: Մեռաւ խաղաղութեամբ եւ թաղեցաւ յագարակի իւրում փառաւորապէս:*

232. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱԲԴԻՈՒ ՄԱՐԳԱՐԷԷ *[21]. Այսպէս ասէ Տէր. «Ելցեն*[10] *ապրեալք ի լեռնէն Սիովնի*[11]*՝ առնուլ վրէժս*[12] *ի լեռնէ*[13] *Եսաւա*[14]*, եւ եղիցի Տեառն արքայութիւն»:*

ՄԱՀ ԱԲԴԻՈՒ ՄԱՐԳԱՐԷԻՆ

232ա. *Աբդիու էր յերկրէն Սիկիմայ, յագարակէն Բեթքարիմայ: Սայ էր աշակերտ եղիայի, բազում վիշտս կրեաց վասն նորա՝ զի ապրեցուսցէ զնայ: Սայ էր երբորդ*

---

[1] *Ա հոգին*
[2] *Ա զ· ԱԺԼ·121 Ընդդէմ երեւելոյն եւ արդարոյն*
[3] *Ս ձեզ յարդարութիւն*
[4] *Ս հնձեցէք պտուղ*
[5] *Ս եկեսցեն*
[6] *Ս պիղծս*
[7] *Ս զի կեցջիք] զկեցջիք*
[8] *Ս տէր աստուած*
[9] *Ս ամենակալ + զոր աւրինակ ասացէք*
[10] *Ս > եւ*
[1] *Ս փրկչի*
[2] *Ս ոտնհար*
[3] *Ս լինիր ինձ թշնամի*
[4] *Ս զի թէ] եւ եթէ*
[5] *Ս զդատաստան*
[6] *Ս լալով (> սգով)*
[7] *Ս կոծելով*
[8] *Ս ողորմած եւ գթած է*
[9] *Ս զղջանայ*
[10] *Ս եւ ելցեն*
[11] *Ս լեռնէ սիոնի*
[12] *Ս վրէժ*
[13] *Ս լեռնէն*
[14] *Ս եսաւայ*

յիսնապետ, յոր խնայեաց Եղիայ եւ էջ առ Աքաայաբփ: Եւ յետոյ թողեալ զապաստաւորութիւն արքայի եւ մարգարէա[նա]յր: Մեռաւ խաղաղութեամբ եւ թաղեցաւ առ հարս իւր:

ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ԵԻ ՄԱՀ ՅՈՎՆԱՆՈՒ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

233. *Յովնան էր յերկրէն Կաբիայթարիմայ, որ է մերձ յԱպովտոս, ի քաղաքն այլազգեաց, ի ծովեզերին, եւ ըն|Գ.296ա|կեցիկ հղեալ ի կիտէն արտաքս, չոգաւ ի Նինուէ, եւ անտի դարձեալ ոչ մնաց ի յերկրի իւրում, այլ առեալ զմայր իւր, եւ չոգաւ պանդխտեցաւ ի Սուր՝ ի գաւառին այլազգեաց, ընդ հեթանոսս, քանզի ասէր թէ. Այսպէս բարձից զնախատինս իմ, զի ատեցի ի մարգարէանալն իմում վասն Նինուէի մեծի քաղաքին: Յայնժամ յանդիմանէր Եղիայ զԱքայաբփ եւ զկին նորա զեզաբէլ, եւ կոչեցեալ սով ի վերայ երկրի, վասն որոյ փախուցեալ եկն ի Սարեփթայ, եւ եդիտ անդ զայրին հանդերձ որդւովն, եւ բնակեցաւ անդ Եղիայ, քանզի ոչ կամէր լինել ընդ անթլփատսն: Եւ աւրհնեաց զնոսա վասն աւտարբնակալութեանն, քանզի յառաջագոյն ճանաչէր զնոսա ի վաղուց հետէ: Զորոյ զորդին յարոյց Աստուած ի մեռելոց ի ձեռն Եղիայի, կամեցաւ Աստուած ցուցանել նմա, եթէ ոչ ոք կարէ փախչել յԱստուծոյ: Եւ յարուցեալ Յովնան, չոտ սովոյն եկն յերկիրն Յուդայ. եւ մեռաւ մայր նորա ի ճանապարհին, եւ թաղեաց զնա մաւտ ի կաղնին Գեբովրայ, եւ բնակեաց Յովնան յերկրին Սա|Գ.296բ|րարայ եւ մեռաւ անդ, եւ թաղեցաւ յերկրին կենագայ գաւառսրին, յաւուրս անիշխանութեան: Եւ ետ նշան երուսաղէմայ, զի յորժամ տեսցեն զքար՝ զի գոչեցեալ, եւ զբոտոտ՝ զի ի փայտէ ազաղակեցեալ՝ մերձ լինել գիրկութիւն, յայնժամ տեսցեն զերուսաղէմ տապալեալ ի հիմանց, եւ մոցեն ի նայ հեթանոսք յերկրպագութիւն. եւ առեալ զքարինս նորա, դիցեն ի կողմն արեւմտից, եւ անդ լիցի երկրպագութիւն աւծելոյն, վասն պղծելոյն երուսաղէմի եւ աւերածոյն ի գաղանաց եւ յամենայն գարշելեաց, եւ յայնժամ եկեսցէ կաւարած ամենայն երկրի:*

234. ԸՐՑՈՒԱԾ Ի ՆԱԻՈՒՄԱՅ Մ ԱՐԷԷ [Ը. 7-9]. *«Բաղցր է Տէր՝ որոց սպասեն նմա յաւուր նեղութեան. եւ ճանաչէ զերկիւղածս իւր: 8 Եւ հեղեղաւ ճանապարհաց արտասցէ վախճան յարուցելոց ի վերայ նորա[1], եւ զթշնամիս նորա խաւար հալածեսցէ: 9 Զի՛նչ խորհեսցի ոք ի Տեառնէ[2], կատարած ինքն արասցէ. եւ ոչ խնդրեսցէ կրկին զնոյն վրէժխնդրութիւն ի նեղութեան»:*

[1] *U խորհիք զտեառնէ*

[11] *U > նորա*

ՄԱՀ ՆԱԻՈՒՄԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

234ա. *Նաւում էր յեղկեսայ, որ է յայնկոյս |Գ.297ա| Յորդանանու, ի Բեթաբրայ, ի ցեղէն Շմաւոնի: Սայ հանդերձ Յովնանու եւս նչան Նինուէի, թէ ի քաղցր ջրոյ եւ ի հրոյ գեհենականէ կորիցէ, որպէս եղեւն իսկ. զի ծովակն՝ որ չուրջ զնովաւ էր, հեղեղեաց զնայ եւ կորոյս, եւ հուր յանապատէ եկեալ զբարձաւանդակս նոցա այրեաց: Մեռաւ խաղաղութեամբ եւ թաղեցաւ յագարակի իւրում փառաւորապէս:*

235. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՄԲԱԿՈՒՄԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [Ը. 2-3]. *«Մինչ[2] յե՞րբ, Տէր, աղաղակիցեմ, եւ ոչ լուիցես. գոչեմ[3] առ քեզ զրկեալս[4], եւ ոչ փրկեսցես[5]: 3 Ընդէ՞ր ցուցեր ինձ աշխատութիւնս եւ վաստակս, տեսանել ինձ[6] զթշուառութիւն եւ զամբարշտութիւն[7]»:*

[2] *U մինչեւ*
[3] *U գոչիցեմ*
[4] *U զրկեալ*
[5] *U փրկիցես*
[6] *U > ինձ*
[7] *U զթշուառութիւն եւ զամպարշտութիւն*

ՄԱՀ ԱՄԲԱԿՈՒՄԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

235ա. *Ամբակում էր յազգէն Շմաւոնի, յագարակէն Բեսուքարայ: Սայ ետես յառաջագոյն գգեղութիւնն, եւ վասն աւերածոյն երուսաղէմի սգացաւ յոյժ: Եւ յորժամ եկն Նաբուգոդոնոսոր յերուսաղէմ, փախեաւ յՈւստրակինայ, եւ եղեւ պանդուխտ յերկրին Իսմայելի: Եւ իբրեւ զարձան քաղդէացիքն ի տեղիս իւրեանց, մնացորդք հրէից որ էին յերուսաղէմ, իջին յեգիւտոս: Յայնժամ դարձեալ |Գ.297բ| Ամբակում եկն յերկիր իւր եւ պաշտէր զհնձաւղս ագարակի իւրոյ: Իբրեւ առ զխորտիկն, մարգարէացաւ ընդդանեաց իւրոց եւ ասէ, եթէ. Երթամ ես յերկիր հեռաստան, եւ վաղվաղակի դառնամ եւ գամ, եւ թէ յամեցից՝ դուք տարէք ճաշ հնձաւղացն: Եւ երթեալ նորա ի Բաբելովն՝ ի ձեռն հրեշտակին, որ առաջնորդեաց նմա, եւ տարաւ զճաշն Դանիէլի: Դարձեալ չոգաւ առ հնձաւղսն եւ տարաւ նոցա այլ խորտիկս, ոչ յամեալ ինչ զսովորական ժամն: Եւ իմացաւ այնու, եթէ վաղվաղակի դարձցի ժողովուրդն ի Բաբելովնէ. եւ յետ երկուց ամաց դարձան: Եւ ետ Ամբակում նչան որոց ի Հրէաստանի, եթէ ի կատարածի մարգարէից Որդի Աստուծոյ յարիցէ եւ ուսուսցէ ի տաճարին, եւ որք հա-*

ւատան ի նա, տեսցեն զլոյս, եւ որք ոչ լսեն նմայ, եղեցին ի խաւարի: Եւ վասն վախճանի տաճարին յառաջագոյն ասացի, թէ յարեւմտից ազգաց աւերեսցի: Յայնժամ վարագոյր տաճարին, ասէ, ի մանր |Գ.298ա| ծուէնս պատառեսցի, եւ ելեալ Հոգւոյն Սրբոյ ի տաճարէն, եւ աղխաւեղագէսք երկուց սեանցն բարձցին, եւ դիցեն յանապատն, ուր ի սկզբանէ կառուցաւ խորանն վկայութեան: Եւ նոքաւք ծանիցի Տէր, եւ լուսաւորեսցէ զփախուցեալսն յաւձէն, եւ պատսպարեսցէ զնոսա յարդարութիւն յաւիտենից: Մեռաւ խաղաղութեամբ եւ թաղեցաւ յագարակի իւրում փառաւորապէս:

236. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՍՈՓՈՆԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [Ը· 7-8]. *«Երկերո՛ւք յերեսաց Տեառն Աստուծոյ ձերոյ[1], զի մերձ է աւր Տեառն, զի պատրաստեաց Տէր զզոհ[2] իւր, եւ հրաւիրեաց զկոչնականս իւր: 8 Եւ եղիցի յաւուր զոհի Տեառն խնդրեցից վրէժս[3] յիշխանաց եւ ի տանէ թագաւորին, եւ յամենեցունց[4], որ զգեցեալ են հանդերձս[5] աւտարս», ասէ Տէր ամենակալ:*

ՄԱՀ ՍՈՓՈՆԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

236ա. *Սոփոնիաս էր ի ցեղէն Շմաւոնի, յազարակէն Մարաթայ: Սայ մարգարէացաւ վասն քաղաքին Երուսաղէմի, եւ վասն փրկութեան մարդկան հեթանոսաց, եւ վասն ամաւթոյ ամբարշտաց, եւ պատառորին ամենայն չնչոյ Որդւոյն Աստուծոյ. մեռաւ խաղաղու|Գ.298բ|թեամբ եւ թաղեցաւ յագարակի իւրում փառաւորապէս:*

199. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՆԳԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [Ւ· 10]. *Այսպէս «ասէ Տէր ամենակալ: Ի[6] տեղւոջդ յայդմիկ տացի[7] խաղաղութիւն ոգւոց եւ[8] փրկութիւն ամենայնի, որ գործիցէ յարուցանել զտաճարդ զայդ»:*

ՄԱՀ ԱՆԳԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

199ա. *Անգէաս մարգարէ էր ի ցեղէն Ղեւեայ, եւ ծնաւ ի [illegible]ահայից անտի ի Բաբիլովն [illegible]ինչ դեռ մանուկն էր՝ եկն ի [illegible]լովնէ յերուսաղէմ եւ յայտնապէս մարգարեացաւ վասն դարձի ժողովրդեանն, եւ եռես զշինուածս տաճարին: Մեռաւ խաղաղութեամբ եւ թաղեցաւ յերուսաղէմ՝ ի գերեզմանս քահանայիցն:*

[1] *Ս > ձերոյ*
[2] *Ս զզոհս*
[3] *Ս զվրէժ*
[4] *Ս յամենայնէ*
[5] *Ս զհանդերձս*
[6] *Ս եւ ի*
[7] *Ս տայ + խաղաղութիւն՝ ասէ տէր ամենակալ. եւ*
[8] *Ս > եւ*

200. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԶԱՔԱՐԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [Ւ· 9-10]. *«Այսպէս ասէ Տէր ամենակալ. Դատաստան արդար դատեցարո՛ւք, եւ ողորմութիւն եւ գթութիւն արարէ՛ք իւրաքանչիւր ոք[1] եղբաւր իւրում[2]: 10 Զայրին եւ զպանդխտին, զորբն եւ զտնանկն մի՛ յաղթահարէք. եւ ոխս չարեաց ընդ[3] ընդերի[4] իւրում», ասէ Տէր ամենակալ:*

ՄԱՀ ԶԱՔԱՐԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

200ա. *Զաքարիաս էր յազգէն Ղեւեայ, եւ ծնաւ ի Կարգղի, յերկրին քաղդէացւոց, չատ |Գ.299ա| մարգարէացաւ վասն ժողովրդեանն: Եւ եւս նչան ի հաստատութիւն բանիցն, սա ասաց զՅովսեդեկեա, թէ ծնցի որդի եւ յերուսաղէմ քահանայասցի անարատութեամբ՝ յաւրինակ ճշմարիտ քահանայապետին: Սայ եւ զՍաղաթիէլ աւրհնեաց եւ անւանեաց Զաւրաբաբէլ: Եւ առ կիւրոսիւ եւս նչան եւ յաղթութիւն, եւ վասն սպասաւորութեան նորա յառաջագոյն ասաց՝ զոր առնելոց էր յերուսաղէմ, եւ աւրհնեաց զնոսա յոյժ, եւ զհանդերձեալսն յերուսաղէմ մարգարէացաւ վասն կատարածի նորին եւ զկաբանն հեթանոսաց, եւ վասն դատաստանի քահանայիցն եւ մարգարէից, եւ չաբաթուց, եւ վասն կրկին դատաստանին նչանակեաց: Մեռաւ խաղաղութեամբ ի բարւոք ծերութեանն, եւ թաղեցաւ մերձ յԱնգէ:*

[1] *Ս > ոք*
[2] *Ս իւրոյ*
[3] *Ս > ընդ*
[4] *Ս ընկերի*

237. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՄԱՂԱՔԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [Ւ· 6]. *Այսպէս ասէ Տէր. «Որդի փառաւոր առնէ զհայր, եւ ծառայ երկնչի ի Տեառնէ իւրմէ. իսկ արդ՝ եթէ հայր իմ, ո՞ւր են[5] փառք իմ. եւ եթէ Տէր եմ, ո՞ւր է պատիւն իմ, ասէ Տէր ամենակալ»:*

ՄԱՀ ՄԱՂԱՔԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

237ա. |Գ.299բ| *«Մաղաքիաս յետ դարձի գերութեանն ծնանի ի Սովփիրայ, յազգէն Ղեւեայ, եւ մինչ դեռ մանուկ էր, բարի վարս եցոյց յանձին: Եւ ամենայն ժողովուրդն պատուէին զնայ իբրեւ զանարատ եւ զհեզ, եւ կոչեցին զնայ Մաղաքիաս, որ թարգմանի հրեշտակ, քանզի էր զեղեցիկ տեսլեամբ, եւ որպէս ինքն ասաց ի մարգարէանալն իւրում, ի նմին աւուր երեւեալ հրեշտակ Տեառն, երկրորդեր զբանս նորա, եւ զհրեշտակն ոչ ոք տեսանէր յանարժանիցն, այլ զձայնն միայն լսէին. եւ եղեւ յաւուրս անիչխանութեան, որպէս եւ գրեալ է ի*

[5] *Ս եմ ես, ո՞ւր է] իմ ո՞ւր են*

Սիրափոտին, այս ինքն՝ ի Դատաւորացն: Եւ մինչ դեռ մանուկն էր, յաւելաւ առ Հարս իւր եւ թաղեցաւ յագարակի իւրում»:

Շարական. *Ես առացի վերանալ յինէն աւուրց իմոց, յով երթայցեմ ես այսաւր յառաջին յաւթիւմանին, զոր ոչ գիտէի, աւգնեա՛ եւ ինձ, Քրիստո՛ս, այսաւր յառաջին ճանապարհին, եւ ի միւսանգամ գալըստեանդ աւգնեա՛ ինձ: Եկն հհաս աւր վախճանի իմոյ: Ի մահիճս իմ նայեցայ*[1]*:*

Զողբս զամէն ասայ, գի շահաւէտ է:

Եւ ապա՝ *Հոգւոց: Քրիստոս Որդ[ի]: Հայր մե[ր]:*

Եւ այս կանոն կատարի. Շարական *ԲՋ. |Գ.300ա| Որ կոչեցեր առ քեզ, Տէ՛ր, ըզսիեզ[երս]:*

Եւ առեալ ոմն ի քահանայիցն հող ի ձեռն, եւ որ գլխաչն ունի ի ձեռինն, դրոշմէ եւ ասէ. *Յիշեա՛, Տէ՛ր, զի կաւ ըստեղծեր զիս, եւ յերկիր անդրէն մխւանդամ դարձուցանես զիս:* Եւ արկանէ խաչանման ի գերեզմանն, եւ դարձեալ առնու հող եւ աւրինէ ասելով. *Հող աւրհնութեան իջցէ ի գերեզմանն ծառայիս Աստուծոյ անուամբ Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ:* Եւ զայն եւս ձգէ ի գերեզմանն: Եւ ապա տեառնագրեն զդին ամենայն քահանայքն եւ իջուցանեն գմարմինն ի գերեզմանն: Եւ վարագոյր սփռեն ի վերայ՝ գի մի՛ տեսցեն գմարմինն: Եւ դարձեալ առնու բռամբն հող եւ խաչակնքեալ արկանէ ի վերայ մարմնոյն, ասելով. *Յիշեա՛ զի հող էիր եւ ի հող դարձցիս*[2]*:*

Եւ ասեն [շարական] ողբաձայն.

Մերձեցաւ անձն իմ ի հող, յորմէ ստեղծայ, քանզի պատուիրանաւն մեղայ, եւ ճաշակեցի ըզդառնութիւն մահու, Տէ՛ր, յո՛յս իմ, աւգնեա՛ ինձ[3]*:*

Սաղմոս. *[ՃԺԲ. 25]. Մերձեցաւ անձն իմ ի հող, [Տէ՛ր, կեցո՛ զիս ըստ բանի քումմ]:*

[Շարական]. *Զճանապարհըս քո ես ոչ պահեցի, քանզի ոչ ժամանեցի ապաշխարել, այլ հեղգացայ, այլ առ քեզ միայն պաղատիմ |Գ.300բ| Հայր երկնաւոր, Տէ՛ր, յոյս իմ, աւգնեա՛ ինձ*[4]*:*

Սաղմոս. *[ՃԺԲ. 29]. Զճանապարհս մեղաց [ի բաց ար նէն, եւ յաւրէնս քո ողորմեաց :*

[1] առատ խազագրուած է

[2] գրչի յիշ. (ի ցուցա՝ չնկատուած). *«Բայց այսպէս է գրեալ, թէ հող ո՛չ ասան ի վերայ մարմնոյն, այլ տախտակաւ ծածկեն: Իսկ մեք ոչ տեսաք այնպէս արարեալ ի մեր վարդապետացն: Եւ դու որ վայելողդ ես տառիս, եւ դիխաւոր ի հանդիսիս, որպէս հաճոյ թւի քեզ՝ այնպէս արայ, եւ մեղաւոր Ներսէսիս Աստուած ողորմի ասայ, ո՛վ կառավար, վասն սիրոյն Քրիստոսի»:*

[3] խազագրուած է

[4] խազագրուած է

[Սաղմոս]. *Աւրէնագէտ արա՛յ զիս, Տէ՛ր, ի ճանապարհի քումմ [ՃԺԲ. 33], քանզի խնդրեցի զալ առ քեզ, զառալ անդրէն ի հող, յորմէ ստեղծայ, այլ առ քեզ միայն պաղատիմ, Հա՛յր երկնաւոր, Տէ՛ր, յոյս իմ, աւգնեայ ինձ*[1]*:*

Սաղմոս *[ՃԺԲ. 33-4]. Աւրէնագէտ արա՛ [զիս, Տէ՛ր] ի ճա[պարհս իրաւանց քոց]:*

Մինչեւ ի դուրս ասայ զգոքողայս:

Եւ ծածկեն հողով զմարմինն մինչեւ ի կէս գերեզմանին:

Եւ ասեն ստողոգիս ողբաձայն *[ՁԻ. 7]. Եղին զիս ի դբի ներքնումն, ի խաւարի, եւ ի սուրերս մահու: [ՁԻ. 2]. Տէ՛ր Աստուած, փրկութեան իմոյ ի տուէ կա[պդացի եւ ի գիշերի ա]ռաջի քո*[2]*:*

Որքան կամիս եւ կարես՝ ձայնիւ ասա՛յ, եւ զայլն թիւ՝ մինչեւ ի յետին տունն:

[ՁԻ. 19]. Հեռի ար[արեր յինէն զբա]րեկամս իմ [եւ զծանաւթս իմ], վասն թշուառութեան իմոյ[3]*:*

203. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՑ *[Յ-Բ. ԻՀ. 31-33]. «Ո՞վ պատուեսցէ*[4] *յանդիման նորա զճանապարհ*[5] *նորա. եւ զոր ինչ ինքն գործեաց՝ ո՞վ*[6] *հատուսցէ նմայ: 32 Զի նայ ի գերեզմանս*[7] *դնաց, եւ ի տապանի աքնեցաւ: 33 եւ քաղցրացան նմայ խիճք հեղեղատի, |Գ.301ա| եւ զհետ նորա ամենայն մարդ գնասցէ, եւ յառաջ քան զնայ անթիւք»:*

196. ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ Ի ՏԻՄՈԹԵԱ ԹՂԹՈՑՆ Է ԸՆԹԵՐՑԻԱԾՈՒ *[Ա. Տ.Ի. Գ. 1-8]. «Զայս վկայութիւն դնեմ առաջի Աստուծոյ եւ Յիսուսի Քրիստոսի, որ դատելոց է զկենդանիս եւ զմեռեալս ի յայտնութեան իւրում եւ յարքայութեանն*[8]*. 2 եւ դու քարոզեա՛ զբանն, հա՛ս ի վերայ ժամու եւ տարաժամու, յանդիմանեա՛, սաստեա՛ եւ*[9] *մխիթարեա, ամենայն երկայնմտութեամբ եւ վարդապետութեամբ: 3 Զի*[10] *եկեսցէ ժամանակ, զի ողջմտութեան վարդապետութեանն ոչ անասցեն, այլ ըստ իւրաքանչիւր ցանկութեանց կուտեսցեն իւրեանց վարդապետս՝ ըստ մարմանջելոյ*[11] *լսելեաց իւրեանց. 4 եւ ի ճշմարտութենէ անտի դարձուցանիցեն զլսելիս, եւ յառասպելս կործանեսցին: 5 Այլ դու՝ զբաւարթ*[12] *կա՛ց յամենայնի,*

[6] *U ո] ով*

[7] *U եւ ինքն ի գերեզմանի] զի նայ ի գերեզմանս*

[8] *U յարքայութեան*

[9] *U > եւ*

[10] *U քանզի*

[11] *U մարմաջելոյ*

[12] *U գուարթ*

ճգնեա՛[1], զգործս աւետարանչի գործեա՛, զպաշտաւն[2] քո կատարեալ կալ: 6 Զի ես այսուհետեւ նուիրեալ եմ, եւ ժամանակ զարձի իմոյ հասեալ կայ: 7 Զբարւոք պատերազմն[3] պատերազմեցայ, զընթացան կատարեցի, զհաւատոն |Գ.301բ| պահեցի: 8 Այսուհետեւ կայ եւ[4] մնայ ինձ արդարութեան պսակն, զոր հատուսցէ ինձ Տէր յաւուր յայնմիկ արդար դատաւորն[5]. ոչ միայն ինձ, այլ եւ ամենայն հաւատացելոց[6] որ սիրեցին զյայտնութիւն նորա»:

Ալելուիայ.

190. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ՄԱԹԷՈՍԻ *[Ի֊ 31-46]. «Եւ յորժամ եկեսցէ Որդի մարդւոյ[7] փառաւք իւրովք[8], եւ ամենայն հրեշտակք ընդ նմա՛[9], յայնժամ նստցի յաթոռ փառաց իւրոց, 32 եւ ժողովեսցեն[10] առաջի նորա ամենայն ազգք[11], եւ մեկնեսցէ զնոսա ի միմեանց, որպէս հովիւ զի մեկնեա[12]*ցէ զաւդիսն[13] յայծեաց, 33 եւ կացուսցէ զաւդիսն ընդ յաջմէ[14] իւրմէ եւ զայծիսն ի ձախմէ: 34 Յայնժամ ասասցէ թագաւորն ցայնոսիկ որ ընդ աջմէն իցեն. Եկա՛յք, աւրհնեալք Հաւր իմոյ, ժառանգեցէ՛ք զպատրաստեալ ձեզ զարքայութիւնն[15] ի սկզբանէ աշխարհի. 35 զի քաղցեա[16], եւ եատուք ինձ ուտել, ծարաւեցի՝ եւ արբուցէ՛ք ինձ, աւտար էի, եւ ժողովեցէ՛ք զիս. 36 մերկ էի՝ եւ զգեցուցէ՛ք զիս, հիւանդ էի՝ եւ տեսէ՛ք զիս, ի բանտի էի՝ եւ եկի՛ք |Գ.302ա| առ իս: 37 Յայնժամ պատասխանի տացեն նմա արդարքն եւ ասասցեն. Տէ՛ր, ե՞րբ տեսաք զքեզ քաղցեալ՝ եւ կերակրեցաք, կամ ծարաւի՝ եւ արբուցաք, 38 ե՞րբ տեսաք զքեզ աւտար՝ եւ ժողովեցաք, կամ մերկ՝ եւ զգեցուցաք, 39 ե՞րբ տեսաք զքեզ հիւանդ կամ ի բանտի՝ եւ եկայք[17] առ քեզ: 40 Պատասխանի տացէ թագաւորն եւ ասէ[18]. Ամէն ասեմ ձեզ, որովհետեւ արարէ՛ք միում յեղբարցս[19] / արարէք: 41 Յայնժամ ասասցէ թագաւորն[20] եւ ցայնոսիկ, որ ընդ յահեկէն[1] իցեն. Երթայք յինէն, անիծեա՛լք, ի հուրն յաւիտենից[2], որ պատրաստեալ է սատանայի եւ հրեշտակաց նորա. 42 զի քաղցեա[3]՝ եւ ոչ եատուք ինձ ուտել, ծարաւեցի՝ եւ ոչ արբուցէք ինձ[4], 43 աւտար էի՝ եւ ոչ ժողովեցէք զիս, մերկ էի՝ եւ ոչ զգեցուցէք զիս, հիւանդ էի[5] եւ ի բանտի՝ եւ ոչ տեսէք զիս: 44 Յայնժամ պատասխանի տացեն նոքայ[6] եւ ասասցեն. Տէ՛ր, ե՞րբ տեսաք զքեզ քաղցեալ կամ ծարաւի, կամ աւտար, կամ մերկ, կամ հիւանդ, |Գ.302բ| կամ ի բանտի, եւ ոչ պաշտեցաք զքեզ: 45 Յայնժամ պատասխանի տացէ նոցա եւ ասասցէ. Ամէն ասեմ ձեզ, որովհետեւ ոչ արարէք միում ի փոքրկանցս յայսցանէ, եւ ոչ ինձ արարէք: 46 եւ երթիցեն նոքայ[7] ի տանջանսն յաւիտենականս, եւ արդարքն՝ ի կեանսն յաւիտենականս»:*

Շարական ԴԿ. *Որ յանըսաւեր ի լուսոյն ընկալար ըզ[ծագումն չնորհացդ]: Որ փարեցար ըզսաս[ելի պարանոցաւն զանմատոյց լուսոյն]: Որ ի կենդ[անի աղբերէն արբեր զըղխումն չնոր-*

[1] *Ս ճգնեաց*
[2] *Ս զպաշտաւնդ*
[3] *Ս պատերազմ*
[4] *Ս > եւ*
[5] *Ս արդարն դատաւոր*
[6] *Ս ամենեցուն] ամենայն հաւատացելոց*
[7] *ԱՍ մարդոյ*
[8] *Ա. հաւր իւրոյ] իւրովք*
[9] *Ա. հրեշտակաց սրբոց] հրեշտակք ընդ նմա՛յ*
[10] *Ա. ժողովեսցին*
[11] *Ա. ազգք երկրի*
[12] *Ա.* օրինակի թերի ընթերցուածն է, որ այստեղից ի վեր՝ ըստ Գ ձեռագրի
[13] *Ս զաւդիս*
[14] *Ս աջմէ*
[15] *Ս արքայութիւնն*
[16] *Ս քաղցեայ*
[17] *Ս եկաք*
[18] *Ս ասասցէ ցնոսա*
[19] *Ս յեղբարցս այսոցիկ փոքրկանց*
[20] *Ս > թագաւորն*

հաց]: Որ յանըսկիզբն ի Հաւ[րէ ընկալար զհոգի գիտութեան]: Որ անապա[կան բերան ոսկի. յորմէ աղբիւր կենաց հոսեալ]: Որ յանճառելին [մերձեալ ի լոյս հուպ երրորդութեանն]: Որ թիւ[8]:

Եւ զգեցոյ ոմն ի պատուական քահանայիցն շուրջառ եւ իջանէ ի գերեզմանն եւ կարդայ զԷր ընդ եղբարսն[9]:

198. ՀԱՆԳԻՍՏ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԱՒԵՏԱՐԱՆՉԻՆ.

Էր ընդ եղբարսն երանելին Յովհաննես մեծաւ ուրախութեամբ ի Տէր: Եւ յաւուր միում կիրակէի ի ժողովել եղբարցն սկսաւ խաւսել այսպէս. Եղբա՛րք իմ եւ ծառայակի՛ցք եւ ժառա[ն]գակի՛ցք իմ, եւ հաղորդք արքայութեանն, յիշեցէ՛ք, սիրելի՛ք իմ, որքա՞ն զաւրութիւնս ի ձեռն իմ ետ ձեզ Աստուած, որչա՞փ չընորհս, որպիսի՛ վարդապետութիւնս, վերակացութիւնս, հանդիստ, սպասաւորութիւնս, |Գ.303ա| փառս, հաւատս, միաբանութիւնս, պարգեւս, ձիրս, զոր տեսաք աչաւք եւ լուաք ականջաւք ձերովք, զտուեալն ձեզ ի Տեառնէ, ո՛չ ըստ մարմնոյ երեւեալ եւ լուեալ, այլ հոգւով բերկրեալ: Արդ, հաւատացէ՛ք ի նոսա, յիշելով զՏէր յամենայն ի գործս

[8] խազագրուած է
[9] Գրչի յիշ. «վա՛յ գծողիս՝ Ներսէսիս. Ռ. վա՛յ»

ձեր, գիտէք գխորհուրդ մատակարարութեանն, որ եղեն ի մարդիկ, թէ ո՛յր աղագաւ արար Տէր: Եւ այժմ ի ձեռս իմ աղաչեսցէ զձեզ Տէր, մնալ ձեզ առանց թշնամանաց, առանց նենգութեան, ա-նախատ, քանզի գիտէ զթշնամանանն, զանարգանս, զնենգութիւնս որ ի ձէնջ, գիտէ եւ զանառակութիւնն, ի սուտնգանելն ձեր ի սուրբ պատուիրանաց նորա: Արդ, մի՛ արամեսցի վասն ձեր բարերարն Աստուած, գթածն, ողորմածն, սուրբն, յըստակն, անարատն, անհիւթն, միայնն, մինն, անփոփոխն, ըստոյգն, աննենգն, անցաստումն, որ ի վեր է քան զամենայն ասելի եւ իմանալի անուանն Աստուծոյ: Եւ արդ, ուրախ լիցի Յիսուս ի բարւոք կրաւնաւորութեան ձերում, խնդասցէ ի սուրբ կեա|Գ.303բ|նս ձեր, հանդիցէ ի պարկեշտ վարս ձեր, անհոգ լիցի ի ժուժկալութեան ձերում, հաճեսցի ի միաբանութեան ձերում, ժպտեսցի ի զգաստութեանն ձեր, բերկրեսցի ի սիրելն զնայ: Զայս այժմ խաւսիմ ընդ ձեզ, եղբա՛րք, փութացեալ յառաջիկայ գործն ձեր կատարիլ ի Տէր, քանզի զի՞նչ ունիմ ասել ձեզ: Ունիք զԱստուծոյ ձերոյ զգրաւորականն, ունիք զբարերարութեան նորա զառուրս, ունիք զանհրաժեշտ նորա զգալուստն, զի թէ ոչ մեղանչիցէք յայսմ հետէ զան յանդիմանութեանն մեզաք, թողու ձեզ Տէր: Ապայ թէ ողորմութիւն գտեալ ի նմանէ եւ զարձեալ մեղիցէք, զառաջինն եւս խնդրէ ի ձէնջ, եւ ոչ ընկալչիք ողորմութիւն եւ մասն բարի ի Տեառնէ: Եւ զայս ասացեալ, եկաց յաղաւթս ամենեքումբք եւ ասէ. Ո՛վ Տէր ամենակալ, որ զպս[1]*ական զայս հիւսեցեր, Քրիստո՛ս, քոյով հիւսամարդ. Ո՞ որ զբազում ծաղիկս զայս յանթառամելի ծաղիկսզ քո յաւդեցեր: Ո՞ որ սերմե|Գ.304ա|անեցեր զկենարար բանս քո զայսոսիկ: Ո՞ որ միայնդ ես խնամակալ քոյոց ծառայից եւ բժիշկ որ ձրի բժշկես: Ո՞ որ միայնդ ես բարերար քոյոց ծառայից եւ անամբարտաւան: Ո՞ որ միայնդ ես ողորմած եւ մարդասէր: Ո՞ որ միայնդ ես փրկիչ եւ արդար: Ո՞ որ միշտ ես եւ յամենեսին, եւ յամենայն ուրէք մերձ Աստուած իմ Յիսուս: Դու քոյով պարգեւաւքդ ծածկեալ յուսովդ որ ի քեզ յուսացեալ, զի տես ամենայն ուրէք զչսաւսին մեքենայն:

Եւ ապա խնդրեաց հաց եւ բաժակ եւ ասէ. Զո՞ր աւրհնութիւնս կամ զո՞ր պատարագ եւ գոհութիւն ի վերայ հացիս եւ բաժակիս ասացուք: Այլ զքեզ՝ Յիսո՛ւս, միայն փառաւորեմք հանդերձ

[1] այստեղից ցվերջ Ա ձեռ-ը չուի, ապա այսուհետ՝ միայն ըստ ձեռ. Գ եւ Ս

Հարբ եւ Սուրբ Հոգւովդ, փառաւորեմք զմուտ, զարան քո, փառաւորեմք զյարութիւնն, որ ցուցաբեւ մեզ, փառաւորեմք զճանապարհն քո, փառաւորեմք զսերմն քո, զբանն, զչնորհն, զհաւան, զաղն, զմարգարիտն, զգանձն, զարբաւրն, զուսկանն, զմեծութիւնն: Որ վասն մեր կոչեցար Որդի մարդւոյ ճշմարտութիւն, հանպիստ, զի|Գ.304բ|տութիւն, զաւրութիւն, պատուիրան, համարձակութիւն, ազատութիւն, առ ի չարչն փախուստ: Զի դու ես, Տէ՛ր, արմատ անմահութեան եւ հիմն յաւիտենից, անուանելով զայս ամենայն վասն մեր, որպէս զի վասն մեր կոչեցեալ զքեզ այսոքիկ գիտասցուք զմեծ զօրութիւն քո, որ է անտես ի մեզ ի ժամանակիս յայսմիկ, եւ սրբոցն միայն տեսանելի ի միայնոջ քո մարդանալդ:

Եւ աւրհնեալ զհացն եւ զբաժակն, ետ նոցա, աղաւթս իւրաքանչիւր եղբարցն առնելով՝ արժանի լինել շնորհացն Տեառն: Եւ սրբոցն գոհութեամբ ճաշակեալ, եւ իւր նոյնպէս, եւ ասացեալ թէ. Եւ ինձ մասն ընդ ձեզ լիցի, խաղաղութիւն ընդ ձեզ եղիցի, սիրելի՛ք իմ: Ասէ ցԲիւրոս. Ա՛ռ ընդ քեզ երկուս յեղբարցդ, հանդերձ որդովք երկու եւ փայտատովք, եւ ե՛կ զկնի իմ: Եւ նայ առնէր զոր հրամայէր նմայ ծառայն Աստուծոյ Յովհաննէս. եւ ելեալ երանեւլին Յովհաննէս գնայր առաջի, եւ նոքայ զկնի, եւ բազմացն հրամայեաց երթալ ի բաց յինքենէ: |Գ.305ա| Եւ հասեալ ի չիրիմ եղբաւր մերում, ասէ ցպատանիսն. Բրեցէ՛ք, որդեա՛կք. եւ նոքայ բրէին, եւ ասէ. Խորագոյ լիցի բրածդ. եւ ինքն խաւսէր ընդ նոսա զբանն կենաց, եւ յորդորէր զեկեալսն ընդ իւր չինելով եւ հաստատելով ի գործն Տեառն, եւ աղաւթս առնելով ի վերայ իւրաքանչիւր ուրուք ամենեցուն, եւ մեք ոչ ինչ իմացաք ամենեւին: Եւ իբրեւ կատարեցաք զբրածն՝ չուրջանակաւ, որպէս կամէր, մերկանայր երանելին զհանդերձն զոր ունէր, եւ միայն նափորատամբն կացեալ ի խորութեան բրածին, համբարձ զձեռսն իւր ի վեր, եկաց յաղաւթս առ Տէր եւ ասէ.

Ո՛վ Տէր Աստուած, արարի՛չ ամենայնի, որ ընտրեցեր զմեզ յառաքելութիւն ազգաց, ո՛վ Տէր, որ առաքեցեր զմեզ քարոզել յաշխարհս, ո՞ որ ոչ երբեք դադարես ի խնամոց, այլ միշտ կեցուցանես զկարողսն: Ո՞ որ ի ձեռն ամենայն բնութեանց զքեզ ծանուցեր Աստուած: Ո՞ որ եւ անասնոց անգամ քարոզեցար Աստուած: Ո՞ որ եւ զանապատացեալ հոգին զգաւն եւ հանդարտ |Գ.305բ| արարեր: Ո՞ որ ծարաւելոյն նմայ քոյով բանիւդ զքեզ իսկ եառեր: Ո՞ որ մեռելոյն

նմա արագ յայտնեցար: Ո՛ որ ընկղմելոյն նմա յանաւրէնութեան արագ աւրէնս ցուցար: Ո՛ որ հերքեցելոյն ի սատանայէ ընծայեցար փրկիչ: Ո՛ որ ի քեզ ապաւինելոյն տուաւ յաղթութիւն ընդդէմ հաւառակորդին: Ո՛ որ եառւր նմայ զքո ձեռնդ եւ յարուցեր ի դժոխական իրաց: Ո՛ որ ոչ թողեր զնայ ըստ մարմնոյ կրաւնաւորիլ: Ո՛ որ ցուցեր նմայ զթշնամին իւր: Ո՛ որ զգիտութիւն քո սուրբ ցուցեր սրբելեաց քոց: Ո՛ որ Հայրդ ես ի վեր քան զերկինս, եւ Աստուած երկնաւորաց եւ երկրաւորաց: Ո՛ որ աւրէնդ ես եթերականաց, եւ աւդականաց ընթացք, երկնաւորաց պահապան եւ երկիւղ սանդարամետականաց: Ընկա՛լ զհոգի ծառայի քո Յովհաննու՝ թերեւս արժանի եղելոյ ի քէն ողորմութեան: Ո՛ Տէ՛ր, որ եւ զիս պահեցեր անմերձ ի խառնակնութենէ կանաց: Ո՛ որ եւ հայել ինձ ի կին մարդ ծանր զրեցեր: Ո՛ որ յառ ժամանա|Գ.306ա|կեայ կենացս փրկեցեր զիս, եւ ի մշանջենաւորականն առաջնորդեցեր: Ո՛ որ ի մարմնաւոր աղտեղութենէս որոշեցեր զիս: Ո՛ որ ի դառն մահւանէ ազատեցեր զիս եւ ի քեզ միայն հաստատեցեր: Ո՛ որ զծածուկ ախտ հոգւոյ իմոյ սանձեցեր, եւ զյայտնի գործս նորա խափանեցեր: Ո՛ որ նեղեցեր եւ հալածեցեր զիսաւարն որ յիս: Ո՛ որ անբիծ զճանապարհն իմ առ քեզ հաստատեցեր: Ո՛ որ առանց սայթաքելոյ պահեցեր զշաւիղս իմ որ ի քեզ: Ո՛ որ զսուրբ գիտութիւն որ ի քէն սահմանեցեր ինձ: Ո՛ որ արժանաւոր գործոց մեծ վարձս հատուցանես: Ո՛ որ եղեր յոգւոջ իմում՝ մի՛ ինչ ստացուածս պատուական քան զքեզ համարել: Եւ արդ, Տէ՛ր իմ Յիսուս, զմատաղ կարարութիւնն զոր ընկալայ ի քէն կատարեցի, արժանի արա՛յ զիս քում հանգստեանդ, զքո ողորմութիւնդ չնորհեա՛ ինձ, որ է անփախուստ եւ անճառ փրկութիւն: Եւ արդ, ի գալս իմում առ քեզ, ընկրկեսցի հուրն, վանեսցի խաւարն |Գ.306բ| համրասցի հնոցն, շիջցի գեհենն: Ամաչեսցեն հրեշտակք չարին, երկիցեն դեւք, զըմբռնեսցին իշխանքն, ընկճեսցին զաւրութիւնքն, աջակողմեանքն կացցեն, ձախակողմեանքն մի՛ մնասցեն, բանսարկուն պապանձեսցի, սատանայ զարհուրեսցի, սրտմտութիւն նորա տկեսցի, մոլորութիւն նորա դադարեսցի, տանջանարանք նորա պատկառեսցին, յարձակումն նորա սպասցի, մանկունք նորա չարչարեսցին, եւ ամենայն արմատ նորա տարակուսեսցին: Եւ տո՛ւր ինձ զճանապարհն ճշմարտութեան որ առ քեզ գայ, անբասիր եւ անբռնադատ վճարիլ: Առնուլ զայն որ խոստացար այնոցիկ որք սրբութեամբ սիրեցին զքեզ, Տէ՛ր ամենակալ:

Եւ ապայ կնքեալ զինքն եւ ասաց, թէ՝ Դու լե՛ր ընդ իմ, Տէ՛ր իմ Յիսուս Քրիստոս: Եւ կոդմնեցաւ ի խորափոին, ուր զհանդերձն տարածեաց, եւ ասաց. Խաղաղութիւն ընդ ձեզ, եղբա՛րք իմ սիրելիք, եւ մինչդեռ մեք խնդութեամբ եւ ահիւ լցեալ էաք, աւանդեաց զհոգին սուրբ առաքեալն եւ աւետա|Գ.307ա|րանիչն Յովհաննէս ի փառս Աստուծոյ: Զի ամենասուրբ երրորդութեանն վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ եւ միշտ եւ [յաւիտեանս]:

Եւ ծածկեն հողով եւ ասեն [շարականք].

Հաւատ ունելով հոգի [խաղաղութեան]. Գ. հետ:

Մերձեցաւ անձն իմ ի հող, յոր[մէ ստեղծայ]:

Գալոց է միածինն փողով եւ փա[ռաւք Հաւր]:

Կ. Յորժամ գաս փառաւք Հաւր [դատել զտիեզերս ամենայն]:

Ընդ Քրիստոսի պահելով յաղթ[ող լիցուք փորձողին]:

Եւ ասեն. Փառք ի բարձունս Աստուծոյ:

Ժամահարաւ: Եւ ապա՝ Որ թիւ:

205. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ՂՈՒԿԱՍՈՒ [ԺՒ·32–40]. «Մի՛ երկնչիր, հա՛ւտ փոքրիկ, զի հաճեցաւ Հայր ձեր տալ ձեզ զարքայութիւնն: 33 Վաճառեցէ՛ք զինչս ձեր եւ տո՛ւք ողորմութին, եւ արարէ՛ք ձեզ քսակ առանց հնանալոյ, գանձ անպակաս յերկինս. որ[1] ո՛չ գող մերձենայ եւ ո՛չ ցեց ապականէ: 34 Զի ուր գանձք ձեր են[2], անդ եւ սիրտք ձեր եղիցին: 35 Եղիցին գաւտիք ձեր պնդեալ ընդ մէջս, եւ ճրագունք լուցեալք: 36 Եւ դուք նմանողք[3] մարդկան, որ ակն ունիցին տեառն իւրեանց՝ թէ ե՞րբ դառնայցէ ի հարսանեացն[4], զի յորժամ գայցէ եւ բախիցէ, վաղվաղակի բանայցեն նմա: 37 Երանի իցէ ծառայիցն այնոցիկ, զորս եւ կեալ Տէրն գտանիցէ արթուն[5]: Ամէն ասեմ ձեզ՝ զի գաւտի ընդ մէջ ածցէ, եւ բազմեցուսցէ զնոսայ, եւ |Գ.307բ| անցեալ պաշտիցէ զնոսայ: 38 Եւ եթէ յերկրորդ կամ յերրորդ պահու եկեսցէ եւ գտանիցէ[6] այնպէս, երանելիք[7] են ծառայքն այնոքիկ: 39 Բայց զայս[8] գիտասջիք, եթէ գիտէր տանուտէրն յորում պահու[9] գող գայ, չթայր թոյլ ական հատանել ի տան իւրում: 40 Եւ դո՛ւք եղերո՛ւք պատրաստք, զի յորում ժամու ոչ կարծիցէք, գայ Որդի մարդւոյ[10]»:

Փառք եւ պատիւ եւ երկրպագութիւն:

---

[1] *Ս ուր] որ*
[2] *Ս գանձն ձեր է*
[3] *Ս նմանաւղք*
[4] *Ս հարսանեաց*
[5] *Ս գտցէ արթունս*
[6] *Ս գտցէ*
[7] *Ս երանելի*
[8] *Ս զայն*
[9] *Ս ժամու] պահու*
[10] *Ս մարդոյ*

Եւ ապա ասայ

զԳԱՆՁՍ Ի ՄԱՆԻԷԼ ԲԸՋՆԵՑՈՅ[1]

Մեծ եւ հզաւր անուն հրաշալի,
հայր համայնից Աստուած կենդանի:
Բանդ ի Հաւրէ ծոցածին Որդի,
Հոգիդ բըղխումն եւ աղբեր բարի:
Էրեք անձինք բնութեամբ միակի,
անքակ 'ւ անորիչ անբաժանելի:
Անհաս, անսկիզբն եւ անքննելի,
անճառ, անպատում եւ անզննելի:
Որ եսդ յերկինս 'ւ յամենայն երկրի,
ի բարձր եւ ի խոր 'ւ յամենայն տեղի:
Քո բարձրութիւնդ անհասանելի,
եւ խորութիւնդ է անքննելի:
Քո մեծութիւնդ է անպատմելի,
եւ զաւրութիւնդ է անչափելի:
Դու առաջին, միջին եւ վերջին,
անվերջ, անվախճան 'ւ անծերանալի:
դու |Գ.308ա| տէր Ադամայ, ստեղծաւղ Եւայի,
յանմահութիւն ի դրախտն ադենի:
Աւճապատիր խաբմամբ ջամբողի,
դարճոյց ի հող զբնութիւնս կրկնակի:
Զոր պատահեաց այժըմ մեզ յայտնի,
եւ պատւական Հաւր այս մեզ բարի:
Ահա ընկա՛լ, Տէ՛ր Յիսուս Քրիստոս,
զայս տէրըս մեր ի քում խորանիդ. աղաչեմք:
Աստուած անեղ անուն անսահման,
եւ սահմանիչ էիցս ամենայն:
Որ արարեր ըզմարդն անձնիշխան,
լինել պատկեր քեզ ի նմանութեան:
Եւ ի չորից տարերց բաղկանան,
զմեզ կազմեցեր չորս եղանական:
Գարուն յայտնէ զծաղիկ մանկութեան,
ամառն ըզխայտ ալեւորութեան:
Աշունն աւրինակ խորին ծերութեան,
ձմեռն աւրինակ մեր մեռելութեան:
Որով մեռաւ հայրըն մեր Ադամ,
ի սուտնգանելն ըզքոյդ հրաման:
Եւ զմեզ արար մահու պարտական,
դաներարանիլ ի հող 'ւ ի տապան:
Զչորս եղանակ մահու ահման
մեզ ճաշակիլ յոչ կամ[illegible]ան:
Զմահ բընական նախախնամական,
զպատահական զպատուհասական:
Զոր այժմ եւ տէրս այս |Գ.308բ| մեր պատուական,
պատահեցաւ յանկարծ այս մահուան:
Դու, Տէ՛ր, ընկա՛լ յերկնային խորան,
քո ընտրելոց սըրբոցն յաւիտեան,

[1] ստ. լս. «*Գանձ թագման քահանայիցն. |Գ.308ա| ասա՛յ, զի անհաս է ի մտաց հոգեղինաց*». գանձս խազագրուած է, բայց՝ ո՛չ առատ

Ահա ընդ՛:
Նախ 'ւ առաջին սուրբ հարցն ի գըրի,
յիշեմք ըզմահն որ պատմաբանի:
Մեծն Աբրահամ հայրըն հաւատի,
մեռեալ թաղւի ի յայրն Եփրեմի:
եւ Իսահակ սուրբ նորին որդի,
ընդ ջըրհորով տեսեանն ամփոփի:
Իսկ Իսրայէղ Յակոբ սքանչելի
կայ ի Քանան յերկրին պահեստի:
Եւ սուրբն Յովսէփ տիպըն ցանկալի
կայ ի Սիկիմ ըստացեալ հայրենի:
Մեծըն Մովսէս անյայտ կայ ի գըի,
յերկիր Մովաբու ի Փեգովրայիր:
Յեսու Նաւեայ կոյս ըսքանչելի
ի Թամնասքար լերինն ամփոփի:
Սուրբն Ահարոն հին քահանայի
կայ ամփոփեալ լեառըն Հովրայի:
Դաւիթ տեառնահայր Սողոմոն որդի
կայ ի Պաղեստին, մերձ ընդ Սիովնի:
Իսկ այս տէրըս պատւաւոր տեղի,
մերձ յաստուածաբնակ տաճարս յայս թաղւի
Ահա ընդ՛:
Վերըստին է պարտ յիշել յապագայ,
ըզմահացելոց նախնեաց գերակայ:
Ովսէ յազգէն էր Իսաքարայ,
յերկիր Բելմով|Գ.309ա|թայ մեռեալ թաղւի նայ:
Ամովս Թեկւացի տանջեալ յՈվրամայ,
մեռեալ թաղւի յերկիր իւր Թեկւայ:
Մաղաքիաս ի յազգէն Ղեւեայ,
տիս մանկութեան գեղջն իւր թաղւի նայ:
Յունան Ամաթեայ յերկրին Գաբիաթարիմայ,
Սարբայ յերկրին մեռեալ թաղւի նայ:
Սուրբ Զաքարայ ընտրեալ քահանայ
մերձ Անգէի Սաղիմ թաղւի նայ:
Իսկ այս տէրըս մեր յաւրինակ նոցա,
թաղեցաւ ի սուրբ տեղիս գերակայ:
Ա[րդ, ընկալ]՛՛:
Իսկ տէրըս մեր այս սուրբ եւ բարի,
որ Աստուծոյ Հոգովն էր ի լի,
իմաստութեամբն էր Սողոմոնի,
եւ գիտութեամբն Արտխատոտելի:
Վարժեալ յիմաստըս Պղատոնի,
'ւ ի հըմտութիւնըս Սոկրատայի:
Շնորհաւք հանգոյն սուրբ Դիոնէսի,
ուսմամբ ունէր զԱնյաղթին Դաւթի:
Վարդապետաց էր քանոն բարի,
վարժապետաց բամից գովելի:
Հին եւ Նորոց գըրոց բանալի,
աստուածայնոց խորոց մեկնելի:
Հոգւով մաքուր, սուրբ 'ւ առաքինի,

մարմնով պայծառ, մաքրեալ քան զոսկի:
Բազմաց խըրատէր հոգիալի,
ահ եւ եր|Գ.309բ|կիղ մանանց Սիովնի:
Զոր այժմ էառ վախճան ի մարմնի,
'ստ առակախաւս բանին տեսողի:
Թէ ամենայն ծընեալ մեռանի,
եւ ամենայն չինեալ քակտեսցի:
Զոր հրամանաւ արարչին մեծի,
կայ ընդ մարմնոյս կապեալ մեր հոգի:
Ինքն առ ի յի[ն]քն զմեր Տէրըս ընդունի
'ւ ողորմութեան առնէ արժանի:
Ահա [ընկալ]՛՛:
Լուսապայծառ դիմաւք պարզերես,
մեր տէրս ի Տէրըն վերթեւեաց:
Զմարմինն ի ջուր սրբութեան սրբեաց,
հոգին պայծառ էր զոր յուղարկեաց:
Սպիտակազգեստ զինքըն պարուրեաց,
բուրառ խնկոց ի ձեռս որ խընդեաց:
Մըտեալ ի տուն Տեառն եւ արծարծեաց,
ի բարձրութիւն բեմին արշաւեաց:
Զվերջի աւծումն ի յինքն ամփոփեալ,
սուրբ մեռոնաւն որ զայլս ինքն աւծեաց:
Զհրաժարական ողջոյնն ընծայեաց,
պչեին համրոյրն ի մեզ աւարտեաց:
Սուրբ սեղանոյ Տեառն երկըրպագեաց,
դարիրային ծունըր ծաւալեաց:
Զտունն Աստուծոյ Տեառն ողջագուրեաց,
ելեալ արտաքս եւ շըրջապատեաց:
Զէր |Գ.310ա| ընդ եղբարսն առ Տէրն աղաւթեաց,
գիրկիլ դիւացն աւդային խնդրեաց:
Զմարմին ի հող աւրհնութեան ծածկեաց,
գհոգին երթեալ առ նայ որ ստեղծեաց:
Ա[րդ, ընկա՛լ]՛՛:
Իսկ Տէրըս մեր այսաւր վերացաւ,
եւ յաշխարհէս այս հրաժարեցաւ:
Զիւր աւսիաթ 'ւ անդարձն որ արար,
ուր իմաստուն հելաւքն եւ ճարտար:
Զհաղորդութեան թաւ , ընկալաւ,
աւրհնեաց զաշխարհս եւ դիւրաւ մեռաւ:
Աստուածային հրամանըն հասաւ,
թիւ չափաւոր կենացըն լըցաւ:
Հընչեաց ի սայ հողմըն մահարար,
եւ յաշխարհէ հրաժարումն արար:
Սողոմոնի գիրն ի սա՛ լցաւ,

լայր արծաթոյս այս խորտակեցաւ:
Անիւն իգուբ խորըն գըրկեցաւ,
մանեակ ոսկոյս այս փոշի դարձաւ:
Գեղեցկագոյն չէնըն քակտեցաւ,
գոյն եւ որեակն ի հող միացաւ:
Յաւիտենից տուն յայն ընթացաւ,
մահու կըտակ 'ւ անդարձ վըճռաւ:
Հրեշտակակրաւն հայրըս համբարձաւ,
գորգիքս ամէն որբեւայրի արար:
Յիշեա՛ եւ եւս զա՛՛:
|Գ.310բ| երկնաւորաց 'ւ երկրայնոց արքայ,
միջնորդութեամբ մաւր քո գերակայ:
'ւ աստուածընկալ խաչիդ մեսիայ,
զհայցւածս մեր ընկա՛լ կատարեա՛:
Ի գալ սորա զհուրն ընկըրկեա՛,
չիջցի գեհեանն եւ հանդարտանայ:
Զմուխն եւ զխաւարն ի բաց փարատեա՛,
լուսով պայծառ քո առաջնորդեա՛:
Մի՛ մերձեսցին չար մատնողքն ի սայ,
որք վիճէին հոգոյն Անտոնայ:
Լե՛ր ճանապարհ սըմայ բացակայ,
զի համարձակ թըռչի 'ւ առ քեզ գայ:
Ընկա՛լ ըզսայ եւ դասաւորեա՛,
ընդ քո ընտրեալսն որ ի յԱգամայ:
Զգիր յանցանաց մեղացըն ջընջեա,
'ւ արքայութեանդ արժանաւոեա՛:
Ողորմ՛՛:

ՈՂԲ Ի ՅԱՌԱՔԵԼ ՎԱՐԴԱՊԵՏԷ ԲԱՂԻՇԵՑՈՅ[1]

Յիշելով զաւր մահուն, սիրտ իմ սասանի,
յահագին տեսնէն անձն իմ զարհուրի:
Անաչառ դատաստանն ի միտս անկանի,
աստանաւր մորմոքի հոգիս ի մարմնի:
Ռամկական չար գործովք զայս կեանքս անցուցի,
|Գ.311ա| ահ մեղաց կորըստեան գուբ ինձ փորեցի:
Արարչին սպառնալեաւք ի յայնմ առենի,
անհանգիստ տատանմամբ միտքս իմ ցնորի:
Քաղեցի փուշ մեղաց ինձէն դիզելով,
զի հըրոյ նիւթ լիցի զիս անդ այրելով:
Ե՛կ, մըտաւքդ քննեա՛ անձն իմ հելագար,
եթէ է՞ր ես անհոգ աստ անասնաբար:

[1] աստ. լս. «Գանձ թագման քահանայից. ոտանաւոր է, յինչ ձայն ասես կու գայ. Ահայ ցնծա՛յ»

ԼըրբուԹեամբ աներկիւղ մեղաց
ցանկանաս,
լեռնակերպ որդն անքուն աստէն
յըղանաս:
Վայ 'ւ եղուկ է պահած քեզ յայնմ
աւենին,
վախճան ոչ գոյ հըրոյն անշիջա-
նելի:
Անհանգիստ գառնաշունչ գիւաւք
ես պատեալ,
յաննըշոյլ խաւարի ի գուբն ընդե-
ցեալ:
Րամկական հրեղինաց գաւրքըն
նախատեն,
բաբունոյն առաջի ոսոխ ինձ յառ-
նեն:
Դողալով սարսափիմ վիրաւք չա-
բաչար,
գառնագոյն տանջանաւք, որ ոչ
գոյ վրճար:
Ամենայն արարա՛ծք, գիս գառն
ողբացէ՛ք,
եղկելոյս |Գ.311բ| արժանի կոծ յաւ-
րինեցէ՛ք:
Պետ անուն իմ կամաւ յանձին ըն-
կալայ,
պըղծալից չարաչար մեղաւք խա-
բեցայ:
Երանի Թէ չէի ծընեալ յաշխարհի՝
գինչ ծընայ եւ եղէ բաժին գեհենի:
Տընգեցայ յարարչէն այգի պըտ-
ղաբեր,
տառապեալս իմ կամաւ եղէ փը-
չաբեր:
Էական Հաւր Բանին ծընաւղ տի-
րամայր,
ամանաթ իմ հոգիս ի քեզ գինա-
հար:
Անգանիմ առաջի քո եւ պաղա-
տիմ,
անճարակ յատենի յոյս ըղքեզ ու-
նիմ:
Յորժամ աղաչեմ զքեզ Աստուա-
ծածնին,
յաղտեղիս ակնարկեա՛ սրբու-
Թեամբ քոյին:
Սըրբելով ի մեղաց գիս յայմ աշ-
խարհի,
եւ արժան առնելով տեսոյն Յի-
սուսի:

ՓՈԽԷ Ի ՅԱՂԷԿՍԱՆԴՐԻ ԶԱՅՆ ԱՍԱ՛Յ

Ես եմ կորուսեալ ոչխար, մոլո-
րեալ ի սուրբ քո հաւտէ,
հովիւ քաջ ի վայր հայեա՛ց բարե-
խաւս քեզ երկիր ամէն:
Ըզգիւտ կորստեան իմոյ տեսանել
ցանկամ, Տէ՛ր, ի քէն,
գի մի՛ արտաքոյ մնացից ի յար-
կացըդ քոց լուսեղէն
Զքո աստուածային ՙմանդ,
|Գ.312ա| զոր լուայ ի սուրբ քո
գըրէն,
Թէ բառնամ ի յուս զանգեալն եւ
խառնեմ ի դասս լուսեղէն:
Աւ իս կատարեա՛յ զհրամանդ, զի
ծընուռնդ եմ յաւազանէն,
հոգիս Թալկացաւ, դէմ քեզ գիս
կեցո՛յ, ծընեա՛լդ ի կուսէն:
Ինձ մուԹն ու խաւար տիրեց յիմ
մեղացն ի ԹանձրուԹենէն,

գին եմ քո անապակ արեանդ,
փարատեա՛ գխաւարն ի յինէն:
Շատոց աւրինակ եղէ չարուԹեան՝
բարուն փոխարէն,
վախեմ ես ի յայն աւուրն որ հա-
մար ուղես դու յինէն:
Տո՛ւր ինձ բնուԹիւն բարի, կակ-
ղացո՛յ զսիրտ իմ քարեղէն,
տո՛ւր ինձ արտասուաց վտակ՝ գինչ
Թափի ցաւղիկն ի յամպէն:
Արեգական քո ստեղծած՝ կու լընու
նայ զաշխարհս ամէն,
դու ես արարիչ լուսոյ, մի՛ Թողուր
կարաւտ գիս ի քէն:
Գիտեմ, Տէ՛ր, քեզ չէ դըժար ազա-
տել զհիւանդն ի ցաւէն,
ես եմ չարաչար հիւանդ, իմ կե-
նաց ճարակն է ի քէն:
Յաշխարհս ի վաճառ եկի՝ Թէ չա-
հիմ ես գանձ հոգեղէն,
չար աւազակաց դիպա, Թալնեցին
գինչ մերկ ի մաւրէն:
Էնցեղ գինչ աշնան քամին որ
Թափէ գտերեւն ի ծառէն,
հողմով մեղանաց իմոց գըրկեցայ
յանանց պտակէն:
Հանցեղ գինչ հանեն մարգիկք
հընարիւք ըզճուկն ի ծովէն,
որ պահ մի տըտանըն տայն, ու
մեռնի կարաւտ |Գ.312բ| ի
ջըրէն:
Ընճգուն գինչ ելնէ ժամ ժամ
Թանձրացեալ Թուխ ամպն ի ծո-
վէն,
որ յորոտմանէ նորա սաստանի ա-
մէն մըտեղէն:
Ինձ երեմիաս պիտէր՝ ողբ երգող ի
յիսրայելէն,
որ բազում ողբով կոծէր զըմբըռ-
նեալս ի չար գազանէն:
Իմ մեղքն է խաւար, կամար կու
բերէ կարկուտ հընեղէն,
յորժամ որ յիշեմ զնայ, կու դողայ
ոսկերքս ի յահէն:
Ահայ, Տէ՛ր, հասեալ է ժամ խոր-
տակման կըժոյս կաւեղէն,
զաշխարհս բարեխաւս ունիմ առ
ծընեալդ Աստուած ի կուսէն:

Եւ ասի քարոզս.

ՁՁ. *Վասն ի վերուստ պահպա-*
նուԹեան առ ի Տեառնէ անճանց
մերոց եւ հաճոյական աղաւԹս
առնելով զՏէր աղաչեսցուք[1].

Վասն ընդունելոյ Տեառն Աս-
տուծոյ զհոգի հանգուցելոյս ի
հանգստեան արդարոց զՏէր աղա-
չեսցուք.

Վասն արժանի լինելոյ սմայ
խաղաղուԹեամբ եւ մեծաւ յուսով
սպասել տեառնագալուստ փրկոյն
զՏէր աղաչեսցուք.

Վասն համարձակապէս տեսա-
նելոյ սմայ զանապական պսակն

[1] ԱՔ օրինակների բառական-շարահիւսական տարբերութիւնները չենք արձանագրում. Գ աւելի հարազատ է Ա ձ-ին, այսուհանդերձ՝ միւսների համեմատ այստեղ պակաս է «վասն» սկսուածքով 6 «քարոզ»

եւ զանբասուեր լոյսն զՏէր աղաչեսցուք.

Վասն տալոյ սմայ տեղի ի հայրական խնամոցն, յառաջագահ դասուն զՏէր աղաչես[ցուք].

Վասն պարգեւելոյ սմայ զերկնային պսակն կենաց եւ անմահութեան զՏէր աղաչեսցուք.

Վասն առաքման չնորհաց |Գ.313ա| մեծի եւ ամենազաւր աջոյն Քրիստոսի ի հոգանիւթեայ յարկս յայս զ[Տէր աղաչեսցուք].

Վասն կնքելոյ զգերեզմանս զայս խաչիւն իւրով մինչեւ ի գալուստն իւր սուրբ զՏէր աղաչեսցուք.

Վասն առաքելո զչնորհս Հոգւոյն Սրբոյ ի սիրտս լսողաց հաւատացելոց զՏէր աղաչեսցուք.

Վասն մխիթարելոյ զվշտապատեալս սրտիւք ի ձեռն ողորմութեան իւրում զՏէր աղաչեսցուք.

Վասն հոգւոցն. եւ եւս զանձինս ող[որմեա]:

ԱՂԱԻԹՔ ՎԱՍՆ ԿՆՔԵԼՈՑ ԶԳԵՐԵԶՄԱՆՆ, ԶՈՐ ԱՍԱՑԵԱԼ Է ՏԵԱՌՆ ԲԱՐՍՂԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ԿԵՍԱՐՈՒ ԿԱՊԱԴՈՎԿԱՑՈՑ

Ղ. *Գոհանամք զքէն, Տէ՛ր*[1], *Հա՛յր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ յայց եկեր եւ մարդասիրութեամբ քոով*[2] *փրկեցեր զմեզ*[3] *ի մեքենայից սատանայի. զմերժեալ եւ զհեռացեալ ազգ մարդկան զոր*[4] *նախանձեցաւ եւ եհան զմեզ պատրանաւք յաւերժական կենացն, արտասահմանելով ի*[5] *կորուստ*[6] *եւ յապականութիւն, այլ*[7] *դու, բարերար եւ մարդասէր Աստուա՛ծ, ոչ թողեր զնորա դառնութիւն թիւնիցն*[8] *որ*[9] *ի մեզ յարակայ*[10]*, վասն որոյ զմահ*[11] *կոչեցեր եւ հեղեր ի վերայ ամենայն*[12] *արարածոց քոց*[13]*, զի մի՛ անմահ մնասցէ չարութիւնն պատահեալ, այլ*[14] *բառնալով զմեզ ի կենացս յայսցանէ եւ հաստանելով*[15] *զմեզ*[16] *ի մեղաց, եղեւ*[17] *փրկութիւն բարերարիդ*[18] *պա- |Գ.313բ|տուհասդ*[19]*: Իսկ ի վախճան*

[1] *Ա > տէր, Գ տեառն*

[2] *Բ այցելեր արդարութեամբդ քո եւ] յայց Գ եկեր եւ մարդասիրութեամբ քոով, արդարութեամբ քով*
[3] *Ա > զմեզ*
[4] *Բ եւ, Գ զի] զմերժեալ եւ զհեռացեալ ազգ մարդկան զոր*
[5] *Գ զմեզ ի*
[6] *Ա կորուստ (բացթողում «ս*
[7] *Ա Գ այլ*
[8] *Գ թունիցն*
[9] *ԲԳ > որ*
[10] *Ա Գ յարակա*
[11] *Ա Գ մահ*
[12] *Ա Գ > ամենայն*
[13] *Ա > քոց*
[14] *Ա Գ այլ*
[15] *Ա Գ հաստանել*
[16] *Ա Գ > զմեզ*
[17] *Գ եւ եղեւ*
[18] *Բ բարերարի*
[19] *Գ պատուհաս*

աւուրցն[1] *այնոցիկ*[2] *առաքեցեր զմիածին Որդիտ*[3] *քո սիրելի ի կերպարանս մահու եւ*[4] *մեղաց մարմնոց*[5]*, եւ դատապարտեաց զմեզս մարմնով իւրով*[6] *եւ կամաւոր խաչելութեամբն*[7] *իւրով խորտակեաց գդրունս*[8] *դժոխոց*[9]*, եղեւ առաջին պտուղն ննջեցելոց եւ աստուածհրաշ յարութեամբն*[10] *իւրով հրաւիրեաց զմեզ յիւր անհուութիւնն*[11]*, յոր հաւատացեալ ծառայս քո այս*[12] *մկրտեցաւ ի մահ Քրիստոսի քո, *եւ լցեալ զժամանակս կենաց*[13] *պանդխտութեան կենցաղավարութեան իւրոյ եւ*[14] *փոխեցաւ ի կէտ սահմանադրութեան քո*[15]*: Վասն որոյ աղաչեմք զքեզ, Հա՛յր երկնաւոր*[16]*, միջնորդութեամբ մարմնոյ եւ արեան Որդւոյ*[17] *քո, հայեա՛ց ի խոստովանողս սուրբ*[18] *անուանդ*[19] *քո*[20] *եւ*[21] *թո՛ղ սմա*[22] *զամենայն պարտս*[23] *իւր*[24] *զկամայ*[25] *եւ զակամա, զոր վիրաւորեաց անմարմին թշնամին, պատրանաւք եւ*[26] *խաբեութեամբ*[27]*, զի դու միայն սուրբ եւ բարերար Տէր ես*[28]*, որպէս*[29] *յանգոյութենէ ի գոյութիւն*[30] *ածեր զամենայնն*[31]*, եւ այժմ զվէրս սորա*[32] *բժշկեա*[33] *եւ խաղաղութեամբ ան|Գ.314ա|ցո՛յ ընդ խաւարային իշխանութիւնն*[34]*, զի մի՛ զիւրեանց չարութիւնն*[35] *ի ծառայս քո գտցեն, այլ*[36] *ջնջեա՛յ*[37] *զձեռագիր նոցա*[38] *ներգործութեանն*[39]*, զոր ի սա*[1]

[1] *Ա Գ աւուրց*
[2] *Ա Գ > այնոցիկ*
[3] *Բ զորդիտ, Գ զորդիդ] զմիածին որդիա*
[4] *Ա Գ > եւ*
[5] *Ա Գ > մարմնոց*
[6] *Բ ի մարմնի իւրում] մարմնով իւրով*
[7] *Ա խաչելութեամբ*
[8] *Գ զգաւրութիւնս] զդրունս*
[9] *Ա ը-գաւրութիւնս թշնամոյն] զդրունս դժոխոց*
[10] *Ա յարութեամբ*
[11] *Ա յանահուութիւնն, Գ յանմահութիւնն*
[12] *ԲԳ > այս*
[13] *Գ > կենաց*
[14] *Գ > եւ*
[15] *Ա > եւ լցեալ զժամանակս... սահմանադրութեան քո*
[16] *Ա Գ սուրբ] երկնաւոր*
[17] *Ա քրիստոսի] որդւոյ*
[18] *Գ > սուրբ*
[19] *Ա անուան*
[20] *Գ > քո*
[21] *Ա > եւ*
[22] *Գ սմայ*
[23] *Գ պարտիս*
[24] *Ա զամենայն պարտիս սորա] սմա զամենայն պարտս իւր, Գ > իւր*
[25] *Ա զկամա*
[26] *Ա Գ > եւ*
[27] *Գ խաբմամբ*
[28] *Գ ~ սուրբ ես եւ բարերար տէր*
[29] *Գ որ*
[30] *Ա յանգոյութիւն] յանգոյութենէ ի գոյութիւն*
[31] *Ա Գ զամենայն*
[32] *ԲԳ սորայ*
[33] *Ա բժշկեայ*
[34] *Ա խաւարաին իշխանութիւնսն, Գ իշխանութիւնսն*
[35] *Ա չարութիւնսն*
[36] *Ա Գ այլ*
[37] *Գ ջնջեա, տէր*
[38] *Ա սոցա] նոցա*
[39] *Ա ներգործութեանց, Գ ներգործութեանցն*

սերմանեցին, եւ ո՛ւր սմա[2] ճանապարհ բարի: Բացակայ[3] եղիցի ի սմանէ հրէղէն[4] սուրն, որ պահէր զճանապարհս[5] ծառոյն կենաց՝ պատկառելով ի փրկական նշանէ խաչին, որ զպտուղն կենաց[6] ի[7] մեզ ընծայեցոյց[8] առհասարակ[9] յաւերժական[10] կենացդ, եւ[11] առաջնորդ, յոր հաւատացեալ[12] ծառայս քո այս[13], սովաւ հասցէ ի պահեստ, ուր սուրբք ամենայն հաւաքեալ սպասեն մեծի հարսանեացդ՝ յերեւել մեծիդ Աստուծոյ եւ փրկչիդ Յիսուսի Քրիստոսի՝ ի ձեռն փողոյդ[14] մեծի[15], յորժամ սարսեն[16] տարրեղէն արարածք եւ[17] գալարին երկինք, նահանան լուսաւորք, թաւթափին աստեղք, ցոլանան դեառք հրեղէնք ի յերկնից[18], երեւին բանակք անմահից[19], եւ[20] յակնարկել դատաւորին[21] սասանի երկիր, բանին[22] կնքեալ գերեզմանք եւ[23] չինին հոգացեալ մարմինք, եւ հոգիքն սպացեալք[24] որպէս[25] գար|Գ.314բ|ծուիք[26] անդր հասանեն[27] եւ[28] զգենուն[29] զանապական մարմինն[30], ի վայրկեան ժամանակի ժամանեսցեն յիւրաքանչիւր տեղիս: Ազաչեմք զքեզ, Տէ՛ր, ժամանեցո՛յ[31] զծառայս քո զայս[32] յանպատ ուրախութիւնդ[33], եւ զամենեսեան զմեզ[34] զհաւատացեալք[35] ի քեզ աւրհնեա[36]. զի արժանաւորք եղիցուք[37] փառաւորել զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգի[38]:

---

[1] Բ սմա, Գ սմայ
[2] Գ սմայ
[3] Ա բացակա, Բ բացայկայ
[4] Ա բոցեղեն, Գ հրեղէն] հրէղէն
[5] Ա պահեն զճանապարհ, Գ պահէ զճանապարհ
[6] Գ ~ զկենաց պտուղն
[7] ԱԳ > ի
[8] Ա ընծաեցոյց
[9] Բ առհասարակ
[10] Ա > յաւերժական, Գ յաւէժական
[11] Ա > եւ
[12] ԱԳ ապաւինեալ] հաւատացեալ
[13] ԱԳ > այս
[14] ԱԳ ձայն փողո] ձեռն փողոյդ
[15] Գ > մեծի
[16] Գ սասանին] սարսեն
[17] Ա > եւ
[18] ԱԳ > ի յերկնից
[19] Ա անմահից
[20] Ա > եւ
[21] Գ դատաւորիդ
[22] Ա եւ բանին
[23] Ա > եւ
[24] Ա սպացեալ
[25] Ա իբրեւ] որպէս
[26] Գ իբրեւ զարծուիս պատ՛] սպացեալք որպէս զարծուիք
[27] Ա հասեալ, Գ հասանիցեն
[28] Ա > եւ
[29] Ա սգենուն
[30] Ա մարմին
[31] Գ ժամանեցո
[32] ԱԳ > զայս
[33] Գ ուրախութիւնսն
[34] ԱԳ ~ զմեզ զամենեսեան
[35] Ա հաւատացեալքս, Գ զհաւատացեալքս
[36] Գ խաղաղութեամբ պահեա եւ մխիթարեա հոգւով եւ մարմնով] աւրհնեա
[37] Գ արժանի լիցուք] արժանաւորք եղիցուք
[38] Ա հոգին այժմ, Գ հոգիդ այժմ եւ՚՚

Խաղաղութիւն ամենեցուն. Աստուծոյ՚՚:

Ղ.Ա. Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած մեր[1], որ նեղելոց ես անդորրութիւն եւ ընդունող ես[2] հոգւոցն[3] հանգուցելոց, ընկա՛լ զհոգի ծառայիս քո[4] ի բարի եւ փարատեցո՛յ[5] զսուգ եւ զարտմութիւն ի սիրելեաց սորա[6] եւ ի հետեւողաց սորա[7], որք հետեւեցին[8] յուղարկել զսա[9] ընդ երկայնաձիգ[10] ճանապարհն, եւ մոլմոքին ի վերայ անդառնալի ուղեգնացութեան[11] սորա, եւ յաւէժ[12] անջատելոյ ի սմանէ առ ժամանակ մի՝ մինչեւ յիւրեանց[13] յուղի անկելոյ[14] յայս[15] բազմաժողով ծովածուփ կենցաղոյս, եւ զչափաւ|Գ.315ա|որ արտասուս[16] սոցա[17] ընկա՛լ ի հաճոյս քեզ[18], եւ մի՛ ի զայրացումն, եւ մխիթարեալ սփոփեացես[19] զթարախեալ եւ[20] զլքեալ սիրտս նոցա[21] գալստեամբ քո յայնմ աշխարհիդ[22], եւ զաւրացուսցես[23] զտարակուսեալ հոգի սոցայ[24] առաքմամբ չնորհաց[25] Հոգւոյդ[26] Սրբոյ, եւ կնքեալ պահեսցես[27] զգերեզմանս՝ փակեալ[28] յանուն քո սուրբ[29] նշանաւ ամենայաղթ խաչիւդ[30] քո սրբով[31] մինչեւ յաւր վերջնումն[32] մեծի եւ ահաւոր[33] կրկնակի[34] գալստեանդ[35] քո, զի քո ամենակարող զաւրութեամբդ եղեմնապատ եւ ձիւնաթաղեալ պահին[36] ամենայն արմատք, եւ[37] սերմանիք՝ անկեալ[38] յերկիր[39] մե-

---

[1] Գ > մեր
[2] ԲԳ > ես
[3] Ա հոգոց, Գ հոգւոց
[4] ԱԳ այսորիկ] քո
[5] Ա փարատեայ
[6] Գ սորայ
[7] ԱԳ > եւ ի հետեւողաց սորա
[8] ԱԳ հետեւեցան
[9] ԱԳ զսայ
[10] Ա գերկայնաձիգ] ընդ երկայնաձիգ
[11] Գ ուղեգնացութեն
[12] Ա յաւետ
[13] Գ իւրեանց իսկ
[14] Ա ~ յուղի անկեալ իւրեանց, Գ անգեալ
[15] ԱԳ յայսմ
[16] Ա զարտասուս
[17] Գ սոցայ
[18] Գ ~ քեզ ի հաճոյս
[19] Ա սփոփեայ, Գ սփոփեա
[20] ԱԳ > զթարախեալ եւ
[21] Ա սիրտ սոցա] սիրտս նոցա, Գ սոցայ] նոցա
[22] Ա քոյ չնորհիդ, Գ քոյոյ չնորհիդ] քո յայնմ աշխարհիդ
[23] Ա զաւրացուցես
[24] Ա միտս սոցա, Գ ոգիս սոցայ] հոգի սոցայ
[25] ԱԳ > չնորհաց
[26] Ա հոգոյդ
[27] Գ փակեսցես] պահեսցես
[28] Ա փակեալս, Գ > փակեալ
[29] Գ > յանուն քո սուրբ, Ա > սուրբ
[30] Բ խաչիւտ
[31] ԱԳ > սրբով
[32] Ա վերջնում
[33] Ա > մեծի եւ ահաւոր, Գ > եւ ահաւոր
[34] Գ կրկին
[35] ԱԳ գալստեան
[36] Գ պահպանին
[37] Բ > պահին ամենայն արմատք եւ
[38] ԱԳ թաղեալք] անկեալ
[39] Գ յերկրի

ռանին, մինչեւ ի ժամանակ[1] ո-
րոտընդոստ գարնանային[2] յարու-
թեանն զուարճանան[3], զոր[4] կար-
գեցեր մեզ[5] ի սպաս պիտոյից: Իսկ
բանաւոր[6] կենդանիքս, զոր[7] ըստ
պատկերի քումդ գոյացուցեր,
վասն որոյ խոնարհեցար ի հայրա-
կան ծոցոյ՝ մեզ լինել պատկերա-
կից[8], հա՛ցդ անմահութեան, որ ոչ
մնացեր ի քո[9] անմահութեանդ[10],
այլ[11] |Գ.315բ| մահուամբ կենդա-
նութիւնդ[12] զմահ յանձն առեր, զի
բազում արասցես արդիւնս: Իջեր[13]
ի գերեզման անապական եւ սուրբ
մարմնովդ[14] լուծեր[15] զերկունս
մահու, եւ[16] զդժոխս կործանեցեր[17].
յերկնաւորաց երկրպագիս եւ
յերկրաւորաց[18] եւ ի սանդարամե-
տականաց[19], եւ լի են ամենայն քո
փառաւքդ[20]: Արդ[21], պահեա՛[22], ա-
մենակարող եւ[23] ամենազաւր Տէ՛ր,
զհոգի սորա առ ամենայն սրբոց
եւ սիրողաց անուանդ[24] քո
սրբոյ[25], եւ զդերեզմանս[26] ծառա-
յիս քո[27] կնքեալ պահեացես, որ
փակես զխորս եւ կնքես ամենա-
զաւր աջովդ քո երկինք եւ[28] երկ-
նից երկինք եւ ամենայն տա-
րերք[29], եւ երկիրս[30] հաստատեալ
կան բանիւդ[31] քո: Այսպէս[32] ան-
չարժ եղիցին[33] կնիք տերու-
թեանդ[34] ի վերայ բնակութեան
սորա[35], ի[36] պահարան[37] ծառայիս
քո, եւ մի՛ իշխեսցէ մերձենալ ի
սա[38] պիղծ[39] եւ անմաքուր դեւն,
որպէս ի մարմին եւ յոգի[40] հեթա-

[1] Գ ժամանակս
[2] Ա գարնանային
[3] Ա Գ զուարճացել պայծառանան
[4] Գ զորս
[5] Բ > մեզ
[6] Ա Գ զբանաւոր
[7] Ա զորս, Գ որ
[8] Ա նմանակից] պատկերակից
[9] Ա Գ քումդ (Գ քո) մշանջենաւոր
[10] Գ անմահութիւնդ
[11] Ա Գ այլ
[12] Ա Գ այլ հատ կանդանութեան] այլ մահուամբ կենդանութիւնդ
[13] Բ իջեր ի գերդ
[14] Ա Գ > անապական եւ սուրբ մարմնովդ
[15] Ա եւ լուծեր
[16] Ա Գ > եւ
[17] Ա Գ աւարեցեր] կործանեցեր
[18] Ա յերկնաւորաց աւրհնիս, յերկրաւորաց երկրպագիս] յերկնաւորաց... յերկրաւորաց
[19] Ա սանդարամետաց
[20] Ա Գ փառաւք քո
[21] Ա > արդ
[22] Ա պահեայ
[23] Ա Գ > ամենակարող եւ
[24] Ա Գ անուան
[25] Ա Գ > սրբոյ
[26] Գ զդերեզման
[27] Ա ծառայից քոց
[28] Բ > եւ
[29] Ա Գ > եւ ամենայն տարերք
[30] Ա Գ երկիր
[31] Ա Գ բանիւ
[32] Գ այնպէս
[33] Ա եղիցի
[34] Ա Գ տերութեան քո
[35] Գ սորայ
[36] Ա Գ եւ] ի
[37] Գ պահարանի
[38] Գ սայ
[39] Ա պեղծ
[40] Ա յոգիս

նոսաց, որք ոչ ունին զծնունդ
սուրբ աւազանին[1] եւ զկնիք ահա-
ւոր եւ պատկառելի[2] ի վերայ գե-
րեզմանաց[3] իւրեանց[4], այլ[5] ծա-
ռայս քո, որ կոչեցեալ հրաւիրե-
ցաւ ի քոց հրաւիրողացդ[6], եւ հա-
ւատացեալ է[7] ի քեզ ի կենդանու-
թեան իւ|Գ.316ա|րում, թաղեցաւ
ընդ քեզ մկրտութեամբ ի մահ եւ
սերմանեալ պահեցաւ, ի քէն կո-
չեցեալ[8] յերկիր գարձաւ[9]: Եւ
արդ[10], լո՛ւր աղաչանաց մերոց,
մարդասէր Տէր, եւ թո՛ղ սմա[11] զա-
մենայն մեղս[12], զոր մեղաւ, եւ[13]
քաւիչ լե՛ր ամենայն սխալանաց
սորա[14], եթե՛ կամա[15] եւ եթե՛ ակա-
մայ[16], եթե՛ բանիւ, եթե՛[17] գոր-
ծովք[18], եթե՛ մտածութեամբ, եւ ե-
թե՛[19] խորհրդովք[20], զամենայն

[1] Ա աւազին
[2] Ա > եւ պատկառելի
[3] Ա գերեզմանացն
[4] Ա > իւրեանց
[5] Ա Գ այլ
[6] Ա Գ քոոց (Գ քոյոց) հրաւիրողաց
[7] Ա Գ > է
[8] Գ > կոչեցեալ
[9] Գ գարձեալ
[10] Ա Գ > եւ արդ
[11] Գ > սմա
[12] Բ զմեղս սորա] թող սմա զամենայն մեղս, Գ մեղս սորայ
[13] Ա Գ այլ դու] եւ
[14] Ա > սորա, Գ սորայ
[15] Գ կամաւ
[16] Ա զկամա եւ եթե զակամա
[17] Գ եւ եթէ
[18] Ա գործով
[19] Բ > եթ[է՛]

կատակ չարին պատառեա՛[21] եւ[22]
զձեռագիր մեղացն ջնջեա՛[23], եւ
զաղտ հնութեան[24] լուա՛յ[25], զի
անպատկառելի[26] լիցի ի մեծի ա-
ւուրն՝ որոտընդոստ համաւրէն
վերջին[27] պահպանեցելոցն[28] ընդ
առաջ վերանալ քեզ նորափե-
տուր[29] արփիափայլ[30] հրաշիւք
զարդարեալ[31] ի զարդ անկողոպ-
տելի, յորժամ գաս Աստուածդ ի
մէջ աստուածացելոց[32]՝ բաժանել
եւ որոշել[33] զպատիւ զանազան[34]
սիրողաց[35] քոց, եւ զմեզ զամենե-
սեան[36] զհաւատացեալքս[37] ի քեզ
արժանի արա՛[38] զայս զհաւոր[39]
եւ զոսկալի աւրս հանապազ

[20] Ա ~ եթե խորհրդով եթե մտածութեամբ եւ, Գ ~ եթէ խորհրդովք եւ եթէ մտածութեամբ
[21] Ա պատառեայ
[22] Ա Գ > եւ
[23] Ա ջնջեայ, Գ ջնջեա, տէր
[24] Ա զհնութիւն մեղաց] զաղտ հնութեան
[25] Գ հնութեանն լուա
[26] Ա Գ անպատկառ
[27] Ա Գ ի վերջին
[28] Ա պահապանացելոցն
[29] Բ > քեզ նորափետուր
[30] Ա Գ արփիափայլ
[31] Բ > զարդարեալ
[32] Ա աստուած ի մէջ աստուածացելոցն, Բ աստուածացելոց<եղոց>, Գ աստուածացելոցն
[33] Ա բաժանեալ եւ որոշեալ
[34] Գ զանազանեալ
[35] Բ զանազանեալ սիրող
[36] Գ ~ զամենեսեան զմեզ
[37] Ա զամենիսեան զհաւատացեալս
[38] Ա արժանաւորեայ] արժանի արա
[39] Գ ահաւոր

տպաւորել[1] *առաջի աչաց մերոց, եւ*[2] *յամենայն ղգալի եւ*[3] *պատ|Գ.316բ|րողական կենցաղավարութեանց*[4] *պատսպարեա*[5] *զմիտս եւ զդայարանս*[6] *մեր, պատկերացո՛յ*[7] *զանհրաժեշտ գալուստ քո առաջի աչաց մերոց: Տո՛ւր մեզ*[8]*, Տէ՛ր, քաղցրութեամբ քո զքաւութիւն գործելեաց մեղացս*[9] *մերոց: Ի հանդերձեալ գեհենէն*[10] *պահեա*[11] *զմեզ եւ ժամանեցո՛յ զամենեսեան*[12] *արժանապէս հանդիպիլ քում գալստեանդ, ամենագութ Տէ՛ր: Նորոգեա*[13] *զմարմին խոնարհութեան մերում, ըստ անեղծ*[14] *փառաց քոց, Քրիստոս Աստուա՛ծ մեր, ընդ որում Հաւր, միանգամայն եւ Որդւոյն միածնի եւ ազատիչ*[15] *Սուրբ Հոգւոյդ*[16] *վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ և[ւ յաւիտեան]*[17]*:*[18]

|Գ.317ա| Ճարական. *Տէրն յետ ստեղծման: Հոգւոց հանգու[ցեալ]: Քրիստոս Որդի Աստուծոյ:*

Եւ եւս խաղաղութեան զՏէր աղ[աչեսցուք]:

Աւրհնեա, Տէ՛ր: Աւրհնեսցի եւ կնքեալ պահեսցի գերեզման եւ ոսկերք ծառայիս Աստուծոյ նշանաւ սուրբ խաչիւս եւ բանիւ սուրբ Աւետարանին, անւամբ Հաւր եւ Որդւոյ եւ Սուրբ Հոգ[ւոյն]:

Աւրհնեսցի եւ կնքեալ զամբարան՛՛:

Աւրհնեսցի չիրիմ բնակութեան ծառայիս Աստուծոյ նշանաւ սուրբ խաչիւ՛՛: Հայր մեր որ յերկ՛՛:

Եւ մխիթարեն զմիմեանս եւ երթան ի տուն, գոհանալով զԱստուծոյ:

[ԿԱՆՈՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐՆ][19]

Իսկ զկնի թաղման դ լուսանալ առաւաւտուն զա ա Է. երթան ի գերեզմանն, ասելով զ*Ամբիծն* ի բուն, եւ շարական մի *Ղազարու*, եւ՝ *Տէր յերկնից* մի *յարու-*

---

[1] *Ա տպաւորեալ*
[2] *Գ > եւ*
[3] *Ա յամենայն ի սգալի եւ ի*
[4] *Բ կենցաղավարութեանս*
[5] *Ա պատսպարեայ, Գ պահպանեա*
[6] *Բ զդաարանս*
[7] *Բ պատկերակացո՛յ, Գ պատկերացո, տէր*
[8] *Ա լեր, Գ զիր] տո՛ւր մեզ*
[9] *Ա Գ քաւարան գործելոց մեղաց] զքաւութիւն գործելեաց մեղացս*
[10] *Ա Գ գեհենոյն*
[11] *Ա փրկեայ] պահեա*
[12] *Ա Գ զմեզ զամենիսեան (Գ զամենեսեան)*
[13] *Ա նորոգեայ, Գ նորագեա*
[14] *Գ > մերում, ըստ անեղծ*
[15] *Ա Գ > որդւոյն միածնի եւ ազատիչ*
[16] *Ա Գ ~ հոգւոյդ սրբոյ*
[17] *Բ > եւ պատիւ այժմ և., Գ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեան*
[18] *Գ ատ. լս-ում յիշ. գրչի (չիք ի ցուցակի)՝ «Քահանայաթաղն աւարտեցաւ, եւ գրծողս մեղաւք կորեաւ»:*
[19] *ատ. լս-ում՝ «Քահանայաթաղի երկրորդ աւուրն է»:*

թեան, եւ Ա. կամ Բ. Հանգըստեան, եւ Փառք ի բարձունս, եւ յամէն աւր նոր հող տան ի վերայ: Բայց այս աւուր շարական զԱշխարհաթաղի այգոյն ասա՛յ Դկ. Յիսուս միածինն [անմահութեանց պարգեւատուն երեւեցաւ մեզ խափանեաց զգօրութիւն մահու]. եւ զայլսն: Սաղմոս ԻԹ. [2]. Բարձր առնեմ [զքեզ Տէր զի ընկալար զիս]. կցուրդ [ԻԹ. 6]՝ Ընդ երեկոյս հանգ[իցեն լալիք]:

206. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԾՆԸՆԴՈՑ [Լ.Ի. 24-31]. *«Եւ մնաց Յակոբ միայն: Եւ մարտեաւ այր մի ընդ նմա*[1] *մինչեւ յառաւաւտն*[2]*:* 25 *Իբրեւ*[3] *եաես եթէ ոչ կարաց յաղթել*[4] *նմա, բուռն եհար զմատ|Գ.317բ|յարմացոյցն*[5] *զմատղաջիլ զբսեին Յակովբայ*[6] *ի կռուելն*[7] *իւրում ընդ նմա*[8]*:* 26 *Եւ ասէ ցնա*[9]*. Արձակեա՛ զիս, քանզի այգ եղեւ: Եւ նա*[10] *ասէ. Ո՛չ արձակեցից զքեզ՝ եթէ ոչ աւրհնեսցես զիս:* 27 *Եւ նա ասէ*[11]*. Զի՞նչ անուն է քո: Եւ*

---

[1] *Ս նմա*
[2] *Ս ցառաւաւտ*
[3] *Ս եւ իբրեւ*
[4] *Ս թէ ոչ յաղթէ] եթէ ոչ կարաց յաղթել*
[5] *Ս ընդարմացոյց*
[6] *Ս յակոբայ*
[7] *Գ կռւելն*
[8] *Ս նմա*
[9] *Ս ցնա*
[10] *Ս նա*
[11] *Ս նա ասէ ցսա*

նա ասէ[12]*. Յակվոբ*[13]*:* 28 *Եւ նա ասէ*[14]*. Յայսմ հետէ ոչ կոչեսցեն զանուն քո Յակովբ*[15]*, այլ Իսրայէլ եղիցի անուն քո. զի ժուժկալեցեր ընդ Աստուծոյ. եւ ընդ մարդկան զաւրաւոր եղիջիր*[16]*:* 29 *Եհարց Յակովբ*[17] *եւ ասէ. Պատմեա՛ ինձ զանուանէ քումմէ*[18]*: Եւ նա ասէ ցնա. Ընդէ՞ր է քեզ*[19]*, զի՞ հարցանես զանուանէ իմմէ: Եւ աւրհնեաց զնա*[20] *անդ:* 30 *Եւ կոչեաց Յակովբ*[21] *զանուն տեղւոյն այնորիկ՝ Տեսիլ Աստուծոյ. զի տեսի, ասէ*[22]*, զԱստուած դէմ յանդիման, եւ ապրեցաւ անձն իմ:* 31 *Եւ ծագեաց նմա*[23] *արեւ՝ իբրեւ անց տեսիլն Աստուծոյ»:*

207. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [Կ.Զ. 18-24]. *Այսպէս ասէ Տէր. «Գամ ժողովել զամենայն ազգս եւ զլեզուս. եւ կեսցեն եւ տեսցեն զփառս իմ.* 19 *Եւ թողից ի վերայ նոցա նշանս*[24]*: Եւ առաքեցից ի |Գ.318ա| նոցանէ*

---

[12] *Ս սա ասէ ցնա] նա ասէ*
[13] *Ս յակոբ*
[14] *Ս ասէ ցսա] նայ ասէ*
[15] *Ս յակոբ*
[16] *Ս լիջիր*
[17] *Ս յակոբ*
[18] *Ս զանուն քո*
[19] *Ս ասէ] նայ ասէ ցնայ. ընդէ՞ր է քեզ*
[20] *Ս զնա*
[21] *Ս յակոբ*
[22] *Ս > ասէ*
[23] *Ս նմա*
[24] *Ս նշան*

փրկեալս յազգս՝ ի Թարսիս, ի[1] Փուդ, եւ ի Լուդ, եւ ի Մոսոգ, եւ ի Թոբէլ, եւ Յեղլազայ[2], եւ ի կղզիս հեռաւորս, որոց ոչ իցէ[3] լուեալ զանուն իմ, եւ ոչ[4] տեսեալ զփառս իմ. եւ պատմեսցեն զփառս իմ եւ զանուն իմ ի մէջ ազգաց. 20 եւ ածցեն զեղբարս իւրեանց պատարագ Տեառն յամենայն ազգաց[5], հանդերձ պալարակապ երիվարաւք եւ[6] հովանացաւք ի սուրբ քաղաքն Երուսաղէմ, ասէ Տէր: Որպէս մատուցանէին[7] որդիքն Իսրայէլի[8] զպատարագս աւրհնութեան[9] սաղմոսիւք ի տան Տեառն: 21 Եւ ի նոցանէ առից ինձ[10] քահանայս ղեւտացիս[11], ասէ Տէր: 22 Զոր աւրինակ երկինք նոր, եւ երկիր նոր, զոր ես[12] առնեմ կալ առաջի իմ, ասէ Տէր, նոյնպէս կացցէ զաւակն ձեզ[13]: 23 Եւ եղիցի ամիս յամսոյ[14], եւ շաբաթ ի շաբաթէ, եւ[15] եկեսցէ ամենայն մարմին՝ երկիր պագանել առաջի իմ յԵրուսաղէմ, ասէ Տէր Աստուած: 24 Եւ ելցեն եւ տեսցեն զոսկերս մարդկան՝ առ իս յանցուցելոց, զի որդն նոցա ոչ վախճանեսցի, եւ հուրն[16] ոչ շիջի|Գ.318բ|ցի: Եւ եղիցին ի տեսիլ ամենայն մսեղեաց»:

208. ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՑ ԹՂԹՈՅՆ Է [Ի· Պետր· Գ· 1-15]. «*Զայս ձեզ, սիրելի՛ք, երկրորդ թուղթ գրեմ, որով զարթուցից յիշատակաւ[17] զհաստատուն միտս ձեր. 2 յիշել զյառաջասաց[18] պատգամս ի սրբոց մարգարէիցն[19] եւ յառաքելոցն ձերոց՝ պատուէրսն[20] Տեառն եւ փրկչին մերոյ[21]: 3 Բայց զայս[22] գիտասջիք, զի յաւուրս յետինս եկեսցեն արհամարհողք[23], այպանաւղք, որք[24] ըստ իւրեանց ցանկութեանցն գնասցեն[25] 4 եւ ասիցեն. Ո՞ւր են աւետիք գալստեան նորա. յորմէ[26] հետէ հարքն ննջեցին. ամենայն ինչ ի պէս կայ*

---

1 *Ս եւ ի*
2 *Ս յելլազա*
3 *Ս չիցէ] ոչ իցէ*
4 *Ս ոչ եւս*
5 *Ս ~ յամենայն ազգաց պատարագ տեառն + հեծեալս կառաւք*
6 *Ս > եւ*
7 *Ս մատուցին ինձ*
8 *Ս իսրայէլի*
9 *Ս իւրեանց] աւրհնութեան*
10 *Ս ինձ ի*
11 *Ս եւ ի ղեւտացիս*
12 *Ս եսն*
13 *Ս ձեր*
14 *Ս յամսոյ*
15 *Ս > եւ*
16 *Ս հուր նոցա*
17 *Ս ի յիշատակ*
18 *Ս զյառաջագոյն ասացեալ*
19 *Ս մարգարէից*
20 *Ս զպատուէրս*
21 *Ս > մերոյ*
22 *Ս զայս նախ*
23 *Ս արհամարհաւղք*
24 *Ս որ*
25 *Ս գնայցեն*
26 *Ս զի յորմէ*

եւ[1] մնայ ի սկզբանէ արարածոց: 5 Եւ զայն մոռացեալ իցէ նոցա, որք զայսն կամիցին[2]. եթէ երկինք եղեն ի սկզբանէ, եւ երկիր՝ ի ջուրց[3], եւ ջուրք՝ հաստատեալ[4] բանիւն Աստուծոյ. 6 վասն որոյ եւ[5] աշխարհս[6] ջրհեղեղեաւ[7] ապականեցաւ եւ[8] կորեաւ: 7 Այժմ[9] երկինք եւ երկիր նովին բանիւ կան[10] հրոյ պահեալ[11] յաւուրն[12] դատաստանի, եւ կորստեան ամբարիշտ[13] մարդ|Գ.319ա|կան: 8 Եւ այս մի՛ եւս[14] լիցի ի ձէնջ ծածկեալ, սիրելի՛ք, զի մի աւր Տեառն իբրեւ զհազար ամ է, եւ հազար ամն[15] իբրեւ զմի աւր: 9 Ոչ յամեցուսցէ Տէր զաւետիս իւր[16], որպէս ոմանք յամր[17] համարին, այլ երկայնամիտ լինի առ ձեզ, քանզի ոչ կամի՝ եթէ ոք կորիցէ, այլ ամենեցուն[18] հասանել յապաշխարութիւն: 10 Այլ եկեսցէ աւր Տեառն իբրեւ գող, յորում երկինք տագնապաւ անցանեն[19], եւ բնութիւնք կիզեալ հրով[20] լուծցին, եւ երկիր՝ եւ որ[21] ի նմա գործք գտանիցին: 11 Եւ ի լուծանել այսմ[22] ամենայնի որպիսի՞ ինչ պարտ է[23] գտանել, այլ սուրբ եւ աստուածապաշտ կարգաւ՝ ակն ունել, 12 փութալ[24] հասանել գալստեան աւուրն Տեառն. որում[25] երկինք հրայրեցեալք լուծանիցին, եւ բնութիւնք հրդեհեալ հալեսցին[26]: 13 Նորոյ երկնից եւ նորոյ երկրի, յորս[27] ըստ աւետեացն հայեցեալ սպասիցեմք, յորում[28] արդարութիւնն բնակէ: 14 Վասն որոյ սիրել[29] այսոցիկ սպասեալ, փոյթ յանձին ունիջիք, ամբիծք[30] եւ |Գ.319բ| անարատք գտանել[31] նմա ի խաղաղութեանն[32]. 15 եւ զՏեառն երկայնմտութեանն[33] փրկութիւն համարեսջիք»:

---

1 *Ս > եւ*
2 *Ս կամին*
3 *Ս ջրոց*
4 *Ս հաստատեալ կան*
5 *Ս երբեմն] եւ*
6 *Ս աշխարհ*
7 *Ս ջրհեղեղաւ*
8 *Ս ապականեալ] ապականեցաւ եւ*
9 *Ս եւ այժմ*
10 *Ս գանձեալ են] կան*
11 *Ս պահեալք*
12 *Ս յաւրն*
13 *Ս ամպարիշտ*
14 *Ս ~ եւս մի*
15 *Ս ամ*
16 *Ս զաւետիսն] զաւետիս իւր*
17 *Ս յամրն*
18 *Ս զամենեցուն*
19 *Ս անցցեն*
20 *Ս ~ հրով կիզեալ*
21 *Ս որ միանգամ*
22 *Ս այսպէս այսր] ասմ*
23 *Ս պարտ իցէ ձեզ] պարտ է*
24 *Ս եւ փութալ*
25 *Ս յորում*
26 *Ս հալիցին*
27 *Ս > յորս*
28 *Ս սպասեմք յորս*
29 *Ս սիրելիք*
30 *Ս անբիծք*
31 *Ս գտանել*
32 *Ս խաղաղութիւն*
33 *Ս երկայնմտութիւնն*

209. [ՊԱՒՂՈՍԻ] ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԹԵՍԱՂՈՆԻԿԵՑԻՈՑ ԹՂ[ԹՈՑՆ. Բ. Թէսաղ. Ա. 3 -12, Բ. 1-3] «Այլ մեք պարտիմք գոհանալ[1] զԱստուծոյ յամենայն ժամ վասն ձեր, եղբա՛րք սիրեցեալք ի Տեառնէ[2], որպէս եւ արժան իսկ է, զի եւս քան զեւս աճեն հաւատք[3] ձեր, եւ յաճախէ սէր[4] ամենեցուն առ միմեանս: 4 Որպէս եւ մեզ ձեւաւք[5] պարծել յեկեղեցիսն Աստուծոյ, ըստ[6] համբերութեան ձերոյ եւ հաւատոց՝ յամենայն հալածանս ձեր եւ ի նեղութիւնս, որում դուքն համբերէք. 5 յաւրինակ արդար դատաստանին Աստուծոյ. արժանի լինել ձեզ արքայութեանն Աստուծոյ, վասն որոյ եւ զճգնութիւնդ կրէք. 6 եթէ պարտ է առաջի Աստուծոյ հատուցանել նեղչաց[7] ձերոց նեղութիւն. 7 եւ ձեզ նեղելոցդ հանդիստ ընդ մեզ՝ ի յայտնութեանն Տեառն մերոյ յերկնից Յիսուսի Քրիստոսի[8], հրեշտակաւք զաւրութեան իւրոյ. 8 ի բոց հրոյ առնուլ վրէժս[9] յայնոցանէ որք[10] ոչ ճանաչեն զԱստուած, եւ որք[11] ոչ հնազանդին Աւետարանի[12] Տեառն |Գ.320ա| մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի[13]: 9 Որք տացեն[14] վրէժս ի սատակումն յաւիտենից՝ յերեսաց Տեառն եւ ի փառաց զաւրութեան նորա. 10 յորժամ գայցէ փառաւոր լինել ի մէջ սրբոց իւրոց, եւ սքանչելի ի մէջ ամենայն հաւատացելոց: Զի հաւատարիմ եղեւ վկայութիւնն մեր ի վերայ ձեր յաւուր յայնմիկ: 11 Յոր եւ աղաւթս առնեմք վասն ձեր յամենայն ժամ, զի զձեզ արժանիս արասցէ կոչմանն Աստուած, եւ[15] լցցէ զամենայն հաճութիւն բարութեան, եւ զգործս զաւրութեան հաւատոց[16]: 12 Զի փառաւորեսցի[17] անուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ի ձեզ, եւ դուք ի նմա[18], ըստ շնորհացն Աստուծոյ մերոյ, եւ Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի: Բ. 1 Աղաչեմ զձեզ, եղբա՛րք, վասն դալստեան Տեառն մ Յիսուսի Քրիստոսի, եւ մերոյ ղովելոյն առ նա, 2 մի՛ վաղվաղակի խռովել ձեզ ի մտաց եւ մի՛ զարհուրել՝ մի՛

[1] U գոհանալ պարտիմք] այլ մեք պարտիմք գոհանալ
[2] U > սիրեցեալք ի տեառնէ (Համմ. Ի. Թես. Բ. 12)
[3] U հաւատքդ
[4] U սէր իւրաքանչիւր ձեր
[5] U ձեւք
[6] U վասն] ըստ
[7] U նեղչացն
[8] U յիսուսի, յերկնից] յերկնից յիսուսի քրիստոսի
[9] U զվրէժս
[10] U ոյք
[11] U որ
[12] U աւետարանին
[13] U > քրիստոսի
[14] U տայցեն
[15] U մինչեւ] եւ
[16] U հաւատոցն զաւրութեամբ
[17] U փառաւոր լիցի
[18] U նմա

հոգւով եւ մի՛ բանիւ, եւ մի՛ թղթով[1] իբրեւ թէ ի մէնջ, որպէս թէ եկեալ հասեալ իցէ աւր Տեառն: 3 Մի՛ ոք գձեզ խաբեսցէ՝ եւ մի՛ ինչ իրաւք»:

Ալէքսիա [ԺԱ. 2]. Տէ՛ր, լո՛ւր աղաւթից իմոց, աղաղ[ակ իմ առ քեզ եկեսցէ]:

210. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆ[ՈՒ] |Գ.320բ| [ԺԲ. 24-36]. «Ամէն, ամէն ասեմ ձեզ. եթէ ոչ հատն ցորենոյ անկեալ յերկիր մեռանիցի, 25 ինքն միայն կեայ. ապայ[2] եթէ մեռանիցի, բազում արդիւնս առնէ: Որ սիրէ զանձն իւր՝ արձակէ գնայ[3]. եւ որ ատեայ զանձն իւր յաշխարհիս յայսմիկ, ի կեանս[4] յաւիտենականս պահեսցէ գնայ[5]: 26 Եթէ ոք ինձ պաշտեսցէ[6], զկնի իմ եկեսցէ. եւ ուր ես[7] եմ, անդ եւ պաշտաւնեայն իմ եղիցի: Եթէ ոք ինձ պաշտեսցէ[8], պատուեսցէ զնա Հայրն իմ: 27 Բայց այժմ անձն իմ խռովեալ է: Եւ զի՞նչ ասացից, եթէ՝ Հա՛յր, ապրեցո՛ զիս ի ժամանակէ աստի յայսմանէ. այլ վասն այնորիկ եկի ի ժամս յայս: 28 Հա՛յր, փառաւորեա՛ զանուն[9] քո: Եկն բարբառ յերկնից. Փառաւորո[10] արարի, եւ դարձեալ փառաւոր արարից: 29 Եւ ժողովուրդն որ կայր եւ լսէր, ասէին՝ որոտումն լինել, կէսքն ասէին. Հրեշտակ խաւսեցաւ ընդ նմայ[11]: 30 Պատասխանի ետ Յիսուս եւ ասէ. Ո՛չ վասն իմ ինչ եկն բարբառս |Գ.321ա| այս, այլ վասն ձեր: 31 Այժմիկ դատաստան է աշխարհիս այսորիկ, այժմիկ իշխան աշխարհիս այսորիկ ընկեսցի արտաքս: 32 Եւ ես՝ յորժամ բարձրացայց յերկրէ, զամենեսեան[12] ձգեցից առ իս: 33 Զայս ասաց[13], նշանակեալ թէ որով մահու մեռանելոց իցէ: 34 Պատասխանի ետ[14] ժողովուրդն. Մեք լուաք յաւրինաց, եթէ Քրիստոսն յաւիտեան կեայ[15], եւ դու զիա՞րդ ասես, թէ պարտ է բարձրանալ որդւոյ մարդո[16]. ո՞վ է այն որդին մարդւոյ[17]: 35 Ասէ ցնոսա Յիսուս. Փոքր մի[18] ժամանակ լոյսն[19] ընդ ձեզ է. գնացէ՛ք մինչդեռ զլոյսդ[20] ունիք, զի մի՛ խա-

[1] U թղթով
[2] U կայ, ապա
[3] U զնա
[4] U կեանսն
[5] U զնա
[6] U պաշտիցէ
[7] U եսն
[8] U պաշտիցէ
[9] U զորդի] զանուն
[10] U եւ փառաւոր
[11] U նմա
[12] U զամենեսին
[13] U ասէր
[14] U ետ նմա
[15] U կայ
[16] U մարդոյ
[17] U մարդոյ
[18] U մեւս] մի
[19] U լոյս
[20] U զլոյսն

ւարն[1] *ձեզ հասցէ. զի որ գնա*[2] *ի խաւարի, ոչ գիտէ յո՛ երթայ:* 36 *Մինչդեռ զլոյսն ընդ ձեզ ունիք՝ հաւատացէ՛ք ի լոյսն, զի որդիք լուսոյ եղիջիք»:*

Քարոզէ. Վասն ի վեր[ուստ]:

Եւ ասէ զաղաւթս.

ՀՂԹ. *Տէր Աստուա՛ծ յաւիտենական, անըսկիզբն եւ անպատճառ, յամենայնի կատարեալ զաւրութիւն, ինքնագոյ բնութիւն, Հա՛յր ամենակալ, հանդերձ միածնովդ քո |Գ.321բ| եւ կենդանարար Հոգւովդ Սրբով, միաբուն զաւրութեամբ քո առեալ հող յերկրէ, արարեր զմարդն եւ բնակեցուցեր զնայ ի բարէվայելուչ եւ ի սաղարթազուարճ դրախտին փափկութեան, որ ոչ գոյր պէտք դեղոց, զի ոչ գոյին իսկ ախտք հիւանդութեանց, եւ ո՛չ մահ, քանզի մերժեալ էին ցաւք եւ տրտմութիւնք եւ հեծութիւնք: Վասն զի ամենակեցոյց աչք քո հանապազ ի վերայ նորա հայէին: Առ որս ճոխացեալ Ադամայ, մոռացաւ զպատուիրանադրութիւնն քո, զոր եդեր նմայ, եւ հաւանեալ կնոջն զաւաճանութեան աւձին ի բանսարկուէն հնարիցն, եւ խորամանկութեամբն իւրով ի պատճառս աստուածանալոյն ընկէց զնայ ի փառաց վայելչութեան նորա: Իսկ դու, Տէր Աստուա՛ծ մեր, բարեգութ եւ ողորմած, հանեալ եդեր գնայ արտաքոյ դրախտին փափկութեան յերկիր ուստի առաւ: Եւ իբրեւ տիրեալ այնպէս բռնութեամբ չարին ի բոլոր ապինս, որով ամենեքեան ծառայեցին մահու: Ապա գթացար |Գ.322ա| հայրախնամ ողորմութեամբ քո, հաճեցար ընդ հարսն մեր եւ կոչեցեր զքեզ Աստուած Աբրահամու, Սահակայ եւ Յակովբայ, Աստուած կենդանեաց եւ մեռելոց, վասն զի ամենեքեան քեզ կենդանիք են Տեառն Աստուծոյ, քանզի տեսեալ ամենաբաւ մարդասիրութիւն քո զաշխարհս ամենայն կործանեալ ի պատրող թշնամւոյն, առաքեցեր զմիածին Որդիդ քո՝ մարմնանալ ի մերմէ բնութենէս: Առեալ զկերպարանս ծառայի ի սուրբ եւ յանշաղախ կուսէն Մարիամայ, եւ կրել ի մարմնի իւրում զամենայն պարտիս մեր, զոր պա աք վասն յանցանաց նախա ն: Ելեալ բեւեռեցաւ կամաւք իւրովք ի վերայ խաչափայտին, ընդ որում ըմպան զթշնամին մեր եւ եբարձ զխայթոց մեղաց մերոց, իջանելով ի դերեզման, աւերեաց զբռնութիւն մահու հզաւր զաւրութեամբ, յարուցեալ յերրորդ աւուր թեամբ, յարուցեալ յերրորդ աւուր նստաւ ընդ աջմէ քումմէ, եւ մեզ խոստացաւ յարութիւն հաւատացելոցս ամենասուրբ երրորդութեանդ |Գ.322բ| ի միւսանգամ գալստեան քո, փառաւք Հաւր եւ հրեշտակաւք սրբովք ի յաւուրն յետնումն: Եւ արդ, Տէր Աստուա՛ծ ամենակալ, գթա՛յ ի ծառայս քո, որ եթող զանցաւոր զկեանս իւր, եւ դարձաւ ի Հող ուստի ստեղծաւ ըստ հրամանի քում: Իսկ մեք ժողովեալ ծառայքս քո ի տեղի հանգըստեան սորայ, աղաչեմք եւ խնդրեմք ի քէն. Առաքեա՛ զՀոգիդ Սուրբ ի վըշտապնեալս սրտիւք, եւ բժըշկեա՛ զվէրս հոգւոց եւ մարմնոց, զի դու ես Տէր Աստուած, որ հարկանես եւ բժշկես, եւ ոչ ոք է որ հանէ զմեզ ի ձեռաց քոց: Այցելեա՛ եւ բարեբարեա՛, Տէ՛ր, ի վերայ մեր, ծագելով առ մեզ զողորմութիւն քո, դադարեա՛ ցուցանել զսուգ լալոյ երեկոյին, առ ի ցնծութիւն առաւաւտուն մեծի, յորժամ կոչես զընտրեալս քո ի մահէանէ ի կեանսդ յաւիտենից: Ընկա՛լ, Տէ՛ր, եւ դասաւորեա զծառայս քո ընդ սուրբս քո, բարեխաւսութեամբ սուրբ Աստուածածնիդ, զի քեզ վայել է փառ[ք]՛՛:

Խաղաղութիւն ամենեցուն.

Մ. |Գ.323ա| *Գոհանամք զքէն, Տէր Աստուա՛ծ մեր, որ վասն ճշմարտութեան քո լուծեր ի հողոյ զմահկանացու բնութիւնս մեր, զպատրեալսն ի բանսարկու թշնամւոյն, որում ասացեր իսկ աստուածային բանիւ քո, եթէ. «Հող էիր եւ ի հող դարձցիս» [Ծն. Գ. 19], ըստ որում խոնարհեցան անձինք մեր: Այլ զի միւսանգամ կամեցար նորոգել եւ կեցուցանել զմեզ, դու ինքնին առաքեցար ի հայրական ծոցոյ, իջեր ի գերեզման, համարեցար ընդ մեռեալս՝ զի զմեզ նմանակից արասցես թաղման քո եւ հաղորդս աստուածութեան քո, ի փող յետին յայնմ գիշերի, յորում գաս պսակել զաշխատեալքս քո, եւ հատուցանել արդար դատաստանաւ քո: Յայնմ աւուր գթա՛յ ի հոգի հանգուցելոյս եւ հանգո՛յ ընդ սուրբս քո, եւ զմեզ արժանի արա՛յ փառաւորել զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ այժմ եւ միշ[տ]՛՛:*

[1] *Ս խաւար*
[2] *Ս գնայ*

ԿԱՆՈՎՆ ԵՐՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐՆ

Ասելով զԱմբիծան, երթան ի գերեզմանն եւ ասեն շարական մի Ղազարու, եւ՝ Տէր յերկնից մի յարութեան, եւ Ա. Հանգըստեան |Գ.323բ| եւ՝ Փառք ի բարձունս, եւ ընդ հող տան ի վերայ: Սաղմոս ՃԻ[Թ. 2]. Եղիցին ականջք քո ի լսել ձայն [աղաւթից իմոց]: Փոխն. [ՃԻԹ. 1]. Ի խորոց կարդացի առ քեզ, Տէ՛ր:

214. ԸՆԹԵՐՑԻԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [ԿԸ. 16-18, ՆԸ. 11]. *Այսպէս ասէ Տէր. «Մո-*

ռասցին զնեզուխիւնս առաջինս, եւ ոչ եւս անկցի ի սիրտս նոցա: 17 *Զի եղիցի*[1] *երկինք նոր եւ երկիր նոր*[2]*:* 18 *Այլ աւհնուխիւն*[3] *եւ ցնծուխիւն գացին*[4]*, զոր ես հաստատեցի*[5]*:* ՏԱ. 11 *Եւ գարձցին*[6] *եւ եկեսցեն ի Սիոն*[7] *ցնծուխիւն եւ ուրախուխիւն*[8] *յաւիտենից, զի ի վերայ գլխոց նոցա աւրհնուխիւն եւ ցնծուխիւն*[9] *եւ ուրախուխիւն հասցէ նոցա: Մերժեցան ցաւք եւ տրտմուխիւնք եւ հեծուխիւնք»:*

ԳՐԻԳՈՐԻ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԻ Ի ԲԱՆԷՆ ՈՐ Ի ՄԱՀՀՆ ՄԱՔՍԻՄԻԱՆՈՍԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿՑԻ

ՃՂԸ. *Ո՛վ եղբարք սիրելի եւ մերձաւորք հոգւոյ իմոյ, եկրորդ Յովնաթան մեր կապեալ ընդ սէր Դաւթի, քանզի դու զմեզ խանդագակաթ արարեր ի սէր քոյոյ մերձաւորուխեանդ, վասն որոյ եւ մեք անմոռաց յիշմամբ զյիշատակս քո ունիմք ի մտի, եւ կատարեմք առաջի զենլոյն Քրիստոսի, որ ետ զինքն փոխանակ ամենայն աշխարհի՝* |Գ.324ա| *զենուման, որ ընդ ամենայն աշխարհի է, զենուման որ առաւել խաւսի քան զՀաբելին, զենուման որ այսաւր վասն ձեր նընջեցելոցդ կատարեմք եւ բաշխեմք, եւ անտի ձեզ հանգիստ պարգեւի: Եւ այժմ մինչ եմք ի կենցաղումս, կարող եմք աւգնել ձեզ ի ձեռն զենմանն, որ ի վերայ սեղանոյն բազմեալ կայ, որ ինքն զինքն մատուցանէ, եւ ինքն զինքն ընդունի, եւ չնորհէ նընջեցելոցն քաւուխիւն եւ հանգիստ: Զի մինչդեռ եմք ի յաւիտենիս յայսմիկ, բաւական եմք աւգնել ձեզ: Վասն զի ոչ է կատարեալ բան մարգարէին, որ ասէ, եթէ՝ Ոչ թէ որ ի դժոխս են՝ խոստովան լինին քեզ* [Ամմբ. Լ.ոյ. Լ.Ը. 18][10]*: Իսկ յորժամ այդր եկեսցուք, ապա եւ այն կատարի: Վասն զի այժմ ո՛չ թագաւորն զբազմակառաւքն շրջի, եւ ո՛չ յիմար կուսանքն, որ վաճառաւ զքաւատացան, փակեցաւ դուռն ամի իւղ անուշուխեան ո՛չ բղխէ, եւ ո՛չ զահագին եւ զսոսկալի ձայնն լուաք ի յայն ժամէն, ուստի ոչ դիտեմ զձեզ: Վասն որոյ մինչդեռ* |Գ.224բ| *ժամանակս ի ձեռս է, այժմ կարեմք նցա թողուխիւն առնել լինել, եւ հաշտեցուցանել զԱստուած ի ձեռն միածնին իւրոյ: Զի ամն յարտաքնոց փիլիսոփայիցն չեղեւ անյոյս յետ մահուանն իւրոյ, այլ պատուէր ետ որդւոց իւրոց զինչս իւր բաշխել կարաւտելոց, զի այնու ինքն ողորմուխիւն գտցէ, ապա ո՛րչափ եւս առաւել ի Քրիստոս ննջեցեալքն վայելեցեն ի նորա մարգասիրուխիւնն՝ ի ձեռն արեանն Քրիստոսի:*

215. ՊԱՒՂՈՍԻ [=ՊԵՏՐՈՍԻ] ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՑ ԹՂԹՈՅՆ [Ի. ՊԷՏ. Գ. 10-15]. *«Սիրելի՛ք*[1]*, եկեսցէ աւր Տեառն իբրեւ գող. յորում երկինք տագնապաւ անցանեն*[2]*, եւ բնուխիւնք հրով կիզեալ լուծցին, եւ երկիր՝ որ*[3] *ի նմայ*[4] *գործք գտանիցեն*[5]*:* 11 *Եւ ի լուծանել սոցայ յայսմ*[6] *ամենայնի, որպիսի՞ մեզ*[7] *պարտ իցէ գտանել*[8]*.* 12 *եւ փուխթալ հասանել գալատեան աւուրն Տեառն, յորում երկինք հրայրեացք լուծցին*[9]*, եւ բնուխիւն*[10] *հրդեհեալ հալեսցին*[11]*:* 13 *Նորոյ երկնի*[12] *եւ նորոյ երկրի ըստ աւետեացն հայեցեալ սպասիցեմք*[13]*,* |Գ.325ա| *յորս արդարուխիւն*[14] *բնակէ:* 14 *Վասն որոյ, սիրելի՛ք, այսոցիկ սպասեալ, փոյթ յանձին ունիցիք՝ անբիծ եւ անարատ*[15] *գտանել նմայ*[16] *ի խաղաղուխիւն.* 15 *եւ զՏեառն երկայնմտուխիւնն՝ փրկուխիւն համարեսջիք»:*

217. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆ[ՆՈՒ. ԺԻ. 17-24]. *«Հա՛յր, սուրբ պահեա*[17] *զնոսա ճշմարտուխեամբ քով, զի քո բանդ ճշմարտուխիւն է:* 18 *Որպէս զիս առաքեցեր յաշխարհ, եւ ես առաքեցից*[18] *զնոսա յաշխարհս*[19]*.* 19 *եւ ի վերայ նոցա սուրբ*[20] *առնեմ զանձն իմ, զի եղիցին եւ նոքայ*[21] *սրբեալք ճշմարտուխեամբ:* 20 *Այլ ոչ վասն նոցա միայն աղաչեմ, այլ եւ վասն ամենայն հաւատացելոց բանիւ*[22] *նոցա յիս.* 21 *զի ամենեքեան*[23] *մի իցեն, որպէս եւ*[24] *դու Հայր յիս, եւ ես ի քեզ, զի եւ նոքայ*[25] *ի մեզ իցեն: Զի եւ աշ-*

---

1 *Ս եղիցին*
2 *Ս նոր + եւ ոչ եւս յիշեսցեն զառաջինսն. եւ ոչ եւս անկցի ի սիրտս նոցա*
3 *Ս ուրախուխիւն] աւհնուխիւն*
4 *Ս գացեն ի նմա*
5 *Ս հաստատեցից*
6 *Ս զի ի տեառնէ եղիցի դարձ] եւ դարձցին*
7 *Ս սիովն*
8 *Ս ցնծուխեամբ եւ ուրախուխեամբ*
9 *Ս > եւ ցնծուխիւն*
10 *Ս զի ոչ ըստ որ ի դժոխս են՝ խոստովան առնիցեն տա-ւեղ*
11 *Ս սպասմամբ*
12 *Ս արդարուխիւնն*
13 *Ս ունիջիք անբիծք եւ անարատք*
14 *Ս նմա*
15 *Ս սուրբ արա] հա՛յր, սուրբ պահեա՛*
16 *Ս առաքեցի*
17 *Ս յաշխարհ*
18 *Ս ես սուրբ*
19 *Ս նոքա*
20 *Ս բանիւն*
21 *Ս ամենեքին*
22 *Ս > եւ*
23 *Ս նոքա*

1 *Ս այլ] սիրելիք*
2 *Ս անցցեն*
3 *Ս եւ որ միանգամ] որ*
4 *Ս նմա*
5 *Ս գտանիցին*
6 *Ս այսպէս այսր] սոցայ յայսմ*
7 *Ս ինչ] մեզ*
8 *Ս իցէ ձեզ գտանել + այլ սուրբ եւ աստուածապաշտ կարգաւ՝ ակն ունել*
9 *Ս լուծանիցին*
10 *Ս բնուխիւնք*
11 *Ս հալիցին*
12 *Ս երկնից*

խարհս[1] *հաւատասցէ, եթէ դու առաքեցեր զիս: 22 Եւ*[2] *զփառսն զոր ետուր ցիս*[3]՝ *ետու նոցա, զի իցեն մի՝ որպէս եւ մեք մի եմք: 23 Ես ի նոսա, եւ դու՝ ի*[4] *յիս, զի եղիցին կատարեալք ի մի: Զի աշխարհս գիտասցէ*[5]*, եթէ դու առաքեցեր զիս. եւ |Գ.325բ| ես*[6] *սիրեցի զնոսա՝ որպէս զիս*[7] *սիրեցեր: 24 Հա՛յր, զոր ետուր ցիս*[8]*, կամիմ՝ զի ուր եմն ի-ցեմ*[9]*, եւ նոքայ*[10] *ընդ իս իցեն*[11]*. զի տեսանիցեն զփառս իմ*[12]*, զոր ետուր ինձ*[13]*. զի սիրեցեր զիս յառաջ քան զլինելն աշխարհի»:*

Քարոզ. *Վասն ուղղ՛՛:*

Եւ ասէ զաղաւթս զայս.

ՄԺԵ. *Յորժամ գայ Քրիստոս յերկնից, եւ վաղվաղակի հուր ընթանայ առաջի նորա եւ ծածկէ զամենայն երկիր, զի որպէս առ Նոյիւն ջրհեղեղն եղեւ, աւրինակ էր այն անչէջ հրոյն, եւ ծածկեսցէ զամենայն գագաթս լերանց, նոյնպէս եւ հուրն ծածկեսցէ զամենայն երկիր: Յայնժամ ընթանան հրեշտակք ընդ հուրն, եւ յափշտակեն զամենայն սուրբս եւ զհաւատացեալսն փառաւք ի հանդիպումն Քրիստոսի: Երանի է այնոցիկ, որ ամպաւք դիպեսցին թագաւորին փառաց, եւ թըշւառական եւ ողորմելի են՝ որ զրկիցին յայնմանէ: Զի որք ոչ յափշտակին ամպաւք ընդ առաջ Քրիստոսի, ամբարիշտք են եւ մեղաւորք: Բայց աղաչեմ զամենեսեան՝ ունկնդիր լինել բանից վարդապետութեանս |Գ.226ա| վասն ննջեցելոց, զի մի՛ տրտմեսջիք, որպէս եւ այլ հեթենոսքն, որոց ոչ գոյ յոյս: Դարձեալ՝ մի՛ առաքէք աշխարանս յուսահատութեան առ դառնաւուրն, քանզի դառն աշխատանքն զնընջեցեալսն տրտմեցուցանեն, եւ զձեզ տարէկուսեալս առնեն: Մի՛ յաւուր տրտմութեան մեռելոյն մեռանիք, եղբա՛րք, զծածուկ մահ, եւ կատարեսցի բան Տեառն որ ասէ՝ [illegible] մեռելոցն թաղել զ[illegible] սա իւրեանց» [Մրբ. Ը. 22]: Մեռեալք որ լի են մեղաւք եւ անաւրէնութեամբ, վախճանեալ է եւ լալան անյուսաբար լան, եւ աշխարանաւք յուղարկեն: Զի որք յուսով ննջեցին ի Քրիստոս՝ կենդանի են եւ ո՛չ մեռեալ, մի՛ յիշէք զվախճանեալն ձեռ յաշխարանս, եւ մի՛ զմեռեալս ձեր յողբս, հաւման է հասարակաց, եւ դարձեալ սգան հոգիք ննջեցելոցն եւ տրտմին վասն աշխարանացն, զի լալիքն ձեզ սուգ է, եւ ննջեցելոցն չարչարանք: Ցաւղեցէք զարտասուս ձեր յուսով եւ աղաւթիւք ի վերայ ննջեցելոցն, զի ձեզ չահ է եւ նոցա աւգուտ: Յիշեցէ՛ք ի տաւնի |Գ.326բ| եւ աղաւթս արարէ՛ք ի վերայ նոցա՝ տալ նոցա մասն, յաղքատս ցնծալ ընդառաջ նոցա եւ աւրհնել զնոսա: Այլ ընդ վայր լացն մեռեալքն ոչ աւգտին, յասել ձայնիւ քահանայիցն մեռեալքն խնդան: Իսկ ի վերայ ողբոցն դեւքն կաքաւեն, եւ ուրախանան ի վերայ պատառեալ պատմուճանացն, եւ ընդ կոծելն հեթանոսաբար՝ սատանայի տաւն կատարեն: Բայց արդ, մի՛ զԱստուած բարկացուցանէք, այլ զսատանայ տրտմեցուցէ՛ք, եւ զԱստուած աւրհնեցէ՛ք սաղմոսիւք եւ աւրհնութեամբ եւ պատարագաւք, զի Աստուած կենդանի է յոյսն ննջեցելոցն, զի պարգեւեսցէ նոցա զերկնից արքայութիւնն: Զպատարագն եւ զպաղատանս, եւ զյիշատակս ննջեցելոցն յամենայն ժամ փութով կատարեսջիք, զի աւգտին մեռեալքն յուսով կենդանեացն յիշատակաւք: Քանզի սուրբք աղաւթքն ածեն յաղերս զբազումողորմն Աստուած, եւ պատարագ արժանաւորք հաշտեցուցանեն զննջեցեալսն ընդ Աստուծոյ, եւ տուրք եւ ողորմութիւն հանեն |Գ.327ա| ի դժոխոցն եւ մերձեցուցանեն յերկնից արքայութիւնն: Եւ մեղուցեալքն մարդկաւրէն ոչ ժամանեալք յապաչխարութիւն, կենդանանան ի ձեռն զենման կենդանարար մարմնոյ եւ արեան Տեառն, եւ լինին հազորդ կենացն անվախճանից: Շնորհաւք եւ մարդասիրութեամբ Տեառն մերոյ եւ փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի, որում վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ եւ՛՛:*

Խաղաղութիւն ամե[նեցում].

ՄԺԶ. *Եւ այժմ աղաչեմք, ողորմած Աստուա՛ծ, գթա՛յ ի հոգիս նընջեցելոյս, որ ի ձեռն կոչման քո փոխեցաւ յանցաւոր աշխատութենէս՝ ի քեզ հաւատացեալ, ճշմարիտդ Աստուա՛ծ, եւ ննջեա՛ զձեռագիր անաւրէնութեան սորայ, զոր յանցեալ իցէ առաջի քո, եւ զրեա՛ զանուն սորայ ի գպրութիւն կենաց, զի դու ես կեանք եւ յարութիւն մեռելոց: Եւ զհաւատացեալ ժողովուրդս քո ընդ հովանեաւ բազկի պահեա՛, Քրիստոս Աստուա՛ծ մեր. եւ քեզ հանցուք զաւրհնութիւն եւ զփառս Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ այժմ եւ՛՛:*

---

[1] *Ս աշխարհ*
[2] *Ս եւ ես*
[3] *Ս ինձ*
[4] *Ս > ի*
[5] *Ս եւ գիտասցէ աշխարհ] զի աշխարհս գիտասցէ*
[6] *Ս > ես*
[7] *Ս դու զիս*
[8] *Ս զորս ետուրն ինձ*
[9] *Ս ես եմ] եմն իցեմ*
[10] *Ս նոքա*
[11] *Ս ~ իցեն ընդ իս*
[12] *Ս զփառսն զիմ*
[13] *Ս ետուրն ցիս*

|Գ.327բ| ԿԱՆՈՎՆ ԶՈՐՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐՆ

Երթան ի հանգիստն՝ ասելով զ*Անբիծն* եւ զշարական, սաղմոս. *[ՃԽԲ· 10]*· *Հոգի քո բարի առ[այնորդեսցէ ինձ յերկիր ուղիղ]. Փ. [ՃԽԲ· 1]*· *Տէ՛ր, լո՛ւր ա[ղաւթից իմոց]:*

238. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ *[ՆԺ· 9-11]*. *«Զարթի՛ր, զարթի՛ր, երուսաղէ՛մ, եւ զգեցիր զզաւրութիւն բազկի քո. զարթի՛ր իբրեւ յաւուրցն ի սկզբանէ, իբրեւ յազգացն յաւիտենից: Ո՞չ դու նոյն[1] ես որ տաչեցեր զլայնութիւնն, վանեցեր զվիշապն: 10 ո՞չ դու այն ես որ աւերեցեր զծով եւ[2] զբազմութիւն ջուրցն անդնդոց, որ արարեր զխորս ծովուն ճանապարհ անցից փրկելոցն եւ ապրելոցն[3]: 11 Զի ի Տեառնէ եղիցի դարձ նոցա[4], եւ եկեսցեն ի Սիովն ցնծութեամբ եւ ուրախութեամբ յաւիտենից, զի ի վերայ գլխոց նոցա աւրհնութիւն եւ ուրախութիւն հասցէ նոցա: Մերժեցան ցաւք եւ հեծութիւնք եւ արտմութիւնք[5]»:*

239. ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈ Ի ՓԻԼԻՊԵՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ Է *[Գ· 7-11· 20-21]*. *«Այլ որ ինչ ինձ շահն էր, զայն վնաս համարեցի[6] վասն Քրիստոսի: 8 Այլ եւ համարիմ իսկ զամենայն վնաս՝ վասն առաւել գիտութեան[7] Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի[8]: վասն որոյ յամենայնէ զրկեցայ՝ եւ համարիմ |Գ.328ա| կղկղանս, զի զՔրիստոս շահեցայց 9 եւ գտայց ի նմա[9]. իբրեւ ոչ եթէ զիմ[10] արդարութիւն ինչ[11] որ յաւրինաց անտի է ունիցիմ, այլ զհաւատոցն անտի որ ի[12] Քրիստոս[13], որ յԱստուծոյ արդարութիւն[14] է: 10 Հաւատովք ճանաչել զնա[15], եւ զզաւրութիւն յարութեան նորա[16], 11 թէ որպէս հասից ի մեռելոց յարութիւն[17]: 20 ուստի եւ փրկչին ակն ունիմք՝ Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի, 21 որ նորոգեսցէ[18] զմարմին խոնարհութեան մերոյ, կերպարանակից լինել մարմնոյ փառաց իւրոց, ըստ զաւրութեանն՝ առ ի կարող[19] լինել նոյ հնազանդեցուցանել ընդ իւրա[1] զամենայն»:*

Ալէուիա. սաղմոս *ՃԺԻ· [= ՃԺԻ· 1]*. *Հաւատացի զոր եւ [խաւսեցայ, եւ ես խոնարհ եղէ յոյժ]:*

222. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ *[Ժ· 31-36]*. *«Ասէ Յիսուս[2]. Եթէ դուք կացջիք ի բանի իմում, ճշմարիտ աշակերտք իմ էք· 32 եւ ծանիջիք զճշմարտութիւնն, եւ ճշմարտութիւնն ազատեսցէ զձեզ: 33 Պատասխանի ետուն նմա հրէայքն[3] եւ ասեն. Զաւակք[4] Աբրահամու եմք, եւ ոչ ումեք[5] ծառայեցաք. զիա՞րդ ասես եթէ Ազատք լինիջիք: 34 Պատասխանի ես[6] Յիսուս եւ ասէ ցնոսա[7]. Ամէն, ամէն ասեմ ձեզ· |Գ.328բ| եթէ[8] որ առնէ զմեղս՝ ծառայ է մեղացն[9]: 35 Եւ ծառայն՝ ոչ յաւիտեան կա[10] ի տան[11]: 36 Իսկ արդ, եթէ Որդին ազատեսցէ զձեզ[12], ճշմարիտ ազատ[13] լինիջիք»:*

Քարոզէ. *Վասն գտան՛՛:*

Եւ ասէ զաղ[աւթս].

ՄԾԷ. *Տէր Աստուած մեր, որ ամենայն իրաւք արդարք գասեալք լինին ընդ հրեշտակս, զի զուգահաւասար են, զքեզ աւրհնեն Աստուածդ, մինչեւ հաչտեցուցանես զնոսա յաւէժս, ի պայծառութեան քո իւրաքանչիւր ոք պայծառանայ ի վայելուչ աստուածութեան քո, տեսանելով զինքն որպէս լուսաւոր հրեշտակս, այնուհետեւ փախըստական լինել ցաւք եւ տրտմութիւնք եւ հեծութիւնք: Պատրաստութեամբ լուսոյ եւ խնդութեամբ քո, Տէ՛ր, քանզի եւ Մովսէսի ի միւսումն վայրի տեսանող եղեալ փառաց քոց, Տէ՛ր, մինչեւ ի մահկանացու մարմինս մեր ոչ կարէին հայել յերեսս քո, Տէ՛ր, որպիսի՞ արդեւք լինիցին: Արդ, ուրախութեամբ գոհանամք զքէն, Տէ՛ր, որ արժանի արարեր զմեզ մասին ժառանգութեան վ|իճա|Գ.329ա|կի սրբոցն ի լոյս եւ փրկեցեր զմեզ յիշխանութենէ խաւարի, եւ փոխեցեր յարքայութիւն Որդւոյ քո սիրելոյ Տեառնդ մերոյ եւ փրկչիդ Յիսուսի Քրիստոսի, որում վայել է փառք, իշխանու[թիւն]՛՛:*

Խաղաղութիւն ամենեցուն.

ՄԺԸ. *Անկանիմք առաջի քո մարդասիրութեանդ եւ աղաչեմք*

---

1 *Ս այն] նոյն*
2 *Ս զծովն (> եւ)*
3 *Ս ապրելոց*
4 *Ս > նոցա*
5 *Ս ~ արտմութիւնք եւ հեծութիւնք*
6 *Ս համարիմ*
7 *Ս գիտութեանն (> տեա[ր]ոյ)*
8 *Ս ~ յիսուսի քրիստոսի [ն]ն մերոյ*
9 *Ս նմա*
10 *Ս զիմ ինչ*
11 *Ս > ինչ*
12 *Ս > անտի որ ի*
13 *Ս քրիստոսի*
14 *Ս արդարութիւնն*
15 *Ս զնա*
16 *Ս նորա + եւ զհաղորդութիւն չարչարանաց նորա, կերպարանակից լինել մահու նորա*
17 *Ս մեռելոցն յարութիւն*
18 *Ս նորոգեսցէ*
19 *Ս կարաւղ*

1 *Ս իւրեւ*
2 *Ս եւ ասէր յիսուս առ հրէայսն հաւատացեալս] ասէ յիսուս*
3 *Ս > հրէայքն*
4 *Ս զաւակ*
5 *Ս ումեք երբէք*
6 *Ս եւ նոցա*
7 *Ս > եւ ասէ ցնոսայ*
8 *Ս թէ ամենայն] եթէ*
9 *Ս մեղաց*
10 *Ս կայ*
11 *Ս տան + իսկ որդին ի յաւիտեան կայ*
12 *Ս զձեզ ազատեցուսցէ*
13 *Ս ազատք*

ղքո գթութիւնդ, Հայեա՛ց, Տէ՛ր, ո- ղորմութեամբ քո ի հոգի ննջեցե- լոյս այսորիկ, բազմադութ Տէ՛ր, որ յոյսդ ես ամենայն հաւատացե- լոց, ներեա՛ յանցանաց սորայ եւ թո՛ղ սմայ, բարեխաւսութեամբ ընտրելոց քոց: Ներող եւ երկայ- նամիտ, քաղցր եւ բազումողորմ Աստուած, ի գալստեանն Որդւոյ քո որ ճաշակեաց զմահ եւ էջ ի գերեզման, զի հանցէ զկապեալսն քաջութեամբ իւրով: Եւ այժմ, Տէր Աստուա՛ծ, գթա՛յ ի հոգի հանգու- ցելոյս, հեշտ ակամբ ի բարձանց յիշեա՛ զսայ յաւուրն այցելու- թեան եւ դասաւորեա՛ ընդ սուրբս քո չնորհաւք եւ մարդասիրու- թեամբ Տեառն մերոյ եւ փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի, որում վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս եւ՚՚:

|Գ.329բ| ԿԱՆՈՎՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԱԽՈՒՐՆ

Սաղմոս *[ԻԹ· 6]. Ընդ երեկոյս հանգիցեն [լալիք, առաւաւտու ե- ղիցի ուրախութիւն]:*

218. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ *[կ· 19-20]. Այս- պէս ասէ Տէր. «Ոչ[1] եւս եղիցի քեզ այսուհետեւ[2] արեգակն ի լոյս տուընջեան[3], եւ ոչ ծագումն լուս- նի տայէ քեզ լոյս ի գիշերի, այլ եղիցի քեզ Տէր լոյս յաւիտենա- կան, եւ եղիցի[4] փառք քո Աս- տուած: 20 Եւ[5] ոչ մտէ քեզ արե- գակն, եւ լուսինն մի պակասեսցէ ի քէն[6]. եւ[7] եղիցի հանգիստ քո պատուով[8]»:*

216. ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ Ի ՀՌՈՄԱՅԵՑԻՈՑ ԹՂԹՈՅՆ Է ԸՆ- ԹԵՐՑՈՒԱԾՍ *[Ը· 10-14]. «Իսկ եթէ Քրիստոս ի ձեզ է, ապայ մար- մինն[9] մեռեալ է վասն մեղաց. եւ հոգին կենդանի է վասն արդա- րութեան: 11 Իսկ[10] եթէ հոգի այնո- րիկ որ յարոյց զՔրիստոս[11] ի մե- ռելոց[12] կենդանացուսցէ զմահկա- նացու մարմինս ձեր, բնակեալ հոգւովն[13] իւրով ի ձեզ: 12 Այսու- հետեւ[14], պարտապան եմք ոչ մարմնով ըստ մարմնո[15] կեալ: 13 Զի եթէ ըստ մարմնոյ կեցէք, մե- ռանիլոց էք. իսկ եթէ հոգւով զգործս մարմնոյ սպանանիցէք,*

[1] *Ս եւ ոչ*
[2] *Ս > այսուհետեւ*
[3] *Ս տունջեան*
[4] *Ս > եղիցի*
[5] *Ս > եւ*
[6] *Ս լուսին ի քէն ոչ պակասեսցէ*
[7] *Ս զի] եւ*
[8] *Ս քեզ տէր լոյս յաւիտենական] հան- գիստ քո պատուով*
[9] *Ս ապա մարմին*
[10] *Ս > իսկ*
[11] *Ս յարոյցն զՔրիստոս*
[12] *Ս մեռալոց + բնակեալ է ի ձեզ· ապա եւ որ յարոյցն զքրիստոս ի մեռելոց*
[13] *Ս ոգւովն*
[14] *Ս այսուհետեւ, եղբա՛րք,*
[15] *Ս մարմնոյ*

կեցջիք: 14 Զի որք[1] հոգւովն Աս- տուծոյ վարին, նոքա[2] են |Գ.330ա| որդիք Աստուծոյ»:

Ալէլու[իա]. սաղմոս *ձժէ. [=ՃԺ.Չ· 1]. Աւրհնեցէ՛ք զՏէր, ա- մենայն ազինք, զո[վեցէ՛ք զնա ա- մենայն ժողովուրդք]:*

93. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ՂՈՒԿԱՍՈՒ[3] *[ԻՀ· 34-36][1]. «Զգոյշ[5] լերո՛ւք ան- ձանց, գուցէ ծանրանայցեն սիրտք ձեր չուայտութեամբ եւ արբեցութեամբ եւ հոգովք[6] աշ- խարհականաւք, եւ յանկարծակի[7] հասանիցէ ի վերայ ձեր աւրն այն: 35 Զի իբրեւ զորոգայթ հա- սանիցէ[8] ի վերայ ամենեցուն, որ բնակեալ են ընդ ամենայն երեսս երկրի: 36 Արթուն կացէ՛ք այսու- հետեւ[9], եւ[10] յամենայն ժամ ա- ղաւթս արարէ՛ք, զի արժանի լի- նիցիք[11] զերծանել յայնմ ամենայ- նէ[12], որ լինելոցն է, եւ կալ առաջի*

[1] *Ս որ*
[2] *Ս նոքա*
[3] *Ա՝ աւետարան եւ ղուկասու բառերի «ա» գրերը բոլորգրով են, Բ ղուկա] ըստ ղուկասու*
[4] *բուն բնագրում ընթերցուածիս մէջ կան նաեւ ի Գ օր-ի բացակայող 37-8 տները*
[5] *Բ զգուշ*
[6] *Բ հոգաւք (Ա հոգովք), Գ հոգւով, Ս հոգւովք*
[7] *Ա յանդարծակի*
[8] *Ա հասանէ*
[9] *Ա այսուհետ*
[10] *Ս > եւ*
[11] *Ս լինիջիք*
[12] *Ս յամենայնէ*

Որդւոյ[13] մարգւոյ[14]»:

Քաղոզէ. *Խնդրեսցուք հաւա- տով, միա[բանութեամբ]:*

Եւ ասէ զաղաւթս զայս.

ՄԱԹ. *Յորժամ Տէրդ մեր եւ փրկիչդ Յիսուս Քրիստոս գաս, իբրեւ զփայլակն փայլես յարեւե- լից, սուրբ եւ անապական եւ ա- հաւոր փառաւք, Աստուած մեր եւ թագաւոր եւ փեսայ անմահ, որ ընդ ամպս երկնից գայցես հան- դերձ անյաղթելի փառաւք սուրբ խաչին, առաջի փառացդ քո ըն- թանան հրեշտակք եւ հրեշտակա- պետք: Եւ ամենեքեան ի բոց հրոյ, եւ գետք լցեալ հրով |Գ.330բ| ահա- ւոր հրահոսանաւք հրեղինաւք, եւ քերովբէքն ի խոնարհ ունելով զդէմս յահէ քումմէ, Տէ՛ր, եւ սե- րովբէքն ծածկելով զդէմս եւ զոտս հրեղէն թեւաւքն, աղաղա- կեն ասելով. Սո՛ւրբ, սո՛ւրբ, սո՛ւրբ, Տէ՛ր զաւրութեանց: Եւ ձայն ահաւոր փողոյ քո գոչէ, Տէ՛ր, եւ քարոզէ ահիւ եւ ասէ. Ա- րի՛ք, նընջեցեալք, որք ի քուն կայք, ահայ եկն թագաւորն Քրիստոս,: Բացեալ լինին գերեզ- մանք, եւ լուեալ որք ի հող փոե- ցան զձայն փողոյ քո, Տէ՛ր, եւ տեսանեն զահաւոր զալուստն, ի քթթել ական յառնեն ամենայն բնութիւնք մարդկան, արդարք եւ*

[13] *Ա որդո*
[14] *Ա,Ս մարդոյ*

մեղաւորք, եւ տեսանեն զպայծառ վայելչութիւնն եւ զփառս անմահ փեսային Քրիստոսի, հազարք հազարաց եւ բիւրք բիւրուց հրեշտակաց եւ հրեշտակապետաց կան առաջի քո: Յայնժամ զուարճանան արարածք մեծաւ ուրախութեամբ եւ բազում համարձակութեամբ երկրպագեն թագաւորիդ Քրիստոսի, եւ ընդ ամպս լուսաւորս ի վերայ արդարոց ցնծալով բազ|Գ.331ա|մութիւնք հրեշտակաց եւ մարդկան, արժանաւորքն մտանեն ի մայրաքաղաքն ի վերին Երուսաղէմ: Յայնժամ ածեալ լինի ապըստամբն կապեալ ի հրեշտակաց, հանդերձ ամենայն դիւական գընդաւքն կան առաջի ահաւոր բեմիդ: Յայնժամ հրամայէ թագաւորն հրեշտակաց՝ արկանել զնոսայ ի հնոց հրոյն ի տանջանըսն յաւիտենականս: Եւ միանգամայն զամենեսեան որ գործեալ են զանաւրէնութիւն, եւ որք ոչ զղջացան եւ ոչ ապաշխարեցին, երթայցեն նոքայ ի տեղի տանջանացն, զոր պատրաստեալ է սատանայի եւ հրեշտակաց նորա: Յայնժամ ծագեսցեն արդարքն՝ որպէս լուսաւորք յարքայութեանն Աստուծոյ: Ո՞ արդեւք կարիցէ տեսանել զերանութիւնն զայն յինքեանս, պայծառացուցանելով զինքն, յորժամ լինի ամենայն աշխարհի յարութիւն, որպէս ասաց փրկիչն. «Բազում են աւթեւանք ի տան Հաւր իմոյ» [Յ-ՎԷ. Ժ·Ը. 2]: Անտուտ է ասողն, քանզի մատանեն կատարեալքն յերկնա|Գ.331բ|յին առապատան բազում համարձակութեամբ եւ լի փառաւք սրբովք, եւ զարձեալ իջանեն ի դրախտն փափկութեան, եւ զարձեալ ելանեն ի վերինն Երուսաղէմ, ուր արարչին է, որ հաստատեաց զամենայն յաւիտեանս:

Խաղաղութիւն՚՚:

ՄԹ. *Գոհանամք զքէն, ճշմարիտ Աստուա՛ծ, որ ծանուցեր զքեզ մարդկան, զթալով ի ստեղծւածս անարատ ձեռաց քոց, առաքեցեր զՈրդիդ քո սիրելի, որ եկն եւ էջ ի գերեզման, եւ զդրունս դժոխոց խորտակեաց կենսաբեր յարութեամբն իւրով, եւ քաղցր ձայնիւ կոչեաց առ ինքն, ասելով. «Եկա՛յք առ իս, ամենայն աշխատեալք եւ բեռնաւորք, եւ ես հանգուցից զձեզ» [Մ֊Բ. Ժ·Ը. 28]: Հանգո՛յ, Տէր Աստ ն, զնընչե-ցեալս ի ձեռն միած ո, զհաւատացեալս ի քեզ, զոր գնեաց պատուական արեամբն իւրով, եւ արժանաւորեա՛ յաւուր միւսանգամ գալըստեանդ՝ լսել զձայն երանաւոր կոչմանդ, որ ասէ. «Եկա՛յք աւրհնեալք Հաւր իմոյ, ժառանգեցէ՛ք զպատրաստեալ ձեզ զարքայութիւնն» [Մ֊Բ. Իե· 34]. |Գ.332ա| Եւ զմեզ՝ զժողովուրդս քո, որ եկեալ եմք ազաչել զքեզ, պահեա՛ ամենագաւր աջովդ քո մինչեւ յաւր կոչման քո, զքեզ փառաւորեցուք ճշմարիտդ Աստուա՛ծ: Յիշեա՛, Տէ՛ր, զհոգի քահանայիս այսորիկ առաջի սուրբ փառաց քոց, եւ եթէ մարդկաւրէն ինչ յանցեալ իցէ սորա՝ բանիւք կամ գործովք, կամ մտածութեամբ, չնորհեա՛ յանցանաց սորայ թողութիւն, որ ոչ յումեքէ արգելուս զգութ ողորմութեան քո: Ըիկա՛լ զհոգի սորայ ընդ սուրբս քո, եւ զմեզ արժանի արա՛յ փառաւորել զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ այժմ եւ միշտ եւ՚՚:*

ԿԱՆՈՎՆ ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԱԻՈՒՐՆ

Սաղմոս. [ՃԺ֊Գ· 1]. *Սիրեցի զի լուիցէ [Տէր զձայն աղաւթից իմոց]:*

240. ԸՆԹԵՐՑ[Ո]ԻԱԾ ՅԵՍԱՆԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [Իե· 9, Ի·Զ· 2-3· Լ.Ը· 13]. «[13] *Եւ ասացես[1] յաւուր յայնմիկ. Ահաւասիկ Տէր Աստուած մեր, յոր յուսացեալ եմք[2], սայ[3] ապրեցուսցէ զմեզ. զի սայ[4] է Տէր, որում սպասեմք սմայ[5]. ցնծասցուք եւ ուրախ եղիցուք ի փրկութեան մերում: Իզ. 2 [6]Եւ մացէք ի նայ[7] ժողովուրդ որ պահէ զարդարու|Գ.332բ|թիւն: [3] եւ առնէ[8] զճշմարտութիւն. վերակացու լինի նոցա[9] եւ պահէ ի խաղաղութեան[10]: Եւ արդ, մխիթարեցիք զձեզ, ասէ Տէր, յամենայն տրտմութեանց ձերոց[11]»:*

221. ՅԱԿՈՎԲՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿԱԹՈՒՂԻԿԷԻՑ ԹՂԹՈՑՆ Է ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ [Ե· 7-11]. *Երկայնամիտ լերո՛ւք, եղբա՛րք իմ, մինչեւ ի գալուստն Տեառն: Ահաւասիկ մշակք[12] երկայնամտեալ սպասէ պտղոյ երկրին[13], մինչեւ առցէ զկանուխ եւ զանագան: [8] Երկայնամտեցէ՛ք եւ դուք եւ[14] հաստատեցէ՛ք զսիրտս ձեր, զի գալուստ[15] Տեառն մերձեալ է: [9] Մի՛ տրտմեցուցանէք զմիմեանս[16], զի մի՛ դատիցիք. ահաւասիկ դատաւորն առ դուրս կայ: [10] Աւրինակ առէ՛ք,*

[1] *Ս ասասցեն*
[2] *Ս էաք*
[3] *Ս եւ] սայ*
[4] *Ս սա*
[5] *Ս եւ սպասէաք սմա եւ] որում սպասեմք սմայ*
[6] *Ս բացէք զդրունս ձեր + եւ*
[7] *Ս > ի նայ*
[8] *Ս պահէ] առնէ*
[9] *Ս ճշմարտութեան] լինի նոցա*
[10] *Ս զխաղաղութիւն. խաղաղութիւն] ի խաղաղութեան*
[11] սա բառացի չկայ, գուցէ վերաշարադրանքն է հետեւեալի՝ Ե֊Ի· Լ.Ը·13· Յայնժամ ցնծասցեն կոյսք ի ժողովս երջանկացս. եւ ծերք խնդասցեն. եւ փոխեսցէ զսուգ նոցա ի խնդութիւն, եւ ուրախ արասցէ զնոսա ի տրտմութենէ իւրեանց
[12] *Ս ահա մշակ*
[13] *Ս պատուական պտղոյն երկրի*
[14] *Ս > եւ*
[15] *Ս գալուստն*
[16] *Ս զմիմեանս եղբարք*

եղբա՛րք, չարչարանաց եւ երկայնամտութեան[1] *զմարգարէսն, որք խաւսեցան յանուն Տեառն:* 11 *Ահաւասիկ երանեմք համբերողացն*[2]*. զհամբերութիւնն Յովբայ լուարո՛ւք, եւ զկատարումն Տեառն տեսէ՛ք»:*

Ալէլուիա. ԻԹ· 2]. *Բարձր առնեմ զքեզ, Տէ՛ր, զի ըն[կալար զիս]:*

220. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ՄԱԹԷՈՍԻ [ԻԳ· 30-35]. *Եւ տեսցեն զՈրդի մարդւոյ*[3] *եկեալ՝ ամպաւք*[4] *զաւրութեամբ եւ փառաւք բազմաւք: 31 Եւ առաքեսցէ զհր|Գ.333ա|եչատակս իւր փողով մեծաւ, եւ ժողովեսցեն զընտրեալս նորա ի չորից հողմոց՝ ի ծագաց երկնից մինչեւ ի ծագս նորա*[5]*:* 32 *Ի թզենւոյ*[6] *անտի ուսարո՛ւք զառակն. զի յորժամ նորա ոստն կակղասցի*[7]*, եւ տերեւն ցըցւիցի*[8]*, գիտէք թէ մերձ է ամառն:* 33 *Նոյնպէս եւ դուք՝ յորժամ տեսանիցէք զայս ամենայն եղեալ*[9]*, գիտասջիք թէ մերձ է ի դուրս:* 34 *Ամէն ասեմ ձեզ՝ եթէ ոչ անցցէ ազգս այս, մինչեւ այս ամենայն եղիցի:* 35 *Երկինք եւ երկիր անցցեն, եւ բանք իմ մի՛ անցցեն»:*

Քարոզէ. Վասն պա՛՛:

Եւ ասէ զաղաւթս.

ՄԷ. *Փառաւորեմք զքեզ, փառաց թագաւո՛ր, յոյս եւ ակնկալութիւն ամենայն արարածոց, ի քեզ յուսալով յուսացաք, որ փոխանակ ապականացու կենցաղոյս, դանապական եւ զանվախճան կեանսդ չնորհեցեր: Եւ փոխանակ անոտի եւ անդրկան կենացս պարգեւեցեր մեզ զվերինն երուսաղէմ: Վասն որոյ աղաչեմք զքեզ, Տէ՛ր, թո՛ղ զմեզս, քաւեա՛ դանաւրէնութիւնս սորայ, եւ արժանաւորեա՛ զսայ հանդչել յանտրտում |Գ.333բ| ուրախութիւնդ՝ ի Բրիսաոս Յիսուս, ի Տէր մեր, որում վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժ[մ]՛՛:*

Խաղաղութիւն ամենեցուն. Անտուծոյ՛՛:

ՄԸ. *Յիշեա՛, Տէ՛ր, զհոգի քահանայիս այսորիկ զքո սուրբ փառաց քոց: Եւ եթ[է] բդկաւբէն ինչ յանցեալ իցէ՝ բասխւ կամ գործով, կամ մտածութեամբ, չնորհեա՛ յանցանաց սորայ թողութիւն, որ ոչ յումեքէ արդելուս զգիտութիւն քո: Ընկա՛լ զհոգի սորայ ընդ սուրբս քո, եւ զմեզ արժանի արա՛ փառաւորել զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ Հոգիդ այժմ եւ միշտ եւ յաւի[տեանս]:*

---

[1] *Ս երկայնմտութեան*
[2] *Ս համբերողաց*
[3] *Ս մարդոյ*
[4] *Ս ի վերայ ամպոց երկնից] ամպաւք*
[5] *Ս նոցա*
[6] *Ս թզենւոյ*
[7] *Ս ոստքն կակղասցին*
[8] *Ս ցըցուիցի*
[9] *Ս > եղեալ*

ԿԱՆՈՎՆ Է.ԵՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐՆ

Սաղմոս. [ՃԽԲ· 10]. *Հոգի՛ քո սուրբ եւ*[1] *բարի առ[աջնորդեսցէ ինձ յերկիր ուղիղ]:*

223. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ [Կ· 20-22 - ԿԱ· 1-3]. *Եւ կատարեսցին աւուրք սգոյ քո·* 21 *եւ ժողովուրդ իմ*[2] *ամենեւին արդար, եւ յաւիտեանս ժառանգեսցեն զերկիր՝ պահել*[3] *զնորատունկս*[4] *գործոց ձեռաց իւրոց*[5] *ի փառս:* 22 *Սակաւաւորն հզարաւոր եղիցի, եւ կրսերն*[6] *յազգ մեծ, զի ես՝ Տէ՛ր, ընդ ժամանակս ժամանակս ժողովեցից զնոսա:* կա. 1 *Հոգի Տեառն ի վերայ իմ, վասն որոյ եւ աւծ իսկ զիս՝ աւետարանել աղքատաց առաքեաց |Գ.334ա| զիս*[7]*՝ քարոզել գերեաց զթողութիւն, եւ կուրաց տեսանել,* 2 *կոչել ամ Տեառն ընդունելի եւ աւր հատուցման Աստուծոյ մերոյ, մխիթարել զամենայն սգաւորս,* 3 *տալ սգաւորաց Սիովնի փառս. փոխանակ մոխրոյն՝ աւծումն ուրախութեան*[8]*: Եւ կոչեսցին նոքայ ազգ*[9] *արդարութեան՝ տունկ Տեառն ի փառս»:*

241. ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՋԵԼՈՑ Ի ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՑ ԹՂԹ[ՈՑՆ· Բ· Պետր· Ը· 3-8]· «*Որպէս ամենայն ինչ մեզ՝ իւրոյ աստուածեղէն զաւրութեանն*[10] *այնմիկ, որ կոչեաց*[11] *զմեզ յիւր փառն*[12] *եւ ի մեծ վայելչութիւնս*[13]*:* 4 *Որով մեծամեծ*[14] *եւ պատուական աւետիքն*[15] *պարգեւեալ են մեզ. զի նոքիմբ*[16] *աստուածեղէն բնութիւն*[17] *լինիցիմբ հաղորդակիցք, փախուցեալք ի ցանկութեանց աշխարհիս եւ յապականութեանցս* 5 *յայսմիկ*[18]*, զամենայն փոյթ ի մէնջ*[19] *առեալ՝ ձերովք հաւատովքդ*[20] *մատակարարիջիք զառաքինութիւն*[21]*, եւ առաքինութեամբն՝ զգիտութիւն,* 6 *եւ գիտութեամբն զհամբերութիւն, եւ համբերութեամբն՝ զժուժկալութիւն, եւ ժուժկալութեամբն՝ զաստուած-*

---

[1] *Ս > սուրբ եւ*
[2] *Ս զքո] իմ*
[3] *Ս եւ պահել*
[4] *Ս զնորատունկ*
[5] *Ս իւրեանց*
[6] *Ս կրտսերն*
[7] *Ս զիս + բժշկել զբեկեալս սրտիւք*
[8] *Ս ուրախութեան + եւ սգաւորացն հանդերձ փառաց՝ փոխանակ ոգւոցն վհատութեան*
[9] *Ս նոքա ազգք*
[10] *Ս զաւրութեանն + առ ի կեանս եւ աստուածպաշտութիւն չնորհեալ· ի ձեռն գիտութեան*
[11] *Ս այնորիկ որ կոչեացն*
[12] *Ս ի փառսն*
[13] *Ս վայելչութիւն] մեծ վայելչութիւնս*
[14] *Ս որովք մեծամեծքն*
[15] *Ս պատուական աւետիք*
[16] *Ս նոքիմբք*
[17] *Ս բնութեանն հաւատոցն*
[18] *Ս յապականութեանց: 5 եւ սմին այսմիկ*
[19] *Ս մէնջ*
[20] *Ս ձերովքն հաւատովք*
[21] *Ս զառաքինութիւնն*

պաշտուբիւն[1], *7 եւ աստուածպաշտուբեամբն զեղ|Գ.334բ|բայրսիրուբիւն, եւ եղբայրսիրուբեամբն՝ զսէր: 8 Զայսոսիկ ձեր յանձին կալեալ եւ ի սոյն յաճախեալ, ոչ դատարկս եւ անպտուղս զձեզ հաստատեսցեն*[2] *ի Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի գալուստն*[3]*»:*

Ալէլու. սաղմոս ՃԻԵ· [=ՃԻԴ· 1]· *Տէ՛ր, լո՛ւր աղաւթից իմոց, ունիկն դի՛ր խնդր[ուածոց իմոց ճշմարտուբեամբ քով]:*

242. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ՅՈՀԱՆՆ[ՈՒ. Ը· 35-40]. *«Ի վաղիւ անդր կայր Յովհաննէս, եւ յաշակերտաց անտի նորա՝ երկու: 36 Նայեցեալ*[4] *ընդ Յիսուս*[5] *զի գգնայր, ասէ. Ահաւասիկ գառն*[6] *Աստուծոյ: 37 Լուան ի նմանէ երկու աշակերտքն՝ զի խաւսէր, եւ գնացին զհետ Յիսուսի: 38 Իբրեւ դարձաւ Յիսուս եւ եահս*[7]*՝ զի երթային զհետ նորա, ասէ ցնոսա. Զի՞նչ խնդրէք: Եւ նոքայ*[8] *ասեն ցնայ*[9]*. Ռաբբի՛, որ կոչի*[10] *վարդապետ, Ո՞ւր են աւթեւանք*[11] *քո: 39 Ասէ ցնոսա Յիսուս*[12]*. Եկա՛յք եւ տեսա՛ք. եկին եւ տեսին՝ ուր էին աւթեւանք*[13] *նորա. եւ առ նմայ*[14] *աւգան այն աւր, զի ժամ էր՝ իբրեւ տասներորդ: 40 Էր Անդրէաս՝ եղբայր Սիմովնի վիմի, մի յերկուց անտի, եւ գնաց զհետ Յիսուսի*[15]*»:*

Քարոզէ. *Վասն գտանելոյ մեզ՛՛:*

Եւ ասէ զաղաթս.

ՄԻ. *Փոգն երկնաւոր ի բարձունս գոչէ առ նըւնջեցեալսն եւ ասէ. Արի՛ք, սիրելի՛ք Քրիստոսի, ահա եկն թագաւորն |Գ.335ա| ձեր Քրիստոս եւ պարգեւէ ձեզ հանդիստ եւ ուրախուբիւն եւ կեանս անմահականս՝ փոխանակ աշատուբեան ձերոյ եւ ճգնուբեան, արի՛ք եւ տեսէ՛ք զՔրիստոս թագաւորն՝ զփեսայն անմահ, որում դուք էք ցանկացողք, վասն զի նմայ փափագելով, եւ վասն նորա եղէք պանդուխտք երայ երկրի: Արի՛ք, տեսէ՛ք զնո աքանչ վայելչուբիւն եւ զմեծ փառսն, արի՛ք, տեսէ՛ք զարքայուբիւն նորա, զոր պատրաստեաց ձեզ: Ա-*

[1] *Ս եւ գիտուբեամբն զժուժկալուբիւն, եւ ժուժկալուբեամբն զհամբերուբիւն, եւ համբերուբեամբն զաստուածպաշտուբիւն] եւ գիտուբեամբն... զաստուածպաշտուբիւն*
[2] *Ս հաստատիցեն զձեզ*
[3] *Ս գիտուբիւնն] գալուստն*
[4] *Ս եւ նայեցեալ*
[5] *Ս յիսուսի*
[6] *Ս քրիստոս գառն*
[7] *Ս եահս զնոսա*
[8] *Ս սոքա] եւ նոքայ*
[9] *Ս ցնա*
[10] *Ս թարգմանեալ կոչի*
[11] *Ս աւթեվանք*
[12] *Ս > յիսուս*
[13] *Ս աւթեվանք*
[14] *Ս նմա*
[15] *Ս որ լուանն ի յովհաննէ՝ եւ գնացին զկնի նորա] եւ գնաց զհետ յիսուսի*

րի՛ք, տեսէ՛ք գտենչալի զՏէրն, զոր սիրեցէք, յաղագս որո վըշտացայք, տեսէ՛ք զնայ բազում համարձակուբեամբ, եւ ցնծարէ՛ք հանդերձ նովաւ: Եւ զանճառելի զաւրուբիւն եւ զխնդուբիւնն ոչ ոք հանէ ի ձէնջ: Եկա՛յք, վայելեցէ՛ք՝ զոր ակն ոչ եառես, եւ ունկն ոչ լուաւ, զոր պատրաստեաց Աստուած սիրողաց իւրոց, զոր չնորհեաց փափագողացն Քրիստոսի: Յայնմ աւուր յիշատակին սուրբքն ընդ ամպս լուսաւորս ի հանդիպումն նորա թռիչս, արժանաւորս՝ անկարծելի փառաւք տեսանեն զփեսայն երկնաւոր, |Գ.335բ| զանմահն Աստուած: Ո՛վ իցէ արդեւք որոյ այնպէս գտանիցի արժանաւոր յափշտակելով հանդերձ խնդուբեամբ մեծաւ ընդ առաջ քո, Քրիստո՛ս: Արժանաւորքն յափշտակին փառաւք, եւ ամբարիշտքն մնան ամաւթով: Եւ ի ձեռն կուսի Աստուածածնին մաւր քո սուրն հրեղէն մեկնեցաւ ի դրախտէն կենաց կերակուր ամենայն հաւատացելոց: Զդուռն բացեր, զճանապարհն հորդեցեր, զճշմարտուբիւնն երեւեցուցեր, զծարաւիս աղբերացուցեր, զսեղանն ուղղեցեր եւ զհարսանիսն կազմեցեր: Զպարարեալն զեներ եւ զբաժակն անապական խառնեցեր յուրախուբիւն: Առաջիկայ փեսայդ մտեալ ես ի բազմել, առաքեալքն զբազումս հրաւիրեցին, պատրաստերէ՛ք զձեզ սուրբս, լոյսն անդրէն իսկ լուսաւորի, պսակն անթառամի՝ վայելուչ պատրաստ կայ: Զայնն մերձեցաւ, եւ աղաղակն եհաս, գերեզմանք բացան, եւ մեռեալք յարեան:

Խաղաղութիւն.

ՄԻԱ. *Աստուա՛ծ բարձրեալ, չնորհեա՛ ինձ՝ մեղաւորիս յաւուր յայն|Գ.336ա|միկ զքո բազում գթուբիւնդ, զի մի՛ յայտնեսցին ծածուկք ամբարշտուբեան իմոյ առաջի տեսողաց՝ հրեշտակաց եւ հրեշտակապետաց, մարգարէից եւ առաքելոց, արդարոց եւ մեղաւորաց: Այլ եւ ապրեցո՛յ զիս՝ զամբարշտեալս չնորհաւք քո եւ գթուբեամբ: Ընկա՛լ զիս ի դրախտն փափկուբեան ընդ կատարեալ արդարոն: Մի՛ անտես առներ զաղաւթս ծառայից քոց, բարեխաւսուբեամբ ամենայն սրբոց, զի քոյ են փառք յաւիտեանս. ամէն*[1]*:*

[1] Գ.335բ՝ ստ. լս-ում. «Քահանայապաղն աւարտեցաւ Թ. աւրովն»:

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ Գ.

ՄԵՌՈՆԱԻՐՀՆԷՔ

Ա. 958. ԻԴ. 134ա-8ա.
Բ. 965. ԻԳ. 122բ-6ա.
Գ. 999. ԻՋ. 78բ-80բ:

ԻԴ.[1] Ի ՄԵԾԻ ԱՒՈՒՐ ՀԻՆԳՇԱԲԱԹՈՒՆ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ԵՒՂՈՑՆ, ԶՈՐ ՄԵՌՈՆՆ ԿՈՉԵՆ, ՈՐ Է ՀԻՆ ԶԱՏԻԿ ԱՒՐԻՆԱԿԱՆԻՆ ԵՒ Ի ՆՈՐՍ ՓՈԽԵԱԼ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ[2]

Ընդ առաւաւտն մտանէ եպիսկոպոսն[3] ի սարկաւագանոցն եւ լուանա զձեռս[4]: Ապա առնու եւղ[5] արծաթի սափորով եւ ելանէ յեկեղեցին, եաթն սարկաւագաւք հանդերձ, սպիտակազգեստ[6] լինելով, մոմեղինաւք լուցելովք եւ խնկաւք բուրելովք, եւ հովանաւորեալ քշոցաւք: Եւ երթան առաջի |134բ| սրբոյ սեղանոյն: Եւ ծածկեն զեւղն երկոտասան թեւաւք, այսինքն՝ երկոտասան հանդերձիւք: Եւ սարկաւագն քարոզէ. *Խնդրեսցուք հաւատով եւ*[7] *միա[բանութեամբ]*[8]: Երիս Տէր ողորմեա:

Եւ կաթողիկոսն[9] ասէ զաղաւթս[10].

ՄԻԲ. *Աստուա՛ծ հարցն եւ Տէ՛ր ողորմութեանց, որ ստեղծեր զմեզ ի կեանս եւ յանապականութիւն, եւ ապականեալ մեր յապականութիւն՝ ի հաւանել բանսարկուին, անցանելով զպատուիրանաւն քով, եւ վաճառեալ ի մեղացն ի մահ, դարձեալ վերստին նորոգեցեր ի կեանս եւ յանեղծութիւն զստեղծուածս ձեր քոց, զթացեալ ի ձեռն հա համբ միածնի քո Տեառն մերոյ եւ փրկչին*[11] *Յիսուսի Քրիստոսի, Որ զանպատումն զայս եւ զանհասս քահանայութեամբ խրատեաց զմեզ, որոց զծանրութիւն մեղաց եւ զամաւթ արկեալ զանճամբ երկնային խորհրդաբանութեամբ հաւանեցուցեր, եւ նորոգեալ մեզ ճանապարհ կենաց եւ փրկութեան, ջրով եւ Հոգով, եւ զցնծութիւն ողորմութեան քո չնորհեցեր մեզ: Եւ այժմ, նոյն Տէ՛ր, խոնարհեալ առաքեա՛ զպարարատութիւն ողորմութեան քո՛ ի պատուղ ձիթենոյս այսորիկ, զոր եառեր յաւգտակարութիւն եւ ի փրկութիւն ամենայն մարդկութեանս, եւ բնակեցո՛ առ մեզ զչնորհս գործակցութեան ամենազաւր Հոգւոյդ[1] քո Սրբոյ եւ բարերարի, խորհուրդ քեզ եւ պաշտաւն գործելով, զի արժանի լիցուք փառաւորել սուրբ սրտիւ զՔէդ Աստուած, որում երկր|135ա|պագեն հրեշտակք եւ հրեշտակապետք, տէրութիւնք, պետութիւնք, իշխանութիւնք եւ զաւրութիւնք, որում առաջի կան պատուական չորեքկերպեան կենդանիքն, չուրջ կալով զսուրբ աթոռով փառաց քոց, բազմադէմ եւ բազմահայեաց քերովբէքն, որ երկու թեւաւքն ծածկեն զերեսս իւրեանց, եւ երկու թեւաւքն ծածկեն զոտս իւրեանց, եւ երկու թեւաւքն թռուցեալ աղաղակեն ընկեր առ ընկեր, անդադար բերանով եւ անլուր ձայնիւ՝ զյաղթական աւրհներգութիւնն գոչեն եւ աղաղակեն եւ ասեն.*

Եւ ժողովուրդն ի վեր նայելով[2] ասեն.

Սո՛ւրբ, սո՛ւրբ, սո՛ւրբ, Տէ՛ր զաւրութեանց, լի են երկինք եւ երկիր փառաւք քո, ովսաննա՛ բարձրելոյն, աւրհնեալ՝ որ եկիր եւ գալոց ես անուամբ Տեառն, աւրհնութիւն ի բարձունս:

Եւ եպիսկոպոսն ասէ զաղաւթս.

ՄԻԳ. *Սրբոց սուրբ եւ ամենայն բարեաց տուիչ, որ զերկնաւոր քո չնորհս եւ զանբաւ ողորմութիւնս պարգեւեցեր մեզ, եւ զհոգեւորական եւ զիմանալի քահանայութեան աւրինակ ի յերկրի չնորհեցեր, դու միայն ես ամենակալ Աստուած ի չնորհս Որդւոյ ի յերկինս եւ յերկրի, հաղորդակից սորին եղեալս, եւ ի ձեռն Մովսէսի զաւծեցեալն արարեր զեւղն, քահանայական կազմել հրամայեցեր, զի եւ յայնժամ եղիցի քեզ ի թագաւորութիւն եւ ի քահանայութին, յազգ սուրբ, ժողովուրդ սեպհական: Դու եւ այժմ միայն Աստուած, մարդասէր Տէ՛ր, առաքեա՛ զՀոգիդ քո[3] սուրբ[4] ի |135բ| յերկնից, ի սուրբ աթոռոյ քումմէ յառաջիկա յիւղս յայս, զի եղիցի սա սրբեալ անուամբ քո սրբոյ, եւ միածնի Որդւոյ[5] քո սիրելոյ՝*

---

[1] *Ա.135ա, 136ա* ստ. լս.՝ «*մեռոն աւրհնել*», *137ա* «*մեռոնի*», *Բ.123ա* ստ. լս.՝ «*մեռոն աւրհնել*», *124ա, 125ա* «*մեռոնի*», *Գ.79ա* ստ. լս.՝ «*մեռոնեւրհնէք*»
[2] *Գ կանոն մեռուն աւրհնել] ի մեծի աւուր... քրիստոսի*
[3] *Գ եպիսկոպոս*
[4] *Գ > ի սարկաւագանոցն եւ լուանա զձեռս, Ա ձեռս*
[5] *Գ առնի յեւղ*
[6] *Ա սպիտակ զգեստ*
[7] *Բ > եւ*
[8] *Բ միաբան.*
[9] *Բ կաթուղիկոսն*
[10] *Բ զաղաւթս զայս*
[11] *Բ փրկչի*

[1] *Ա հոգոյդ*
[2] *Բ նայեցեալ*
[3] *Ա > քո*
[4] *Բ > սուրբ*
[5] *Ա որդոյ*

Տեառն մերոյ եւ փրկչի Յիսուսի Քրիստոսի եւ Հոգւոյդ Սրբոյ յաւծումն սրբութեան եղիցի քեզ դարձակացս ծառայից քոց, զորս լուսաւորեցեր եւ վերստին ծնար, եւ սրբեցեր յամենայն կեղծաւորութեանց, զի սուրբ մնասցեն ի սրբութեան Քրիստոսի քո, եւ արժանի արարեր զմեզ սուրբ սրտիւ եւ պարզ մտաւք բանալ զբերանս մեր եւ[1] *երգել եւ ասել.*

Եւ ժողովուրդն ասեն.

Հայր մեր որ յերկինս ես, սուրբ է անուն քո, եկեսցէ արքայութիւն քո, եղիցին կամք քո Որպէս յերկինս եւ յերկրի: Եկայք, ժողովո՛ւրդք, զաւրհնութիւնս ընդ հրեշտակս երգեսցուք սմա ասելով. Սո՛ւրբ, սո՛ւրբ, սո՛ւրբ ես, Տէ՛ր Աստուած մեր:

Եւ եպիսկոպոսն ասէ զաղաւթս գայս[2].

ՄԻԴ. *Տէր Աստուած մեր, որ մեծդ ես եւ սքանչելի եւ փառաւորեալ, որ պահես զուխտ եւ զողորմութիւն սիրելեաց քոց, եւ շնորհեցեր զթողութիւն մեղաց ի ձեռն սրբոյ Որդւոյ*[3] *քո, եւ նորոգումն կենաց պարգեւեցեր՝ որք հնացեալն էին մեղաւք. դու ես որ իմաստնացուցանես*[4] *զաղայս եւ կանգնես դանկեալս, սիրես զարդարս քո, եւ պահես զանանկս, դու ես որ հաներ զմեզ ի խաւարէ եւ ի սուուերաց մահու, ասացեր կապելոց, թէ Ելէ՛ք, եւ որք ի խաւարին էին*[5] *թէ. Յայտնեցարո՛ւք: Քանզի ծագեցեր ի սիրտս մեր զլոյս գիտութեան Քրիստոսի քո, որ երեւեցար յերկրի եւ ընդ մարդկան շրջեցար, եւ որք ընկալանն զքեզ՝ եաուր |136ա| նոցա իշխանութիւն որդիս Աստուծոյ լինել, ի ձեռն վերստին ծննդեանն զորդեգրութիւն*[6] *մեզ չնորհեցեր*[7]*, ընդունողս արարեր զմեզ սուրբ անուանդ քո, եւ փրկեցեր զմեզ ի բռնութենէ բանսարկուին՝ առ քո արքայութիւնդ: Դո՛ւ ես Տէր Աստուած ամենեցուն, որ ոչ կամեցար արեամբ ուխտիցն սրբել զպղծեալսն, այլ իւղովք սրբովք եաուր երկիւղածաց քոց նշան, կնքելով զհոգւոց մերոց երակս ի ձեռն Հոգւոյդ Սրբոյ: Տո՛ւր մեզ, Տէ՛ր, չնորհս առ ի սպասաւորութիւնս յայս, որպէս եաուր հաւատարիմ ծառային քո Մովսեսի*[8] *եւ աւրինադրին Սամուելի, եւ Յովհաննու ընտրելոյ քո, որք մի ըստ միոջէ բարեգործք եղեն յազգս իւրեանց: Նոյնպէս եւ զմեզ արժա-*

[1] *Բ > եւ*
[2] *Բ > զայս*
[3] *Ա որդւոյ*
[4] *Բ իմաստնացուսցես*
[5] *Բ է] էին*
[6] *Բ զորդէգրութիւն*
[7] *Բ չնորհելով*
[8] *Բ մովսէսի*

նաւորեսցես, Տէ՛ր, լինել սպասաւոր նորոյ ուխտիս, աւծանել սովաւ զժողովուրդ քո, զոր ստացար արեամբ միածնի քո՝ լինել նոցա հաւատ Քրիստոսի քո, ի քահանայութիւն եւ ի թագաւորութիւն, յազգ սուրբ, ժողովուրդ սեփհական, որպէս զի մերկացեալք զամբարշտութիւն[1] *եւ զաշխարհական զցանկութիւն, որպէս զի մեռցի մեղաց, եւ կեցցեն արդարութեանն, զգեցեալ զսրբութիւն, առաջակայիւքն հանդերձ որ գալոցն է ի ձեռն աւծման եւզոյս այսորիկ: Արդ, եղիցի Տէր զաւրութեանց ամենասուրբ Հոգովդ քով եւզս այս եւզ ցնծութեան եւ եւզ Հոգեւոր, զգեստ լուսաւոր*[2]*, աւծումն թա|136բ|գաւորական*[3]*, սրբութիւն հոգւոց եւ մարմնոց, հոգեւորական չնորհ, պահապան կենաց, կնիք ամրութեան, զէն հաւատացելոց, նահատակ յաղթող ընդդէմ չարին բռնութեանցն գործոց, աւթոց փրկութեան*[4] *եւ ցնծութիւն սրտից եւ ուրախութիւն յաւիտենական, զի որք աւծցին*[5] *սովաւ՝ վերստին իւղովս այսուիկ ծննդեամբ, երկիւղածք լիցին յԱստուածոյ եւ աներկիւղ ի հակառակողէն, եւ առաջի կալով քեզ յաւուրն դատաստանի, փայլեսցեն իբրեւ զաստեղս երկնից բազմութեամբ՝ ի պայծառութիւն սրբոց, ոչ ունելով արատ ինչ կամ աղտեղութիւն, այլ ընկալցի զյաւիտենական զհանգիստն ի գործս արդարութեան, հաստատել ի պարգեւ չնորհացս այսորիկ, եւ ընկալցին զյաղթութեան նշանակ վերին կոչմանն՝ ողորմութեամբ եւ գթութեամբ Քրիստոսի քո, որում վայել է.*

Քարոզութիւն ի վերայ աւծման իղոյն.

ՄԻԵ. *Վասն գտանելոյ մեզ զչնորհս եւ զողորմութիւն առաջի Տեառն զՏէր աղ*[6]*.*

Վասն ընդունելի լինելոյ աղաչանաց որպէս զխունկ առաջի Տեառն զՏէր աղաչեսց[7]*.*

Վասն առաջիկայ եւզոյս զ Տէր.

Վասն զի աւրհնելով աւրհնեցի եւ կեցուսցէ զմեզ ամենայն չնորհիւ[8] *եւ Հոգով Սրբով զՏ[էր]*[9]*.*

Վասն զի եղիցի ամենեցուն որ տեառնագրին սովաւ՝ գտցեն զցնծութիւն եւ զգեստ լուսաւոր զՏէր աղ.[10]

[1] *Ա զամպարշտութիւն*
[2] *Ա զգեստ լուսաւոր <զգեստ լուսաւոր>*
[3] *Ա թա|136բ|<թա>գաւորական*
[4] *Բ փրկութիւն*
[5] *Բ աւծանին*
[6] *Ա > զտէր աղ.*
[7] *Ա > զտէր աղաչեսց*
[8] *Բ չնորհի*
[9] *Բ > զտ.*
[10] *Ա զ.] զտէր աղ.*

Եւ եւս. եւ յաղագս սրբոյ եպիսկոպոսապետիս մերոյ կենաց եւ արդարութեան սորա գՏէր[1].

Զանձինս ողորմեաց.

Եւ եպիսկոպոսապետն ասէ զաղաւթս զայս.

ՄԻԶ. *|137ա| Տէր Աստուա՛ծ զաւրութեանց, թագաւոր յաւիտենական Տէր մեր եւ փրկիչդ Յիսուս Քրիստո՛ս, որ եղէ աւրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից, խնդրեմք ի քէն եւ աղաչեմք, առաքեա՛ յեւղս յայս աւծութեան գՀոգիդ Սուրբ, գՀոգի չնորհաց, գՀոգի*[2] *աւրհնութեան եւ աւրհնե՛ա ամենայն Հոգեւոր աւրհնութեամբ քով, ի ձեռն կենդանարար եւ ամենայաղթ խաչիւդ քով, զոր չնորհեցեր ի պահպանութիւն եւ ի փրկութիւն*[3] *երկրպագուաց քոց, որպէս զի եղիցի սա ամենայն հաւատացելոց ժողովրդեան քո՝ հիւանդաց եւ ախտացելոց*[4] *ի բժշկութիւն, յաւծումն սրբութեան, յաւծումն կենացն անլուծիցն*[5]*, յաւծումն պարգեւաց Սուրբ Հոգւոյդ, եւ առհասատչեա արքայութեանդ երկնից, յողորմութիւն լուսոյ ճշմարտութեանդ, ի կեանսդ յաւիտենական, զի յամենայնի փառաւորեսցուք զքեզ՝ Հայր եւ Որդի եւ Սուրբ Հոգի այժմ եւ միշ[ա]*[6]*:*

Եւ յետ այսորիկ առնու եպիսկոպոսն զաման եւղոյն եւ դնէ ի սարկաւագանոցին, հանդերձ սարկաւագաւքն: Եւ ելանէ առաջի սրբոյ սեղանոյն եւ ասէ զաղաւթս զայս.

ՄԻԷ. *Դարձեալ մատուցանեմք քեզ, թագաւո՛ր յաւիտենական, զաղաւթս մեր, կատարելով զքո տաւնիս խորհուրդ, եւ զպատուական կնիք սուրբ եկեղեցւոյ*[7] *քո զմեռոնս, որով կնքեմք զհոգոց մերոց երակս, անուամբն որ յառաջն իջանէր ի մուրսն Ահարոնի եւ ի գրապան զգեստու նորա:ք եւ այժմ, Տէ՛ր, սուրբ եղիցիս, որ հաստատեցաւ յՈրդի |137բ| ճշմարիտ մատուցեալ ընդունի զեւղս, որ հերով գլխոյ իւրոյ ջնջեաց, զի չէր հնար զհրեղէն խորհուրդս ի հողեղէն տեղիս մատուցանել, եւզ թափեալ է անուն քո, ասաց Գիր, վասն այսորիկ աւրհորդք սիրեցին զքեզ [Երգ· Ա· 2], զի նշան է մարգարէական, քահանայական, թագաւորական, խորհուրդ ճշմարիտ լի հաւատով, արդարեւ կնիք, որով տաս երկիւղածաց քոց նշան, փախչել յերեսաց աղեղան չարին, զի արժան է վասն այսորիկ զառաջին կերակուրն տղայոցն մատուցանել, որպէս հաւատարիմք*

[1] *Բ զտէր + զանձին ողոր.*
[2] *Բ 'ւ զՀոգի*
[3] *Ա > ի փրկութիւն*
[4] *Բ ախտաժէտաց*
[5] *Բ անլուծից*
[6] *Բ > եւ միշ.*
[7] *Բ եկեղեցոյ*

որ ի քեզ մերձաւորին, եւ զաստուածային խորհուրդն ընդունելոց էին, յառաջ քան զհաստատուն եւ զկատարեալ կերակուրն սրբոյդ գկաթն նորածնունդ ժողովրդեանն որ ի քեզ հաւատացին, եւ պատրաստելով որպէս կաթն մատուցանեմք, զի ամենեքեան որք[1] *առնուցուն ի սմանէ, արժանի լիցին ընդունել զհաստատուն կերակուրն, զճշմարիտն եւ զերկնայինն, չնորհաւք միածնի Որդոյ քո՝ սիրելոյ՝ Տեառն մերոյ եւ փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի, որում եւ ընդ որով քեզ՝ Հաւր եւ Սուրբ Հոգւոյդ վայել են փառք:*

Խաղաղութիւն ընդ ամենեսեան]*[2]*:

Ընկա՛լ եւ զայս մեր զաղաչանս, Քրիստոս թագաւո՛ր, խոնարհեցո՛ զունկն քո ի խնդրուածս մեր, եւ առաքեա՛ զողորմութիւն քո ի գործս ձեռաց քոց, անտես առնելով զմեղս մեր, զարձո՛ զմեզ առ Աստուած փրկիչ մեր եւ երեւե|138ա|ցո՛ զերեսս քո ի մեզ, եւ կեցցուք, զի քո է իշխանութիւն եւ զաւրութիւն եւ փառք յաւիտեանս:

Սրբոյն Աթանասի եպիսկոպոսի Աղաւթք ի վերայ աւծման.

ՄԻԸ. *Տէր Աստուա՛ծ ամենակալ, թագաւո՛ր զաւրութեանց, կարդամբ զմեծ եւ զամենազաւրանուն քո եւ աղաչեմք զքեզ, զի առաքեսցես յեւղս յայս զՀոգիդ չնորհաց՝ զՀոգի աւրհնութեան քո եւ արասցես զսա լինել զրահ արդարութեան առ ամենայն ազգմունս սատանայականս, եւ ի քակտումն ամենայն հակառակորդին զաւրութեան՝ ի տանջանս եւ ի հուր եւ ի սատակումն ամենայն պիղծ հոգւոց, եւ ի հալածումն չարին, եւ ի ջնջումն բոլոր մնացորդաց կռապաշտութեանց, եւ ամենայն սնոտի պաշտամանց: Եղիցի հաւատացելոց քոց ի սրբութիւն եւ ի փրկութիւն, եւ ի հաստատութիւն աստուածպաշտութեան, ի ձեռն Տեառն մերոյ եւ փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի, զի յամենայնի փառաւորել արժանի լիցուք զՀայր եւ զՈրդի եւ զՍուրբ [Հոգի]*[4]*:*

[1] *Բ որ*
[2] *Բ ամենեցուն] ընդ ամեն.*
[3] *Բ զզամենազաւր*
[4] *Բ զորդ.] զորդի եւ զսուրբ. Բ այլ ձեռքով՝ լառն թափուր եւ զաւրճանայ քանզի լոյս*

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ Դ.

«ԿԱՐԳԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ ԱՒՐՀՆՈՒԹԻՒՆԱԲԵՐ ՅՈՒՅԱԿԻ» (ՄԱՇՏՈՑ ԾԻՍԱՐԱՆԻ)

Այս բնագիրը սերտ առնչութիւն ունի մեր խնդրի հետ, որ է՝ Հայ եկեղեցու ծիսարանի հին, սկզբնական տարրերակի ընդգրկման հնարաւոր չափով պարզումը, այս դէպքում նաեւ ծիսարանի քննութեան աշխատանքի հետագայ ընթացքի աղբիւրագիտական հիմքի յստակեցումը: Ուստի թռուցիկ ակնարկով պատկերենք գիտութեան մէջ այս բնագրի խնդիրների արծարծումը.

Յընթացս Մովսէս Խորենացու վաստակի գնահատութեան Գ. վ. Զարբհանալեանը գրել է. «ՅՕրհնութիւնաբերՙ յուցակի կը տեսնենք հետեւեալ յիշատակագիրը. «Երանելի Մովսէս թարգմանիչ, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ՝ որդւոյ սրբոյն Ներսիսի, յորմէ եւ առաքի յերրորդ ամի գիւտի հայերէն գրոց ի Նազիանզ՝ յաթոռ Աստուածաբանի, եւ բէրէ անտի գՍերմնօրհնէքն դկալի եւ գհնձանի՝ գշարադրեալն յԱստուածաբանէն ի հինգերորդ ամի հայրապետութեան իւրոյ»: Դարձեալ նոյն Մովսէս յերեքտասաներորդ ամի թարգմանութեան սրբոյն Սահակայ՝ կարգի գրաւ, կ'ըսէ յուցակը, գկանոնս օրհնութեան այլեւայլ իրաց, գորս ի զանազան կողմանց բերեր էր»[1]: Միաժամանակ, նոյն գրքի «Պատկեր հայ գպրութեան ըստ իւրաքանչիւր դարուց» ցանկում Խորենացու անուան ներքոյ կարդում ենք. «Մեկնութիւն կարգաց եկեղեցւոյ (անհարազատ)»[2]:

Նոյն հարցն արծարծել է նաեւ Ղեւոնդ վ. Ալիշանը. «Մովսիսի ընծայուած մակդրաց մէջ Ս. Սահակայ գրիչ կամ դպիր մի եւս յիշեցինք, որ դա մեծ հայրապետին առաջնորդութեամբ կարգադրեր է մեր Մաշտոց գրոց կանոնները, որոնց ցանկ մը այլ գրեր է, որ կ'ըսուի «կարգաւորութիւն» Օրհնութիւնաբեր Յուցակի» եւ կը պտնուի հին ձեռագիր Մաշտոցից վերջը կամ սկիզբը դրուած. եւ այս, արդարեւ, մեծ գործ մի է (Մաշտոցն) եւ արժանի մեծահամբաւ ընելու իր կարգաւորողը, եթէ՛ է եւ եթէ՛ ոչ Մովսէս ոմն: Այդ գրոց շատ օրինակաց մէջ միայն Մովսէս անունն յիշուի. բայց ոմանք մականուամբ կամ հայրենեօք կիւրեննացի գրեն, որ հաւատալի չէ. կայ այլ որ որոչ Խորենացի գրէ... Արդ, եթէ այդ Մովսէս գրիչն Ս. Սահակայ՝ էր Խորենացին, շատ երիտասարդ եղած պիտի ըլլայ ի սկզբան կարգաւորութեանն, բայց աւելի նշանելին այս է, որ շատ յաջող եւ հանճարեղ երիտասարդ մի եղած պիտի ըլլայ, եւ յարմար է այն գաղափարին՝ զոր հասարակօրէն ունիմք Խորենացւոյ վրայ, եւ որոյ վկայեն իր գրուածքն»[1]:

Դժուար է ենթադրելը, թէ բնագրի քանի՛ օրինակ են ունեցել Մխիթարեան վարդապետները[2], եւ անկախ նրանից, որ մեր ունեցած բաւական մեծ նիւթով Խորենացու հեղինակութեան հարցն աւելի է ամրապնդւում (տե՛ս ստորեւ), մենք եւս այս խնդիրն առկախ ենք թողնում («Կարգաւորութիւն» ցուցակի հեղինակի, ստեղծման ժամանակի, նրա հաղորդումների վաւերականութեան քննութեան նպատակ չունենք), որովհետեւ մեզ համար կարեւորը բնագրի բովանդակութիւնն է, որի համառօտ եւ ճշգրիտ գնահատութիւն-բնորոշումը կրկին քաղում ենք Ալիշանից. «Կանոնաց կամ օրհնութեանց կարգաւորութիւնն (զոր այլեւայլ թարգմանիչք յայլեւայլ քաղաքաց Յունաց՝ ի գործոց Ս. Հարց բերած են), Հայկական գրերու գիւտէն եւ թարգմանութեանց սկսելէն քանի մի տարի վերջը սկսուած կ'ըսուի, եւ իբրեւ տասնեւհինգ տարեօք տեւած. ըսել է որ երբ հետ գհետէ թարգմանութիւնք կանոնաց բերուէին՝ յարմարութեամբ դասաւորուելով ձեւանար այդ Օրհնութիւնաբեր գիրքն[3], որ յետոյ Մաշտոց կոչեցաւ: Այդ կարգաւորութիւնն

---

[1] *Հ. Գ. Զարբհանալեան, Հայկական հին դպրութեան պատմութիւն (Դ-ԺԳ. դար), Բարձրագոյն դպրոցաց համար, Վենետիկ, 1886, էջ 365:*

[2] *Նոյն տեղում, էջ ԺԸ.: Զարբհանալեանը (էջ 261-2) համոզուած է, որ Մեսրոպ Մաշտոց վարդապետը «եղաւ ազգային եկեղեցական ծիսարանը կարգի դնող, այլ եւ այլ ազօթքներու թարգմանութեամբ կամ ինքնագիր յօրինմամբ, որ եւ իր մականուամբը Մաշտոց կոչուած է: Գեղեցիկ եւ իր տեսակին մէջ անհամեմատ երկասիրութիւն մը, որուն մէջ հաւատար կը փայլին յօրինողին աստուածապաշտ եռանդը, բնատուր հանճարը եւ մաքուր լեզուն»:*

[1] *Հայապատում. Պատմիչք եւ Պատմութիւն Հայոց, Յօրինեաց Հ. Ղեւոնդ Վ. Մ. Ալիշան, Հատոր Ա., Վենետիկ, 1901, Պատմիչք Հայոց, էջ 119 (օգտագործել ենք գրքի փոքրագիրը՝ երկհատոր, չորս գրքով տարբերակը. սրան համապատասխանում է մեծագիր միահատոր տարբերակի՝ հտ. Բ, էջ 188-9. այսուհետեւ՝ Հայապատում, Ա.):*

[2] *Մի այլ տեղում Ալիշանը, օրինակների շատութիւնը չեշտելով, նրանց քանակը կրկին չի որոշակիացրել. «Թէ՛ ի կարգի Մաշտոցաց ոմանց եւ թէ՛ առանձին յայլ գիրս՝ գտնուի այս յուցակս, որ եւ ըստ շատութեան ձեռագիր օրինակաց՝ շատ այլեւայլութեամբ տարբերի՝ յանուանս եւ ի ժամանակս թարգմանութեանց» (Հայապատում, Բ., էջ 418, ծ. 1):*

[3] *Ալիշանն ունի շատ ուշագրաւ մի դիտարկում. «Այն ամենապատուական եւ ամենահարեւոր Գիրքն՝ որ հիմայ ամենուն ծանօթ է Մաշտոց կոչմամբ, ըլլայ Ս. Մեսրովպայ երկրորդ անուամբ, ըլլայ հին սրբազան նշանակութեամբ, երեւի, թէ՝ մեր*

Մովսիսի ձեռօք եղած է իբրեւ յամի 431. յետոյ Մանդակունին եւ այլք աւելցուցեր են նոր կանոններ»[1]: Այսպիսով, «Կարգաւորութիւն» բնագ.361րի մէջ թուարկուած են խորագրերը մեր ծիսարանի բոլոր այն կանոնների, որոնք 6. դարի ընթացքում թէ՛ դրսից բերուելով թարգմանուել են աստրերէնից ու յունարէնից եւ թէ՛ ստեղծուել են մեր եկեղեցու հայրերի ձեռքով:

Ուրեմն, կարեւորը պարզելն է, թէ ի՛նչ կանոններ են յիշատակուած կարգաւորութեան մէջ, ապա նրանցից որո՛նք են առկայ Մաշտոցի մեր հրատարակութեան հիմք երկու ձեռագրում եւ որո՛նք՝ բացակայ: Այս նպատակի իրագործման համար Մաշտոցեան Մատենադարանի ձեռագրերի մէջ փնտրեցինք եւ գտանք փոքրածաւալ այս բնագրի 20 օրինակ[2] եւ որոշեցինք նրանց տուեալները համադրել մեզ յայտնի եւ ստորեւ թուարկուող 7 տպագիրների բնագրերի հետ, ապա այդ ամէնի հիման վրայ կազմել «Կարգաւորութեան» մէջ յիշատակուած կանոնների ցանկը, ի վերջոյ սա էլ համեմատել մեր բնագրի գլխացանկի հետ:

«ԿԱՐԳԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.

1. Գրիգոր Տաթեւացի, Գիրք Հարցմանց. Հատոր Թ., սրբակ ԾԶ., կ. Պոլիս, տպ. Աստուածատուր Կ. Պոլսեցւոյ, 1729, էջ 658-9 (ոծը-ոծթ.)[3].

2. Գիրք Մեծ Մաշտոց կոչեցեալ, յորում հաւաքեալ աւանդին ըստ մեծի մասին կարգք եւ կանոնք արարողութեան Հայաստանեայցս սուրբ եկեղեցւոյ, Կ. Պոլիս, տպ. Պօղոս Յովհաննիսեանի, 1807, էջ 2-3. նախաբանի («Յառաջաբանութիւն ինչ զՄիսարանէս») մէջ գրուած է. «Քանզի գտեալ եղեւ ուրեք գրուած ինչ, որոյ մակագիր էր այսպէս». բերուած է բնագիրը, իսկ վերջում՝ եզրակացութիւն. «Յայտնեմք իմանի, թէ ի ժամանակս սրբոյն Սահակայ եւ երանելւոյն Մաշտոցի, որ նա ինքն է Մեսրոպ, եւ աշակերտաց նոցա՝ մերս թարգմանչաց, կարգաւո-

սուրբ Թարգմանիչք գիրքը կարգաւորողք՝ կոչեր են Օրհնո-ւիւ-նաբեր, ոպէս եւ է իսկ. եւ անոր աղօթից կամ Կանոնաց հեղինակաց եւ թարգմանչաց ցանկ մ'այլ կարգելով՝ կոչեր են զայն Օրհնո-ւիւ-նաբեր Յո-ցաւ» (Հայսպատում, Ա., էջ 418, ծ. 1). ըստ այսմ՝ մեր ծիսարանի սկզբնական անունն էր՝ Օրհնո-ւիւ-նաբեր գիրք:

[1] *Հայսպատում, Ա., էջ 119:*

[2] *Վստահ ենք, որ մեր հաւաքածուի ընդարձակ ցուցակի կազմութեան աշխատանքների հետագայ ընթացքի հետ բացայայտուելու են ուրիշ ձեռագրեր եւս:*

[3] *Մեր խնդրի առիթով Տաթեւացու Հարցմանց գրքի տասնեակ ձեռագրերին անդրադառնալն աննպատակայարմար եւ հեռուն տանող ենք համարում, որովհետեւ սա արդէն նոյն Տաթեւացու հանրագիտական այդ գործի բնագրի քննութեան հարցերից է:*

բեցաւ սոյն Գիրք եկեղեցական օրհնութեանց. եւ կոչեցաւ յանուն սրբոյն Մաշտոցի, այսինքն՝ Մեսրոպայ-Մաշտոց» (էջ 3): Ակնյայտ է, որ այս տպագիրը հիմնուած է մէկ ձեռագրի վրայ:

3. Հ. Գ. վ. Զարբհանալեան, Մատենադարան հայկական թարգմանութեանց նախնեաց, դար Դ-ԺԳ., Վենետիկ, 1889, էջ 245-8. «Եկեղեցական պաշտամանց գիրք» խորագրի ներքոյ նկատելով, որ «Սուրբ Գրոց թարգմանութենէն ետքը՝ եկեղեցական բարեկարգութիւն եւ հասարակաց հոգեւոր պաշտամանց անհրաժեշտ հարկ եւ կարգաւորութիւնն, պէտք էր որ գրաւէր սրբոց Թարգմանչաց աստուածասէր եւ աստուածախոհ միտքն ու սիրտ, եւ նպատակ ըլլար իրենց նախապատիւ փութաջան վաստակոց առ այն: Ինչուան առ մեզ հասած հետաքննական ցուցակ մը կը հաւատարմացնէ թէ եւ յայնմ,- իրենց պաշտաման եւ կոչման էական գործոյն մէջ,- ամէն եռանդ, սիրտ ու աշխատանք եբեւցուցին», ապա «Մէջ բերենք նախ այն ցուցակը, որ կը կոչուի, եւ որ ինչուան առ մեզ հասնելով՝ այլեւայլ կերպարանափոխութիւնք, ու երբեմն նաեւ ոչ այնչափ հարազատ յաւելուածներ ընդունած է. եւ յանուանէ կը յիշատակէ՝ ինչ որ եկեղեցական բարեկարգութեան ու պաշտամանց բարեզարդութեան համար պատշաճ եւ կարեւոր թարգմանութիւնք ի յունէ, ու երբեմն նաեւ յասորւոյն՝ թարգմանիչք մեր հետերնին բերեր էին ի Հայաստան»: Զորիցս «այլ օր.» բնորոշումով ներկայացրել է այլընթերցումներ, որով յայտնի է դառնում, որ ձեռքի տակ մէկից աւելի ձեռագիր է ունեցել:

4. Հայսպատում, Ա., էջ 418-23. «ՃԺԳ. Օրհնութիւնաբեր ցուցակն եւ թարգմանիչք». ունի համառօտ կամ ընդարձակ 25 ծանօթագրութիւն, որոնց զգալի մասն ըստ հարկի վերարտադրել ենք ստորեւ. գործածած ձեռագրերի մասին ծանօթութիւնների մէջ գրել է. «Ուրիշ Օ», որ է մէկ այլ ձեռագիր, «Ուրիշ ՕՕ» մէկից աւելի, իսկ Մովսէս (Խորենացի) անուան առաջին յիշատակութեանը վերաբերող ծանօթութեան (էջ 418-9, ծ. 3.) մէջ յատակ երեւում է 3 ձեռագրի գործածում:

5. F. N. Finck, Kleinere mittelarmenische Texte, Herausgegeben, mit Einleitung und glossar versehen.- *Հանդէս հայագիտութեան.* Zeitschrift für armenische Philologie, Erster Band, drittes Heft, Marburg (Hessen), *1902, p.218-9. Հրատարակել է Կարենեան Հ՝ր 1654 կամ Էջմիածնի Հ՝ր 1696, որ է Մաշտոցեան Մատենադարանի ներկայիս Հ՝ր 1898 կամ մեր Ա ձեռագրից[1]:*

[1] *Հիմնականում հարազատ վերարտադրութիւն է, միայն՝ Ա.2ում «յԱնձիաձու»ի տեղն ունի «Նանձիանձու», Ա.6ում՝ «վասն ագապս»ի փոխարէն՝ «զասնագապս»:*

6. Յուցակ հայերէն ձեռագրաց Սուրբ Նշանի վանուց ի Սեբաստիա, կազմեց Թորգոմ արքեպ. Գուշակեան, Վիեննա, 1961, էջ 69-70. ըստ Սեբաստիայի Սուրբ Նշանի վանքի Հ՟ր 105 ձեռագրի (ներկայիս տեղն անյայտ կամ կորսուած)[1]*:*

7. Անգլերէն թարգմանութիւնը. Order and disposition of various titles.- Rituale Armenorum, Being the Administration of the sacraments and the Breviary Rites of the Armenian Church, Togheter with the Greek Rites of Baptism and Epiphany, Edited from the oldest Mss. by F. C. Conybeare, Oxford, At the Clarendon Press, *1905, էջ իէ-լԱ.*[2]*, հիմնուած է մեր Ա$_1$ ձեռագրի (ա) վրայ, որուն տակում նշելով տարբերութիւնները հետեւեալների. բ՝ Զարբհանալեանի տպագրածը (մեր Ն), գ՝ Մխիթարեան վենետիկի ձեռ. Հ՟ր 693 (հրապարակուած նկարագրութիւն չկայ), դ՝ նոյն Մխիթ. վենետիկի ձեռ. Հ՟ր 57/240*[3]*, ե՝ Պոլսի 1807ի տպագիրը (մեր Յ), զ՝ Ֆ. Ֆինկի տպագիրը (մեր Ա) եւ է՝ Տաթեւացու Հարցմանց դրքի օրինակը (մեր Դ)*[4]*:*

Ուշագրաւ է, որ 3-4րդ տպագիրների պատրաստողներին առաջին երկուսը յայտնի չեն եղել, իսկ 5րդում բնագիրը տպուած է առանց որեւէ մեկնաբանութեան[5]*:*

---

[1] Բացի 5րդից, միւս տպագիրների հիմք ձեռագրերը մեզ անյայտ են, ուստի եւ՝ ո՛չ հաստ. ըստ այսմ՝ այս հրապարակում-քննութեան մէջ սրանք գործածել ենք որպէս իրենց հիմք ձեռագրեր:

[2] Այսպէս՝ հայերէնի ենք տառադարձում լատինատառ էջահամարները, որոնք այս դէպքում են՝ XXVII-XXI:

[3] Մայր ցուցակ հայերէն ձեռագրաց մատենադարանին Մխիթարեանց ի վենետիկ, հտ. Բ., Յօրինեց Հ. Բ. վ. Սարգիսեան, a Venice, 1924, էջ 590-1. Ոսկեփորիկ Ա.-ԺԵ-ԺԶ. դդ. 319 թերթ, թուղթ, 19x14,5. միասիւն, բոլորգիր, 26-27 տող. 119բ-20բ կարգաւորութիւն ցուցմանց աւրհնութիւնաբեր ցուցակին, թէ ով ոք կամ ուստի եւ կամ յորում ժամանակի հարապետացն են արարեալ զկարգ աւրհնութեանսաբեր ցուցակիդ, եւ թէ ով ոք եբեր ի Հայաստան աշխարհս եւ որոց հրամանաւ կամ կարգաւ ճառեցին: Երանելոյն Մովսիսի Խորենացոյ թարգմանչի, որ էր գրիչ սրբոյն Գրիգորի հակաւ հայրապետին Հայոց, որդոյ սրբոյն Ներսեսի, յետ ձԺ. ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ սկիզբն թարգմանութեան ի հայերէն լեզուս. յերկրորդ ամի թարգմանութեան առաքէ սուրբն Սահակ ի Անձիանձոյ քաղաք եւ ետ բերել զՍերմնաւրհնէքն... իսկ վան Հիմնարկութեան սրբոյ տաճարի եւ ժամահար աւրհնելոյ, Սկի եւ մաղթմամ, եւ Գիրք եւ Կնունք եւ Խաչաւրհնէք եւ Պատկ եւ զ'Քառասնորդացն երեք ժամերոցն քարոզն եւ զաղօթս՝ Մանդակունի է արարեալ, որ չորեքտասան թիւ էր սրբոյն Գրիգորէ: Այսքան, եղբայր գիտնական, յորժամ կամիցիս գիտել զցուցակ Մաշտոցին»: Ծնթ. Բ. վ. Սարգիսեանի. «Ձեռագիրս ունի ուրիշ օրինակներէ նշանաւոր տարբերութիւններ. օր. իմն, «իսկ Սբեմաւրհնէքն Թէոդորոսի եպիսկոպոսի է արարեալ (ի) Սիդարեպան Փիլացւոց քաղաքին» եւլն». ըստ այսմ սա եւս մեր որեւէ օրինակի հետ կատարելապէս չի նոյնանում:

[4] Որչափ գիտենք՝ Մաշտոցի հետագոտողներից միայն Ֆ. Կոնիբիրին է յայտնի եղել, որ Գրիգոր Տաթեւացին այս բնագիրը նոյնութեամբ ներառել է իր Հարցմանց դրքի մէջ:

[5] Վեցերորդի միայն հպանցիկ յիշատակում տե՛ս Ա. Արեւշատեան, «Մաշտոց» ժողովածուն, էջ 20, ծ. 21:

Ի վերջոյ յիշենք, որ Ա. Արեւշատեանը, 2-4րդ տպագիրների եւ ձեռագրերի՝ ստորեւ դրուած թուարկման Բ եւ Ը օրինակների հիման վրայ, գործածելով նաեւ պատմագրական եւ այլաբնոյթ աղբիւրների հաղորդումներ, պատկերել է Մաշտոց ժողովածուի «կազմաւորման եւ զարգացման փուլերը»[1]*: Նրա արածը համարում ենք ներկայիս համար բաւարար-նախնական, որովհետեւ համոզուած ենք, որ այս հարցերը պէտք է քննել ձեռագրական եւ ընդհանրապէս աղբիւրագիտական շատ աւելի մեծ եւ համակարգուած նիւթի հէնքի վրայ:*

* * *

Տպագիրների եւ ձեռագրերի (5 եւ 20, ընդամէնը, 25 օրինակ) թուուցիկ համեմատութեան որոշ փորձերից յետոյ տեսանք, որ համեմատելի են միայն Ա եւ Ա$_1$, Բ եւ Բ$_1$ օրինակները[2]*, մնացեալների մէջ կան նոյնիսկ հաղորդումների բաւականաչափ շատ եռուառաջութիւններ, շարահիւսական դրափոխութիւններ, աւելի կամ պակաս բառեր եւ դարձուածներ, քիչ չեն նաեւ գրչական-իմաստային աղաւաղումներն ու խճողումները. միով բանիւ՝ համոզուեցինք, որ ձեռագրերն ընդունուած սովորական ձեւով համամատելն անհնար է*[3]*. այստեսակ համեմատութեամբ ստանում էինք մի չարադրանք, որ բուն մասում ունէր 2-3 թեամբ ստանում էինք մի չարադրանք, ուր կանոններին վերաբերող, իսկ տողատակին խճողուն մի պատկեր, ուր կանոններին վերաբե-*

---

[1] Ա. Արեւշատեան, Հայկական ծիսարանի կազմաւորման եւ զարգացման փուլերը, Պատմաբանասիրական հանդէս, 1982, Հ՟ր 3, էջ 144-50 (էջ 145-7 բնագիրն ըստ մեր Ը ձեռագրի). Ա. Արեւշատեան, «Մաշտոց» ժողովածուն, էջ 19-40 (էջ 19-21՝ բնագիրն ըստ մեր Բ. ձեռագրի). սրանց մէջ կան նաեւ խնդրին վերաբերող գրականութեան օգտակար յղումներ եւ թուարկումներ: Մեր Բ ձեռագրի հիման վրայ է արուած նաեւ Արփենիկ Ղազարոսեանի հրատարակութիւնը. Մաշտոց Եղվարդեցի կաթողիկոս, «Էջմիածին», 1991/Ա-Բ-Գ., էջ 115-6, ծ. 40: Ա. Արեւշատեանի հրապարակումների մէջ ընթերցման վրիպումներ եւ ձեռագրերի հետ կապ չունեցող ինքնահնար բառեր շատ կան, երրորդում էլ թէ՛ մանր վրէպներ կան եւ թէ՛ վերջին նախադասութիւնը չկայ. այդ խոտորումներն այստեղ արձանագրելն անիմաստ համարեցինք, որովհետեւ արել ենք նոյն ձեռագրերի նոր, ճշգրիտ վերարտադրութիւններ:

[2] Ենթահամարով ձեռագրերի դոյութիւնն իմացանք աշխատանքիս աւարտի ընթացքում:

[3] Ա. Արեւշատեանը գրել է, թէ կարգաւորութիւնը «յաճախ հանդիպում է նաեւ Ոսկեփորիկներում եւ ժողովածու կոչուող գրքերում, որպէս ինքնուրոյն պատմագրական միաւոր», այստեղ իսկ՝ որպէս 16րդ ձանօթութիւն, «եւ այլն» աւարտով թուարկել է 16 ձեռագիր, որոնցից հինգը (ձեռ. Հ՟ր 142, 179, 341, 577, 582), սակայն, կարգաւորութիւնը չունեն (տե՛ս նրա «Մաշտոց» ժողովածուն..., էջ 19): Նաեւ կարծում է, թէ «ցուցակը յայտնի է հիմնականում երկու խմբագրութեամբ» (նոյն տեղում, էջ 19, ծ. 17), ըստ այդմ էլ արել է վերը յիշատակուած իր երկու հրատարակութիւնը:

բոլ հաղորդումներն այնքան էին խառնուած, որ քիչ բան էր հասկացուում: Այսինքն՝ համոզուեցինք, որ բառական համեմատութիւնն այս բնագրի դէպքում բոլորովին անտեղի եւ անիմաստ է, աւելին՝ յիշատակուած կանոնների պատկերը պարզելու մեր հիմնական նպատակին խանգարող, ուստի որոշեցինք նոյնաբար՝ իրար հետեւից բերել բոլոր օրինակների չարագրանքների նոյնիմաստ նախադասութիւնները:

Ըստ այսմ՝ բոլոր օրինակները դասաւորեցինք ժամանակագրական կարգով[1] եւ միասնական-միանման ձեւով մշակեցինք բոլորի կէտադրութիւնը. այսինքն՝ երբեմն անտեսելով ձեռագրերում առկայ տրոհումները (հիմնականում նախադասութիւնների գլխատառերով սկիզբ), հնարաւոր միակերպութեան բերեցինք բոլոր օրինակների չարագրանքները եւ ըստ այդմ բոլորի նախադասութիւնները համարակալեցինք կարգային պայմանանիշերով եւ համարներով՝ Ա.1... Ա.13, Շ.1... Շ.12:

Վերջում ըստ մեր բնագրի կարգի, առանձին մանրամասների յիշատակումով, դրել ենք վկայուած կանոնների ցանկը, ստեղծելով բոլոր հաղորդումների համադիր պատկեր-տեսութիւնը, ապա արել ենք որոշ նախնական դիտարկումներ[2]:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳՐԵՐԸ ԵՒ ՏՊԱԳԻՐՆԵՐԸ[3]

Ա - ԺԳ. դ. վերջ, ձեռ. Հ՝ր 1898. ժողովածու. [Կիլիկեան Հայաստան], գրիչ՝ [Վասիլ][4], ստացող՝ Յովաաաի վրդ, 280 թերթ, մագաղաթ (թ. 280 թուղթ), 23,6x18. միասիւն, բոլորգիր, 27 տող. բնագիրը՝ 279բ-80բ (թ. 280՝ ԺՀ. դ. լրացում-վերականգնում). հատուածք՝ 1-13.

Ա1 - 1287 թ., Վատիկանի Cod. Vat. Arm. *Հ՝ր 3. ժողովածու. [Կիլիկեան Հայաստան], գրիչ՝ Ռօբէն, 407 թերթ, մագաղաթ, 22,7x16,6. միասիւն, բոլորգիր, 25 տող. բնագիրը՝ 301բ-2բ[1]. հատուածք՝ 1-13.*

Բ - 1300 թ., ձեռ. Հ՝ր 2607, ժողովածու[2], [Կիլիկեան Հայաստան], գրիչ եւ ստացող՝ Թորոս քհյ, 405 թերթ, 25,5x18,5. միասիւն, բոլորգիր, 31 տող, բնագիրը՝ 356ա-7ա. հատուածք՝ 1-12.

Բ1 - 1284 թ., ձեռ. Հ՝ր 4207. Ատանա, գրիչ՝ Կոստանդին Քուռաթ (Թուռաթ), ստացող՝ պարոն Օշին, 385 թերթ, թուղթ, 27x17. երկսիւն, բոլորգիր, 28 տող. բնագիրը՝ 118ա-9բ. հատուածք՝ 1-12. Բ ձեռագրի համեմատ ունեցած տարբերութիւնները հիմնականում ուղղագրական են. նկատելի իւրայատկութիւն՝ է-ի փոխարէն սովորաբար ունի ե, որ արձանագրել ենք միայն այլ տեսակի տարբերութիւնների մէջ.

Գ - 1315 թ., ձեռ. Հ՝ր 3651. ժողովածու, Ս. Կարապետի վանք (Տարօ՞ն), գրիչ՝ Առաքել աբեղ, ստացող՝ Մկրտիչ քհյ. 404 թերթ, 16,5x11,5. միասիւն, բոլորգիր, 24 տող. բնագիրը՝ 272բ-4ա. հատուածք՝ 1-13.

Դ - 1397 թ.[3], Գրիգոր Տաթեւացի, Գիրք Հարցմանց, կ. Պոլիս, տպ. Աստուածատուր կ. Պոլսեցւոյ, 1729, էջ 658-9 (ոծը-թ.), Հատոր Թ., պրակ ԾԶ., հատուածք՝ 1-14.

Ե - ԺԴ. դ.՞ չթուագրուած. հին բոլորգիր[4]. Սեբաստիայի Սուրբ Նշանի վանքի ձեռ. Հ՝ր 105. Մաշտոց, գրիչ՝ Սահակ գրչապետ, 189 թերթ,

---

1 *Տե՛ս* Codices Armeni Bybliothecae Vaticanae: Borgiani, Vaticani, Barberiniani, Chisiani, Schedis Frederici Cornwallis Conybeare adhibitis, Recensuit Eugenius Tisserant, Bybliothecae Vaticanae scriptor, Romae, Typis Poluglottis Vaticanis, MCMXXVII (1927), էջ 213. յօդ. 33 (ամբողջ նկարագրութիւնը՝ էջ 205-23). երախտագիտութեամբ յիշենք, որ շատ արժէքաւոր այս ձեռագրի պատճէնը (Մատենադարան, ժապաւէն Հ՝ր 1103) 1980 թ. ստացել ենք միլանաբնակ մեր հանգուցեալ բարեկամ Հրանտ Բամպակեանի հոգածողութեամբ:

2 Հիմնական նիւթն է Խոսրովու Անձեւացու Մեկնութիւն ժողովածուի մի քանի թուղթ եւ նման այլ մանր բնագրեր: Սրանից է տպ.՝ Ա. Արեւշատեան, «Մաշտոց» ժողովածուն, էջ 19-21:

3 Թուականը Հարցմանց գրքի գրութեան ժամանակինն է:

4 Սեբաստիայի ցուցակ, էջ 69. «Թէեւ թուականի մասին որ եւ է ծանօթութիւն չի պարունակեր, բայց գրչութեան ոճէն կը հասկցուի բաւական հին ըլլալը, գէթ ՝՚ի տեղ ՝ գիրը գործածութեան մէջ մտնելու շրջանին պատկանելով». «Նոյնութեամբ յառաջ կը բերենք հոս Լ.Զ. գլուխը, որուն սկիզբի եւ վերջի մասերն անընթեռնլի են եւ կորուած». ըստ այս բնորոշման եւ ձեռագրի գրչութեան «հին բոլորգիր» լինելու թուագրել ենք «ԺԴ՞. դ»:

1 *Տաթեւացու Հարցմանց գրքինն ըստ գործի գրութեան ժամանակի համարեցինք 1397 թ., Սեբաստիայի ձեռագրինը՝ նկարագրութեան թէական տուեալների համեմատ՝ ԺԴ. դ., իսկ 2-4րդ եւ 6րդ տպագրիների հիմքերի ժամանակի մասին տեղեկութիւն չունենալով՝ դրեցինք չարքի վերջում:*

2 *Վենետիկի ցուցակ, Գ., էջ 48. մեր Ա Մաշտոցի՝ «Յանկագրուած սոյն 47 կանոններէն 10-12ը նորագոյն գրչագիրներու մէջ Մաշտոց կաթողիկոսին վերագրուած են, որպիսիք են Ա. Ե. ԺԱ. ԺԴ. ԺԹ. ԻԱ. ԻԲ. ԻԳ. ԻԹ. Լ.Գ. Լ.Զ. եւ Խէ: Իսկ կարգաւորութիւն օրհնութիւնաբեր ցուցակին կոչուած հնագոյն յիշատակարանին մէջ ընդհատ կառակն, այս կանոնները՝ մասամբ երանաշնորհ թարգմանիչներու օրով, մաս մ'ալ հաւանօրէն Յովհան Մանդակունւոյ ժամանակ ի Հայս բերուած կ'աւանդուին»:*

3 *Հին է նաեւ ձեռ. Հ՝ր 750 (ԺԳ. դ.), որ ունի միայն խորագիրը. 176բ «Կարգաւորութիւն ցուցման Աւրհնութիւնաբեր կտակիս, թէ ուստի կամ ով ոք եւ յորում ժամանակի եւ ով ոք ի սուրբ Հայրապետացն արարեալ է ի կարգաց աւրհնութիւնաբեր կտակիս, եւ թէ ով ոք երեր ի Հայաստան աշխարհս, եւ այր հրամանաւ՝ կարգաւ ճառեցից. երանելին Մովսէս թարգմանիչ, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ, որդւոյ սրբոյն Ներ/// (մնացեալը թափուած)»:*

4 *Գրչի անունը պարզել եւ թուագրումը ճշգրտել է կարէն Մաթեւոսեան, Հեթում կոռիկոսցու լրացումները Սամուէլ Անեցու ժամանակագրութեան մէջ.- «Էջմիածին», 2010/թ., էջ 50-51 (ամբողջ յօդուածը՝ էջ 48-61):*

22x15. միասիւն, հին բոլորգիր, 19 տող. բնագիրը՝ ձեռագրի Լ.Զ. գլուխն է[1]. հատուածք՝ 1-12.

Զ - 1402-1406 թթ., ձեռ. Հ՟Ր 2152. ժողովածու, Բաղէշ, գրիչ՝ անանուն (մեր բնագրի մասինը), ստացող՝ Կարապետ վրդ., 252 թերթ, թուղթ, 17,5x13,5. միասիւն, բոլորգիր, 37 տող. բնագիրը՝ 140աբ. հատուածք՝ 1-13.

Է - 1425 թ., ձեռ. Հ՟Ր 1114, ժողովածու, Զագաւանք, գրիչ՝ Ստեփանոս կր., ստացող՝ Դաւիթ վանահայր եւ Սարգիս կր., 210 թերթ, թուղթ, 16x12, միասիւն, բոլորգիր, 26 տող. բնագիրը՝ 105ա-6ա. հատուածք՝ 1-14.

Ը - 1473 թ., ձեռ. Հ՟Ր 958, Մաշտոց, Ուրծ գիւղ, գրիչ՝ Խաչատուր, ստացող՝ Մեսրոպ աբեղայ, 360 թերթ, 26,5-27x16,5-17. երկսիւն, բոլորգիր, 27 տող. բնագիրը՝ 258բ-9բ[2]. հատուածք՝ 1-13.

Թ - 1476 թ., ձեռ. Հ՟Ր 2335. ժողովածու, Երուսաղէմ, 311 թերթ, թուղթ, 17,2x12,5. միասիւն, բոլորգիր, 40 տող. բնագիրը՝ 84բ-5ա. հատուածք՝ 1-15.

Ժ - 1520 թ., ձեռ. Հ՟Ր 2543. ժողովածու, Ատանա, գրիչ՝ Սիմէոն Տրապիզոնցի, ստացող՝ Աւետիք. 205 թերթ, 15,5x11. միասիւն, բոլորգիր, 26 տող. բնագիրը՝ 170ա-1ա. սկզբից թերի՝ պակաս 1 էջ, անխորագիր, որի փոխարէն վերջին տողից մակաբերել ենք՝ 1. [Յուցակ Մաշտոցին], պահպանուած սկզբին էլ տուել ենք 3 համարը (2րդ չունի). իմա՝ 1, 3-13. հատուածք՝ 1, 3-13.

Ի - 1589 թ., ձեռ. Հ՟Ր 1770. ժողովածու, գրիչ՝ Աստուածատուր Պալիր, ստացող՝ Հայրապետ Զուղայեցի, 399 թերթ, թուղթ, 20,7x14,8. միասիւն, նոտրգիր, 26 տող. բնագիրը՝ 152բ-3բ. հատուածք՝ 1-14.

Լ - ԺԶ. դ., ձեռ. Հ՟Ր 972. Մաշտոց, 296 թերթ, 21x14. միասիւն, բոլորգիր, 19-22 տող, բնագիրը՝ 272ա-4ա. հատուածք՝ 1-14.

Խ - 1618 թ. ձեռ. Հ՟Ր 580. ժողովածու, գրիչ՝ Անդրէաս քհյ, 351 թերթ, թուղթ, 17,5x12,5. միասիւն, բոլորգիր, 23-25 տող. բնագիրը՝ 292ա-3բ. հատուածք՝ 1-13.

---

[1] Գաբեգին Ա. կաթողիկոս [Յովսէփեան], Յիշատակարանք ձեռագրաց, հատոր Ա. (ե. դարէից մինչեւ 1250 թ.), Անթիլիաս, 1951, էջ 98, ծ. 6. այս ցանկի մասին՝ «ուր մի յեսին մատենագրի կողմից կան տեղեկութիւններ Մաշտոց ծիսական գրքի այլ եւ այլ մասերի թարգմանութիւնների մասին»:

[2] Սրանից տպուած՝ Ա. Արեւշատեան, Հայկական ծիսարանի կազմաւորման եւ զարգացման փուլերը, ՊԲՀ, 1982/3, էջ 145-7 (ամբողջը՝ էջ 144-50):

Ծ - 1638 թ., ձեռ. Հ՟Ր 744, ժողովածոյ, Աղճայղալա, գրիչ, ստացող՝ Յովանէս, 259 թերթ, թուղթ, 13,3x10. միասիւն, նոտրգիր, 19 տող. բնագիրը՝ 57ա-9ա. հատուածք՝ 1-13.

Կ - ԺԷ. դ., ձեռ. Հ՟Ր 1775, ժողովածու, 211 թերթ, թուղթ, 21,5x15,5. միասիւն, նոտրգիր, 27 տող. բնագիրը՝ 103աբ, 137ա. հատուածք՝ 1-14.

Հ - ԺԷ. դ. ձեռ. Հ՟Ր 1887. ժողովածու, գրիչ եւ ստացող՝ Նազարէթ Ամիրասաթենց Զուղայեցի, 400 թերթ, թուղթ, 20.4x14,3. միասիւն, նոտրգիր, 23 տող. բնագիրը՝ 254ա-5բ. հատուածք՝ 1-12.

Ձ - ԺԷ. դ., ձեռ. Հ՟Ր 2168. ժողովածու, ստացող՝ խոճայ Պալի, 327 թերթ, թուղթ, 15x10,5. միասիւն, նոտրգիր, 22 տող. բնագիրը՝ 71աբ. հատուածք՝ 2-8.

Ղ - ԺԷ. դ. - ձեռ. Հ՟Ր 3260. ժողովածու, ԺԷ. դ., գրիչ՝ Մարկոս Նոբընծայ. 474 թերթ, թուղթ, 14,1x10. միասիւն, նոտրգիր, 17 տող. բնագիրը՝ 178բ-80բ. հատուածք՝ 1-14.

Ճ - 1709 թ., ձեռ. Հ՟Ր 603, ժողովածու, գրիչ՝ Դաւիթ աբեղայ, 266 թերթ, թուղթ, 17x11. միասիւն, նոտրգիր, 25 տող. բնագիրը՝ 216ա-7բ. հատուածք՝ 1-14.

Մ - 1714 թ., ձեռ. Հ՟Ր 3305. ժողովածու, Սպահան, գրիչ՝ տէր Սարգիս, Յակոբ քահանայ, ստացող՝ Սիմէոն արքեպս. 386 թերթ, թուղթ, 21,4x15,5. երկսիւն, բոլորգիր, 30-31 տող. բնագիրը՝ 344ա-345ա. հատուածք՝ 1-13.

Յ - ժամանակն անյայտ. Մայր Մաշտոց, Պոլիս, 1807, էջ 2-3. հատուածք՝ 1-11.

Ն - ժամանակն անյայտ. Հ. Գ. վ. Զարբհանալեան, Մատենադարան հայկական թարգմանութեանց նախնեաց, դար Դ-ԺԳ., Վենետիկ, 1889, էջ 245-8. հատուածք՝ 1-12.

Շ - ժամանակն անյայտ. Հայսպատում, Ա., էջ 183-4.- Մաշտոց կաթողիկոս եւ աշակերտն Ստեփանոս. Հտ. Ա., էջ 418-23. ՃԺԳ. Օրհնութիւնաբեր ցուցակն եւ թարգմանիչք. հատուածք՝ 1-12. Համապատասխան տեղերում դրուած են Ալիշանի ծանօթութիւնները:

1. ԽՈՐԱԳԻՐ-ՍԿՍՈՒԱԾՔ

Ա.1 *Կարգաւորութիւնք ցուցմանց աւրհնութիւնաբեր ցուցակիդ, եթէ ով ոք կամ յորում ժամանակաց հայրապետացն են արարել զկարգս աւրհնութիւնաբեր ցուցակիդ, եւ եթէ ով ոք եբեր ի Հայաստան աշխարհս, եւ որոց հրամանաւ կամ կարգաւ տուեցին, երանելոյն Մովսէ-*

սի Խորենացոյ թարգմանչի, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ Հայրապետին Հայոց, որդւոյ[1] սրբոյն Ներսեսի

Բ.1 *Կարգաւորութիւն աւրհնութիւնարեր ցուցակի[2], որ ունի յինքեան զժամանակ իւրաքանչիւր կարգեալ կանոնացդ[3], զոեղիան՝ թէ ո՛վ ոք կամ յորմէ գաւառէ, զհայրապետաց ժամանակն նշանակեցից՝ թէ ո՛վ եբեր ի Հայոց աշխարհս, եւ որո՛ց հրամանաւ կարգեալ, ճառեցին*

Գ.1 *Կարգաւորութիւն աւրհնութիւնարեր ցուցակի, որ ունի յինքեան զժամանակ իւրաքանչիւր կարգեալ կանոնացդ զոեղիան՝ թէ ո՛վ ոք, կամ յորմէ գաւառէ զհայրապետաց ժամանակն նշանակեցից, թէ ո՛վ եբեր ի Հայոց աշխարհս, եւ որոց հրամանաւ կարգեալ ճառեցին*

Դ.1 *Յուցումն Օրհնութեան կարգաւորութեան. Հարց. Զօրհնութիւն ի կարգաւորութեանցս այսոցիկ ո՞վ է արարեալ, եւ ո՞վ է բերեալ յազգս հայոց. Պատասխանի. Երանելովն Մովսէս Խորենացի, որ էր գրիչ Սահակայ Պարթեւի*

Ե.1 *Եւ գոհութիւն Աստուծոյ Բանին, որ ողորմեցաւ եւ յանձն առ անժամանակական՝ լինել ընդ ժամանակաւ, եւ անմահական՝ ընդ մահուամբ. եւ Որդի Աստուծոյ որ յառաջ քան զամենայն յաւիտեանս ե- զանի եւ կոչի որդի Դաւթի եւ զաւակ Աբրահամու. եւ բարեբանութիւն ամենասուրբ Հոգւոյն Աստուծոյ, որ գործակից եղեւ Որդւոյ/// եւ մաք- բազարդեալ լցոյց զառաքեալսն ի սուրբ վերնատանն, ի ձեռն հրեղէն լեզուաց, բաժանեալ ի նոսա զշնորհս, որք զաւրացան եւ եղեն աւետա- րան քարոզք սիեզերաց, ընդ որս եւ սուրբ հայրապետք եւ երջանիկ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչն մեր եւ ի շառաւիղաց նորա սուրբ Իսահակ Պարթեւն եւ քաջ բաբունապետն Մեսրաւպ, երջանիկ, սուրբ եւ ընտ- րեալ աշակերտօքն թարգմանեցին զամենայն Աստուածաշունչ գրեանքն ի հայ գիրս եւ ի բարբառ:*

Զ.1 *Հարցումն. Կարգաւորութիւն ցուցման օրհնութիւնաբեր ցուցա- կին. Պատասխանի. Երանելին Մովսէս Խորենացին թարգմանիչ, որ է գրիչ սրբոյն Սահակայ՝ որդւոյ սրբոյն Ներսէսի:*

Է.1 *Կարգաւորութիւն ցուցման աւրհնութեանաբեր ցուցակիս, թէ ով ոք կամ ուստի կամ յորում ժամանակի եւ յոր ազգէ կամ ի քաղաքէ եւ ով ոք ի սրբոցն արարեալ է ի կարգաց աւրհնութեանցս այսոցիկ, եթէ*

[1] *Ա, որդոյ*
[2] *Բ, ցուցակին*
[3] *Բ, կանոնաց*

ով եբեր ի Հայս կամ ուստի հրամանաւ՝ ճառեցից, երանելոյն Մովսէսի թարգմանչի, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ Հայրապետի Հայոց, որդոյ Ներսէսի

Ը.1 *Կարգաւորութիւն ցուցման աւրհնութեանաբեր ցուցակիս, թէ ով ոք կամ ուստի, կամ յորում ժամանակի եւ յոր ազգէ կամ ի քաղաքէ, եւ ով ոք ի սրբոցն արարեալ է ի կարգաց աւրհնութեանցս այսոցիկ, եթէ ով եբեր ի Հայս կամ որում հրամանաւ. ճառեցից, երանելոյն Մովսէսի թարգմանչի, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ Հայրապետի Հայոց, որդոյ Ներսէսի*

Թ.1 *Սուրբ Հայրապետացն է արարեալ զկարգ աւրհնութիւնաբեր ցուցակիս. եւ թէ ո՛վ եբեր ի Հայաստան աշխարհս. կարգաւ ճառեցից, երանելոյն Մովսէսի Խորենացոյ, թարգմանչի, որ է գրիչ սրբոյն Սահակայ Հայրապետին Հայոց՝ որդւոյ սրբոյն Ներսէսի*

Ժ.1 [*Յուցակ Մաշտոցին*]

Ի.1 *Խրատք Մաշտոց գրոց. Կարգաւորութիւն ցուցման աւրհնութեանաբեր ցուցակիս, թէ ով ոք կամ յուստի, կամ յորում ժամանակի եւ յոր ազգէ կամ ի քաղաքէ, եւ ով ոք ի սրբոցն արարեալ է կարգացս աւրհնութեանցս այսոցիկ, եւ թէ ո՛վ եբեր ի Հայս, կամ ո՛ւմ հրամանաւ՝ ճառեցից, երանելոյն Մովսիսի թարգմանչի, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ Հայրապետին Հայոց, որդոյ Ներսէսի*

Լ.1 *Կարգաւորութիւն ցուցման աւրհնութիւնաբեր կտակիս, եթէ ուստի կամ ով ոք եւ յորում ժամանակի եւ ով ոք ի սուրբ Հայրապե- տացն արարեալ է ի կարգաց աւրհնութիւնաբեր կտակիս, եւ եթէ ո՛ ոք եբեր ի Հայաստան աշխարհս եւ ոյր հրամանաւ. կարգաւ ճառեցից, եա- նելին Մովսէս թարգմանիչ, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ՝ որդւոյ սրբոյն Ներսեսի*

Խ.1 *Թարգմորութիւն աւրհնութիւնաբեր ցուցակի, որ ունի յինքեան զժամանակ իւրաքանչիւր կարգեալ կանոնաց զոեղիան, թէ ով ոք կամ յորմէ գոաւէ զհայրապետաց ժամանակն նշանակեցից, թէ ով եբեր ի Հայոց աշխարհս եւ որոց հրամանաւ կարգեալ. ճառեցից*

Ծ.1 *Կարգաւորութիւն աւրհնութենաբեր ցուցակի, որ ունի յինքեան զժամանակ իւրաքանչիւր կարգեալ կանոնացդ, զոեղիան, թէ ով ոք կամ յորմէ գոաւէ զհայրապետաց ժամանակ նշանակեցին, թէ ով եբեր ի Հայոց յաշխարհս եւ որոց հրամանաւ կարգեալ ճառեցին*

Կ.1 *Կարգադրութիւն աւրհնութիւնաբեր ցուցակիդ, թէ յումմէ եղեւ սկիզբն աւանդութեան, զոր գրով եառուն մեզ՝ անսգալ հիմն կարգի քրիստոնէութեանս*

Հ.1 *Վասն Մաշտոցին բանն, թէ ոք չիննաց, ուստի բեվաւ. Կարգաւորութիւն ցուցմանց աւրհնութիւնաբեր ցուցակին, թէ ով ոք կամ ուստի եւ կամ որում ժամանակի հարապետացն են արարեալ, եւ կարք քահանութեանաբեր ցուցակի, եւ թէ ոյք եբեր ի Հայաստան աշխարհս եւ որոց հրամանաւ կամ կարգաւ ճառիցն երանելոյն Մովսէսի Խորենացւոյ թարգմանչի, որ էր գրիչ թարգմանի սրբոյն Սահակայ Հայրապետին Հայոց, որդւոյ սրբոյն Ներսէսի*

Ջ – *չունի*

Ղ.1 *Կարգաւորութիւն ցուցման աւրհնութիւնաբեր կտակիս. եթէ ուստի կամ ով ոք, եւ որում ժամանակի, եւ ով ոք ի սուրբ Հայրապետացն արարեալ է ի կարգաց աւրհնութիւնաբեր կտակիս, եւ եթէ ով ոք եբեր ի Հայաստան աշխարհս, եւ ոյր հրամանաւ. կարգօ ճառիցից. երանելին Մովսէս թարգմանիչ, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ՝ որդւոյ սրբոյն Ներսէսի*

Ճ.1 *Կարգադրութիւն ցուցման օրհնութենաբեր ցուցակիս, թէ ո՛վ ոք եւ կամ ուստի, կամ յորում ժամանակի, եւ յոր ազգէ կամ ի քաղաքէ, եւ ով ոք ի սրբոցն արարեալ է ի կարգաց աւրհնութեանցս այսոցիկ, եթէ ով եբեր ի Հայս, կամ ում հրամանաւ, ճառեցից, երանելւոյն Մովսէսի թարգմանչի, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ Հայրապետի Հայոց, որդւոյ Ներսէսի*

Մ.1 *Կարգաւորութիւն աւրհնութիւնաբեր ցուցակի, որ ունի յինքեան զժամանակ իւրաքանչիւր կարգեալ կանոնացդ զտեղիս, թէ ով ոք կամ յորմէ գաւառէ զհայապետաց ժամանակն նշանակեցից, թէ ո՛վ եբեր ի Հայաստան աշխարհս, եւ որոց հրամանաւ կարգեալ ճառեցին*

Յ.1 *Կարգաւորութիւն օրհնութիւնաբեր ցուցակի, որ ունի յինքեան զժամանակ իւրաքանչիւր կարգեալ կանոնացդ զտեղիան. թէ ո՛վ ոք կամ յորմէ՛ գաւառէ, զհայրապետաց ժամանակն նշանակեցից, թէ ո՞վ եբեր ի Հայոց աշխարհս, եւ որոց հրամանաւ կարգեալ ճառեցին*

Ն.1 *Երանելին Մովսէս Խորենացի, թարգմանիչ, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ՝ որդւոյ սրբոյն Ներսեսի*

Շ.1 *Կարգաւորութիւն ցուցմանց*[1] *աւրհնութիւնաբեր ցուցակի, որ ունի յինքեան զժամանակ իւրաքանչիւր կարգեալ կանոնացդ, զտեղիսն թէ ով ոք կամ յորմէ գաւառէ, զհայրապետացն ժամանակն (եւս) նշանակեցից, թէ ով եբեր ի Հայոց աշխարհս, եւ որո՞ց հրամանաւ կարգեալ, ճառեցից*[2]*, երանելւոյն Մովսէսի թարգմանչի*[3]*, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ Հայրապետի Հայոց՝ որդւոյն սրբոյն Ներսիսի*

2.

Ա.2 *Յետ ճԺԱ.*[4] *ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ սկիզբն թարգմանութեան ի հայերէն լեզուս, յերկրորդ ամի թագաւորութեանն Վռամշապհոյ առաքէ սուրբն Սահակ ի յԱնձիաձու քաղաքն եւ ետ բերել զՍերմնաւրհնէքդ, զկալի եւ զհնձանի, զոր արարեալ էր ի Ե.*[5] *ամի հայրապետութեան իւրոյ սրբոյն Գրիգորի Աստուածաբանի:*

Բ.2 *Յետ ճԺԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ թարգմանութիւն հայերէն լեզուիս. երանելին Մովսէս թարգմանիչ, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ, որդւոյ սրբոյն Ներսիսի, ի Գ. ամի թարգմանութեան Մեսրովբայ առաքեաց սուրբն Սահակ ի Նազիազ՝ յաթոռ Աստուածաբանի, եւ ետ բերել զՍերմնաւրհնէքն*[6]*, զկալի եւ զհնձանի, զոր արարեալ էր Աստուածաբանի ի Ե.երորդ ամի հայրապետութեան*[7] *իւրոյ:*

Գ.2 *Յետ ճԺԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ թարգմանութիւն հայերէն լեզուիս. երանելին Մովսէս թարգմանիչ, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ, որդւոյ սրբոյն Ներսիսի, ի Գ. ամի թարգմանութեան Մեսրովբայ առաքեաց սուրբն Սահակ ի Նազիազ՝ յաթոռ Աստուածաբանի, եւ ետ բերել զՍերմաւրհնէքն, զկալի եւ զհնձանի, զոր արարեալ էր Աստուածաբանի, ի Ե.երորդ ամի հայրապետութեանն իւրոյ:*

---

[1] *Օրինակ մի գրած է Ընթերցան, որ պէտք է ըլլայ Ընթերցմանց*

[2] *Յայտնի է, որ բոլոր կանոնները հաւաքելով կարգաւորողին է այս վերնագիրս, որ նշանակուի անմիջապէս յիշուած անուամբ:*

[3] *Ո՞վ է այս երանելի թարգմանիչն Մովսէս: – Ընտիր օրինակ մի չտկէ չիտակ գրէ Մովսէսի Խորենացւոյ. ուրիշ լաւ օր. մի՝ Մովսէս Կիւրենացին. չեմք կարծեր որ Սիմէոն Կիւրենացւոյ տեղակից ըլլայ. ի Հայս այլ չեմք ճանչենար Կիւրեն կոչուած տեղ, բայց միայն Կերեն ի Սիւնիս: Խորենացւոյ պատշաճի՝ թէ ոչ. տե՛ս զնա ի յիշատակի պատմչաց:*

[4] *Ա*$_1$ *.ճժե.*

[5] *Ա*$_1$ *հինգ*

[6] *Բ*$_1$ *զսերմաւրհնէքն*

[7] *Բ*$_1$ *Հայրապետութեանն*

Դ.2 *Յետ ճԺ. ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ սկիզբն թարգմանութեան ի հայոց լեզու. ի Բ. ամի թարգմանութեանն առաքեաց սուրբն Իսահակ եւ ետ բերել զՍերմնօրհնէքն գկալոյ եւ գհնձանին, զոր արարեալ էր սուրբն Գրիգոր Աստուածաբանն՝ յեօթն ամի հայրապետութեան իւրոյ:*

Ե.2 *Յետ ճ. եւ Ժ. ամի երթալուն Հռոմ սրբոյն Գրիգորի, եղեւ սկիզբն թարգմանութեան, որ առաքեաց Սուրբն Իսահակ Պարթեւ զՄովսէս Խորենացին ի քաղաքն Անձխանձոյ եւ ետ բերել անտի զՍերմնօրհնէքն եւ գկալն եւ գհնձան, եւ զՅաղդզօրհնէքն եւ զամենայն Արմտիս, զոր արարեալ էր սրբազան Գրիգոր Աստուածաբանն ի հինգերորդի ամի հայրապետութեան իւրոյ:*

Զ.2 *Յետ ճԺԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ սկիզբն թարգմանութեան. իսկ ի յերրորդ ամի թարգմանութենէն առաքեաց սուրբն Սահակ ի յԱնձխանձու քաղաքն եւ ետ բերել զՍերմօրհնէքն, գկալի եւ գհնձանի, զոր արարեալ էր ի Ե. ամի հայրապետութեան իւրո սրբոյն Գրիգորի Աստուածաբանի:*

Է.2 *Յետ ճԺԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ սկիզբն թարգմանութեան հայ լեզուի, յերկրորդ ամի թարգմանութեանն առաքեաց սուրբն Մաշտոց յԱզնազու քաղաք եւ ետ բերել զՍերմաւրհնէք գկալի եւ գհնձանի, զոր արարեալ էր Ե. ամի Գրիգորի Աստուածաբանի:*

Ը.2 *Յետ ճԺԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ սկիզբն թարգմանութեան հայ լեզուի. յերկրորդ ամի թարգմանութեանն առաքեաց սուրբն Սահակ յԱզիազու քաղաք եւ ետ բերել զՍերմաւրհնէքն, գկալի եւ գհնձանի, զոր արարեալ էր Ե. ամի հայրապետութեան իւրոյ Գրիգորի Աստուածաբանի:*

Թ.2 *Յետ ճԺԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի, եղեւ սկիզբն թարգմանութեան հայերէն լեզուիս. յԲ.րդ թարգմանութենէն առաքէ սուրբն Սահակ ի յԱնձխանձու քաղաք եւ ետ բերել զՍերմաւրհնէքն, գկալին եւ գհնձանին, զոր արարեալ էր սուրբն Գրիգոր Աստուածաբանն յետ Ե. ամի հայրապետութեան իւրոյ:*

Ժ ~ չունի

Ի.2 *Յետ ճԺԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ սկիզբն թարգմանութեան հայ լեզւի, յերկրորդ ամի թարգմանութեան առաքեաց սուրբն Մաշտոց յԱզնազու քաղաք եւ յետ բերել զՍերմաւրհնէք, գկալի եւ գհնձանի, զոր արարեալ էր Ե. ամի Գրիգորի Աստուածաբանի:*

Լ.2 *Յետ ճ. եւ ժ. ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ սկիզբն թարգմանութեան, առաքէ զսուրբն Մաշտոց ի Նազիազ քաղաք եւ տա բերել զՍերմնաւրհնէքն, գկալ եւ գհնձան, զոր արարեալ է Աստուածաբանին:*

Խ.2 *Յետ ճԺԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ թարգմանութիւն հայերէն լեզուիս երանելին Մովսէսի թարգմանիչ, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ, որդւոյ սրբոյն Ներսէսի ի Գ. ամի թարգմանութեան Մեսրովբայ՝ առաքեաց սուրբն Սահակ ի Նազիազ՝ յաթոռ Աստուածաբանի, եւ ետ բերել զՍերմնաւրհնէքն, գկալի եւ գհնձանի, զոր արարեալ էր Աստուածաբանի ի Է.երորդ[1] ամի հայրապետութեանն իւրոյ:*

Ծ.2 *Յետ ճԺԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ թարգմանութիւն հայերեւն լեզուիս. երանելի Մովսէս թարգմանիչ, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ, որդւոյ սրբոյն Ներսէսի, ի Գ.[2] ամի թարգմանութեան Մեսրովբայ առաքեաց սուրբն Սահակ ի Նազիազ, յաթոռ Աստուածաբանի, եւ ետ բերել զՍերմնաւրհնէքն, գկալի եւ գհնձանի, զոր արարեալ էր Աստուածաբանն ի Է. ամի հայրապետութեանն իւրոյ:*

Կ.2 *Յետ Հարիւր եւ երեսուն (3/4 տող չգրած) թարգմանութիւն հայերէն լեզուի. յերկրորդ ամի թագաւորութեանն Վռամա առաքեցաւ սուրբն Մաշտոց յԱնձխանձու քաղաք եւ եբեր զՍերմնօրհնէք եւ գկալ եւ գհնձանի, ի տասներորդ ամի հայրապետութեանն իւրոյ:*

Հ.2 *Յետ ճԺ. ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ սկիզբն թարգմանութեան հայերէն լեզոյ. ԳՃԲ. ամի թարգմանութեան առաքէ սուրբն Սահակ ի Նանձխանու քաղաքն եւ ետ բերել զՍերմաւրհնէքն, գկալի, գՀընձանի, զոր արարեալ էր սրբոյն Գրիգորի Աստուածայբանի, ի հինկերորդ ամի թագաւորութեան իւրոյ:*

Ձ.2 *Երանելին ինքն Մաշտոց գնաց ի յԱզազիոյ քաղաքն եւ եբեր զՍերմնաւրհնէք, գկալի եւ գհնձանի, զոր արարեալ էր Գրիգոր Աստուածաբան:*

Ղ.2 *Յետ ճ. եւ Ժ. ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ սկիզբն թարգմանութեան, առաքէ զսուրբն Մաշտոց ի Նազիազ քաղաք եւ տայ բերել զՍերմնաւրհնէքն, գկալ եւ գհնձան, զոր արարեալ է Աստուածաբանին:*

Ճ.2 *Յետ ճԺԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ սկիզբն թարգմանութեան հայոց լեզուի. յերկրորդ ամի թարգմանութեանն առաքեաց սուրբն Սահակ յԱզիազու քաղաք եւ ետ բերել զՍերմօրհնէքն, գկալի եւ գհնձա-*

[1] ճ-ուամ Ժէ.երորդ
[2] ճ-ուամ Ժգ.

նի, զոր արարեալ էր Ե. ամի հայրապետութեանն իւրոյ Գրիգորի Աստուածաբանի:

Մ.2 *Յետ ՃԺԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ թարգմանութիւն հայերէն լեզուիս. երանելին Մովսէս թարգմանիչ, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ՝ որդւոյն սրբոյն Ներսէսի, ի Գ. ամի թարգմանութեան Մեսրովպայ առաքեաց սուրբն Սահակ ի Նապիտ՝ յաթոռն Աստուածաբանի, եւ ետ բերել զՍերմնաւրհնէքն, զկալի եւ զհնձա[նի], զոր արարեալ էր Աստուածաբանի՝ ի հինգերորդ ամի հայրապետութեան իւրոյ:*

Յ.2 *Զկանոն Սերմօրհնեքին, զկալի եւ զհնձանի՝ արարեալ Գրիգորի Աստուածաբանի, եբեր ի Նապիանգայ ի Հայս՝ յերրորդ ամի թարգմանութեան սրբոյն Մեսրոպայ, եւ ի ԻԱ. ամի կաթուղիկոսութեան սրբոյն Սահակայ՝ Մովսէս թարգմանիչ, որ էր գրիչ նորին սրբոյն Սահակայ:*

Ն.2 *Յետ հարիւր մեառասան ամին սրբոյն Գրիգորի՝ եղեւ սկիզբն թարգմանութեան ի հայերէն լեզու, իսկ ի յերկրորդում ամի թարգմանութեան՝ առաքեաց սուրբն Սահակ ի յԱնձիանձու քաղաքն, եւ բերել զՍերմնօրհնէքն զկալի եւ զհնձանի, զոր արարեալ էր ի հինգերորդ ամի հայրապետութեան՝ սրբոյն Գրիգորի Աստուածաբանի:*

Շ.2 *Յետ ՃԺԱ. (111) ամի սրբոյն Գրիգորի[1] եղեւ սկիզբն թարգմանութեան ի հայերէն լեզու, իսկ ի յերկրորդ ամի թարգմանութեանն[2] առաքեաց Ս. Սահակ ի յԱնձիանձու քաղաքն[3] եւ ետ բերել զՍերմնաւրհնէքն, զկալի եւ զհնձանի, զոր արարեալ էր ի հինգերորդ ամի[4] հայրապետութեանն՝ Ս. Գրիգորի Աստուածաբանի:*

3.

Ա.3 *Իսկ կանոն Ջրաւրհնէքիցն սրբոյն Բարսղի է արարեալ՝ եպիսկոպոսապետին Կեսարու Կապադովկեցւոց[5]՝ յէ. ամի հայրապետութեան իւրոյ յերուսաղէմ, զի անդ հանդիպեցաւ, եւ Խոսրով թարգմանիչն իբեր Հայս, որ երթեալ էր յերուսաղէմ՝ հրամանաւ սրբոյն Սահակայ[1]:*

Բ.3 *Իսկ զկանոն Ջուր աւրհնելոյն, զոր արարեալ է[2] տեառն Բարսղի՝ ի Է.երորդ ամի հայրապետութեան[3] իւրոյ, ի կեսարիա Կապուտկացւոց[4] քաղաքի, ի յերուսաղէմ հանդիպեցաւ Խոսրով[5] թարգմանիչ՝ հրամանաւ սրբոյն Սահակա, եւ անտի գրեաց եւ եբեր[6] ի Հայս:*

Գ.3 *Իսկ զկանոն Ջուր աւրհնելոյն, զոր ասացեալ է տեառն Բարսղի, ի Է.երորդ ամի հայրապետութեանն իւրո, ի կեսարիա Կապուտկացւոց քաղաքի. ի յերուսաղէմ հանդիպեցաւ Խոսրով թարգմանիչ՝ հրամանաւ սրբոյն Սահակա, եւ անտի գրեաց եւ եբեր ի Հայս:*

Դ.3 *Զբօրհնէքէ. Իսկ զկանոն Զբօրհնէքից՝ սրբոյն Բարսղի է արարեալ՝ յեօթն ամի հայրապետութեան իւրոյ յերուսաղէմ, զի անդ հանդիպեցաւ. եւ Խոսրով թարգմանիչ եբեր ի Հայս, որ գնացեալ էր յերուսաղէմ հրամանաւ սրբոյն Սահակայ:*

Ե.3 *Իսկ զկանոն Զբօրհնէքիցն սուրբ Բարսեղ արարեալ է՝ յեօթն ամի հայրապետութեան իւրոյ գնացեալ էր յերուսաղէմ քաղաք, եւ զի նմա հանդիպեցաւ Խոսրով թարգմանիչն՝ եբեր ի Հայս, որ երթեալ էր յերուսաղէմ հրամանաւ սրբոյն Իսահակայ:*

Զ.3 *Իսկ զկանոն Ջուր օրհնելոյն սուրբն Բարսեղ արար՝ եպիսկոպոսապետն Կեսարու, ի յէ. ամի հայրապետութեան իւրո, զի անտ ի Յորդանան հանդիպեցաւ, եւ Խոսրով թարգմանիչ եբեր ի Հայս, որ երթեալ էր յերուսաղէմ հրամանաւ սրբոյն Սահակա:*

Է.3 *Իսկ զՋուրաւրհնէքն ի կապուտկացւոց քաղաքէ, զոր արարեալ էր սրբոյն Բարսղի, ի է. ամին:*

Ը.3 *Իսկ զՋրաւրհնէքն ի կապուտկացւոց քաղաքէ, զոր արարեալ էր սրբոյն Բարսղի՝ է. ամի իւրոյ հայրապետութեանն, եւ զՀայրաւրհնէքն յերուսաղէմ, զի անդ հանդիպեցաւ, եւ Խոսրով թարգմանիչն էբեր ի Հայս՝ հրամանաւ սրբոյն Սահակայ:*

Թ.3 *Իսկ զկանոն Զբօրհնեացն սուրբն Բարսեղ Կեսարոյ եպիսկոպոսն է արարեալ, է. ամի հայրապետութեան իւրոյ:*

---

[1] *Կայ օր. մի որ գրէ ՃԺե., ըսել է Լուսաւորչի թուականէն 111 կամ 115 տարի վերջը, կ'ըլլայ Քրիստոսի 412-415 տարիներու միջեւ:*

[2] *Կան օրինակք որ գրեն «յերկրորդ ամի թագաւորութեան Վռամշապհոյ». լաւ յիշատակ, բայց փոխանակ 2ի տարւոյ յարմարագոյն էր 12ի: Ուրիշ ՕՕ կ'ըսեն «յերրորդ ամի թարգմանութեան Ս. Մեսրովբայ»:*

[3] *Այլ ՕՕ Ագնազու կամ Նապիագ, որ սովորաբար կոչուի Նապիանգ, Ναζιανζόσ, փոքրիկ քաղաք մի Կապադովկիոյ, որ մեծացաւ Ս. Գրիգորի Աստուածաբանի աթոռ ըլլալով:*

[4] *Այս եւ յետագայ թուականաց քննութիւնն ուսկորդ համարիմ տեղւոյս:*

[5] *Ա, կապադովկեցոց*

[1] *Ա սահակա*

[2] *Բ1 ասացեալ եր] արարեալ է*

[3] *Բ1 հայրապետութեանն*

[4] *Բ1 կեսարիայ կապոդակացւոց*

[5] *Բ1 խաւսրով*

[6] *Բ1 էբեր*

Ժ.3 *///[Իսկ գկանոն Ջրաւրհնէ]յին սրբոյն Բարսղի եպիսկոպոսի կեսարու Կապադովկացոց է արարեալ, ի Ե. ամի հայրապետութեան իւրոյ՝ յերուսաղէմ, զի անդ հանդիպեցաւ. եւ Խոսրով թարգմանիչ երեր ի Հայք, հրամանաւ սրբոյն Սահակայ:*

Ի.3 *Իսկ գՋուրաւրհնէքն ի Կապուտկացոց քաղաքէ, զոր արարեալ էր սրբոյն Բարսղի, Է. ամին:*

Լ.3 *Իսկ գկանոն Ջրաւրհնէիցն ի Կեսարիա քաղաքէ, զոր արարեալ է սրբոյն Բարսղի յեւթն ամի հայրապետութեան իւրոյ:*

Խ.3 *Իսկ գկանոն Ջուր աւրհնելոյն, զոր արարեալ է տեառն Բարսղի՝ ի Է.երորդ[1] ամի հայրապետութեան իւրո, ի Կեսարիա Կապուտկացոց քաղաքի, ի յերուսաղէմ հանդիպեցաւ Խոսրով թարգմանիչ՝ հրամանաւ սրբոյն Սահակա, եւ անտի գրեաց եւ երեր ի Հայս:*

Ծ.3 *Իսկ գկանոն Ջուր աւրհնելոյն, զոր ասացեալ է[2] տեառն Բարսղի ի Է. ամի հայրապետութեանն իւրո՝ ի Կեսարիա Կապադովկացոց քաղաքի, ի յերուսաղէմ հանդիպեցաւ Խոսրով թարգմանիչ՝ հրամանաւ սրբոյն Սահակայ, եւ անդի գրեաց եւ երեր ի Հայս:*

Կ.3 *Իսկ գկանոն Ջրօրհնէիցդ ի Կապպադոկացոց քաղաքէն, զոր արարեալ էր սրբոյն Բարսղի հայրապետին Կեսարու, ի հնգէտասան ամի իւրոյ հայրապետութեանն:*

Հ.3 *Իսկ կանուն Ջ-ուրաւրհնեաց սրբոյն Բարսեղի արարեալ յերուսաղէմէ, երրորդ ամի հայրապետութեան իւրոյ յերուսաղէմ, զի անդ հանդիպեցաւ. եւ Խաւսրով թարգմանիչն երեր ի Հայս, որ երթեալն էր յերուսաղէմ հրամանաւ սրբոյն Սահակայ:*

Ձ.3 *Իսկ գՋրաւրհնէքն՝ Բարսեղ Կեսարացին.*

Ղ.3 *Իսկ գկանոն Ջրաւրհնէիցն՝ ի Կեսարիա քաղաքէ, զոր արարեալ է սրբոյն Բարսղի, յեւթն ամի հայրապետութեան իւրոյ:*

Ճ.3 *Իսկ գՋրօրհնէքն՝ ի Կապադովկացոց քաղաքէ, զոր արարեալ էր սրբոյն Բարսղի Է. ամի իւրոյ հարյապետութեանն:*

Մ.3 *Իսկ գկանոն Ջուր աւրհնելոյն, զոր ասացեալ էր տեառն Բարսղի, ի Ե.երորդ ամի հայրապետութեանն իւրոյ ի Կեսարիայ Կապուտկացոց քաղաքի, ի յերուսաղէմ հանդիպեցաւ Խոսրով թարգմանիչ՝ հրամանաւ սրբոյն Սահակայ եւ անտի գրեաց եւ երեր ի Հայս:*

[1] Նախ գրել է՝ *ի «.ը.երորդ»*, ապա ո՞ղղել
[2] Նախ գրել է *«ասացեալ»*, ապա ուղղել

Յ.3 *Զկանոն Ջուր օրհնելոյն, զոր ասացեալ է Բարսղի ի Ե.երորդ ամի հայրապետութեանն ի Կեսարիա Կապադովկացւոց քաղաքի, յերուսաղէմայ երեր Խոսրով թարգմանիչ:*

Ն.3 *Իսկ գկանոնն Ջուր օրհնելոյն՝ սրբոյն Բարսղի է արարեալ յեօթներորդ ամի հայրապետութեան իւրոյ ի Կեսարիա Կապադովկացւոց. եւ յերուսաղէմ քաղաքի ի հոսանս Յորդանանու հանդիպեցաւ Խոսրով թարգմանիչ՝ հրամանաւ սրբոյն Սահակայ, եւ անդ գրեաց եւ երեր ի Հայս:*

Շ.3 *Իսկ գկանոնն Ջրօրհնէից՝ եպիսկոպոսապետին Կեսարու Կապադովկացւոց Ս. Բարսղի է արարեալ յեօթն ամի հայրապետութեան իւրոյ, զի ի Յորդանանու հոսանս հանդիպեցաւ եւ սահմանեաց. եւ Խոսրով թարգմանիչ[1] հրամանաւ սրբոյն Սահակայ՝ անտի գրեաց եւ երեր ի Հայս:*

4.

Ա.4 *Իսկ գԱպաշխարողն կարգեալ եւ դարձեալ ի մեծի հինգշաբաթոջ[2] Արձակեալ[3] սրբոյն Կիւրղի է արարեալ ի Ա. ամի հայրապետութեան իւրոյ՝ ի դուռն սրբոյն Սիոնի, յաւուր յորում ընծայեցուցանէր զեղոմայեցիսն յԱստուած, եւ Արջեւան եւ Կորիւն թարգմանիչքն բերին ի Հայս:*

Բ.4 *Իսկ գԱպաշխարող[4] կարգել[5] եւ Արձակել ի մեծի Ե.շաբաթուջն՝ երանելւոյն[6] Կիւրղի Երուսաղէմացւոյ գրեալ ի ԻԱ. ամի հայրապետութեան իւրոյ՝ ի դուռն սրբոյն Սիոնի, յաւուր յորում ընծայեցուցանէր*

[1] *Փոխանակ թարգմանչին՝ կայ օրինակ որ գրէ. «եւ Խոսրով թագաւորն ետ բերել ի Հայք, որ երթեալ էր յերուսաղէմ»: Եթէ ստուգիւ Խոսրովիկ թարգմանիչն իսկ ըլլար գայդ գրող եւ բերողն, արժանի էր զարմանալ եւ չարհամարհել այս Խոսրով թագաւորի անակնկալ յիշատակը, որ երթեալ էր յերուսաղէմ: Զայս կըրնայ հաւատացնել աւելի անակնկալ եւ անկասկած յիշատակարան մի՝ արձանագրեալ յունարէն ի վերայ հնաչուք չիրմաց փարաւոնեան փարազանց. «ΝΟΣΡΟΗΣ ՝ΑΡΜΕΝΙΟΣ ՝ΙΩΩΝ ՝ΕΘΑΓΜΑΣΑ». այսինքն՝ ԽՈՍՐՈՎ ՀԱՅԿԱԶՆ ՏԵՍԵԱԼ ՍՐԱՆՋԱՅԱՅ: Ոմանք գրեն թէ հայրն Տրդատայ Ա. Խոսրով ըլլայ գրողն, ինձ թուի Գ. Խոսրով, որոյ դժուար չէ յերուսաղէմէ անցնիլն ի Թեբէ, եւ այն զարմանածնող եգիպտոսի երկրին մէջ՝ գծել եւ թողուլ մեզ այս հայկական հաճոյ հանելուկն եւ զարմացուկն (surprise):*
[2] *Ա, հինգշաբաթոջն*
[3] *Ա, արձակել*
[4] *Բ, ապաշխարող*
[5] *լս-ում սրբգք՝ կապել*
[6] *Բ, հինգշաբաթոջն երանելոյն*

զԵդոմմայեցիսն[1] Աստուծոյ. Ընծակ եւ Կորիւն թարգմանիչք բերին ի Հայս:

Գ.4 Իսկ Ապաշխարող կարգել[2] եւ արձակել ի մեծի Ե.շաբաթիւնջն՝ երանելւոյն Կիւրղի Երուսաղեմացւոյ գրեալ, ի ԻԱ. ամի Հայրապետութեան իւրոյ՝ ի դուռն սրբոյն Սիոնի, յաւուր յորում ընծաեցուցանէր զԵդոմմաեցիսն Աստուծոյ, Ընծակ եւ Կորիւն թարգմանիչք բերին ի Հայս:

Դ.4 Ընդհանուր. Իսկ զԱպաշխարօղսն Կարգել եւ դարձեալ ի մեծի Ե.շաբաթի աւուրն Արձակել՝ սրբոյն Կիւրղի է արարեալ՝ ի դուռն սրբոյն Սիօնի, ի ԻԱ. ամի Հայրապետութեան իւրոյ. եւ Արջեւան եւ Կորիւն թարգմանիչք բերին ի Հայս:

Ե.4 Իսկ զԱպաշխարողս կապչն եւ Արձակչն՝ աւուրն Կիւրեղ արբար, յառաջին ամի Հայրապետութեանն, ի դուռն սրբոյն Սիոնի, յաւուր յորում ընծայեցուցանէր զՀոռոմմայիցիսն առ Աստուած, եւ Արջեւան եւ Կորիւն թարգմանիչքն բերին ի Հայս:

Զ.4 Իսկ զԱպաշխարողսն կարգել եւ դարձեալ ի մեծ Ե.շաբաթիջն Արձակել՝ աւուրբ Կիւրեղ արար ի դուռն սրբոյն Սիոնի, ի Ի. եւ մի ամի Հայրապետութեան իւրո, յաւուր՝ յորում ընծա[յե]ցուցանէր զԵդոմաեցիսն յԱստուած. եւ Արջեւան, Կորիւն թարգմանիչքն բերին ի Հայս:

Է.5 Իսկ զԱպաշխարող առնելն եւ դարձեալ Արձակել՝ Կիւրղի Երուսաղէմացւոյ արարեալ ի դուռն սրբոյն Սիովնի, ի Է. ամի Հայրապետութեան իւրոյ, յորում աւուր [ընծ]աեցուցանէր զԵդոմայեցիսն Աստուծոյ, զոր Օձեւան եւ Կորէն թարգմանիչքն բերին ի Հայք:

Ը.4 Իսկ զԱպաշխարող առնելն, եւ դարձեալ Արձակել՝ Կիւրղի Երուսաղէմացւոյ արարեալ ի դուռն սրբոյն Սիոնի՝ Իէ. ամի Հայրապետութեան իւրո, յորում աւուր ընծայեցուցանէր զԵդոմայեցիսն Աստուծոյ, զոր Ընծակ եւ Կորեն թարգմանիչքն բերին ի Հայս:

Թ.5 Իսկ զԱպաշխարաւղ աւրհնելն եւ Արձակելն՝ մեծի Ե.չին, սրբոյն Կիւրղի Երուսաղէմացւոյ է արարեալ՝ յառաջին ամի Հայրապետութեան իւրոյ, ի դուռն սրբոյն Սիոնի, յաւուր յորում ընծայեցուցանէր զԵդոմայեցիսն յԱստուած. եւ Արձան եւ Կորիւն թարգմանիչքն բերին ի Հայս:

[1] *Բ, ընծաեցուցաներ զեդոմայեցիսն*
[2] *Լ՝-ո-մ գրչի յե-վով սրբգրչ՝ կապել*

Ժ.4 Իսկ զԱպաշխարողսն կարգել եւ դարձեալ ի Ե.շաբաթի աւուրն Արձակել՝ սրբոյն Կիւրղի է արարեալ, առ դուռս սրբոյն Սիովնի, ի միում ամի Հայրապետութեան իւրոյ, յաւուր յորում ընծ[այ]եցուցանէր զԵդոմմայեցիսն Աստուծոյ. եւ Արջեւան Կորունաւն թարգմանիչք բերին ի Հայս:

Ի.5 Իսկ զԱպաշխարող առնելն եւ դարձեալ Արձակել՝ Կիւրղի Երուսաղէմացւոյ արարեալ ի դուռն սրբոյն Սիովնի, ի Է. ամի Հայրապետութեան իւրոյ, յորում աւուր [ընծ]աեցուցանէր զԵդոմայեցիսն Աստուծոյ, զոր Օձեւան եւ Կորէն թարգմանիչքն բերին ի Հայք:

Լ.5 Իսկ զԱպաշխարողս կարգել եւ Արձակել՝ Կիւրեղ Երուսաղէմացի արար, ի Զ. ամի Հայրապետութեանն իւրոյ, ի դուռն սրբոյն Սիովնի, յորում ընծայեցոյց զԵդոմայեցիսն զայն Աստուծոյ, եւ Արձան եւ Կորիւն թարգմանիչքն բերին ի Հայս:

Խ.4 Իսկ զԱպաշխարող կարգել եւ Արձակել ի մեծի Ե.շաբաթիջն՝ երանելւոյն Կիւրղի Երուսաղէմացւոյ գրեալ ի ԻԱ. ամի Հայրապետութեան իւրոյ, ի դուռն սրբոյն Սիոնի, յաւուր յորում ընծաեցուցանէր զԵդոմմայեցիսն Աստուծոյ. Ընծակ եւ Կորիւն թարգմանիչք բերին ի Հայս:

Ծ.4 Իսկ Ապաշխարող կապել եւ Արձակել ի մեծի Ե.շաբաթիջն, երանելւոյն Կիւրղի Երուսաղէմացւոյ գրեալ ի ԻԱ. ամի Հայրապետութեան իւրոյ՝ ի դուռն սրբոյն Սիոնի, յաւուր որում ընծայեցուցանէր զԵդոմայեցիսն Աստուծոյ. Ընծակ եւ Կորիւն թարգմանիչք բերին ի Հայս:

Կ.5 Իսկ զԱպաշխարող կապել եւ դարձեալ ի մեծի հինգշաբաթիջն Արձակել՝ սրբոյն Կիւրղի Երուսաղէմացւոյ ասացեալ է յառաջին ամին Հայրապետութեան իւրոյ՝ ի դուռն սրբոյն Սիոնի, յաւուր յորում ընծաեցուցանէր զԵդոմայեցիսն Աստուծոյ. եւ Արձան եւ Կորիւն թարգմանիչք բերին ի Հայք:

Հ.4 Իսկ զԱպաշխարողսն կարել եւ Դարձեալ՝ սրբոյն Կորղի արարեալ յառաջնումն ամի Հայրապետութեան իւրոյ, ի դուռն սրբոյն Սիոնի, յաւուր որում ընծայեցուցանէր զԵդոմայեցիսն յԱստուած. եւ Արջեւան եւ Կորենու թարգմանիչ բերին ի Հայս:

Ձ.4 Իսկ զԱպաշխարօղ կապել եւ Արձակելն՝ Կիւրեղ Երուսաղէմացին.

Ղ.5 Իսկ զԱպաշխարողս կարգել եւ Արձակել՝ Կիւրեղ Երուսաղէմացի արար, Զ. ամի Հայրապետութեանն իւրոյ, ի դուռն սրբոյն Սիովնի,

յորում ընծայեցոյց զԵղովմայեցիան զայն Աստուածոյ. եւ Արձան եւ Կոբիւն թարգմանիչք բերին ի Հայս:

Ճ.5 *Իսկ զԱպաշխարօղ առնելն եւ դարձեալ Արձակել՝ Կիւրղի Երուսաղէմացւոյ արարեալ, ի դուռն սրբոյն Սիոնի, Իէ. ամի Հայրապետութեան իւրոյ, յորում աւուր ընծայեցուցանէր զԵղովմայեցիան Աստուածոյ. զոր Ընձակ եւ Կորէն թարգմանիչքն բերին ի Հայք:*

Մ.4 *Իսկ Ապաշխարող կարգել եւ Արձակել ի մեծի Ե.չաբաթոջն՝ եբանելոյն Կիւրղի Երուսաղէմացւոյ գրեալ ի ԻԱ. ամի Հայրապետութեան իւրոյ, ի դուռն սրբոյն Սիոնի, յաւուր յորում ընծայեցուցանէր զԵղովմայեցիան Աստուածոյ. Ընձակ եւ Կորիւն թարգմանիչք բերին ի Հայս:*

Յ.4 *Զկանոն Ապաշխարօղ կարգելոյ, եւ Արձակելոյ յԱւագ հինգ չաբաթու աւուր՝ երանելւոյն Կիւրղի Երուսաղէմացւոյ գրեալ ի ԻԱ. ամի Հայրապետութեան իւրոյ, ի դուռն սրբոյն Սիոնի. Կորիւն եւ Ընձակ թարգմանիչք բերին ի Հայս:*

Ն.4 *Իսկ Ապաշխարող կարգել եւ Արձակել ի մեծի հինգշաբաթին՝ եբանելւոյն Կիւրղի Երուսաղեմացւոյ գրեալ ի դուռն սրբոյն Սիոնի, ի քսան եւ մի ամի Հայրապետութեան իւրոյ, յաւուրն յորում ընծայեցուցանէր զԵղովմայեցիան (այլ օր.՝ վերնապատին) յԱստուած. եւ Արջեւան եւ Կորիւն թարգմանիչք բերին ի Հայս:*

Շ.4 *Իսկ զԱպաշխարողն արդիլել եւ դարձեալ ի մեծն Հինգշաբաթին Արձակել՝ Ս. Կիւրեղ արար ի դուռն Սրբոյն Սիոնի, ի ԻԱ. (21) կամ է. (7) ամի Հայրապետութեան իւրոյ, յաւուրն յորում ընծայեցուցանէր զԵղովմայեցիան[1] առ Աստուած, եւ Արգեւան[2] եւ Կորիւն թարգմանիչք բերին ի Հայս:*

4ա.

Է.4 *Եւ զՀայրաւրհնէքն ի հոսանս Յորդանանու յերուսաղէմ, զի անդ հանդիպեցաւ, եւ Խոսրով թագաւորն եաս բերել ի Հայք, որ երթեալ էր յերուսաղէմ:*

Թ.4 *Եւ զՀայրաւրհնէքն յերուսաղէմ, զի անդ հանդիպեցան, եւ Խոսրով թարգմանիչն եբեր ի Հայս՝ հրամանաւ սրբոյն Սահակայ:*

[1] *Ուրիշ ՕՕ. զԵգիպտացիան:*
[2] *Այլ ՕՕ. Արջեւան. բայց կան ՕՕ որ փոխանակ ասոր՝ գրեն Ընձակ եւ Կորիւն. կան եւ այլանգլած գրողք՝ Օձեւան եւ Կորէն:*

Ի.4 *Եւ զՀայրաւրհնէքն ի հոսանս Յորդանանու՝ յերուսաղէմ, զի անդ հանդիպեցաւ. եւ Խոսրով թագաւորն եաս բերել ի Հայք, որ երթեալ էր յերուսաղէմ:*

Լ.4 *Եւ զՀայրաւրհնէքն յերուսաղէմէ Խոսրով եբեր ի Հայս, հրամանաւ սրբոյն Սահակայ:*

Կ.4 *Իսկ զՀայրօրհնէքդ ի հոսանն Յորդանանու յերուսաղէմ, զի անդ հանդիպեցաւ, եւ Խոսրով թարգման (նէ տղէրճ) էր յերուսաղէմ, հրամանաւ սրբոյն Սահակայ:*

Ղ.4 *Եւ զՀայրաւրհնէքն յերուսաղէմէ Խոսրով եբեր ի Հայս, հրամանաւ սրբոյն Սահակայ:*

Ճ.4 *Եւ զՀայրօրհնէքն՝ յերուսաղէմ, զի անդ հանդիպեցաւ. եւ Խոսրով թարգմանիչն եբեր ի Հայս հրամանաւ սրբոյն Սահակայ:*

5.

Ա.5 *Իսկ զկարգս Մայրաւրհնէիցն սրբոյն Կիպրիանոսի է արարեալ, որ եւ զՅուստիանէ սուրբ կոյս մայր արար կանանց հաւատաւորաց:*

Բ.5 *Իսկ զՄայրաւրհնէքն սրբոյն Կիպրիանոսի Կարքեդովնացւոց է արարեալ, որ եւ զսուրբն Յուստիանէ արար մայր կանանց վանաց:*

Գ.5 *Իսկ զՄայրաւրհնէքն սրբոյն Կիպրիանոսի Կարգեդովնացւոց է արարեալ, որ եւ զսուրբն Յուստիանէ արար մայր կանանց վանաց:*

Դ.5 Մայրօրհնէիցն. *Իսկ զկարգ Մայրօրհնէիցն՝ սուրբն Կիպրիանոս Կարգեդոնացի, որ եւ զՈւստիանէ սրբուհի կոյսն մա՛յր արար կանանց հաւատաւարաց:*

Ե.5 *Իսկ զՄայրուհի օրհնելն սրբոյն Կիպրիանոսի է արարեալ, որ եւ զՅուստիանէ կոյսն մայր արար կանանց հաւատաւորացն ի Կարքեդոն քաղաքին, այսինքն՝ յԱնտիոք մեծն:*

Զ.5 *Իսկ զկարգ Մայրօրհնէիցն՝ սուրբն Կիպրիանոս Կարքեդոնացի, որ եւ զսուրբ կոյսն զՈւստիանեա մայր կանաց վանաց ձեռնադրեաց:*

Է.6 *Իսկ զՄայրաւրհնէիցն արարեալ է սրբոյն Կիպրիանոսի՝ յորժամ զսուրբն Յուստիանէ մայր արար կանաց հաւատաւորաց:*

Ը.5 *Իսկ զՄայրաւրհնէիցն արարեալ է սրբոյն Կիպրիանոսի, յորժամ զսուրբն Յուստիանէ մայր արար կանանց հաւատաւորաց:*

Թ.6 *Իսկ զկարգ Մայրաւրհնեացն՝ սրբոյն Կիպրիանոսի Կարքեդոնացւոյ, որ եւ զՅուստիանէ կոյսն մայր արար կանանցն հաւատաւորաց:*

Ժ.5 *Իսկ զկարգքս Մայրաւրհնէիցն սրբոյն Կիպրիանոսի Կարքեդոնացւոյ է արարել, որ եւ զՅուստիանէ կոյն մայր արար հաւատաւորաց:*

Ի.6 *Իսկ զՄայրաւրհնէիցն արարեալ է սրբոյն Կիպրիանոսի՝ յորժամ զսուրբն Յուստիանէ մայր արար կանաց հաւատաւորաց:*

Լ.6 *Իսկ զկարգ Մայրաւրհնեացն սուրբն Կիպրիանոս է արարեալ՝ յորժամ զսուրբն զՅուստիանէ զկոյն մայր արար հաւատաւորաց:*

Խ.5 *Իսկ զՄայրաւրհնէքն սրբոյն Կիպրիանոսի Կարքեդովնացւոց է արարեալ, որ եւ զսուրբն Յուստիանէ արար մայր կանանց վանաց:*

Ծ.5 *Իսկ զՄայրաւրհնէքն սրբոյն Կիպրիանոսի Կարգեդովնացոց է արարեալ, որ եւ զսուրբն Յուստիանէ արար մայր կանանց վանաց:*

Կ.6 *Իսկ կարգ Մայրօրհնէիցդ սրբոյն Կիպրիանոսի Կարգեդոնացւոյ է, որ եւ զՅուստիանէ մայր արար կանաց հաւատաւորաց:*

Հ.5 *Իսկ կարքս Մայրաւրհնէիցն սրբոյն Կիպրիանոսի է արարեալ Կարքեդոնացոյ, զոր եւ զՈւստիանէ սուրբ կոյն մայր արարեալ կանանց հաւատաւորաց:*

Ջ - չունի

Ղ.6 *Իսկ զկարգ Մայրաւրհնեացն սուրբն Կիպրիանոս է արարեալ՝ յորժամ զՅուստիանէ զկոյն մայր արար հաւատաւորաց:*

Ճ.6 *Իսկ զՄայրօրհնէքն արարեալ է սրբոյն Կիպրիանոսի, յորժամ զսուրբն Յուստիանէ մայր արար կանաց հաւատաւորաց:*

Մ.5 *Իսկ զՄայրաւրհնէքն սրբոյն Կիպրիանոսի Կարգեդովնացւոց է արարեալ, որ եւ զսուրբն Յուստիանէ արար մայր կանանց վանաց:*

Յ.5 *ՋՄայրօրհնէքն, այսինքն՝ զկանոն օրհնելոյ զկուսանս, զոր Կիպրիանոսի Կարգեդոնացւոց է արարեալ (զորոյ չունէաք զհեղինակն, որպէս եւ զ'ի ստորեւ յիշատակեալ զԱքեմարարեքին):*

Ն - չունի

Շ - չունի

6.

Ա.6 *Իսկ վասն Ագապս առնելոյ, որ Հոգեհանգիստ*[1] *ասի, եւ վասն Քահանայաթաղից*[2]*, որ է ԺԸ. Աւետարան, զոր արարեալ է երանելոյն Եփրեմի Խորին Ասորոյ ի Նիկոմիդացւոց*[3] *քաղաքին, յԲ.*[1] *ամի հայրա-*

[1] *Ա*$_1$ *հոգէհանգիստ*
[2] *Ա*$_1$ *քահանաթաղից*
[3] *Ա նիկոմիտացւոց*

պետութեան իւրոյ, եւ Ղազար թարգմանիչն[2] *երեր ի Հայս ի ԺԳ. ամի թարգմանութեան սրբոյն Սահակայ Պարթեւի առն Աստուծոյ, որ էր նախանձախնդիր կարգաց եկեղեցւոյ*[3]*, որ եւ Ժ. թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ, որ էր յետ ՃԺԱ. ամի անցանելոյ, յորժամ այս ամենայն հաստատեալ նորոգեցան հրամանաւ սրբոյն*

Բ.6 *Իսկ զԱգաբան*[4]*, որ է Ոգէհանգիստ, եւ զՔահանայաթաղն՝ տեառն Եփրեմի Խորին Ասորոյ ի Նիկոմիդէս*[5] *քաղաքի արարեալ, յետ Բ. ամի հայրապետութեան իւրոյ. Ղազրիկ թարգմանիչ երեր*[6] *ի Հայս՝ ի ԳԺ.*[7] *ամի թարգմանութեան սրբոյն Սահակայ, որ Թ.երորդ*[8] *թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ՝ յետ ժ. ամի անցելոյ, յորժամ այս ամենայն հաստատեալ կարգեցաւ հրամանաւ սրբոյն Սահակայ, ձեռամբ Մովսէսի գրչի:*

Գ.6 *Իսկ զԱգաբան, որ է Ոգէհանգիստ, եւ զՔահանաթաղն՝ տեառն Եփրեմի Խորին Ասորոյ՝ ի Նիկոմիդէս քաղաքի արարեալ, յետ Բ. ամի հայրապետութեանն իւրո. Ղազրիկ թարգմանիչ երեր ի Հայս՝ ի ԳԺ. ամի թարգմանութեան սրբոյն Սահակա, որ Թ.երորդ թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ՝ յետ ժ. ամի անցելո, յորժամ այս ամենայն հաստատեալ կարգեցաւ հրամանաւ սրբոյն Սահակա, ձեռամբ Մովսէսի գրչէ:*

Դ.6 *Ընթացս առնելոյ. Իսկ վասն Ագապս առնելոյ, որ է՛ Ոգէհանգիստ, եւ վասն Քահանայաթաղին, որ է ԺԸ. աւետարան, զոր արարեալ է սրբոյն Եփրեմի Խորին Ասորւոյ՝ ի Նիկոմիդացոց քաղաքին. եւ Ղազար թարգման երեր ի Հայս ի ԺԳ. ամի թարգմանութեան սրբոյն Սահակայ՝ առն Աստուծոյ, որ էր նախանձախնդիր կարգաց եկեղեցւոյ, որ Ժ. թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ՝ յետ ՃԺԱ. ամի անցանելոյ, յորժամ այս ամենայն հաստատեալ նորոգեցաւ հրամանաւ սրբոյն Սահակայ Պարթեւի, ի փառս Քրիստոսի, ձեռամբ իմով Մովսիսի գրչի Սահակայ:*

Ե.6 *Իսկ Ագաբս առնելոյ, որ ասի Հոգեհանգիստ, եւ վասն Քահանայից թաղման, որ ԺԸ. փոխ Աւետարան ունի՝ երանելոյն Եփրեմի Խորին Ասորւոյ արարեալ էր ի Նիկոմեդիա քաղաքին, յԲ.*[9] *ամի հայրապետու-*

[1] *Ա*$_1$ *.Բ.*
[2] *Ա թարգմանիչն*
[3] *Ա*$_1$ *եկեղեցւոյ*
[4] *Բ*$_1$ *զագաբանն*
[5] *Բ*$_1$ *նիկոդիմես*
[6] *Բ*$_1$ *էրեր*
[7] *Բ*$_1$ *.ԺԳ.*
[8] *Բ*$_1$ *իններորդ*
[9] *տպուած՝ «ՅԲ.»*

թեան իւրոյ. զոր Ղազար թարգմանիչն եբեր ի Հայս ի ԺԳ. ամի թարգմանութեան սրբոյն Սահակայ՝ առն Աստուծոյ, որ էր նախանձախնդիր [կարգաց] եկեղեցւոյ եւ Ժ. թիւ էր[1] ի սրբոյն Գրիգորէ, [յետ ՃԺԱ.] ամի անցանելոյ, [յորժամ] այս ամենայն նորոգ[եցան] հրամանաւ սրբոյն Սահակայ ձեռամբ իմով՝ Մովսէսի գրչապետի:

Զ.6 *Իսկ զԱգապս առնելն, որ է Ոգեհանգիստ, եւ զՔահանայապետն, որ ունի ԺԸ. Աւետարան, արարեալ է սրբոյն Եփրեմի Խորին Ասորոյ ի Նիկոմիդացոց քաղաքին, յերկրորդ ամի հայրապետութեան իւրոյ. եւ Ղազար թարգմանիչ եբեր ի Հայս, ի ԺԳ. ամի թարգմանութեան սրբոյն Սահակայ առն Աստուծոյ, որ նախանձախնդիր կարգաց եկեղեցւոյ, որ Ժ. թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ, յետ ՃԺԱ. ամի անցելոյ, յորժամ այս ամենայն հաստատեալ նորոգեցան հրամանաւ սրբոյն Սահակայ, ձեռամբ իմով Մովսէսի գրչի Սահակա Պարթեւի, ի փառս Աստուծոյ:*

Է.7 *Իսկ Ագափս առնել, որ է Ոգեհանգիստ, եւ զՔահանայապետն, արարեալ է տեառն Եփրեմի Խորին Ասորոյ ի Նիկոմիդացւոց քաղաքին յԲ.[2] ամի հայրապետութեան իւրում. եւ Ղազարիկ թարգմանիչն եբեր ի Հայս՝ ի ԺԱ. ամի սրբոյն Սահակայ Պարթեւի, որ էր նախանձախնդիր ամենայն կարգաց եկեղեցւոյ:*

Ը.6 *Իսկ Ագապս առնել, որ է Ոգեհանգիստ, եւ Քահանայապետն, արարեալ է տեառն Եփրեմի Խորին Ասորոյ, ի Նիկոմիդացոց քաղաքին, յԲ. ամի հայրապետութեան իւրոյ. եւ Ղազարիկ թարգմանիչ էբեր ի Հայս ի ԺԱ. ամի սրբոյն Սահակա Պարթեւի, որ էր նախանձախնդիր ամենայն կարգաց եկեղեցւոյ, ձեռամբ Մովսեսի գրչի:*

Թ.7 *Իսկ վասն Ագապոս առնելոյ, որ է Ոգէհանգիստ, եւ վասն Քահանայապետին, որ ԺԸ. Աւետարան ունի յինքն, զոր արարեալ է տեառն Եփրեմի Խորին Ասորոյ, յԵդեսիայ քաղաքն՝ Բ. ամի հայրապետութեան իւրոյ. եւ Ղազար թարգմանիչն եբեր ի Հայս ԺԳ. ամի թարգմանութեան սրբոյն Սահակայ Պարթեւի՝ առն Աստուծոյ, որ էր նախանձախնդիր ամենայն կարգաց եկեղեցւոյ, եւ Ժ. թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ, յետ ՃԺԱ. ամի յորժամ այս ամենայն հաստատեցաւ եւ նորոգեցաւ հրամանաւ սրբոյն Սահակայ, ձեռամբ իմով՝ Մովսէս գրչի Սահակայ Պարթեւի, ի փառս Աստուծոյ:*

[1] պպ–աՅ՝ կը
[2] յԷ–ում «ՅԲ»

Ժ.6 Իսկ վասն Ագաբ առնելոյ, որ աղքատասիրութիւն ասի, եւ վասն Քահանայապետին, որ է ԺԸ. Աւետարան, զոր արարեալ է Եփրեմի Խորին Ասորոյ՝ ի Նիկոմիդացոց քաղաքին. եւ Ղազար թարգմանիչն եբեր ի Հայս, ի ԺԳ. ամի թարգմանութեան Իսահակայ, որ եւ Ժ. թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ. յետ ՃԺԱ. ամի այս ամենայն կարգեցան ձեռամբ իմով Մովսէսի, հրամանաւ սրբոյն Սահակայ:

Ի.7 Իսկ Ագապս առնել, որ է Հանգիստ, եւ զՔահանայապետն, արարեալ է տեառն Եփրեմի Խորին Ասորոյ ի Նիկոմիդացոց քաղաքին՝ ԲԲ. ամի հայրապետութեան իւրում. եւ Ղազարիկ թարգմանիչ եբեր ի Հայս՝ ի ԺԱ. ամի սրբոյն Սահակայ Պարթեւի, որ էր նախանձախնդիր ամենայն կարգաց եկեղեցւոյ:

Լ.7 Իսկ վասն Ագաբոս առնելոյ եւ զՔահանայապետին, որ ԺԸ. Աւետարան ունի, արարեալ է տեառն Եփրեմի Խորին Ասորւոյ՝ յԵդեսիայ քաղաքի. եւ Ղազարիկ Փարպեցի թարգմանիչ եբեր ի Հայս ի ԺԴ. ամի հայրապետութեանն Սահակայ Պարթեւի, որ էր նախանձախնդիր ամենայն կարգաց եկեղեցւոյ, որ Ժ. թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ, յետ ՃԻ. ամի անցանելոյ, ձեռամբ իմով Մովսէսի:

Խ.6 *Իսկ զԱգաբան, որ է Ոգիհանգիստ, եւ զՔահանապետն՝ տեառն Եփրեմի Խորին Ասորոյ ի Նիկոմիդէս քաղաքի արարեալ, յետ Բ. ամի հայրապետութեան իւրո. Ղազրիկ թարգմանիչ եբեր ի Հայս՝ ի ԳԺ. ամի թարգմանութեան սրբոյն Սահակա, որ Թ.երորդ թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ, յետ Ժ. ամի անցելոյ, յորժամ այս ամենայն հաստատեալ կարգեցաւ հրամանս սրբոյն Սահակա, ձեռամբ Մովսեսի գրչի:*

Ծ.6 *Իսկ զԱգաբան, որ է Հոգեհանգիստ, եւ զՔահանայապետն՝ տեառն Եփրեմի Խորին Ասորոյ ի Նիկոմիդէս քաղաքի արարեալ՝ յետ Բ. ամի հայրապետութեան իւրոյ. Ղազրիկ թարգմանիչ եբեր ի Հայս՝ ի ԳԺ. ամի թարգմանութեան սրբոյն Սահակայ, որ Թ.երորդ թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ, յետ Ժ. ամի անցելոյ, յորժամ այս ամենայն կարգեալ հաստատեցաւ հրամանաւ սրբոյն Սահակայ, ձեռամբ Մովսիսի գրչի:*

Կ.7 *Իսկ վասն Ագաբոն առնելոյ, որ Ոգեհանգիստ ասի, եւ վասն Քահանապետին, որ ուԹուտասն Աւետարան է՝ է երանելոյն Եփրեմի Խորին Ասորոյ, ի Նիկոմիդացւոց քաղաքին, զոր արար յերկրորդ ամի հայրապետութեան իւրոյ. եւ Ղազարիկ թարգմանիչ եբեր ի Հայս յերկրորդ ամի հայրապետութեան Սահակա Պարթեւի, որ տասն թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ, յետ հարիւր եւ երեսուն ամի անցել, յորժամ այս հաստատեցաւ հրամանաւ սրբոյն Սահակայ:*

Հ.6 *Իսկ վասն Ագապա առնելոյ, որ Հոգէհանգիստ ասէ, եւ վասն Քահանայապետին, որ ԺԸ. Աւետարան, զոր արարեալ էր երանելոյն Եփրեմի Խորին Ասորի ի Նիկոմիդացւոց քաղաքին ԳՃՒ. ամի հայրապետութեան իւրոյ. եւ Ղազար թարգմանիչն երեր ի Հայս ի ԺԳ. ամի թարգմանութիւն սրբոյն Սահակայ՝ առն Աստուծոյ, որ էր նախանձախնդիր կարգաց եկեղեցւոյ սրբոյ եւ ԺԹ. թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ՝ յետ ՃԺԱ. ամի անցանելոյ. յորժամ այս ամենայն հաստատեալ նորոգեցաւ ի Հայս հրամանօ սրբոյն Սահակայ, ձեռամբ ի[մով]՝ Մովսէս գրչի Սահակայ Պարթեւի, ի փառս Աստուծոյ:*

Զ – չունի

Ղ.7 *Իսկ վասն Ագապա առնելոյ եւ Քահայնթազին, որ ԺԸ. Աւետարան ունի, արարեալ է տեառն Եփրեմի Խորին Ասորւոյ յԵդեսիայ քաղաքի. եւ Ղազարիկ Փարպեցին թարգմանիչ երեր ի Հայս, ի ԺԳ. ամի հայրապետութեանն Սահակայ, որ էր նախանձախնդիր ամենայն կարգաց եկեղեցւոյ, որ Ժ. թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ, յետ ՃԻ. ամի անցանելոյ, ձեռամբ իմով Մովսէսի:*

Ճ.7 *Իսկ Ագապա առնել, որ է Հոգէհանգիստ, եւ զՔահանայապետն, արարեալ է տեառն Եփրեմի Խորին Ասորւոյ, ի Նիկոմիդացւոց քաղաքին, յԲ. ամի հայրապետութեանն իւրում. եւ Ղազարիկ թարգմանիչ երբեր ի Հայս ի ԺԱ. ամի սրբոյն Սահակայ Պարթեւի, որ էր նախանձախնդիր ամենայն կարգաց եկեղեցւոյ, ձեռամբ Մովսէսի գրչի:*

Մ.6 *Իսկ զԱգապան, որ է Հոգէհանգիստն եւ Մատաղն, եւ Քահանայապետն՝ տեառն Եփրեմի Խորին Ասորոյ ի Նիկոմիդէս քաղաքի արարեալ, յետ Բ. ամի հայրապետութեան իւրոյ. Ղազրիկ թարգմանիչ երեր ի Հայս. իսկ ԺԳ. ամի թարգմանութեան սրբոյն Սահակայ, որ Թ.երորդ թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորի, յետ Ժ. ամի անցելոյ, յորժամ այս ամենայն հաստատեալ կարգեցաւ հրամանաւ սրբոյն Սահակայ, ձեռամբ Մովսէսի քերթողի գրչի:*

Յ.6 *Զկանոնն Ագապիոյ Հոգեհանգստի, եւ զՔահանայապետին, զոր ի Նիկոմիդէս քաղաքի տեառն Եփրեմի Ասորւոյն էր արարեալ, յետ Բ. ամի հայրապետութեան իւրոյ՝ Ղազրիկ թարգմանիչն երեր յերեքտասան ամի թարգմանութեան սրբոյն Սահակայ:*

Ն.5 *Իսկ զԱգապան սուրբ առնել, որ է Հոգեհանգիստն, եւ զՔահանայապետն, որ ունի ութեւտասն Աւետարան, արարեալ է սրբոյն Եփրեմի Խորին Ասորւոյ ի Նիկոմիդացւոց քաղաքին, յերկրորդ ամի հայրապետութեան իւրոյ. եւ Ղազար (այլ օր. Ղ◦ղբէկ) թարգմանիչ երեր ի*

Հայս յերեքտասան ամի թարգմանութեան սրբոյն Սահակայ Պարթեւի՝ առն Աստուծոյ, որ էր նախանձախնդիր կարգաց եկեղեցւոյ:

Շ.5 *Իսկ զՄատաղն սուրբ՝ առնել, որ է Հոգեհանգիստն, եւ զՔահանայապետն, որ ունի ութեւտասն Աւետարան, արարեալ է Սրբոյն Եփրեմի Խորին Ասորւոյ՝ ի Նիկոմիդացւոց քաղաքին, յերկրորդ ամի հայրապետութեան իւրոյ[1]. եւ Ղազար թարգմանիչ երեր ի Հայս, յերեքտասան ամի թարգմանութեան սրբոյն Սահակայ[2]:*

7.

Ա.7 *Իսկ վասն Տեառնականի եւ Ագաւրհնէիցն՝ սրբոյն Յոստոսի է արարեալ, որ չորրորդ եպիսկոպոս էր Երուսաղէմի՝ յառաքելոյն Յակոբայ. ի յերկրորդ ամէն[3] սրբոյն Սահակայ[4] մինչեւ ի ԺԳ. ամն նորա կատարեցան ի փառս Աստուծոյ:*

Բ.7 *Իսկ զԱգաւրհնէսն՝ Յոստոս Երուսաղէմ եպիսկոպոսն, ի Գ.[5] ամին սրբոյն Սահակայ, մինչ ԳԺ.[6] ամ նորին կատարեցին ի փառս Աստուծոյ:*

Բ.12 *Իսկ զՏեառնականն[7] եւ զԱգաւրհնելն Յոստոս եպիսկոպոս է արարեալ, որ չորրորդ էր յառաքելոցն (կրկն.):*

Գ.7 *Իսկ զԱգաւրհնէսն՝ Յոստոս Երուսաղէմի եպիսկոպոսն, ի Գ. ամի սրբոյն Սահակա, մինչեւ ԳԺ. ամ նորին կատարեցին ի փառս Աստուծոյ:*

Գ.13 *Իսկ զՏեառնականն եւ զԱգաւրհնելն՝ Յոստոս եպիսկոպոս է արարեալ, որ չորրորդ էր յառաքելոցն (կրկն.):*

---

[1] *Ս. Եփրեմ կարելի է գնացեր է եւ ի Նիկոմիդիա, Փոքր Ասիոյ ուրիշ քաղաքներ երթալուն առեն եւ կրնար գրել այնպիսի ազօթքներ. բայց չէ եղած հայրապետ ոչ այն եւ ոչ ուրիշ քաղքի. անունն թուի չփոթուած Եւփրասիոսի հետ, որ էր Նիկոմիդիոյ հայրապետ ի միջոցի 380-90 ամաց:*

[2] *Շատ ՕՕ. կաւելցնեն յետ անուան «Սրբոյն Պարթեւի առն Աստուծոյ, որ էր տասն թիւ ի Ս. Գրիգորէ, որ էր յետ ՃԺԱ. ամին (տ. վերը) անցանելոյ. յորժամ այս ամենայն հաստատեալ կարգեցաւ հրամանաւ սրբոյն Սահակայ, ձեռամբ իմով Մովսէս գրչի Սահակայ Պարթեւի ի փառս Աստուծոյ»: Թուի թէ Մովսէս մինչեւ այս տեղ գրած է զՅուցակը, յետոյ այլք աւելցուցեր են հետեւեալ կանոնները: Ասոր յարմարի ուրիշ օրինակի մը մէջ գրածն. «Յերկրորդ ամի (թարգմանութեան) Ս. Սահակայ մինչեւ յերեքտասաներորդն՝ կատարեցաւ ի փառս Աստուծոյ»:*

[3] *Ա ամին*

[4] *Ա, սահակա*

[5] *Բ, յերրորդ*

[6] *Բ, յերեքտասան*

[7] *Բ, զտառնական*

Դ.7 Տէառնական ի- Ընդրհնէ. *Իսկ վասն Տեառնականին եւ Աղօրհնէիցն՝ սուրբն Յոստոսէ արարեալ, որ չորրորդ եպիսկոպոս էր յերուսաղէմ՝ յառաքելոյն Յակոբայ, յերկրորդ ամէ սրբոյն Սահակայ մինչեւ ի ԺԳ. ամն նորին՝ կատարեցան ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ:*

Ե.7 *Իսկ վասն Դաւանականի [=Տեառնականի] եւ Աղօրհնէիցն՝ սրբոյն յՈստոսիմէ արարեալ, որ եւ չորրորդ եպիսկոպոսապետ էր յերուսաղէմ յետ սրբոյն Յակոբայ Տեառնեղբօրն:*

Զ.7 *Իսկ զՏեառնականն սուրբն Յոստոս արար, որ էր չորրորդ եպիսկոպոս յերուսաղէմ՝ ի սրբոյն Յակոբայ:*

Է.8 *Իսկ զԱղաւրհնէքն երանելոյն Յոստոսի, չորրդ եպիսկոպոսին երուսաղէմի արարեալ:*

Ը.7 *Իսկ զՏեառնականն եւ զԱղաւրհնէքն արարեալ է երանելոյն Յոստոսի, որ չորրորդ եպիսկոպոս էր երուսաղէմի՝ յետ առաքելոցն:*

Թ.8 *Իսկ վասն Տեառնականին եւ Աղաւրհնեացն, սրբոյն Յուստիանէ է արարեալ, որ չորրորդ եպիսկոպոս էր յերուսաղէմ յառաքելոյն Յակովբայ, Բ. ամի սրբոյն Սահակայ, մինչեւ ի ԺԳ. ամն նորին կատարեցան ի փառս Աստուծոյ:*

Թ.14 *Իսկ վասն Հատի պատարագի, եւ Հատի մարտիրոսի, եւ Սեղանոյ տեառնականի աւրհնել՝ սրբոյն Յուստիանէ է արարեալ (կրկն.):*

Ժ.7 *Իսկ զՏեառնականն եւ զԱղօրհնէքն սուրբըն Յուստոս է արարեալ, որ Դ.ղ եպիսկոպոսապետ էր երուսաղէմի յառաքելոյն Յակոբայ:*

Ի.8 *Իսկ զԱղաւրհնէքն երանելոյն Յոստոսի՝ չորրորդ եպիսկոպոսին երուսաղէմի արարեալ:*

Լ.8 *Իսկ զԱղաւրհնէքն երանելոյն Յոստոսի չորրորդ եպիսկոպոսի երուսաղէմի՝ յետ Յակոբայ առաքելոյ, յերկու ամին սրբոյն Սահակա:*

Լ.13 *Իսկ վասն Տեառնականի եւ Հատի պատարագի եւ Հատի մարտիրոսի եւ Սեղանոյ տեառնականի աւրհնել սրբոյն Յոստոսի է արարեալ, որ էր ի չորրորդ ի Յակովբայ առաքելոյ (կրկն.):*

Խ.7 *Իսկ զԱղաւրհնէքն Յոստոս երուսաղէմ եպիսկոպոսն՝ ի Գ. ամին սրբոյն Սահակա, մինչեւ ԳԺ. ամ նորին կատարեցին ի փառս Աստուծոյ:*

Խ.13 *Իսկ զՏեառնականն եւ զԱղաւրհնելն Յոստոս եպիսկոպոս է արարեալ, որ չորրորդ էր յառաքելոցն (կրկն.):*

Ծ.7 *Իսկ զԱղաւրհնէքն Յոստոս երուսաղէմ հայրապետն՝ ի Գ. ամի սրբոյն Սահակայ, մինչեւ ԳԺ. ամ նորին կատարեցին ի փառս Աստուծոյ:*

Ծ.13 *Իսկ զՏեառնականն եւ զ[Աղ]աւրհնելն Յոստոս եպիսկոպոսն է արարեալ, որ չորրորդ է յառաքելոցն (կրկն.):*

Կ.8 *Իսկ զԱղօրհնէքդ երանելոյն Յոստոսի, չորրորդ եպիսկոպոսի երուսաղէմացւոյ, յոր երկրորդ ամէ սրբոյն Սահակայ, մինչեւ յերեքտասաներորդ ամ նորին կարգեցան ի փառս Աստուծոյ:*

Կ.14 *Իսկ վասն Տեառնականի եւ Աղ օրհնելոյ՝ սրբոյն Յոստոսի չորրորդ եպիսկոպոսի երուսաղէմի՝ յառաքելոյն Յակոբայ եղբօր Տեառն (կրկն.):*

Հ.7 *Իսկ վասն Տեառնականի եւ Աղաւրհնէից՝ սրբոյն Յոստոսի է արարեալ, որ չորրորդ էպիսկոպոս էր յերուսաղէմ ի առաքելոյն Յակոբայ, երկրորդ ամի սրբոյն Սահակայ մինչեւ ի ԺԳ. ամ նորին կատարեցաւ նայ, ի փառս Աստուծոյ:*

Ջ.8 *Իսկ զՏեառնական եւ զԱղօրհնէք՝ սուրբն Յոստոս, որ չորրորդ եպիսկոպոս էր առաքելոյն Յակոբայ, որ եղբայր Տեառն անուանեցաւ (վերջում):*

Ղ.8 *Իսկ զԱղաւրհնէան՝ երանելոյն Յուստոսի չորրորդ եպիսկոպոսի երուսաղէմի, յետ Յակոբայ առաքելոյ, յերկու ամին սրբոյն Սահակայ:*

Ղ.13 *Իսկ վասն Տեառնականի եւ Հատի պատարագի, եւ Հատի մարտիրոսի եւ Սեղանոյ տեառնականի աւրհնել՝ սրբոյն Յուստոսի է արարեալ, որ էր ի չորրորդ ի Յակովբայ առաքելոյ (կրկն.):*

Ճ.8 *Իսկ Տեառնականն եւ զԱղօրհնէքն արարեալ է երանելոյն Յոստոսի, որ չորրորդ եպիսկոպոս էր երուսաղէմի՝ յետ առաքելոցն:*

Մ.7 *Իսկ զԱղաւրհնէքն Յոստոս երուսաղէմի եպիսկոպոսն ի յերր՛ ամի սրբոյն Սահակայ մինչեւ յերեքտասան ամ նորին կատարեցին ի փառս Աստուծոյ:*

Մ.13 *Իսկ Տեառնականն եւ Աղ աւրհնելն Յոստոս եպիսկոպոս է արարեալ, որ չորրորդ էր առաքելոցն (կրկն.):*

Յ.7 *Իսկ զՏեառնականն եւ զԱղ օրհնելն Յուստոս եպիսկոպոսն է արարեալ, որ չորրորդ էր յառաքելոցն:*

Ն.6 *Իսկ վասն Տեառնականի եւ Աղօրհնէիցն սրբոյն Յոստոսի է արարեալ, որ էր չորրորդ եպիսկոպոս երուսաղէմի ի սրբոյն Յակովբայ:*

Շ.6 *Իսկ զՏեառնականի եւ զԱղօրհնէիցն՝ Ս. Յոստոս*[1] *արար, որ էր չորրորդ եպիսկոպոս երուսաղէմի ի սրբոյն Յակովբայ*[2]*:*

---

[1] *Ոմանք Օգոստոս գրած են սխալմամբ:*
[2] *Եղբայր Տեառն անուանեալն է:*

8.

Ա.8 *Իսկ զՍքեմարկէսդ*[1] *Թէոդորոսի եպիսկոպոսի Սիղարէ Պանփիւլացւոց*[2] *քաղաքին արարեալ է ի Ա. ամի իւրոյ, հրամանաւ մեծին Անտոնի, եւ Բ.՝ Թեբայեցւոցն սուրբ հաւրն Անտոնի, եւ Գ.՝ Սկիւթացւոց*[3] *լերինն:*

Բ.8 *Իսկ զՍքեմաւրհնէքն*[4] [Ա.] *Թէոդորոս եպիսկոպոս Պամփիւլայ*[5] *քաղաքի՝ հրամանաւ սրբոյն Անտոնի արարեալ. Բ. Թեբայեցւոց*[6] *սուրբ հաւրն Ամոնի, Գ.*[7] *Սկիւթացւոց սուրբ լերինն:*

Գ.8 *Իսկ զՍքեմաւրհնէքն* [Ա.] *Թէոդորոս եպիսկոպոս Պանփիւլա քաղաքի՝ հրամանաւ սրբոյն Անտոնի արարեալ, Բ.՝ Թեբաեցւոց սուրբ հաւրն Ամոնի, Գ.՝ Սկիւթացւոց սուրբ լերինն:*

Դ.8 Անհաստ. *Իսկ զՍքեմայ կարգն՝* [Ա.] *սուրբն Դիոդորոս եպիսկոպոս Պամփիւլացւոց քաղաքի. յառաջին ամի իւրոյ, հրամանաւ մեծին Անտոնի. եւ Բ.՝ Թեբայեցւոցն, եւ Ր. [=Գ.] Սկիւթացւոց լերինն:*

Ե.8 *Իսկ Աքեմ եւ զդեսա օրհնել հրամանաւ մեծին Անտոնի/// Թէոդոս եպիսկոպոսն Սիղարէ Պամփիւլացւոց///*

Զ.8 *Իսկ զՍքեմական կարգն Թէոդորոս եպիսկոպոս ի Սիւղարէ Պանփիւլացւոց քաղաքին է արարել՝ ի յառաջին ամին իւրոյ, հրամանաւ սրբոյն Անտոնի:*

Է.9 *Իսկ Սքեմարկէքն Գ. կարգ է. մի՝ Թէոդոսի Սիղարէ Պամփիլացւոց քաղաքին արարեալ, հրամանաւ սրբոյն Անտոնի, Բ.՝ Թէբայեցւոյ Բնեամոնի հօրն, Գ.՝ Սկիւթացւոյ լերինն:*

Ը.8 *Իսկ Սքեմարկէքն երեք կարգ է. Ա. Թէոդորոս եպիսկոպոսն Պամփիլացւոց քաղաքին արարեալ է հրամանաւ սրբոյն Անտոնի, Բ. Թեբայեցւոյ Ամոնի սուրբ հաւրն, Գ. Սկիւթացւոյ սուրբ լերինն:*

Թ.9 *Իսկ զՍքեմարկէսն զառաջին կարգն Թէոդորոսի եպիսկոպոսի Սիղարի Պանփիւլացւոց քաղաքին է արարեալ՝ յառաջներորդ ամին իւրոյ հայրապետութեան, հրամանաւ մեծին Անտոնի, եւ Բ.՝ Թաբաեցւոյ սուրբ հօրն Անտոնի, եւ [Գ.]՝ սուրբ Սկիւթացւոյ լերինն:*

[1] *Ա զսքեմարկէսա*
[2] *Ա, ի դարէպան փիւլացւոց*
[3] *Ա, սկիւթացւոց*
[4] *Բ, զսքեմարարէքն*
[5] *Բ, խպիսկոպոս պանփիւլեայ*
[6] *Բ, յերկրորդ Թեբացւոց*
[7] *Բ, երրորդ*

Ժ.8 *Իսկ զՍքեմարկէսդ՝* [Ա.] *Թէոդորոսի եպիսկոպոսի Պանփիւլացւոց քաղաքին է արարեալ՝ ի միում ամի Հայրապետութեան իւրոյ, հրամանաւ մեծին Անտոնի, եւ Բ.՝ Թեբայեցւոյ, եւ Գ.՝ Սկիւթացւոյ սուրբ հարց որ ի լերինն:*

Ի.9 *Իսկ Սքեմարկէքն Գ. կարգ է. մի՝ Թէոդոսի Սիղարէ Պամփիլացւոց քաղաքին արարեալ՝ հրամանաւ սրբոյն Անտոնի, Բ.՝ Թէբայեցւոյ Բնեամոնի հօրն, Գ.՝ Սկիւթացւոյ լերինն:*

Լ.9 *Իսկ զՍքեմարկէքն զառաջի կարգն Թէոդորոսի Սիղարայ եպի[սկոպոսի՞] Անփրեացւոց քաղաքին արարեալ էր Անտոնի, զերկրորդն սուրբ հայրն Ամովն Եթիոպացիոց:*

Խ.8 *Իսկ Սքեմաւրհնէքն՝* [Ա.] *Թէոդորոս եպիսկոպոս Պանփիւլա քաղաքի՝ հրամանաւ սրբոյն Անդոնի արարեալ, Բ. Թեբաեցւոց սուրբ հաւրն Ամոնի, Գ. Սկիւթացւոց սուրբ լերինն:*

Ծ.8 *Իսկ Սքեմաւրհնէքն՝* [Ա.] *Թէոդորոս եպիսկոպոսն Պամփիւլիայ քաղաքի՝ հրամանաւ սրբոյն Անտոնի արարեալ. Բ. Թեբայեցոց սուրբ հաւրն Ամոնի, Գ. Սկիւթացոց սուրբ լերինն:*

Կ.9 *Իսկ զՍքեմարկէքդ, որ են կարգ երեք. առաջին կարգն Թէոդորոսի եպիսկոպոսի Պանփիլացւոց քաղաքին արարեալ՝ հրամանաւ սուրբ հօրն Ամոնի, երկրորդն՝ Թէբացւոցն արարեալ, սուրբ հօրն Ամոնի, երրորդն՝ ի Սկիւթացւոց լերինն:*

Հ.8 *Իսկ Սքարիմկէնքն Թէոդորոսի խպիսկոպոսէ արարեալս ի գարէ Պանփիլացւոց քաղաքին աղաջն երկրորդ ամին իւրոյ մեծին Անտոնի, եւ երկրորդ Թեբայեցւոց սուրբ հաւրն Անտոնի, Գ.՝ Սիւկիթացւոց լերինն:*

Ջ - չունի

Ղ.9 *Իսկ զՍքեմարկէսն զառաջի կարգն Թէոթորոսի Սիգարայ եպիսկոպոսի Անփրեցացւոց քաղաքին, արարեալ էր Անտոնի, զերկրորդն սուրբ հայրն Ամովն Եթիոպացիոց:*

Ճ.9 *Իսկ Սքեմարկէքն երեք կարգ է. մին՝ Թէոդորոս եպիսկոպոսն Պամփիլացւոց քաղաքին արարեալ է, հրամանաւ սրբոյն Անտոնի, երկու՝ Թեբայեցւոց Ամոնի սուրբ հօրն, երեք՝ Սկիւթացւոց սուրբ լերինն:*

Մ.8 *Իսկ զՍքեմարարէք՝ Թէոդորոս եպիսկոպոս Պանփիւլայ քաղաքի, հրամանաւ սրբոյն Անտոնի արարեալ, յերկրորդ՝ Թեբայեցւոց սուրբ հօրն Ամոնի, երրորդ՝ Սկիւթացւոց սուրբ լերինն:*

Յ.8 *Եւ զՍքեմարարէքն՝ Թէոդորոս եպիսկոպոս Պամփիւլիայ քաղաքի, հրամանաւ սրբոյն Անտոնի արարեալ, յերկրորդ՝ Թեբայեցւոց սուրբ հօրն Ամոնի, երրորդ՝ Սկիւթացւոց սուրբ լերինն:*

Ն.7 *Իսկ Աքեմարկէքն երեք կարգ է. մին Թէոդորոս եպիսկոպոս Սիգարէ Պամփիւլացւոց քաղաքին արարեալ, հրամանաւ սրբոյն Անտոնի, երկրորդ՝ Թեբայեցւոց Ամոնի սուրբ հօրն, երրորդ՝ Սկիւթացւոց լերին:*

Շ.7 *Իսկ զՀոքական*[1] *[=Աքեմարկէք] կարգն՝ Թէոդորոս Սիգարէ Պամփիւլացւոց*[2] *քաղաքին է արարեալ, յառաջին ամին իւրոյ, հրամանաւ սրբոյն Անտոնի:*

9.

Ա.9 *Իսկ վասն Գրակարդացի եւ Նկարելոյ եկեղեցւոյ*[3]*, յետոյ աւրհնութիւն եւ Դուռն յետոյ դնելոյ, եւ վասն որ զՆշխարսն ի հանգիստ փոխեն՝ այս ամենայն յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ մերոյ Լուսաւորչէն:*

Բ.9 *Իսկ վասն Գրակարդացայ*[4] *եւ Կիսասարկաւագաց, եւ Նկարեալ եկեղեցւոյ, եւ յետոյ՝ Դուռն եկեղեցւոյ դնել, եւ զՆշխարս սրբոց ի հանգիստ փոխել՝ այս յիշատակ սրբոյն Գրիգորի է մեզ*[5]*:*

Գ.9 *Իսկ վասն Գրակարդացայ եւ Կիսասարկաւագաց, եւ Նկարեալ եկեղեցւոյ, եւ յետոյ Դուռն եկեղեցւոյ դնել, եւ զՆշխարս սրբոց ի հանգիստ փոխել՝ այս յիշատակ սրբոյն Գրիգորի է մեզ:*

Դ.9 Գրակարդացի ե- այլոցն. *Իսկ վասն Գրակարդացի եւ Նկարեալ եկեղեցւոյ, եւ վասն զՆշխարս ի հանգիստ փոխելոյ՝ այս ամենայն յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ Լուսաւորչէն մերմէ:*

Ե.9 *Իսկ վասն Գրակարդացի եւ Նկարեալ եկեղեցւոյ, յետոյ [Օրհնութիւն] եւ Դուռն որ նոր դնի, եւ Նոր աւազան, եւ Պղծեալ տաճարին եւ/// խունդ եւ զՀատի պատարագին, եւ զՆշխարս սրբոցն որ ի հանգիստ փոխին՝ եւ այս ամենայն եւ այլ բազում կարգս ուղղութեան յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ մեր Լուսաւորչէն:*

Զ.9 *Իսկ վասն Գրակարդացի եւ Նկարեալ եկեղեցւոյ եւ Դուռն դնելոյ, եւ վասն զՆշխարս ի հանգիստ փոխելոյ՝ այս ամենայն յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ մերոյ Լուսաւորչէն:*

---

[1] *Ըստ ուրիշ օրինակաց է Աքեմարկէք, այսինքն՝ կրօնաւորաց զգեստ տալու եւ օրհնելու կանոնն, ոմանք ընդարձակելով նշանակեն երեք տեսակ աքեմարկէք. «Ա. Մեծին Անտոնի, Բ. Թեբայեցւոցն, Ս. Ամոնի, եւ Գ. Սկիւթացւոց լերինն»:*

[2] *Ուղիղն՝ Սիեդրա, Σύεδρα, Կիլիկիոյ ծովեզերեայ քաղաք: Տե՛ս Սիսուան, 316: Եպիսկոպոսն Թէոդորոս չատ ծանօթ չէ:*

[3] *A_1 եկեղեցոյ*

[4] *B_1 գրայկարդաց*

[5] *B_1 ի մեզ*

Է.10 *Իսկ վասն Գրակարդացի եւ Կէսսարկաւագի եւ Հին նկարեալ եկեղեցւոյ եւ <եւ> զՆորն աւրհնել, եւ Նոր դուռն, եւ զՆշխարս սրբոց ի հանգիստ փոխել՝ այս ամենայն յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ Լուսաւորչէ:*

Ը.9 *Իսկ Գրակարդացի եւ Կէսսարկաւագի եւ Հին նկարեալ եկեղեցւոյ, եւ զՆոր աւրհնել, եւ Նոր դուռն, եւ զՆշխարս սրբոց ի հանգիստ փոխել՝ այս ամենայն յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ Լուսաւորչէ:*

Թ.10 *Իսկ վասն Գրակարդացի, Սկի եւ Նկարեալ եկեղեցւոյ, յետոյ Աւրհնութիւն եւ Դուռն յետոյ դնելոյ, եւ վասն որ զՆշխարսն ի հանգիստ փոխեն՝ այս ամենայն յ[իշատա]կ մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ մերոյ Լուսաւորչէն:*

Ժ.9 *Իսկ վասն Գրակարդացի եւ Նկարեալ եկեղեցւոյ, եւ Դուռ դնելոյ, եւ զՆշխարս ի հանգիստ փոխելւոյ՝ այս ամենայն յիշատակ է ի սրբոյն Գրիգորէ մեր Լուսաւորչէն:*

Ի.10 *Իսկ վասն Գրակարդաց եւ Կէսսարկաւագի եւ Հին նկարեալ եկեղեցւոյ եւ զՆոր աւրհնել, եւ Նոր դուռն, եւ զՆշխարս սրբոց ի հանգիստ փոխել՝ այս ամենայն յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ Լուսաւորչէն:*

Լ.10 *Իսկ վասն Գրակարդացայ եւ Սարկաւագաց եւ Նկարեալ եկեղեցւոյ եւ Նոր դուռն դնելոյ, եւ զՆշխարս սրբոցն ի հանգիստ փոխելոյ՝ այս ամենայն մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ:*

Խ.9 *Իսկ վասն Գրակարդացայ եւ Կիսասարկաւագաց, եւ Նկարեալ եկեղեցւոյ եւ յետոյ՝ Դուռն եկեղեցւոյ դնել, եւ զՆշխարս սրբոց ի հանգիստ փոխել՝ այս յիշատակ սրբոյն Գրիգորի է մեզ:*

Ծ.9 *Իսկ վասն Գրակարդացից եւ Կիսասարգաւակաց, եւ Նկարեալ եկեղեցւոյ, եւ յետոյ՝ Դուռն եկեղեցոյ դնել, եւ զՆշխարս սրբոց ի հանգիստ փոխել՝ այս յիշատակ է սրբոյն Գրիգորի <է>:*

Կ.10 *Իսկ վասն Գրակարդացայ եւ Կէս սարկաւագի եւ Նկարեալ եկեղեցոյ եւ Դրան, զոր յետոյ Հաստատեն, եւ վասն Նշխարաց սրբոց զոր ի հանգիստ փոխեն՝ այս ամենայն յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ:*

Հ.9 *Իսկ վասն եւ Գրակարդացի եւ Նկարեալ եկեղեցոյ, յետոյ Աւրհնութիւն եւ Դուռն յետոյ դնելոյ եւ վասն որոյ զՆշխարս ի հանգիստ փոխեն՝ այս ամենայն յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ մերոյ Լուսաւորչէ:*

Ջ.5 *Իսկ զԳրակարդաց, եւ զՆշխարս ի հանդիստ տանել, զԿիսասարկաւագացն, եւ Նկարեալ եկեղեցի եւ Դուռն՝ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչն.*

Ղ.10 *Իսկ վասն Գրակարդացայց եւ Սարգաւագաց, եւ Նկարեալ եկեղեցոյ, եւ Նոր դուռն գնելոյ, եւ զՆշխարս սրբոցն ի հանդիստ փոխելոյ՝ այս ամենայն մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ:*

Ճ.10 *Իսկ վասն Գրակարդացի եւ Կէս սարկաւագի եւ Հին նկարեալ եկեղեցւոյ, եւ զՆորն օրհնել, եւ Նոր դուռն, եւ զՆշխարս սրբոց ի հանդիստ փոխել՝ այս ամենայն յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Լուսաւորչէ:*

Մ.9 *Իսկ վասն Գրակարդացայց եւ Կիսասարկաւագաց եւ Նկարեալ եկեղեցւոյ, եւ յետոյ Դուռն եկեղեցւոյ գնել, եւ զՆշխարս սրբոյ ի հանդիստ փոխել՝ այս յիշատակ սրբոյն Գրիգորի է մեր Լուսաւորչին, որ է ի մեզ:*

Յ.9 *Իսկ վասն Գրակարդացայց եւ Կիսասարկաւագաց եւ Նկարեալ եկեղեցւոյ, եւ յետոյ՝ Դուռն եկեղեցւոյ գնել, եւ զՆշխարս սրբոց ի հանդիստ փոխել՝ այս յիշատակ սրբոյն Գրիգորի է առ մեզ:*

Ն.8 *Իսկ վասն Գրակարդացայց եւ Կիսասարկաւագաց եւ Նկարեալ եկեղեցւոյ, եւ յետոյ Դուռն եկեղեցւոյ գնել, եւ զՆշխարս սրբոցն ի հանդիստ փոխել՝ այս ամենայն յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ մերոյ Լուսաւորչէն:*

Շ.8 *Իսկ եկեղեցւոյ նկարելն եւ Դուռն գնելոյ, եւ զՆշխարան ի հանդիստ փոխելոյ, այս ամենայն յիշատակ է մեզ ի Ս. Գրիգորէ Լուսաւորչէ մերոյ*[1]*:*

10-11.

Ա.10 *Իսկ վասն Քահանայաւրհնէից՝ սրբոյն Սահակայ է արարեալ, յառաջին ամի եպիսկոպոսութեան իւրում, ի Նաւասարդի ամսոյ որ աւր մի էր եւ յիշատակ սրբոյ Կարապետին, արար զՔահանայաւրհնէքդ եւ զՔահանայթաղէքդ, որ ունի է. Աւետարան, եւ զԱչխարհականի թաղումնդ ի յԱյրարատ գաւառի, ի Վաղարշապատ քաղաքի, ի վկայարանի սրբոյն Հռիփսիմէի, յետ ճԺԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի, զի մինչեւ ցայն հնովն վարէին:* Ա.11 *Արար սա եւ զգիշերոյն քարոզն եւ զնո-*

[1] *Ուրիշ Օ. համառօտ կ'ըսէ. «Այս ամենայն ի Ս. Լուսաւորչէն մնաց»: Գիտեմք ի պատմչաց՝ Ս. Լուսաւորչի շատ սրբոց նշխարներ բերելն, եւ շատ եկեղեցիներ հիմնարկելն, հարկ էր որ եւ է կերպով անոնց օրհնութեան կանոններ սահմանելն: Ասոնց հետ կ'աւելցնեն ոմանք եւ զԿանոնս Գրակարդացայց եւ Սարկաւագաց:*

ցունց զչորս աղաւթսն, որ են այսոքիկ. Վասն ի վերուստ, Վասն ի գիշերի, Վասն ուղղելոյ, Վասն գտանելոյ. առաջին կանոնին աղօթք՝ Տէր տուընջեան, փոխն՝ զՔեզ որ յամենայնի, երկրորդին՝ Ի գիշերի եւ ի տու[նջեան], փոխ՝ Հովիւ քաջ, երրորդին՝ Տէր երկնի եւ երկրի, փոխ՝ Քում ամենազօր, չորրորդին՝ Գոհանամք, փոխ՝ Կենդանարար զօրու[թիւն]:

Բ.10 *Իսկ զՔահանայաւրհնէսն սրբոյն Սահակայ գծեալ՝ յետ ԻԱ. ամի արքեպիսկոպոսութեան իւրոյ, ի Նաւասարդի ամսոյ, որ աւր մի էր. եւ ի Քահանայթաղն*[1] *այլ յաւել է. Աւետարան. նոյնպէս եւ զԱչխարհաթաղն՝ ի Քաղաքուղաչոի, ի վկայարանս սրբոց Հռիփսիմեանցն*[2]*. եւ յետ սրբոյն Գրիգորի ճԺԱ. ամին մինչեւ ցայն վայր՝ հնովն վարէին. արար սուրբ Սահակ եւ զԴ. քարոզսն զգիշերւոյ*[3] *եւ զնոցին աղաւթսն:*

Գ.10 *Իսկ զՔահանայաւրհնէսն՝ սրբոյն Սահակա գծեալ՝ յետ ԻԱ. ամի արքեպիսկոպոսութեան իւրո, ի Նաւասարդի ամսոյ, որ աւր մի էր, եւ ի Քահանաթաղն այլ յաւել է. աւետարան. նոյնպէս եւ զԱչխարհաթաղն՝ ի Քաղաքուղաչոի, ի վկաարանս սրբոց Հռեփսիմեանցն. եւ յետ սրբոյն Գրիգորի ճԺԱ. ամին մինչեւ ցայն վայր հնովն վարէին:* Գ.11 *Արար սուրբ Սահակ եւ զԴ. քարոզսն զգիշերւոյ, եւ զնոցին աղաւթսն:*

Դ.10 Ւրեւցօրհնէք. *Իսկ վասն Քահանայօրհնէիցն՝ սուրբն Սահակ է արարեալ, յառաջին ամի եպիսկոպոսութեան իւրոյ, ի Նաւասարդի ամսեանն, որ օր մի էր, եւ յիշատակ սուրբ կարապետին արար զՔահանայօրհնէքն. Ւրեւցաքաղ. եւ նոյն զՔահանայթաղէքն, որ ունի է. աւետարան, եւ զԱչխարհական թաղումն՝ ի յԱյրարատ գաւառի, ի Վաղարշապատ քաղաքի, ի վկայարանս սրբոյն Հռիփսիմի, յետ ճԺԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի. զի մինչեւ ցայն հնովն վարեին:* Դ.11 Ւրեւցաքաղ: *Արար սա՛ զգիշերոյն քարոզքն եւ զնոցունց Դ. աղօթքն. Վասն ի վերուստ, Վասն ի գիշերի. եւ այլն: Եւ առաջին կանոնին Տէր տուընջեան. եւ որ այլ զհետ սոցա աղօթք եւ փոխք նոցունց:*

Ե.10 *Իսկ վասն Քահանայօրհնէիցն սրբոյն Սահակայ արարեալ, եւ զԱչխարհականի թաղմանն եւ զՏղաթաղն՝ յետ ԺԱ. ամի առաջնորդութեան իւրոյ, զի մինչեւ ցայն վայր հնովն վարէին:* Ե.11 *Արար եւ զԳիշերի քարոզն Սաղմոսին եւ զնոցին չորեսին աղաւթսն:*

[1] *Բ՝ քահանաթաղն*
[2] *Բ՝ հռիփսիմեանց*
[3] *Բ՝ գիշերոյ*

Զ.10 *Իսկ զՔահանայ ձեռնադրելն սուրբն Սահակ է արարեալ՝ յառաջին ամի հայրապետութեան իւրոյ, ի Նաւասարդի ամսեանն, որ օր մի էր, եւ յիշատակ սուրբ կարապետին. արար զՔահանայօրհնէքս, եւ զՔահանայաթաղէքս, որ ունի է. Աւետարան, այլ եւ զԱչխարհաթաղն՝ ի յԱյրարատ գաւառի, ի Վաղարշապատ քաղաքի, ի վկայարանի Սուրբ Հռիփսիմէի, յետ ճԺԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի, զի մինչեւ ցայն հնովն վարէին:* Զ.11 *Արար սա եւ զԳիշերոյն քարոզն եւ զնոցին Դ. աղօթն, որ են այսոքիկ. Վասն ի վերուստ, Վասն ի գիշերի, Վասն ուղղելոյ, Վասն գոհանելոյ:*

Է.11 *Իսկ զՔահանա աւրհնելն սուրբն Սահակ արար՝ ԻԱ. ամի եպիսկոպոսութեան իւրում, ի Նաւասարդի ի Ա., յիշատակի Կարապետին, եւ զԱչխարհաթաղն՝ ի Քաղաքուդաշտի, ի վկայարանի սրբոյն Հռիփսիմէի, յետ ճԺ. ամի սրբոյն Գրիգորի:* Է.12 *Արար սա եւ զգիշերին քարոզն եւ զնոցին աղօթն Դ. ի վերայ կանոնացն. Ա.՝ Վասն ի վերուստ, աղ.՝ Տէր տուընջեան, Բ.՝ Վասն ի գիշերի, աղ.՝ Ի գիշերի եւ ի տուընջեան, Գ.՝ Վասն ուղղելոյ, աղ.՝ Տէր երկնի, Դ.՝ Վասն գոհանել, աղօթն՝ Գոհանամ, եւ նոցին փոխն:*

Ը.10 *Իսկ զՔահանայաւրհնելն սուրբն Սահակ արար՝ ԻԱ. ամի եպիսկոպոսութեան իւրում, ի Նաւասարդի Ա., յիշատակի Կարապետին. եւ զԱչխարհաթաղն ի Քաղաքուդաշտին, ի վկայաբան-ըն-ն Հռիփսիմէի, յետ ճԺ. ամի սրբոյն Գրիգորի:* Ը.11 *Արար սա եւ զգիշերայինն քարոզն եւ զնոցին աղաւթն Դ. ի վերայ կանոնացն. Ա. Վասն ի վերուստ, ա՛՛ղ.՝ Տէր տուընջեան, եւ Բ.՝ Վասն ի գիշերի. ա՛՛ղ.՝ Ի գիշերի, Գ.՝ Վասն ուղղելո. ա՛՛ղ.՝ Տէր երկնի, Դ.՝ Վասն գոհանելո. ա՛՛ղ.՝ Գոհանամք. եւ զնոցին փոխն:*

Թ.11 *Իսկ վասն Քահանայ աւրհնելոյն սրբոյն Սահակայ է արարեալ՝ յառաջին ամի հայրապետութեան իւրոյ, ի Նաւասարդի Ա., յիշատակի Յովհաննու Կարապետին արար Քահանաաւրհնէքն, որ ունի ե. Աւետարան, եւ զԱչխարհաթաղն յԱյրարատ գաւառի, ի Վաղարշապատ քաղաքի, ի վկայարանս Սրբոց Հռիփսիմեանցն, յետ ճԺԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի, զի մինչեւ ցայն հնովն վարէին:* Թ.12 *Արար սա եւ զգիշերայինն քարոզն եւ զնոցին աղօթքն զա՛՛ղ՛՛ին:*

Ժ.10 *Իսկ զՔահանայօրհնելն ի սրբոյ Սահակայ է արարեալ, յառաջին ամի հայրապետութեան իւրոյ, որ աւր մի էր Նաւասարդի ամսոյ, եւ յիշատակ սրբոյ Կարապետին արար զՔահա[նա]օրհնէքդ. եւ զՔահանայաթաղդ [=զԱչխարհաթաղդ] ի յԱյրարատ գաւառի, ի Վաղարշապատ քաղաքի, ի վկաարանի սրբոյն Հռեփսիմեայ, յետ ճԺԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի, զի մինչեւ ցայս վայր հնովն վարէին:* Ժ.11 *Արար սայ եւ զԳիշերոյն քարոզն եւ զնոցին Դ. աղօթն, որ են այսոքիկ. Վասն ի վերուստ, Վասն ի գիշերի, Վասն ուղղելոյ, Վասն գոհանելոյ, եւ զնոցին Դ. աղօթն. զՏէր տըվընջանս, եւ զայր Գ.:*

Ի.11 *Իսկ զՔահանայ աւրհնելն սրբոյն Սահակայ արար՝ ԻԱ. ամի եպիսկոպոսութեան իւրում, ի Նաւասարդի ի ԻԱ., յիշատակի Կարապետին, եւ զԱչխարհաթաղն ի Քաղաքիդաշտի, ի վկայարանի սրբոյն Հռիփսիմէի, յետ ճԺ. ամի սրբոյն Գրիգորի:* Ի.12 *Արար սա եւ զԳիշերին քարոզն եւ զնոցին աղօթն Դ. ի վերայ կանոնացն. Ա.՝ Վասն ի վերուստ, աղօթք՝ Տէր տուընջեան, Բ.՝ Վասն ի գիշերի, աղ.՝ Ի գիշերի, Գ.՝ Վասն ուղղելոյ, աղ.՝ Տէր երկնի, Դ.՝ Վասն գոհանել, աղօ.՝ Գոհանամ, եւ նոցին փոխն:*

Լ.11 *Իսկ վասն զՔահանայաւրհնութեան սրբոյն Սահակայ արարեալ է յառաջին ամի եպիսկոպոսութեան իւրոյ, ի Նաւասարդի ի Ա., յիշատակի սրբոյ Կարապետին, եւ զՔահանայաթաղն եւ զԱչխարհաթաղն ի վկայարանի սրբոյն Հռիփսիմեանցն, յետ ճԺ. ամի սրբոյն Գրիգորի. զի մինչեւ ցայս վայր հնովն վարէին:*

Խ.10 *Իսկ զՔահանաւրհնէսն սրբոյն Սահակայ գծեալ յետ ԻԱ. ամի արքեպիսկոպոսութեան իւրոյ, ի Նաւասարդի ամսո, որ աւր մի էր. եւ ի Քահանաթաղն այլ յաւել է. Աւետարան, նոյնպէս եւ զԱչխարհաթաղն՝ Քաղաքուդաշտի, ի վկաարանս սրբոց Հռեփսիմեանցն. եւ յետ սրբոյն Գրիգորի ճԺԱ. ամին մինչեւ ցայն վայր հնովն վարէին:* Խ.11 *Արար սուրբ Սահակ եւ զԴ. քարոզն զգիշերուոյ եւ զնոցին աղաւթն:*

Ծ.10 *Իսկ զՔահանաւրհնէքն սրբոյն Սահակայ գործեալ՝ յետ ԻԱ. ամի արքեպիսկոպոսութեան իւրոյ, ի Նաւասարդի ամսոյ, որ աւր մի էր. եւ ի Քահանայթաղն յաւել է. Աւետարանն. նոյնպէս եւ զԱչխարհաթաղն՝ Քաղաքոյդաշտի, ի վկայարանս սրբոց Հռեփսիմեանց. եւ սրբոյն Գրիգորի ճԺԱ. ամին մինչեւ ցայն վայր հնովն վարէին:* Ծ.11 *Արար սուրբ Սահակ եւ զԴ. քարոզ գիշերոյ եւ զնոցին յաղաւթն:*

Կ.11 *Իսկ վասն Ձեռնադրութեան քահանաից՝ յառաջն ամին սրբոյն Սահակայ եղեւ, յամսեանն Նաւասարդի, որ օր մի էր, յիշատակի սրբոյ կարապետին արար զՔահանայօրհնէքդ. եւ զՔահանաթաղն, ուր եւթն Աւետարան է, իսկ զԱչխարհաթաղն ի Քաղաքուդաշտի՝ ի վկաարան*

սրբոց Հռիփսիմեանց, յետ սրբոյն Գրիգորի հարիւր եւ տասն եւ մի ամին, զի ցայն վայր հնովն վարէին: Կ.12 *Արար սա եւ զբարոգս չորեսին կանոնացն եւ նոցին աղօթք:*

Հ.10 *Իսկ վասն Քահանայա[ւր]հնիցն սրբոյն Սահակայ է արարեալ, յառաջի ամի եպիսկոպոսութեան իւրոյ՝ ի Նաւասարդի ամսոյն, որ աւր մի էր, եւ յիշատակ սուրբն կարապետին արար զՔահանայաւրհնէքն, որ ունի է. Աւետարան. եւ զԱշխարհական թագումն յԱրարատ գաւառի ի Վաղարշապատ քաղաքին, ի վկայարանի սուրբն Հռիփսիմեայ, ԳՃԺԱ. ամի սուրբն Գրիգորի. զի մինչ ցայն վայր հնովն վարէին. արար եւ զԳիշերի քարոգն եւ զնոցին զչորեսին աղաւթան:*

Ջ.6 *Իսկ զՔահանայաւրհնէք եւ զՔահանայթաղն՝ սուրբն Սահակ.*

Ղ.11 *Իսկ վասն Քահանայաւրհնութեան՝ սրբոյն Սահակայ արարեալ է յառաջին ամի եպիսկոպոսութեան իւրոյ, ի Նաւասարդի Ա., յիշատակի սրբոյ Կարապետին. եւ զՔահանայթաղն եւ զԱշխարհաթաղն ի վկայարանի սրբոյն Գրիգորի, զի մինչեւ ցայս վայր հնովն վարէին:*

Ճ.11 *Իսկ զՔահանայ աւրհնելն սուրբն Սահակ արար ԻԱ. ամի եպիսկոպոսութեան իւրում, ի Նաւասարդի մին, յիշատակի Կարապետին. եւ զԱշխարհաթաղն ի Քաղաքաղաշտի, ի վկայարանի սրբոյն Հռիփսիմէի, յետ ՃԺ. ամի սրբոյն Գրիգորի մեր Լուսաւորչի:* Ճ.12 *Արար սա եւ զգիշերային քարոզն եւ զնոցին աղաւթան Գ. ի վերայ կանոնացն. Ա. Վասն ի վերուստ, աղօթքն՝ Տէր տուննջեան, Բ. Վասն ի գիշերի. աղօթք՝ Ի գիշերի եւ ի տուընջեան, Գ. Վասն ուղղելոյ. ա՛՛ղ.՝ Տէր երկնի, Դ. Վասն գտանելոյ. ա՛՛ղ.՝ Գոհանամք. եւ զնոցին փոխն:*

Մ.10 *Իսկ Քահանայաւրհնէքն սրբոյն Սահակայ գրեալ՝ յետ ԻԱ. ամի արքեպիսկոպոսութեան իւրոյ, ի Նաւասարդի ամսոյ որ օր մի էր, եւ ի Քահանայթաղն այլ յաւել է. Աւետարան, նոյնպէս եւ զԱշխարհաթաղն՝ ի Քաղաքուղաշտի, ի վկայարանս Սրբոյ Հռիփսիմեանցն. եւ յետ սրբոյն Գրիգորի ՃԺԱ. ամին մինչեւ ցայն վայր հնովն վարէին:* Մ.11 *Արար սուրբ Սահակ եւ զԴ. քարոգն զԳիշերոյ եւ զնոցին աղօթսն:*

Յ.10 *Իսկ զՔահանայօրհնէնն՝ սրբոյն Սահակայ է գործեալ՝ յետ ԻԱ. ամի արքեպիսկոպոսութեան իւրոյ, եւ ի Քահանայթաղն այլ յաւել եօթն Աւետարան. նոյնպէս եւ զԱշխարհաթաղն արար ի Քաղաքուղաշտի՝ ի վկայարանս Սրբոյ Հռիփսիմեանցդ, զի յետ սրբոյն Գրիգորի, ՃԺԱ. ամ. մինչեւ ցայն վայր հնովն վարէին:*

Ն.9 *Իսկ վասն Քահանայօրհնէիցն՝ սրբոյն Սահակայ արարեալ, յառաջին ամի հայրապետութեան իւրոյ (այլ օր.՝ սրբոյն Սահակայ գծեալ յետ քսան եւ մի ամի եպիսկոպոսութեան իւրոյ), ի Նաւասարդի ամսեանն որ օրն մի էր եւ յիշատակ սուրբ կարապետին. արար եւ զՔահանայաթաղէքն, որ ունի եօթն Աւետարան, այլ եւ զԱշխարհաթաղն ի Քաղաքուղաշտի (այլ օր.՝ յԱյրարատ գաւառի, ի Վաղարշապատ քաղաքի), ի վկայարանս սրբոց Հռիփսիմեանց, յետ հարիւր մետասան ամի սրբոյն Գրիգորի, զի մինչեւ ցայն վայր հնովն վարէին:* Ն.10 *Արար եւ զգիշերոյն քարոգն եւ զնոցին չորս աղօթսն:*

Շ.9 *Իսկ զՔահանային ձեռնադրելն՝ Ս. Սահակ է արարեալ, ի ԻԱ. (21) ամի*[1] *հայրապետութեան իւրոյ, ի Նաւասարդի ամսեան, որ օր մի էր, եւ յիշատակ սրբոյ Կարապետի արար Քահանայօրհնէքն. եւ զՔահանայաթաղէքն, որ ունի եօթն Աւետարան*[2]*. այլ զԱշխարհաթաղն՝ յԱյրարատ գաւառի, ի Վաղարշապատ քաղաքի*[3]*, ի վկայարանի Ս. Հռիփսիմէի. յետ ՃԺԱ. (111) ամի սրբոյն Գրիգորի, զի մինչեւ ցայն վայր հնովն վարէին*[4]*:* Շ.10 *Արար եւ զԳիշերոյն քարոգն եւ զնոցին չորս աղօթսն*[5]*:*

12.

Ա.12 *Իսկ վասն Հիմնարկութեան սրբոյ տաճարիդ, ժամահար օրհնելոյ, Սկիհ եւ մաղզմայ եւ Գիրք եւ Կնունք*[6] *առնելոյ, եւ Խաչ աւրհնելոյ եւ Պսակ աւրհ|280բ|նելոյ եւ զՔառասնորդացն Գ. ժամերոյն քարոգն եւ զաղաւթան Յովհաննու Մանդակունոյն*[7] *է արարեալ, որ չորեքտասան թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ:*

---

[1] *Հին Օ. մի ԻԱ. (21) թուանիշը գտեալով ի'Ա. կը գրէ, իբր՝ յառաջին ամի:*

[2] *Ուրիշ ՕՕ. ոչ եօթն աւետարան կարգեց կ'ըսեն. այլ՝ «յաւել եօթն աւետարան», որ յարմարագոյն է այնքան երկար կանոնի քահանայաթաղին:*

[3] *Ուրիշ Օ.՝ Քաղաքուղաշտի. այսպէս այլ անուանած էր այդ մայրաքաղաքը, որ հիմայ էջմիածնի մօտ գեօղաւան է, կամ քաղաքաւան:*

[4] *Գտուի՞ արդեօք հիմայ այդ հին կանոնն, որ անշուշտ, վերոյիշեալ Ս. Լուսաւորչի կանոնածներուն հետ թարգմանուած էր. բայց Լուսաւորիչն ի՞նչ լեզուով կարգադրեց եւ կ'աղօթուէր:*

[5] *Ինչուան հիմայ ժամագրոց Գիշերային մասն են եւ ամեն օր կ'ըսուին. բայց ոմանք գասոնք այլ Յովհ. Մանդակունւոյ համարին:*

[6] *Ա՝ կնուք*

[7] *Ա՝ մանդակունոյն*

Բ.11 *Իսկ զՀիմնարկէք եւ զԵկեղեցւոյ*[1] *աւրհնէք, եւ զՍրբել տաճարի, եւ ժամահարի, եւ Սկի եւ Մաղզմայի*[2]*, եւ Հանդերձի սպասու, եւ Աւազան, եւ Մկրտութիւն առնել, եւ Խաչ աւրհնել, եւ Պատկ դնել, եւ Պահոց քարոզնին եւ աղաւթնին՝ զայդ Մանդակունի է արարեալ, որ Դժ.*[3] *թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ մինչեւ ցսա*[4]*:*

Գ.12 *Իսկ զՀիմնարկէք եւ զԵկեղեցւոյ աւրհնէք, եւ զՍրբել տաճարի, եւ ժամահարի եւ Սկի եւ մաղզմայի, եւ Հանդերձի սպասու եւ Աւազան, եւ Մկրտութիւն առնել եւ Խաչ աւրհնել, եւ Պատկ դնել, եւ Պահոց քարոզնին եւ աղաւթնին՝ զայդ Մանդակունի է արարեալ, որ Դժ. թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ մինչեւ ցսա:*

Դ.12 Հմմտ.Կէ. *Իսկ վասն Հիմնարկութեան սուրբ տաճարի եւ ժամահար օրհնելոյ, Սկիհ եւ մաղզմայ, եւ զԳիրք, եւ զԿնունք առնելոյ, եւ Խաչօրհնելոյ, եւ զՔառասնորդաց Գ. ժամուց զքարոզքն եւ զաղօթսն՝ Յոհան Մանդակունին է արարեալ, որ ԺԴ. թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ. եւ այս գիտելի է, զի առաջին աղօթք յամենայն կարգադրութիւնս՝ Գոհանամք պարտ է դնել, բայց առաւել՝ ի կնքելն եւ ի թաղել մեռելոյն, զի Դիոնէսիոս այր առաքելական ասէ, թէ. Ասեն եպիսկոպոսին, թէ ոք եկեալ է կնունք խնդրել, նա զձեռն ի վեր առեալ գոհանայ զԱստուծոյ. նմանապէս թէ պատմի վասն վախճանի ուրուք:*

Ե.12 *Իսկ վասն Հիմնարկութեան սրբոյ տաճարին եւ զժամահար օրհնելն, եւ Սկի եւ մաղզմայ, եւ զՆորակերտ գիրքն, եւ զկնունքն, եւ զՊատկ դնելն եւ զՊատկ վերացուցանելն, եւ զԽաչօրհնէքն, եւ զԽաչալացն եւ զՊղծակեր բերանոյն, եւ զՊղծեալ կերակրոյն, եւ զերդմնահարացն, եւ զերաշտութեանն եւ այլ շատ ուղո[ւթիւնս]/// (ասէ վերջ պատառ-աճ էջիշպոկոսանը):*

Զ.12 *Իսկ վասն Հիմնարկութեան սուրբ եկեղեցոյ եւ ժամ օրհնելոյ, Սկի եւ մաղզմա եւ զԳիրք, եւ Կնիք աչնելոյ, եւ Խաչ օրհնելոյ, եւ Պատկ օրհնելոյ, եւ զՔառասնորդաց քարոզսն եւ զաղօթսն՝ Յոհաննու է արարեալ Մանդակունոյ, որ չորեքտասան թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ:*

Է.13 *Իսկ Հիմնարկէքն եւ Եկեղեցի աւրհնել, Սկի եւ մաղզմա, եւ Պղծել տաճարի, Կնունք եւ Խաչ եւ ժամահար, Պատկ եւ զՔառասնորդսացն Գ. ժամուցն քարոզնն եւ զաղօթս՝ զայս կարգեալ է Յոհաննն Մանդակունոյ ի փառս Աստուծոյ:*

Ը.12 *Իսկ Հիմնարկէքն եւ Եկեղեցի աւրհնել, Սկի եւ մաղզման, եւ Պղծել տաճարի, Կնունք եւ Խաչ, եւ ժամահար, Պատկ եւ զՔառասնորդացն Գ. ժամուցն քարոզսն, եւ զաղաւթսն՝ զայս կարգեալ է Յոհան Մանդակունոյ ի փառս Աստուծոյ:*

Թ.13 *Իսկ վասն Հիմնարկութեան եւ Եկեղեցի աւրհնելոյ, եւ Սրբելոյ տաճարի, եւ ժամահար աւրհնելոյ, եւ ըՍկի եւ մաղզմայ, եւ Գիրք նոր, եւ Կնունք եւ Պատկ եւ Խաչ աւրհնել, եւ զԽ.որդացն Գ. ժամուն քարոզն եւ աղօթքն Յոհաննու Մանդակունոյ է արարեալ, որ չորեքտասան թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ:*

Ժ.12 *Իսկ զՀիմնարկութիւն սրբոյ տաճարին եւ ժամահարի, եւ Սրբելոյ եւ մաղզմանի, եւ Գրոց, եւ Կնքոյ, եւ Խաչօրհնելոյ եւ Պատկ դնելոյ, եւ զԽ.որդացն Գ. ժամուն զքարոզն եւ զաղօթսն Յովհան Մանդակունի է արարեալ, որ ԺԴ. թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ:*

Ի.13 *Իսկ Հիմնարկէքն եւ Եկեղեցի աւրհնել, Սկի եւ մաղզմայ, եւ Պղծել տաճարի, Կնունք եւ Խաչ եւ ժամահար, Պատկ եւ զՔառասնորդացն Գ. ժամուց քարոզնն եւ զաղօթսն՝ զայս կարգեալ է Յոհաննն Մանդակունուոյ ի փառս Աստուծոյ:*

Լ.12 *Իսկ զՀիմնարկէքն եւ զԵկեղեցւոյ աւրհնէքն եւ Սրբեալ տաճար եւ ժամահար, Սկի եւ մաղզմայ, եւ Խաչ աւրհնել եւ Գիրք աւրհնել, Կնունք եւ Պատկ, եւ զՔառասնորդաց զերեք ժամու զքարոզսն եւ զաւաթսն Յովհաննու Մանդակունոյ է արարեալ, որ ԺԳ. թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ:*

Խ.12 *Իսկ զՀիմնարկեք եւ զԵկեղեցւոյ աւրհնէք, եւ զՍրբել տաճարի եւ ժամահարի, եւ Սկի եւ մաղզմայի, եւ Հանդերձի սպասու եւ Աւազան, եւ Մկրտութիւն առնել եւ Խաչ աւրհնել, եւ Պատկ դնել եւ Պահոց քարոզնին եւ աղօթնին՝ զայդ Մանդակունի է արարեալ, որ Դժ. թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ մինչեւ ցսա:*

Ծ.12 *Իսկ զՀիմնարկէքն եւ զԵկեղեցւոյ աւրհնէքն, եւ զՍրբել տաճարին եւ զժամահարի, եւ զՍկիհ եւ զմաղզմայի, եւ Հանդերձի սպասու եւ Աւազան, եւ Մկրտութիւն եւ Խաչ աւրհնել, եւ Պատկ դնել, եւ Պահոց քարոզնին եւ աղօթքնին՝ զայդ Մանդակունի է արարեալ, որ Դժ. թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ մինչեւ ցսա:*

[1] *Բ1 զեկեղեցոյ*
[2] *Բ1 > եւ հանդերձի*
[3] *Բ1 .ժդ.*
[4] *Բ1 ցսայ*

Կ.13 *Իսկ վասն Հիմնարկութեան Եկեղեցոյ եւ Օրհնութեան նորին, եւ Սրբել տաճարի եւ ժամահար, եւ Գիրգ օրհնել եւ կնունք առնել եւ Պսակ հարսանեաց օրհնել, եւ զՔառասնորդաց յերեկութեան աղօթիանին եւ զքարոզս՝ արարեալ է Յոհաննու Մանդակունոյ, որ տասներրորդ չորրորդ թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ:*

Հ.11 *Իսկ վասն Հիմնարկութիւնս սրբոյ տաճարին եւ ժամայհար աւրհնելոյ, Սկի եւ մաղմայ, եւ Գիրք եւ կնունք եւ Խաչ աւրհնէքն, եւ Պսակ եւ զՔառասնորդեացն Գ. ժամէ՝ Մանդակունի է արարեալ, որ չորեքտասան թիւ էր սրբոյն Գրիգորի:*

Ջ.7 *Իսկ Հիմնարկէք եւ զՊդծեալ տաճարին, ժամահար եւ Սկի եւ մաղմա, զՆոր գիրքն, եւ Խաչ եւ Պսակ հարսին եւ զՊահոց քարոզնին եւ զաղօթնին՝ Յոհան Մանդակունեցին.*

Ղ.12 *Իսկ զՀիմնարկէան եւ զեկեղեցւոյ աւրհնէան եւ Սրբեալ տաճար եւ ժամահար, եւ Սկի եւ մաղմայ, եւ Խաչ աւրհնել, եւ Գիրք աւրհնել, կնունք եւ Պսակ, եւ զՔառասնորդաց գերեք ժամու զքարոզն եւ զաղաւթն՝ Յովաննու Մանդակունոյ է արարեալ, որ ԺԳ. թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ:*

Ճ.13 *Իսկ Հիմնարկէքն եւ Եկեղեցոյ աւրհնել, Սկի եւ մաղմա, եւ Պղծեալ տաճարի, կնունք եւ Խաչ, եւ ժամահար, Պսակ եւ զՔառասնորդացն Գ. ժամուցն քարոզն, եւ զաղօթն՝ զայս կարգեալ է Յուհան Մանդակունւոյ ի փառս Աստուծոյ:*

Մ.12 *Իսկ զՀիմնարկէքն եւ Եկեղեցի աւրհնէքն եւ զՍրբել տաճարի, եւ ժամահար, եւ Սկի եւ մաղմանի, եւ Հանդերձի սպասու, եւ Աւազան աւրհնել, եւ Մկրտութիւն առնել, եւ Խաչ աւրհնել, եւ Պսակ դնել, եւ Աղուհացից քարոզ[ն]ին եւ աղօթնին՝ զայդ Յոհան Մանդակունին է արարեալ, որ ԺԴ. թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորի մինչեւ ցսա:*

Յ.11 *ԶՀիմնարկէք եւ զեկեղեցւոյ օրհնէքն, զՍրբել տաճարի եւ ժամահարի, Սկիհ եւ մաղմայի, եւ Հանդերձի սպասու, Աւազան եւ Մկրտութիւն առնել, Խաչ օրհնելոյ եւ Պսակ դնել, եւ քարոզանին եւ աղօթանին՝ զայդ Մանդակունին է արարեալ, որ չորեքտասան թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ մինչեւ ցսա:*

Ն.11 *Իսկ զՀիմնարկէքն եւ Եկեղեցւոյ աւրհնէքն, եւ զՍրբել տաճարի եւ ժամահարի, եւ Սկի եւ մաղմայի եւ Հանդերձի սպասու եւ Աւազան եւ Մկրտութիւն առնել եւ Խաչ օրհնել, եւ Պսակ դնել եւ զՔառասնորդաց քարոզն՝ զայդ Յոհաննու է արարեալ Մանդակունւոյ, որ չորեքտասան թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ:*

Շ.11 *Իսկ զՀիմնարկէքն եւ զեկեղեցւոյ օրհնէքն եւ զՍրբել տաճարի, եւ զժամահար օրհնելոյ, եւ Սկիհի եւ մաղմայի, եւ Գիրք, եւ Հանդերձի սպասու, եւ Աւազան, եւ Մկրտութիւն առնել, եւ Խաչ օրհնել, եւ Պսակ օրհնելոյ, եւ զՔառասնորդաց քարոզն եւ զաղօթն՝ զայդ (ամենայն) Յովհաննու է արարեալ Մանդակունւոյ, որ չորեքտասան թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ[1]:*

13. ԱԻԱՐՏ-ԵԶՐԱՓԱԿՈՒՄ

Ա.13 *Այսքան է, եղբայր գիտնական, յորժամ կամիցիս քերել ցուցակ զՄաշտոցին զքերեալսդ նախ գծեացես[2]:*

Բ - չունի

Գ - չունի

Դ.13՝ յ–է–՝ *Իսկ աղօթքն զոր Յովհաննէս ուսոյց աշակերտաց իւրոց այս էր. Հա՛յր սուրբ, ուսո՛ մեզ զքան քո, Որդի՛ սուրբ, ցո՛յց մեզ զերեսս քո, Հոգի՛ Սուրբ, սրբութեամբ քո սրբեա՛ զմեզ: Եւ եփրեմի ներբողեանն այլ ցոյց զայս տայ, թէ զահիճն եաես ի բանտին՝ որ այսպէս աղօթէր: Այլ ոմանք ասեն. «Օրհնել Տէ՛ր, որ զբնակեալդ ես ի բարձունս» այն է:*

Դ.14 *Այսքան մինչեւ ցայս վայր՝ վասն այժմոյս, եւ կարգաց եկեղեցւոյ. իններորդ հարցմանս բաւական լիցի ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ. ամէն:*

Ե - չունի

Զ.13 *Այսքան է, եղբայր գիտնական, [յորժամ կամիցիս գիտել զցուցակ Մաշտոցին]*[3]*:*

---

[1] *Յետ Ս. Սահակայ եւ Մեսրովպայ՝ անտարակոյս այս Մանդակունի հայրապետս է եբրախտաւորն մեր եկեղեցական կարգաց, կանոնաց եւ աղօթից: Հեղինակ Յուցակիս զնա ԺԴ՝ հաշուէ ի Ս. Գրիգորէ սկսեալ, ինչպէս զՍ. Սահակ այլ ըստ այնմ ԺՀ՝ որով կ'երեւի թէ դուրս թողուած են Ս. Յուսկան եւ Ներսէսի միջոցի երկուքն, բայց ընդունուած են Ներսիսի եւ Սահակայ միջում գրուած չորք օտարացեղ կաթողիկոսունք. իսկ ի Ս. Սահակայ (որ 10՝ գրուի) մինչ ի Մանդակունի՝ որ 16՝ կ'ըսուի, իննքահանայապետք կամ աթոռակալք այլ կան. յորս հաշուելով եւ զՍ. Մեսրովպ եւ զՅովսէփ եւ զԳիւտ, եւ այս երեքն միայն օրինաւոր համարելով՝ Մանդակունին կ'ըլլայ ճիշդ 16՝, արժանապէս դուրս թողլով Ս. Մեսրովպայ եւ Ս. Յովսէփայ միջանկեալքն՝ Բրքիչոյ, Շմուէլ, Սուրմակ. իսկ ընդ Յովսէփայ եւ Մանդակունւոյ յիշանկեալքն՝ Մելիտէ, Մովսէս, Քրիստափոր, ո՞ւր մնան: Բայց զայս ըսելով չեմք ուզեր հօս լուծել այս կաթողիկոսաց չարքի խնդիրը. զորս՝ զամենն՝ որ եւ է կերպով քահանայապետացեալս չարագասելով, չարն ու բարին, Մանդակունին կ'ըլլայ 24՝:*

[2] *Ա գծեացես + եւ քրիստոսի աստուծոյ մերոյ, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս. ամէն*

[3] փակագծեալը ջնջած է

Է.14 *Շարադրութիւն կարգաւորութեան սուրբ ցուցակիս, զոր մակադրեալ սուրբ հաւրն Մաշտոցի, ի պայծառութիւն սրբոյ եկեղեցւոյ եւ ի պարծանս մանկանց նորին, եւ հաւատացելոց սուրբ Երրորդութեանն, ի դաստիարակութիւն նոցա եւ յուսումն եւ ի հաստատութիւն հաւատոյ, որպէս զի հասցեն ի չափ հասակի եւ կատարմանն Քրիստոսի ընդ սուրբս ամենայն. այս ամենայն ի հրամանէ սրբոյն Սահակայ Պարթեւի, ձեռամբ Մովսէսի գրչի նորոգեցաւ ի Հայք ի փառս Աստուծոյ:*

Ը.13 *Շարադրութիւն կարգաւորութեան սուրբ ցուցակիս, զոր մակադրեալ սուրբ հաւրն Մաշտոցի, ի պայծառութիւն սրբոյ եկեղեցոյ եւ ի պարծանս մանկանց նորին, ի դաստիարակութիւն նոցա եւ յուսումն, եւ ի հաստատութիւն հաւատացելոց սուրբ Երրորդութեանն. այս ամենայն ի հրամանէ սրբոյն Սահակա Պարթեւի, ձեռամբ Մովսէսի գրչի նորոգեցաւ ի Հայք, ի փառս Աստուծոյ:*

Թ.15 *Այսոքիկ ստոյգ են եւ ճշմարիտ, ո՛վ սուրբ ընթերցող. փառք Աստուծոյ:*

Ժ.13 *Այսքան է ցուցակ Մաշտոցին:*

Ի.14 *Յարադրութիւն կարգաւորութեան սուրբ ցուցակիս, զոր մակադրեալ սուրբ հօրն Մաշտոցի, ի պայծառութիւն սրբոյ եկեղեցւոյ եւ ի պարծանս մանկանց նորին, եւ հաւատացելոց սուրբ Երրորդութեան, ի դաստիարակութիւն նոցա եւ յուսումն եւ ի հաստատութիւն հաւատոյ, որպէս զի հասցեն ի չափ հասակի կատարմանն Քրիստոսի սուրբս ամենայն. այս ամենայն ի հրամանէ սրբոյն Սահակայ Պարթեւի, ձեռամբ Մովսէսի գրչի նորոգեցաւ ի Հայք, ի փառս Աստուծոյ:*

Լ.14 *Այսոքիկ ստոյգ են եւ ճշմարիտ:*

Խ- չունի

Ծ - չունի

Կ - չունի

Հ.12 *Այքան, եղբա՛ր գիտնական, յերժամ կամիցիս գիտել զցուցակ Մաշտոցին:*

Ջ - չունի

Ղ.14 *Այսոքիկ ստոյգ են եւ ճշմարիտ:*

Ճ.14 *Շարադրութիւն կարգաւորութեան սուրբ ցուցակիս, զոր մակադրեալ սուրբ հաւրն Մաշթոցի, ի պայծառութիւն սրբոյ եկեղեցւոյ եւ ի պարծանս մանկանց նորին, ի դաստիարակութիւն եւ յուսումն, եւ ի հաստատութիւն հաւատացելոց սուրբ Երրորդութեանն. այս ամենայն*

ի հրամանէ սրբոյն Սահակայ Պարթեւի, ձեռամբ Մովսէսի գրչի նորոգեցաւ ի Հայք, ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ. ամէն:

Մ - չունի

Յ - չունի

Ն.12 *Այս ամենայն ի հրամանէ սրբոյն Իսահակայ Պարթեւի, ձեռամբ Մովսիսի գրչի նորոգեցաւ ի Հայք»:*

Շ.12 *Այսքան է, եղբա՛յր*[1]*:*

ԿԱՐԳԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐԻ ՑԱՆԿՆ ԸՍՏ ՄԵՐ ԲՆԱԳՐԻ ԿԱՐԳԻ

Ա. *ՀԻՄՆԱՐԿԻՔ. Յովհաննու Մանդակունոյն է արարեալ, որ չորեքտասան թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ - Ա.12, Բ.11, Գ.12, Դ.12, Ե.12, Զ.12, Է.13, Ը.12, Թ.13, Ժ.12, Ի.13, Լ.12, Խ.12, Ծ.12, Կ.13, Հ.11, Ջ.7, Ղ.12, Ճ.13, Մ.12, Յ.11, Ն.11, Շ.11:*

Բ. *ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԱԻՐՀՆԷՔ. Յովհաննու Մանդակունոյն է արարեալ, որ չորեքտասան թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ - Բ.11, Գ.12, Զ.12 (Ժամ), Է.13, Ը.12, Թ.13, Ի.13, Լ.12, Խ.12, Ծ.12, Կ.13, Ղ.12, Ճ.13, Մ.12, Յ.11, Ն.11, Շ.11:*

Բ. *ԵԿԵՂԵՑԻ ՕՐՀՆԵԼ (ԱՔՀ՝ յետոյ, ԷԲԻՃ՝ զնորն). յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ մերոյ Լուսաւորչէն - Ա.9, Ե.9, Է.10, Ը.9, Թ.10, Ի.10, Հ.9, Ճ.10:*

Գ. *ԴՈՒՌՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԴՆԵԼ (յետոյ՞). յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ մերոյ Լուսաւորչէն - Ա.9, Բ.9, Գ.9, Ե.9, Զ.9, Է.9, Ը.9, Թ.10, Ժ.9, Ի.10, Լ.10, Խ.9, Ծ.9, Կ.10, Հ.9, Ջ.5, Ղ.10, Ճ.10, Մ.9, Յ.9, Ն.8, Շ.8:*

Դ. *ԱԻԱԶԱՆ ԱՐՀՆԵԼ. Յովհաննու Մանդակունոյն է արարեալ, որ չորեքտասան թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ - Բ.11, Գ.12, Խ.12, Ծ.12, Մ.12, Յ.11, Ն.11, Շ.11:*

---

[1] *Այս մնաս բարովէն եւս ալ աւելցնէ հին Օ. մի. «Յորժամ կամիցիս քերել զՑուցակ Մաշտոցին, զքերեալսն նախ գծեացես, եւ զմեղապարտս բիւր քանքարի՝ միով բանիւ յիշեացես»: Ինչո՞վ տարբերի քերելն ի գծելոյ կամ գրելոյ: - Ուրիշ Օ. աւելի երկար վերջաբանէ. [օրնկ.՝ Է.14] «Շարադրութիւն կարգաւորութեան սուրբ ցուցակիս, զոր մակադրեալ սուրբ հօրն Մաշթոցի, ի պայծառութիւն սրբոյ եկեղեցւոյ եւ ի պարծանս մանկանց նորին Ե- Հաւատացելոց սուրբ Երրորդութեանն, ի դաստիարակութիւն նոցա եւ յուսումն՝ կատարման Քրիստոսի ընդ սուրբս ամենայն. այս ամենայն ի հրամանէ սրբոյն Իսահակայ Պարթեւի, ձեռամբ Մովսէսի գրչի նորոգեցաւ ի Հայք, ի փառս Աստուծոյ»: Նորգինէն հաստատէ, թէ առաջուց այլ Հայք ունէին այսպիսի կանոններ:*

Դ. *ԱԻԱԶԱՆ (նոր). յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ մեր Լուսաւորչէն - Ե.9:*

Ե. *ՍՐԲԵԼ (ՊՂՇԵԱԼ) ՏԱՃԱՐԻ. Յովհաննու Մանդակունոյն է արաբեալ, որ չորեքտասան թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ - Բ.11, Գ.12, Է.13, Ը.12, Թ.13, Ի.13, Լ.12, Խ.12, Ծ.12, Կ.13, Զ.7, Ղ.12, Ճ.13, Մ.12, Յ.11, Ն.11, Շ.11:*

Ե. *ՊՂՇԵԱԼ ՏԱՃԱՐԻՆ. յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ մեր Լուսաւորչէն - Ե.9:*

Զ. *ՆԿԱՐԵԱԼ (ԷԸԻՃ հին) ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ. յիշատակ սրբոյն Գրիգորի է մեզ - Ա.9, Բ.9, Գ.9, Դ.9, Ե.9, Զ.9, Է.10, Ը.9, Թ.10, Ժ.9, Ի.10, Լ.10, Խ.9, Ծ.9, Կ.10, Հ.9, Ջ.5, Ղ.10, Ճ.10, Մ.9, Յ.9, Ն.8, Շ.8:*

Է. *ՀԱՆԴԵՐՁԻ ՍՊԱՍՈՒ. Յովհաննու Մանդակունոյն է արարեալ, որ չորեքտասան թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ - Բ.11, Գ.12, Դ.12, Խ.12, Ծ.12, Մ.12, Յ.11, Ն.11, Շ.11:*

Ը. *ՍԿԻ ԵՒ ՄԱՂՁՄԱՅԻ. Յովհաննու Մանդակունոյն է արարեալ, որ չորեքտասան թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ - Ա.12, Բ.11, Գ.12, Ե.12, Զ.12, Է.13, Ը.12, Թ.13, Ժ.12, Ի.13, Լ.12, Խ.12, Ծ.12, Հ.11, Ջ.7, Ղ.12, Ճ.13, Մ.12, Յ.11, Ն.11, Շ.11:*

Ը. *ՍԿԻ. ի սրբոյն Գրիգորէ մերոյ Լուսաւորչէն - Թ.10:*

Թ. *ԳԻՐՔ (նորակերտ) ԱԻՐՀՆԵԼ. Յովհաննու Մանդակունոյ - Ա.12, Դ.12, Ե.12, Զ.12, Թ.13, Ժ.12, Լ.12, Կ.13, Հ.11, Ջ.7, Ղ.12, Շ.11:*

Ժ. *ԺԱՄԱՀԱՐ ՕՐՀՆԵԼ. Յովհաննու Մանդակոյնոյն է արարեալ, որ չորեքտասան թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ - Ա.12, Բ.11, Գ.12, Դ.12, Ե.12, Է.13, Ը.12, Թ.13, Ժ.12, Ի.13, Լ.12, Խ.12, Ծ.12, Կ.13, Հ.11, Ջ.7, Ղ.12, Ճ.13, Մ.12, Յ.11, Ն.11, Շ.11:*

ԺԱ. *ԽԱՉ ԱԻՐՀՆԵԼ. Յովհաննու Մանդակոյնոյն է արարեալ, որ չորեքտասան թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ - Ա.12, Բ.11, Գ.12, Դ.12, Ե.12, Զ.12, Է.13, Ը.12, Թ.13, Ժ.12, Ի.13, Լ.12, Խ.12, Ծ.12, Հ.11, Ջ.7, Ղ.12, Ճ.13, Մ.12, Յ.11, Ն.11, Շ.11:*

ԺԲ. *ՏԵԱՌՆԱԿԱՆԻ (Ե՝ Դաւանականի). սրբոյն Յոստոսի (Թ՝ Յուստիանէ) է արարեալ, որ չորրորդ եպիսկոպոս էր Երուսաղէմի՝ յառաքելոյն Յակոբայ - Ա.7, Բ.7 (կրկն.՝ Բ.12), Գ-Զ.7, Ը.7, Թ.8, Ժ.7, Լ.13, Խ.13, Ծ.13, Կ.14, Հ.7, Ջ.8, Ղ.13, Ճ.8, Մ.13, Յ.7, Ն.6, Շ.6:*

ԺԲ. *ՏԵԱՌՆԱԿԱՆՆ. Յոստոս եպիսկոպոս է արարեալ, որ Դ.րդ էր յառաքելոցն - Լ.13, Ա.17, Ջ.15՝ (Սեղանոյ տեառնականի), Ը.12 եւ, Ծ.14*

ունեն Տեառնականի, եւ որպէս առաւձին՝ Սեղանոյ Տեառնականի, Թ.14, Ժ.14, Ի.14, Խ.6, Ծ.14, Հ.15:

ԺԳ. *ԱՂԱՒԻՐՀՆԷՔ. Յոստոս (Թ՝ Յուստիանէ) երուսաղէմի եպիսկոպոսն՝ ի Գ. ամին սրբոյն Սահակայ մինչ ԳԺ. ամ նորին կատարեցին ի փառս Աստուծոյ - Ա.7, Բ.7,Բ.12 (կրկն.), Գ.7, Գ.13 (կրկն.), Դ.7, Ե.7, Է.8, Ը.7, Թ.8, Ժ.7, Ի.8, Լ.8, Խ.7, Խ.13 (կրկն.), Ծ.7, Ծ.13 (կրկն.), Կ.8, Կ.14 (կրկն.), Հ.7, Ջ.8, Ղ.8, Ճ.8, Մ.7, Մ.13 (կրկն.), Յ.7, Ն.6, Շ.6:*

ԺԴ. *ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ (Ագաբան. ՄԾ որ է Մատաղն). տեառն Եփրեմի Խորին Ասորոյ ի Նիկոմիդէս (Ղ՝ յԵգեսիայ) քաղաքի արարեալ, յետ Բ. ամի (Հ՝ ԳճԲ.) հայրապետութեան իւրոյ. եւ Ղազար (ըստ՝ ԱԴԵՋԹԺՀՆՇ. ԲԳԽԾՄՅ՝ Ղազրիկ. ԷԸԻԽԿՂՃ՝ Ղազարիկ, Լ՝ Ղազարիկ փարպեցի) թարգմանիչ եղեր ի Հայս ի ԳԺ. (ԷԸԻ՝ ԺԱ., Լ՝ ԺԴ., Հ՝ ԳճԲ.) ամի թարգմանութեան սրբոյն Սահակայ Պարթեւի (ԻՃ՝ ԺԱ., Լ՝ ԺԴ., Կ՝ Բ. ամի հայրապետութեան Սահակայ), որ Թ.երորդ (ԱԴԵՋԹԺԼԿՀՂՃ՝ Ժ.) Թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ, որ էր յետ ճԺԱ. (ԲԳԽԾՄ՝ Ժ., ԼՂ՝ ճԻ., Կ՝ ճԼ.) ամի անցանելոյ [ի սրբոյն Գրիգորէ] - Ա-ՋԸԺԽԾՀՄՅՆ.6, ԷԹԻԼԿՂՃ.7, Շ.5 (Ջ չունի):*

ԺԵ. *ՍԵՂԱՆՈՅ ՏԵԱՌՆԱԿԱՆԻ աւրհնել. սրբոյն Յոստոսի (Թ՝ Յուստիանէ) է արարեալ - Թ.14, Լ.13, Ղ.13:*

ԺԶ. *ՀԱՏԻ ՊԱՏԱՐԱԳԻ աւրհնել. սրբոյն Յոստոսի (Թ՝ Յուստիանէ) է արարեալ - Թ.14, Լ.13, Ղ.13:*

ԺԶ. *ՀԱՏԻ ՊԱՏԱՐԱԳԻՆ. յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ մեր Լուսաւորչէն - Ե.9:*

ԺԷ. *ՀԱՏԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ աւրհնել. սրբոյն Յոստոսի (Թ՝ Յուստիանէ) է արարեալ - Թ.14, Լ.13, Ղ.13:*

ԺԸ. *ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆ (կնունք) առնել. Յովհաննու Մանդակոյնոյն է արարեալ, որ չորեքտասան Թիւ էր ի սրբոյն Գրիգորէ - Ա.12, Բ.11, Գ.12, Դ.12, Ե.12, Զ.12, Է.13, Ը.12, Թ.13, Ժ.12, Ի.13, Լ.12, Խ.12, Ծ.12, Կ.13, Ղ.12, Ճ.13, Մ.12, Յ.11, Ն.11, Շ.11:*

Ի. *ՊՍԱԿ ՕՐՀՆԵԼ (դնել). [Յովհան] Մանդակունի է արարեալ, որ ԴԺ.րդ ի սրբոյն Գրիգորէ - Ա.12, Բ.11, Գ.12, Ե.12, Զ.12, Է.13, Ը.12, Թ.13, Ժ.12, Ի.13, Լ.12, Խ.12, Ծ.12, Կ.13, Հ.11, Ջ.7, Ղ.12, Ճ.13, Մ.12, Յ.11, Ն.11, Շ.11:*

Իա. *ՊՍԱԿ ՎԵՐԱՅՈՒՅԱՆԵԼՆ. [Յովհան Մանդակունի է արարեալ] - Ե.12:*

ԻԲ. *ԱՇԽԱՐՀԱԹԱՂՆ. (արար սուրբն Սահակ) ի վաղարշապատ քաղաքի (Քաղաքուգաշախ), ի վկայարանի սրբոյն Հռիփսիմէի, յետ ճժԱ. ամի սրբոյն Գրիգորի - Ա.10, Բ.10, Գ.10, Դ.10, Ե.10, Զ.10, Է.11, Ը.10, Թ.11, Ժ.10, Ի.11, Լ.11, Խ.10, Ծ.10, Կ.11, Հ.10, Ղ.11, Ճ.11, Մ.10, Յ.10, Ն.9, Շ.9 (ԱԲԳԴԵԶԹԺԼԽԾԿՀՂՄՅՆՇ մինչեւ ցայն հնովն վարէին) (Ժ չփոթ - «զՔահանայաթադպ [=զԱշխարհաթադպ]»):*

ԻԵ. *ՍՔԵՄԱՒՐՀՆԷՔՒՆ (Սքեմաւրկէքն. Շ՝ Հոքական). գ. կարգ է. ա. Թէոդորոս եպիսկոպոս Պամփիլեայ քաղաքի՝ հրամանաւ սրբոյն Անդոնի արարեալ. բ. Թեքայեցւոց սուրբ հաւրն Ամոնի, գ. Սկիւթացւոց սուրբ լերինն - Ա.8, Բ.8, Գ.8, Դ.8, Ե.8(միայն ա. կէսը), Զ.8 (միայն ա. կէսը), Է.9, Ը.8, Թ.9, Ժ.8, Ի.9, Լ.9(միայն ա., բ. կէսերը), Խ.8, Ծ.8, Կ.9, Հ.8, Ղ.9 (միայն ա., բ. կէսերը), Ճ.9, Մ.8, Յ.8, Ն.7, Շ.7 (միայն ա. կէսը). (Զ չունի):*

ԻԶ. *ՀԱՅՐԱՒՐՀՆԷՔՒՆ. (արարեալ ի Բարսղէ Կեսարացւոյ), ի հոսանս Յորդանանու յԵրուսաղէմ, զի անդ հանդիպեցաւ, եւ Խոսրով թարգմանիչն (Էի՝ թագաւորն, ԼՂ՝ միայն՝ «Խոսրով») երեր ի Հայս, հրամանաւ սրբոյն Սահակայ - Էթիվկղճ.4, Ը.3 (Զրօրհնէքի հատուածում):*

ԻԹ. *ՋՈՒՐ ԱՒՐՀՆՆԵԼՈՅՆ (Զրաւրհնէիցն). Բարսեղ Կեսարացին արարեալ է իր հայրապետութեան Է.րդ (Մ՝ Ե.երորդ) ամին, Կեսարիայում (ԱԴԶԺ՝ «յԵրուսաղէմ, զի անդ հանդիպեցաւ», ԷթիԽԾԿՂճՅՆ՝ Երուսաղէմում հանդիպեց). Խոսրով թարգմանիչը (ԷիԼԿՂճ՝ անունը չունեն) Երուսաղէմում հանդիպեց եւ Ս. Սահակի հրամանով գրեց ու բերեց ի Հայս (ԿՂճ՝ Երուսաղէմից բերուած լինելը եւ Ս. Սահակի հրամանը չունեն, Ջ՝ ունի միայն կանոնի հեղինակի անունը) - բոլոր օրինակների՝ Ա-Շ.3:*

ԼԱ. *ԱՊԱՇԽԱՐՈՂ ԿԱՐԳԵԼ (առնել). երանելի կիւրեղ Երուսաղէմացին գրել է իր հայրապետութեան ԻԱ. (ԱԵԶԹԺԿՀ՝ Ա., Էի՝ Է., ԸՃ՝ ԻԷ., ՀՂ՝ Զ.) ամին, «ի դուռն սրբոյն Սիոնի, յաւուր յորում ընծայեցուցաք նէր զԵղովմայեցիսն Աստուծոյ», Երուսաղէմից Արճան (այսպէս ունեն՝ ԹԼԿՂ. ԲԳԼԽԾՃՄ՝ Ընճակ, ԱԴԶԺՆ՝ Արջեւան, ԵՀՇ՝ Արզեւան, Էի՝ Օնու) թարգմանիչք բերին ի Հայս (Ջ՝ ունի միայն հեղինակի անունը) - Ա-Զ,ԸԺԽԾՀԶՄ-Շ.4, ԷթիԼԿՂճ.5:*

ԼԲ. *ԱՊԱՇԽԱՐՈՂ ԱՐՋԱԿԵԼ. կիւրղի Երուսաղէմացւոյ պրեալ (մնացեալը՝ տե՛ս Ապաշխարող կարգել) - Ա-Զ,ԸԺԽԾՀԶՄ-Շ.4, ԷթիԼԿՂճ.5:*

ԼԵ. ԽՈՒՆԳ. յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ մերոյ Լուսաւորչէն - Ե.9:

ԼԶ. ՍԵՐՄՆԱՒՐՀՆԷՔ, կալի եւ հնձանի. իր հայրապետութեան Ե. (ԺԾ՝ Է., Կ՝ Ժ., ԼՋՂ՝ տարին չունեն) ամին «արարեալ էր» սուրբ Գրիգորի Աստուածաբանը. (միակ չեղումը՝ Ե-ի յաւելում. «զՆաղողօրհնէքն եւ զամենայն Արմատս», Ժ այս մասն ընկած է). - բոլոր օրինակների՝ Ա-Շ.2:

ԼԶ. ԱՐՄՏԻՔԻ. արարեալ էր սրբազան Գրիգոր Աստուածաբանն ի հինգերորդի ամի հայրապետութեան իւրոյ, Անձիանձոյ երեր Մովսէս Խորենացին - Ե.2 (Ե-ի վերագրում)

ԼԷ. ԵՐԱՇՏՈՒԹԵԱՆՆ. [Յովհան Մանդակունի է արարեալ] - Ե.12:

ԼԸ. ԽԱԶԱԼԻԱՅՆ. [Յովհան Մանդակունի է արարեալ] - Ե.12:

ԼԹ. ՊՂԾԱԿԵՐ ԲԵՐԱՆՈՅՆ. [Յովհան Մանդակունի է արարեալ] - Ե.12:

Խ. ՊՂԾԵԱԼ ԿԵՐԱԿՐՈՅՆ. [Յովհան Մանդակունի է արարեալ] - Ե.12:

ԽԱ. *ԵՐԴՄՆԱՀԱՐԱՅՆ. [Յովհան Մանդակունի է արարեալ] - Ե.12:*

ԽԲ. *ԳՐԱԿԱՐԴԱՅԱՅ. յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ մերոյ Լուսաւորչէն - Ա.9, Բ.9, Գ.9, Դ.9, Ե.9, Զ.9, Է.10, Ը.9, Թ.10, Ժ.10, Ի.10, Լ.10, Խ.9, Ծ.9, Կ.10, Հ.9, Զ.5, Ղ.10, Ճ.10, Մ.9, Յ.9, Ն.8 (Շ չունի):*

ԽԳ. *ԿԻՍԱՍԱՐԿԱԻԱԳԱՅ. յիշատակ սրբոյն Գրիգորի է մեզ - Բ.9, Գ.9, Է.10, Ը.9, Ի.10, Խ.9, Ծ.9, Կ.10, Զ.5, Ճ.10, Մ.9, Յ.9, Ն.8 (Սարկաւագաց), Լ.10, Ղ.10 (Շ չունի):*

ԽԵ. *ՔԱՀԱՆԱՅԱՒՐՀՆԷՍՆ (ԹՀ՝ որ ունի Ե. Հ՝ Է., Աւետարան - չփոթ է). սրբոյն Սահակայ արարեալ, յառաջին (ԲԳԸԻԽԾՃՄԻԱՇ ԻԱ.) ամի եպիսկոպոսութեան իւրում, ի Նաւասարդի ամսոյ, որ օր մի էր - Ա.10, Բ.10, Գ.10, Դ.10, Ե.10, Զ.10, Է.11, Ը.10, Թ.11, Ժ.10, Ի.11, Լ.11, Խ.10, Ծ.10, Կ.11, Հ.10, Զ.6, Ղ.11, Ճ.11, Մ.10, Յ.10, Ն.9, Շ.9:*

ԽԶ. *ՆՇԽԱՐՍ ՍՐԲՈՅ Ի ՀԱՆԳԻՍՏ ՓՈԽԵԼ. յիշատակ է մեզ ի սրբոյն Գրիգորէ մերոյ Լուսաւորչէն - Ա.9, Բ.9, Գ.9, Դ.9, Ե.9, Զ.9, Է.10, Ը.9, Թ.9, Ժ.9, Ի.10, Լ.10, Խ.9, Ծ.9, Կ.10, Հ.9, Զ.5, Ղ.10, Ճ.10, Մ.9, Յ.9 Ն.8, Շ.8:*

ԽԷ. *ՔԱՀԱՆԱՅԱԹԱՂՆ. որ է ԺԸ. Աւետարան (ԲԳԷԸԻԽԾՃՄՅ > որ է ԺԸ. Աւետարան), տեառն եփրեմի Խորին Ասորոյ ի Նիկոմիդէս (Ղ՝ յԵղեսիայ) քաղաքի արարեալ (մնացած մանրամասները տե՛ս ի Հոգեհանգիստ) - Ա-ՋԸԺԽԾՀՄՅՆ.6, ԷթիԼԿՂճ.7, Շ.5 (Ջ չունի):*

Խէ. *ՔԱՀԱՆԱՅԱԹԱՂԼԻՔՆ. որ ունի է. Աւետարան՝ [սրբոյն Սահակայ արարեալ] - Ա.10, Դ.10, Զ.10, Լ.11 (ԼԶՂ. > որ ունի է. Աւետարան), Կ.11, Զ.6, Ղ.11, Ն.9, Շ.9:*

Խէ. *ՔԱՀԱՆԱՅԹԱՂ[Ի]Ն. [սուրբն Սահակ] յաւել է. Աւետարան - Բ.10, Գ.10, Խ.10, Ծ.10, Մ.10, Յ.10:*

ՏՂԱԹԱՂՆ. սրբոյն Սահակայ արարեալ յետ ԺԱ. ամի առաջնորդութեան իւրոյ - Ե.10:

ԽԱՂՈՂՕՐՀՆԷՔՆ. արարեալ էր սրբազան Գրիգոր Աստուածաբանն ի հինգերորդի ամի հայրապետութեան իւրոյ, Անձիանձոյ երեր Մովսէս Խորենացին - Ե.2 (Ե-ի վերագրում):

ՄԱՅՐԱԽՐՀՆԷՔՆ. սրբոյն կիպրիանոսի (ԲԳԴԵԶԹԺԽԾԿՀՄ՝ + կարքեդովնացւոյ) է արարեալ, որ եւ գՅուսթինէ սուրբ կոյս մայր աբբայ կանանց հաւատաւորաց - Ա-ԶԼԺԽԾՀՄՅ.5, ԼԹԻԼԿՂԾ.6 (Յ.5՝ գոբոյ չունէաք գՀեղինակն, ԶՆՇ՝ չունեն):

ԳԻՇԵՐՈՅ Դ. ՔԱՐՈԶՄՆ. եւ գնոցին ազաւթան արար սուրբ Սահակ - Ա.11, Բ.11, Գ.11, Դ.11, Ե.11, Զ.11, Է.12, Ը.11, Թ.12, Ժ.11, Ի.12, Խ.11, Ծ.11, Կ.12, Հ.10, Ճ.12, Մ.11, Ն.10, Շ.10:

ՊԱՀՈՅ (Քառասնորդաց, Ապուհացիւ) ՔԱՐՈԶՆԻՆ ԵԻ ԱՂԱԹՆԻՆ. [Յովհան] Մանդակունի է արարեալ, որ Դ-րդ ի սրբոյն Գրիգորէ - Ա.12, Բ.11, Գ.12, Դ.12, Զ.12, Է.13, Ը.12, Թ.13, Ժ.12, Ի.13, Լ.12, Խ.12, Ծ.12, Կ.13, Հ.11, Զ.7, Ղ.12, Ճ.13, Մ.12, Յ.11, Ն.11, Շ.11:

ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՌՕՏ ԱՄՓՈՓՈՅՔ

ԽՈՐԱԳԻՐՔ. 25 օրինակից 14ի (ԱԱ₁ԴԶԷՐԹԻԼՀՂՃՅՇ) համաձայն՝ Տյանկի հեղինակը Մովսէս Խորենացին է, որ նաեւ թարգմանիչ է եւ Սահակ Պարթեւ կաթողիկոսի գրիչը. քսան որում՝ 7ը (ԷՐԻԼՂՃՇ) ունեն միայն Մովսէս անունը, Խորենացի մականունը չունեն: Մնացեալը՝ օրինակից օրինակ աւելիով կամ պակասով, ունեն նոյն բովանդակութիւնը. հայրապետներից (սրբերից) ո՛վ կամ ո՛ր ազգից կամ ո՛ր ժամանակ են «արարել» այս օրհնութիւնների կանոնները (կարգերը), եւ թէ ո՛վ կամ ո՛ւմ հրամանով բերեցին Հայաստան (Ե՝ խորագրի փոխարէն ունի յիշատակարանի սկզբնամասի նմանուող սկսուածք):

Խորագրից անմիջապէս յետոյ եւ չարահիւսօրէն որպէս բուն մասի սկիզբ՝ Գրիգոր Լուսաւորչից յետոյ ՃԺԱ-րդ (ԴԻՀՂՆ՝ ՃԺ., Կ՝ «հարիւր եւ երեսուն», Ե՝ սուրբ Գրիգորի Հռոմ գնալու՝ ՃԺ.) տարում եղաւ [Ս. Գրքի] հայերէն թարգմանութիւնը (ԺՋՅ ժամանակագրական այս մասը չունեն): Սրանից յետոյ՝ Մեսրոպի (Ա՝ անունը չունի) թարգմանութեան (ԱԿ՝ Վռամշապուհի թագաւորութեան) երկրորդ (ԲԳԶԽԾՄՅ՝ 3րդ, Հ՝ ԳՃԲ., Յ՝ Սահակի հայրապետութեան ԻԱ.) տարում (ԵԼՋՂ՝ տարին չունեն. Ժ՝ չունի այս հաղորդումը) Ս. Սահակը (ԻԼԿՂ՝ Ս. Մաշտոցը) Աստուածաբանի աթոռ՝ Նպիանոց ուղարկեց իր գրիչ Մովսէս (Ե՝ Խորենացի) թարգմանչին (ԱԴԶԻԸԹՀՃՆ՝ առաքուածի անունը չունեն, Զ՝ «ինքն Մաշտոց գնաց») եւ բերել տուեց Սերմնօրհնէքի կանոնը:

Հոգեհանգստի եւ Քահանայաթաղի կանոնների յիշատակման վերջում՝ «ի ԺԳ. ամի թարգմանութեան սրբոյն Սահակայ Պարթեւի... որ էր յետ [սրբոյն Գրիգորի] ՃԺԱ. ամի անցանելոյ, յորժամ այս ամենայն հաստատեալ նորոգեցան հրամանաւ սրբոյն Սահակայ, ձեռամբ իմով Մովսէսի գրչի Սահակայ Պարթեւի» (թուականների տարբերութիւնները տե՛ս Հոգեհանգիստ) - ԱԲԳԴԵԶԸԺԽԾՀՄ.6, ԹԼԿՂՃ.7 (Զ՝ չունի):

Տեառնականի եւ Ազօրհնէքի կանոնների յիշատակման վերջում՝ «յերկրորդ ամէ (ԳԾ՝ Գ. ամի) սրբոյն Սահակայ մինչեւ ի ԺԳ. ամն նորին՝ կատարեցան ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ» - Գ.7, Դ.7, Թ.8, Կ.8, Հ.7

Աւարտներով նման են՝

ԷԸԻՃ - Շարադրութիւն (Է՝ Յարադրութիւն).

ԹԼՂ - «Այսոքիկ ատոյգ են եւ ճշմարիտ».

ԱԶՀՇ - «Այսքան է, եղբա՛յր գիտնական...».

ԲԳԵԽԾԿԶՄՅ - Եզրափակիչ նախադասութիւն-աւարտ չունեն:

Բնականաբար, չատ զգոյշ պէտք է լինել սակաւ (1-2, յատկապէս՝ Ե) օրինակով աւանդուած վկայութիւնների նկատմամբ:

* * *

Այս բնագրում յիշատակուած չեն մեր շարքի հետեւեալ ինը կանոնը.

ԺԹ. Կուսանաց Խաչ փոխել.

ԻԳ. Աչխարհաթաղի Այգեպացի (երեւի ընկալուել է որպէս Աչխարհաթաղի մաս)

ԻԴ. Մոնոզոն առնելոյ

ԻԷ. Ազաւթք ի վերայ Տնտեսի

ԻԸ. Յորժամ կրաւնաւոր վախճանի

Լ. Մեռնօրհնէքի
ԼԳ. Ոանկուայի
ԼԴ. Քարոզ պատուիրանի
ԽԴ. Սարկաւագօրհնէքի

Բ. Եկեղեցիօրհնէքի, Դ. Աւազանօրհնէքի, Ե. Պղծեալ տաճար սրբելու, Ը. Սկիհի եւ մաղդմայի կանոնների հեղինակ են համարուած թէ՛ Յովհան Մանդակունին եւ թէ՛ Գրիգոր Լուսաւորիչը, իսկ ԺԶ. Հատի պատարագի կանոնինը՝ Երուսաղէմի Յուստոս եպիսկոպոսը եւ նոյն Լուսաւորիչը (վերջին չորսը՝ ձեռ. Ե):

Տղաթաղի կանոնի՝ եզակի ձեռագրով (Ե.10) յիշատակուած լինելը գուցէ նշանակուած հեղինակի (Սահակ կաթողիկոս) խնդրի համար լրացուցիչ փաստեր է պահանջում, բայց Հռոմոսի Մաշտոցում այս կանոնի առկայութիւնն արդէն հաստատում է նրա հնաւանդ լինելը (հետը ենթադրելի է նաեւ իր Այգպալացը): Գրիգոր Աստուածաբանի հեղինակած Խաղողօրհնէքի կանոնի գոյութիւն ունեցած լինելը խիստ կասկածելի է (որեւէ ձեռագրում Ներսէս Շնորհալու յօրինածից բացի այլ բան չենք նկատել): Առանձնապէս հետաքրքիր է Մայրօրհնէքի կանոնի մասին հաղորդումը. գուցէ մի օր յայտնաբերուի երբեւէ գոյութիւն ունեցած, հետագայում չգործածուելու պատճառով մոռացուած այդպիսի մի շարադրանք, որ, անհաւանական չէ, նման լինի Հայրօրհնէքին:

Կանոնների ծագման եւ նրանց հեղինակների խնդիրն այս ցանկով, բնականաբար, լուծուած համարել հնարաւոր չէ. վճիռներ կայացնելու համար համաձայն կամ հակասական բոլոր այս վկայութիւնները դեռեւս պէտք է համադրել մատենագրական տեղեկութիւնների եւ օժանդակ այլ փաստերի հետ: Վերջիններիս շարքում անպայման նկատառելի են Մաշտոցի ձեռագրերի յիշատակարանները, որոնց մէջ, անկախ իրենց պարունակած կանոններից, դրուատական խօսքերով թուարկւում են ընդհանրապէս ծէսերը. սրանց մէջ կարող են շատ հին յիշատակներ լինել: Բոլոր դէպքերում բնագրի այս հրապարակումը պէտք է լինի հետագայ քննութիւնների հիմքերից մէկը:

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ Ե.

ՄԱՇՏՈՑ Ա. ԵՂԻՎԱՐԴԵՑԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՎԱՐՔԸ

Մաշտոց Եղիվարդեցի կաթողիկոսը[*] (ծն. 833 թ., կաթող. 897-898 թթ.՝ 7 ամիս)[1] մեր եկեղեցու եւ գրական մշակոյթի պատմութեան մէջ իր արժանի, պատուաւոր տեղն ունեցող գործիչներից է, ըստ այդմ էլ գիտական գրականութեան մէջ նրա անձը եւ գործն արժանացել են պատշաճ ուշադրութեան[2], որ վերաբերում է նաեւ 893 թ.[3] իր իսկ աշակերտ Ստեփանոսի ձեռքով գրուած նրա վարքին[4]:

---

* *Բնագրի ընդհանրական արժէքը նկատի ունենալով, տպագրել ենք գրքիս այս մասի նաեւ ամսագրային մի տարբերակ. տե՛ս «Էջմիածին» ամսագիր, 2011/Բ., էջ 60-79:*

1 *Տե՛ս Գարեգին Ա. կաթողիկոս [Յովսէփեան], Ձիշատակարանք ձեռագրաց, հտ. Ա. (Ե. դարից մինչեւ 1250 թ.), Անթիլիաս, 1951, էջ 98. ծ. 5. «երեւան եկաւ Մաշտոցի գերեզմանը եւ տապանաքարը Գառնիում, Տրդատի հովանոցի արեւմտեան կողմը, Մառի պեղման ժամանակ, հետեւեալ արձանագրութեամբ, որ ըստ հնագրութեան ԺԳ. դարի գործ պիտի լինի (ուրեմն՝ նորոգուած). «Յ. Խ. Ջ. թվ. ի Քս: փոխեց Տր Մաշտ»:*

2 *Գործունէութեան ընդհանուր գնահատութիւնը տե՛ս Ազգապատում, հտ. Ա., Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին, 2001, էջ 1151-2 (յօդ. 677), 1166-7 (687), 1181-6 (696-8). գրական ժառանգութեան համառօտ ակնարկ տե՛ս Նորայր Եպս. Պողարեան, Հայ գրողներ. Ե-ԺԷ. դար, Երուսաղէմ, 1971, էջ 131-2, համմտ. Հ. Աճառեան, Հայոց անձնանունների բառարան, հտ. Գ., Երեւան 1946, էջ 215-6. կենսագործունէութեանը վերաբերող տեղեկութիւնների վերջին մէկտեղումը տե՛ս Արփենիկ Ղազարոսեան, Մաշտոց Եղվարդեցի կաթողիկոս, «Էջմիածին», 1991/Ա-Բ-Գ., էջ 109-18:*

3 *Վարքիս տոմարական հաշիւների քննութիւնը, նրա գրչութեան՝ 893 թուականի եւ ամսաթուերի ճշգրիտ լինելու հաստատումը տե՛ս [Առաքելեան Հ. Ղուկաս եւ Սեքուլեան Հ. Օգոստինոս], Մլքէի Աւետարանը ՅՁԱ. = 932ին գրուած, Հանդէս ամսօրեայ, 1943/Ա-ԺԲ., էջ 23-38 (հեղինակների անունները ըստ՝ Հանդէս ամսօրեայի յօդուածներու 100 տարուան մատենագիտական ցուցակ. 1887-1986, կազմեց Հ. Օգոստինոս վրդ. Սեքուլեան, Վիեննա, 1990, էջ 235): Այս յօդուածը գրուած է ի պատասխան հետեւեալի՝ Հ. Վ. Հացունիի «Մլքէի Աւետարանին թուականը» (Բազմավէպ, 1939, էջ 109-12), որ վարքի թուականների հատուածը քաղել է Մխիթարեան Վենետիկի ԽԳ. Մաշտոցից, որ է Մխիթ. ձեռ. Հ՟Ր 1571/224: Նոյն հարցի վերաբերեալ տե՛ս նաեւ Հ. Ն. Ակինեան, Դարձեալ Ստեփանոս վանականի յիշատակարանին գրութեան թուականը, Հանդէս ամսօրեայ, 1913, էջ 574-5 (առաջարկում է թուականը հաշուել՝ 894, Մարտի 28 Աւագ հինգշաբթի, եւ ըստ հայոց՝ ՅԽԲ., Հրոտից ԺՋ.):*

4 *Նպատակ չունենք անդրադառնալու Մաշտոց կաթողիկոսի կենսագրականի յայսմաւուրային տարբերակին, որ հիւսուած է այս բնագրից եւ Յովհաննէս Դրասխանակերտցու Պատմութեան հաղորդումներից. տե՛ս ՄՄ ձեռ. Հ՟Ր 1511. 103ա-4ա «Սահմի Դ., եւ Հոկտեմբերի ԺԳ. Վարք եւ յիշատակ սուրբ հաւրն մերոյ Մաշտոց վարդապետին - Սուրբ վարդապետն մեր եւ հայրն ճգնազգեաց Մաշտոց էր ի գաւառէն Կոտէուց, ի գեղջէն Եղեվարդոյ...» (Գրիգոր Մերենցի խմբագրութիւն):*

Փոքրածաւալ այս մատենագրական երկը չարադրուել է որպէս յիշատակարան՝ անյայտ բովանդակութեամբ ինչ որ ձեռագիր «գրքոյկի» (չարադրանքի մէջ հին օրինակներում որպէս կանոն չորիցս ունի «գրկունք» ձեւը, մէկը՝ «սակաւաւոր» յաւելումով). վստահ ենք, որ այս «գրկունք»ը Մաշտոց ծիսարանը լինել չէր կարող, որովհետեւ վերջինիս հնագոյն օրինակներն ամենեւին փոքր չեն, այլ բաւական մեծածաւալ գրքեր: Հետագայ դարերի ընթացքում անպայման նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ Եղիվարդեցի ճգնաւոր-կաթողիկոսը եղել է մեր ծիսարանի կանոններն առաջին ագամ մէկտեղող՝ «ի մի տուփ» ժողովողը, նրա վարք-յիշատակարանը կցուել է Մայր Մաշտոցի օրինակներին եւ մեզ հասել մեծ մասամբ որպէս վերջինի բաղկացուցիչ մաս-միաւոր, մի տեսակ նոյն Ծիսարանը եզրափակող վերջաբան: Այսու հին, չպահպանուած եւ մեզ չհասած ձեռագրի յիշատակարանը որպէս վարքագրական գործ ապրել է ինքնուրոյն գրական երկի կեանքով, ուստի եւ, ինչպէս պարզեց վարքի մեզ յայտնի[1] եւ հասու 16 ձեռագիր օրինակների տուեալների համադրումը, այս գործը մէկ կամ երկու ձեռագրով որպէս սոսկական յիշատակարան տպագրելը բաւարար լինել չէր կարող, այսինքն՝ 1876-2008 թթ. ընթացքում իրագործուած մեզ յայտնի եօթ տպագիրները (տե՛ս ստորեւ) անբաւարար են եւ ձեռագրերում առկայ տարբերութիւնների ցուցադրումով գործի գրական պատմութիւնը չեն պատկերում:

Ուստի որոշեցինք բոլոր ձեռագրերն օգտագործելով պատրաստել այս յիշատակարան-վարքի նոր հրատարակութիւն, որի համար սկզբից եւ վերջոյ համառօտ ներկայացնենք մեր պատրաստած բնագրերի համար օգտագործուած ձեռագրերը:

[1] *Օգտագործել ենք նաեւ Մաշտոցեան Մատենադարանի ձեռագրերի Մայր ցուցակի անտիպ մասը, բայց դեռեւս չնկարագրուած ձեռագրերի մէջ կարող են լինել այլ օրինակներ եւս, սակայն թուում է, որ նոր օրինակներն էական նորութիւն չեն բերելու: Սա հաստատուեց աշխատանքիս աւարտից յետոյ եւ տպագրութիւնից առաջ. նոյն Մայր ցուցակի համար նոր նկարագրուած մի ձեռագրում (Ձ[թվ] 4054. 74բ-7ա) յայտնաբերեցինք մեր Գ. խմբագրութեանը պատկանող մի նոր օրինակ, որ համամատեցինք Հ պայմանանիշով, բայց սրա աւելացրածը հիմնականում գրչի վրիպում-բացթողումներն էին:*

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1. Ստեփաննոսի վերնապիր ինքնագրութեան վասն վարուց երանելոյն Մաշտոցի.- Արարատ, 1876/Ա. էջ 17-19. «Յիշատակարան» վերնախորագրի ներքոյ:

2. Յակոբ Յ. Թօփճեան, Յուցակ ձեռագրաց Դպրեան Խաչիկ վարդապետի, ժողոված 1878-1898, Մասն Ա., Վաղարշապատ, 1898, էջ 43-5. Դպրեան հաւաքածուի Ձ[թվ] 29 ձեռագրից:

3. Գարեգին Ա. կաթողիկոս [Յովսէփեան], Յիշատակարանք ձեռագրաց, հտ. Ա. (Ե. դարից մինչեւ 1250 թ.), Անթիլիաս, 1951, էջ 87-98, Ձ[թվ] 34. երկու խմբագրութիւն[1]:

4. Բարգէն աթոռակից կաթողիկոս [Կիւլէսէրեան], Յուցակ ձեռագրաց Անկիւրիոյ Կարմիր վանուց եւ շրջակայից, Անթիլիաս, 1957, էջ 974-8:

5. Յուցակ հայերէն ձեռագրաց Նոր Ջուղայի Ամենափրկիչ վանքի, հատոր Ա., Կազմեց Սմբատ Տէր-Աւետիսեան, Վիեննա, 1970, էջ 525-7:

6. Հայերէն ձեռագրերի յիշատակարաններ. Ե-ԺԲ. դդ., Աշխատասիրութեամբ Ա. Ս. Մաթեւոսեանի, Երեւան, 1988, էջ 40-43, Ձ[թվ] 50:

7. Ստեփաննոսի վերնապիր ինքնագրութեան վասն վարուց երանելոյն Մաշտոցի.- Մատենապիրք Հայոց, Թ. հատոր, Թ. դար, Անթիլիաս-Լիբանան, 2008, էջ 698-701 (Հրատ. Յ. Քէոսէեանի):

Առաջին տպագրի վերջում կայ այսպիսի բացատրական. «Այս Յիշատակարան-Պատմութիւնը ձեռնագրութեան ձեռագիր Մայր Մաշտոցնեըէն ոմանց մէջ գտանելով եւ ընդ միմեանս բաղդատելով՝ ըստ կարելւոյն ի տեղիս տեղիս պարզեցինք անհասկանալի եղած խօսքերը, թէեւ շատ տեղ դարձեալ մնաց խառն եւ անիմաստ, եւ իբր պատուական հնութիւն առ այժմ ներկայս հրատարակել փութալով՝ կը յուսամք որ ի ժամանակին կպարզուին մութ եւ անիմաստ մնացած տեղերն եւս, այլ ընտիր օրինակներէն քաղելով»[2]: Ըստ այսմ՝ օգտագործուել են մէկից աւելի անորոշ քանակի ձեռագրեր, միաժամանակ ակնյայտ է, որ բոլո-

[1] *Այսուհետեւ՝ Յիշ-ք: «Մաշտոցի կենսագրութեան երկու տարբեր խմբագրութիւն ունենք ձեռքի տակ, որ երբեմն մէկը կամ միւսը աւելի մասեր կամ յապաւումներ ունին, երբեմն էլ բառերի կամ հատուածների յետ եւ առաջ դասաւորութիւն» (Յիշ-ք, էջ 92):*

[2] *Արարատ, 1876/Ա., էջ 19:*

ըը պէտք է լինեն մեր իսկ գործածած Էջմիածնի մատենադարանի բուն՝ հին հաւաքածուի Մայր Մաշտոցները: Սակայն այս տպագրութիւնը պարզ, առանց ընթերցումների չարադրանք է. թուղթիկ համեմատութեամբ համոզուեցինք, որ հետեւել է հիմնականում մեր Ե՝ ներկայիս ՄՄ Ձ՝ 998 ձեռագրին (տե՛ս ստորեւ՝ ձեռագրերի ցանկում):

Երկրորդ տպագիրն արուած է ըստ մեր Ի օրինակի, երրորդում հրատարակուած է բնագրի երկու խմբագրութիւն. Ա.՝ ըստ մեր Է օրինակի, Բ.՝ ըստ մեր Կ ձեռագրի: Զորրորդը եւ հինգերորդը, համապատասխանաբար 1909-1913ի ընթացքում եւ 1902 թ. պատրաստուած լինելով հանդերձ, տպագրուել եւ վիտական շրջանառութեան մէջ են դրուել 1957ին եւ 1970ին. սրանց հիմք ձեռագրերը մեզ հասու չեն (առաջինը կորսուած է), ուստի սրանք մեր բնագրերի մէջ որպէս առանձին ձեռագրեր համեմատել ենք Լ եւ Ի պայմանանիշերով: Նկատենք նաեւ, որ այս՝ 4րորդի եւ 5րդի մասին յաջորդող երկու տպագիրները չեն իմացել, 6րդը, երեւի առնելով 3րդից, կրկին հիմնուած է մեր շարքի Է օրինակի վրայ, միայն 7րդը հիմք է դարձրել մեր Ա ձեռագիրը եւ նրա հետ շատ անկանոն եւ անսկզբունք[1] համեմատել 3րդ տպագրի Ա. խմբագրութիւնը (իմա՛ շարքիս Է) եւ բնագիրը կազմել երկուսի ընթերցումները միահիւսելով:

Ամփոփենք. 1-3րդ եւ 6-7րդ տպագիրները մեր բնագրերի հետ չենք համեմատել, որովհետեւ նրանց հիմք ձեռագրերն արդէն կան մեր շարքի մէջ. 3րդի Բ. (մեր՝ Գ.) խմբագրութեան շարադրանքն առել ենք բուն ձեռագրից, միայն ըստ հարկի արձանագրել ենք այս տպագրի շատ օգտակար ծանօթութիւնները: Առանձնապէս երկրորդն ունի հրատարակչի անհմուտ եւ անճիշտ ընթերցումներ, որոնց արձանագրումը մեր բնագրի մէջ անիմաստ համարեցինք. նոյնպէս անտեղի դիտեցինք մեր բնագրի մէջ անիմաստ համարեցինք. նոյնպէս անտեղի դիտեցինք մնացածների մէջ առկայ ընթերցումային եւ տպագրական վրէպների նշանակումը, որով մեր տողատակերը կարող էին միայն ուռճանալ:

Տպագիրներին անդրադառնալուց առաջ վարքի ձեռագիր օրինակներ փնտրել ենք մեր առաւելապէս մեծ հաւաքածուներում, առաջին հերթին՝ Մաշտոցեան Մատենադարանում եւ ստացել ժամանակագրական հետեւեալ պատկերը.

[1] *Յանկացողը կարող է այս տպագիրը համեմատել մերինի հետ եւ համոզուել, որ բազմաթիւ տարբերութիւններ արձանագրուած չեն (նրա A պայմանանիշը համապատասխանում է մեր Ա ձեռագրին, B-ն՝ մեր Է օրինակին):*

ՁԵՌԱԳՐԵՐԸ[1]

Ա - 1473 թ., ձեռ. Հմր 958. Ուրծ գիւղ, գրիչ՝ Խաչատուր, ստացող՝ Մեսրոպ արքյ. 360 թերթ, 26,5-27x16,5-17. երկսիւն, բոլորգիր, 27 տող. բնագիրը՝ 255բ-8բ, կարգային համարը՝ ԾԸ.:

Բ - 1432 թ., ձեռ. 965. Երերան, գրիչ՝ Դաւիթ կր., Ղազար, գլխագրող՝ կարապետ, ստացող՝ Դաւիթ կր. (գրիչը): 382 թերթ, 22,3x16. երկսիւն, բոլորգիր, 32 տող. բնագիրը՝ 374ա-6բ[2]:

Գ - 1498 թ., Ձեռ. Հմր 960. Փոնձաթաղ, Զորէվանք, Ծակքար, գրիչ՝ Վանական կր., ստացող՝ Թումա գպիր. 309 թերթ, 25,7x17,7. երկսիւն, բոլորգիր, 25 տող. բնագիրը՝ 302ա-5բ, համարը՝ ԾԵ.:

Դ - 1530 թ., ձեռ. Հմր 962. Արճէշ, գրիչ՝ Յովանէս, ծաղկող՝ Գրիգորիս կթղ. Աղթամարցի, ստացող՝ Սօլթանխոջա, 387 թերթ, 25,8x17,8. երկսիւն, բոլորգիր, 25 տող. բնագիրը՝ 318բ-22ա, համարը՝ [Ծ.], 319ա ստ. լս. «Պատմութիւն Մաշտոցի վարդապետին», 321բ՝ «Պատմութիւն Մաշտոցի»:

Ե - 1546 թ., ձեռ. Հմր 998. գրիչ՝ Յոհաննէս, Ստեփանոս, ստացող՝ Յոհաննէս վրդ., 297 թերթ, 28,3x18,5. երկսիւն, բոլորգիր, 29-31 տող. բնագիրը՝ 234ա-6բ համարը՝ ԾԸ., 234բ, 235ա ստ. լս. «Վարք Մաշտոցի»:

Զ - 1651-6 թթ., ձեռ. Հմր 953. Ըսպահան, գրիչ՝ Աղամալ, Խաչատուր, Յոհան քհյ. Տաթեւացի, ծաղկող՝ Հայրապետ, ստացող՝ Խօջասար, Զաքարիա վրդ. Յովհաննավանեցի, 605 թերթ, 25,7x19,5. երկսիւն, բոլորգիր, 25 տող. բնագիրը՝ 600բ-3ա, համարը՝ ՀԴ.:

Է - ԺԶ. դ., ձեռ. Հմր 970. գրիչ՝ կարապետ քհյ. 362 թերթ, 21,5x16. միասիւն, բոլորգիր, 21-24 տող, բնագիրը՝ 358ա-62ա, համարը՝ ՇԲ.:

Ը - ԺԶ. դ. ձեռ. Հմր 972. 296 թերթ, 21x14. միասիւն, բոլորգիր, 19-22 տող. բնագիրը՝ 274ա-9ա, համարը՝ ԽԴ.:

[1] *Բացի Ի եւ Լ միաւորներից՝ մնացեալը Մաշտոցեան Մատենադարանի ձեռագրեր են, ուստի թուարկմանս մէջ հաւաքածուի անունը չենք գրել. նաեւ հիմնականում Մայր Մաշտոցներ են, ուստի այս անունը եւս չենք գրել, միայն Ծ օրինակը Ջեռնադրութեան Մաշտոց է, Կ՝ ժողովածու: Ա-ԺԱ ձեռագրերի ընդարձակ նկարագրութիւնները տե՛ս Մայր ցուցակ հայերէն ձեռագրաց Մաշտոցի անուան Մատենադարանի, Հտ. Գ., կազմեց՝ Օ. Եգանեան, Երեւան, 2007, 1185-1174 սիւնակների միջեւ: Ի վերջոյ՝ բոլոր ձեռագրերի նիւթը թուղթ է, ուստի նկարագրութիւնների մէջ «նիւթ» հարց եւ պատասխան նոյնպէս չենք դրել:*

[2] *Ընկածի փոխարէն թ. 375 ի նորոյ գրուած է ԺՀ. դ. բոլորգրով, նոյն ժամանակ էլ նոյն անարուեստ գրով 374բ էջի վնասուած վերին արտաքին անկիւնը լրացրած է սխալներով, որոնք անտեսել եւ ընթերցումների մէջ չենք նշել:*

Թ - ԺԷ. դ., ձեռ. Հ՝ր 907. գրիչ եւ ստացող՝ Երինէ կոյս, 413 թերթ, 17,9x12. երկսիւն, բոլորգիր, 23 տող, բնագիրը՝ 320բ-5ա, համարը՝ [ԽԷ.]:

Ժ - ԺԷ. դ., ձեռ. Հ՝ր 999. Շատիկայ վանք, գրիչ՝ Յոհաննէս արզյ., 239 թերթ, 31,3x19,5. երկսիւն, բոլորգիր, 32-33 տող. բնագիրը՝ 233ա-5բ, համարը՝ կե., 233ա ստ. լս. «Վարք Մաշթոցի», 235ա՝ «Պատմութիւն Մաշտոց վարդապետի»:

Ի - 1701 թ., Նոր Ջուղայի Ս. Ամենափրկչի ձեռ. Հ՝ր 174/326. Նոր Ջուղա, գրիչ՝ Սարգիս երէց, ստացող՝ Բիջան, 369 թերթ, 21,6x14,5. միասիւն, բոլորգիր, 24 տող, բնագիրը՝ 207բ-11բ (տե՛ս տպագիր 5):

Լ - ԺԳ-ԺԴ. դ.[1], Անկիւրիայի ձեռ. Հ՝ր 209. գրիչ՝ Մկրտիչէ սարկաւագ, 512 էջ, 18x13. միասի՞ւն (գրատաշար՝ 14x9,5), բոլորգիր, 23 տող. բնագիրը՝ էջ 492-501 (տե՛ս տպագիր 4):

Խ - ԺԵ. դ., ձեռ. Հ՝ր 4118. գրիչ, ծաղկող, ստացող՝ Անանիայ կրն., 289 թերթ, 28x19, երկսիւն, բոլորգիր, 27 տող, բնագիրը՝ 218բ-9բ, 231աբ, 220ա-221ա, համարը՝ ԾԸ. (հմմտ. տպագիր 2):

Ծ - ԺԹ. դ., ձեռ. Հ՝ր 3066. Մաշտոց ձեռնագրութեան, 25 թերթ. 19,8x16,5, միասիւն, չղագիր, 26 տող, բնագիրը՝ 22ա-4բ:

Հ - ԺԴ. դ., ձեռ. Հ՝ր 4054. գրիչ՝ Յովհաննէս, ստացող՝ Վարդան արքեպս., 146 թերթ, 25,5x15. երկսիւն, բոլորգիր, 25 տող. բնագիրը՝ 74բ-7ա. 75ա ստ. լս. «Յիշատակարան Մաշտոց վարդապետի», 76ա «Մաշտոց վարդապետի»[2]:

Պ - Պատառիկ Հ՝ր 1193. ԺԲ. դ. 1 թերթ, մագաղաթ, 20,6x16 սմ. երկսիւն, ուղղագիծ երկաթագիր, 12 տող[3]: Լուսանցները. վերին՝ 2 սմ, ներքին՝ 1,8. արտաքին՝ 3,3. սիւնակամէջ՝ 2. Համամասնութեան կանոնով ստորին լուսանցի լայնքը պէտք է լինէր մօտ 3,5 սմ. տողի լայնքը 5 մմ է, տողամէջը՝ 7-8 մմ: Բնագիրը համապատասխանում է. էջ ա[1]. 16 «Հայցեր առնուլ յԱստուծոյ...» 17 «եկեալ դումարեցաւ ի տե///», էջ ա[2]. 17 «[մեծա]պէս ընկալեալ զնա...» 18 «յոսկում խաչի զարդարեալ», էջ բ[1]. 19 «առ միմեանս...» 21 «չնորհաց արժանացաւ», էջ բ[2]. 22 «եւ յայսմ ամի...» 23 «վերայ ճշմարիտ»: Մէկ տողում կայ 14-16 նիշ. ըստ

[1] *Անկիւրիոյ ցուցակ, էջ 972 «ժամանակ՝ յայտնի չէ, բայց բաւական հին պէտք է ըլլայ իբրեւ գործ ԺԳ-ԺԴ. դարու»:*

[2] *Ներկայ հրապարակումը պատրաստելուց յետոյ գտնուած օրինակն է. տե՛ս վերը՝ ծ. 5:*

[3] *Պատառիկս յայտնաբերել ենք բնագրիս ամսագրային հրատարակութեան լոյս տեսնելուց յետոյ:*

միջանկեալ պակասող մասերի (սիւնակների միջեւ չկան՝ մօտ 158, 160 եւ 155 նիշ)՝ էջի ստորին մասից կտրուած է 8 տող, ուրեմն սկզբնական թերթը պէտք է ունեցած լինի 33x16/17 սմ չափս, էջում՝ 20 տող:

Կ - 1378 թ., ձեռ. Հ՝ր 2680. Ժողովածու[1], Անկեղակոյտ գիւղաքաղաք, գրիչ եւ ստացող՝ Մատթէոս երէց, 568 թերթ, 26,5x18. երկսիւն, բոլորգիր. 41 տող. բնագիրը՝ 581բ-2բ. 581բ, 582ա՝ ստ. լս. «Վարք տեառն Մաշտոցի» (տե՛ս Յիշ-ք, էջ 92-96):

Մեր ունեցած հնագոյն ամբողջական օրինակը Բ ձեռագիրն է (1432 թ.), որ գործածուելուց բաւական մաշուած է եւ դժուարընկալելի մասեր չատ ունի, այդ պատճառով սկզբնապէս սխալ ուղենիշ ընտրած չլինելու նպատակով հիմք ընդունեցինք լաւ պահպանուած ժամանակագրօրէն երկրորդ ձեռագիրը՝ Ա (1473 թ.), որի հետ կարգով համեմատեցինք միւսները: Սովորականն այն է, որ, ընթերցումները նշանակելուց յետոյ, տարբեր գործօններ նկատի ունենալով, աշխատում ենք վերականգնել հեղինակային բնագիրը, սակայն ներկայ դէպքում ստացուած պատկերը բաւական հետաքրքրական եղաւ. արձանագրուած ընթերցումների համեմատ յստակ զատուեցին ձեռագրերի երկու խումբ, աւելի ճշգրիտ՝ խմբագրութիւն. առաջինը՝ ԱԲեԺԽԾ օրինակները (6 միաւոր), երկրորդը՝ ԳԴԶէԸԹիԼՀ (9 ձեռագիր)[2]: Ըստ այսմ՝ ունէինք բնագիրները ներկայացնելու երեք եղանակ՝ ա. առանձին առանձին, ի-

[1] *Գրիչն իր ձեռագիրը համարում է Հարանց վարք՝ 369ա. «Յիշատակարան մատենիս եւ ստուածառուսոյց Հարանց վարուց»:*

[2] *Կան նաեւ մեզ հասու չեղած, ակնյայտօրէն այս երկրորդ խմբին պատկանող հետեւեալ ձեռագրերը. 1. Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց մատենադարանի ձեռ. Հ՝ր 2002. Մաշտոց, շուրջ 1638 թ., գրիչ՝ Գրիգոր եւ Պօղոս գպիրք, ստացող՝ Յովսէփ վրդ. բնագիրը՝ էջ 769-78. Վերնագիր ինքնագրութեան Ստեփաննոսի, որ լեալ էր աշակերտ սրբոյն Մաշտոցի, եւ վասն վարուց նորին (տե՛ս Մայր ցուցակ ձեռագրաց Սրբոց Յակոբեանց, հ. է., կազմեց Նորայր արքեպս. Պողարեան. Երուսաղէմ, 1974, էջ 4. նկարագրել է բնագրի ընդարձակ սկսուածք բերելով), 2. Մխիթարեան Վենետիկի ձեռ. Հ՝ր 1571/224. Մաշտոց, Նոր Ջուղայի Նոր Երեւան թաղ, 1704-1710 թթ., գրիչ, ծաղկող, կազմող եւ ստացող՝ տէր Խաչատուր, բնագիրը՝ 337բ-340ա Վերնագիր ինքնագրութեան Ստեփանոսի, որ լեալ էր աշակերտ սրբոյն Մաշտոցի, եւ վասն վարուց նորին (տե՛ս Մայր ցուցակ հայերէն ձեռագրաց մատենադարանին Մխիթարեանց ի Վենետիկ, հ. Գ. Մաշտոց-Գիրք ձեռնադրութեանց, Յօրինեցին Հ. Բ. Սարգիսեան եւ Հ. Գ. Սարգսեան, Վենետիկ-Ս. Ղազար, 1966, էջ 558-72. այս բնագիրը՝ էջ 567): Երեւի վերջինիցս են արուած Գ. վ. Զարբհանալեանի ընդարձակ քաղուածքները, որոնք վարքի առաջին՝ 1876 թ. տպագրի համեմատ տարբերութիւններ ունեն. հմմտ. Հայկական հին դպրութեան պատմութիւն, Դ-ԺԳ. դար, Բարձրագոյն դպրոցաց համար, Բ. տպագր., Վենետիկ, 1886, էջ 487-9:*

բար եաեւից դնել մէկը, ապա միւսը[1], *բ. խմբագրութիւնները տեղադրել հանդիպադիր երկու սիւնակի մէջ՝ տարբեր տառատեսակներով գատորոշելով նման եւ տարբեր մասերը, գ. շարադրանքի մէջ դնել մէկը, իսկ միւսի տարբերութիւնները դնել տողատակում: Բաւական երկար մտորեցինք եւ յանգեցինք վերջին՝ երրորդ եղանակի ընտրութեանը, որով դրանցած լինելով հանդերձ՝ գրչական վրիպում-սխալներին կարեւորութիւն չտուեցինք, սրանց կողքը՝ երկրորդ խմբագրութեանը յատուկ ընթերցումները տարբեր տառատեսակով արձանագրեցինք միայն տողատակում*[2], *որպէսզի բուն մասում առաջին տարբերակն ընթերցելիս հնարաւոր լինի նոյն պահին տողատակում տեսնել երկրորդի դանագանութիւնները, որ է՝ խմբագրի կատարած աշխատանքը:*

Ա. խմբագրութեան հիմք (Ա.) ձեռագիրը բաւական լաւ օրինակ է, ուստի նրա ձեւերը տողատակ տանելու եւ նոյն խմբի միւս ձեռագրերի նախընտրելի ընթերցումները չարադրանք մուծելու հարկ եղաւ միայն 15 դէպքում (տողատակին տե՛ս Ա. պայմանանիշով ձեւերը). եւ սրանց մեծ մասը զուտ ուղղագրական բնոյթի են[3]*:*

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՅԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵԻ ՆՐԱՆՑ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԽՆԴԻՐԸ

Առաջինը՝ ԱԲԵԺԽԾ ձեռագրերի աւանդածը, ակնյայտօրէն սկզբնականն է եւ երեւի բաւական մօտ է հեղինակային տեսքին, երկրորդը (ԳԴԶԷԸԹԻԼՀ ձեռագրերինը) ունի հետագայի ոճական մշակում-վերաշարադրանք լինելու բնոյթ, նաեւ աւելին՝ իր ուշ առաջացած լինելու հետեւեալ անուղղակի վկայութիւնը. 17րդ նախադասութեան մէջ առաջին խմբագրութեան «ընկալեալ զնա բարեպաշտ իշխանին եւ» խօսքի վերջին երկու բառի փոխարէն երկրորդն ունի այս. «ԳԴԶԷԸԹԻԼՀ իշխանն (ԶԷ + Հայոց) Աշոտ, որ եւ թագաւոր իսկ (Ի > իսկ) եղեւ յետոյ: Ապա»: Յետոյ թագաւոր դարձած այս իշխանը Աշոտ Բ. Երկաթ Բագրատունին

[1] *Այս դէպքում տողատակի ընթերցումները բաւական նօսր կլինէին, որովհետեւ ամէն առանձին խմբի ձեռագրերի միջեւ իմաստային էական տարբերութիւններ գրեթէ չկան, կան միայն գրչական մանր եւ աննկատաւելի վրիպումներ:*

[2] *Ընթերցումները լիովին ճշգրիտ են արձանագրուած, ուստի ցանկացած պահի կարելի է տողատակի տարբերակներից արտածել երկրորդ խմբագրութեան առանձին բնագիրը:*

[3] *Այս հէնքի վրայ մեր թուարկման 7րդ տպագրում արուածը՝ տարբեր խմբագրութիւնների պատկանող օրինակների ընթերցումների միահիւսումը բոլորովին անընդունելի է:*

է, որի թագաւորութեան տարիները 914-929 թթ. են, ըստ այսմ՝ Մաշտոց վարդապետի Ստեփանոս աշակերտը 893 թ. յիշատակարան-վարքը չարադրելիս այս խօսքը գրել չէր կարող, այսինքն՝ Բ. խմբագրութիւնը կարող էր առաջանալ առնուազն 914 թ., անգամ 928 թ. յետոյ՝ Ժ. դարի ընթացքում[1]*. եւ անհնար չէ, որ այս ժամանակ յիշատակարանի հեղինակ Ստեփանոսը վախճանուած լինէր, այսինքն՝ անկասկած է, որ հեղինակայինը ԱԲԵԺԽԾ ձեռագրերի բնագիրն է, միւսը՝ եահեղինակային՝ հիմնականում ոճաղարձուածային վերամշակում է, որին յատուկ բոլոր ընթերցուածները, ինչպէս ասացինք, մեր բնագրի տողատակերում զրուած են տարբեր տառատեսակով: Ներկայացնենք այս վերամշակման մէկ-երկու նմուշ, որոնցից առաջինը խորագիրն է. առաջին խմբագրութեան «Ստեփաննոսի վերնագիր ինքնագրութեան վասն վարուց երանելոյն Մաշտոցի»ի փոխարէն երկրորդն ունի «ԳԴԶԷԸԹԼՀ** վերնագիր ինքնադրութեան *(ԺԶԷԹ* ինքնադրութիւն, *Ը* ինքնագրութիւն, *Լ* ինքնագրութեան*)* ստեփաննոսի *(ԴԶԼ* ստեփաննոսի, *Ը* ստեփաննոսի գրչի*)*, որ լեալ էր *(Ը է] էր)* աշակերտ սրբոյն *(Ը* երիցս երանեալ սուրբ հարն*)* մաշտոցի *(ԴԶԷԸԼ* մաշթոցի*)*, եւ վասն վարուց նորին *(Է* նոցին, *Հ* նորա սրբութեան*)* մաշտոցի *(ԴԵԷ* մաշթոցի, *Հ* > մաշտոցի*)*. յիշատակարան *(Թ* յիշատակ, *ԴԶԷԸԼՀ* > յիշատակարան*)*[2]*: 1ին նախադասութեան «արարածոց» բառի փոխարէն երկրորդում կայ «ԳԴԶԷԹԻԼՀ** աշխարհի» ձեւը. առաջինի «հայ չըՀագային»ի փոխարէն երկորդն ունի «ԳԴԶԷԹԻՀ** հայոց նոր տումարիս *(ԴԷԼ* տումարիս, *Զ* տումարիս, *թ* տաւմարիս, *Ի* տումարին*)*, *Ը* հայ նոր տումարիս», *3րդ նախադասութեան «ի ձեռն» արտայայտութիւնը Բ. խմբագրութեան մէջ է՝ «ԳԴԶԷԸԹԻԼՀ** ի ձեռն իմ», *3րդ նախադասութեան «երանեալ» բառի փոխարէն Բ.ում կայ. «ԳԴԶԷԹՀ** երանելոյ սուրբ, *Ը* երանեալ սուրբ, *Ի* երանեալ վարդապետի եւ սուրբ»: *19րդում Աշոտ իշխանը եւ Մաշտոց վարդապետը ըստ Ա. տարբերակի՝ «բազում ինչ խաւսեցեալ ընդ միմեանս», իսկ երկրորդում զուտ երեւակայութեան ուժով արուած ճոխացում կայ. «ԳԴԶԷԻԼ** միմեանս + զհաւատոց եւ զայլոց *(Ի* այլոց*)* բազում *(Լ* > բազում*)* իրաց: Ապա հրաժարեցին ի միմեանց. եւ *(ԴԶԷԻԼ* > եւ*)* իշխանն, *Ը* միմեանս + վասն հաւատոյ եւ վասն բազում այլ ինչ իրաց, ապա հրաժարեցին ի միմեանց, իշ-

[1] *Ուշագրաւ է, որ մեր պատառիկը, ԺԲ. դարի լինելով հանդերձ, պատկանում է Բ. խմբագրութեանը. նոյն 17րդ նախադասութեան «Աշոտ իշխանն»ի փոխարէն ունի «իշխանն Սիւնեաց Աշոտ», իսկ «բարեպաշտ իշխանին եւ»ի փոխարէն՝ «իշխանին Աշոտոյ. եւ թագաւոր իսկ եղեւ յետոյ. ապա»:*

[2] *Ի՝ հրատարակիչը խորագիր չի բերել:*

խանն», *իսկ Հ՝ եւ խաւսէին ընդ միմեանս զհաւատոց. եւ ապա հրաժարեցան ի միմեանց. իշխանն ի ոգւոյնեղով դմիմեանս... միմեանս: Ականատես-ժամանակակիցն ասում է սոսկ, որ իրար հետ շատ բան խօսեցին, իսկ հետագայի խմբագիրը կազապարային մանաւանդ եցում է անում՝ հաւատքի եւ բազմաթիւ այլ բանների մասին: Խմբագրական բոլոր միջամտութիւններն այսպիսին են. միով բանիւ՝ մեր բացայայտած երկրորդ խմբագրութիւնն ընդհանրապէս պատմական-իմաստային նորութիւն չունի, սակայն անպայման ունի գրական արժանիքներ, որոնց հետազօտումը մեր գրականագէտների անելիքն է:*

Երրորդ խմբագրութեան՝ շատ աւելի ուշ լինելը հաստատել է դեռեւս Գ. կթզ. Յովսէփեանը, ուսոի նախ վերարտադրենք նրա նկատածները. սրա 1ին նախադասութեան «ճգնէր» բառը ձանօթագրել է. «Այս հատուածի մէջ պակասում են նախընթաց օրինակի ժամանակագրական կարեւոր տեղեկութիւնները», 2րդի վերջում «Պակաս է «Եւ ի գաւթանալ բռնակալութեանն տաճկաց ի վերայ գաւառին, ելեալ», որ պէտք է լրացնել նախընթաց օրինակից, միտք ստանալու համար», 13րդի վերջում՝ «Նախընթացի համեմատութեամբ՝ յետ ու առաջ. պակասում է Սիւնեաց տիկին Մարիամի անունը». 18րդի վերջում՝ «Բառերը եւ մտքերը յետ ու առաջ դասաւորուած նախընթաց օրինակի համեմատութեամբ», 22րդում՝ «Բնագրի փոփոխութիւն միւսի համեմատութեամբ». 23րդի «ամս ութուտասան»ի առիթով՝ «Նախընթացում «ամս թեամբ». 23րդի վերջում՝ «Այստեղ բնագիրը պակաս ունի», 26րդը՝ մեռաւանս». 23րդի վերջում՝ «Այստեղ բնագիրը պակաս ունի» «Պակասաւոր նախորդի համեմատութեամբ» (քաղուածներս՝ Յիշ-ք, էջ 93-5ից):

Այս խմբագրութիւնն ունեցող ձեռագրի[1] եզակի լինելը մատնել է տալիս, որ այն կարող է 1371-8 թթ. ընթացքում ստեղծուած լինել նոյն ձեռագրի դրիչ եւ ստացող Մատթէոս երէցի ձեռքով. բաւական ընդարձակ յիշատակարանում նա հաղորդում է, որ քահանամեայ հասակից «բազում բաղձանաւք եւ խանդակաթ սիրով, ըղձմամբ սրտիւ եւ տենչանաւք փափագեցայ այսմ հոգիաբաշխ, աստուածապարգեւ սուրբ գրոցս, որ անուանի Հարանց վարք», եւ եօթ տարուայ ընթացքում «մեղսամակարթ անձամբ գրեցի զսա, հաւաքելով ի համաւրէն աշխարհաց, ի բազում սուրբ գրոց. զոր քաջ գիտէք, զի ոչ գոյ ի մի վայր այս-

[1] *Շատ արժէքաւոր եւ ուշագրաւ բնագրերի ժողովածու է եւ անպայման արժանի է յատուկ ուսումնասիրութեան:*

քան ամենայն եւ անուշահամ, զմայլեցուցիչ եւ ծաղկափթիթ բուրաստան, լի կենդանի անմահական բանիւք եւ վարուք աստուածահաճոյ սուրբ հարցն» (369ա)[1]: Մատթէոս երէցի փոփոխումները պէտք է որ առնած լինէին Մաշտոցի վարքի չարադրանքն իր ժողովածուի ընդհանուր ոգուն եւ բնոյթին յարմարեցնելու նպատակով: Ի վերջոյ պարտաւոր ենք արձանագրել, որ այս տարբերակն ստեղծուել է Ա. խմբագրութեան հիման վրայ:

Ամփոփենք. Գարեգին Ա. կաթողիկոս Յովսէփեանն իրեն յայտնի տարբերակների մասին գրել է. «երկրորդի բնագիրը... կրճատուած է, ուրեմն աւելի ուշ է քան առաջինը... որը հաւանաբար սկզբնականը կամ սկզբնականի աւելի մօտեցողն է» (Յիշ-ք, էջ 96, ծ. 1): Այժմ աւելի վստահ կարող ենք ասել, որ հեղինակայինին մօտ տարբերակը նորայայտ Ա. խմբագրութիւնն է, երկրորդը, անկասկած, ետհեղինակային է, առաջացման ժամանակը՝ գուցէ Ժ. դ. կէսերի շուրջ, իսկ երրորդը շատ մեծ հաւանականութեամբ ԺԴ. դ. երկրորդ կէսին Մատթէոս երէց Անդեղակոթցու ստեղծածն է:

* * *

Ձեռագրական ամբողջ՝ ոչ փոքր նիւթը համեմատած լինելով հանդերձ, 10րդ նախադասութեան սկիզբը բոլոր խմբագրութիւնների մէջ մնում է քերականօրէն անհարթ եւ իմաստով անհասկանալի. երկրորդական ընթերցումներն անտեսելով, երեք տարբերակի չարադրանքները դնենք իրար ետեւից եւ փորձենք հասկանալ՝ աչխարհաբար թէկան մի իմաստ մակաբերելով.

Ա խմբ. «Եւ թողեալ զառ ի բնակութենէ մարդկան զսիրողն ի պատուի (պահս՝ Բժ), եւ յանարգանս բազմաց չողացուցանէր զինքեանս (ինքեանս՝ ԵԾ) եւ զտեսակ (տեսակն՝ Ծ) ինչ առաքինութեան, զոր թէ ունիցի հասեալ վարատական ի ձորս եւ ի փապարս կորստեան, այլ նա ո՛չ այնպէս, այլ գնացեալ բնակեցաւ յապա լերինն յայս կղզոջ».*

Բ խմբ. «Եւ թողլով զառ ի բնակութենէ մարդկան սիրողն ի պատուի, եւ յանարգանս բազմաց նշողացուցանէր զինքեան եւ զտեսակ ինչ առաքինութեան, զոր թէ ունիցին հոսել վարատան հողմով ի ձորս եւ ի փապարս կորստեան, այլ սա ո՛չ այսպէս, այլ գնաց բնակեցաւ յապա լերին յայս կղզոջ».*

[1] *Յիշատակարանի յապաւուած հրատարակութիւնը տե՛ս ԺԴ. դարի հայերէն ձեռագրերի յիշատակարաններ, կազմեց Լ. Ս. Խաչիկեան, Երեւան, 1950, էջ 526:*

Գ. խմբ. «եւ թողեալ զառ ի բնակութենէ մարդկան զսիրտն ի պատուի, եւ յանարգանս բազմաց չոգացուցանէր զինքեանս եւ զտեսակ ինչ առաքինութեան, զոր թէ ունիցի[*] *հասեալ վարատական ի ձորս եւ ի փապարս կորստեան, այլ նա ոչ այնպէս, այլ գնացեալ բնակեցաւ յապա լերինն յայս կղզոջ»:*

Աշխարհաբար. «Եւ պատուի (պահքի) սիրտը(-ին) մարդկանց բնակութիւնից հեռանալով, եւ յանարգութիւն շատերի իրենով (իր մէջ) շոգացնում (ցոլացնում) էր առաքինութեան մի տեսակ(ը), որ թէ ունենայ (ունենան)՝ վատրանգուած կհասնի (հոգմով հոսելով) կորստեան ձորերը եւ խոռոչները, այլ նա ո՛չ այնպէս (սա ո՛չ այսպէս), այլ գնալով (գնաց) բնակուեց այս կղզու լեռան ծայրին[1]*»:*

Սա բացատրելի դարձնելու դուցէ ոչ այնքան յաջող փորձ է, բայց այս բնագրի սահմաններում մնալով՝ հնարաւոր է միայն այսչափը. ի վերջոյ թւում է, որ ասպղանիչ դրուած տեղում կամ նախորդող «զոր» բառից առաջ բնագրական անկում՝ պակաս կայ, որ վերաբերում է գուցէ Մաշտոցի կեանքի ինչ որ անծանօթ դրուագի: Ուրեմն այս հարցի լուծումը մնում է ապագային:

Եզրափակենք. այստեղ Մաշտոց կաթողիկոսի վարքի բնագրական խմբագրութիւնների եւ նոր (յատկապէս՝ պատառիկի) ընթերցումների բառ առ բառ քննութիւն չենք անում (սա կարող էր մեզ շատ հեռուն տանել), այս հրապարակմամբ այդ գործը համարում ենք միայն սկսուած, որովհետեւ մեր ներկայ բուն նպատակը Մաշտոց կաթողիկոսի ժողոված ծիսարանի բնագրական հետազօտման հնարաւոր կատարեալ հիմքի ստեղծումն է, ուստի այստեղ արել ենք միայն նոյն ծիսարանի մաս դարձած Վարքի խմբագրական տարբերակների գատորոշումը եւ ձեռագրական նիւթի ճշգրիտ ներկայացումը:

Ընթերցումները նշանակել ենք աւանդական եղանակով, միայն փխի (փոխարէն) տեղ դրել ենք], իսկ չիք-ի տեղ՝ > նշանները. բոլոր դէպքերում նախ դրուած են ձեռագրերի պայմանանիշերը, ապա ընթերցումը, յիշեալ նշաններից մէկը, վերջում՝ հիմնաբառը: Անհրաժեշտ եւ յարմար որոշ դէպքերում տողատակում փակագծերի մէջ պահել ենք նաեւ ընտրուած եւ բնագրի մէջ դրուած ընթերցումը եւ այն աւանդող ձեռագրերի պայմանանիշերը: Բնագրի մէջ անտեսել՝ չենք նշել «ο միանիշ «և» եւ գաղտնավանկի «ը»:

[1] *Այս շարադրանքի մէջ «յապա» բառին յարմար ենք համարում «ծայր, վերջ, գագաթ» իմաստը:*

Օգտագործուած ձեռագրերի պայմանանիշերը.

Ա. 958. 255բ-58բ.
Բ. 965. 374ա-6բ.
Գ. 960. 302ա-5բ
Դ. 962. 318բ-22ա.
Ե. 998. 234ա-6բ.
Զ. 953. 600ա-603ա.
Է. 970. 358ա-62ա.
Ը. 972. 274ա-9ա.
Թ. 907. 320բ-325ա.
Ժ. 999. 233ա-5բ.
Ի. Նոր Ջուղայի 174/326. 207բ-11բ.
Լ. Անկիւրիայի 209, էջ 492-501.
Խ. 4118. 218բ-9բ, 231աբ, 220ա-1ա.
Ծ. 3066. 22ա-24բ.
Հ. 4054. 74բ-7ա.
Պ. Պատառիկ Հ[ին] 1093:

[Ա-Բ. ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ] ՍՏԵՓԱՆՆՈՍԻ ՎԵՐՆԱԳԻՐ[1] ԻՆՔՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ[2] ՎԱՍՆ ՎԱՐՈՒՑ ԵՐԱՆԵԼՈՅՆ ՄԱՇԴՈՑԻ[3]

1 *Յամի վեցհազարերորդի*[4] *հաբիւրերորդի*[5] *վաթսներորդի*[6] *եւ երկրորդի*[7] *(6.162) լինելութեան*[8] *արարածոց*[9] *ըստ եաւթանասնից*[10] *աւանդութեանցն*[11], *յորում ամի էր հռոմ թուականն*[12] *ՈԽԶ.*[13] *(646), եւ հայ*[14] *շրջապտոյն*[15] *ՅԽԲ.*[16] *(893), կատարեցի զնուաստ գրկունքս*[17] *զայս՝ յառաջ*[18] *քան զհինգ*[19] *կատանդին Ապրիլեայ*[20], *որ աւր ԺԶ.*[21] *(16) էր*[22] *Հրոտից*[23] *ամսոյն*[24], *ի մեծի հինգշաբաթի*[25], *ի վեցերորդ*[26] *ժամու, ի թագաւորութեանն*[27] *Հայոց*[28] *Սմբատայ, որդւոյ*[29] *Աշոտոյ*[30]

---

[1] Խ *վերնայդիր*

[2] ԵԾ *ինքնագրութեան*

[3] ԳԴԶԷԸԹԻՀ *վերնագիր ինքնադրութեան (ԺԶԷԹ ինքնադրութիւն, Ը ինքնագրութիւն, Է ինքնագրութեան) ստեփանոսի (ԴԶԻ ստեփանոսի, Ը ստեփանոսի գրչի), որ լեալ էր (Ը է] էր) աշակերտ սրբոյն (Ը երիցս երանեալ սուրբ հարւն) մաշտոցի (ԴԶԷԸԼ մաշթոցի), եւ վասն վարուց նորին (Ե նոցին, Հ նորա սրբութեան) մաշտոցի (ԴԵԷ մաշթոցի, Հ > մաշտոցի). յիշատակարան (Թ յիշատակ, ԴԶԷԸԼՀ > յիշատակարան), Ի հրատ. խորագիր չի բերել։ ԲԵԾ մաշտոցի, Ժ մաշթոցի*

[4] ԴԹ վեցհազարերրորդի, ԵԾ *վեցհարուրերորդի, Ի > վեցհազարերորդի*

[5] Թ *հարիւրերրորդի, ԼԾՀ > հարիւրերորդի*

[6] ԳԴԶԻԼՀ վաթսուներորդի ամի, Ե *վասն երրորդի, Ծ վասն երրորդ, Թ վաթսուներորդի, Խ վացսներորդի*

[7] Ժ *.ցճկբ.*] *վեցհազարերորդի... երկրորդի, Է > վաթսներորդի եւ երկրորդի, ԳԴԶԸԹԻԼՀ > եւ երկրորդի*

[8] ԷԹ ամի լինելութիւն, Ծ *լինելութեանց*

[9] ԳԴԶԷԹԻԼՀ աշխարհի] *արարածոց*

[10] ԴԷԻՀ եւթանասնից, Ը եւթանասնիցն, Թ եաւթանասնից, Ժ *.հ.ից*] *եաւթանասնից*

[11] ԳԴԵԶԷԹԻԼԽԾՀ աւանդութեանց, Ը *թարգմանութեան*] *աւանդութեանցն*

[12] Ա *թվական*, Ժ *թվ.*, Ծ *թուական (Բեխ թուականն)*

[13] ԳԴԶԼԷԹԻԼՀ հռոմ թուականութեանն (ԼԷԹԻ թուականութեան, Հ թըւականութիւնն) *.սխ. (ԶԼ .ո. եւ .խ., Հ .ո. եւ .խգ.) .խգ.) եւ .գ. (Ո .գճխգ., Լ .գճ. ու .խգ.) էր (Լ. > էր), Ը հռոմ թուականն .ոխգ. էր] էր հռոմ թուականն .ոխգ.*

[14] ԵԾ *հայոց*

[15] ԳԴԶԷԹԻՀ հայոց նոր տօմարիս (ԴԵԼ տոմարիս, ԶՀ տումարիս, Թ տաւմարիս, Ի տումարին), Ը հայ նոր տումարիս] *հայ շրջապտոյն*

[16] ԵԾ *.չխգ.*, Ի *.յճխբ.*, Հ *.յ. եւ .խբ.*

[17] ԵԺ *գրքունքս*, Է *գրկունս*, Ծ *գրքուկս*

[18] Ժ *առաջ*

[19] Ե *գհինգ*, Ը գեւթն

[20] ԳԴԶԷԹ ապրիլի, ԵԼ *ապրիլի*, Հ *յապրիլէ*, Ժ *.ապրիլ.*, Ժ > *ապրիլէլ (տեղը բաց՝ չգրած)*, Ծ *ապրելի*

[21] Ը *.գ.*] *.ժգ.*

[22] Ծ ~ *օր էր .ժգ.*

[23] Ժ *մարտի*, Ծ *հրեստից*, Հ *հըրօրտից*] *հրոտից*

[24] ԳԶԷԹ հրոտի ամսոյ, ԴԸԻԼ ամսոյ

[25] ԴԶԷԸԹԻԼՀ հինգշաբաթին, Ժ *ուրբաթի*

[26] ԹԾ *վեցերորդի*, Ժ *վեցերրորդ*, Հ *.գ.երրորդ*

[27] Է *թագաւորութիւն*, ԺԼԾ *թագաւորութեան*

[28] Ը > *հայոց*

[29] ԵԾ *որդի*

[30] Ի *աչոտայ*

ի Բագրատունի[1] *տոհմէ, ի*[2] *կաթողիկոսութեանն*[3] *տեառն*[4] *Գէորգեայ*[5] *Գառնեցւոյ*[6], *յորում ամի*[7] *կործանեցաւ Դուին*[8] *քաղաք ի չարժմանէ*[9], *եւ բազումք մեռան, եւ եկեղեցիք տապալեցան: 2 Այս իր*[10] *գործեցաւ*[11] *վասն ծուլացեալ մեղաց իմոց*[12]*: 3 Եւ կատարեցաւ գրկունքս*[13] *այս*[14] *ի Սեւան կղզոջ*[15]*, ի*[16] *Գեղամայ*[17] *ծովակիս, ի ձեռն*[18] *Ստեփաննոսի*[19] *անարժան կրաւնաւորի*[20] *եւ յետին*[21] *քահանայի*[22]*, աշակերտ*[23] *երիցս երանեալ*[24] *ճգնաւորի*[25] *տեառն Մաշդոցի*[26]*, գորոյ*[27] *զազնուականութիւնն*[28] *վարուց*[29] *նորա*[30] *լուսաւորութեանն*[31] *ի տղայական*[32] *հասակէ*[33] *մինչեւ ցայս*[34]*, յորում գգրկունքս*[35] *կատարեցի, ոչ կարեմ բովանդակ*[36] *ընդ գրով*[37] *արկանել, այլ համառաւտ բանիւ զեկուցից ձեզ, զի ուսեալք*[38] *ի*[39] *սակաւուց*[40]*,*

---

[1] ԳԴԶԼԷՀ որդւոյ աշոտայ (ԴԶԷ աշօտոյ, Է աշաւտոյ, ԼՀ աշոտոյ) բագրատունոյ, Ի բագրատունոյ, Թ > *որդոյ աչոտոյ ի բագրատունի*

[2] ԳԴԶԷԹԻՀ ~ ի տոհմէ, Լ ի տոհմի, Ը եւ ի

[3] Ա *կաթուղիկոսութեանն*, ԲԳԵԷԹԺԽԾՀ *կաթուղիկոսութեան*, ԴԶԸԻԼ կաթողիկոսութեան

[4] Ծ > *տեառն*

[5] ԱԲԶԸԹԺԻ *գէորգեա*, Գ *գեորգեայ*, (ԴԵԼՀ *գէորգեայ*), Ե *գէորգա*, ԽԾ *գէորգայ*

[6] ԴԼՀ *գառնեցւոյ*, Թ *գառնեցուն*, Ծ *ագնեցւոյ*

[7] Ժ *յամի*, Ի *աւուր*] *ամի*, Լ > *ամի*

[8] ԳԴԷԹ դըվինն, Զ դվինն, ԸԼՀ դըվինն

[9] ԳԴԶԷԹԻԼՀ շարժմանէն

[10] Թ*Հ իրս*

[11] Գ իրս գործեցօ, Ի իրագործեցաւ, Լ իրաւագործեցաւ

[12] ԵԻԼԾ *մերոց*] *իմոց*

[13] Ե *գրգունքս*, Է *գրկունս*, Ժ *գրունքս*, Ծ *գրքուկս*

[14] ԳԴԶԷԸԹԻԼՀ > այս

[15] ԳԸԹԼ կղզւոջ, Ժ *կղզի*, Հ *կղզւոջս*

[16] ԳԷԹԻՀ > ի

[17] ԳԵԹ *գեղամա*, ԴԶԻ գեղա մեծ, ԷԼՀ գեղամեծ] *գեղամայ*

[18] ԳԴԶԷԸԹԻԼՀ ի ձեռն իմ

[19] ԳԴԵԷԸԹԺՀ ստեփանոսի

[20] Ը > *կրաւնաւորի, Ժ կրնաւորի*

[21] ԴԻ ~ *եւ յետին կրաւնաւորի*

[22] ԳԶԷԹԼ > եւ յետին քահանայի, ԴԻ > քահանայի, Լ կրաւնաւորի] *քահանայի*

[23] Լ *աչակերտի*

[24] ԳԴԶԷԹՀ երանելոյ սուրբ, Ը երանեալ սուրբ, Ի երանեալ վարդապետի եւ սուրբ

[25] Ծ *երանգնաւորի*] *երանեալ ճգնաւորի*

[26] ԳԴԶԷԸԹԻԼՀ ճգնաւորին քրիստոսի տեառն (Թ > տեառն) հարւն (Ը > հարւն) մաշթոցի (Դ մաշդոցի, ԹՀ մաշտոցի), ԵԾ *մաշտոցի, Ժ մաշթոցի*

[27] Ա*Խ զորո*, Բ *զոր եւ* (ԴԴԵԶԷԸԹԻԼԾ զորոյ), Ը որ, Ժ *զորս*

[28] Ե *զազնուականութիւնն, Խ զանգնուականութիւն*

[29] ԳԴԶԷԸԹԻԼՀ լաւութեան վարուց, Ը վարուցն

[30] Խ *նորայ*

[31] ԳԴԶԷԻԼՀ > լուսաւորութեանն, ԵԺԾ *լուսաւորութեան*, Ը *լաւութեան*

[32] Ե *տղայական*, Է *տղական*

[33] ԲԳԴԶԷԸԹԻԼ հասակէն, ԵԾ *հասակին*

[34] ԳԴԶԸԹԻԼՀ ցարս, ԵԾ *ցայսաւր*, Է յարս] *ցայս*

[35] ԳԴԶԷԸԹԻԼՀ զգիրս, Ծ *զգրքուկս*

[36] ԵԾ *բովանդակել կամ*, Թ*Հ զբովանդակ

[37] ԳԴԶԷԸԹԻՀ զգրով] *ընդ գրով*

[38] Եժ *յուսեալք*, Թ *ուսեալքս*, ԻԼ *ուսեալ*

[39] Է > *ի*

[40] ԳԴԶԷԸԹԻԼՀ սակաւուցն

նախանձաւոր[1] լիցուք[2] չաւղաց հետոց նորա[3]:

4 Սա[4] էր[5] ի տոհմէ քահանայական[6], ի գեղջէ եղիվարդայ[7], ժառանգակցաց[8] մենաստանին[9], որ անուամբ սրբոյն Թէոդորոսի[10] էր: 5 Եւ ի զաւրանալ բռնակալութեանն[11] տաճկաց ի վերայ[12] գաւառին, եւ[13] լինէր հայրն[14] նորա ի տիս[15] մանկութեան[16] գնացեալ[17] բնակեցաւ[18] պանդխտութեամբ[19] ի[20] գաւառին[21] Սոդից[22], անդ[23] կեցեալ[24] եւ[25] ամուսնացեալ, ծնաւ զգեղեցիկ[26] աղաւնին Հրիփսիմեայ, զորոյ[27] պատմել[28] սկիզբն արարեալ եմ, հանդերձ[29] եղբարբք եւ քերբք[30]: 6 Ապա[31] ուսուցանելով[32] վարժէր[33] զորդիս[34] իւր ի[35] յուսումն աստուածային, քանզի եւ[36] ինքն քահանայ էր: 7 Յետոյ ի վախճանելն[37] նորա[38] գնաց[39] յարեցաւ մանուկն Մաշտոց[40] ի կրաւնաւորս[41], եւ յաջողեալ[42] նմա[43] ի ձեռն կրաւնաւորագեղեցիկ[1] առն[2], որոյ[3] անուն[4] ճանաչէր[5] Թէոդորոս[6], վարժեցաւ[7] եւ հմուտ[8] եղեւ[9] Գրոց Սրբոց[10] եւ նոցին[11] աստուածազգեցող[12] զաւրութեանն[13] ի կրաւնաստանին[14] որ կոչի[15]*Մաքենոց[16], ի գաւառին[17] Գեղարքունի[18], եւ ընկալեալ գաստիճան քահանայութեան[19]: 8 Մանուկ[20] ուշիմ[21] էր եւ սիրելի մեծամեծաց եւ ռամկաց[22], ուստի ի[23] չնորհատուր ազգմանէ[24] Սուրբ Հոգւոյն[25] եւ անդրէն[26] ընդ կրունկն՝ զառ[27] ի յերկրէ[28] ի յերկինս[29], այսինքն՝ զաւելորդս[30] պիտոյից[31] մարմնոյ[32], եւ ստացաւ վարս[33] անսուսաղականս[34], պարկեշտս[35], ընդակերս[36] եւ ճչմարտասէրս[37]: 9 Ի մանկական հասակէն[38] վարժեցաւ[39] ի[40] պահս[41], յաղաւթս[42], ի

---

[1] ԴԵՒԸԺԼԽՇՀ նախանձաւորք
[2] ԳԴԶԷԻԼՀ լինիցիք, Թ լիցիւք
[3] ԶԷ նոցա
[4] ԵԺ սայ
[5] ԴԶԷ Է] էր
[6] Ի > ի տոհմէ քահանայական, Ե քահանական, ԸԺՀ քահանական
[7] ԳԷԹՀ գեղջէն եղէվարդայ (Հ եղեվարդայ), Դ եղէվարդայ, Ե եղիվարդո, Զի եղեվարդայ, Շ եղիվարդու
[8] Ը ժառանգաւոր
[9] ԳԴԶԷԹԻԼՀ ի (Գ > ի) ժառանգաց մենաստանից, ԵՇ մենաստանից
[10] Գ Թէոդորոսին, Ե Թէոթորոսի, Թ Թէոդոսին
[11] ԵԹԺԽՇ բռնակալութեան, Բ բռնութեանն
[12] Լ վերա
[13] ԲԹԺՀ > եւ
[14] ԳԴԷԹԼՀ ելեալ հայր (Ե հայրն), ԸԻ եկեալ հայր] եւ լինէր հայրն, ԵՇ հայր
[15] Թ դիս
[16] Ը մանկութեանն
[17] ԷԸ եւ գնաց
[18] ԳԴԹԻԼՀ եւ գնաց բնակեաց] գնացեալ բնակեցաւ, ԷԸ > բնակեցաւ
[19] Ը պանդխտեցաւ, Շ բանտխտութեամբ, Հ պանտըխտութեամբ
[20] ԵՇ > ի
[21] Զ > եւ լինէր հայրն... ի գաւառին
[22] ԳԴԶԷԹԻԼՀ սոդից եւ, Ե սոթից, Շ սօթից, Ը սաւդեից
[23] ԸԼ, եւ անդ
[24] ԳԶԷԸՀ կացեալ
[25] Թ եւ կեցեալ անդ եւ
[26] Ժ զգեղեցիք
[27] ԳԴԶԷԹԻԼՀ զոր
[28] ԱԲԵԺԽՇ > պատմել
[29] ԳԴԶԷԹԻԼՀ հանդերձ եւ այլ, Ը հանդերձ այլ
[30] Թ եղբարք եւ քերք, Ժ եղբարք եւ քեւրբք, ԻՇ եղբարք եւ քերբք, Ը քեռբք
[31] Ե ապայ, Հ ապա
[32] Ժ յուսուցանելով, Հ ուսուցանէր
[33] ԳԴԶԷԹԻԼՀ > վարժէր
[34] ԳԴԶԷԹԻԼՀ զորդիսն
[35] Հ > իւր ի, ԳԴԶԷԹԻԼ յարելով] ի, Ը > ի
[36] Հ > եւ
[37] Ե յետո ի վաղճանել, Ը վախճանեալ] ի վախճանել, Շ վախճանիլ, Հ վախճանել
[38] Ի նորայ
[39] ԻԼ > նորա գնաց, ԳԴԶԷԸԹՀ > գնաց
[40] ԳԶԷԸԼ մաշթոց, ԵՇՀ մաշտոց, Ժ մաշթ
[41] ԸՀ կրաւնաւորսն
[42] ԳԴԶԷԸԹԻԼ աջողեալ
[43] Հ > եւ յաջողեալ նմա, Է նա, Ը նմին, Ժ նմայ] նմա

---

[1] ԲԺ կրաւնագգեցիկ, Ե կրաւնաւորագգեցից, Զէ կրաւնաւորագգեցի, Ը կրաւնագգեցին, Շ կրօնագգեցից
[2] Գ̃Թ կրաւնաւորագգեցի ուրումն, ԴԻԼ կրաւնաւորագգեստի որումն, Հ > կրաւնաւորագգեցիկ առն, ԶԷԸԼ > առն
[3] Ե յորս, Ը որում, Շ յորոյն
[4] ԶԻ անուննն, Լ անուներն, Հ > անուննն
[5] ԳԴԶԷԹԻԼ կոչի] ճանաչիւր, Ը ճանաչէր, Հ > ճանաչիւր
[6] Թ Թէոդոս
[7] Գ̃Թ վարեցաւ
[8] Շ ի հմուտ] եւ հմուտ
[9] Դ ~ եղեւ հմուտ
[10] Թ > սրբոց
[11] Շ նոցի
[12] Լ աստուածազգեցաւղ
[13] Հ > վարժեցաւ եւ հմուտ... զաւրութեանն, ԲԵԺՇ զաւրութեան, ԳԴԶԷԹԻԼ զաւրութեանցն, Ը զաւրութեանց
[14] Բ կրաւն աստուածածնին] կրաւնաստանին
[15] Բ 13 տող չգրած՝ > մաքենոց... զաւելորդս պիտոյից մարմնոյ
[16] ԳԴԷԸԹԻՀ մաքենոցք, Լ մաքենոցըք
[17] Շ գառին (պատիւի նշանը մոռացել է)
[18] ԳԴԶԷԹԻՀ գեղարքունիք, Ը որ կոչի գեղարքունի, Լ գեղարգունիք, Շ գեղարքուն
[19] Թ քահանութեան
[20] Ը մանուկն
[21] Թ ուշիմն
[22] ԳԴԶԷԹԻԼ > եւ ռամկաց, ԱԲ փոքու] ռամկաց՝ ԵԸԺԽՇ
[23] ԵՇ > ի
[24] ԳԴԶԷԹԻԼ շնորհացն աստուծոյ եւ յազդմանէ] ի չնորհատուր ազգմանէ, Ը ազգմանէն
[25] ԳԼՇ հոգւոյն, Ը քրիստոսի եւ ի սուրբ հոգւոյն
[26] ԳԴԶԷԹԻԼ կամաւք իւրովք եւ ինքն, Ը կամաւք իւրովք ելիք անդրէն] եւ անդրէն, Ե յանդրէն
[27] ԳԴԶԷԹԻԼ առ, Ը > զառ
[28] Թ երկրի
[29] ԸԼ յերկրէ յերկինս] ի յերկրէ ի յերկինս
[30] ԳԴԹ զյաւելորդ, ԶԷԻԼ յաւելորդ, Ը զաւելորդն
[31] Ե պիտոյից
[32] Բ 13 տող չգրած՝ > մաքենոց... զաւելորդս պիտոյից մարմնոյ, Հ > եւ ընկալեալ գաստիճան... մարմնոյ, ԳԴԶԷԹԻԼ մերոց] մարմնոյ
[33] ԱԷԼ զվարս (ԲԳԴԵԶԸԹԺԻԽՇ վարս)
[34] ԱԲԺԼ սուաղականս, Գ անսուաղական, ԵՇ անվաղուքեան, Թ անսըւաղական, Հ անսըւաղականս, (ԴԶԷԸԻԽ անսուաղականս)
[35] Բ պարկէշտս, Թ պարկեշտ, Հ պարկիշտս
[36] ԳԴԶԷԸԹԻԼՀ ընդակերս անընտգիւտս, ԵՇ ընդայկերս
[37] ԵՇ > եւ ճչմարտասէրս
[38] Հ > ի մանկական հասակէն, ԵԸՇ հասակին
[39] Թ վարեցաւ, Հ եւ վարժեցաւ
[40] ԲԺ > ի
[41] Ը պահս
[42] Գ̃Հ եւ յաղաւթս, ԴԷԹԻԼ եւ յաղաւթս եւ, Զ եւ ի յաղօթս եւ

անքնութիւնս եւ յայլ[1] *բազմատեսակ առաքինութիւնս*[2]*, ընդ յոլով*[3] *անցանելով*[4] *տեւողութեամբ*[5]*, եւ զբազումս չահեալ*[6] *ի Քրիստոս, եկն*[7] *բնակեցաւ ի կղզոջն*[8] *Գեղամայ, խորհեցաւ միայնանալ ի տեղոջն*[9] *նովին*[10] *վարուք*[11]*: 10 Եւ*[12] *թողեալ*[13] *զաւր ի բնակութենէ*[14] *մարդկան զսիրոյն ի պատուի*[16]*, եւ յանարգանս*[17] *բազմաց*[18] *չողացուցանէր*[19] *զինքեանս*[20] *եւ զտեսակ*[21] *ինչ*[22] *առաքինութեան*[23]*, զոր թէ ունիցի հասեալ վարաւտական*[24] *ի ձորս*[25] *եւ ի փապարս*[26] *կորաւեան, այլ նա ո՛չ այնպէս*[27]*, այլ գնացեալ*[28] *բնակեցաւ յապա լերինն*[29] *յայս*[30] *կղզոջ*[31]*. ուստի*[32] *հարկաւորեալ բազում*[33] *թախանձանաւք*[34] *իմաստունն*[35] *եւ հանճարեղն եւ*[36] *լուսթեան*[37] *սիրոյն*[38] *ի Մարիամայ*[39] *Սիւնեաց տիկնոջէ*[40]*, կանգնեաց*[41] *ուխտ*[42] *եւ ժողովեաց*[43] *միանձնացելոց*[44] *դաս*[45]*, վասն հոգեաց*[1] *տեառն*[2] *իւրոյ*[3] *վասակայ Սիւնեաց*[4] *իշխանի*[5]*, արեւապետ վախճանեցելոյ*[6]*, բազում*[7] *անգամ*[8] *անունկնդիր*[9] *եղեալ, յետոյ հաւատացաւ*[10] *ասելով*[11]*. «Մի՞թէ*[12] *յԱստուծոյ*[13] *իցէ*[14] *հրամանն*[15] *այս*[16]*, եւ*[17] *ոչ ընդդիմացայց*[18]*»: 11 Շինեաց*[19] *վանս եւ ժողովեաց*[20] *եղբարս կարգաւ կրաւնից*[21]*, եւ զարդարեաց բազմախառն*[22] *պատուիրանաւք*[23] *եւ*[24] *վայելչական սպասիւք*[25]*, եւ անճամբ իւրով*[26] *աւր ըստ աւրէ*[27] *յաւելոյր*[28] *ի գործս*[29] *մշակութեան*[30] *եւ*[31] *առաքինութեան*[32]*: 12 Եւ այնչափ յաւելեաց*[33] *ի մարմնոյ իւրոյ*[34] *տանջանս*[35]*, մինչեւ*[36] *արգելաւ*[37] *ի մրգոց եւ ի ջրոց*[38] *անգամ: 13 Եւ զարմանալի այս էր*[39]*, թէ զիարդ*

---

1 Բժ *այլ*
2 ԳԴԵՋԷՔԲԻԼԻՕ > եւ յայլ բազմատեսակ առաքինութիւնս
3 ԳԵԷԹ ոլովս, Ը յոլով
4 Գժ *անցուցանելով*
5 ԴՋԷի տեսողութեամբ, Ը ի տեսողութիւնս, Լ տեսաւղութեամբ
6 Ը *բազում չնորհս ունելով*] *զբազումս չահեալ*, ԳԴՋԷԲԻԼ շահելով
7 Գ *եկն եւ*, ԵՕ > *եկն*, Թ *եւ*] *եկն*
8 ԳԷԼ կղզուջն
9 ԴՋԷԹի > գեղամայ, խորհեցաւ միայնանալ ի տեղոջն, ԸՕ *տեղւոջն*
10 ԳԹ սիովնին, ԴՋԷիԼ սովին] *նովին*
11 Է *վարուքն*
12 Ը > *եւ*
13 ԳԴՋԷԸԲԻԼ թողլով
14 Թ *բնութենէ*, ժ *բնակութեան*
15 ԳԴՋԷԹի սիրողն, Լ զսիրաւղն
16 Բժ *պահս*] *պատուի*
17 Ը *զյարգանս ի պատիւս*] *ի պատուի եւ յանարգանս*
18 Բժ *անարգանս բազմա*, Ի *բազմացն*
19 ԳԴՋԷԹ նշողացուցանէր, Ը շողացուցանեն, Լ նշաւղացուցանէր
20 ԳԴՋԷԲԻԼԻս զինքեան, ԵՕ *ինքեանս*
21 ՋԷԹ տեսակ, Ծ *տեսակն*
22 ԳԴՋԹԼ > ինչ
23 Իս *առաքինութեանն*
24 ԳԴՋԷԻԼ, ունիցին հոսել վարատան հողմով, Ը ունիցին հոսեալ վարատական հողմով, Թ ունիցին հոսլել հողմով] *ունիցի հասեալ վարաւտական*
25 Ծ *ձոր*
26 Բ *փափարս*, Լ *կապարս*
27 Հ > *ի անքնութիւնս եւ յայլ… ո՛չ այնպէս*, Բ > *այլ նա ո՛չ այնպէս*, ԳԴՋԷԸԲԻԼ, սա ոչ այսպէս] *նա ո՛չ այնպէս*
28 ԳԴՋԷԸԲԻԼՀ գնաց
29 ԲԵԺԾ *յապայ լերինն*, ԳԴՋԷԹԻՀ յապա լերին
30 Բժ *այս*, Ը *յայսմ*
31 ԸԼ *կղզւոջ*
32 Ծ *կղզոջն ուստ*
33 Լ > *բազում*
34 Հ > *ուստի հարկաւորեալ… թախանձանաւք*, Ծ *նախանձանօք*
35 ԳԴՋԷԸԻԼՀ իմաստուն
36 ԳԴՋԷԸԲԻԼ > եւ
37 Հ *լուսթեամբ*
38 Ծ *հանճարեղ եւ լուսթեամբ սիրոյն*, Լ *սիրաւղն*
39 ԲԳԴԵՋԷԹԺԻԼԾ *մարիամայ*, ԸՀ *մարիամայ (Ա. մարիամա)*
40 Ե *տիկնոջնոջէ*, Է *տիկնոջ*
41 ԳԴՋԷՀ կանգնեալ գաս, Թ կանգնեալ գաս, ԻԼ կարգեալ գաս, Իս *կանկնեաց*
42 Ը կարգեալ ուխտս
43 Հ *ժողովեալ եղբարս*
44 ԳԴՋԷԸԲԻԼ ժողվեալ (Ը ժողվել) եղբարս (Թ + ի) միանձնականաց
45 Ծ *դաս*

---

1 Ե *հոգոց*, Է *հոգաց*, Ծ *հոգւոյն*
2 Ա. *առն (ԲԳԴԵՋԷԸԲԻԼԻՕ տեառն)*
3 Հ > *միանձնացելոց դաս… տեառն իւրոյ*
4 Բժ *վասակեա սիւնաց*
5 ԼԾՀ *իշխանին*
6 ԳԴՋԷԸԲԻ յարեւապէս (Ը յարեւապետ) վախճանելոյ վասակայ սիւնեաց (Թ սիւնեացն) իշխանին (Ը իշխանի), ԵՕ *վաղջանոյ*] *վախճանեցելոյ*
7 Ե լս-ում, այլ ձեռքով՝ «*բա՞ս*», Ը *որոյ բազում*
8 Հ > *արեւապետ… բազում անգամ*
9 ԳԴՋԷԹԻԼՀ յորում ունկնդիր] *բազում անգամ անունկնդիր*, Ծ *ունկնդիր*
10 ԲԵԸԹԺԻս հաւանեցաւ, Ծ յաւանեցաւ
11 Ը ասէ
12 ԳԴՋԷԹԻԼՀ ասէ եթէ] *ասելով. մի՞թէ*
13 ԵԹԾ *աստուծոյ*
14 ԳԴՋԷԹԻԼՀ է] *իցէ*
15 Ծ *հրամս*
16 ԳԴՋԷԹԻԼՀ > այս
17 Ը *եւ*] *ես*
18 Ծ *ընդդիմացայց*
19 ԳԴՋԷԹԻԼՀ եւ շինեաց, Ը եւ ապա շինեաց
20 ԻԼ ժողովեալ
21 Հ > *եւ ժողովեաց… կրաւնից*, ԳԴՋԷԹԻԼ կալով կրաւնաւորական կարգաւ, Ը ԻԼ կալով կրաւնաւորաւ] *կարգաւ կրաւնից*
22 ԳԴՋԷԸԲԻԼ զարդարեալ բազմախառն (Ը բազմաիուռն), Իս *բազմայխառն*, Ծ *բազմախառն*
23 Է *պատուիրանաւք*
24 Հ > *բազմախառն… եւ*, ԳԴՋԷԸԲԻԼ > եւ
25 ԳՋԹի սպասուք, Ը սպասեաւք
26 Ը *անճին իւրով*
27 ԸԺԻս *աւրստաւրէ*
28 Բժ *չնոյր*, Ծ *աւելուր*] *յաւելոյր*
29 ԳԴՋԷԹԻԼ անձինն (Թ յանձինս) իւրում յաւելոյր աւր ըստ աւրէ զգործս (ՋԷԹԻԼ զգործ), Ը *գործ*
30 ԸԻս *մշակութեանն*
31 ԳԴՋԷԸԲԻԼ > *եւ*
32 ԳԴՋԷԸԲԼ առաքինութեան + շնորհաւքն քրիստոսի
33 ԳԴՋԷԹԻԼ այսչափ առաւելեալ (Թ առելեալ), Ե *յայնչափ աւելեաց*, Ծ *անչափ աւելեաց*] *այնչափ յաւելեաց*, Ը յաւելեալ եւս
34 Ի *մարմնի իւրում*
35 Բ *տանճանս*
36 Հ > *եւ անճամբ իւրով… տանջանս մինչեւ*,
37 ԳԴՋԷԹԻԼ մինչ զի մեկնէր (ԴՋԷ մեկն) եւս] *մինչեւ արգելաւ*, Ը մեկնեալ եւս, Հ *եւ մեկնէր*,] *արգելաւ*
38 ԳԴՋԷԹԻԼ ի մրգոյ եւ ի ջրոյ, ԵՕ *ի մրգոյ եւ ջրոց*, Ը *ջրոյ*
39 Ը *այն էր*] *այս էր*

ի ջրոյ անգամ[1] *մկննեալ, եւ*[2] *ոչ ինչ յիւրաց ուրուք*[3] *պակաս*[4] *գտանէր, քանզի զաղաւթիւն*[5] *հանապազ*[6] *անխափան*[7] *կատարէր*[8] *զցայգ*[9] *եւ*[10] *զցերեկ, եւ զընթերցուածիւն*[11] *Գրոց Սրբոց ո՛չ կասեցուցանէր*[12]*, այլ ինքն առնէր*[13] *եւ խրատէր*[14] *զամենեսեան ի նոյն կարգ*[15]*: 14 ի*[16] *բազում*[17] *աւուր*[18] *եղբարց յոլով աշխատութիւն կրեալ*[19]*՝ նենգաւոր կեղծաւորութեամբ*[20]*, համբերութեամբ*[21] *տանէր քրիստոսական չափով*[22] *խոնարհեալ*[23]*, եւ ոչ*[24] *միայն ի աւուր*[25] *եղբարց, այլ*[26] *եւ*[27] *յարտաքնոց*[28]*՝ նշանաւորաց*[29] *եւ յանշանից*[30]*, քանզի զամենեսեան*[31] *սատանայ*[32] *վառէր ընդդէմ նորա, այլ նա*[33] *առաքինութեամբ*[34] *տանէր ամենայնի*[35]*՝ վասն յուսոյն իւրոյ զոր ունէր ի*[36] *Քրիստոս: 15 եւ*[37] *այնչափ*[38] *ճգնութեամբ*[39]*՝ հեզ էր*[1] *եւ լաւակամ*[2]*, եւ տեսակաւն*[3] *զուարթ*[4] *եւ առատամիտ*[5]*, եւ ընդրող*[6] *յոյժ, եւ*[7] *վայելուչ*[8] *հասակաւ մարմնոյն*[9]*, եւ*[10] *մխիթարական բանիւ առ տրտմեալսն*[11] *խորհրդով*[12]*, եւ*[13] *զաւրաւոր եւ առհարկու*[14] *առ հզաւրս*[15] *եւ*[16] *աղաւթասէրս*[17]*, զցայգն*[18] *եւ ընդ աւուն*[19] *ինն*[20] *կանոն*[21] *կատարէր:*

16 Եւ[22] *չնորհ եղեւ*[23] *նմա, քանզի փափագէր*[24] *մեծի պարգեւաց լուսոյ*[25] *նշանին*[26] *Քրիստոսի, զյոլով*[27] *աւուրս ձգեցան փափագ*[28] *նորա*[29]*, եւ աղաւթիւք խնդրէր*[30] *առնուլ յԱստուծոյ*[31]*: 17 Եւ ելեալ*[32] *ընդ աւուրսն*[33] *ընդ այնոսիկ Աչոտ*[34] *իշխանն*[35] *ի կողմանս*[36] *վրաց՝ վասն ապստամբելոյ*[37] *ոմանց*[38] *յելուզակաց*[39] *առ եզերբ*[40] *գետոյն*[41] *որ*[42] *կոչի Կուր, եւ*[43] *դարձեալ խաղաղութեամբ ընդ*

---

[1] ԵԾ > *եւ զարմանալի այս էր, թէ դիարդ ի ջրոյ անգամ*

[2] ԳԴՋԷԸԹԻԼ > ի ջրոյ անգամ մեկնեալ եւ

[3] Ծ *յուրուք*

[4] ԳԴՋԷԹԻԼ ուրուք իրաց նուազ *(Զ ~ գտանէր նուազ)*] *յիւրաց ուրուք պակաս, Ը նուազ*] *պակաս*

[5] ԹԾ *զաղաւթս*

[6] Ը *հանապազորդ*

[7] Բժ *անխաբան*

[8] ԳԴՋԷԻԼ հանապազորդ կարդալ անխափան ունէր, թ հանապազորդել կարգ, այլ անխափան ունէր] *հանապազ անխափան կատարէր*

[9] Բժ *զցայկ, ե զցայք, Ի զցայգս*

[10] Ի > *եւ*

[11] ԳԴՋԷԸԹԻԼ զընթերցասիրութիւն, ե *զընթերձուածիւն*

[12] ԵՋԸժԾ *պակասեցուցանէր, Է հասեցուցանէր*

[13] *Հ > անգամ: եւ զարմանալի... ինքն առնէր,* ԳԴՋԷԸԹԻԼ եւ առնէր իսկ] *ինքն առնէր*

[14] Ը *խրատէր յորդորելով*

[15] Ծ *կարգի*

[16] ԳԴՋԷԹԻՀ *եւ*] *ի*

[17] Հ *բազումք*

[18] ԳԴՋԷԹԼՀ *ի աուր*

[19] Հ > *յոլով առչաւտութիւն կրեալ,* ԳԴՋԷԸԼ *գտեալ*] *կրեալ,* Ի > *կրեալ*

[20] ԳԴՋԼԹԻԼՀ ընդգաւ կեղծաւորութեան *(ԴՋՀ կեղծաւորութեամբ)* + եւ պէսպէս խարդախութեան *(Լ* կախարդութեան*)*, Ը կեղծաւորութեան + եւ պէսպէս խարդախութեան

[21] Հ > *համբերութեամբ*

[22] Ը *չափովք*

[23] Ծ *տ նէր քրիստոսական չափ ու....նարհեալ (հիմքը եղծուած է եղել),* ԳԴՋԷԹԻ չափովքն *(Դ չափովք)* խորհիլ, Լ չափովք խորհիլ

[24] Ժ > *ոչ*

[25] Ծ *...ւէմ*] *ի աուր,* Ը > *ի աուր*

[26] Իս *յայլ*

[27] ԵԾ *եւ այլ եւ*

[28] Բժ *արտաքնոց,* ԳԴՋԷԹԻԼ յարտաքնոցն եւ ի, ԵԾ *արտաքնոցն եւ,* Ը յարտաքնոց ի

[29] Ծ *նշանաւոր...*

[30] Հ > *քրիստոսական չափով... յանշանից,* ԵԺԾ *աննշանից*

[31] Ծ *սաղմոսն*] *զմենեսեան*

[32] ԱԲժ *սատանա (*ԳԴԵՋԷԸԹԻԼԻԾ *սատանայ)*

[33] Բեժ *նայ,* Դ *ինքն*] *նա,* Թ > *նա*

[34] ԳԴՋԷԸԹԻԼ առաքինաբար

[35] Ի > *ամենայնի*

[36] Դ *էր առ*] *ունէր ի,* ԳԴՋԷԸԹԻԼՀ *առ*] *ի*

[37] Ծ > *եւ*

[38] ԲԾ *անչափ*

[39] ԳԴՋԷԸԹԻԼ յայնչափ ճգնութեանէն

[40] Ի, Լ *յեզերք*

[41] Բ *գետոյն,* ԳԴՋԷԸԹԻԼՀ գետոյն հզաւրի

[42] Թ > *որ*

[43] ԳԴՋԷԹԻԼՀ > եւ

նոյն[1] ճանապարհ[2] առ եգերբ[3] ծովուն[4], եւ[5] եկեալ բանակեցաւ[6] հանդէպ[7] կղզոյն[8], որ կոչի Բանակեաղ[9], ցանկայր[10] տեսանել զերանելին Մաշդոց[11], զոր[12] իրրեւ տեսին զիրեարս[13], բազում ուրախութիւն[14] եղեւ[15] երկոցունց[16], ապա[17] յոյժ սիրեցեալ[18] եւ մեծապէս[19] ընկալեալ զնա[20] բարեպաշտ[21] իշխանին[22] եւ[23] շնորհէր[24] երանելոյ[25] Հաւր Մաշդոցի[26] զլոյն մշանջենաւոր, զոր արժանեալ էր[27] նմա[28] արքային[29] Յունաց Վասլի[30]: 18 Եւ առեալ[31] զսուրբ խաչն[32], զոր էր[33] պնդեալ յոսկւմ[34] խաչի[35], զարդարեալ[36] զեղեկապան գործով[37], ընդելուցեալ[38] մարգարտով, եւ առեալ եդ ի վերայ աչաց[39] իւրոց, եւ համբուրէր[10] զնա[41]: 19 Եւ[42] երկրպագելով[43] իշխանն, ողջունելով

[1] Ի ~ ընդ այն խապաղութեամբ, ԳԴԶԻԸԹԻԼՀՊ այն] նոյն
[2] ԳԴԶԻԸԹԻԼՀՊ ճանապարհորդէր, Ի ճանապարհորդեալ
[3] Ե յեգերբ
[4] ԴԶԻԹԻԼՀ եզերբն ծովակին, ԳԲ ծովակին
[5] ԼՊ > եւ
[6] ԳԴԶԻԸԹԻԼՀՊ գումարեցաւ ի տեղոջ (ԴԻՀԼՀ տեղւոջ) միոջ, Ը գումարեցաւ ի տեղւոջն] բանակեցաւ, Ծ բնակեցաւ, Պ գումարեցաւ ի տե///
[7] ԽԾ հանդեալ
[8] Ծ կղզւոյն
[9] ԳԴԶԻԹԻԼՀ բանակատեղ
[10] ԳԴԶԻԹԻԼՀ հայցէր, Ը եւ հայցէր] ցանկայր
[11] ԵԹԻԾՀ մաշտոց, ԳԶԻԺԼ մաշթոց
[12] ԳԴԶԻԹԻԼՀ որ
[13] Ծ զիրեալս
[14] Ա ուրախութիւնս (ԲԳԴԵԶԻԸԹԺԻԼԽԾ ուրախութիւն)
[15] Է լինէր] եղեւ
[16] Լ ~ երկոցունցն եղեւ, ԳԶԻԸԹԻՀ երկոցունցն, Ե երկուցունց
[17] Խ ապայ
[18] ԳԴԶԸԹԻԼ սիրեալ, Է սիրեալ մեծարեաց
[19] Պ ///պէս
[20] Ե զնայ
[21] Պ բարէպաշտ
[22] ԳԴԶԻԸԹԻԼՀ իշխանն (ԶԻ + հայոց) աշոտ, որ եւ թագաւոր իսկ (Ի > իսկ, Հ եւս] իսկ) եղեւ յետոյ: ապա, Պ իշխանին աշոտոյ. եւ թագաւոր իսկ եղեւ յետոյ. ապա
[23] ԳԶԻԸԹԻԼՀՊ > եւ
[24] Պ շնորհել
[25] Բ շնորհել երանելոյ
[26] ԳԴԶԻԸԹԻԼՀՊ երանելի հարւն (ԶԻ հարւ) մաշտոցի (ԴԶԻՊ մաշդոցի, ԸԻԼ մաշթոցի), Ծ հօրն մաշտոցի, Բե մաշտոցի, ժ մաշթոցի
[27] Պ եր
[28] Ե նմայ
[29] Ծ արքային
[30] ԸՊ վասլին
[31] ԳԶԻԸԹԻԼՀՊ (Ը եւ) յոտն կացեալ եւ արտասուաւք հանդերձ (Պ > հանդերձ) առեալ յինքն] եւ առեալ
[32] Պ ~ զխաչն սուրբ
[33] Պ եր
[34] ԵԾ ոսկւմ, Ը յոսկւմ
[35] ԳԶԻԹԻԼՀ զոր պնդեալ էր ոսկով (ԼՀ ոսկւով) եւ] զոր էր պնդեալ յոսկւմ խաչի
[36] Պ զարդարեալ///
[37] Հ գեղեցիկ] գեղեցկազան գործով, ժխ գործովք
[38] Է ընդելուզեալ, Ի ընդելուզեցեալ, Ծ ընտելուզեալ
[39] Հ աչից
[40] ԳԴԶԻԸԹԻԼՀ համբուրեաց
[41] Հ > զնա
[42] Գ > եւ
[43] ԳԴԶԻԸ երկիր պագեալ, ԸԻԼՀ երկրպագեալ

զմիմեանս, եւ[1] բազում[2] ինչ[3] խաւսեցեալ ընդ[4] միմեանս[5], գնաց զճանապարհ[6] իւր, եւ նա[7] դարձաւ ի մենաստանն[8] իւր: 20 եւ[9] առ[10] ղչնորհս զայս մեծ, որ[11] բնակեալ էր[12] ի լերինս յայս[13] ամս ութսուսանն[14], որ են[15] անուամբ սուրբ[16] Առաքելոցն[17] եկեղեցիք[18] Գ.[19] (3): 21 Եւ իրրեւ այնմ[20] եւս[21] մեծի չնորհի[22] արժանաւորեցաւ[23], առաւել եւս յաւելեաց[24] յառաքինութիւն[25] իւր, զի զկնի երից[26] աւուրց[27] հազիւ ճաշակէր[28] զոգեպահ[29] հնդիկն[30], այլ հաց եւ գինի այն էր նորա[31], որ[32] ի[33] մարմնոյ եւ յարենէ[34] Տեառն վայելէր[35]:

22 Եւ յայսմ[36] ամի[37] յորում[38] կարգեցի[39] զսակաւաւոր[40] գրկունքս[41], էին[42] ամք կենաց

[1] Գ ԴԶԻԸԹ զաչն (Զ զաչն) նորա համբուրէր եւ զերեսն (Թ երեսն, Ի զերեսս, Լ զերեսսն) փառաւորս (Դ փառաւոր), եւ (ԷԹ > եւ) եւս, ԸՀ համբուրէր զաչ (Հ զաչն) նորա եւ զերեսսն փառաւոր, Հ համբուրէր Հ զաչն նորա] ողջունելով զմիմեանս, եւ
[2] Գ ԶԻԸԹԻԼ բազումս, Ը եւ բազում
[3] Գ ԴԶԻԸԹԻԼ > ինչ
[4] Գ ԴԶԻԸԹԻԼՊ առ] ընդ
[5] Գ ԴԶԻԻԼՊ միմեանս + զնաւատոց (Պ նաւատոյ) եւ գայլոց (Ի այլոց, Պ > այլոյ) բազում (Լ > բազում) իրաց: ապա հրաժարեցին (Պ > հրաժարեալ) ի միմեանց. եւ (ԴԶԻԻԼ > եւ) իշխանն, Ը միմեանս + վասն հաւատոյ եւ վասն բազում այլ ինչ իրաց, ապա հրաժարեցին ի միմեանց, իշխանն. Հ եւ խաւսէին ընդ միմեանս զնաւատոց, եւ ապա հրաժարեցան ի միմեանց, իշխանն] ողջունելով զմիմեանս... միմեանս
[6] Ը զճանապարհս, Թ ճանապարհ, Պ զճանապարս
[7] ԵԺ նայ, Ը սա
[8] Ի զմենաստան] ի մենաստան, ԳԴԶԵԼԾՀ մենաստան, Թ մետասան
[9] Պ > իւր: եւ
[10] Լ էառ, Պ առեալ
[11] Պ եւ] որ
[12] Դ է] էր, Պ > էր
[13] ԳԴԶԻԸԹԻԼՀՊ վանս (Զ վանսս) յայսմիկ (Թ այսմիկ, Պ յայսմ)] լերինս յայս
[14] ԳԴԶԻԸԹԻԼՀ մետասանս, ԸՊ .ժա., ժ .ըժ., Ծ ութուտասան
[15] ԳԴԶԻԸԹԻԼՀ է, Ը էր] են
[16] ԺԽԾ սրբոց
[17] Ը առաքելոյն
[18] Ժ եկեղեցիկ
[19] Ը երեք
[20] Ը այսմ, Պ այս
[21] ԳԴԶԻԸԹԻԼԾՀ > եւս
[22] ԳԴԻԸԹԻԼՀ շնորհացն, ԶԷՊ շնորհաց
[23] Պ արժանացաւ///
[24] ԳԴԶԻԸԹԻԼՀ առաւելեաց] առաւել եւս յաւելեաց
[25] ԸԻՀ յառաքինութիւնն, Թժ առաքինութիւն
[26] ԳԴԶԻԸԹԻԼՀ ի մէջ երկուց] զկնի երից
[27] Ե յաւուրց, Է > աւուրց
[28] ԵԾ ~ ճաշակէր հազիւ
[29] ԶՀ զոգեպահ, Է զհոգէպահ, ժ զոգեպահն
[30] ԵԾ զհոգէպահ (Ծ զհոգեպահ) կերակուրն հնդիկն, Ա հնդիկըն, ԳԴԶԻԸԹԼՀ ընդիկն, Խ հիդիկն, (Բժ հնդիկն)
[31] Խ նորայ
[32] ԳԴԶԻԸԹԼՀ որչափ] որ
[33] ԵԾ > ի
[34] Ծ արեան
[35] Ի > զոգէպահ հնդիկըն... վայելէր, ԳԴԶԻԸԹԼՀ ճաշակէր] վայելէր
[36] ԺԾ այսմ
[37] ԳԹ ամենայնի] ամի
[38] Բ որում, Ի որ յորում
[39] Պ կատարեցի] կարգեցի
[40] ԵԾ սակաւաւոր, ԻԼ զսակաւ որ
[41] Ծ գրքուկս
[42] ԳԴԶԻԸԹԻԼՀ գրումս (ԴԶԻԼ գրումն) էր] գրկունքս էին, Պ եւ] էին

նորա պակաս[1] *ինչ քան*[2] *գ.*[3] *(60), իսկ*[4] *որ մեկնեալ*[5] *էր*[6] *ի կերակրոց*[7] *եւ ի բոլոր*[8] *հեշտութեանց աշխարհիս*[9] *Լ.Գ. (33) ամ*[10]*, եւ չինութեան*[11] *տեղեացն*[12] *ամք Իբ.*[13] *(22):* **23** *Քրիստոս*[14] *յոյն*[15] *պատերազմողաց*[16] *գաւրութեամբ*[17] *ի*[18] *վերայ ճշմարիտ*[19] *հաւատոյ, որոյ*[20] *առաւել եւս տացէ ուժ*[21] *հաստատութեան սովին*[22] *բարի առաջարկութեամբ կատարել*[23] *եւ*[24] *զորոշեալս զամս*[25] *կենաց իւրոց, մինչեւ*[26] *ըմբռնեսցէ զպատրաստեալ արքայութիւնն*[27]*:*

24 *Այս են*[28] *բանք վարուց նորա*[29] *ճշմարիտ*[30]*, զոր*[31] *կարճառաւտ*[32] *եւ Հարեւանցի ասացի*[33]*, զյոլովս զգարմանալիս*[34] *թողեալ, զի մի՛ կարի*[35] *անհաւատալի*[36] *թուեսցի ձեզ*[37]*:* **25** *Այլ զուք*[38]

---

[1] ԳԴՋԷԹԻԼՀ սակաւ] *պակաս*
[2] Ի *ինչքան*
[3] ԳԴՋԷԹԻԼՀ զվաթսուն (Հ գ.կ.) ամ, Ը զվաթսուն] *գ.կ.*
[4] ԵԺ > *իսկ*
[5] Է *մեկնեալն*
[6] *Պ եր*
[7] Ը *մրգոց*] *կերակրոց*
[8] ԳԴՋԷԹՀ բոլոր իսկ, Ի բոլոր իսկ ի
[9] ԳԴՋԷԸԹԻԼՀՊ մարմնոյ] *աշխարհիս*
[10] ԳԴՋԷԹԻԼՀ ամք, Պ > *ամ*
[11] ԳԹԻՀ իշխանութեան, ԴՋԷԼ ի շինութեան] *շինութեան*
[12] Ե *տեղացն, Պ տեղոյն*
[13] ԳԴՋԷԹԻԼՀ տեղոջս .իբ. ամք, Ը տեղւոյս .իբ. ամ, Պ .ի.] .իբ.
[14] ԴՋԷ > քրիստոս *(ՋԷ՝ տեղը բաց՝ կարմրագրելու համար)*, Պ *քրիստոս աստուած*
[15] Պ *յոյս*
[16] ԴՋԷԹԻԼՀ յոյս պատերազմելոց, Գ պատերազմելոց
[17] ԳԴՋԷԸԹԻՊ զաւրութեամբ նորա, Լ զաւրութիւն նորա, Հ զաւրութեան նորա
[18] Պ > *ի*
[19] Պ *ճշմարիտ///*
[20] ԳԴՋԷԸԹԻԼՀ հաւատացելոց *(Ը հաւատոց)* իրոց] *հաւատոյ, որոյ,* Ե *որս*
[21] ԳԴՋՀ ոյժ, ԷԹԺԻԼ յոյժ
[22] ԸՀ *սովիմբ*
[23] Ի *առաջարկութեան կատարեալ,* Լ *առաջարկութեան կատարել*
[24] Ե > *եւ*
[25] Է կատարեալ եւ որոշեալ ամս, ԳԴՋԸԹԻԼՀ զորոշեալ ամս, Ծ *զորոշեալ ամս*, Բեժիս *ամս*
[26] Ը *միչա եւ*] *մինչեւ*
[27] ԳԴՋԷԹԻԼՀ ըմբռնեաց *(*Ի ըմպռնեաց*)* զպատրաստեալս *(*Լ զպատրաստեալն*)* յարքայութիւն, ԵԺիսԾ *արքայութիւն*
[28] ԳԴՋԷԹԻԼՀ > են
[29] Իս *նորայ*
[30] ԳԴՋԷԹԻԼ > ճշմարիտ, Ը ճշմարտի
[31] Ծ *զոր*
[32] Ժ *կարճաբաւա*
[33] Զ *ասացի* + *ճշմարիտ, երիցս յոլով թողեալ/// (չշարունակուած.* Զ > այստեղից ցվերջ*)*
[34] Բժիս *զյոլով եւ*
[35] ԵԾ *զյոլովս եւ զարմանալիս,* Ը *ի զարմանալեացն,* Ժ *զարմանալիս*
[36] Ծ *կար*
[37] Ը *անհաւատութիւն*
[38] ԳԴԷԹԻԼՀ ճշմարիտ, երիցս (Հ յերիցս) յոլով եւ զարմանալի *(*Է > եւ զարմանալի*)* թողեալ, զի մի՛ կարի անհաւատալի թվեսցի *(*ԴԷԻ թըւեսցի, Լ թուեսցի*)* ձեզ, եւ զոր ցուցիդ *(*Ի ցուցիցդ*)*, ճշմարիտ է, զի սրտովք *(*ԴԷ իմովք, Ի սրովք, Լ որովք, Հ զոր] սրտովք*)* աչաւք իսկ տեսի եւ ի միտս առի զիրս, ոչ եթէ համբաւաւք *(*Ի համբաւոջք, Է + իմացեալ, Հ համբաւոյ ոք*)* տեղեկացեալ *(*Ի տեղեկացեալք*)*] *զյոլովս զզարմանալիս թողեալ… թուեսցի ձեզ,* Ը ձեզ + արդ զոր ցուցիդ ձեզ, ճշմարիտ է զոր աչաւք իմովք իսկ տեսի եւ ի միտս իմ առի զիրսն, ոչ եթէ համբաւաւք տեղեկացեալ
[39] Լ > *զուք*

նոյնգունակ[1] *իմացարուք եւ զայլ եւս բազմազան*[2] *գործս*[3] *առաքինութիւն*[4] *նորա, եւ նախանձաւորք*[5] *սմին*[6] *եղերուք, եւ*[7] *ազաւթք սրբոյս այսորիկ*[8] *յարակայ*[9] *մնացցէ*[10] *ի մեզ եւ ի ձեզ*[11]*, եւ սուրբ*[12] *առաքելոցն*[13] *դասքն*[14] *իւրեանց ամենայն բարի*[15] *յարեսէր*[16] *ընդանեբար*[17] *խնամաւքն*[18] *հաստատուն պահեսցեն*[19] *զուխտս զայս, զոր*[20] *յանուն*[21] *իւրեանց*[22] *չինեալ է*[23] *ի ձեռն երանելոյն*[24] *Մաշդոցի*[25]*, եւ*[26] *ձեռնկալու*[27] *լիցի*[28] *ձեզ*[29] *յամենայն*[30] *վտանգաւոր աղետից*[31]*, եւ*[32] *ի*[33] *բազմահնար*[34] *մեքենայից*[35] *սատանայի*[36]*. զի կատարեալք ի կամս Աստուծոյ, միաբան հասցուք ի նպատակ վերին*[37] *կոչման*[38] *յարքայութեանն*[39] *Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ, գթութեամբ*[40] *Տեառն*[41] *մերոյ եւ փրկչին Յիսուսի, որով եւ ընդ որում Հաւր, միանգամայն եւ Հոգւոյն*[42] *Սրբոյ վայել է փառք, իշխանութիւն եւ*

---

[1] ԳԴԷԸ սոյնգունակի, Ը գսոյնգունակ, ԹԻԼ սոյնգունակ
[2] Գ *բազման*
[3] ԳԴԷԹԻԼՀ > գործս
[4] Ժ *առաքինութեան*
[5] ԲԸԺԻսԾ *նախանձաւոր*
[6] Ը *նմին*
[7] ԳԴԷԹԻԼՀ > եւ
[8] ԵԾ *սրբոցս այսոցիկ,* Իս *սրբոցս այսորիկ*
[9] Բեժ *յարակա,* ԻԼ *սակաւ,* ԸԹՀ > *յարակայ*
[10] ԳԹՀ մնասցէ սակաւ, ԴԷ մակամնասցէ] *յարակայ մնասցէ*
[11] Դ ~ ի ձեզ եւ ի մեզ, Ը առ ձեզ եւ ի մեզ] *ի մեզ եւ ի ձեզ*
[12] Ը *սրբոց,* Ի > *սուրբ*
[13] ԳԹ *առաքելոց*
[14] ԷԻ *դասք*
[15] ԳԷԹԻԼՀ յամենաբարի եւ, Դ եւ յամենաբարի եւ, Ը ամենաբարի եւ
[16] Թ *յարաեէր*
[17] ԳԴԷԹԻԼՀ ընդանական, ԵԾ *ընանեբար,* Ը ընդելական, Իս *ընդանէբար*
[18] ԳԴԹԼՀ խնամովքն, Ի խնովքն
[19] ԱԲԵՋԸԺԻսԾ *պահեսցէ (*ԳԴԷԹԻԼ *պահեսցեն)*
[20] ԳԴԷԸԹԻԼՀ որ
[21] ԺԾ *անուն*
[22] Ծ *իւրոց*
[23] ԳԴԷԹԻԼՀ կանգնեալ են, Ը կանգնեալ է] *չինեալ է*
[24] ԳԴԷԹԻԼՀ սուրբ հաւրս *(*ԷԹ հաւրն*)*] *երանելոյն,* Ը > *երանելոյն*
[25] ԳԸԹԼ մաշթոցի, ԵԹԾՀ *մաշտոցի*
[26] Ը > *եւ*
[27] ԷԻ *ձեռընկալու*
[28] ԳԴԷԸԹԼ լիցին, Հ եղեւ
[29] ԳԴԷԸԹԻԼՀ > *ձեզ*
[30] Ժ *ամենայն*
[31] Ծ *լիցս…..աղէտից*] *լիցի… աղետից,* ԳԴԷԹԻԼՀ ամենայն *(*Թ յամենայն*)* վտանգաւոր *(*ԷԻԼՀ վտանգաւոր*)* աղետիցն *(*Է աղէտից, Դ աղետից*)*
[32] Ը > *եւ*
[33] ԳԴԵԷԹԻԼՀ > ի
[34] Ծ *…..ազմահնար*] *եւ ի բազմահնար*
[35] Հ *մեքենայիցն*
[36] ԳԴԷԹԻԼՀ բանսարկուին, Հ բանսարկուին] *սատանայի,* Ը սատանայի եւ բանսարկուին, Ծ *սատանայից*
[37] Թ *վերինն*
[38] ԲԳԴԷԸԹԺԻԼՀ կոչմանն
[39] ԳԴԷԸԹԼՀ յարքայութիւնն, ԵԺիս *յարքայութեան,* Ծ *յարքայութիւն*
[40] Ա. > *քրիստոսի աստուծոյ մերոյ, գթութեամբ,* ԲԳԴԷԸԹԺԻԼՀ > *գթութեամբ*
[41] Բիս *տեառնն*
[42] Բ *հոգւոյն,* Ժ *հոգոյդ*

պատիւ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից[1]:

[Գ. ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ]
Կ - Ձեռ. 2680. 581բ-2բ

ՅԱՂԱԳԱՒ ՎԱՐՈՒՑ ԵՐԱՆԵԼԻՈՅ ՏԵԱՌՆ ՄԱՇԴՈՑԻ

1 Ո՛վ առաւածասէր Հարք եւ եղբարք, սիրով ամենասուրբ Հոգւոյն, փափագմամբ ցանկացաւղք մաքուր վարուց երիցս երանելի խարազն ճգնաւորի տեառն Մաշտոցի՝ առնն Աստուծոյ, զորոյ զապրնաւականութիւնն վարուց նորա լուսաւորութեանն ի տղայական հասակէ մինչեւ ցայժմ, զոր ճգնէր, եա՝ Աստիանոս աշակերտ նորին, ոչ կարացի բովանդակ ընդ գրով արկանել, այլ համառաւտ բանիւ զեկուցից ձեզ, զի ուսեալք ի սակաւուց՝ նախանձաւոր լիցուք շաւղաց հետոց սուրբ վարուց նորա:

2 Սա էր ի տոհմէ քահանայական, ի գեղջէ Եղիվարդայ, ժառանգակցաց մենաստանին, որ անուամբ սրբոյն Թէոդորոսի էր: 3 Լինէր հայրն նորա ի սխա մանկութեան գնացեալ բնակեցաւ պանդխտութեամբ ի գաւառին Սողից: 4 Անդ կեցեալ եւ ամուսնացեալ, ծնաւ զգեղեցիկ աղաւնին Քրիստոսի, զորոյ սկիզբն արարեալ եմ առ ի պատմել: 5 Ապա ուսուցանելով վարժէր զորդիս իւր ի յուսումն աստուածային Սուրբ Գրոց, քանզի եւ ինքն քահանայ էր: 6 Իսկ ի վախճանել հաւրն՝ գնաց յարեցաւ մանուկն Մաշտոց ի կրաւնաւորս, եւ յաջողեալ նմա ի ձեռն կրաւնա|582ա|զգեցիկ առն, որոյ անուն ճանաչէր Թէոդորոս, վարժեցաւ եւ հրմուտ եղեւ Գրոց Սրբոց եւ նոցին աստուածազգեաց գաւրութեանցն՝ ի կրաւնատանին որ կոչի Մաքենոց, ի գաւառին Գեղամայ, եւ ընկալեալ գաստիճան քահանայութեան: 7 Մանուկ ուշիմ էր եւ սիրելի մեծամեծաց եւ ռամկաց, ուստի ի չնորհատուր ազգմանէ Սուրբ Հոգւոյն ել անպրէն ընդ կրունկն՝ գաւ ի յերկրէ ի յերկինս, այսինքն՝ գաւելորգս պիտոյից մարմնոյ, եւ ստացաւ վարս անսուաղականս, պարկեշտս, ընդակերս եւ ճշմարտասէրս: 8 Ի մանկական հասակէն վարժեցաւ ի պահս, յաղաւթս, ի տքնութիւնս[1] եւ յայլ բազմատեսակ առաքինութիւնս, ընդ յոլովս անցանելով տեւողութեամբ, եւ զբազումս չահեալ ի Քրիստոս: 9 Ապա եկն բնակեցաւ ի կղզոջն Գեղամայ, խորհեցաւ միայնանալ ի տեղւոջն՝ նովին վարուք, եւ թողեալ զաւ ի բնակութենէ մարդկան զսիրողն ի պատուի, եւ յանարգանս բազմաց չողացուցանէր զինքեանս եւ զանսակ ինչ առաքինութեան, զոր թէ ունիցի հասեալ վարատական ի ձորս եւ ի փապարս[2] կորստեան, այլ նա ոչ այնպէս, այլ գնացեալ բնակեցաւ յապա լերինն յայս կղզոջ: 10 Շինեաց վանս եւ ժողովեաց բազում եղբարս կարգաւ կրաւնից, եւ զարդարեաց բազմախառն պատուիրանաւք եւ վայելչական սպասիւք: 11 Եւ անձամբ իւրով աւր [ը]ստ աւրէ յաւելոյր ի գործս մշակութեան եւ առաքինութեան: 12 Եւ այնչափ յաւելաւ ի մարմնոյ իւրոյ տանջանս, մինչ արգելաւ ի մրգոց եւ ի ջրոյ անգամ. եւ զարմանալի այս էր, թէ ջիա՛րդ ի ջրոյ անգամ մեկնեալ, եւ ոչ ինչ յիրաց ուրուք պակաս գտանիւր: 13 Քանզի զաղաւթն հանապազ անխափան կատարէր՝ զցայգ եւ զցերեկ, եւ զընթերցուածիւն Գրոց Սրբոց ո՛չ կասեցուցանէր, այլ ինքն առնէր զմաքուր գործս առաքինութեան եւ խրատէր զամենեսեան ի նոյն կարգ կանխել, եւ կալ եւ մնալ:

14 Իսկ ի բազում սուտ եղբարց յոլով աչխատութիւն կրեալ, որք էին նենգաւոր կեղծաւորութեամբ, եւ նա համբերութեամբ տանէր, քրիստոսական չափով խոնարհեալ: 15 Եւ ոչ միայն ի սուտ եղբարց, այլ եւ յարտաքնոց՝ [ի] նչանաւորաց եւ յաննչանից, քան-

---

[1] ԳԴԹԻԼՀ քրիստոսի աստուծոյ մերոյ, զի նորա են փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ եւ միշտ եւ *(Թ > եւ)* յաւիտեանս յաւիտենից ամէն *(ԻԼՀ > յաւիտենից ամէն)*: Ը քրիստոսի աստուծոյ մերոյ, զի նորա են փառք եւ պատիւ եւ զաւրութիւն յաւիտեանս յաւիտենից ամէն] *տեառն մերոյ... յաւիտեանս յաւիտենից, Բ եւ միշ՛՛, ԵԾ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից (Ծ յաւիտենի) ամէն, Ժ եւ միշտ եւ յաւիտե՛՛, Ի եւ միշտ եւ յաւիտենից յաւիտեանս ամէն, ԱՔԺ > միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից*

[1] Յիշ-ք. էջ 93 «Ջ-ում՝ *իմ քնութիւնս*». սխալ է կարդացել՝ *ր* գիրը երկաթագիր է՝ բոլոր գրի *ի* նմանուող գծագրութեամբ. Տ նիշով յաջորդող երկու ընթերցումն այս տպագրի վրէպներն են

[2] ձեռ.-ում՝ *պապարս*

զի զամենեսեան սատանայ վառէր ընդդէմ նորա, այլ նա առաքինութեամբ տանէր ամենայնի՝ վասն յուսոյն իւրոյ զոր ունէր առ Քրիստոս: 16 *Եւ այնպէս ճգնութեամբ հեզ էր եւ լաւակամ, եւ տեսակաւն զուարթ եւ առատասիրտ, եւ ընտրող յոյժ, եւ վայելուչ հասակաւ մարմնոյն, եւ մխիթարական բանիւ առ որոմեալսն խաւսէր խորհրդով, եւ զաւրաւոր եւ ահարկու էր առ հզաւրս:* 17 *Այլ եւ էր միշտ աղաւթասէր, զցայգն եւ ընդ տիւն ինն կանոնս կատարէր, հանդերձ յորդաբուխս արտասուաւք:* 18 *Եւ շնորհ եղեւ նմա, քանզի փափագէր մեծի պարգեւաց լուսոյ նշանին Քրիստոսի, զյոլով աւուրս ձգեցան փափագ նորա, եւ աղաւթիւք խնդրէր առնուլ յԱստուծոյ:* 19 *Եւ եկեալ ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ Աչոա իշխանն Հայոց ի կողմանս Վրաց,* |282բ| *առ եզերբ գետոյն որ կոչի Կուր:* 20 *Եւ զարձեալ խաղաղութեամբ ընդ նոյն ճանապարհ՝ առ եզերբ ծովուն, եւ եկեալ բանակեցաւ հանդէպ կղզոյն, ցանկայր տեսանել զերանելին Մաշտոց. զոր իբրեւ տեսին զիրեարս, բազում եղեւ ուրախութիւն երկոցունցն:* 21 *Ապա յոյժ սիրեցեալ եւ մեծապէս ընկալեալ զնա բարեպաշտ իշխանին, եւ շնորհէր երանելւոյ հաւր Մաշտոցի զլոյսն մչանջննաւոր, զոր արձակեալ էր նմա արքային Յունաց Վասիլ:* 22 *Եւ առեալ զաստուածընկալ սուրբ խաչն, զոր էր պնդեալ յոսկւոմ խաչի, զարդարեալ զեղեցկագան գունովք, ընդելուզեալ մարգարտով, եւ առեալ եդ ի վերայ աչաց իւրոց, եւ համբուրէր զնա. եւ երկրպագելով իշխանն մեծի հայրապետին, ողջունեալ զմիմեանս*[1]*, գնաց զճանապարհ իւր, եւ նա զարձաւ մեծաւ ուրախութեամբ ի մենաստանն*[2] *իւր սուրբ:* 23 *Եւ առ զշնորհս զայս մեծ, որ բնակեալ էր ի լերինս յայս ամս ութսուսան, որք են անուամբ սրբոց առաքելոցն եկեղեցիք երեք:* 24 *Եւ իբրեւ այնմ եւս մեծի շնորհի արժանաւորեցաւ, առաւել եւս յաւելեաց յառաքինութիւն իւր. զի զկնի երից աւուրց հազիւ ճաշակէր զոգեպահ հնդիկն, այլ հաց եւ գինի այն էր նորա, որ ի մարմնոյ եւ յարենէ Տեառն վայելէր:* 25 *Եւ յայսմ ամի էին ամք կենաց նորա պակաս ինչ քան զվաթսուն*[3]*, իսկ որ մեկնեալ էր ի կերակրոց եւ ի բոլոր հեշտութեանց աշխարհիս՝ Լ Գ. (33) ամ, եւ չինութեան տեղացն՝ ամք քսան եւ երկու:*

26 *Այս են ճշմարտիւ կեանք նորա, եւ քաղաքավարութիւն՝ ամենամաքուր խարազն ճգնութեանց երից սրանեալ սուրբ հաւրն մերոյ տեառն Մաշտոցի, զոր կարճառաւտ եւ հարեւանցի ասացեալ գրեցի, զյոլովս եւ զզարմանալիս թողեալ, զի մի՛ անհաւատալի թուեսցի ձեզ:* 27 *Այլ զուք նոյնգունակ իմացարուք եւ զայլ եւս բազմազան գործս առաքինութեանց նորա, եւ նախանձաւոր ամին եղերուք, եւ հաճոյական ազաւթք սրբոյս այսորիկ յարակա մնասցէ ի ձեզ:* 28 *Եւ սուրբ առաքելոցն զասք իւրեանց բարեսէր եւ ընդանեբար խնամաքն հաստատուն պահեսցէ զուխտս զայս սուրբ, զոր յանուն իւրեանց շինեալ է ի ձեռն երանելւոյ տեառն Մաշտոցի:* 29 *Եւ ձեռնկալու լիցի ձեզ սուրբս Աստուծոյ՝ առ ի փրկել զձեզ չնորհաքն Յիսուսի՝ յամենայն վտանգաւոր աղէտից եւ ի բազմահընար մեքենայից սատանայի, զի կատարեալք ի կամս Աստուծոյ, միաբան հաստուք ի նպատակ վերին կոչման՝ յարքայութեանն Քրիստոսի Յիսուսի Տեառն եւ Աստուծոյ, որով եւ ընդ որում Հաւր, միանգամայն եւ Սուրբ Հոգւոյն վայել է փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեան յաւիտենից:*

---

[1] *Տ ի միմեանս*
[2] *Տ մենաստան*
[3] *ձ-ում՝ զվացսուն*

47- Գ. Տէր-Վարդանեան, Մայր Մաշտոց

ՑԱՆԿԵՐ

ԱՂՕԹՔՆԵՐԻ ԵՒ ՔԱՐՈԶՆԵՐԻ ՍԿՍՈՒԱԾՔՆԵՐԻ ԱՅԲԲԵՆԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

Ամէն միաւորի վերջում դրուած է կանոնի համարը, թեք գիծ, աղօթքի կամ քարոզի համարը. ասենք՝ ԻԵ/ՃԹ. նշանակում է ԻԵ. կանոնի մէջ՝ ՃԹ. աղօթքը։

Աիա հրաժարեցի յաշխարհէս եւ յամենայն կենցաղավարութեանց սորա եւ ապաւինիմ ի քեզ Քրիստոս, ուխտեմ եւ միաւորիմ ընդ քեզ - ԻԵ/ճԹ.

Աիա, որդեակ, դու քո կամաւոր յաւժարութեամբդ եկիր յաստուածահաճոյ կոչումս յայս եւ ի կատարեալ ի ժամ խոստմանս այսորիկ իրաւագործել քեզ - ԻԵ/ճԺԲ.

Աղաչեմք զքեզ, բարերար եւ բազումողորմ Աստուա՛ծ, ամենայն սրտիւք մերովք, խոնարհեա՛ յաղաչանս մեր եւ ընկալ զխնդրուածս սրտից մերոց - Բ/Ը.

Աղաչեմք զքեզ, միածի՛ն Որդի Աստուծոյ, ի գթութիւն Հաւր եւ ի գթութիւն Հոգւոյտ սրբոյ, արա՛ արժանի զնշան սուրբ խաչիս աւրհնութեան քում - ԺԱ/ԼՋ.

Աղաչեմ զքեզ, միածին Որդի Աստուծոյ, Յիսուս Քրիստոս եւ Բան Հաւր, Տէր Աստուած մեր, որ զամբարտաւանութիւնս կտրեցեր եւ խափանեցեր զհակառակութիւն - ԻԵ/ճ.

Աղաչեմք զքեզ, Տէ՛ր, յահաւոր քո գալստեանդ, ի գոչել աստուածային փողոյն, արա՛ զսա արժանի նորոգման - ԽԷ/ճԿէ.

Աղաչեսցուք զմարդասէր Աստուած, որ ետ յոյս եւ ապաւէն ծառայից իւրոց զյաղթող սուրբ զխաչս, որ է զէն անպարտելի ընդդէմ ներգործութեան թշնամւոյն - ԼԸ/ճԽէ.

Ամենազա՛ւր Տէր, որ իշխանդ ես կենաց եւ մահու, մարդասիրապես խոնարհեցար ի մահկանացու բնութիւնս, մինչեւ ի գերեզման իջանելով - ԻԸ/ճԻԵ.

Ամենակա՛լ Աստուած, եւ փառաւորեալ ի վերնոց կարգապետութեանց եւ ի ստորնայնոց երկրպագեալ Բանդ Աստուած, որ ընդ Հաւր եւ Սուրբ Հոգւոյն - ԺԲ/Խ.

Ամենակալ Տէ՛ր Աստուած մեր, որ բարերարութեամբ քո զաշխարհս արարեր եւ ստեղծեր զմարդն ի հողոյ եւ եդիր զնա ի կեանս - ԻԲ/Զ.

Ամենակա՛լ Տէր, որ ընկալար զխունկն ի ձեռացն Ահարովնի եւ որդոց նորա, եւ ոչ հաճեցար ընդ հուրն աւտար եւ ընդ խունկս աւտարոտիս - ԼԵ/ճԽԳ.

Այս աւուն մկրտի յանուն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, գնեալ արեամբն Քրիստոսի ի ծառայութենէ ապականութեան - ԺԸ/ճՁ.

Անգեալ եմք առաջի քո, բարերար եւ բազումողորմ Աստուա՛ծ, աղաչեմք ամենայն սրտիւք մերովք եւ խնդրեմք զգթութիւն եւ զողորմութիւն ի քեն - ԻՁ/ճԺԹ.

Աստուա՛ծ ամենայնի եւ Տէ՛ր զաւրաց եւ կարգաւորի՛չ եղելոց, ընդունո՛ղ փառատրութեան, որք ճշմարտութեամբ աւրհնեն զքեզ - ԽԳ/ճՃԳ.

Աստուա՛ծ բազումողորմ, որ գթածդ ես եւ ողորմած, երկայնամի՛տ եւ քաղցր, որ գոջանաս ի վերայ չարեաց մարդկան, եւ խոնարհիս յաղաչանս եւ յերկրպագութիւնս ծառայից քոց - ԼԱ/ՃԼԲ.

Աստուա՛ծ բարերար եւ բազմողորմ, ողորմեայ ծառայիս քո այս անուան ի քեզ ապաւինելոյս, հաստատեա զսա յողջախութեան, եւ սրբութեամբ եւ արդարութեամբ գնալ - ԻԳ/ՂԸ.

Աստուա՛ծ բարերար եւ բազումողորմ, ողորմեա ծառայիս քո ի քեզ ապաւինելոյս, եւ մի թողացուսցես զսատանայ մարտնչել ընդ սմա ցանկութեամբ - ԻԵ/ՃԸ.

Աստուա՛ծ բարերար եւ բազումողորմ, ողորմեա ծառայիս այսորիկ ի քեզ ապաւինելոյս, հաստատեա զսա ամենակարող աջովդ քո սրբով եւ տուր իմաստութիւն - ԼԱ/ՃԼՋ.

Աստուա՛ծ բարերար եւ ողորմութեանց պարգեւի՛չ, ընկալ զդարձ մեղուցեալ ծառայիցս քոց, որ ուղեւորեցաւ զհետ աւետաւոր կոչմանդ - ԼԱ/ՃԼԱ.

Աստուա՛ծ բարձրեալ, գովեալ եւ փառաւորեալ, ահաւոր, ահեղ, անքննին եւ անհաս յամենայն արարածոց, որ ի վերդ ես քան զերկինս, անտեսանելիդ ի սրովբեից - ԼԱ/ՃԼԵ.

Աստուա՛ծ զաւրութեանց եւ Տէր ողորմութեանց, հայեաց ի ծառայս քո, որ կայ առաջի աստուածութեանդ քո եւ առաջի սրբոյ սեղանոյ քո - ԼԱ/ՃԼԷ.

Աստուա՛ծ կենդանի եւ ամենայն կենդանեաց կերակրի՛չ, որ տաս կերակուր ամենայն մսեղեաց, որ սահմանեցեր սրբոց առաքելոցն - ԻԷ/ՃԻԲ.

Աստուա՛ծ կենդանի, որ արարեր զերկինս եւ զերկիր եւ զամենայն որ ի նոսա, եւ սուրբ ձեռաւք քո ստեղծեր զմարդն առաջին - Ի/ՅԲ.

Աստուա՛ծ կենդանի, որ էիդ եւ եսդ եւ էդ Աստուած, որ ոչ մի իւիք սկիզբն ունելով նախ իշխանութեամբ ամենայնի գոլով սկիզբն եղելոյս - ԻԹ/ՃԼ.

Աստուած հոգւոց եւ ամենայն մարմնոց, որ զմահ խափանեցեր եւ զսատանա կոխեցեր, եւ աշխարհի կեանս պարգեւեցեր, հանգոյ զհոգիս ծառայիս քո - ԻԲ/ՅԹ.

Աստուա՛ծ հոգւոց եւ ստեղծի՛չ մարմնոց, Տէր ես կենդանեաց եւ յարութիւն մեռելոց, տուիչ ես բարութեանց եւ մխիթարիչ ամենայն վշտացելոց - ԻԲ/ՋԴ.

Աստուա՛ծ ճշմարտութեան եւ Տէր ողորմութեան, հայեաց ի պատրաստ բնակութենէ քումմէ ի պաղատանս ժողովրդեան քո, զոր մատուցանեմք հաւատով վասն ծառայիս - ԽԷ/ճՋՋ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

Աստուա՛ծ մարդասէր, փրկի՛չ մեր, կարդամք առ քեզ զմեծ եւ զամենազաւր անունդ քո, աղաչանաւք սուրբ Աստուածածնիդ եւ ամենայն սրբոց քոց - ԽԷ/ճՅԵ., նաեւ Յաւ. Բ.

Աստուա՛ծ մարդասէր, որ միայնդ ես բարերար եւ յամենայնի կարող, որ միայն արարեր զամենայն խնամով քո՝ զերկինս եւ զերկիր - Ի/Յ.

Աստուա՛ծ յաւիտենական եւ արարի՛չ ամենայնի, զքեզ աղաչեմք եւ խնդրեմք ի քեն, որ գթութեամբ քո խնամես զարարածս քո, ընգալ, մարդասէ՛ր Տէր - ԺԹ/ԿԵ.

Աստուա՛ծ յաւիտենական եւ Տէ՛ր եւ արարի՛չ ամենայնի, զքեզ աղաչեմք եւ ի քէն խնդրեմք, որ գթութեամբդ քո խնամես զամենայն արարածս - ԺԹ/ԿԳ.

Աստուա՛ծ յաւիտենական, անսկիզբն, անեղ, անիմանալի եւ անհասանելի խորհուրդ, Հա՛յր բարեխնամող, ծնո՛ղ միածնի Որդւոյ - ԻԲ/ՅԷ.

Աստուա՛ծ յաւիտենական, անսկիզբն, անեղ, անիմանալի, անհասանելի խորհուրդ, Հա՛յր բարեխնամող, ծնո՛ղ միածնի Որդւոյ, եւ արտաքս առաքող ի Հոգւոյդ Սրբոյ - ԽԷ/ճՅԱ., նաեւ Յաւ. Բ.

Աստուա՛ծ յաւիտենական, որ զանազգս եւ զբացորոշեալս ի զուգակցի միասին միաւորութեամբ անկաքտելի, որ աւրհնեցեր զԻսահակ եւ զՌեբեկա - ԺԹ/ԿԴ.

Աստուա՛ծ, որ զմարդոյ բնութիւնս փոփոխական եւ տկար գիտես, եւ զառ ի մտածութենէ մերմէ խորհուրդս ճշմարտապես ճանաչես - ԽԱ/ճԾԱ.

Աստուա՛ծ, որ մեծդ ես եւ մշտնջենաւոր եւ ամենայն գաղտնեաց գիտող, որ սուրբդ ես եւ ի սուրբս հանգուցեալ - ԺԸ/ԾԸ.

Աստուածային եւ երկնաւոր շնորհն, որ միշտ եւ հանապազ լնու զպետս սրբոյ սպասաւորութեան կաթողիկէ եկեղեցոյս, կոչեն զայս անուն ի դպրութենէ ի սարկաւագութիւն - ԽԴ/ճԾԴ.

Աստուածային եւ երկնաւոր շնո՛րհք, որ միշտ լնուս զպետս սպասաւորութեան սրբոյ առաքելական եկեղեցոյ, կոչեն զայս անուն ի սարկաւագութենէ ի քահանայութիւն - ԽԵ/ճԾԵ.

Արարչագործ Աստուա՛ծ, որ ի ձեռն աստուածային խորհրդոյ քո զառաջաստեղծ մարդոյն զկերպարանսն կերպարանակից եւ նմանակից քեզ արարեր - ԽԵ/ճՋԲ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

Արդ, խնդրեմք ի քէն, թագաւո՛ր թագաւորաց եւ Տէր տէրանց, յորժամ գաս փառաւք եւ երեւիս մեծութեամբ քով, գունդք հրեշտակաց եւ զաւրութիւնքն առաջի քո ընթանան - ԻԲ/ՋԵ.

Արդ, յառաջ ընտրեալ միոյն, խափանեսցին ամենայն կողմնաւոր կամք առ յառաջ ունողսն, ամենիքին որ զկնի այսմ տպաւորեսցին առաքելոյ հրամայողի (Բարսղի Կեսարացւոյ) - ԻՋ/ճԻԱ.

Աւգնական եւ յոյս մեր Քրիստո՛ս Աստուած, որ ի ներքոյ ամպածածուկ զաւրութեանդ քո պահպանես զամենեսեան, որք ապաւինին ի քեզ - ԻԵ/ճԵ.

Աւրհնեալ ամենաբաւ գթութիւն մարդասիրութեանն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ, որ արժանաւորեաց զմեզ խաղաղութեամբ հասանել ի փառաւորութիւն (աւրհնէ քահանայն զժողովուրդն ըստ խորհրդեան) - ԼԲ/ճԽ.

Աւրհնեալ ես, ամենակա՛լ Աստուած, որ արարեր զամենայն արարածս քո՝ զերկնաւորս եւ զերկրաւորս, կենդանական բանիւդ քո - Ի/ԿԹ.

Աւրհնեալ ես, Տէ՛ր Աստուած մեր, արարի՛չ ամենայն արարածոց, որ լցուցեր զամենայն երկիր պտղով վայելուչ պարարտութեամբ - ԺԷ/ԽԵ.

Աւրհնեալ ես, Տէ՛ր Աստուած մեր, որ ետուր մեզ զնիւթս զայս եւ զանաւթս մեզ՝ առնել ըստ հանճարոյ առ ի քէն տուելոյ մտաւորութեան - Ը/ԻԱ.

Աւրհնեալ ես, Տէ՛ր Աստուած մեր, որ նեղելոց ես անդորրութիւն եւ ընդունող ես հոգւոցն հանգուցելոց, ընկալ զհոգի ծառայիս քո ի բարի - ԻԳ/ՂԱ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

Աւրհնեալ ես, արդարադատ եւ ողորմած Աստուա՛ծ, որոյ ճշմարտութիւնդ անպատում է, եւ ողորմութեանդ ոչ գոյ թիւ, որ վասն արդար դատաստանի քո լուծեր - ԽԷ/ճՅԳ., նաեւ Յաւ. Բ.

Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ եւ արարիչ ամենայն արարածոց, որ արժանի արարեր զամենայն հաւատացեալս ի քեզ հաղորդել - ԻՍ/ՅԵ.

Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ, արարիչ ամենայն արարածոց երեւելեաց եւ աներեւոյթից, որ արարեր զամենայն արարածս քո բարի եւ լաւ - ԺԳ/ԽԱ.

Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ, Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ առիթ սիրոյ պատրաստեցեր ծառայից քոց - ԺԵ/ԽԳ.

Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ, յամենայնի հզաւր, ահեղ եւ սքանչելագործ, որ արարեր զերկինս եւ զերկիր, զծով եւ յանձինւք գոյից եւ յանպատրաստ խաւարային անդնդոց (Աւրհնութիւն ջրոյ, ասացեալ Բարսղի Կեսարացւոյ) - ԻԹ/ճԻԹ.

Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ, վասն ամենայն բարութեանց քոց, զոր ի սկզբանէ մինչեւ ցայսաւր ցուցեր ազգի մարդկան, որ արարեր զերկինս եւ զերկիր, զծով եւ զցամաք - ԼՋ/ճԽԴ.

Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած մեր, որ ետուր մեզ զպատուիրանս քո ի լուսաւորութիւն աչաց մերոց, ընկալ եւ այժմ զնորակերտեալս զայս ի ձեռաց մերոց - Թ/ԻԲ.

Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած մեր, որ ընտրեցեր զժողովուրդս ի քահանայութիւն եւ ի քաղաւորութիւն յազգ սուրբ եւ ի ժողովուրդ սեպհական - ԺԸ/ՕԲ.

Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած մեր, որ մարդասիրութեամբ քոով առեր հող յերկրէ եւ ամենասուրբ ձեռաւք քո արարեր զմարդն ըստ նմանութեան քո պատկերիդ - ԽԷ/ճՋԵ., նաեւ Յաւ. Ա.

Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած մեր, որ ստեղծեր զմարդն ի հողոյ երկրէ եւ փչեցեր յերես նորա շունչ կենդանի, լինելով նմա կամաւ քո ի հոգի կենդանարար - ԻԲ/ՋԷ.

Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած, արարիչ ամենայն արարածոց, որ արարեր զերկնաւորս եւ զերկրաւորս ի բանդ քո կենդանի, սուրբ ձեռաւք քո զմարդն առաջին - Ի/ՅԱ.

Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած, արարիչ ամենայն արարածոց երեւելեաց եւ աներեւութից, դու Տէր, կանխագետ ճշմարտութեամբ քոյով իսկ տպաւորեցեր - ԺԱ/ԻԸ.

Աւրհնեալ ես, Տէր ամենակալ, երեւելեաց եւ աներեւոյթիւց: Դու, Տէր, կանխագէտ ճշմարտութեամբդ քո ի սկզբանց իսկ տպաւորեցեր զհրաշագործութիւն փայտին կենաց - ԺԱ/ԼԵ.

Աւրհնեալ ես, Տէր, բարեխնամող Աստուած, որ զգեցուցեր ծառայի քում հանդերձ փրկութեան եւ պատմուճան ուրախութեան - ԺԸ/ՕԹ.

Աւրհնութեամբ բարեբանեսցուք զամենակալդ Աստուած, որ զգեցուցեր ծառայի քում հանդերձ փրկութեան եւ պատմուճան ուրախութեան - ԼԱ/ճԼԴ.

Բարեբանեմք զամենաւհնեալ անուն քո սուրբ, բազմագութ եւ ողորմած Աստուած, եւ մաղթեմք ամենայն սրտիւք մերովք, առաքեա զամենազաւր շնորհս Հոգւոյդ Սրբոյ - Ե/ԺՋ.

Բարեգութ Աստուած, գթա ի ծառայս քո, եւ տուր սմա շնորհս եւ ժուժկալութիւն հատուցանել քեզ զուխտ իւր: Տէր, սքանչելագործ զաւրութեամբդ քո պահեա զսա - ԻԵ/ճԴ.

Բարեխաւսութեամբ սուրբ Աստուածածնիդ եւ ամենայն սրբոց, լուր մեզ, Տէր Աստուած մեր, հաստատեայ զհիմունս սորա մեծաւ զաւրութեամբ քոով - Ա/Ա.

Բարերար Աստուած եւ ամենայն բարեաց առաջնորդ, որ յաւրինեցեր մեզ ճանապարհ կենաց եւ արդարութեան սրբոց քոց, զի դու իսկ գնացեր մարմնով ի յերկրի - ԻԸ/ճԻԳ.

Գթած եւ մարդասէր Տէր, հանգոյ զհոգիս ծառայիս այսորիկ յաւթեվանս արդարոց, եւ զմեր կատարումն քրիստոնէութեան առանց մեղաց աջողեա - ԻԲ/ՋԳ.

Գոհանամք եւ փառաւորեմք զքեզ, բարերար եւ բազմագութ Տէր, միայն անոխակալ եւ մարդասէր փրկիչ, որ միշտ էութեամբ ես Աստուած - ԺՋ/ԽԴ.

Գոհանամք եւ փառաւորեմք զքեզ, Քրիստոս փրկիչ մեր, որ զերկնաւոր եւ զաստուածային շնորհս եւ զողորմութիւն քո պարգեւեցեր հաւատացեալ ժողովրդեան քո - ԺԱ/ԼԸ.

Գոհանամք զքեզ, Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ արժանի արարեր զծառայս քո երկնային պարգեւացս այսոցիկ հաղորդութեան - ԻԱ/ՅՋ.

Գոհանամք զքեզ, Տէր, Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ յայց ելեր եւ մարդասիրութեամբ քոով փրկեցեր զմեզ ի մեքենայից սատանայի - ԻԳ/Դ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

Դարձեալ մատուցանեմք զաղաւթս մեր ընդ դուռն սրբոյ եկեղեցոյ քում, քահանայքս եւ ժողովուրդս, մի թողուր զմեզ ի ձեռաց քոց - ԽԷ/ճՅԸ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

Դու, Տէր, զաւրութեամբդ քո մեծաւ արարեր զծով եւ ցամաք եւ զամենայն որ ի նոսա արարածք իցեն, եւ որոշեալ կացուցեր զջուրն - ԺԸ/ՕԴ.

Եկեալ եմք երկիր պագանել առաջի սուրբ փառաց աթոռով քո, եւ ի խորանի փառաց սրբութեան քո, զպաղատանս զոր մատուցանեմք առաջի քո գթութեանդ - ԽԷ/ճՋԳ., նաեւ Յաւ. Բ.

Եղբայր, զպատուէր հարցն կատարեա ես զծեռս մատուցանեմ, բայց դու զգոյշ լեր յամենայնի, հայեաց ի քեզ ամենայն հնազանդութեամբ - ԻԴ/ՂԵ.

Եւ արդ, Տէր Աստուած մեր բարերար եւ բազումողորմ, որպիսի անճառ բարեաց եւ անպատումն փառաց հաղորդս զազգս մարդկան արարեր - ԼԲ/ճԼԹ.

Եւ եւս գոհացարուք զամենակեցոյց գելստենէ Որդոյն Աստուծոյ, որ կամաւքն իւրովք յանձն էառ զչարչարանս խաչի - ԺԱ/ԼԳ.

Եւ եւս վասն երախայիս աղաչեսցուք զմարդասէրն Աստուած, զի ողորմեսցի սմա ըստ մեծի ողորմութեանն իւրում, եւ արժանի արասցէ լուացման - ԺԸ/ԽԷ.

Զգենու եղբայրս մեր այս անուն զկերպարանս ձեւոյ սրբութեան զայծեայս հաւատոց պատմուճան արդարութեան - ԻԵ/ճԺԳ.

Ընկալ, մարդասէր Տէր, զընծայեալս ի քեզ զերախայս եւ սրբեա զմիտս եւ զխորհուրդս սորա յամենայն նենգութեանց հակառակորդին - ԺԸ/ԽԸ.

Ընկալ, Տէր Աստուած, զաղաչանս մեր եւ զժողովրդեան քում, որ կան առաջի քո լսել ձայնի պաղատանաց սոցա եւ մեր ամենեցուն - Թ/ԻԳ.

Ընկալ, Տէր, զաղաչանս մեր զամենեցուն, եւ զծառայս քո, զոր ընդրեցեր եւ կոչեցեր ի սպասաւորութիւն սրբոյ սեղանոյ քո - ԽԵ/ճՕՋ.

Թագաւոր խաղաղութեան եւ փրկիչ անձանց մերոց Քրիստոս Աստուած, որ վասն մեր խոնարհեցար յերկնից, աւետարանեցեր զպարգեւս քո բարեաց - ԻՋ/ճԻ.

Ժողովեալքս ի տաճար փառաց սրբութեան հայցեմք ի քո գթութենացդ. լեր պարգեւիչ հայցուածոց մերոց (Բարսղի Կեսարացւոյ) - Բ/Թ.

Ի մէջ եկեղեցոյ քո եւ առաջի սրբոյ սեղանոյս քեզ երկիր պագանեմք եւ աղաչեմք զանհաս գթութիւնդ քո, որ ես երկայնամիտ առ ամենիսեան - ԽԷ/ճՁԱ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

Լուարո՛ւք ինձ, որդեակք իմ, եւ զերկիւղ Տեառն ուսուցանեմ ձեզ աննախանձաբար իբրեւ սիրելի որդւոյ, քանզի հարկ ի վերայ կայ, եւ վայ է ինձ - ԼԴ/ճԽԲ.

Լուարո՛ւք, ա՛րք եւ կանայք, որք սերմանեցէք յանդաստանս սրտից ձերոց սերմն հոգեւորապէս, որ եբեր ձեզ զպտուղս անճաշակս վայելչութեան երկնաւոր պսակացն - ԼԱ/ճԼԳ.

Խաչի քում, Քրիստո՛ս, երկիր պագանեմք, եւ գթաղումն քո մեծացուցանեմք, սուրբ գյարութիւնդ քո փառաւորեմք - ԺԱ/ԼԷ.

Խնդրեմք եւ աղաչեմք զքո բազում առատ մարդասիրութիւնդ, Տէր Աստուած մեր, գի ընկալցես զաղաւթս եւ զպաղատանս մեր - Բ/Ե.

Հա՛յր գթութեանց եւ Աստուած ամենայն մխիթարութեանց, որ մխիթարես զմեզ յամենայն նեղութեան մերում, որ հարկանես, Տէր, եւ դու ինքնին բժշկես - ԻԲ/ՁԹ.

Հա՛յր երկնաւոր, բարեգութ եւ ողորմած, քաղցր եւ անոխակալ, երկայնամիտ առ ամենեսեան, որք խնդրեն ի քէն, հայեաց Տէր ի ստեղծուածս - ԺԴ/ԽԲ.

Հա՛յր մեր որ յերկինս եւ յերկրի, եւ յամենայնի սուրբ եղիցի անուն քո ի վերայ մեր, եղիցին կամք քո որպէս յերկինս եւ յերկրի, եւ փառաւորեսցի անուն քո յաւիտեան, որ պարգեւեցեր մեզ հանգիստ յերկրաւոր աշխատութեանցս - ԻԲ/ՅԸ.

Հայր մեր որ յերկինս եւ յերկրի, եւ յամենայնի սուրբ եղիցի անուն քո ի վերայ մեր, եղիցին կամք քո որպես յերկինս եւ յերկրի, եւ փառաւորեսցի անուն քո սուրբ յաւիտեան - ԽԷ/ճՅԲ., նաեւ Յաւ. Բ.

Հա՛յր սուրբ, եւ աւրհնեա՛լ յամենայնի, որ աւրհնեցեր եւ սրբեցեր զխաչս զայս յանուն միածնիդ քո, ի ծեռն մեղաւոր ծառայիս քո - ԺԹ/ԿՁ.

Հովուապետ բարի Քրիստո՛ս, գտակ կորուսելոց եւ խնդրող մոլորելոցս, որ եւ եղբարս անուանեցեր զսուրբ զառաքեալսն, եւ նոքաւք որսացեր զմարդիկ - ԽԷ/ճՅԷ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

Հրաժարիմք ի քէն, սատանա՛յ, եւ յամենայն խաբէութենէ քումմէ եւ ի պատրանաց քոց, եւ ի պաշտմանէ քումմէ - ԺԸ/ՃԱ.

Մատիցուք ճշմարիտ սրտիւ, լրութեամբ հաւատոց, փութասցուք հետեւել յառագաստ երկնաւոր փեսային ի վերինն Երուսաղէմ ժամանեալ ի դաս առաքելոցն - ԽԷ/ճԿԳ., նաեւ Յաւ. Բ.

Մարդասէ՛ր Աստուած, որ կոչեցեր զծառայս քո ի լուսաւորութիւն վարուց սրբութեան կուսութեան եւ հնազանդութեան - ԻԴ/ՂԹ.

Միաբան աղաչեսցուք հաւատով յաղագս երանելի եպիսկոպոսիս մերոյ այս անուան, որպես զի շնորհեսցէ զսա եկեղեցոյ իւրում բազում ժամանակս ուղիւղ վարդապետութեամբ - ԽԵ/ճՃԸ.

Միաբան ամենիքեան աղաչեսցուք հաւատով զմարդասերն Աստուած յաղագս երանելի եպիսկոպոսիս մերոյ այս անուան, որպես զի շնորհեսցե զսա եկեղեցոյ իւրում - ԽԴ/ճՃԵ..

Յոյս ամենեցուն, փրկի՛չ աշխարհի, որ վասն մեղաւորաց խոնարհեցար յանճառ փառաց եւ մարմնացար յանարատ կուսէն, եւ եկիր կամաւ ի չարչարանս - ԽԵ/ճՁԴ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

Նաեա՛յ, Տէր, բարերարութեամբդ քո յերկրպագութիւն ժողովելոցս, վերերեւեսցիս ի մեզ քում քաղցրութեամբ - Բ/Ժ.

Ողջակէզ բանական, խունկ խորհրդական, պաշտաւն կամաւորական մատուցանեմք քեզ, Տէր, զծառայս քո զայս անուն եւ մաղթեմք ի գթութեանց քոց - ԻԵ/ճԷ.

Ով Տէր ամենեցուն եւ արարիչ, եւ առաւելապես այսմ ստեղծուածոց, ով Աստուա՛ծ ամենեցուն եւ Հա՛յր եւ ուղղիչ, ով կենաց եւ մահու Տէր - ԽԷ/ճՅՁ., նաեւ Յաւ. Բ.

Որ ահաւորդ ես եւ փառաւորեալ յամենայն արարածոց, դու, Տէր, խոնարհեա՛ ի մեզ եւ յառաջիկայ քո ժողովուրդս - Բ/Ձ.

Որ աղբեւրդ ես շնորհաց եւ պարգեւատու, որք ճշմարտապես ճանաչեն զՅոգիդ Սուրբ ճշմարտութեան, որով կնքեցաւ ծառայս քո այս անուն - ԻԸ/ճԻՁ.

Որ առաքեցար ի Հաւրէ ի փրկութիւն ազգի մարդկան Քրիստո՛ս Աստուած, եւ ծագեցեր զլոյս քո ի խաւարեալ աշխարհս - Ե/ժԸ.

Որ եսդ ի յէութեան իսկութեան ընդ Հաւր եւ ամենասուրբ Հոգւոյն էակից եւ արարչակից Որդիդ միածին փրկիչդ մեր Յիսուս Քրիստոս - ԺԱ/ԻԷ.

Որ զերկնայինս զայս ցուցեր զինուորութիւնս առ ի ջնջումն յիշատակաց աներեւոյթ թշնամւոյն, հայեա՛ց, Տէր, ի հոգեւորական զինուորութիւնս - ԻԵ/ճԱ.

Որ ընդունողդ ես աղաւթից ժողովրդեան քում, Քրիստոս Աստուա՛ծ, որ կաս առաջի քո եւ խնդրեն ի քէն, հայեա՛ց, Տէ՛ր, ի յերկնից - Ե/ժԵ.

Որ թագաւորդ ես յաւիտենից, եւ եւս՛ որ առնես զամենայն ինչ առաւել քան զոր խնդրեմք եւ իմանամք, որ զամենայն ինչ բարիոք մատակարարեցեր - ԻԲ/ՁԲ.

Որ լուսաւորեցեր զարարածս քո, Տէ՛ր Աստուած, ծագելով զլոյս աստուածգիտութեանդ քո յանծիս ծառայից քոց - ԺԸ/ՕԷ.

Որ կոչեցեր զծառայս քո, Տէ՛ր, ի սրբութիւն եւ ի լուսաւորութիւն մկրտութեան, աղաչեմք զքեզ, Տէ՛ր, արա՛ զսա արժանի մեծի շնորհացդ - ԺԸ/ՕԵ.

Որ յերկնային զինուորութեանցն անդադար աւրհնաբանիս սրբասացութեամբ ի հրշտակաց եւ ի հրշտակապետաց, յաթոռոց, յիշխանութեանց եւ պետութեանց - ԽԷ/ճՅԴ., նաեւ Յաւ. Բ.

Որ տարածեցեր զաշխարհաստեղծ եւ զանարատ բազուկս քո ի վերայ փրկաւետ խաչին. եւ հեղեր սուրբ զարիւն քո՛ կեցուցանել զվտանգեալսն ի ծառաւութենե մահու մեղաց - ԺԱ/ԼԱ.

Որդեա՛կ, ահա խոստացար գալ առաջի եւ ծառայել Տեառն եւ զայս ուսար, բայց կամիմ գիտել, քանզի պիտոյ է արկողիդ ծեռն զմաճով - ԻԴ/ՂԴ.

Որք մկրտեցաք եւ լուսաւորեցաք, եւ ետուր զսրբութիւն քո, Տէ՛ր, տո՛ւր եւ այժմ հաստատուն կա՛լ ի սրբութեան քում եւ պայծառացու՛ ի լոյս աստուածութեանդ - ԺԸ/ԿԲ.

Սուրբ ես, Տէ՛ր Աստուած մեր, եւ ի սուրբս հանգուցեալ, սրբեա՛ զպատկերս վկայից քոց զայսոսիկ, զոր այժմ մեք քեզ ստացաք - Ձ/ժԹ.

Սուրբ ես, Տէր Աստուած մեր, որ բնակեալդ ես ի բարձունս եւ բարեբանիս երեքսրբեան աւրհներգութեամբ, եւ քաղցրութեամբ խնամես զարարածս քո - Խէ/ճՅ., նաեւ Յաւ. Բ.

Վասն բարեկարգութեան եւ խաղաղութեան ամենայն աշխարհի եւ հաստատութեան սրբոյ եկեղեցոյ եւ վանացս շինութեան եւ եղբաւրս առողջութեան - ԻԵ/ճՋ.

Վասն բարեկարգութեան եւ խաղաղութեան ամենայն աշխարհի եւ հաստատութիւն ամենասուրբ եկեղեցւոյ, եւ վանացս շինութեան եւ եղբարցս - ԻԴ/ՂԲ.

Վասն բարերար լինելոյ Տեառն Աստուծոյ ի վերայ ժողովրդեանս իւրոյ եւ լսել աղաչանաց սոցա զՏէր - ԺԱ/ԻԵ.

Վասն եղբաւրս մերում այս անուն, որ հանդերձեալ է առնուլ զձեւ ուխտի սրբութեան, զի ընկալցի շնորհս ի Հոգւոյն Սրբոյ - ԻԵ/ճԲ.

Վասն ընդունելոյ զխնդրուածն մեր ամենեցուն եւ առաքելոյ գշնորհս ողորմութեան ի մեզ աղաչեսցուք հաւատով եւ միաբանութեամբ զփրկիչն մեր Քրիստոս - ԻՋ/ճԺԸ.

Վասն ի վերուստ խաղաղութեան եւ փրկութեան զՏէր աղաչեսցուք. Վասն քաւութեան մեղաց եւ թողութիւն յանցանաց - ԻԴ/ՂՋ.

Վասն ի վերուստ խաղաղութեան. եւ փրկութիւն անձանց մերոց զՏէր աղաչեսցուք. վասն խաղաղութիւն աշխարհի - ԺԸ/ՃԳ.

Վասն ի վերուստ խաղաղութիւն եւ փրկութեան անձանց մերոց առ ի Տեառնէ, զՏէր աղաչեսցուք. Վասն խաղաղութեան ամենայն աշխարհի եւ հաստատութեան սրբոյ եկեղեցւոյ - ԻԹ/ճԻԸ.

Վասն ի վերուստ պահպանութեան անձանց մերոց առ ի Տեառնէ եւ հաճոյական աղաւթից առաքելոց զՏէր աղաչեսցուք. Վասն ընդունելոյ Տեառն զհոգիս հանգուցելոյս - ԻԲ/ՋՋ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

Վասն խոստովանողական հոգոյս, որ հրաժարեցաւ ի մենջ, զՏէր աղաչեսցուք: Վասն քաւութեան եւ թողութեան մեղաց սորա եւ մեր ամենեցուն - Խէ/ճԿԸ., նաեւ Յաւ. Բ.

Վասն խոստովանողական վկայութեան եւ հաստատութեան հաւատոյ եղբաւրս մերոյ որ ի Քրիստոս զՏէր աղաչեսցուք - ԻԵ/ճԺԴ.

Վասն խոստովանողական վկայութեան եւ հաստատութեան հաւատոյս որ ի Քրիստոս, եւ եղբաւրս մերում այս անուն զՏէր աղաչեսցուք - ԻԵ/ճԺ.

Վասն հրաժարելոյ անձանց եւ ննջեցելոց ի Քրիստոս զՏէր աղաչեսցուք. Վասն քաւութեան յանցանաց եւ թողութեան մեղաց սորա եւ մեր ամենեցուն զՏէր աղաչեսցուք - ԻԸ/ճԻէ.

Վասն հրաժարելոյ անձանց եւ ննջեցելոց ի Քրիստոս զՏէր աղաչեսցուք. Վասն որք լքին թողին զապականացու կենցաղս եւ հետեւեցին ի վիճակս երկնաւորին - ԻԲ/ՋԱ.

Վասն հրաժարելոյ քահանայիս յերկրաւոր կենցաղոյս եւ արժանաւոր լինել երկնից արքայութեանն զՏէր աղաչեսցուք: Վասն որք ի ծովածուփ եւ սնավաստակ աշխատութեանցս - Խէ/ճԿԵ.

Վասն վերուստ խաղաղութեան եւ փրկութիւն անձանց զՏէր աղաչեսցուք. Վասն խաղաղութեան ամենայն աշխարհի եւ հաստատութեան - Դ/ԺԳ.

Վասն քաւութեան եւ թողութեան մեղաց իջանելոյ ողորմութեանց Տեառն Աստուծոյ ի վերայ երախայիս զՏէր աղաչեսցուք - ԺԸ/ԽԹ.

Վասն քաւութեան մեղաց եւ թողութեան, յանցանաց հոգոյ հանգուցելոյն զՏէր աղաչեսցուք: Վասն առաջնորդելոյ սմա ընդ նեղ դուռն անձկացեալ ճանապարհին - Խէ/ճՅԹ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

Տէր Աստուած ահաւոր, բարձրեալ եւ փառաւորեալ, Աստուած անքնին եւ սքանչելագործ, Աստուած ողորմած եւ բարեգութ - Դ/ԺԴ.

Տէր Աստուած ամենակալ ամենայն լինելութեանց, որ նստիս յաթոռս անարուեստս եւ անտես յանմատ սուրբ զուարթնոցն, գովեալ բարեբանիս - Խե/ճՃԹ.

Տէր Աստուած ամենակալ, ի քէն աւրհնեսցեն պսակք ծառայից քոց, նոյն աւրհնութեամբ, Տէր եւ արարիչ, աւրհնեա զսոսա եւ հրամատեայ ինձ առնուլ զպսակ ի գլխոց սոցա - Ի/ՅԳ.

Տէր Աստուած ամենակալ, Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, քեզ խոնարհեցուցանեն հաւատացեալքս զգլուխս իւրեանց - ԺԸ/Կ.

Տէր Աստուած ամենակալ, որ հաստատեցեր զերկիր հաստատութեամբ իւրով, եւ արարեր միայն զաւրութիւնս բազումս - Բ/Գ.

Տէր Աստուած ամենակալ, որ վերածես զամպս ի ծագեց երկրէ, եւ զփայլատակմունս յանծրեւս դարձուցանես, հանես զհողմ ի գանձուէ քումմէ - ԼՋ/ճԽԵ.

Տէր Աստուած անսկիզբն, որ ես միշտ յէութեան, Աստուած զաւրութեանց եւ արարիչ բոլորից, էութիւն կատարեալ ինքնութեամբ - ԺԱ/ԻՋ.

Տէր Աստուած բարձրեալ, որ զգեցուցանես զեկեղեցիս քո սուրբ լուսով փառաց քոց, եւ եղեր մեզ սգեստ անապականութեան - է/Ի.

Տէր Աստուած զաւրութեանց եւ արարիչ ամենայն արարածոց, զքեզ աւրհնեն ամենայն եղականքս, եւ քեզ բարեբանեն ամենայն փայտք պտղաբերք - Ժ/ԻԴ.

Տէր Աստուած զաւրութեանց եւ արարիչ ամենայն արարածոց, որ առեր հող յերկրէ եւ արարեր զմարդն ըստ պատկերի քում եւ ըստ նմանութեան - Ի/ԿԸ.

Տէր Աստուած զաւրութեանց եւ արարիչ ամենայն լինելութեան, որ զվիրաւորեալ եւ զապականեալ մարդն ի թիւնաւոր գազանեն ոչ անտես արարեր - ԺԱ/ԼԴ.

Տէր Աստուած զաւրութեանց, Աստուած յաւիտենական, որ երկնաւորաց եւ երկրաւորաց ես առաջնորդ, թագաւոր եւ իշխան - ԻԵ/ճԺԱ.

Տէր Աստուած մեր, Աստուած բարերար, որ զվրիպեալս եւ զհեռացեալս ի քէն զազգս մարդկան զանկեալս եւ զմերժեալս ի դրախտէն փափկութեան - ԺԸ/ԽՋ.

Տէր Աստուած մեր, որ գլխաւորի առաքելոյն Պետրոսի, ի ծեռն տեսլեանն, ծայնիւ աւրհնաբանեցեր, մի զոք պիղծ եւ անսուրբ ասել, զի առ ի քեն արարեալ կերակուր մարդկան - Խ/ճՃ.

Տէր Աստուած մեր, որ ըստ բազում սքանչելագործ մարդասիրութեանդ քո ոչ անարժան համարեցար լուանալ զոտս աշակերտաց քոց - ԼԳ/ճԽԱ.

Տէր Աստուած մեր, որ ի սուրբս ես հանգուցեալ եւ գովեալ յԻսրայէղէ, խոնարհեցոյ եւ այժմ զունգս քո եւ լո՛ւր մեզ, եւ պարգեւեա զթողութիւն ծառայի քում պղծացելում - ԼԹ/ճԽԹ.

Տէր Աստուած մեր, որ հաճեցար ի վերայ այսր վիմի շինել զեկեղեցի քո, դու, Տէր, զքոյս քեզ մատուցանեմք - Ա/Բ.

Տէր Աստուած մեր, որ միայնդ ունիս գնահատելութիւն եւ պարգեւես գբարին յառաջ քան զխնդրելն մեր, հայեաց եւ այժմ ի ծառայս քո - ԻԵ/ճԳ.

Տէր Աստուած մեր, որ յաղագս առ քեզ նախանձուն լուար Եղիայի մարգարէին, ըստ ժամանակի երկրի անձրեւակուլ, անձրեւախափան լինել հրամայեցեր - ԼԷ/ճԽՁ.

Տէր Աստուած մեր, որ յանուն գլխաւորին սրբոյ առաքելոյն քո Պետրոսի, անուանեցելոյն Վէմ, նմանապէս զսուրբ եկեղեցի քո անուանեցեր Վեմ - Բ/Դ.

Տէր Աստուած մեր, որ փառաւորեցեր զսուրբ վկայսն քո, որք վասն անուան քո ճգնեցան, եւ պարգեւեցեր սերմանել ընդ ամենայն երկիր զնշխարս սոցա ի սրբարանս քո - ԽՁ/ճԿԱ.

Տէր Աստուած մշտնջենաւոր եւ անսկիզբն, հզաւր գաւրութեամբ եւ մեծ վայելչութեամբ, արարիչ բոլորից եւ Տէր ամենայնի - ԻԵ/ճԺԵ.

Տէր Աստուած, ամենակալ, ամենազաւր, ամենախնամ ի վերայ արարածոց քոց, որ զամենայնն յամենայնի լնուս, եւ մարդասիրութեամբ քո արարեր ողորմութիւն - ԻԴ/ՂԳ.

Տէր Աստուած, արարիչ ամենայն արարածոց, դու ես Աստուած յերկինս ի վեր եւ յերկիր ի խոնարհ, զքեզ խոստովանիմք - ԺԱ/ԼԹ.

Տէր Աստուած, արարիչ ամենայն արարածոց, դու զաւրութեամբ քովդ մեծաւ իջեր ի սանդարամետս դժոխոց եւ լուծեր զզաւրութիւն մահու - ԽԵ/ճԿՁ.

Տէր Աստուած, արարիչ ամենայն արարածոց, որ զամենայն յանգոյութենէ ի լինելութիւն յաւրինեցեր, որ եւ ի սկզբանցն ի լինելութիւն արարածոց մշտնջենաւոր բանիւդ քո բաժանեցեր զջրամած կամարն - ԼԸ/ճԽԸ.

Տէր Աստուած, դու պատուիրեր մեզ եւ ասացեր. Մի երկիր պագանիցէք երկնի եւ մի ամենայն զարդու նորա եւ մի՛ երկրի եւ որ ի նմա - ԺԱ/ԻԹ.

Տէր Աստուած, Հա՛յր ամենակալ, արարիչ երկնի եւ երկրի, որ յակնարկել կամաց բարերարութեանդ քո գոյացուցեր զամենայն արարածս գերեւելիս եւ զաներեւոյթս (ասացեալ Բարսղի Կեսարացւոյ, զոր կարգեցին երեք սուրբ եւ ծգնազգեցիկ հայրն Մաշդոց) - ԼԲ/ճԼԸ.

Տէր Աստուած, հաստատիչ եւ արարի՛չ բոլորից եղելոցս, ստեղծիչ ազգի մարդան, որ փառաւորեալդ ես յամենասուրբ զուարթնոց, յանճառ եւ յանիմանալի բնութեանդ - ԽԲ/ճՇԲ.

Տէր Աստուած, հզա՛ւր եւ անիմանալի, Աստուած փառաց եւ ամենայն պատուոյ, դու պսակեցեր փառաւք եւ պատուով զսուրբս քո, դու ընծաեցուցեր զմարգարէական շնորհս ի մարդիկ - ԽԵ/ճԿ.

Տէր Աստուած, մեծ եւ փառաւորեալ յամենայն արարածոց, ի քո ահաւոր եւ յամենազաւր անունդ ապաւինեալ, հաստատեցաք աւազանս զայս մկրտութեան - Դ/ԺԲ.

Տէր Աստուած, մեծ եւ փառաւորեալ յամենայն արարածոց, ի քո յահաւոր եւ յամենազաւր անունդ ապաւինեալ ծառայս քո այս - ԺԸ/Ճ.

Տէր Աստուած, յոյս ամենեցուն, որ նստիս յաթոռս քերովբէից եւ երկրպագիս ի սրբոց հրշտակաց, եւ ընդունիս զաղաչանս մարդկան - ԽԵ/ճԿԹ., նաեւ Յաւ. Բ.

Տէր Աստուած, նորոգի՛չ եւ զարդարի՛չ քո արարածոց, որ ի սկզբանցն իսկ ստեղծուածոց քոց յաւրինեցեր զամենայն արարածս բանիւք - Գ/ԺԱ.

Տէր Աստուած, որ յամենայն ժամ ընդ մեզ ես եւ ոչ երբեք թողուս ի ձեռանէ քումմէ զայնոսիկ, որ ճշմարտութեամբ խոստովանին զքեզ - Ի/ՅԴ.

Տէր Աստուած, փառաւորեալ յամենայնի, զքեզ բարեբանեմք յամենայն ժամ եւ խնդրեմք ի քէն, զի դու ես սրբութիւն մեր եւ պսակ հաւատացելոցս - Ե/ԺԷ.

Տէր Աստուած, փրկիչ մեր, Աստուած յաւիտենական, արարիչ եւ իշխան հրեշտակաց եւ մարդկան, դատաւոր կենդանեաց եւ մեռելոց - ԽԷ/ճՁ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

Տէր զաւրութեանց, Քրիստոս փրկիչ մեր, դիր զարարչական զծեռն քո, զոր տարածեցեր ի վերայ սորին նշանի խաչիս - ԺԱ/ԼԲ.

Տէր Յիսուս Քրիստոս, հայեաց ի ստեղծուածս ձեռաց քոց, որ յուսացաւ ի քո բարերարութիւնդ, եւ գա զհետ հրամանաց քոց - ԻԵ/ճԺՁ.

Տէր տերանց եւ Աստուած աստուածոց, աղաչեմք զքեզ, որ զմերժեալ եւ զհեռացեալ ազգս մարդկան ժողովեցեր եւ եկեղեցեցուցեր - Բ/է.

Տէր, եւ զեղբարս մեր զայս անուն գրեա՛ ի դպրութեանն կենաց, եւ ամենեցուն մեզ ողորմեա եւ արա՛յ արժանի արքայութեանն երկնից - ԻԴ/ՂԷ.

Տէրդ մեր եւ փրկիչդ Յիսուս Քրիստոս, Որդի՛ Աստուծոյ կենդանւոյ եւ կենդանարար, կերպարան եւ կնի՛ք Հաւր, որ վասն նախաստեղծին քումն Ադամայ - ԻԲ/ՁԸ.

Փառաւորեմք զանճառ բարերարութիւն քո, Որդի՛ Աստուծոյ, որ լուսաւորեցեր զհաւատացեալս անվանդ քո սրբոյ եւ փրկեցեր ի խաւարային իշխանութենէ - ԻԸ/ճԻԴ.

Փառք քեզ, թագաւո՛ր յաւիտենից, որ աճեցուցանես ժողովուրդս քո եւ լցուցանես զեկեղեցի հաւատացելոց յանուն քո սուրբ - ԺՁ/Կէ.

Փառք քեզ, թագաւո՛ր փառաց, յո՛յս եւ ակնկալութի՛ւն ամենայն ծագաց երկրի, ի քեզ յուսացաք, որ փոխանակ ապականացու կենացս զանապական եւ զանվախճան կեանսդ պարգեւեսցես մեզ - ԽԷ/ճԿԲ.

Փառք քեզ, Քրիստո՛ս, թագաւո՛ր յաւիտենական, որ աճեցուցանես եւ լցուցանես զեկեղեցի քո սուրբ լուսով հաւատոյ անհամար փրկելոցս - ԺԸ/ԿԱ.

Փութացարուք մտանել ի ներքին կողմն, լուացեալ զսիրտս ի խղճէ չարեաց, եւ մկրտեալ զմարմինս ի ջուր սրբութեան, աւազանին ապաշխարութեամբն - ԽԷ/ճԿԴ.

Փրկեցեր զմեզ, Տէր Աստուած, ճշմարտութեամբ քո, որ շնորհեցեր երկիւղածաց քոց՝ նշան անպարտելի, զի ապրեսցին յերեսաց աղեղան եւ յորոգայթադիր թշնամւոյն - ԺԱ/Լ.

Քրիստո՛ս Աստուած մեր, յո՛յս փրկութեան եւ պարի՛սպ ամրութեան, պահեա՛յ զծառայս քո զայս անուն անսասանելի յաւիտեան - ԻԵ/ճԺէ.

Ա-Գ. ՅԱԻԵԼՈՒԱԾՆԵՐԻ ԱՂՕԹՔՆԵՐԻ ԵԻ ՔԱՐՈԶՆԵՐԻ ՍԿՍՈՒԱԾՔՆԵՐԻ ԱՅԲՐԵՆԱԿԱՆ ՅԱՆԿ

Ամենազա՛ւր Տէր, որ իշխանդ ես կենաց եւ մահու, որ մարդասիրապէս խոնարհեցար ի մահկանացու բնութիւնս մեր, մինչեւ ի գերեզման իջանելով եւ զփորձ առեր... - Խէ.Յաւ. Ա./ՄԳ.

Անկանիմք առաջի քո մարդասիրութեանդ եւ աղաչեմք զքո գթութիւնդ, հայեաց, Տէր, ողորմութեամբ քո ի հոգի ննջեցելոյս այսորիկ, բազմագութ Տէր... - Խէ.Յաւ. Բ./ՄԺԸ.

Աստուա՛ծ բարձրեալ, շնորհեա ինձ մեղաւորիս յաւուր յայնմիկ զքո բազում գթութիւնդ, զի մի՛ յայտնեսցին ծածուկք ամբարշտութեան իմոյ առաջի տեսողաց... - Խէ.Յաւ. Բ./ՄԻԱ.

Աստուա՛ծ հարցն եւ Տէ՛ր ողորմութեանց, որ ստեղծեր զմեզ ի կեանս եւ յանապականութիւն, եւ ապականեալ մեր յապականութիւն ի հաւանել բանսարկուին, անցանելով զպատուիրանաւն քով... - Յաւ. Գ./ՄԻԲ.

Աստուա՛ծ գթութեանց եւ Տէ՛ր ողորմութեանց, արարիչ մշտնջենաւոր բարութեանց, որ գթալով յորդիս մարդկան խաբեալս ի բանսարկուէն ի մեղս, եւ վասն մեղաց ի հող դարձեալ... - Խէ.Յաւ. Ա./ճՂԴ.

Աստուա՛ծ յաւիտենական, արարի՛չ մշտնջենաւոր, որ պատուեցեր զմարդն առաջին փառաւք եւ շնորհաւք մարդասիրութեամբ քով, ընտրեցեր եւ Հոգւովդ քո Սրբով զմարգարէսն... - Խէ.Յաւ. Ա./ճՂԳ.

Արդ, հոգի ամենայն մարդոյ, որ ելանէ ի մարմնոյ աստի, է նոցա աւթեվանք եւ բնակութիւնք ի հանգստեան, քանզի ոչ խափանին միտք եւ ուշ ոգւոց նոցա (Սրբոյն Թադէոսի առաքելոյ Յաղագս հոգւոցն հանգուցելոց եւ յարութեան մեռելոց)... - Խէ.Յաւ. Ա./ճՂէ.

Աւրհնեալ ես Տէ՛ր Աստուած ամենակալ, Հա՛յր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ ըստ բազում ողորմութեան քում առեր զմեզ ի հեթանոսաց ժողովուրդ անուան քում սրբոյ... - Խէ.Յաւ. Ա./ճՋԹ.

Աւրհնեալ ես, թագաւոր յաւիտենից Տէ՛ր Աստուած, որ բարերարութեամբ քով արարեր զաշխարհս յոչնչէ, եւ ստեղծեր ի հողոյ զմարդն եւ կացուցեր զնա տէր եւ իշխան... - Խէ.Յաւ. Ա./ճՂԵ.

Գոհանամք զքէն, ճշմարի՛տ Աստուած, որ ծանուցեր ազգի մարդկան, գթալով ի ստեղծուածս անարատ ձեռաց քոց, առաքեցեր զՈրդիդ քո սիրելի... - Խէ.Յաւ. Ա., Բ./ՄԹ.

Գոհանամք զքէն, Տէ՛ր Աստուած մեր, որ վասն ճշմարտութեան քո լուծեր ի հողոյ զմահկանացու բնութիւնս մեր, զպատրեալսն ի բանսարկու թշնամւոյն... - Խէ.Յաւ. Ա., Բ./Մ.

Դարձեալ մատուցանեմք քեզ, թագաւո՛ր յաւիտենական, զաղաւթս մեր, կատարելով զքո տաւնիս խորհուրդ, եւ զպատուական կնիք սուրբ եկեղեցւոյ քո զմեռոնս, որով կնքեմք զհոգոց մերոց երակս... - Յաւ. Գ./ՄԻԷ.

Եւ այժմ աղաչեմք, ողորմած Աստուա՛ծ, գթա՛յ ի հոգիս նընջեցելոյս, որ ի ձեռն կոչման քո փոխեցաւ յանցաւոր աշխատութենէս ի քեզ հաւատացեալ, ճշմարիտդ Աստուա՛ծ... - Խէ.Յաւ. Բ./ՄժՋ.

Հա՛յր գթութեանց եւ Աստուա՛ծ ամենայն մխիթարութեանց, որ մխիթարես զմեզ յամենայն նեղութիւնս մեր, որ հարկանես, Տէ՛ր, եւ դու ինքնին բժշկես, եւ ոչ ոք իցէ որ հանիցէ զմեզ ի ձեռաց քոց... - Խէ.Յաւ. Ա./ճՋԸ.

Յիշեա, Տէր, զհոգի քահանայիս այսորիկ առաջի սուրբ փառաց քոց: եւ եթէ մարդկաւրէն ինչ յանցեալ իցէ բանիւ կամ գործով, կամ մտածութեամբ... - Խէ.Յաւ. Ա., Բ./ՄԸ.

Յոյս արարածոց եւ փրկի՛չ աշխարհի, որ մարդասիրապէս խոնարհացար ի մահկանացու բնութիւնս մեր, մինչեւ ի գերեզման իջանելով, եւ զփորձ առեր անապական եւ աստուածային մարմնովդ... - Խէ.Յաւ. Ա./Մժ.

Յորժամ գայ Քրիստոս յերկնից, եւ վաղվաղակի հուր ընթանայ առաջի նորա եւ ծածկէ զամենայն երկիր, զի որպէս առ Նոյիւն ջրհեղեղն եղեւ, աւրինակ էր այն անշէջ հրոյն... - Խէ.Յաւ. Բ./ՄժԵ.

Յորժամ Տէրդ մեր եւ փրկիչդ Յիսուս Քրիստոս գաս, իբրեւ զփայլակն փայլես յարեւելից, սուրբ եւ անապական եւ ահաւոր փառաւք, Աստուած մեր եւ թագաւոր եւ փեսայ անմահ... - Խէ.Յաւ. Բ./ՄժԹ.

Ով եղբարք սիրելի եւ մերձաւորք հոգւոյ իմոյ, եկրորդ Յովնաթան մեր կապեալ ընդ սէր Դաւթի, քանզի դու զմեզ խանդաղակաք արարեր ի սէր քոյոյ մերձաւորութեանդ... - Խէ.Յաւ. Ա., Բ./ճՂԸ.

Որ արարիչդ ես ամենայն արարածոց եւ ստեղծիչ ազգի մարդկան, որ ի ձեռն միածնի Որդւոյ քո Տեառն մերոյ եւ փրկչի Յիսուսի Քրիստոսի ազատեցեր զմեզ ի ծառայութենէ մահու... - Խէ.Յաւ. Ա./ճՂ.

Որ արարիչդ ես ամենայն արարածոց եւ ստեղծիչ ազգի մարդկան, որ կեանքդ ես մահկանացուաց, եւ շտեմարան եւ սփոփիչ հոգւոց մարդկան, որ սրբոց քոց Տէրդ ես, եւ յոյս ակնկալութեան ամենայն արարածոց... - Խէ.Յաւ. Ա./ՄԱ.

Որ բազմագութդ ես առ ամենեսեան, Քրիստո՛ս Աստուած մեր, հանգո՛յ զհոգի ծառայիս քո այսմիկ քահանայի, որ կատարեցաւ ի խոստովանութեան քում, գրեա՛յ զանուն սորա ի դպրութեան կենաց... - Խէ.Յաւ. Ա./ՄԴ.

Որ յամենայնիդ ես բարերար եւ բազումողորմ Աստուած, գթա՛յ ի հոգիս հանգուցելոյս մերոյ, որ այժմս հանգեաւ, եւ բարեխաւսութեամբ սրբոյ Աստուածածնիդ... - Խէ.Յաւ. Ա./ճՂԱ.

Սրբասէր քահանա՛յք եւ բազմամբոխ ժողովո՛ւրդք, հայցեցէ՛ք ի Քրիստոսէ, զի շնորհեսցէ զթողութիւն մեղաց սորայ, զՏէր աղաչեսցուք... - Խէ.Յաւ. Բ./ՄժԲ.

Սրբոց սուրբ եւ ամենայն բարեաց տուիչ, որ զերկնաւոր քո շնորհս եւ զանբաւ ողորմութիւնս պարգեւեցեր մեզ, եւ զհոգեւորական եւ զիմանալի քահանայութեան աւրինակ ի յերկրի շնորհեցեր... - Յաւ. Գ./ՄԻԳ.

Վասն գտանելոյ մեզ զշնորհս եւ զողորմութիւն առաջի Տեառն. Վասն ընդունելի լինելոյ աղաչանաց որպէս զխունկ առաջի Տեառն... - Յաւ. Գ./ՄԻԵ.

Տէ՛ր մեր եւ յոյս, որ նստիս յաթոռս քերովբէականս եւ աւրհնես ի դասուց հրեշտակաց, եւ փառաբանիս ի մարդկանէ, եւ ծաւալեալ անուն Սուրբ Երրորդութեանդ... - Խէ.Յաւ. Բ./ՄժԳ.

Տէ՛ր Աստուած ամենակալ, թագաւո՛ր զաւրութեանց, կարդամք զմեծ եւ զամենազաւր անուն քո եւ աղաչեմք զքեզ, զի առաքեսցես յեւղս յայս զՀոգիտ շնորհաց՝ զՀոգի աւրհնութեան քո... - Յաւ. Գ./ՄԻԸ.

Տէ՛ր Աստուած մեր, որ ամենայն իրաւք արդարք դասեալք լինիս ընդ հրեշտակս, զի զուգահաւասար են, զքեզ աւրհնեն Աստուա՛ծդ, մինչեւ հաշտեցուցանես զնոսա յաւէժս... - Խէ.Յաւ. Բ./Մժէ.

Տէր Աստուած յաւիտենական, անբսկիզբն եւ անպատճառ, յամենայնի կատարեալ զաւրութիւն, ինքնագոյ բնութիւն, Հայր ամենակալ, հանդերձ միածնովդ քո... - Խէ.Յաւ. Ա., Բ./ճՂԹ.

Տէր Աստուած, լուսաւորիչ հոգւոց եւ պահապան մարմնոց, որ եւ զմարմինս արանց արդարոց փառաւորեցեր, որք զքեզ բարեպաշտութեամբ փառաւորեցին... - Խէ.Յաւ. Բ./ՄԺԴ.

Տէր Աստուած զաւուքեանց թագաւոր յաւիտենական Տէր մեր եւ փրկիչդ Յիսուս Քրիստոս, որ եսդ աւրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից, խնդրեմք ի քէն եւ աղաչեմք, առաքեա յեղոյս յայս աւծութեան զՅոգիդ Սուրբ... - Յաւ. Գ./ՄԻՋ.

Տէր Աստուած մեր, որ մեծդ ես եւ սքանչելի եւ փառաւորեալ, որ պահես գուխտ եւ գողորմութիւն սիրելեաց քոց, եւ շնորհեցեր գթողութիւն մեղաց ի ձեռն սրբոյ Որդոյ քո... - Յաւ. Գ./ՄԻԴ.

Տէր Աստուած մեր, որ ստեղծեր զմարդն ի հող յերկրէ, եւ փչեցեր յերեսս նորա շունչ կենդանի, եւ եդիր նա ի դրախտին փափկութեան գործել զնա եւ պահել .. - Խէ.Յաւ. Ա./ճՁէ.

Տէր Աստուած, հայեաց ի ծառայս քո, որ վասն քո ճգնեցաւ, զոր դու պարգեւեցեր սմա սերմանել զբանն կենաց յերկրի, Տէր Աստուած... - Խէ.Յաւ. Ա./ՄՁ.

Տէր ես երկնի եւ երկրի, եւ զամենայն արարածս քո արարեր յոչնչէ, եւ զմարդն ի հողոյ, եւ փչմամբդ քո կենդանականաւ ըստ պատկերի քում գոյացուցեր... - Խէ.Յաւ. Ա./ՄԵ.

Փառաւորեմք զքեզ, փառաց թագաւոր, յոյս եւ ակնկալութիւն ամենայն արարածոց, ի քեզ յուսալով յուսացաք, որ փոխանակ ապականացու կենցաղոյս... - Խէ.Յաւ. Ա., Բ./ՄԷ.

Փա՛ռք քեզ, թագաւո՛ր յաւիտենական, Աստուած արարիչ բոլոր սգայութեանց, Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, քեզ խոնարհեցուցանեմք զծունր սրստից մերոց... - Խէ.Յաւ. Ա./ճՂԶ.

Փա՛ռք քեզ, թագաւո՛ր թագաւորաց, յոյս եւ ակնկալութիւն ամենայն ծագաց երկրի, ի քեզ յուսալով յուսացաք, եւ փոխանակ ապականացու կենացս զանապական եւ զանվախճան կեանսն շնորհեցեր մեզ... - Խէ.Յաւ. Բ./ՄԺԱ.

Փա՛ռք քեզ, թագաւոր յաւիտենական Աստուած եւ արարող բոլորից գոյութեանց, Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, քեզ խոնարհեցուցանեմ զծունր սրտից մերոց... - Խէ.Յաւ. Բ./ճՂԶ.

Փողն երկնաւոր ի բարձունս գոչէ առ ընդջեցեալսն եւ ասէ. Արիք, սիրելիք Քրիստոսի, ահա եկն թագաւորն ձեր Քրիստոս եւ պարգեւէ ձեզ հանգիստ եւ ուրախութիւն... - Խէ.Յաւ. Բ./ՄԻ.

Քեզ, թագաւորի երկնաւորի, անմահի եւ մարդասիրի, ամենեքեան ամենայորդոր փութով երկրպագութեամբ զգոհութիւնս վերառաքեմք ի վերայ ծառայիս քո այսորիկ... - Խէ.Յաւ. Ա./ճՂԲ.

Քրիստո՛ս Աստուած, որ Տէրդ ես հոգւոց եւ ստեղծիչ մարմնոց, հանգո՛յ զհոգի ծառայիս քո ընդ սուրբս քո, զի դու ես հանգուցիչ քոոց կամարարաց... - Խէ.Յաւ. Ա./ՄԲ.

ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՆԵՐԻ ՅԱՆՆ ԸՍՏ ԿԱՆՈՆՆԵՐԻ

Ա. ՀԻՄՆԱՐԿԷՔ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

1. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՒՒԱԿԱՅ. Գ· 19-26· *«Աստուած իմաստութեամբ հիմուն արկ երկիր... եւ հաստատեսցէ զոտն քո, զի մի՛ գայթակղեսցիս»:*
2. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Բ. ՅՈԲԱ. ԻՀ· 5-28. *«երկիր. եւ ի նմանն ելցի հաց... եւ մեկնեալ ի չարեաց հանճար»:*
3. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. ԿԼ· 21 - Կ.Զ· 2· *«Շինեսցեն տունս եւ ինքեանք բնակեսցեն ի նոսա... եւ յայնոսիկ որ զղան ի բանից իմոց»:*
4. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Դ. ՅԵԶԵԿԻԵԼԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ի· 3-10. *«եւ ահա այր մի, եւ տեսիլ նորա իբրեւ զտեսիլ փայլուն պղնձոյ... չափեալ յեր յերեսացունց կամարացն՝ ատամ եւ անդի»:*
5. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՋԱՔԱՐԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ի· 1-5. *«Ամբարձի զաչս իմ եւ տեսի... եւ փառս բնակեցայց ի մէջ նորա»:*
6. ԴԱՐՁԵԱԼ Ի ՋԱՔԱՐԻԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Գ· 1-9. *«եւ դարձաւ հրշտակն որ խաւսէրն.... եւ ծանիցես, եթէ Տէր ամենակալ առաքեաց զիս առ քեզ»:*
7. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՆԳԷԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ի· 5-10. *«եւ արդ, զաւրացի՛ր դու, Զաւրաբաբել... որ գործելոց իցեն յարուցանել զտունդ զայդ»:*
8. Ի ԿՈՐՆԹԱՑԻՈՑ Ա. ԹՂԹՈՑՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ. Գ· 9-15. *«եւ Աստուծոյ գործակից եմք... այլ ինքն կացցէ այնպէս՝ որպէս եթէ ի հուր»:*
9. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՏԹԵՈՍԻ. ԺԶ. 13-19. *«եւ եկեալ Յիսուս ի չէնս Փիլիպպեայ կեսարիան.. եղիցի արձակեալ յերկինս»:*
10. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Կ· 1-7. *«Լուսաւորեա՛ց, լուսաւորեա՛ց, երուսաղէ՛մ... եւ տուն աղաւթից իմոց փառաւորեսցի»:*
11. ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ Ի ԿԱԹՈՂԻԿԵԱՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ. Ա· Պետ· Բ· 4-10. *«Սիրելի՛ք, առ որս մատուցեալ ի վեմն կենդանի... որք չողորմեալք, այժմ ողորմութիւն գտեք»:*
12. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՏԹԵՈՍԻ Է. 24-29. *«Ամենայն որ լսէ զբանս իմ եւ առնէ զնոսա... ուսուցաներ զնոսա, եւ ոչ որպէս դպիրքն»:*
13. ԱՂԱԹԱՓՔ ԴԱՆԻԵԼԷ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. Թ. 4-19. *«Տէ՛ր Աստուած, մեծ եւ սքանչելի... զի անուն քո կոչեցեալ է ի վերայ մեր, եւ քո են փառք յաւիտեանս. ամէն»:*

Բ. ԿԱՆՈՆ ԵԿԵՂԵՑԻ ԱԻՐՀՆԵԼՈՑ

14. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՒՒԱԿԱՅ. Թ· 1-11. *«Իմաստութիւն չինեաց իւր տուն.... եւ յաւելցին քեզ ամք կենաց»:*

15. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Նրդ· 1-5. *«Ուրախ լե՛ր, ամուլ, որ ոչ ծնանեիր... Աստուած Իսրայէլի ամենայն երկրի կոչեսցի»:*
16. ՅԵՒՐԱՅԵՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ. Գ· 1-6. *«Ո՜ւսա՛ի, եղբա՛րք սուրբք, երկնաւոր կոչմանն բաժանորդք... մինչեւ ի վախճան հաստատուն ունիցիմք»:*
17. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ. ժ· 22-29. *«Եղեն յայնժամ նաւակատիք յԵրուսաղէմ... եւ ոչ ոք կարէ յափշտակել զնոսա ի ձեռաց Հաւր իմոյ»:*
18. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՑ. Ե· 1-11. *«Որդեա՛կ, եթէ ընկալեալ զպատգամս պատուիրանի իմոյ... եւ միտք քո սուրբք պահեն զքեզ»:*
19. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵԶԵԿԻԵԼԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Իգ· 5-13. *«Եւ համբարձ զիս Հոգին Տեառն եւ տարաւ զիս ի սրահն ներքին... եւ այս չափ սեղանոյն»:*
20. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. ԿԱ·10 - ԿԱ·4. *«Ցնծասցէ անձն իմ ի Տէր... զի հագեսցի Տէր ընդ քեզ»:*
21. Ի ԿԱԹՈՂԻԿԷԻ ԹՂԹՈՑՆ ՊԵՏՐՈՍԻ. Ա· Պետ· Ե· 1-10. *«Ի բաց թաւթափել այսուհետեւ զամենայն չարութիւն... որք չոգորմեալք, այժմ ողորմութիւն գտէք»:*
22. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԷՈՍԻ. ԺԱ· 25-30. *«Յայնմ ժամանակի պատասխանի եւ Յիսուս եւ ասէ. Դոհանամ զքէն... Զի լուծ իմ քաղցր է, եւ բեռն իմ փոքրոգի»:*
23. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՑ. Ե· 6-11. *«Լուարուք ինձ, զի պարկեշտս բարբառիմ... եւ ամենայն ինչ որ պատուական է, չարժէ զնա»:*
24. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԵՆԷՆ. Ե· Թես· Ի· 18-25. *«Եւ ինքն Գագ մարգարէ առ Դաւիթ.. եւ արգելաւ սատակումն յԻսրայէլէ»:*
25. ՅԵԲՐԱՅԵՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ. ԺԱ· 10-16. *«Ունիմք մեք ի սեղան ուստի ոչ ունին իշխանութիւն ճաշակել... զի ընդ այնպիսի պատարագս հաճի Աստուած»:*
26. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԵՈՍԻ. Իգ· 1-22. *«Յայնժամ խաւսեցաւ Յիսուս ընդ ժողովուրդսն եւ ընդ աշակերտսն իւր եւ ասէ... եւ յայն որ նաեի ի վերայ նորա»:*
27. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՑ. Ե· 12-21. *«Ես իմաստութեամբ բնակեցայ ի խրատագիտութեան... եւ յիշեցուցից զայն որ յաւիտենից համարեալ են»:*
28. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԵՆԷՆ. Ե· Թես· Զ· 12-19. *«Եւ չոգաւ Դաւիթ եւ եհան զաւազանակն... եւ գնաց ամենայն ժողովուրդն իւրաքանչիւր ի տուն իւր»:*
29. ՅԵԲՐԱՅԵՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈ. Թ· 1-10. *«Ունել ունէր եւ առաջինն իրաւունս պաշտաման... որ մինչեւ ի ժամանակս ուղղութեանցն ի վերայ կային»:*
30. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ՂՈՒԿԱՑ. ԺԹ· 1-10. *«Եւ մտեալ շրջէր ընդ երիքով... խնդրել եւ կեցուցանել զկորուսեալս»:*
31. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐՐՈՐԴ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆՑ. Ա· 15-53. *«Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած Իսրայէլի այսաւր... որպէս խաւսեցար ի ձեռն Մովսէսի ծառային քո՝ հանել զհարան մեր յԵգիպտոսէ»:*
32. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՑ. Ա· 22-36. *«Տէր սատցաւ զիս ի սկիզբն ճանապարհաց իւրոց... եւ որք առնեն զիս՝ սիրեն զմահ»:*

33. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Զ· 1-10. *«Եւ եղեւ յամին յորում մեռաւ Ոզիայ արքայ... եւ զարմացեն, եւ բժշկեցից զնոսա»:*
34. ՅԵԲՐԱՅԵՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ. Թ· 11-16. *«Այլ Քրիստոս եկեալ քահանայապետ հանդերձելոց բարեացն... զաւետիս առցեն հրաւիրեալքն ի ժառանգութիւն յաւիտենից»:*
35. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. Զ 45-59. *«Ամենայն որ լսէ ի Հաւրէ եւ ուսանի՝ գայ առ իս... որ ուտէ զհացս զայս՝ կեցցէ յաւիտեան»:*

Դ. ԿԱՆՈՆ ԱՒԱԶԱՆ ԱԻՐՀՆԵԼՈՑ

36. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԾՆՆԴՈՑ. Լ· 37-39, 43. *«Եւ առ Յակովբ գաւազան... ոչխար եւ աղառ յոյժ, ուղտք եւ էշք». եւ Տէր էր ընդ նմա»:*
37. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՀՈՐՈՐԴ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԵՆԷ. Ե· 1-6, 9-14. *«Եւ Նեեման իշխան գաւրուն ասորոց... եւ գարձաւ մարմին նորա իբրեւ զմարմին մանկան տղայոյ եւ սրբեցաւ»:*
38. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Լէ· 1-7. *«Ուրախ լե՛ր, անապատ ծարաւի, ցնծասցէ անապատն եւ ծաղկեսցի իբրեւ զշուշանն... եւ գետ ի ծարաւուստ երկրի»:*
39. Ի ԳԱՂԱՏԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ. Գ· 24-29. *«Ապա աւրէնքն դաստիարակ եղեն մեզ ի Քրիստոս Յիսուս... Աբրահամու զաւակ էք, ըստ աւետեացն ժառանգք»:*
40. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ· Ա· 1-17. *«Ի սկզբանէ էր Բանն... չնորհք եւ ճշմարտութիւն ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի եղեն»:*

Ե. ԿԱՆՈՆ ՆԱԻԱԿԱՏԵԱՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՊՂԾԵԼՈՑ ՅԱՆԱԻՐԻՆԱՑ ԵՒ ԾԱՐԺԵԱԼ ՍԵՂԱՆԻՈՑ ՎԵՐՍՏԻՆ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՑ

41. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. ԿԹ· 18 - ԿԹ· 12. *«Հակառակորդք մեր կոխեցին զսրբութիւն քո... եւ խոնարհ արարեր զմեզ մինչեւ յոյժ»:*
42. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. ԾԼ· 15-21. *«Այսպէս ասէ բարձրեալն, որ ի բարձունս բնակեալ է յաւիտեան... Ոչ գոյ խաղաղութիւն ամպարշտաց, ասէ Տէր»:*
43. Ի ՀՌՈՎՄԱՅԵՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. ԺԱ· 1-8. *«Իսկ արդ, ասեմ. միթե մերժե՞ց Աստուած զժողովուրդ իւր... բայց ընտրութեանն եարդ, ասեմ. միթե մերժեա՞ց Աստուած զժողովուրդ իւր... բայց ընտրութեանն եհաս, եւ այլք կուրացան»:*
44. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՏԹԷՈՍԻ. ԻԱ· 12-16. *«Եւ մտեալ Յիսուս ի տաճարն... ի բերանոյ մանկանց տղայոց ատնդիացւոց կատարեցեր զաւրհնութիւն»:*
45. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ծդ· 10-14. *«Ասաց Տէր. Հաշտեալ եմ ընդ քեզ... եւ արդարութեամբ չինեսջիր»:*

46. Ի ՀՌՈՄԱՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ. Ժ·Ը· 25-36. *«Ոչ կամիմ, եղբա՛րք, կիմ ագէտ իցէք... եւ ի նոյն ամենայն. նման փառ յաւիտեանս. ամէն»:*
47. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՍՈՒ. Ժ·Թ· 1-10. *«Եւ մտեալ չորքեր բնդ երիթով խնդրել եւ կեցուցանել զկորուսեալս»:*
48. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ՄԱՏԹԷՈՍԻ. ԻՀ 23-32. *«Եւ իրրեւ եկն Յիսուս ի տաճարն... եւ ոչ զղջացարուք յետոյ հաւատալ նմա»:*

ԺԱ. ԿԱՆՈՆ ԽԱՉ ԱՒՐՀՆԵԼՈՑ

49. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՑ. Գ· 13-26. *«Երանելի է այր, որ եգիտ զիմաստութիւն... եւ հաստատեսցէ զտան քո, զի մի՛ սասանեսցի»:*
50. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. ԿԻ· 8-12. *«Երգուսա Տէր ի փառս իւր եւ ի գաւրութիւն բագկի իւրոյ... եւ զու կոչեսջիր քաղաք խնդրեալ եւ ոչ լքեալ»:*
51. Ի ԿՈՐՆԹԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Ը· Ա֊ՆԴ· Ը· 18-24. *«Զի ճառ խաչին՝ կորուսեալոցն յիմարութիւն է... Աստուծոյ գաւրութիւն եւ Աստուծոյ իմաստութիւն»:*
52. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՈՒ. Ժ·Թ· 16-22. *«Յայնժամ ետ գնա ի ձեռս նոցա... Զոր ինչ գրեցի՝ գրեցի»:*
53. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԾՆՆԴՈՑ. ԻՀ· 10-19. *«Եւ եկ Յակովբ ի ջրհորոյ անուի երկրման... եւ կոչեաց Յակովբ զանուն տեղոյն այնորիկ Տուն Աստուծոյ»:*
54. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵԼԻՑ. Լ Ա· 17-24. *«Եւ արար Բեսալիկ զպաշտաւնական լուսոյ ձոյղ ոսկի... եւ ի տաղաւնդէ միոյ ոսկւոյ արար գնա եւ զամենայն կահս նորա»:*
55. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի Բ. ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵՆԷՆ. Գ· Թ֊ՓԴ· Զ· 20-35. *«Եւ արար տեղան եղեւնափայտեայ... եւ պատեաց ոսկւով իջանկով ի վերայ յատրինուածոյն»:*
56. Ի ԳԱՂԱՏԱՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Զ· 14-18. *«Այդ ինձ քաւ լիցի պարծել... Յիսուսի Քրիստոսի բնդ ոգւոյդ ձերում, եղբա՛րք, ամէն»:*
57. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԷՈՍԻ. ԻԳ· 29-36. *«Վաղվաղակի յետ նեղութեան աւուրցն այնոցիկ արեգակն խաւարեսցի... ո՛չ ոք գիտէ. ո՛չ հրչտակք երկնից եւ ոչ Որդի, բայց միայն Հայր»:*

ԺԲ. ԿԱՆՈՆ ՏԵԱՌՆԱԿԱՆ ԱՒՐՀՆԵԼՈՑ

58. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅՂԵԻՏԱԿԱՆԷ. Ը· 1-13. *«Եւ կոչեաց Տէր զՄովսէս եւ խաւսեցաւ ընդ նմա... եւ դիցե ի վերայ սեղանոյն, զի ողջակէզ պոհի է ի հոտ անուշիկ Տեառն»:*
59. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆՑ. Զ· 17-19. *«Եւ մատոյց Դաւիթ ողջակէզս եւ խաղաղականս... եւ զնաց ամենայն ժողովուրդն իւրաքանչիւր ի տուն իւր»:*

60. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Գ. ՅԵՍԱՅԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ծ·Զ· 6-8. *«Եւ զամենեսեան որք պահեցին զշաբաթս իմ... տան ազաւթից կոչեցի ամենայն հեթանոսաց, ասէ Տէր»:*
61. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՄԱՂԱՔԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ը· 6-12· 13-14. *«Որդի փառաւոր առնէ զհայր... եւ անուն իմ երեւելի ի մէջ ազգաց»:*
62. ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈ Ի ԿԱԹՈՂԻԿԷԻՑ ԹՂԹՈՑՆ. Ե֊Բ· Ժ·Գ· 10-16. *«Ուրնիմք մեք սեպան, ուստի ոչ ունին իշխանութիւն ճաշակել... զի ընդ այնպիսի պատարագ Համի Աստուած»:*
63. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՍՈՒ. Ժ·Գ· 12-18. *«Ասէ Յիսուս եւ ցկոչնատէրն... Եւ սկսան մի բոլ միոջէ ամենեքեան հրաժարել»:*

ԺԴ. ԿԱՆՈՆ ՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԱՌՆԵԼՈՑ ԿԱՄ ՅԻՇԱՏԱԿ ՄԵՌԵԼՈՑ

64. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐԵՄԻԱԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Բ֊ԲԲ֊Ի Գ· 1-6. *«Տէ՛ր Աստուած Իսրաէլի, անձինք նեղեալք... եւ զու Տէր Աստուած մեր, եւ աւրհնեցաւ զքեզ»:*
65. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՑ. Գ· 9-15. *«Պատուեա՛ զՏէր ի քոց արդար վաստակոց... եւ ամենայն ինչ որ պատուական է՝ չարժէ գնա»:*
66. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԳՈՐԾՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. ԻԳ· 14-18. *«Բայց զայս խոստացար նամ ձեզ... որով գոլն զիս սրբեալ ի տաճարին, ոչ բազմաւք եւ ոչ ամբոխիւ»:*
67. Ի ԿԱԹՈՂԻԿԷԻՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ. Ը· Պ֊ԷՐ· Գ· 6-8. *«Սիրելի՛ք, զսոյնս իսկ եւ մեռելոց խոստացեալ է... զի սէր ծածկէ զբազմութիւն յանցանաց»:*
68. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՍՈՒ. Ժ·Թ· 1-10. *«Եւ մտեալ չորքեր բնդ երիթով... խնդրել եւ կեցուցանել զկորուսեալս»:*

ԺԵ. ԿԱՆՈՎՆ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՅՈՐԺԱՄ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԱՌՆԵՆ

69. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵԶԵԿԻԵԼԻԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Լ Զ 24-31. *«Եւ առից զձեզ ի հեթանոսաց... եւ տապակասջիք յերեսաց անաւրէնութեան ձերոց»:*
70. Ի ԳԱՂԱՏԱՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Գ· 24-29. *«Ապա աւրէնքն դաստիարակ եղեն մեզ... աւրեմն Աբրահամու զաւակ էք, ըստ աւետեացն ժառանգք»:*
71. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. Ե· 23 - Գ· 8. *«Եւ իրրեւ էր Յիսուս երուսաղէմ ի զատկի տաւնին... սոյնպէս եւ ամենայն ծնեալն ի Հոգւոյն»:*
72. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ՄԱԹԷՈՍԻ. Գ· 2-17· *«Յայնժամ գայ Յիսուս ի Գաղիղէէ Յորդանան... Դա է Որդի իմ սիրելի, ընդ որ հաճեցա»:*

ԺԹ. ԿԱՆՈՆ ԿՈՒՍԱՆԱՑ ԽԱՉ ՓՈԽԵԼ

73. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՑ. Պ· 13-14· 17-18. *«երանելոյ է այր որ եգիտ զիմաստութիւն... եւ որ յենուն ի նա իրրեւ ի Տէր հաստատութեամբ»:*
74. Ի ԳԱՂԱՏԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Ղ· 14-18. *«Այդ ինձ քաւ լիցի պարծել... բնդ ոգոյդ ձերում եղբարբ. ամէն»:*
75. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԷՈՍԻ. ԻԳ· 30-35. *«եւ ապա երեւեսցի նշան Որդւոյ մարդոյ յերկինս... եւ բանք իմ ոչ անցցեն»:*

Ի. ԿԱՆՈՆ ՊՍԱԿ ԱՒՐՀՆԵԼՈՑ

76. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԾՆՆԴՈՑ. Ը· 26-28. *«եւ ասաց Աստուած. Արասցուք մարդ... Աճեցէ՛ք եւ բազմացարո՛ւք եւ լցէ՛ք զերկիր»:*
77. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԾՆՆԴՈՑ. Բ· 21-24. *«եւ արկ Տէր Աստուած զթմրրութիւն ի վերայ Ադամ... եւ եղիցին երկոքեանն ի մարմին մի»:*
78. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. ԿԸ· 9 - ԿԲ· 5. *«եւ ծանիցի ի մէջ ազգաց զաւակ նոցա... այնպէս ուրախ եղիցի Տէր ի քեզ»:*
79. ՅԵՓԵՍԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Ե· 15-33. *«եղբա՛րք, տեսջիք որպէս ճշմարտիւ գնայէք... իրրեւ զանձն իւր, եւ կին երկնչեսցէ յառնէ իւրմէ»:*
80. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԷՈՍԻ. ԺԹ· 1-12. *«եւ իրրեւ կատարեաց Յիսուս զբանս զայսոսիկ... արարին ներքինիս վասն արքայութեան երկնից, որ կարող է տանել՝ տարցի»:*

ԻԱ. ԿԱՆՈՆ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼՈՑ ՀԻՒԱՆԴԻ

81. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. ԽԳ· 21-22, ԽԳ· 26, 25. *«Յուշ լիցի քեզ Յակովբ... եւ զմեզս քո այլ ոչ եւս յիշեցից»:*
82. ՅՈՀԱՆՆՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՑ Ի ԿԱԹՈՂԻԿԷից ԹՂԹՈՑՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ. Ը· Բղ· Յովհ· Ը· 7-Ժ· 2. *«Մարմին եւ արիւն Որդւոյն Աստուծոյ սրբեսցէ զմեզ... եւ ոչ եթէ մերոցն միայն, այլ ամենայն աշխարհի»:*
83. Ի ԿՈՐՆԹԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Ը· Կորնթ· Ժ· 1-4. *«Ո՛չ կամիմ, եթէ ագեամք իցէք... եւ վէմն էր ինքն Քրիստոս»:*
84. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. Զ· 45-59. *«Ամենայն, որ լսէ ի Հաւրէ եւ ուսանի, գայ առ իս... որ ուտէ զհացս զայս՝ կեցցէ յաւիտեան»:*

ԻԲ. ԿԱՆՈՆ ԶԱՄԵՆԱՅՆ ՆՆՋԵՑԵԱԼՔ ԹԱՂՄԱՄԲ Ի ՔՐԻՍՏՈՍ ՅՈՒՂԱՐԿԵԼՈՑ

85. Ի ԿՈՐՆԹԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Ժ· Կորնթ· Ը· 3-11. *«Աւրհնեալ է Աստուած եւ Հայր Տեառն մերոյ... եթէ տակաւին փրկեսցէ աւգնականութեամբ աղաւթից ձերոց վասն մեր»:*
86. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. Ե· 19-30. *«Պատասխանի եւ Յիսուս եւ ասէ. Ամէն, ամէն ասեմ ձեզ... այղ գկամս այնորիկ, որ առաքեացն զիս»:*
87. Ի ԹԵՍԱՂՈՆԻԿԵՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Ը· Թէսաղ· Դ· 12-17. *«Ո՛չ կամիմ, եղբա՛րք, եթէ տգեաք իցէք... մխիթարեցէ՛ք զմիմեանս բանիւքս այսոքիւք»:*
88. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՏԹԵՈՍԻ. Ժ· 21-22· ԺԱ·28-30. *«Յայնժամ ցնծացաւ Յիսուս Հոգովն Սրբով... Զի լուծ իմ քաղցր է, եւ բեռն իմ փոքրոգի»:*
89. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. Ե· 24-30. *«Ամէն, ամէն ասեմ ձեզ, զի որ զբանն իմ լսէ եւ հաւատայ... զի ոչ խնդրեմ գկամս իմ, այղ գկամս այնորիկ, որ առաքեացն զիս»:*
90. Ի ԿՈՐԸՆԹԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Ը· Կորնթ· ԺԲ· 12-24. *«Ապա եթէ Քրիստոս քարոզի, եթէ ի մեռելոց յարուցեալ է... ի գալստեան նորա, եւ ապա կատարած»:*
91. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. ԺԲ· 24-26· 27-34· *«Ամէն, ամէն ասեմ ձեզ. եթէ ոչ հատն ցորենոյ անգեալ... Զայս ասաց նշանակեալ, եթէ որով մահու մեռանելոց իցէ»:*

ԻԳ. ԿԱՆՈՆ. ԻՍԿ ՅԵՐԿՐՈՐԴՈՒՄՆ ԱԻՈՒՐՆ

92. Ի ԹԵՍԱՂՈՆԻԿԵՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ. Բ· Թէսաղ· Բ· 12 - Գ· 5. *«Այլ մեք պարտիմք գոհանալ զԱստուծոյ... Տէր ուղղեսցէ զձեզ ի սէրն Աստուծոյ եւ ի համբերութիւնն Քրիստոսի»:*
93. ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՍՈՒ. ԻԸ· 34-38. *«Զգո՛յշ լերուք անձանց, գուցէ ծանրանայցեն սիրտք ձեր... ժողովուրդն կանխէր ընդ առաւաւտն ի տաճարն՝ լսել ի նմանէ». Նաեւ Յաւ. Բ. (34-36 տները):*

ԻԴ. ԼԳ. ԿԱՆՈՆ ՄՈՆՈԶՈՆ ԱՌՆԵԼՈՑ ԸՍՏ ՀԵՐԱԿՏՐՈՒԹԵԱՆՆ ԵԳԻՊՏԱՑԻՈՑՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԼԵՐԻՆՆ ԵՒ ՊԱՂԱՍՏԻՆ, ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ, ՈՐՔ ԶԿՈՒՍՈՒԹԻՒՆՆ ՅԱՆՁՆ ԱՌԻՆ ՎԱՍՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ, ԿԱՐԳ ԱՅՍ Է

94. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. ՆԶ· 1-5. *«Այսպէս ասէ Տէր. Զգո՛յշ կացէք իրաւանց... եւ անուն յաւիտենական տացէ նոցա, եւ մի պակասեսցէ»:*

95. Ի ԿՈՂՈՍԱՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ Կ՚ԵՆ Գ. 5-17 «*Ապա-
նէ՛ք այսուհետեւ զանգամս ձեր զերկրաւորս... զոհացողը լինիջիք զԱստուծոյ եւ
գՀաւերչ նոցա*»:

96. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԷՈՍԻ. Ժ՚Ը. 25-30. «*Յայն ժամանակի պատասխանի
ետ Յիսուս եւ ասէ... զի լուծ իմ քաղցր է, եւ բեռն իմ փոքրագի*»:

ԻԵ. ԿԱՆՈՆ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԿՐԱՒՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԱՔԵՄ ՏԱ-ԼՈՑ ԱՐԺԱՆԱՑԵԼՈՑ ՁԱՓԱՀԱՍԱԿԱՑ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՏԻՈՑ ՄԻԱՑՆԱՑԵԼՈՑ Ի ՔՐԻՍՏՈՍ

97. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Լ.Ը. 3-8. «*Զատրասարո՛ւք, ձեռք
լքեալք եւ ծունկ կքուացեալք... այդ ցրուեալքն գնասցեն բնդ նա, եւ մի՛ մոլորես-
ցին*»:

98. ՅԵՓԵՍԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԱԼՈ. Գ. 10-19. «*Այսուհետեւ
զատրացարուք Տէրամբ եւ կարողութեամբ զատրութեան նորա... եւ խնդրուածովք
վասն ամենայն սրբոց եւ վասն իմ*»:

99. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԷՈՍԻ. Ե. 1-16. «*Եւ տեսեալ զժողովուրդսն, ել ի
լեառն... եւ փառաւորեսցեն զՀայր ձեր, որ յերկինս է*»:

100. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ն՚Գ. 1-5. «*Այսպէս ասէ Տէր.
Զգո՛յշ կացէք իրաւանց... եւ անուն յաւիտենական տացց նոցա, եւ մի՛ պակասեցի*»:

101. Ի ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԹՂԹՈՑՆ ՊԵՏՐՈՍԻ. Ա. Պէտ. Ե. 6-11. «*Խոնարհեցարուք
ընդ հզաւր ձեռամբն Աստուծոյ... նմա իշխանութիւն եւ փառք յաւիտեանս*». ամէն:

102. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. Ժ.Գ. 33 - Ժ.Ը. 8. «*Զայս խաւսեցայ ընդ ձեզ,
զի ընդ իս զխաղաղութիւն ունիցիք... եւ հաւատացին, եթէ դու առաքեցեր զիս*»:

103. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐԵՄԻԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ողբ Երեմ. Գ. 22-34, Գ. 20. «*Ո-
ղորմութիւնք Տեառն անսպառ են, եւ ոչ նուազին զթութիւնք նորա... ընդ հոգա-
նեաւ նորա նսացուք եւ կեցցուք*»:

104. Ի ԿԱԹՈՂԻԿԷԻՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԵՏՐՈՍԻ. Ա. Պէտր. Բ. 1-11. «*Ի բաց թաւթա-
փել այսուհետեւ զամենայն չարութիւն... Որք երբեմն չժողովուրդ, բայց արդ ժո-
ղովուրդ Աստուծոյ. որք չողորմեալք, այժմ ողորմութիւն գտէք*»:

105. Ի ՏԻՄՈԹԷԻ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Բ. Տիմ. Ա. 6-14. «*Վասն
որոյ յիշեցուցանեմք քեզ արծարծել զշնորհսն Աստուծոյ... Զբարեաւք աւանդն
պահեսջիր որ ի ձեռն Հոգւոյն Սրբոյ ի մեզ բնակելոյ*»:

106. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱ. Ժ. 17-24. «*Դարձան ևւթանասունք եւ երկուքն
խնդութեամբ... եւ ոչ տեսին. եւ լսել զոր լսէքդ, եւ ոչ լուան*»:

ԻԶ. ԿԱՆՈՆ ՀԱՅՐ ԱՌՆԵԼ

107. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵԶԵԿԻԵԼԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Լ.Գ. 7-19. «*Դեռ կացուցի զքեզ
ի վերայ ազանգ Իսրայէլի... զի զգուշացուցեր նմա, եւ դու զանձն քո ապրեցուցեր*»:

108. Ի ՅԵՐԵՄԻԱՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈ. Ժ.Գ. 17-21. «*Ունդնդիր
լերուք առաջնորդաց ձերոց եւ հպատակ կացէ՛ք նոցա... եւ արասցեն ի մեզ գՀա-
ճոյսն իւր առաջի իւր՝ ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի. որում փառք յաւիտեանս. ա-
մէն*»:

109. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. Ժ. 11-16. «*Ես եմ հովիւ քաջ. հովիւ քաջ
գանձն իւր դնէ ի վերայ ոչխարաց իւրոց... եւ եղիցին մի հաւա՝ եւ մի հովիւ*»:

ԻԸ. ԿԱՆՈՆ ՅՈՐԴԱՆԱՆ ԿՐԱՒՆԱՒՈՐ ՎԱՒԾԱՆԻ

110. Ի ԿՈՐՆԹԱՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ. Ա.
Կոր. Գ. 16 - Ե. 9. «*Զի թնդետ եւ արտաքին մարդս մեր ապականի... եւ եթէ ե-
լանիցեմք, հաճոյ եւեթ իցեմք նմա*»:

111. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. Զ. 35-40. «*Ես եմ հացն կենաց. որ գա առ
իս՝ ոչ քաղցիցի... եւ ես՝ յարուցից զնա յաւուրն յետնում*»:

112. Ի ԹԵՍԱՂՈՆԻԿԵՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Ա. Թես. Ե. 1-
12. «*Եղբարք գուք ինքնին գիտէք գմուտն մեր առ ձեզ... որ կոչեաց գձեզ յիւր
արքայութիւնն եւ ի փառսն*»:

113. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. Ի. 33-41. «*Տէր մեր Յիսուս ասէ. Փոքր մի ժա-
մանակ ընդ ձեզ եմ... Սա է ճշմարիտ մարգարէն: Այլքն ասէին. Սա է Քրիստոսն*»:

ԻԹ. ԿԱՆՈՆ ՋՈՒԻՐ ԱԻՐՀՆԵԼՈՑ ՅԱԻՈՒԻՐ ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՑ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

114. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՀՈՐՈՄՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵՆԷ. Գ. Թագ. Ե. 19-22.
«*Եւ ասեն արք քաղաքին ցեղիսէէ... ըստ բանին եղիսեի, զոր խաւսեցաւ*»:

115. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԻ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. Ժ՚Ե. 3-6. «*Եւ առէ՛ք ջուր ուրա-
խութեան յաղբիւրացն փրկութեան... Ցնծացի՛ք բնակիչք Սիովնի, զի բարձրացաւ
սուրբն ի մէջ նորա*»:

116. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵԶԵԿԻԵԼԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Խէ. 1-12. «*Եւ եմոյծ գիս Հոգին
առաջի գրաց տաճարին... եւ եղիցի պտուղ նորա ի կերակուր, եւ տերեւք նորա ի
բժշկութիւն*»:

117. Ի ԿՈՐՆԹԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵՑՈՑ. Ա. Կոր. Ժ. 1-7.
«*Ոչ կամիմ եթէ ապեւոք իցէք, եղբա՛րք... եւ մի՛ կռապարիչտք լինել, որպէս ո-
մանք ի նոցանէ*»:

118. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԵՈՍԻ. Գ. 1-17. «*Յաւուրսն յայնոսիկ գայ Յովհան-
նէս Մկրտիչ՝ քարոզել... Դա է որդի իմ սիրելի, ընդ որ հաճեցա*»:

ԼԱ. ԿԱՆՈՆ ԱՊԱՇԽԱՐՈՂ ՋԵՌՆԱԴՐԵԼՈՅ

119. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ը · 16-20. «*Լուացարուք, սրբեցարուք, ընկեցէ՛ք զչարիս յանձանց ձերոց... զի բերան Տեառն խաւսեցաւ զայս*»:

120. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵԶԵԿԻԵԼԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. ԺԱ · 20-23. «*Արդարութիւն արդարոյն ի վերայ նորին եղիցի... որպէս զդառնալ նորա ի չար ճանապարհէն եւ զկեալն*»:

121. ՅԵՓԵՍԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Զ · 10-18. «*Եղբա՛րք, այսուհետեւ զաւրացարո՛ւք Տիրամբ... Ամենայն աղաւթիւք եւ խնդրուածովք*»:

122. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱ. ԺԱ · 11-24. «*Եւ ասէ. Առն միոջ էին երկու որդիք... զի այս որդի իմ մեռեալ էր՝ եւ կեաց, կորուսեալ էր եւ գտաւ*»:

123. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Յ-ՎԷԼ. Ի · 12-16, Ւ-ՐԷՄ. Գ · 14-15. «*Այսպէս ասէ Տէր Աստուած ձեր. Դարձարուք առ իս... եւ տացի ձեզ հովիւ ըստ սրտի իմում, եւ հովուեսցեն զձեզ իմաստութեամբ*»:

124. ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ Ի ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԹՂԹՈՑՆ. Ը · ՊԷՏՐ. Ի · 1-10. «*Ի բաց թաւթափել այսուհետեւ զամենայն չարութիւն... որք չողորմեալք, այժմ ողորմութիւն գտէք*»:

125. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. ՆԻ · 6-13. «*Խնդրեցէ՛ք զՏէր, եւ յորժամ գտանիցէք զնա... եւ ի նշան յաւիտենից եւ մի՛ պակասեսցէ*»:

126. Ի ԿՈՂՈՍԱՑԻՈՑՆ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ. Գ · 12-17. «*Զգեցարո՛ւք այսուհետեւ իբրեւ ընտրեալք Աստուծոյ... Գոհացողք լինիք զԱստուծոյ եւ զՀաւրէ նովաւ*»:

127. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱ. ԺԱ · 1-10. «*Եւ էին մերձ առ նա ամենայն մաքսաւորք եւ մեղաւորք... ուրախութիւն եղիցի առաջի հրեշտակաց Աստուծոյ ի վերայ միոյ մեղաւորի, որ ապաշխարիցէ*»:

ԼԲ. ԿԱՆՈՆ ՄԵԾԻ ՀԻԳՇԱԲԱԹԻՆ ԶԱՊԱՇԽԱՐՈՂԱՆ ԱՐՁԱԿԵԼՈՅ

128. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Կ · 20-22. «*Եւ կատարեցին աւուրք սգոյ քո... զի ես, Տէ՛ր, ընդ ժամանակս ժամանակս ժողովեցից զնոսա*»:

129. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵԶԵԿԵԼԻԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Լ.Զ · 24-31. «*Այսպէս ասէ Ադովնայի Տէր. Եւ առից զձեզ ի հեթանոսաց... եւ տաղտկասջիք յերեսաց անաւրէնութեանց ձերոց*»:

130. ՅԵԲՐԱՅԵՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈ. Ժ · 19-31. «*Ունիմք այսուհետեւ, եղբա՛րք, համարձակութիւն... Ահ մեծ է անկանիլ ի ձեռս Աստուծոյ կենդանւոյ*»:

131. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱ. Ի · 36-50. «*ԶՏէր մեր Յիսուս աղաչէր ոմն ի փարիսեցւոցն... Եւ նա ասէ ցկինն. Հաւատք քո կեցուցին զքեզ, ե՛րթ ի խաղաղութիւն*»:

ԼԳ. ԿԱՆՈՎՆ Ի ՆՄԻՆ ԱԽՈՒՐ ԵՐԵԿՈՐԻՆ, ՅՈՐՈՒՄ ՓՐԿԻՉՆ ՋՈՏՍՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑՆ ԼՈՒԱՑ. ԱԻԱՆԴԵԱՑ ԵՒ ՄԵՋ ԶԱՅՍ ՄԵԾ ԽՈՐՀՈՒՐԴ Ի ՄԵԾԻ ՀԻՆԳՇԱԲԱԹՈՋՆ

132. ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՑ Ի ԿԱԹՈՂԻԿԷԻՑ ԹՂԹՈՑՆ. Ը · ԲՂ · Յ-ՎՀ · Գ · 7-21. «*Սիրեցի՛ք, սիրեսցուք զմիմեանս, զի սէր յԱստուծոյ է... զի որ սիրէ զԱստուած, սիրէ նա եւ զեղբայր իւր*»:

133. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. ԺԳ · 1-15. «*Յառաջագոյն քան զտաւն զաակին զիտաց Յիսուս... աւրինակ մի ետու ձեզ, զի որպէս ես ձեզ արարի, եւ դուք առնիջիք*»:

ԼԶ. ԿԱՆՈՎՆ ԶԱՄԵՆԱՅՆ ԱՐՄՏԻՍ ՋՍԵՐՄ, ՋՀՆՇԱՆ *ԱԻՐՀՆԵԼՈՅ*

134. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՒԱԿԱՑ. Գ · 9-10. «*Պատուեա՛յ զՏէր ի քոց արդար վաստակոց... եւ գինով հնծանք քո առաւել եւս բղխեսցեն*»:

135. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅՈՎԵԼԻԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ի 21-27. «*Քաջալերեա՛յ երկիր, խնդա՛ եւ ուրախ լե՛ր... եւ ծանիջիք եթէ ի մէջ Իսրաելի եմ ես*»:

136. Ի ԿՈՐՆԹԱՑԻՈՑ Բ. ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ. Ի. ԿՐՆԹ. Թ · 6-13 · «*Քանզի գայդ որ սերմանէ ճժդելով՝ ճժդելով եւ հնձեսցէ... այդ եւ առաւելուլ բազմաւք գոհութիւն Աստուծոյ*»:

137. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՐԿՈՍԻ. Դ · 26-29. «*Եւ ասէ. Այսպէս է արքայութիւն Աստուծոյ... վաղվաղակի առաքի մանգաղ, զի հասեալ են հունձք*»:

ԼԸ. ԿԱՆՈՆ ԽԱՉԱԼՈՒԱՑ ԱՌՆԵԼՈՑ

138. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՉՈՐՐՈՐԴ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԵՆԷՆ. Գ · Թ-Ճ · Ի · 19-23. «*Եւ ասեն արք քաղաքին ցեղիսեէ... եւ բժշկեցան ջուրքն մինչեւ ցայսաւր, ըստ բանին եղիսեի, զոր խաւսեցաւ*»:

139. Ի ԳԱՂԱՏԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Զ · 14-18. «*Այլ ինձ քաւ լիցի պարծել... Շնորհք Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ընդ ոգւոյդ ձերում, եղբա՛րք. ամէն*»:

140. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. Ի · 37-38. «*Ի վերջնում աւուր մեծի տաւնին կայր Յիսուս... գետք յորովայնէ նորա բղխեսցեն ջրոց կենդանութեան*»:

141. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. Գ · 22-33. «*Յետ այսորիկ եկն Յիսուս եւ աշակերտք նորա... Որ ընդունի զվկայութիւն նորա՝ կնքեաց, եթէ Աստուած ճշմարիտ է*»:

ԽԵ. ԿԱՆՈՆ ՋԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՔԱՀԱՆԱՅՈՒԹԵԱՆ

142. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՆԵԱ ՄԱՐԳԱՐԷ. ԿԸ· 1-6. «Հոգի Տեառն ի վերայ իմ. վասն որոյ եւ աւծ իսկ կիս... եւ մեծութեամբ նոցա սպանչելի լինիջիք»:

143. ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿԱԹՈՂԻԿԵԻՑ ԹՂԹՈՅ· Ը· Պետ· Ե· 1-4. «Զի-բիցուն այսուհետեւ ապաչեմ իրրեւ զերիցակիցս եւ զվկայս... բնակչիք զանխափանամ փառաց պսակին»:

144. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԷՈՍԻ. ԺԴ· 13-19. «Տէր մեր Յիսուս եկեալ ի չենս Փիլիպպեայ կեսարեայն... եւ զոր արձակեսցես յերկրի, եղիցի արձակեալ յերկինս»:

ԽԶ. ԿԱՆՈՆ ՉՆՇԽԱՐՍ ՍՐԲՈՅՆ Ի ՀԱՆԳԻՍՏ ՓՈԽԱՐԿԵԼՈՅ

145. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՀՈՐՈՄԴ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԵՆԷ. Գ· Թագ· Ը· 3-8. «Եւ ելին ամենայն ծերքն Իսրայէլի... եւ եղեն անդ մինչեւ ցայսաւր»:

146. Ի ԿՈՐՆԹԱՑՈՅ ԹՂԹՈՅՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ. Ե· Կորնթ· Գ· 6-14. «Զի Աստուած որ ասաց ի խաւարէ լոյս ծագել... եւ յանդիման կացուսցէ ձեզ հանդերձ»:

147. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԵՈՍԻ. Ժ· 40-42. «Որ զձեզ ընդունի՝ զիս ընդունի... ոչ կորուսցէ զվարձս իւր»:

ԽԷ. ԿԱՆՈՆ ՅՈՐԺԱՄ ՔԱՀԱՆԱ ՎԱԽՃԱՆԻ ԿԱՄ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ՝ ԱՌ Ի ԹԱՂՈՒԻՄՆ

148. ԸՆԹԵՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՑ. Թ· 1-6. «Իմաստութիւն չինեաց իւր տուն... եւ կեցջիք. խնդրեսցէք զիմաստութիւն զի ապրեսջիք»:

149. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵԶԵԿԻԵԼԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ընդ· Ե· 4-5. «Ո՛յր ուրուք անհնար իցէ գառնս գայս... զի ես ընդ ձեզ եմ, ասէ Տէր ամենակալ»:

150. ՅԵԲՐԱԵՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ. Գ· 1-4· «Եղբա՛րք, նահանջաքուք ընդ առաքեալ... իսկ որ գամենայն արար, Աստուած է»:

151. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՍՈՒ. ԺԹ· 5-6. «Իրրեւ եկն ի տեսին, հայեցաւ ի վեր... եւ ընդալաւ զնա ուրախութեամբ»:

152. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵԶԵԿԻԵԼԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Լ.Ջ· 25-28. «Եւ յանհնչից ի վերայ ձեր ջուր սուրբ... եւ եղիջիք ինձ ի ժողովուրդ, եւ ես եղից ձեզ Աստուած»:

153. Ի ՅԵԲՐԱՑԵՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ. Ժ· 19-25. «Ունիմք այսուհետեւ, եղբա՛րք, համարձակութիւն... որչափ տեսանիցէք պատն մերձեալ»:

154. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. ԻԸ· 18-19. «Ամէն ամէն ասեմ քեզ. մինչ մանուկն կիր... եւ գայս իրրեւ ասաց. ասէ ցնա. Ե՛կ զկնի իմ». նաեւ Յաւ. Բ.:

155. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ա. Ի ԾՆՆԴՈՅ. ԻԷ· 7-11· ԽԹ· 31-32· Ծ· 1-3· 13· 23-25: ԻԷ· 7-11. «Եւ այս են ամք աւուրց կենացն Աբրահամու... եւ յաւելաւ ի ժողովուրդ իւր»: Ծ· 1-3· «Եւ անգեալ Յեսսեի ի վերայ երեսաց... եւ պատեցին զիապարգքն զիսրայէլ»: Ծ· 13· «եւ տարան զնա... եւ թագեցին զնա անդ»: Ծ· 23-25· «Խաւսեցաւ Յովսեի բնդ եղբարս իւր... եւ եկին ի տապանի յԵգիպտոս». նաեւ Յաւ. Բ.:

156. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ա. ՅԱՌԱԿԱՑ. ԺԸ· 2-9. «Ոհերան խոնարհաց խոկայ զիմաստութիւն... իմաստութիւն արդարոց յաջողեալ են». նաեւ Յաւ. Բ.:

157. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՆԵԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. ԿԸ· 6-9. «Բայց զուք քահանայք Տեառն կոչեսջիք... եւ ուրախութեամբ ուրախ լինիցին ի Տէր». նաեւ Յաւ. Բ.:

158. ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿԱԹՈՂԻԿԵԻՑ ԹՂԹՈՅՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ. Ե· Պետ· Ը· 10-15. «Վասն որոյ, սիրելիք, առաւել փութասջիք... առնիցեք գյիշատակ այսոցիկ». նաեւ Յաւ. Բ.:

159. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ. ԺՊ· 31-38· ԺՊ· 1-7. Տէր մեր Յիսուս ասէ. «Այժմ փառաւորեցաւ Որդի մարդոյ... մինչ զաւ երիցս ուրացիս զիս»: ԺՊ· 1-7. «Մի խռովեսցին սիրտք ձեր... եւ այսուհետեւ զիտասջիք զնա». նաեւ Յաւ. Բ.:

160. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԹՈՒՈՑ. Ի· 23-30. «Եւ խաւսեցաւ Տէր ընդ Մովսեսի եւ ընդ Ահարովնի ի Հովր լերինն... լացին զնա զկ. աւր ամէնայն ժողովուրդն Իսրայէլի». նաեւ Յաւ. Բ.:

161. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐԿՐՈՐԴՈՒՄՆ ԱԻՐԻՆԱՑ. Լ.Գ· 5-12. «Եւ վախճանեցաւ Մովսես... զոր արար առաջի ամենայն Իսրայէլի». նաեւ Յաւ. Բ.:

162. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՑ. Իմաք· Գ· 7-17. «Արդարն՝ էթէ հասցէ ի վախճանել... եւ առ ի մեզ զգուշացաւ նմա Տէր». նաեւ Յաւ. Բ.:

163. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐԵՄԻԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ող· Գ· 1-7· 13-14. «Աստուա՛ծ հզաւր, հայեա՛ց յաղքատութիւնս մեր... եւ արար զիս նեռալից, եւ ծագր ժողովրդեան իմոյ». նաեւ Յաւ. Բ.:

164. Ի ԿՈՐՆԹԱՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱՒՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ. Ե· Կորնթ· Գ· 14-19· Ե· 1-9. «Զայս գիտեմք, էթէ որ յարոյցն զՅիսուս... եւ էթէ եւ լանիցեմք, հաճոյ եւեմք իցեմք նմա». նաեւ Յաւ. Ա. Բ՝ ունեն միայն Գ· 13-18:

165. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ. ԺԳ· 15-24· «Էթէ սիրէք զիս՝ զպատուիրանս իմ պահեսջիք... ոչ ե իմ, այլ Հաւրն՝ որ առաքեացն զիս». նաեւ Յաւ. Բ.:

166. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԵՈՍԻ. ԺԸ· 25-30. «Յայնժամ ցնծացաւ Յիսուս Հոգովն Սրբով եւ ասէ... Զի լուծ իմ քաղցր է. եւ բեռն իմ փոքրոգի»:

167. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՐԿՈՍԻ. ԺԳ· 32-37. «Այլ վասն աւուրն այնորիկ եւ ժամու ոչ ոք գիտէ... Բայց զոր ձեզդ ասեմ, ամենեցուն ասեմ՝ արթո՛ւն կացէք». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

168. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱ. ԻԸ· 34-38. «Զգոյշ կացէք անձանց, գուցէ ծանրանայցեն սիրտք ձեր... եւ ամէնայն ժողովուրդն կանխեր ընդ առաւաւտն՝ լսել ի նմանէ». նաեւ Յաւ. Բ.:

169. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. ԺԻ· 46-49. «Ես եմ լոյս աշխարհի. ամենայն որ գայ ետ իս... Նա եւս ինձ պատուիր՝ զինչ ասացից եւ զինչ խօսեցայց»:

170. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍՈՒԱ ՈՐԴՈՅ ՆԱԻԵԱՅ. ԻԹ· 29-33. «Եւ պաշտեաց Իսրայէլ զՏէր զամենայն աւուրս կենաց Յեսուա... գնացին յիւրաքանչիւր տեղիս իւրեանց». նաեւ Յաւ. Բ.:

171. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐԵՄԻԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ընդ· Եր· 1-8. «Յիշեա՛յ, Տէ՛ր, որ ինչ անցք անցին ընդ մեզ... եւ այն որ փրկեն գմեզ ի ձեռաց նոցա՝ չիք ուրեք ի միջի». նաեւ Յաւ. Բ.:

172. ՊԵՏՐՈՍԻ Ի ԿԱԹՈՂԻԿԷԻՑ. Ընդ· Պետ· Ընդ· 3-9. «Աւրհնեալ է Աստուած եւ հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի... բնակալեալ զկատարումն հաւատոյ ձերոյ զոգւոցն փրկութիւն». նաեւ Յաւ. Բ.:

173. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. ԺԳ· 25-31. «Զայս խաւսեցա ընդ ձեզ՝ մինչ առ ձեզս եմ... Ա՛րն, արի՛ք գնացուք աստի». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

174. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐԿՐՈՐԴ [=Բ.] ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԵՆՆԵՆ. Գ· Թես· Ընդ· 1-4, 10. «Եւ մերձեցան աւուրք Դաւթի մեռանելոյ... ննջեաց Դաւիթ ընդ հարս իւր, եւ թաղեցաւ ի քաղաքի Դաւթի». նաեւ Յաւ. Բ.:

175. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՋԵԿԻԵԼԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ե· 44-46. «Եւ տարաւ զիս ի սրահ ներքին... նոքա են որպիք Սադովկ, որ մերձենան ի պատարագոյ անդի պաշտել զՏէր». նաեւ Յաւ. Բ.:

176. ԴԱՐՁԵԱԼ ՅԵՋԵԿԻԵԼԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. ԽԳ· 17-21. «Եւ եղիցի ի մատանել քահանայիցն ընդ դուռն ներքին սրահին... ամենայն քահանայքն ի մատանել իւրեանց ի յարտաքին սրահն». նաեւ Յաւ. Բ.:

177. Ի ՅԵԲՐԱԵՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. ԺԳ· 17-21. «Ունդնդիր լերո՛ւք առաջնորդաց ձերոց... եւ արասցէ ի մեզ գՀաճոյսն ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի». նաեւ Յաւ. Բ.:

178. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. ԺԻ· 11 - ԺԶ· 5. «Զայս խաւսեցա ընդ ձեզ, զի ուրախութիւնն իմ ի ձեզ իցէ... ի սկզբանէ ոչ ասացի, քանզի ընդ ձեզ էի». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

179. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԾՆՆԴՈՑ. ԻԼ· 10-15. «Եւ եկ Յակովբ ի Ջրհորոյ անդի երգման... եւ ոչ թողից զքեզ մինչեւ արարից զամենայն զոր խաւսեցայ ընդ քեզ». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

180. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱԵԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. ՆԻ· 7-10. «Իրրեւ զի զիղեցիկ են ի վերա լերին... եւ տեսցեն ամենայն ազգ զփրկութիւն Աստուծոյ մերոյ». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

181. Ի ՄԱՂԱՔԻԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Բ· 5-7. «Ուխտ իմ որ ընդ նոսա իցէ կենաց եւ խաղաղութեան... զի հրշտակ Տեառն ամենակալի է». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

182. ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ Ի ԿԱԹՈՂԻԿԷԻՑ. Ընդ· Պետ· Ե· 1-4. «Զերիցունս այսուհետեւ աղաչեմ իրրեւ զերիցակիցս... ընդունելիք զանթառամ փառաց պսակն». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

183. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. ԺԶ· 5-28. «Բայց արդ, երթամ ես առ առաքիչն իմ... դարձեալ թողում զաշխարհս եւ երթամ առ Հայր». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

184. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԳՈՐԾՈՑ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Ի· 17-38. «Եւ Մեղիտէ յղեալ յԵփեսոս... եւ յղարկեցին գնա ի նաւ անդր». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

185. Ի ԿՈՐՆԹԱՑՈՑ [=ԿՈՂՈՍԱՑԻՈՑ] ԹՂԹՈՑՆ ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Կող· Գ· 1-4 - «Եթէ յարերուք ընդ Քրիստոսի... յայնժամ եւ դուք ընդ նմա յայտնեսջիք փառաւք». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

186. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. ԺՉ· 33· ԺԻ· 1 - ԺԻ· 1. «Զայս խաւսեցա ընդ ձեզ, զի ընդ իս զխաղաղութիւն ունիցիք... յորս եմուտ ինքն եւ աշակերտքն իւր». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

187. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԵՈՍԻ. ԺԳ· 43-52. «Յայնժամ ծագեսցին արդարքն իրրեւ զարեգակն... որ հանէ ի գանձէ իւրմէ զհինն եւ զնորն». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

188. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՐԿՈՍԻ. Ը· 34-38. «Կոչեցեալ առ ինքն զժողովուրդն աշակերտաւքն հանդերձ... յորժամ գայցէ փառաւք Հաւր իւրոյ եւ ամենայն հրշտակք ընդ նմա»:

189. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՍՈՒ. ԻԲ· 24-30. «Եղեւ եւ հակառակութիւն ի մէջ նոցա... եւ նստջիք յերկոտասան աթոռսն՝ դատել զերկոտասան ազգն Իսրայէղի». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

190. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԵՈՍԻ. ԻԷ· 31-32. «Եւ յորժամ եկեսցէ Որդի մարդոյ փառաւք Հաւր իւրոյ... որպէս հովիւ զի մեկնեսցէ///. նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

191. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՀՈՐՈՐԴ ԹԱԳԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆՑ. ԺԳ· 14-21. «Եւ եղիւսէք հիւանդացաւ հիւանդութիւն, որով եւ մեռաւ իսկ... մերձեցաւ յոսկերսն եղիւսէի եւ կենդանացաւ. եւ էկաց ի վերայ ոտից իւրոց». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

192. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Կ· 20 - ԿԱ· 4. «Եւ կատարեսցին աւուրք սգոյ քո... եւ նորոգեսցեն զքաղաքս աւերեալս ազգաց մինչեւ յազգս». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

193. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐԵՄԻԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ողբ Գ· 19-29, 55-59. «Յիշեսցի յաղքատութենէ իմէ եւ ի հեծեծանաց իմոց... հայեցար յամենայն խռովութիւնս իմ». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

194. Ի ԿՈՐՆԹԱՑՈՑ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Ընդ· Կոր· ԺԲ· 51-56. «Արդ, խորհուրդ մի ասեմ ձեզ. ամենիքեան ննջեցուք... որ եւս մեզ յաղթութիւն ի ձեռն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

195. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. Ջ· 35-39, 41-44. «Տէր մեր Յիսուս ասէ. Ես եմ հացն կենաց՝ իջեալ յերկնից... ձգեսցէ զնա առ իս, եւ ես յարուցից զնա յաւուրն յետնումն». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

196. Ի ՏԻՄՈԹԻԱ ԹՂԹՈՑՆ ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ. Բ· Տիմ· Գ· 1-8. «Զայս վկաւթիւն դնեմ առաջի Աստուծոյ... ո՛չ միայն ինձ, այլ եւ ամենեցուն՝ որ սիրեն զյայտնութիւն նորա». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

197. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱԹԵՈՍԻ. ԺԹ· 27-30. «Տեառն մերոյ Յիսուսի պատասխանի տուեալ Պետրոսի եւ ասէ... Բազումք եղիցին առաջինք յետինք, եւ յետինք առաջինք». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

198. [ՀԱՆԳԻՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ]. «Էր ընդ եղբարսն երանելին Յոհաննես մեծաւ ուրախութեամբ ի Տէր... Ո՛վ Տէր ամենակալ, որ զպս///[ակս]». նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:

Ա., Բ. ՅԱԻԵԼՈՒԱԾՆԵՐԻ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՆԵՐ

199. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՆԳԵԼԷ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ր·10. *Այսպէս «ասէ Տէր ամենակալ: Ի տեղւոջդ յայդմիկ ասացի խոպաղատիմին... որ պոծիցկ յարուցանել զաճարդ զայդ» - Ա., Բ.:*

199*ա*. ՄԱՀ ԱՆԳԷԻ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. *«Անգէաս մարգարէ էր ի յազգէ Ղեւեայ... բանզի եւ նա էր ի յազգէ քահանայիցն» - Ա., Բ.:*

200. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԶԱՔԱՐԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Լ·9-10. *«Այսպէս ասէ Տէր ամենակալ. Դատաստան արդար դատեցարո՛ւք.... եւ ոմա՛ն չարանաց բնաւ բնկերի իւրում», ասէ Տէր ամենակալ - Ա., Բ.:*

200ա. ՄԱՀ ԶԱՔԱՐԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. *«Զաքարիա էր ի յազգէ Ղեւեայ... եւ թագեցաւ մերձ ի յԱնգէլ» - Ա., Բ.:*

201. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱՋԻՆ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒ[ԹԵՆԷՆ ԺԻ·34-5·ԻԼ·1]· *«Եւ դնաց Սամուէլ ի տուն իւր յԱրիմաթիա... եւ թագեցին գնա՛ ի տան իւրում յԱրիմաթիա» - Ա.:*

202. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՅ [Ի՛մաստ·Ր·23 - Գ·6]. *«Աստուա՛ծ հաստատեաց զմարգն... եւ ի ժամանակի այցելութեան իւրեանց պայծառացոյին» - Ա.:*

203. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՅՈՎԲԱՅ (Յաւ. Բ. գրուած՝ յԱռակաց) [ԻԸ·31-33]. *«Ո՞վ պատմեսցէ յանդիման նորա... եւ յաւուրջ բան գնա՛ անթիւք» - Ա. Բ.:*

204. ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ՀՌՈՎՄԱՅԵՑԻՈՅ ԹՂԹՈՅՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ. ԺԻ·30-33. *Ագաչեմ զձեզ, եղբա՛րք, ի ձեռն Տեառն մերոյ... եւ Աստուա՛ծ խաղաղութեան եղիցի ընդ ձեզ ամենեսին - Ա.:*

205. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ՂՈՒԿԱՍՈՒ. ԺՐ·32-40. *«Մի՛ երկնչիր, հա՛ւտ փոքրիկ. զի հաճեցաւ Հայրդ ձեր տալ ձեզ զարքայութիւնն... զի յորում ժամու ոչ կարծիցկէր, գայ Որդի մարդոյ» - Ա., Բ.:*

206. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ԾՆԸՆԴՈՅ. ԼՐ·24-31. *«Եւ մնաց Յակոբ միայն: Եւ մարտեաւ այր մի ընդ նմա մինչեւ յառաւաւտն... եւ ծագեաց նմա արեւ՝ իբրեւ անց տեսիլն Աստուծոյ» - Ա., Բ.:*

207. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Կ.Ջ·18-24. *Այսպէս ասէ Տէր· «Գամ ժողովել զամենայն ազգս եւ զլեզուս... եւ եղիցին ի տեսիլ ամենայն մահզեաց» - Ա., Բ.:*

208. ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՅ ԹՂԹՈՅՆ Է. Ր·ՊԷՏՐ·Գ·1-15. *«Զայս ձեզ, սիրելի՛ք, երկրորդ թուղթ գրեմ... եւ զՏեառն երկայնամտութեանն փրկութիւն համարեսջիք» - Ա., Բ.:*

209. ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԹԵՍԱՂՈՆԻԿԵՑԻՈՅ ԹՂ[ԹՈՅՆ. Ր·Թ·ԵՍԱՂ·Ը·2-12, Ր·1-3 *«Այլ մեք պարտիմք զոհանալ զԱստուծոյ յամենայն ժամ... Մի՛ ոք զձեզ խաբեսցէ՝ եւ մի՛ իւիք իրաւք» - Ա., Բ.:*

210. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆ[ՈՒ]. ԺՐ·24-36. *«Ամէն, ամէն ասեմ ձեզ. եթէ ոչ հատն ցորենոյ անկեալ յերկիր մեռանիցի... Հաւատացէ՛ք ի լոյսն, զի որդիք լուսոյ եղիջիք» - Ա., Բ.:*

211. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. ՆԻ·18-19]. *Այսպէս ասէ Տէր· «Զճանապարհս սրտի նորա տեսի... եւ ես բժշկեցից զնոսա» - Ա.:*

212. Ի ԳԱՂԱՏԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՅՆ ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ [Գ·1-4]. *«Եթէ յարերաք ընդ Քրիստոսի... եւ զուք ընդ նմա յայտնեսջիք փառաւ՛ր» - Ա.:*

213. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ [Ե·24-30]. *Տէր մեր Յիսուս ասէ. «Ամէն ամէն ասեմ ձեզ, զի որ զբանն իմ լսէ... այլ զկամս այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս» - Ա.:*

214. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ· ԿԵ·16-18·ՆԼ·11. *Այսպէս ասէ Տէր. «Մոտացին զնեղութիւնս առաջինս... Մերժեցան ցաւք եւ տրտմութիւնք եւ հեծութիւնք» - Ա., Բ.:*

215. ՊԱԻՂՈՍԻ [=ՊԵՏՐՈՍԻ] ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՅ ԹՂԹՈՅՆ. Ր·ՊԷՏՐ·Գ·10-15. *«Սիրելի՛ք, եկեսցէ աւր Տեառն իբրեւ գող... եւ զՏեառն երկայնմտութիւնն՝ փրկութիւն համարեսջիք» - Ա., Բ.:*

216. ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ՀՌՈՄԱՅԵՑԻՈՅ ԹՂԹՈՅՆ Է ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՈ. Ը·10-14. *«Իսկ ևթէ Քրիստոս ի ձեզ է... նոքայ են որդիք Աստուծոյ» - Ա., Բ.:*

217. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ. ԺԻ·17-24. *«Հա՛յր սուրբ, պահեա՛ զնոսա ճշմարտութեամբ քով... զի սիրեցեր զիս յառաջ քան զլինելն աշխարհի» - Ա., Բ.:*

218. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ· Կ·19-20. *«Այսպէս ասէ Տէր. «Ոչ եւս եղիցի քեզ այսուհետեւ արեգակն ի լոյս տուընջեան... եւ եղիցի Հանգիստ քո պատուով» - Ա., Բ.:*

219. ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿՈՐՆԹԱՑԻՈՑ ԹՂԹՈՅՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ [Ը·Կ[ՆՔ·ԺԻ·35-44]. *«Այլ ասիցէ ոք. զիա՞րդ յառնեն մեռեալք... զոյ մարմին չնչաւոր, զոյ եւ հոգեւոր» - Ա.:*

220. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ՄԱԹԷՈՍԻ. ԻԳ·30-35. *«Եւ տեսցեն զՈրդի մարդոյ եկեալ ամպաւք զաւրութեամբ եւ փառաւք բազմաւք... երկինք եւ երկիր անցցեն, եւ բանք իմ մի՛ անցցեն» - Ա., Բ.:*

221. ՅԱԿՈՎԲՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԿԱԹՈՒՂԻԿԷԻՑ ԹՂԹՈՅՆ Է ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ· Ե·7-11. *«Երկայնամիտ լերո՛ւք, եղբա՛րք իմ... զհամբերութիւնն Յովբայ լուարո՛ւք, եւ զկատարումն Տեառն տեսէ՛ք» - Ա., Բ.:*

222. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ. Ը·31-36. *«Ասէ Յիսուս. եթէ զուք կացջիք ի բանի իմում, ճշմարիտ աշակերտք իմ էք... եթէ Որդին ազատեսցէ զձեզ, ճշմարիտ ազատ լինիջիք» - Ա., Բ.:*

223. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Կ·20-22 - ԿԸ·1-3. *«Եւ կատարեսցին աւուրք սգոյ քո... եւ կոչեսցին նոքայ ազգ արդարութեան՝ տունկ Տեառն ի փառս» - Ա., Բ.:*

224. ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ Ի ԹԵՍԱՂՈՆԻԿԵՑԻՈՑ ԹՂ[ԹՈՅՆ. Ր·Թ·ԵՍԱՂ·Ը·3, Ր·1-3] *«Այլ մեք պարտիմք զոհանալ զԱստուծոյ... Մի՛ ոք զձեզ խաբեսցէ՝ եւ մի՛ իւիք իրաւք» - Ա.:*

225. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ՄԱԹԵՈՍԻ. ԺԳ·23-36. *«Եւ իբրեւ ընդ երեկս եղեւ, անդ էր միայն... եւ որք միանգամ մերձեցան՝ փրկեցան» - Բ.:*

226. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ՄԱՐԿՈՍԻ. Ժ· 28-31. *«Ակաւ ասել ցնա Պետրոս. Ահաւասիկ մեք թողաք զամենայն... բազումք եղիցին առաջինք՝ յետինք, եւ յետինք՝ առաջինք»* - Բ.:

227. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՌԱԿԱՑ. Ռոմ· Ի· 23 - Գ· 1-2, 4-7. *«Ասուած հասատեաց զմարդն յանհնազանդութիւն... ի ժամանակի այցելութեան իւրեանց պայծառասցին»* - Բ.:

228. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅՈՎՍԵԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ժ· 12. *Այսպէս ասէ Տէր. «Սերմանեցէ՛ք զարդարութիւն... մինչեւ եկեսցէ ձեզ արդիւնք արդարութեան»* - Բ.:

228ա. ՄԱՀ ՈՎՍԵԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. *«Ոմն էր ի Բեթլամովիթայ, ի ցեղէն Իսաքարայ... եւ նովաւ կեցցէ ամենայն մարդ»* - Բ.:

229. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՄՈՎՍԵԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ի· 10, 13-14. *Այսպէս ասէ Տէր. «Առեցին ի պրունս գյանդիմանիչս... եւ եղիցի ընդ ձեզ Տէր Աստուած ամենակալ»* - Բ.:

229ա. ՄԱՀ ԱՄՈՎՍԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. *«Ամոմս էր ի Թեկուայ... եւ յետ սակաւ աւուրց մեռաւ եւ թաղեցաւ անդ»* - Բ.:

230. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՄԻՔԻԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ի· 7-9. *«Այլ ես Տեառն ակն կալայց եւ սպասեցից Աստուծոյ փրկչին իմոյ... եւ հանցէ զիս ի լոյս. եւ տեսից զարդարութիւն նորա»* - Բ.:

230ա. ՄԱՀ ՄԻՔԻԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. *«Միքիաս էր ի Մոսորովթայ, ի ցեղէն Եփրեմի... եւ թաղեցաւ յերկրի իւրում, մաւտ ի շիրիմս յենակիմայ»* - Բ.:

231. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅՈՎԵԼԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ի· 12-13. *Այսպէս ասէ Տէր· «Դարձարո՛ւք առ իս յամենայն սրտէ ձերմէ... եւ զըղջանայ ի վերայ չարեաց մարդկան»* - Բ.:

231ա. ՄԱՀ ՅՈՎԵԼԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. *«Յովէլ էր յապգէն ըՌուբենի. մարգարէացաւ... Մեռաւ խաղաղութեամբ եւ թաղեցաւ յագարակի իւրում փառաւորապէս»* - Բ.:

232. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱԲԴԻՈՒ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. 21. *Այսպէս ասէ Տէր. «Ելցեն ապրեալք ի լեռնէն Սիովնի՝ առնուլ վրէժս ի լեռնէ Եսուա, եւ եղիցի Տեառն արքայութիւն»* - Բ.:

232ա. ՄԱՀ ԱԲԴԻՈՒ ՄԱՐԳԱՐԷԷԻՆ. *«Աբդիու էր յերկրէն Սիկիմայ, յագարակէն Բեթքարիմայ... Մեռաւ խաղաղութեամբ եւ թաղեցաւ առ հարս իւր»* - Բ.:

233. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ԵՒ ՄԱՀ ՅՈՎՆԱՆՈՒ ՄԱՐԳԱՐԷԷԻ. *«Յովնան էր յերկրէն Կարիայթարիմայ... եւ յայնժամ եկեսցէ կատարած ամենայն երկրի»* - Բ.:

234. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՆԱՒՈՒՄԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ն· 7-9. *«Բաղցր է Տէր՝ որոց սպասեն նմայ յաւուր նեղութեան... եւ ոչ խնդրեսցէ կրկին զնոյն վրէժխնդրութիւն ի նեղութեան»* - Բ.:

234ա. ՄԱՀ ՆԱՒՈՒՄԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. *«Նաւում էր յԵղկեսայ... Մեռաւ խաղաղութեամբ եւ թաղեցաւ յագարակի իւրում փառաւորապէս»* - Բ.:

235. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԱՄԲԱԿՈՒՄԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ն· 2-3. *«Մինչ յո՞րս, Տէ՛ր, աղաղակիցեմ, եւ ոչ լուիցես... տեսանել ինձ զթշուառութիւն եւ զամբարշտութիւն»* - Բ.:

235ա. ՄԱՀ ԱՄԲԱԿՈՒՄԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. *«Ամբակում էր յապգէն Շմաւոնի, յագարակէն Բեսուքարայ... Մեռաւ խաղաղութեամբ եւ թաղեցաւ յագարակի իւրում փառաւորապէս»* - Բ.:

236. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՍՈՓՈՆԻԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ը· 7-8. *«Երկերո՛ւք յերեսաց Տեառն Աստուծոյ ձերոյ... որ զգեցեալ են հանդերձս աւտարս»* - Բ.:

236ա. ՄԱՀ ՍՈՓՈՆԻԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. *«Սոփոնիաս էր ի ցեղէն Շմաւոնի... եւ թաղեցաւ յագարակի իւրում փառաւորապէս»* - Բ.:

237. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ Ի ՄԱՂԱՔԻԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. Ը· 6. *Այսպէս ասէ Տէր. «Որդի փառաւոր առնէ զհայր... ո՞ւր է պատիւն իմ, ասէ Տէր ամենակալ»* - Բ.:

237ա. ՄԱՀ ՄԱՂԱՔԻԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. *«Մաղաքիաս յետ գարձի գերութեանն ծնանի ի Սովփիրայ... յաւելաւ առ հարս իւր եւ թաղեցաւ յագարակի իւրում»* - Բ.:

238. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԷ· ՆԸ· 9-11. *«Զարթի՛ր, զարթի՛ր, երուսաղէ՛մ, եւ զգեցիր զգաւրութիւն բազկի քո... Մերժեցան ցաւք եւ հեծութիւնք եւ տրտմութիւնք»* - Բ.:

239. ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈ Ի ՓԻԼԻՊԵՑԻՈՑ ԹՂԹՈՑՆ Է· Գ· 7-11, 20-21. *«Այլ որ ինչ ինձ չահն էր, զայն վնաս համարէի... առ ի կարող լինելոյ հնազանդեցուցանել ընդ իւրաւ զամենայն»* - Բ.:

240. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՍԱՅԵԱՑ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. ԻԷ· 9, ԻԹ· 2-3, ԼԸ· 13. *«Եւ ասացես յաւուր յայնմիկ. Ահաւասիկ Տէր Աստուած մեր... յամենայն տրտմութեանց ձերոց»* - Բ.:

241. ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ Ի ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՑ ԹՂԹ[ՈՑՆ· Ռ· Պետ· Ը· 3-8. *«Որպէս ամենայն ինչ մեզ՝ իւրոյ աստուածեղէն զաւրութեանն այնմիկ... հաստատեացն ի Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի գալուստն»* - Բ.:

242. ԱԻԵՏԱՐԱՆ ՅՈՀԱՆՆ[ՈՒ]. Ը· 35-40. *«Ի վաղիւ անդր կայր Յովհաննէս, եւ յաշակերտաց անտի նորա՝ երկու... մի յերկուց անտի, եւ գնաց զհետ Յիսուսի»* - Բ.:

ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՆԵՐԻ ՑԱՆԿ ԸՍՏ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ԳՐՔԵՐԻ ԿԱՐԳԻ

ԳԻՐՔ ԾՆՆԴՈՑ

Ը · 26-28. *«եւ ասաց Աստուած. Արասցուք մարդ... Ահեկէ ք եւ բազմացարո՛ւք եւ լցէք զերկիր»* - 76/Ի.

Բ · 21-24. *«եւ արկ Տէր Աստուած զթմրրատիւն ի վերայ Ադամա... եւ եդից երկաքեանն ի մարմին մի»* - 77/Ի.

ԻԸ · 7-11, ԽԹ · 31-32, Ն · 1-3, 13, 23-25: ԻԸ · 7-11. *«եւ այս են ամբ աւուրց կենացն Աբրահամու... եւ յաւելաւ ի ժողովուրդ իւր»*: Ծ. 1-3. *«Եւ անդհակ Յուսեփ ի վերայ երեսաց... Եւ պատեցին զիապարդքն զԻսրայէլ»*: Ծ. 13. *«Եւ տարան զնա... եւ թաղեցին զնա անդ»*: Ծ. 23-25. *«Խաւսեցաւ Յովսեփ բնդ եղբարս իւր... եւ եդին ի տապանի յեգիպտոս»* - 155/ԽՀ., նաեւ Յաւ. Բ.

ԻԲ · 10-15. *«Եւ կ Յակովբ ի Ջրհորոյ անդի երդման... եւ ոչ թողից զբեզ մինչեւ առբարից զամենայն զոր խաւսեցայ բնդ քեզ»* - 179/ԽՀ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

ԻԲ · 10-19. *«Եւ կ Յակովբ ի Ջրհորոյ անտի երդման... եւ կոչեաց Յակովբ զանուն տեղոյն այնորիկ Տուն Աստուածոյ»* - 53/ԺԱ.

Լ · 37-39, 43. *«Եւ առ Յակովբ զաւազան... աչխատ եւ աջաս յոյժ, ուզար եւ էղբ». եւ Տէր էր բնդ նմա»* - 36/Դ.

ԳԻՐՔ ԵԼԻՑ

ԼԷ · 17-24. *«Եւ արար Բեսկլիէլ զաչտանակն լուսոյ ձոյդ ոսկի... եւ ի տապանդկ միոյ ոսկւոյ արար զնա եւ զամենայն կահս նորա»* - 54/ԺԱ.

ՂԵԻՏԱԿԱՆ

Ը · 1-13. *«Եւ կոչեաց Տէր զՄովսէս եւ խաւսեցաւ բնդ նմա... եւ դիցն ի վերայ սեղանոյն, զի ողջակէզ զոհի է ի հոտ անուշիլ Տեառն»* - 58/ԺԲ.

ԳԻՐՔ ԹՈՒՄՈՑ

Ի · 23-30. *«Եւ խաւսեցաւ Տէր բնդ Մովսեսի եւ բնդ Ահարովնի ի Հովր լերինն... լացին զնա զԼ. աւր ամէնայն ժողովուրդն Իսրայէլի»* - 160/ԽՀ., նաեւ Յաւ. Բ.

ԵՐԿՐՈՐԴՈՒՄՆ ԱՒՐԻՆԱՑ

ԼԴ · 5-12. *«Եւ վախճանեցաւ Մովսես... զոր արար առաջի ամենայն Իսրայէլի»* - 161/ԽՀ., նաեւ Յաւ. Բ.

ՅԵՍՈՒԱՅ ՈՐԴՒՈՅ ՆԱՒԻՆԱՅ

ԻԴ · 29-33. *«Եւ պաչտեաց Իսրայէլ զՏէր զամենայն աւուրս կենաց Յեսուա... գնացին յիւրաքանչիւր տեղիս իւրեանց»* - 170/ԽՀ., նաեւ Յաւ. Բ.

ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆՑ Բ.

Ջ · 12-19. *«Եւ չոգաւ Դաւիթ եւ եհան զաւազանակն.. եւ գնաց ամենայն ժողովուրդն իւրաքանչիւր ի տուն իւր»* - 28/Բ.

Ջ · 17-19. *«Եւ մատոյց Դաւիթ ողջակէզս եւ խաղաղականս... եւ գնաց ամենայն ժողովուրդն իւրաքանչիւր ի տուն իւր»* - 59/ԺԲ.

Ը · 15-53. *«Աւրհնեալ եւ Տէր Աստուած Իսրայէղի այսաւր... որպէս խաւսեցար ի ձեռն Մովսէսի ծառայի քո՝ հանել զհարան մեր յեգիպտոսէ»* - 31/Բ.

ԻԳ · 18-25. *«Եւ եկն Գադ մարգարէ առ Դաւիթ.. եւ արգելաւ սատակումն յԻսրայեղէ»* - 24/Բ.

ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆՑ Գ.

Բ · 1-4, 10. *(գրուած՝ Թագ. Բ.)* *«Եւ մերձեցան աւուրք Դաւթի մեռանելոյ... ննջեաց Դաւիթ բնդ հարս իւր, եւ թաղեցաւ ի քաղաքի Դաւթի»* - 174/ԽՀ., նաեւ Յաւ. Բ.

Ջ · 20-35. *«Եւ արար սեղան եղեւնափայտեայ... եւ պատեաց ոսկւով իջանելով ի վերայ յաւրինուածոյն»* - 55/ԺԱ.

Ը · 3-8. *«Եւ ելին ամենայն ծերքն Իսրայէղի... եւ եղեն անդ մինչեւ ցայսաւր»* - 145/ԽՋ.

ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆՑ Դ.

Բ · 19-22. *«Եւ ասեն արք քաղաքին ցեղիսէէ... ըստ բանին եղիսեի, զոր խաւսեցաւ»* - 114/ԻԹ.

Բ · 19-23. *«Եւ ասեն արք քաղաքին ցեղիսէէ... Եւ բժշկեցան ջուրքն մինչեւ ցայսաւր, ըստ բանին եղիսեի, զոր խաւսեցաւ»* - 138/ԼԸ

Ե · 1-6, 9-14. *«Եւ Նեեման իշխան զաւրուն ասորոց... եւ զարձաւ մարմին նորա իբրեւ զմարմին մանկան տղայոյ եւ սրբեցաւ»* - 37/Դ.

ԺՊ· 14-21. *«եւ եղիսէ հիւանդացաւ հիւանդութիւն], որով եւ մեռաւ իսկ... մերձեցաւ յոսկերան եղիսէի եւ կենդանացաւ. եւ կացս ի վերայ ոտից իւրոց» - 191/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.*

ԱՌԱԿՔ ՍՈՂՈՄՈՆԻ

Բ· 1-11. *«Որդեա՛կ, եթե ընկալեալ զպատգամս պատուիրանի իմոյ... եւ միտք քո սուրբք պահեն զքեզ» - 18/Բ.*

Գ· 9-10. *«Պատուեա՛յ զՏէր ի քոց արդար վաստակոց... եւ գինով հնծանք քո առատեալ եւս բղխեսցեն» - 134/ԼՋ.*

Գ· 9-15. *«Պատուեա՛ զՏէր ի քոց արդար վաստակոց... եւ ամենայն ինչ որ պատուական է՝ չարժէ զնա» - 65/ԺԴ.*

Գ· 13-14, 17-18. *«երանեալ է այր որ եգիտ գիմաստութիւն... եւ որ յենուն ի նա իբրեւ ի Տէր հաստատութեամբ» - 73/ԺԹ.*

Գ· 13-26. *«երանեալ է այր, որ եգիտ գիմաստութիւն... եւ հաստատեսցէ զոտն քո, զի մի՛ սասանեսցի» - 49/ԺԱ.*

Գ· 19-26. *«Աստուած իմաստութեամբ հիմունս արկ երկրի... եւ հաստատեսցէ զոտն քո, զի մի՛ դայթակղեսցիս» - 1/Ա.*

Ը· 6-11. *«Լուարուք ինձ, զի պարկեշտս բարբառիմ... եւ ամենայն ինչ որ պատուական է, չարժէ զնա - 23/Բ.*

Ը· 12-21. *«Ես իմաստութեամբ բնակեցայ ի խորագիտութեան... եւ յիշեցուցից զայն որ յաւիտենից համարեալ են» - 27/Բ.*

Ը· 22-36. *«Տէր ստացաւ զիս ի սկիզբն ճանապարհաց իւրոց... եւ որք առնեն զիս՝ սիրեն զմահ» - 32/Բ.*

Թ· 1-6· *«Իմաստութիւն չինեաց իւր տուն... եւ կեցջիք· խնդրեսցէք զիմաստութիւն զի ապրեսջիք» - 148/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Բ.*

Թ· 1-11. *«Իմաստութիւն չինեաց իւր տուն.... եւ յաւելցին քեզ ամք կենաց» - 14/Բ.*

ԺԸ· 2-9. *«Բերան խոնարհաց խոկայ զիմաստութիւն... իմաստութիւն արդարոց յաջողեալ են» - 156/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Բ.*

ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՍՈՂՈՄՈՆԻ

Գ· 7-17. *(գրուած՝ Առակաց) «Արդարն՝ էթե՛ հասցէ ի վախճանել... եւ առ ի մեզ զգուշացաւ նմա Տէր» - 162/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Բ.*

ՅՈԲ

ԻԸ· 5-28. *«Երկիր. եւ ի նմանեն ելցեն հաց... եւ մեկնեալ ի չարեաց հանճար» - 2/Ա.*

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆ ԵՍԱՅԵԱՅ

Ը· 16-20. *«Լուացարուք, սրբեցարուք, ընկեցէ՛ք զչարիս յանձանց ձերոց... զի բերան Տեառն խաւսեցաւ զայս» - 119/ԼԱ.*

Չ· 1-10. *«Եւ եղեւ յամին յորում մեռաւ Ոզիայ արքայ... եւ զարձցեն, եւ բժշկեցից զնոսա» - 33/Բ.*

ԺԲ· 3-6. *«Եւ առէ՛ք ջուր ուրախութեան յաղբերացն փրկութեան... Ցնծացե՛ք բնակիչք Սիովնի, զի բարձրացաւ սուրբն ի մէջ նորա» - 115/ԻԹ.*

ԼՀ· 1-7. *«Ուրա՛խ լեր, անապատ ծարաւի, ցնծասցէ անապատն եւ ծաղկեսցի իբրեւ զշուշանն... եւ գնա՛ ի ծարաւուտ երկրի» - 38/Դ.*

ԼՀ· 3-8. *«Զաւրացարո՛ւք, ձեռք լքեալք եւ ծունկ կթուցեալք... այղ ցրուեալքն գնասցեն ընդ նա, եւ մի՛ մոլորեսցին» - 97/ԻԵ.*

ԽԹ· 21-22, ԽԹ· 26, 25. *«Ցուչ լիցի քեզ Յակովբ... եւ զմեզս քո այղ ոչ եւս յիշեցից» - 81/ԻԱ.*

ՆԸ· 7-10. *«Իբրեւ զի գեղեցիկ են ի վերա լերին... եւ տեսցեն ամենայն ազգ գփրկութիւն Աստուծոյ մերոյ» - 180/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.*

ՆԹ· 1-5. *«Ուրա՛խ լեր, ամուլ, որ ոչ ծնանեիր... Աստուած Իսրայէղի ամենայն երկրի կոչեսցի» - 15/Բ.*

ՆԹ· 10-14. *«Ասաց Տէր. Հաչտեալ եմ ընդ քեզ... եւ արդարութեամբ չինեսջիր» - 45/Ե.*

ՆԼ· 6-13. *«Խնդրեցէ՛ք զՏէր, եւ յորժամ գտանիցէք զնա... եւ ի նչան յաւիտենից եւ մի՛ պակասեսցէ» - 125/ԼԱ.*

ՆԹ.Զ· 1-5. *«Այսպէս ասէ Տէր. Զգո՛յշ կացէք իրաւանց... եւ անուն յաւիտենական տացի նոցա, եւ մի պակասեսցէ» - 94/ԻԴ.*

ՆԹ.Զ· 1-5. *«Այսպէս ասէ Տէր. Զգո՛յշ կացէք իրաւանց... եւ անուն յաւիտենական տացի նոցա, եւ մի՛ պակասեսցէ» - 100/ԻԵ.*

ՆԹ.Զ· 6-8. *«Եւ զամենեսեան որք պահեսցին զշաբաթս իմ... տուն աղաւթից կոչեսցի ամենայն հեթանոսաց, ասէ Տէր» - 60/ԺԲ.*

ՆԼ· 15-21. *«Այսպէս ասէ բարձրեալն, որ ի բարձունս բնակեալ է յաւիտեան... Ոչ գոյ խաղաղութիւն ամպարշտաց, ասէ Տէր» - 42/Ե.*

Կ· 1-7. *«Լուսաւորեա՛ց, լուսաւորեա՛ց, երուսաղէ՛մ... եւ տուն աղաւթից իմոց փառաւորեսցի» - 10/Ա.*

Կ· 20-22. *«Եւ կատարեցին աւուրք սգոյ քո... զի ես, Տէ՛ր, ընդ ժամանակս ժամանակս ժողովեցից գնոսա» - 128/ԼԲ.*

Կ· 20 - ԿԸ· 4. *«Եւ կատարեսցին աւուրք սգոյ քո... եւ նորոգեսցեն զքաղաքս աւերեալս ազգաց մինչեւ յազգս» - 192/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.*

ԿԸ· 1-6. *«Հոգի Տեառն ի վերայ իմ, վասն որոյ եւ աւծ իսկ զիս... եւ մեծութեամբ նոցա սքանչելի լինիջիք» - 142/ԽԵ.*

ԿԸ· 6-9· «*Բայց դուք քահանայք Տեառն կոչեցջիք... եւ ուրախութիւնամբ ուրախ լինիցին ի Տէր*» - *157/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Բ.*

ԿԸ· 9 - ԿԲ· 5· «*Եւ ծանիցի ի մէջ ազգաց զաւակ նոցա... այնպէս ուրախ եղիցի Տէր ի քեզ*» - *78/Ի.*

ԿԸ· 10 - ԿԲ· 4· «*Ցնծասցէ անձն իմ ի Տէր... զի հագեսցի Տէր բնդ քեզ*» - *20/Բ.*

ԿԲ· 8-12. «*Երդուաւ Տէր ի փառս իւր եւ ի զաւրութիւն բազկի իւրոյ... եւ զոյ կոչեսջիք քազաք խնդրեալ եւ ոչ լքեալ*» - *50/ԺԱ.*

ԿԳ· 18 - ԿԳ· 12. «*Հակառակորդք մեր կոխեցին զսրբութիւն քո... եւ խոնարհ արարեր զմեզ մինչեւ յոյժ*» - *41/Ե.*

ԿԷ· 21 - ԿԹ· 2. «*Շինեսցեն տունս եւ ինքեանք բնակեսցեն ի նոսա... եւ յայնոսիկ որ զոզան ի բանից իմոց*» - *3/Ա.*

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆ ԵՐԵՄԻԱՅ

Գ· 14-15 *(գրուած՝ եսայեայ)* «*Դարձարուք առ իս, որդի՛ք հեռացեալք... եւ հովուեսցեն զձեզ իմաստութեամբ*» - *123/ԼԱ.*

ՈՂԲ ԵՐԵՄԻԱՅ

Գ· 1-7, 13-14. «*Ասասա՛ծ հզաւր, հայեա՛ց յաղքատութիւնս մեր... եւ արար զիս նեռալից, եւ ծագը ժողովրդեան իմոյ*» - *163/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Բ.*

Գ· 19-29, 55-59. «*Յիշեսցի յաղքատութենէ իմէ եւ ի հնձեծանաց իմոց... հայեցար յամենայն խռովութիւնս իմ*» - *193/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.*

Գ· 22-34, Գ· 20. «*Ողորմութիւնք Տեառն անսպառ են, եւ ոչ նուազեն զթութիւնք նորա... բնդ հովանեաւ նորա նստցուք եւ կեցցուք*» - *103/ԻԵ.*

ԱՂՕԹՔ ԵՐԵՄԻԱՅ

1-8. «*Յիշեա՛յ, Տէ՛ր, որ ինչ անցք անցին բնդ մեզ... եւ այն որ փրկեն զմեզ ի ձեռաց նոցա՝ չիք ուրեք ի միջի*» - *171/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Բ.*

ԹՈՒՂԹ ԲԱՐՈՒՔԱՅ

Գ· 1-6. «*Տէ՛ր Ասասւած Իսրաէղի, անձինք նեղեալք... եւ դու Տէր Ասասւած մեր, եւ աւրհնեսցուք զքեզ*» - *64/ԺԴ.*

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆ ԵԶԵԿԻԷԼԻ

ԺԲ· 20-23. «*Արդարութիւն արդարոյն ի վերայ նորին եղիցի... որպէս զդառնալ նորա ի չար ճանապարհէն եւ զկեալն*» - *120/ԼԱ.*

ԼԳ· 7-19. «*Դեւս կացուցի զքեզ ի վերայ ազգաց Իսրայէղի... զի զդուշացուցեր նմա, եւ դու զանձն քո ապրեցուցես*» - *107/ԻԶ.*

ԼԶ· 24-31. «*Եւ առից զձեզ ի հեթանոսաց... եւ տապակասջիք յերեսաց անաւրէնութեան ձերոց*» - *69/ԺԸ.*

ԼԶ· 24-31. «*Այսպէս ասէ Ադովնայի Տէր. Եւ առից զձեզ ի հեթանոսաց... եւ տապակասջիք յերեսաց անաւրենութեանց ձերոց*» - *129/ԼԲ.*

ԼԶ· 25-28. «*Եւ ցանեցից ի վերայ ձեր ջուր սուրբ... եւ եղիջիք ինձ ի ժողովուրդ, եւ ես եղէց ձեզ Աստուած*» - *152/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Բ.*

Խ· 3-10. «*Եւ ահա այր մի, եւ տեսիլ նորա իբրեւ զտեսիլ փայլուն պղնձոյ... չափեալ յեր յերեցուն կամարացն՝ աստի եւ անդի*» - *4/Ա.*

Խ· 44-46. «*Եւ տարաւ զիս ի սրահ ներքին... նոքա են որդիք Սադովկա, որ մերձենան ի դիւտացոց անդի պաշտել զՏէր*» - *175/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Բ.*

ԽԱ· 5-13. «*Եւ համբարձ զիս Հոգին Տեառն եւ տարաւ զիս ի սրահն ներքին... եւ այս չափ սեզանոյն*» - *19/Բ.*

ԽԱ· 17-21. «*Եւ եղիցի ի մտանել քահանայիցն բնդ դուռն ներքին սրահին... ամենայն քահանայքն ի մտանել իւրեանց ի յարտաքին սրահն*» - *176/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Բ.*

ԽԷ· 1-12. «*Եւ եմոյծ զիս Հոգին առաջի դրաց տաճարին... եւ եղիցի պտուղ նորա ի կերակուր, եւ կեք նորա ի բժշկութիւն*» - *116/ԻԲ.*

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆ ԴԱՆԻԷԼԻ

Թ· 4-19. «*Տէ՛ր Ասասւած, մեծ եւ սքանչելի... զի անուն քո կոչեցեալ է ի վերայ մեր, եւ քո են փառք յաւիտեանս. ամէն*» - *13/Ա.*

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎԷԼԵԱՅ

Բ· 12-16· *(գրուած՝ եսայեայ)*· «*Դարձարուք առ իս ամենայն սրտիւք ձերովք...՝... ժողովեցէ՛ք ժողովուրդ, սրբեցէ՛ք զեկեղեցի*» - *123/ԼԱ.*

Բ· 21-27. «*Քաջալերեա՛ց երկիր, խնդա՛ եւ ուրա՛խ լեր... Եւ ծանիջիք եթէ ի մէջ Իսրաեղի եմ ես*» - *135/ԼԶ.*

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆ ԱՆԳԷԱՅ

Բ· 4-5 *(գրուած՝ եզեկիէլ)*. «*Ո՞յր ուրուք տեսեալ իցէ զտունս զայս... զի ես ընդ ձեզ եմ, ասէ Տէր ամենակալ*» - *149/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Բ.*

Բ· 5-10. «*Եւ արդ, զաւրացի՛ր դու, Զաւրաբաբել... որ գործելոց իցեն յարուցանել զտունդ զայդ*» - *7/Ա.*

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆ ԶԱՔԱՐԻԱՅ

Ր· 1-5. «Ամբարձի զաչս իմ եւ տեսի... եւ փառս բնակեցայց ի մէջ նորա» - 5/Ա.

Գ· 1-9. «Եւ զարձաւ հրշտակն որ խաւսէրն.... եւ ծանիցես, եթէ Տէր ամենակալ առաքեաց զիս առ քեզ» - 6/Ա.

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆ ՄԱՂԱՔԻԱՅ

Ը· 6-12, 13-14. «Որդի փառաւոր առնէ զհայր... եւ անուն իմ երեւելի ի մէջ ազգաց» - 61/ԺԲ.

Ր· 5-7. «Ուխտ իմ որ ընդ նոսա իցի կենաց եւ խաղաղութեան... զի հրշտակ Տեառն ամենակալի է» - 181/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՏԹԷՈՍԻ

Գ· 1-17. «Յաւուրսն յայնոսիկ գայ Յովհաննէս Մկրտիչ՝ քարոզել... Դա է Որդի իմ սիրելի, ընդ որ հաճեցա» - 118/ԻԹ.

Գ· 2-17. «Յայնժամ գայ Յիսուս ի Գաղիղէէ Յորդանան... Դա է Որդի իմ սիրելի, ընդ որ հաճեցա» - 72/ԺԸ.

Ե· 1-16. «Եւ տեսեալ զժողովուրդսն, ել ի լեառն... եւ փառաւորեսցեն զՀայր ձեր, որ յերկինս է» - 99/Իե.

Ը· 24-29. «Ամենայն որ լսէ զբանս իմ եւ առնէ զնոսա.. ուսուցաներ զնոսա, եւ ոչ որպէս դպիրքն» - 12/Ա.

Ժ· 21-22· ԺԱ·28-30. «Յայնժամ ցնծացաւ Յիսուս Հոգովն Սրբով... Զի լուծ իմ քաղցր է, եւ բեռն իմ՝ փոքրոգի» - 88/ԻԲ.

Ժ·40-42. «Որ զձեզ ընդունի՝ զիս ընդունի... ոչ կորուսցէ զվարձս իւր» - 147/ԽԶ.

ԺԱ· 25-30. «Յայն ժամանակի պատասխանի եւս Յիսուս եւ ասէ... զի լուծ իմ քաղցր է, եւ բեռն իմ՝ փոքրոգի» - 96/ԻԴ.

ԺԱ· 25-30. «Յայնժամ ցնծացաւ Յիսուս Հոգովն Սրբով եւ ասէ... Զի լուծ իմ քաղցր է. եւ բեռն իմ՝ փոքրոգի» - 166/ԽԷ.

ԺԱ· 25-30. «Յայնմ ժամանակի պատասխանի եւս Յիսուս եւ ասէ. Գոհանամ զքէն... Զի լուծ իմ քաղցր է, եւ բեռն իմ՝ փոքրոգի» - 22/Բ.

ԺԳ· 43-52. «Յայնժամ ծագեսցին արդարքն իբրեւ զարեգակն... որ հանէ ի գանձէ իւրմէ զհինն եւ զնորն» - 187/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

Ժ.Զ· 13-19. «Եւ ելեալ Յիսուս ի շէնս Փիլիպպեայ կեսարեան... եղիցի արձակեալ յերկինս» - 9/Ա.

Ժ.Զ· 13-19. «Տէր մեր Յիսուս ելեալ ի շենս Փիլիպպեայ կեսարեային... եւ զոր արձակեսցես յերկրի, եղիցի արձակեալ յերկինս» - 144/ՃԵ.

ԺԹ· 1-12. «Եւ իբրեւ կատարեաց Յիսուս զբանս զայսոսիկ... արարին ներքինիս վասն արքայութեան երկնից, որ կարող է տանել՝ տարցի» - 80.Ի.

ԺԹ· 27-30. «Տեառն մերոյ Յիսուսի պատասխանի տուեալ Պետրոսի եւ ասէ... Բազումք եղիցին առաջինք յետինք, եւ յետինք առաջինք» - 197/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

ԻԸ· 12-16. «Եւ մտեալ Յիսուս ի տաճարն... ի բերանոյ մանկանց տղայոց ստնդիացուց կատարեցեր զաւրհնութիւն» - 44/Ե.

ԻԸ· 23-32. «Եւ իբրեւ եկն Յիսուսի ի տաճարն... եւ ոչ զղջացարուք յետոյ հաւատալ նմա» - 48.Ե.

ԻԹ· 1-22. «Յայնժամ խաւսեցաւ Յիսուս ընդ ժողովուրդսն եւ ընդ աշակերտան իւր եւ ասէ... եւ յայն որ նստի ի վերայ նորա» - 26/Բ.

ԻԹ· 29-36. «Վաղվաղակի յետ նեղութեան աւուրցն այնոցիկ արեգակն խաւարեսցի... ո՛չ ոք գիտէ. ո՛չ հրշտակք երկնից եւ ո՛չ Որդի, բայց միայն Հայր» - 57/ԺԱ.

ԻԹ· 30-35. «Եւ ապա երեւեսցի նշան Որդւոյ մարդոյ յերկինս... եւ բանք իմ ոչ անցցեն» - 75/ԺԹ.

ԻՀ· 31-[46]. «Եւ յորժամ եկեսցէ Որդի մարդոյ փառաւք Հաւր իւրոյ.. որպէս հովիւ զի մեկնես[ցէ]/// [ի տանջանսն յաւիտենականս, եւ արդարքն՝ ի կեանսն յաւիտենականս»] - 190/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՐԿՈՍԻ

Գ· 26-29. «Եւ ասէ. Այսպէս է արքայութիւն Աստուծոյ... վաղվաղակի առաքի մանգաղ, զի հասեալ են հունձք» - 137/ԼԶ.

Ը· 34-38. «Կոչեցեալ առ ինքն զժողովուրդն աշակերտաւքն հանդերձ... յորժամ գայցէ փառաւք Հաւր իւրոյ եւ ամենայն հրշտակք ընդ նմա» - 188/ԽԷ.

ԺԳ· 32-37. «Այլ վասն աւուրն այնորիկ եւ ժամու ոչ ոք գիտէ... Բայց զոր ձեզդ ասեմ, ամենեցուն ասեմ՝ արթո՛ւն կացէք» - 167/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՍԻՈՅ

Ը· 36-50. «ԶՏէր մեր Յիսուս աղաչէր ոմն ի փարիսեցւոցն... Եւ նա ասէ ցկինն. Հաւատաք քո կեցուցին զքեզ, ե՛րթ ի խաղաղութիւն» - 131/ԼԲ.

Ժ· 17-24. «Դարձան եւթանասունք եւ երկուքն խնդութեամբ... եւ ոչ տեսին. եւ լսել զոր լսեք զ, եւ ոչ լուան» - 106/Իե.

ԺԳ· 12-18. «Ասէ Յիսուս եւ ցկոչնատէրն... Եւ սկսան մի ըստ միոջէ ամենեքեան հրաժարել» - 63/ԺԲ.

ԺԱ· 1-10. «Եւ էին մերձ առ նա ամենայն մաքսաւորք եւ մեղաւորք... ուրախութիւն եղիցի առաջի հրեշտակաց Աստուծոյ ի վերայ միոյ մեղաւորի, որ ապաշխարիցէ» - 127/Լ.Ա.

ԺԱ· 11-24. «Եւ ասէ. Առն միոջ էին երկու որդիք... զի այս որդի իմ մեռեալ էր՝ եւ եկաց, կորուսեալ էր եւ գտաւ» - 122/Լ.Ա.

ԺԹ· 1-10. «Եւ մահալ չրջէր բնդ երիքով... խնդրել եւ կեցուցանել զկորուսեալս» - 47/Ե.

ԺԹ· 1-10. «Եւ մահալ չրջէր բնդ երիքով... խնդրել եւ կեցուցանել զկորուսեալս» - 68/ԺԴ.

ԺԹ· 1-10. «Եւ մահալ չրջէր բնդ երիքով... խնդրել եւ կեցուցանել զկորուսեալս» - 30/Բ.

ԺԹ· 5-6. «Իրրեւ եկն ի տեղին, հայեցաւ ի վեր... եւ բնդալաւ զնա ուրախութեամբ» - 151/Ղկ., նաեւ Յաւ. Բ.

ԻԱ· 34-38. «Զգո՛յշ լերուք անձանց, գուցէ ծանրանայցեն սիրտք ձեր... ժողովուրդն կանխէր բնդ առաւաւտան ի տաճարն լսել ի նմանէ» - 93/ԻԳ.

ԻԱ· 34-38. «Զգո՛յշ կացէք անձանց, գուցէ ծանրանայցեն սիրտք ձեր... եւ ամենայն ժողովուրդն կանխէր զնա առաւաւտան՝ լսել ի նմանէ» - 168/Ղկ., նաեւ Յաւ. Բ.

ԻԲ· 24-30. «Եղեւ եւ հակառակութիւն ի մէջ նոցա... եւ նաեղիր լերկառաւան աթոռոն՝ գտանել զերկառաւան ազգն Իսրայէլի» - 189/Ղկ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

ԱԻԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ

Ը· 1-17. «Ի սկզբանէ էր Բանն... չնորհք եւ ճշմարտութիւն ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի եղեն» - 40/Դ.

Բ· 23 - Գ· 8. «Եւ իրրեւ էր Յիսուս երեւսպէմ ի գտակի տաւնին... սոյնպէս եւ ամենայն ծնեալն ի Հոգւոյն» - 71/ԺԸ.

Գ· 22-33. «Յետ այսորիկ եկն Յիսուս եւ աշակերտք նորա... Որ բնդունի զվկայութիւն նորա՝ կնքեաց, եթէ Աստուած ճշմարիտ է» - 141/Լ.Ը.

Է· 19-30. «Գտաւսխանի ետ Յիսուս եւ ասէ. Ամէն, ամէն ասեմ ձեզ... այդ գկամս այնորիկ, որ առաքեացն զիս» - 86/ԻԲ.

Է· 24-30. «Ամէն, ամէն ասեմ ձեզ, զի որ զբանն իմ լսէ եւ հաւատայ... զի ոչ խնդրեմ գկամս իմ, այլ գկամս այնորիկ, որ առաքեացն զիս» - 89/ԻԲ.

Ջ· 35-40. «Ես եմ հացն կենաց. որ գա առ իս՝ ոչ քաղցիցի... եւ ես՝ յարուցից զնա յաւուրն յետնում» - 111/ԻԸ.

Ջ· 35-39, 41-44. «Ետր մեր Յիսուս ասէ. Ես եմ հացն կենաց՝ իջեալ յերկնից... ձգեսցէ զնա առ իս, եւ ես յարուցից զնա յաւուրն յետնումն» - 195/Ղկ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

Ջ· 45-59. «Ամենայն որ լսէ ի Հաւրէ եւ ուսանի՝ գայ առ իս... որ ուտէ զհացս գայս՝ կեցցէ յաւիտեան» - 35/Բ.

Ջ· 45-59. «Ամենայն, որ լսէ ի Հաւրէ եւ ուսանի, գայ առ իս... որ ուտէ զհացս գայս՝ կեցցէ յաւիտեան» - 84/ԻԱ.

Ժ· 33-41. «Ետր մեր Յիսուս ասէ. Փոքր մի ժամանակ բնդ ձեզ եմ... Սա է ճշմարիտ մարգարէն - Այլքն ասէին. Սա է Քրիստոսն» - 113/ԻԸ.

Ժ· 37-38. «Ի վերջնում աւուր մեծի տաւնին կայր Յիսուս... գետք յորովայնէ նորա բղխեսցեն ջրոց կենդանութեան» - 140/Լ.Ը.

Ժ· 11-16. «Ես եմ հովիւ քաջ. հովիւ քաջ զանձն իւր դնէ ի վերայ ոչխարաց իւրոց... եւ եղիցին մի հաւտ՝ եւ մի հովիւ» - 109/ԻՋ.

Ժ· 22-29. «Եգեն յայնժամ նաւակաւիք յերուսաղէմ... եւ ոչ ոք կարէ յափշտակել գնոսա ի ձեռաց Հաւր իմոյ» - 17/Բ.

ԺԲ· 24-26· 27-34. «Ամէն, ամէն ասեմ ձեզ. եթէ ոչ հատն ցորենոյ անգետալ... Զայս ասաց նչանակեալ, եթէ որով մահու մեռանելոց իցէ» - 91/ԻԲ.

ԺԲ· 46-49. «Ես եմ լոյս աշխարհի. ամենայն որ գա առ իս... Նա ետ ինձ պատուէր՝ գինչ ասացից եւ գինչ խաւսեցայց» - 169/Ղկ.

ԺԳ· 1-15. «Յառաջագոյն քան զտաւն զտակին գիտաց Յիսուս... աւրինակ մի ետու ձեզ, զի որպէս ես ձեզ արարի, եւ դուք առնիջիք» - 133/Լ.Գ.

ԺԳ· 31-38, ԺԴ· 1-7. Ետր մեր Յիսուս ասէ. «Այժմ փառաւորեցաւ Որդի մարդոյ... մինչ զու երից ուրացցիս զիս»: [ԺԴ. 1-7. «Մի խռովեսցին սիրտք ձեր... եւ այսուհետեւ գիտասջիք գնա» - 159/Ղկ., նաեւ Յաւ. Բ.

ԺԴ· 15-24. «Եթէ սիրէք զիս՝ զպատուիրանս իմ պահեսջիք... ոչ ե իմ, այլ Հաւրն՝ որ առաքեացն զիս» - 165.Ղկ., նաեւ Յաւ. Բ.

ԺԴ· 25-31. «Զայս խաւսեցա բնդ ձեզ՝ մինչ առ ձեզս եմ... Ա՛ւն, արի՛ք գնացուք աստ» - 173/Ղկ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

ԺԶ· 11 - ԺԹ· 5. «Զայս խաւսեցա բնդ ձեզ, զի ուրախութիւնն իմ ի ձեզ իցէ... ի սկզբանէ ոչ ասացի, քանզի բնդ ձեզ էի» - 178/Ղկ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

ԺԹ· 33 - ԺԼ· 8. «Զայս խաւսեցայ բնդ ձեզ, զի բնդ իս զխաղաղութիւն ունիցիք... եւ հաւատացին, եթէ զու առաքեցեր զիս» - 102/Իե.

ԺԹ· 33, ԺԼ· 1 - ԺԼ· 1. «Զայս խաւսեցա բնդ ձեզ, զի բնդ իս զխաղաղութիւն ունիցիք... յորս եմուտ ինքն եւ աշակերտքն իւր» - 186/Ղկ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

ԺԹ· 5-28. «Բայց արդ, երթամ ես առ առաքիչն իմ... զարձեալ թողում զաչխար[հ]ս եւ երթամ առ Հայր» - 183/Ղկ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.

ԺԹ· 16-22. «Յայնժամ ետ գնա ի ձեռս նոցա... Զոր ինչ գրեցի՝ գրեցի» - 52/ԺԱ.

ԻԸ· 18-19. «Ամէն ամէն ասեմ քեզ. մինչ մանուկն էիր... Եւ զայս իրրեւ ասաց, ասէ ցնա. Ե՛կ զկնի իմ» - 154/Ղկ., նաեւ Յաւ. Բ.

ԳՈՐԾՔ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ՂՈՒԿԱՅ ԱԻԵՏԱՐԱՆՉԻ

Ի· 17-38. *«Եւ Մեկիաէ յղեալ յԵփէսոս... եւ յդարկեցին գնա ի նաւ անդր»* - *184/Իէ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.*

ԻԳ· 14-18. *«Բայց զայս խոստանամ ձեզ... որով գտին գիս սրբեալ ի տաճարին, ոչ բազմաւք եւ ոչ ամբոխիւ»* - *66/ԺԴ.*

ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ա. ԹՈՒՂԹ

Ա· 3-9. *«Աւրհնեալ է Աստուած եւ Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի... ընկալեալ զկատարումն հաւատոց ձերոց զոգւոցն փրկութիւն»* - *172/Իէ., նաեւ Յաւ. Բ.*

Բ· 1-10. *«Ի բաց թաւթափել այսուհետեւ զամենայն չարութիւն... որք չոգորմեալք, այժմ ողորմութիւն գտէք»* - *21/Բ.*

Բ· 1-10. *«Ի բաց թաւթափել այսուհետեւ զամենայն չարութիւն... որք չոգորմեալք, այժմ ողորմութիւն գտէք»* - *124/ԼԱ.*

Բ· 1-11. *«Ի բաց թաւթափել այսուհետեւ զամենայն չարութիւն... Որք երբեմն չժողովուրդ, բայց արդ ժողովուրդ Աստուծոյ. որք չողորմեալք, այժմ ողորմութիւն գտէք»* - *104/Իե.*

Բ· 4-10. *«Սիրելի՛ք, առ որս մատուցեալ ի վեմն կենդանի... որք չողորմեալք, այժմ ողորմութիւն գտէք»* - *11/Ա.*

Գ· 6-8. *«Սիրելի՛ք, զսոյնս իսկ եւ մեռելոց խոստացեալ է... զի սէր ծածկէ զբազմութիւն յանցանաց»* - *67/ԺԴ.*

Ե· 1-4. *«Զերիցունս այսուհետեւ ազաչեմ իբրեւ զերիցակիցս... ընդունելիք զանթառամ փառաց պսակն»* - *182/Իէ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.*

Ե· 1-4. *«Զերիցունս այսուհետեւ ազաչեմ՝ իբրեւ զերիցակիցս եւ զվկայս... ընկալջիք զանթառամ փառաց պսակն»* - *143/Իե.*

Ե· 6-11. *«Խոնարհեցարուք ընդ հզաւր ձեռամբն Աստուծոյ... նմա իշխանութիւն եւ փառք յաւիտեանս». ամէն* - *101/Իե.*

ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Բ. ԹՈՒՂԹ

Ա· 10-15. *«Վասն որոյ, սիրելիք, առաւել փութասջիք... առնիցեք զյիշատակ այսոցիկ»* - *158/Իէ., նաեւ Յաւ. Բ.*

ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԵՒ ԱԻԵՏԱՐԱՆՉԻ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ա. ԹՈՒՂԹ

Ա· 7 - Բ. 2. *«Մարմին եւ արիւն Որդւոյն Աստուծոյ սրբեսցէ զմեզ... եւ ոչ եթե մերոցն միայն, այլ ամենայն աշխարհի»* - *82/ԻԱ.*

Գ· 7-21. *«Սիրելի՛ք, սիրեսցուք զմիմեանս, զի սէր յԱստուծոյ է... զի որ սիրէ զԱստուած, սիրէ նա եւ զեղբայր իւր»* - *132/ԼԳ.*

ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԱՌ ՀՌՈՄԱՅԵՑԻՍ ԹՈՒՂԹ

ԺԱ· 1-8. *«Իսկ արդ, ասեմ. միթե մերժե՞ց Աստուած զժողովուրդ իւր... բայց ընտրութեանն եհաս, եւ այդք կուրացան»* - *43/Ե.*

ԺԱ· 25-36. *«Ոչ կամիմ, եղբա՛րք, եթէ ոգեաք իցէք.. եւ ի նոյն ամենայն. նմա փառք յաւիտեանս. ամէն»* - *46/Ե.*

ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԱՌ ԿՈՐՆԹԱՑԻՍ Ա. ԹՈՒՂԹ

Ա· 18-24. *«Զի ճառ խաչին՝ կորուսելոցն յիմարութիւն է... Աստուծոյ զաւրութիւն եւ Աստուծոյ իմաստութիւն»* - *51/ԺԱ.*

Գ· 9-15. *«Եւ [Աստուծոյ գործակից եմք... այլ ինքն կացցէ այնպէս՝ որպէս եթէ ի հուր»* - *8/Ա.*

Ժ· 1-4. *«Ո՛չ կամիմ, եթէ ոգեաք իցէք... եւ վէմն էր ինքն Քրիստոս»* - *83/ԻԱ.*

Ժ· 1-7. *«Ոչ կամիմ եթէ ոգեաք իցէք, եղբա՛րք... Եւ մի՛ կռապարիշտք լինել, որպէս ոմանք ի նոցանէ»* - *117/ԻԹ.*

ԺԲ· 12-24. *«Ապա եթէ Քրիստոս քարոզի, եթէ ի մեռելոց յարուցեալ է... ի գալստեան նորա, եւ ապա կատարած»* - *90/ԻԲ.*

ԺԲ· 51-56. *«Արդ, խորհուրդ մի ասեմ ձեզ. ամենիքեան ննջեցուք... յաղթութիւն ի ձեռն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի»* - *194/Իէ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.*

ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԱՌ ԿՈՐՆԹԱՑԻՍ Բ. ԹՈՒՂԹ

Ա· 3-11. *«Աւրհնեալ է Աստուած եւ Հայր Տեառն մերոյ... եթէ տակաւին փրկեսցէ աւգնականութեամբ աղաւթից ձերոց վասն մեր»* - *85/ԻԲ.*

Գ· 14-19, Ե· 1-9. *«Զայս գիտեմք, էթէ որ յարոյցն զՅիսուս... եւ էթէ ելանիցեմք, հաճոյ եւթէ իցեմք նմա»* - *164/Իէ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.*

Գ· 16 - Ե· 9. *«Զի թեպետ եւ արտաքին մարդս մեր ապականի... եւ եթէ ելանիցեմք, հաճոյ եւթէ իցեմք նմա»* - *110/ԻԸ.*

Գ· 6-14. *«Զի Աստուած որ ասաց ի խաւարէ լոյս ծագել... եւ յանդիման կացուսցէ ձեւք հանդերձ»* - *146/ԽԶ.*

Թ· 6-13. *«Քանզի գայդ որ սերմանէ ճժդելով՝ ճժդելով եւ հնձեսցէ... այդ եւ առաւել լուսաւ բազմաւք գոհութիւն Աստուծոյ»* - *136/ԼԶ.*

ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԱՌ ԳԱՂԱՏԱՑԻՍ ԹՈՒՂԹ

Գ· 24-29. *«Ապա աւրէնքն դաստիարակ եղեն մեզ ի Քրիստոս Յիսուս... Աբրահամու զաւակ էք, ըստ աւետեացն ժառանգք»* - *39/Դ.*

Գ· 24-29. *«Ապա աւրէնքն դաստիարակ եղեն մեզ... ուրեմն Աբրահամու զաւակ էք, ըստ աւետեացն ժառանգք»* - *70/ԺԸ.*

Ջ· 14-18. *«Այդ ինձ քաւ լիցի պարծել... Յիսուսի Քրիստոսի ընդ ոգւոյդ ձերում, եղբարք, ամէն»* - *56/ԺԱ.*

Ջ· 14-18. *«Այդ ինձ քաւ լիցի պարծել... ընդ ոգւոյդ ձերում եղբարք. ամէն»* - *74/ԺԹ.*

Ջ· 14-18. *«Այլ ինձ քաւ լիցի պարծել... Շնորհք Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ընդ ոգւոյդ ձերում, եղբա՛րք. ամէն»* - *139/ԼԸ.*

ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԱՌ ԵՓԵՍԱՑԻՍ ԹՈՒՂԹ

Ե· 15-33. *«Եղբա՛րք, տեսջիք որպէս ճշմարիտ գնացէք... իբրեւ զանձն իւր, եւ կին երկնչեսցէ յառնէ իւրմէ»* - *79/Ի.*

Ջ· 10-18. *«Եղբա՛րք, այսու հետեւ զաւրացարո՛ւք Տիրամբ... Ամենայն ազաւթիւք եւ խնդրուածովք»* - *121/ԼԱ.*

Ջ· 10-19. *«Այսուհետեւ զաւրացարուք Տիրամբ եւ կարողութեամբ զաւրութեան նորա... եւ խնդրուածովք՝ վասն ամենայն սրբոց եւ վասն իմ»* - *98/ԻԵ.*

ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԱՌ ԿՈՂՈՍԱՑԻՍ ԹՈՒՂԹ

Գ· 1-4. *(գրուած՝ Առ Կորնթացիս). «եթէ յարկերուք ընդ Քրիստոսի... յայնժամ եւ դուք ընդ նմա յայտնեսջիք փառաւք»* - *185/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.*

Գ· 5-17. *«Սպանէ՛ք այսուհետեւ զանդամս ձեր որ երկրաւորս... զոհացողք լինիջիք զԱստուծոյ եւ զՀաւրէ նովաւ»* - *95/ԻԴ.*

Գ· 12-17. *«Զգեցարո՛ւք այսուհետեւ իբրեւ բնտրեալք Աստուծոյ... Զոհացողք լիջիք զԱստուծոյ եւ զՀաւրէ նովաւ»* - *126/ԼԱ.*

ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԱՌ ԹԵՍԱՂՈՆԻԿԷՑԻՍ Ա. ԹՈՒՂԹ

Բ· 1-12. *«եղբարք զուք ինքնին գիտէք զմտաւն մեր առ ձեզ... որ կոչեաց զձեզ յիւր արքայութիւնն եւ ի փառսն»* - *112/ԻԸ.*

Բ· 12 - Գ· 5. *«Այլ մեք պարտիմք զոհանալ զԱստուծոյ... Տէր ուղղեսցէ զձեզ ի սէրն Աստուծոյ եւ ի համբերութիւնն Քրիստոսի»* - *92.ԻԳ.*

Գ· 12-17. *«Ո՛չ կամիմ, եղբա՛րք, եթէ տգետք իցէք... մխիթարեցէք զմիմեանս բանիւքս այսոքիւք»* - *87/ԻԲ.*

ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԱՌ ԵԲՐԱՅԵՑԻՍ ԹՈՒՂԹ

Գ· 1-4. *«Եղբա՛րք, նահեցարուք ընդ առաքեալ... իսկ որ զամենայն արար, Աստուած է»* - *150/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Բ.*

Գ· 1-6. *«Ուստի, եղբա՛րք սուրբք, երկնաւոր կոչմանն բաժանորդք... մինչեւ ի վախճան հաստատուն ունիցիմք»* - *16/Բ.*

Թ· 1-10. *«Ունել ունէր եւ առաջինն իրաւունս պաշտամանն... որ մինչեւ ի ժամանակս ուղղութեանցն ի վերայ կային»* - *29/Բ.*

Թ· 11-16. *«Այլ Քրիստոս եկեալ քահանայապետ հանդերձելոց բարեացն... զաւետս առցեն հրաւիրեալքն ի ժառանգութիւն յաւիտենից»* - *34/Բ.*

Ժ· 19-25. *«Ունիմք այսուհետեւ, եղբա՛րք, համարձակութիւն... որչափ տեսանիցէք զաւրն մերձեալ»* - *153/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Բ.*

Ժ· 19-31. *«Ունիմք այսուհետեւ, եղբա՛րք, համարձակութիւն... Ահ մեծ է անկանել ի ձեռս Աստուծոյ կենդանւոյ»* - *130/ԼԲ.*

ԺԳ· 10-16. *(գրուած՝ Պետրոսի կաթողիկէ) «Ունիմք մեք սեղան, ուստի ոչ ունին իշխանութիւն ճաշակել... զի ընդ այնպիսի պատարագ հաճի Աստուած»* - *62/ԺԲ.*

ԺԳ· 10-16. *«Ունիմք մեք ի սեղան ուստի ոչ ունին իշխանութիւն ճաշակել... զի ընդ այնպիսի պատարագս հաճի Աստուած»* - *25/Բ.*

ԺԳ· 17-21. *«Ունդնդի՛ր լերուք առաջնորդաց ձերոց եւ հպատակ կացե՛ք նոցա... եւ արասցեն ի մեզ գհաճոյսն իւր առաջի իւր՝ ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի. որում փառք յաւիտեանս. ամէն»* - *108/ԻՋ.*

ԺԳ· 17-21. *«Ունդնդի՛ր լերուք առաջնորդաց ձերոց... եւ արասցէ ի մեզ գհաճոյսն ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի»* - *177/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Բ.*

ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԱՌ ՏԻՄՈԹԷՈՍ Բ. ԹՈՒՂԹ

Ը· 6-14. *«Վասն որոյ յիշեցուցանեմք քեզ արծարծել գշնորհսն Աստուծոյ... Զբաւրեաւք աւանդն պահեսջիր որ ի ձեռն Հոգւոյն Սրբոյ ի մեզ բնակելոյ»* - *105/ԻԵ.*

Գ· 1-8. *«Զայս վկաւթիւն գնեմ առաջի Աստուծոյ... ո՛չ միայն ինձ, այլ եւ ամենեցուն՝ որ սիրեն գյայտնութիւն նորա»* - *196/ԽԷ. - նաեւ Յաւ. Ա., Բ.*

ՀԱՆԳԻՍՏ ՅՈՀԱՆՆՈՒ

«Էր ընդ եղբարսն երանելին Յոհաննես մեծաւ ուրախութեամբ ի Տէր... Ո՛վ Տէր ամենակալ, որ զպա///[ակս] - *198/ԽԷ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.:*

Ա. եւ Բ. ՅԱԻԵԼՈՒԱԾՆԵՐԻ ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՆԵՐ ԸՍՏ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ԳՐՔԵՐԻ ԿԱՐԳԻ

ԳԻՐՔ ԾՆՆԴՈՑ

Լ.Ք · 24-31. *«եւ մնաց Յակոբ միայն: եւ մարտեաւ այր մի ընդ նմայ մինչեւ յառաւաւտն... եւ ծագեաց նմայ արեւ՝ իբրեւ անց տեսին Աստուծոյ» - 206/Խէ.Յաւ. Ա., Բ.*

ԱՌԱՋԻՆ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆՑ

Ժ.Ե · 34-5, Ի.Ե · 1 *«եւ գնաց Սամուէլ ի տուն իւր յԱրիմաթիամ... եւ թագեցին գնա ի տան իւրում յԱրիմաթիամ» - 201/Խէ.Յաւ. Ա.*

ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՍՈՂՈՄՈՆԻ

Ք · 23 - Գ · 6 · *«Աստուած Հաստատեաց զմարդն... եւ ի ժամանակի այցելութեան իւրեանց պայծառասցին» - 202/Խէ.Յաւ. Ա.*

Ք · 23 - Գ · 1-2, 4-7. *(գրուած՝ Առակաց) Աստուած Հաստատեաց զմարդն յանեղծուածիւն... ի ժամանակի այցելութեան իւրեանց պայծառասցին» - 227/Խէ.Յաւ. Բ.*

ՅՈԲ

Ի.Ը · 31-33. *(Յաւ. Բ.՝ գրուած՝ Առակաց) «Ո՛վ պատուեսցէ յանդիման նորա զճանապարհ նորա... եւ յառաջ քան զնայ անթիւք» - 203/Խէ.Յաւ. Ա. Բ.*

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻԻՆ ԵՍԱՅԵԱՅ

Ի.Ե · 9, Ի.Զ · 2-3, Լ.Ը · 13. *«եւ ասասցես յաւուր յայնմիկ. Ահաւասիկ Տէր Աստուած մեր... յամենայն սրամտութեանց ձերոց» - 241/Խէ.Յաւ. Բ.*

Ծ.Ը · 9-11. *«Զարթի՛ր, զարթի՛ր, երուսաղէ՛մ, եւ զգեցիր զպատրուճիւն բազկի քո... Մերժեցան ցաւք եւ հեծութիւնք եւ սրտմտութիւնք» - 239/Խէ.Յաւ. Բ.*

Ծ.Ը · 18-19. *«Այսպէս ասէ Տէր. «Զճանապարհս սրտի նորա տեսի... եւ ես բժշկեցից զնոսա» - 211/Խէ.Յաւ. Ա.*

Կ · 19-20. *Այսպէս ասէ Տէր. «Ոչ եւս եղիցի քեզ այսուհետեւ արեգակն ի լոյս տուընջեան... եւ եղիցի Հանգիստ քո պատուով» - 218/Խէ.Յաւ. Ա. Բ.*

Կ · 20-22 - ԿԸ · 1-3. *«եւ կատարեսցին աւուրք սգոյ քո... եւ կոչեսցին նոքայ ազգ արդարութեան՝ տունկ Տեառն ի փառս» - 223/Խէ.Յաւ. Ա. Բ.*

ԿԶ · 16-18, Ծ.Ը · 11. *Այսպէս ասէ Տէր. «Մոռասցին զնեղութիւնս առաջինս... Մերժեցան ցաւք եւ սրտմտութիւնք եւ հեծութիւնք» - 214/Խէ.Յաւ. Ա. Բ.*

Կ.Զ · 18-24. *Այսպէս ասէ Տէր. «Գամ ժողովել զամենայն ազգս եւ զլեզուս... եւ եղիցին ի տեսիլ ամենայն մսեղեաց» - 207/Խէ.Յաւ. Ա. Բ.*

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻԻՆ ՈՎՍԵԱՅ

Ժ · 12. *Այսպէս ասէ Տէր. «Սերմանեցէ՛ք զարդարութիւն... մինչեւ եկեսցէ ձեզ արդիւնք արդարութեան» - 228/Խէ.Յաւ. Բ.*

ՄԱՀ ՈՎՍԵԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. «Ոմն էր ի Բեթլամովթայ, ի ցեղէն Իսաքարայ... եւ նովաւ կեցցէ ամենայն մարդ» - 228ա./Խէ.Յաւ. Բ.

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻԻՆ ԱՄՈՎՍԱՅ

Լ · 10, 13-14. *Այսպէս ասէ Տէր. «Առեցին ի դրունս գյանդիմանիչս... եւ եղիցի ընդ ձեզ Տէր Աստուած ամենակալ» - 229/Խէ.Յաւ. Բ.*

ՄԱՀ ԱՄՈՎՍԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. «Ամովս էր ի Թեկուայ... եւ յետ սակաւ աւուրց մեռաւ եւ թաղեցաւ անդ» - 229ա./Խէ.Յաւ. Բ.

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻԻՆ ՄԻՔԻԱՅ

Լ · 7-9. *«Ալ ես Տեառն ակն կալայց եւ սպասեցից Աստուծոյ փրկչին իմոյ... եւ Հանցէ զիս ի լոյս. եւ տեսից զարդարութիւն նորա» - 230/Խէ.Յաւ. Բ.*

ՄԱՀ ՄԻՔԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. «Միքիաս էր ի Մոսորովթայ, ի ցեղէն Եփրեմի... եւ թաղեցաւ յերկրի իւրում, մաւտ ի չիրիմս յենակիմայ» -230ա./Խէ.Յաւ. Բ.

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻԻՆ ՅՈՎԷԼԱՅ

Բ · 12-13. *Այսպէս ասէ Տէր. «Դարձարո՛ւք առ իս յամենայն սրտէ ձերմէ... եւ զըղջանայ ի վերայ չարեաց մարդկան» - 231/Խէ.Յաւ. Բ.*

ՄԱՀ ՅՈՎԵԼԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԷ. «Յովէլ էր յազգէն ըՌուբենի. մարգարէացաւ... Մեռաւ խաղաղութեամբ եւ թաղեցաւ յագարակի իւրում փառաւորապէս» - 231ա./Խէ. Յաւ Բ.

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻԻՆ ԱԲԴԻՈՒ

21. *Այսպէս ասէ Տէր. «Ելցեն ապրանք ի լեռնէն Սիովնի՝ առնուլ վրէժս ի լեռնէ Եսաւ, եւ եղիցի Տեառն արքայութիւն» - 232/Խէ.Յաւ. Բ.*

ՄԱՀ ԱԲԴԻՈՒ ՄԱՐԳԱՐԷԻՆ. «Աբդիու էր յերկրէն Սիկիմայ, յագարակէն Բեթքարիմայ... Մեռաւ խաղաղութեամբ եւ թաղեցաւ առ հարս իւր» - 232ա./Խէ.Յաւ. Բ.

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻԻՆ ՅՈՎՆԱՆՆՈՒ

ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾ ԵՒ ՄԱՀ ՅՈՎՆԱՆՆՈՒ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. *«Յովնան էր յերկրէն Կարիաթարիմայ... եւ յայնժամ ակնագէ կատարած ամենայն երկրի» - 233/ԽԿ.Յաւ. Բ.*

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻԻՆ ՆԱԽՈՒՄԱՅ

Ը · 7-9. *«Քաղցր է Տէր՝ որոց ապաւէն նմայ յաւուր նեղութեան... եւ ոչ խնդրեացէ երկին զնոյն վրէժխնդրութիւն ի նեղութեան» - 234/ԽԿ.Յաւ. Բ.*

ՄԱՀ ՆԱԽՈՒՄԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. *«Նաւաւմ էր յերկկնայ... Մեռաւ խաղաղութեամբ եւ թաղեցաւ յազարակի իւրում փառաւորապէս» - 234ա/ԽԿ.Յաւ. Բ.*

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻԻՆ ԱՄԲԱԿՈՒՄԱՅ

Ը · 2-3. *«Մինչ յո՞րբ, Տէ՛ր, ազազակիցեմ, եւ ոչ յաւիցես... տեսանել ինձ պիշտաւորութիւն եւ զամբարշտութիւն» - 235/ԽԿ.Յաւ. Բ.*

ՄԱՀ ԱՄԲԱԿՈՒՄԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. *«Ամբակում էր յազգէն Շմաւոնի, յազարակէն Բեսուքարայ... Մեռաւ խաղաղութիւամբ եւ թաղեցաւ յազարակի իւրում փառաւորապէս» - 235ա/ԽԿ.Յաւ. Բ.*

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻԻՆ ՍՈՓՈՆԻԱՅ

Ը · 7-8. *«երկերո՛ւք յերեսաց Տեառն Աստուծոյ ձերոյ... որ պղեցեալ են հանդերձս աւտարս», ասէ Տէր ամենակալ - 236/ԽԿ.Յաւ. Բ.*

ՄԱՀ ՍՈՓՈՆԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. *«Սոփոնիաս էր ի ցեղէն Շմաւոնի... եւ թաղեցաւ յազարակի իւրում փառաւորապէս» - 236ա/ԽԿ.Յաւ. Բ.*

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻԻՆ ԱՆԳԷԻ

Ֆ · 10. *Այսպէս «ասէ Տէր ամենակալ: Ի ապուոջ յայսմիկ տացի խաղաղութիւն... որ գործիցէ յարուցանել զտաճարդ զայդ» - 199/ԽԿ.Յաւ. Ա., Բ.*

ՄԱՀ ԱՆԳԷԻ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. *«Անգէաս մարգարէ էր ի յազգէ Ղեւեայ... քանզի եւ նա էր ի յազգէ քահանայիցն» - 199ա/ԽԿ.Յաւ. Ա., Բ.*

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻԻՆ ԶԱՔԱՐԻԱՅ

Ը · 9-10. *«Այսպէս ասէ Տէր ամենակալ. Զատասատան արդար գատեցարո՛ւք.... եւ ոմն չարեաց ընդ ընդերի իւրում», ասէ Տէր ամենակալ - 200/ԽԿ.Յաւ. Ա., Բ.*

ՄԱՀ ԶԱՔԱՐԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. *«Զաքարիաս էր ի յազգէ Ղեւեայ... եւ թաղեցաւ մերձ ի յԱնգէ» - 200ա/ԽԿ.Յաւ. Ա., Բ.*

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻԻՆ ՄԱՂԱՔԻԱՅ

Ը · 6. *Այսպէս ասէ Տէր. «Որդի փառաւոր առնէ զհայր... ո՞ւր է պատիւն իմ», ասէ Տէր ամենակալ - 237/ԽԿ.Յաւ. Բ.*

ՄԱՀ ՄԱՂԱՔԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ. *«Մաղաքիաս յետ դարձի գերութեանն ծնաւն ի Սովփիրայ... յաւելաւ առ Հարս իւր եւ թաղեցաւ յազարակի իւրում» - 237ա/ԽԿ.Յաւ. Բ.*

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՏԹԷՈՍԻ

ԻԹ · 23-36. *«եւ իբրեւ ընդ երեկս եղեւ, անդ էր միայն... եւ որք միանգամ մերձեցան՝ փրկեցան» - 225/ԽԿ., նաեւ Յաւ. Ա., Բ.*

Ի · 30-35. *«եւ տեսցեն զՈրդի մարդոյ եկեալ ամպաւք զաւրութեամբ եւ փառաւք բազմաւք... երկինք եւ երկիր անցցեն, եւ բանք իմ մի՛ անցցեն» - 220/ԽԿ.Յաւ. Ա. Բ.*

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՐԿՈՍԻ

Ժ · 28-31. *«Ակնաւ ասել ցնա Պետրոս. Ահաւասիկ մեք թողաք զամենայն... բազումք եղիցին առաջինք՝ յետինք, եւ յետինք՝ առաջինք» - 226/ԽԿ.Յաւ. Բ.*

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՍՈՒ

ԺԲ · 32-40. *«Մի՛ երկնչիր, հա՛ւտ փոքրիկ, զի հաճեցաւ Հայր ձեր տալ ձեզ զարքայութիւնն... զի յորում ժամու ոչ կարծիցէք, գայ Որդի մարդւոյ» - 205/ԽԿ.Յաւ. Ա, Բ.*

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ

Ը · 35-40. *«Ի վաղիւ անդր կայր Յովհաննէս, եւ յաշակերտաց անտի նորա՝ երկու... մի յերկուց անտի, եւ գնաց գհետ Յիսուսի» - 243/ԽԿ.Յաւ. Բ.*

Ե · 24-30 · Տէր մեր Յիսուս ասէ. «Ամէն ամէն ասեմ ձեզ, զի որ զբանն իմ լսէ... այլ գկամս այնորիկ՝ որ առաքեացն զիս» - 213/ԽԿ.Յաւ. Ա.

Ը · 31-36. *«Ասէ Յիսուս. եթէ դուք կացջիք ի բանի իմում, ճշմարիտ աշակերտք իմ էք... եթէ Որդին ազատեսցէ զձեզ, ճշմարիտ ազատ լինիջիք» - 222/ԽԿ.Յաւ. Ա. Բ.*

ԺԲ · 24-36. *«Ամէն, ամէն ասեմ ձեզ. եթէ ոչ հատն ցորենոյ անկեալ յերկիր մեռանիցի... հաւատացէ՛ք ի լոյսն, զի որդիք լուսոյ եղիջիք» - 210/ԽԿ.Յաւ. Ա. Բ.*

ԺԱ · 17-24. *«Հա՛յր, սուրբ պահեա՛ զնոսա ճշմարտութեամբ քով... զի սիրեցեր զիս յառաջ քան զլինելն աշխարհի» - 217/ԽԿ.Յաւ. Ա. Բ.*

ՅԱԿՈԲՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԹՈՒՂԹ

Ե՛· 7-11. «երկայնամիտ լերո՛ւք, եղբա՛րք իմ... գՀամբերութիւնն Յովբայ լուարո՛ւք, եւ գկատարումն Տեառն տեսէ՛ք» - 221/Խէ.Յաւ. Ա. Բ.

ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Բ. ԹՈՒՂԹ

Ը· 3-8· «Որպէս ամենայն ինչ մեզ՝ իւրոյ աստուածծողէն գաւրութեանն այնմիկ... հաստատեցեն ի Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի գպատուոն» - 242/Խէ.Յաւ. Բ.

Գ՛· 1-15. (Յաւ. Բ.՝ գրուած՝ Պաւղոսի). «Զայս ձեզ, սիրելի՛ք, երկրորդ թուղթ գրեմ... եւ զՏեառն երկայնմտութեանն փրկութիւն համարեսջիք» - 208/Խէ.Յաւ. Ա. Բ.

Գ՛· 10-15 (Յաւ. Բ.՝ գրուած՝ Պաւղոսի). «Սիրելի՛ք, եկեսցէ աւր Տեառն իբրեւ գգող... եւ զՏեառն երկայնմտութիւնն՝ փրկութիւն համարեսջիք» - 215/Խէ.Յաւ. Ա. Բ.

ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԱՌ ՓԻԼԻՊԵՑԻՍ ԹՈՒՂԹ

Գ՛· 7-11, 20-21. «Այլ որ ինչ ինձ չահն էր, զայն վնաս համարէի... աւ ի կարող լինելոյ հնազանդեցուցանել ընդ իւրաւ զամենայն» - 240/Խէ.Յաւ. Բ.

ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԱՌ ՀՌՈՄԱՅԵՑԻՈՅ ԹՈՒՂԹ

Ը· 10-14. «Իսկ եթէ Քրիստոս ի ձեզ է... նոքայ են որպիք Աստուծոյ» - 216/Խէ.Յաւ. Ա. Բ.

ԺԶ· 30-33. «Ապաչեմ զձեզ, եղբա՛րք, ի ձեռն Տեառն մերոյ... եւ Աստուած խաղաղութեան եղիցի ընդ ձեզ ամենեսին» - 204/Խէ.Յաւ. Ա.

ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԱՌ ԿՈՐՆԹԱՑԻՍ Ա. ԹՈՒՂԹ

ԺԶ· 35-44· «Այլ ասիցէ ոք. զիա՞րդ յառնեն մեռեալք... գոյ մարմին չնչաւոր, գոյ եւ հոգեւոր» - 219/Խէ.Յաւ. Ա.

ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԱՌ ԳԱՂԱՏԱՑԻՍ ԹՈՒՂԹ

Գ· 1-4· «Եթէ յարերաւք ընդ Քրիստոսի... եւ դուք ընդ նմա յայտնեսջիք փառաւք» - 212/Խէ.Յաւ. Ա.

ՊԱԻՂՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԱՌ ԹԵՍԱՂՈՆԻԿԵՑԻՍ Բ. ԹՈՒՂԹ

Ը· 2-12, Բ· 1-3· «Այլ մեք պարտիմք գոհանալ զԱստուծոյ յամենայն ժամ... Մի՛ ոք զձեզ խաբեսցէ՝ եւ մի՛ իւիք իրաւք» - 209/Խէ.Յաւ. Ա. Բ.

Ը· 3, Բ· 1-3· «Այլ մեք պարտիմք գոհանալ զԱստուծոյ... Մի՛ ոք զձեզ խաբեսցէ՝ եւ մի՛ իւիք իրովք» - 224/Խէ.Յաւ. Ա.

ԿԱՆՈՆԱՑԱՆԿԱՑԻՆ ՑԱԻԵԼՈՒԱԾՆԵՐ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՁԵՌԱԳՐԵՐԻ ԿԱՆՈՆԱՑԱՆԿԵՐ

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ Զ.

ՀՈՌՈՄՈՍԻ ՄԱԾՏՈՑԻ ԿԱՆՈՆԱՑԱՆԿԸ

(Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց ձեռ. Հ[մր] 3299)

Տողերի սկզբում թաւ գրերով գրուած կարգային համարները մեր Ա ձեռագրինն են, յաջորդողները՝ այս ձեռագրինը, թեքերին յաջորդող (1ա, 14ա) թերթահամարները՝ մտովի հաշուած եւ նշանակած մերը. Ա կանոնի նոտրով գրուած ընթերցումը մեր Ա ձեռագրում չկայ:

Ա.-Ա. էջ 1/1ա Յոհաննու Մանդակունւոյ Հայոց կաթողիկոսի Հիմնարկութիւն սրբոյ եկեղեցւոյ. *էջ 3/2ա* ԸՆԴԵՐՑՈՒԱԾ ՅԵՐԳՈՑ ԹՈՓՈՐՔԵՆԷՆ - *Եւ առաքեաց Մովսէսն առ Բիբամ եւ ասէ... էջ 6/3բ Ընթերցուած Բ. յԱռակաց - Աստուած իմաստութեամբ հիմունս արկ երկրի... էջ 7/4ա Ընթերցուած Գ. ի Յովբայ - Երկիր եւ ի նմանէ ելցէ հաց... էջ 23/12ա Ագաւթք զոր ասացեալ է Դանիէլի մարգարէի - Տէր Աստուած, մեծ եւ սքանչելի, որ պահես զուխտ քո եւ զողորմութիւն սիրելեաց քոց...*

Բ.-Բ. էջ 27/14ա Կանոն նաւակատեաց եկեղեցւոյ - *Յերկորան հսկումն լինի միանգամայն մխարան ուխտին մինչեւ ցառաւօտ ի նմին եկեղեցւոջ... էջ 31/16ա Ալելուս Արուեստի. Աւետարան Յովհաննու - Եղեն յայնժամ նաւակատիք..*

Գ.-Գ. էջ 84/42բ Աւրհնութիւն յորժամ նոր դուռն դնեն եկեղեցւոյ...

Դ.-Դ. էջ 86/43բ Կանոն Աւազան աւրհնելոյ...

Ե.-Ե. էջ 96/48բ Կանոն նաւակատեաց եկեղեցւոյ պղծելոց յանաւրինաց, եւ շարժեալ սեղան վերատին հաստատել... *էջ 116/58բ Իսկ եթէ սեղան նոր կանգնեն, կարգ զառաջնոյն կատարեսցեն, եւ զառաջին սեղանն յաջակողմն դիցեն ի պէտս ինչ, եւ Ը. աւր նաւակատիս կատարեն...*

Է.-Զ. էջ 116/58բ Կանոն հանդերձեղէն, սպաս աւրհնելոյ...

Ը.-Է. էջ 118/59բ Կանոն Սկի եւ Մաղզմայ աւրհնելոյ...

Թ.-Ը. էջ 119/60ա Կանոն նորակերտ գիրք աւրհնելոյ...

Ժ.-Թ. էջ 124/62բ Կանոն ժամահար աւրհնելոյ...

Ձ.-Ժ. էջ 128/64բ Կանոն զնկարեալ եկեղեցի աւրհնել... *էջ 129/65ա եւ իսկոյն ի ժամ մտանեն, եւ զէ. աւր նաւակատիս կատարեն...*

ԺԱ.-ԺԱ. էջ 130/65բ Կանոն խաչ աւրհնելոյ...

ԺԲ.-ԺԲ. էջ 166/83բ Կանոն տեառնական աւրհնելոյ - *Ածեն զխոստացեալն ի դուռն եկեղեցւոյն առաջի խաչին, եւ կարմիր [եւ] բամբակ եւ կարմիր հանդերձ արկանեն ի վերայ...*

ԺԳ.-ԺԳ. էջ 179/90ա Աւրհնութիւն աղի...

ԺԴ.-ԺԴ. էջ 180/90բ Կանոն ոգեհանգիստ առնել կամ պատարագս մեռանելոյ...

ԺԶ.–ԺԵ. էջ 190/95բ Աւրինութիւն հատի պատարագի...

ԻԹ.–ԺԶ. էջ 196/96ա Կանոն ջուր աւրհնելոյ յուսր սուրբ Յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի այս կանոն կատարի...

ԺԸ.–ԺԷ. էջ 228/114բ. Կանոն մկրտութեան, յորժամ քրիստովնեայ առնեն... *(էջ 228-9/թ.114-5ի «միջեւ կը պակսի 1 թերթ»).*

Ի.–ԺԸ. էջ 255/128ա Կանոն պսակ աւրհնելոյ...

Իա.–ԺԹ. էջ 274/137բ Կանոն պսակ վերացուցանելոյ...

ԼԲ.–Ի. էջ 276/138բ Կանոն ձեռնադրութեան անագանոսաց, որ լսին գրակարդացք...

ԼԴ.–ԻԱ. էջ 277/139ա Կանոն ձեռնադրութեան սարկաւագաց...

ԼԵ.–ԻԲ. էջ 283/142ա Կանոն ձեռնադրութեան քահանայից...

ԻԳ. էջ 293/147ա Կանոն անագանոսաց, որ են սաղմոսասացք... *(չիք ի ձեռ. ԱԲ).*

ԼԳ.– [*ԻԳա.*] *էջ 294 Կանոն կէս սարկաւագ աւրհնել...*

ԻԴ.– [*ԻԳբ.*] *էջ 295/148ա* Կանոն մոնոզոնի հերակտրութեան... *(էջ 299/150ա սա. լս., գրչից՝ «Մոնոզոն, որ է հարևպայ»)*

ԻԵ.–ԻԴ. էջ 310/155բ Կանոն ձեռնադրութեան կրաւնաւորութեան արժանացելոց...

ԻԶ.–ԻԵ. էջ 373/187ա Կանոն հայր առնել... *էջ 380/190բ Բարսղի հայրապետի բան խրատու.*

ԻԷ.–ԻԶ. էջ 384/192բ Կանոն տնտես աւրհնել...

ԼԱ.–ԻԷ. էջ 386/193բ Կանոն ապաշխարող առնելոյ...

ԼԲ.–ԻԸ. էջ 400/200բ Կանոն մեծի հինգշաբաթին զապաշխարողսն արձակելոյ... *էջ 407/204ա Ապաւթք զոր ասացեալ է Բարսղի հայրապետի վասն ապաշխարողաց... էջ 424[=414]/207բ Աւրհնութիւն զոր աւրհնէ առաջնորդն ժողովուրդն բամ խորհրդոյն...*

ԼԳ.–ԻԹ. էջ 419/210բ Ի նմին աւուր երեկոինն ոտնալուացիցն այս կանոն կատարի...

ԼԴ.–Լ. էջ 439/220ա Քարոզ պատուիրանի, զոր քահանայն զեկուցանէ ժողովրդեանն նախ քան զսկիզբն խորհրդեանն...

ԽԶ.–ԼԱ. էջ 451/226ա Կանոն զնշխարս սրբոց ի հանգիստ փոխելոյ...

ԼԸ.–ԼԲ. էջ 456/228բ Կանոն խաչալուայ առնել...

ԼԵ.–ԼԳ. էջ 462/231բ Կանոն խունկ աւրհնելոյ...

ԼԶ.–ԼԴ. էջ 463/232ա Կանոն զարմտիս սերմանեաց եւ զշեղջ եւ զհնձան աւրհնելոյ...

ԼԷ.–ԼԵ. էջ 470/235բ Կանոն վասն երաշտի... *(էջ 470-1/թ.235-6ի միջեւ 2 թերթ ընկած. չկան կանոնք ԼԶ.–ԼԷ.–ԼԸ.).*

ԻԱ.–ԼԹ. էջ 471/236ա Կանոն հաղորդութիւն տալոյ...

ԻԲ.–Խ. էջ 478/239բ Կանոն համաւրէն ամենայն ննջեցելոց ի հանգիստ փոխելոյ...

ԻԳ.–ԽԱ. էջ 510/255բ Իսկ ի մեւսում աւուրն, յորժամ յայգալաց է, ժողովին ի գերեզմանն, եւ այս կանոն կատարի...

ԽԲ. էջ 523/262ա Կանոն յորժամ տղայ վախճանի... *(չիք ի ձեռ. ԱԲ).*

ԽԳ. էջ 532/266բ Առաւաւտն գան ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս ձայնիւ... *(չիք ի ձեռ. ԱԲ).*

ԻԸ.–ԽԴ. էջ 536/268բ Կանոն յորժամ կրաւնաւոր վախճանի... *էջ 551/276ա. Զայս ապաւթքս եւ որ ինչ ի կարգին է, գտանես յԱչխարհաթաղն: Եւ գինի նորա գԱյգանայացան եւս դի՛տ եւ կարդա՛յ:*

ԽԷ.–ԽԶ. էջ 552/276բ. Խորանաղարդ. Կանոն յորժամ եպիսկոպոս վախճանի կամ երէց... *(էջ 683-4/թ.342 կը պակսի. էջ 704էն/352բ յետոյ փոխանակ 705ի/353ա 715/358ա գրուած է, եւ փոխադարձաբար, կազմի նորոգութեան ժամանակ):*

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ Է.

ՆԵՐՍԷՍ ԼԱՄԲՐՈՆԱՑՈՒ ԹԱՐԳՄԱՆԱԾ ԼԱՏԻՆԱԿԱՆ ԾԻՍԱՐԱՆԻ ԿԱՆՈՆԱՑԱՆՔԸ

Մատենադարանի ձեռ. Հ՟ր 1026. ԺԴ. գ., 387 թերթ, թուղթ, 16,3x11. միասիւն, բոլորգիր, 16 տող - Մայր ցուցակ. Դ., էջ 99-108: «Ակ.» սկսուածքով ծանօթութիւնների համար տե՛ս Հ. Ներսէս վ. Ակինեան, Ներսէս Լամբրոնացի. արքեպիսկոպոս Տարսոնի. կեանքն եւ գրական վաստակները, Վիեննա, 1956, էջ 308-16: Խորագրերը չնչուած տեսանելի գարձրած լինելու նպատակով այս եւ յաջորդ ձեռագրերի էջահամարները դրել ենք միւսւորների վերջում:

[Կանոն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն] - */// (սկ. թերի) նախ ասի ինքն գաւազի գաւուգութիւն իրին եւ ապա յայտնեսցէ ի մէջ բազմացս... 17ա-22ա*

Կարգ ձեռնադրութեան երիցու - *Յետ կարդալոյ պրնթիրցուածն եւ ասելո պակուն եւ պլեդանիայն... 22ա-8ա*

Թ. Սկիզբն կարգի կոչել եւ ընտրել եւ ածել զընտրեալն եպիսկոպոս - *Շաբաթ աւր. մատս յերեկոյին ազաւթան գայ պապն եւ նստի ի գաւիթն եկեղեցւոյն... 28ա-61ա, Ակ. 309, Հ՟ր 2 (Հմմտ. Martène, II, 85): Ձմմատ 331, 36ա-78բ: 343, 98ա: Վիեննա 51, 2ա:*

ա. Սահմանք եւ աւրինադրութիւն գոր ուսուցանէ եպիսկոպոսապետն ընդման գոր ձեռնադրեաց... - *52ա-4բ Պատուական եղբա՛յր, որպէս ձեռնադրեցաք պինչ Աստուծոյ հրամանաւն... - 54բ-61ա Զգուշութիւն - Տե՛ս եղբայր, ատ ի լինել քեզ խաղաղարար եւ ժուժկալ... 51բ-61ա*

Ժ. Այս է կարգ Հռոմայ եկեղեցւոյն եւ սահման որպէս առնեն զժողով եւ զսիւնոդոս եպիսկոպոսաց - *Ժողովին սուրբ եպիսկոպոսքդ եւ հարք եւ երիցունք եւ սարկաւագք... 61ա-70ա, Սս. Մշտ. Դէր. Ակ/309, Հ՟ր 3*

ԺԱ. Սկիզբն կարգի աւրինութեան եկեղեցոյ - *Նախ յառաջագոյն լիցի պատրաստած եկեղեցին եւ ԺԲ. յապտեր վառեն չուրջանակի... 70ա-97ա, Ակ/309, Հ՟ր 4*

ԺԲ. Այս է կարգաւորութիւն յորժամ սեղան միայն աւրինեն, զոր շրջեցուցանեն կամ ի նոյն տաճարն կատարի առանց տաճարին աւրինութեան - *Որպէս պրեալ է՝ նախ լուանան խառնմամբ ջրոյն ընդ գինին եւ ընդ մոխիրն եւ ապա աւծանեն սուրբ իւղովն... 97բ-100ա, Սս. Մշտ. ՁԹ., Ակ/309-10, Հ՟ր 5*

Հ. Աւրինութիւն սկոյ եւ մաղզմայի - *Կնքէ մեռոնաւն եւ ասէ. Յանուն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Սուրբ Հոգւոյն... 100ա-1ա, Սս. Մշտ., ԻԶ., Ակ/309, Հ՟ր 5ա*

ՀԱ. Աւրինութիւն խաչի - *Եպիսկոպոսն աւրհնէ. Աւրհնեա Տէր զխաչ քո, որով ազատեցեր... 101ա-4ա, Ակ/309, Հ՟ր 5բ*

ՀԲ. Աւրինութիւն աբբայի կամ մայրպետի - *Ամենակարող Հայր, ազաչեմ զքեզ, զծառայս քո զայս... 104ա-7ա, Սս. Մշտ. Ղ.Գ., Ակ/314, Հ՟ր 25*

ԺԳ. Սկիզբն կարգի յաւուր Տէրունական հինգշաբաթին - *Հարկանեն զամենայն գանկական, եւ գայ ժողով[ուրդ]ն յեկեղեցին... Յետ խաղականին ամենայն կլերիկոսքն բան յեկեղեցին եւ առնեն զՈտնաղուայն, եւ յառաջ կարգայ աւագ սարկաւագ զաւուրն Աւետարանն եւ լուանան զոտներն եւ երգեն գայս: 107ա-15բ, Սս. Մշտ. Խե՝ «յատին ծէսի S. Crismaի օրհնութիւնն է», Ակ/309, Հ՟ր 6 (Հմմտ. Martène, III, 134):*

ԺԵ. Ի Մեծ ուրբաթն - *Յետ աւր հասարակին ազաւթիցն ժողովին յեկեղեցին... 115բ-24ա, Սս. Մշտ. ԼԶ., Ակ/310, Հ՟ր 8*

ԺԶ. Շաբաթուն սրբոյ աւուրն - *Ի կէս ժողովին յեկեղեցին եւ ի գաւիթն վառեն լոյս ի հրաշ[ա]նէ եւ երթան խաչիւ ի նոր լոյսն... 124ա-34ա, Սս. Մշտ. ԼԸ., Ակ/310, Հ՟ր 9 (Martène, I, 141, III, 144):*

ԺԷ. Կարգ երախայութեան, որ լինի առաջի դրան եկեղեցւոյն - *Յառաջ հարցանէ քահանան զանուանն եւ փչէ երիցս յերեսս նոցա... 134ա-42ա, Ակ/311, Հ՟ր 10*

ԺԸ. Իսկ յաւր Մեծ շաբաթին, երբ կատարի մարգարէիցն ընթերցուածքն - *Իջանէ եպիսկոպոս յաթոռոյն, եւ քահանայք, եւ սարկաւագք, եւ ժառանգաւորք ընդ խաչիւ... 142ա-53բ*

ԺԹ. Պատարագամատոյց Աստուծով, որով կատարի խորհուրդն յամենայն աւր, եւ այս միայն է եւ այլ ոչ գոյ Հռոմայեցոցն խորհուրդ պատարագի - *Ի վեր ընծայ[ցուցէք զմիտս]: Եւ գոհացար[ուք]: Արժան եւ իրաւ եւ ճշմարտապէս... 154ա-65բ, Ակ/311, Հ՟ր 11. Վատիկանի 3, 55ա-60բ:*

Հ Գ. Սկիզբն պատարագի, զոր կատարեն յաւուր յորում գդատապարտ զոք կամին դնել ի փորձութիւն տաք ջրի կամ հով ջրի, կամ երկաթի - *Սաղմոս. Աստուած զաւուրս: Ազաւթք պատարագին. Ամենակարող Աստուած, ազաչեմք զքեզ... 165բ-70բ, Ակ/311, Հ՟ր 12. Վատիկանի 3, 60բ:*

Ի. Թուղթ հայրապետի եւ պապուն Հռովմայ առ տէր տէր Գրիգորիոս կաթողիկոս Հայոց, ընդ որ առաքեցաւ եւ այս Ձեռնադրութեան եւ Կարգաց եկեղեցւոյ գիրքս ի նոյն հայրապետէն առ մեզ - *Լուսիոս եպիսկոպոս ծառայ ծառայից Աստուծոյ... 170բ-7բ (Համառօտ տպ. Զամչեան, Պատմութիւն, Գ., էջ 142-144):*

ԻԱ. Աւրինութիւն կաթին եւ մեղր Աւագ Շաբաթ աւրն, յետ պատարագին - *Աւրհնեա Տէր զբղխեալ կաթնոս եւ զմեղրս... 177բ-8ա, Սս. Մշտ. Խ., Ակ/312, Հ՟ր 16*

ԻԲ. Աւրինութիւն Պաների եւ ձուերոյ ի նոյն աւրն - *Տէր ամենակարող Աստուած, արարող եւ նախախնամող մարդկան... 178ա, Սս. Մշտ. ԾԲ., Ակ/312, Հ՟ր 17*

ԻԳ. Աւրինութիւն գառինն ի կիրակէ Զատկին, զոր ասէ ետ պատարագին եւ բաշխէ ժողովոյն - *Տէր, մեք որք ի Պասէքսաւրհնեալ յաղեցաք... 178ա-9բ, Սս. Մշտ. ԽԱ., Ակ/312, Հ՟ր 18*

ԻԴ. Աւրհնութիւն նոր պտղոց - *Աւրհնեա զպատուղս զայս որ ի ծառոց... 179բ, Աս. Մշտ. ՇԳ., Ակ/312, Հ^{դր} 19*

Իե. Աւրհնութիւն հացի - *Աւրհնեա, Տէր զնիւթ հացիս... 179բ, Աս. Մշտ. ՇԳ., Ակ/312, Հ^{դր} 20*

ԻՋ. Աւրհնութիւն նոր կերակրոց - *Աւրհնեա, Տէր զկերակուրս զայս... 180ա, Աս. Մշտ. Շե., Ակ/313, Հ^{դր} 21*

ԻԷ. Աւրհնութիւն խաղողոյ - *Աւրհնեա՛, Տէ՛ր, զպատուղ խայծեալ խաղողոյս, զոր հատուցեր ի ճաշակումն... 180ա, Ակ/313, Հ^{դր} 22*

ԻՐ. Կարգաւորութիւն աւրհնութեան մոնոզոնի ըստ Հռոմայեցւոց եկեղեցւոյն սովորութեան - *Թէ ոչ է կաթողիկոս՝ նախ ասեն զպատրիարք կաթողիկոսի հերակարութեան եւ ըստ կարգի ազատիցն սափրեն պսակ ի գլուխն եւ զմատրուան... 180բ-5ա, Աս. Մշտ. ՂԴ., Ակ/313, Հ^{դր} 23*

- *180բ (Խորագրից առաջ) «Ընդ այլ կարգ աւրհնութեանցդ էր եւ այս գրեալ ի մատեանն, որ բերաւ ի Հռոմէ, զոր նախ անտես արարի եւ յետոյ հարկաւորապէս ի պէտս եկ եւ գրեցաւ, եւ տուաւ որոց սիրեն, ի փառս Աստուծոյ. եւ էր գրեալ յԱւազդ շաբաթուն կարգն, յետ մկրտութեանն»: Ակ/313 որպէս «Մանօթութիւն Ներսէս Լամբրոնացւոյ»*

ԻԹ. Աւրհնութիւն կուսանաց եւ այրեաց, յորժամ ընծայեն զանձինս եպիսկոպոսին ի կարգ կրաւնաւորութեան - *Ի՛նչն առաջի եպիսկոպոսին զգեստովն, որ ի կարգին է զոր միշտ զգենու ի նոյն կարգն: Եւ ասէ եպիսկոպոսն զաղաւթս զայս. Ա. Ադաւթք Մայրապետի աւրհնութիւն է. Տէր Աստուած ամենակարող, որ անցուցեր զժողովուրդ քո... Աղաւթք որ ասի յաւրհնութիւն կուսանաց միայն եւ ոչ ամուսնացելոց կանանց. Տէր Աստուած, հայեա՛ց ի սա... 125ա-90բ, Աս. Մշտ. Ղե., Ակ/313-4, Հ^{դր} 24*

- *187ա էջի աղօթքը սխալմամբ համարակալուած է իբրեւ առանձին կանոն՝ Լ.:*

ԼԱ. Կարգաւորութիւն աւրհնութեան թագաւորի, ըստ մեծ եկեղեցւոյ Հռոմայ - *Յորժամ ժառանգաւորքն եւ ժողովն ընտրեն զոք բարձրացուցանել զոք թագաւոր, դան յարքունի ապարանս... 190բ-210բ, Աս. Մշտ. ՂԶ., Ակ/314: Էջմ. 953, 490բ: 973, 273բ: Վիեննա 805: Զմմառ Բէշիշեան 200, 18ա: Սիւրմէեան, Յուցակ Հալէպի, Բ., էջ 2530: Երուսաղէմ 2673,, 156բ:*

ԼԲ. Կարգ աւրհնութեան, որով ածեն գինքնակալ արքայն ի նմին ի քաղաքին ի Հռոմ, բարձրագոյն քան զամենայն թագաւորս - *Նախ խոստանայ ի ձեռն պատրիարքին սրբոյ ինքնակալն այսպէս. Ես այս անուն չնորհաւքն Աստուծոյ ինքնակալ Հռոմայ... 210բ-3ա, Աս. Մշտ. ՂԸ., Ակ/314, Հ^{դր} 27. Վիեննա 610, 10ա: Վենետիկ 297, 172ա (Յուցակ, Բ., էջ 1086):*

- *211բ «Գրած է յառաջք, ընթերցիր թէ լինիս ածող ինքնակալի ի մեծն Հռոմ, ապա թէ ոչ վայել է միայն ի գիտելս որպէս եւ երբեմն թարգմանուաղս»:*

ԼԳ. Թուղթ հայրապետին Հռովմայ, զոր գրեաց ընդ զաւրսն եւ ընդ թագաւորսն, որք եկին յայս կոյս ծովու փրկել զՍուրբ քաղաքն Երուսաղէմ յետ երից ամաց

գերութեան - *Կլեմէս եպիսկոպոս ծառայ ծառայիցն Աստուծոյ... |217բ| եւ այս ընդ առաջինոյս բերաւ - Կլեմէս եպիսկոպոս ծառայ ծառայից Աստուծոյ... 213ա-8ա (տպ. «Արարատ», 1893, էջ 140-143):*

ԼԴ. Առ պատրոնս մեր Լեւոն |Լեւոն|, որ ի սոյն ժամանակս էր իշխող Կիլիկիոյ եւ Սաւրիոյ եւ լերանց սոցին - *Կլեմէս եպիսկոպոս ծառայ ծառայից Աստուծոյ... 218աբ*

- *[Յիշատակարան Ներսիսի Լամբրոնացւոյ] - Ի թուա[կանիս] Հայոց ՈԻԴ (1175)... 218բ-21բ (ան՛ս ձեռ. 500, 376ա-7ա):*

ԼԵ. Թուղթ որ բերաւ ի Հռոմէ առ Գրիգորիոս կաթողիկոսն, որ նախ էր ի թուականիս ՃՁ. *(1131)* - *Ինոկենտիոս եպիսկոպոս ծառայ ծառայից Աստուծոյ... 221բ-31ա (տպ. «Արարատ», 1893, էջ 133-138):*

- *231ա [Յիշատակարան Ներսիսի Լամբրոնացւոյ] - Զայս թուղթ գտաք նախ քան զմեր ծնանելն յաստիս բերեալ առ տէրն մեր մինչդեռ Միջագետք քրիստոնէից էր, եւ նա բնակէր ի Ծով դղեակն, քանզի անդ լսեաք ի տղայութիւն ի տէր Ներսեհէ, թէ եկն Ադպրի լեկաթն եւ խաւսեցաւ ընդ նոսին, եւ գրոյն որ զբկնի առաքեցաւ պատասխանիս:*

ԼԶ. Կարգ աւրհնութեան ամուսնութիւն տալո ըստ Հռոմայ եկեղեցւոյն սովորութեան - *Պատրաստի քահանայն պատարագի զգեստովն առանց նափորտի... 231ա-7բ, Ակ/315, Հ^{դր} 29*

ԼԷ. Կարգ աւրհնութեան թագաւորի ըստ Հայաստանեացս աւրինաց - *Յետ սգենլոյ ամենայն թագաւորական զգեստն, ուրոյն դնեն զփիլոնն եւ զթագն ի վերայ սրբոյ սեղանոյն արծաթի սկտեղը... 237բ-41բ, Ակ/314-5, Հ^{դր} 28. Էջմ. 953, 501ա: 969, 218ա: Տիւրինգէն 28, 107ա: Համմ. Արարատ, 1893, էջ 236-237:*

ԼԸ. Յառաջին շաբաթ Քառասնորդաց Չորեքշաբաթ աւրն *(Մոխրոց)* - *Ասի նախ քան զպատարագն է. Սաղմոս... 241բ-3ա, Ակ/311, Հ^{դր} 13*

ԼԹ. Ի Սուրբ կիւրակէն, որ աւրն է բարեբանութեան մտանելոյ Տեառն մերոյ յԵրուսաղէմ - *Յառաւաւտին աղաւթն աւրհնութեան արմաւենեացն եւ ձիթենեացն, զոր ասէ քահանայն. Աստուած, որ զմիածին Որդիդ քո... 243ա-6ա, Աս. Մշտ. ԼԶ., Ակ/311-2, Հ^{դր} 14*

Խ. Կարգաւորութիւն աթոռակալութեան - *Յորժամ գայ եպիսկոպոս նստել յաթոռն յոր ձեռնադրեցաւ, գան ընդ նմա երեք եպիսկոպոսք... 246ա-8բ, Ակ/315, Հ^{դր} 30*

37. ԽԱ. Կարգ որ կատարի յորժամ զոսկերս սրբոց զսուրբ նշխարս ածեն յարկեղացն ողջունել եւ երկրպագել ժողովոյն ի տաւնս նոցա կամ յայլ աւր - *Յետ երգոցն սարկաւագն ասէ բարձրաձայն քարոզ. Եւ եւս խաղաղութեան... Կացցուք բարիոք եւ բազկատարած... 248բ-52բ, Ակ/315, Հ^{դր} 31*

ԽԲ. Ձեռնադրութիւն քորեպիսկոպոսի - *Մատուցանեն զնուիրեալն առաջի Սրբոյ սեղանոյն... 252բ-4բ*

ԽԳ. Հռոմ եկեղեցի աւրինէք: Կարգ սրբութեան տաճարի եւ աւրինութիւն/թեան որ ի նմա սեղանոյն - *Նախ քան զաւր նաւակատեացն, յառաջ քան զգալ եպիսկոպոսին ի սուրբ տունն, զոր կամի սրբել, առաքէ նախ զմի ի սարկաւագացն... 254բ-61ա, Ակ./315-6, Հ^{ի} 32*

ԽԴ. Կարգ որ լինի հանգուցանել զնշխարսն սրբոց ի տաճար, որ սրբեցաւ ի նոյն աւուրս - *Պատրաստի նշխարք սրբոցն յայլ եկեղեցի, որ առնթիներ է այսմ տաճարի, եւ կանէ արքեպիսկոպոսն գարգարեալ բազմութեամբ կղերիկոսաց... 261ա-3ա, Ակ./316, Հ^{ի} 33*

ԽԷ. Կարգ ձեռնադրութեան եպիսկոպոսաց, ըստ Հռոմայ սրբոյ եկեղեցւոյն բարեկարգութեան *(յուսանգրում՝ «Հռոմին է»)* - *Յետ կատարման երեք սրբասացութեան գայ քահանայապետն առաջի Սրբոյ սեղանոյն... 263ա-7ա*

Կարգ ձեռնադրութեան երիցու - *Պարտ է նմա լինել՝ որ կոչի յաշտիճնաս, ամաց եբեսնից... 267ա-9բ*

ԽԶ. Ձեռնադրութեան սարկաւագաց - *Պարտ է լինել բան եւ ե ամաց... 269բ-71բ*

ԽԷ. Կարգ որ լինի ի ձեռնադրութիւն անապանոսի, որ թարգմանի վերընթերցող - *Բերեն առաջի քահանայապետին յեկեղեցին եւ կարոյաւք խաչաձեւ հատանէ... 272աբ*

ԽԸ. Կարգ ձեռնադրութեան կէսսարկաւագաց - *Քահանայապետն մինչդեռ ի սարկաւագսունն է կամ, թէ աւագ պրանն առաջի սրբոյ տաճարին է... 272բ-3բ*

ԽԹ. Կարգ աւրհնութեան սրբոյ միւռոնին - *Յորժամ կատարի աստուածային պատարագն ի սրբոյ Ե.շաբաթին... 273բ-7բ, Սս. Մշտ. Դ.Թ., Ակ./310, Հ^{ի} 7. Վատիկանի Հ^{ի} 3, 188բ: Զմմատ 331, 2ա:*

Ծ. Արժանապատուութիւն ի կաթողիկէ եկեղեցւոջ, զոր կալցին ժառանգաւոր սարկաւագունքն եպիտաւնարխաւնդաւն վերակացու իշխանաց - *ա. Սա պատիւ առնուանն միայն ունի առանց պարծոյ... Մեծ կանաւմ. Տնաւրէն. - բ. Սա է որ հագաց զգեզս եւ զդասատակերաս եկեղեցւոյն եւ բերէ /// (թափուած) 277բ:*

[Աւրհնութիւն ձիթո՞յ] - *(թափուած) /// ձիթենի առնն աստուածային, /Ոգորմութեամբ լի աշխարհի... 278ա-85բ*

285-6 թերթերի միջեւ թափուած մէկ լրիւ՝ ԻԴ. պրակը:

Կարգաւորութիւն սուրբ իւղոյն հիւանդաց *(յս-ում. «Հայոցն է»)* - *Յորժամ աւուր հանդերձի իւղոյն աւրհնութիւն ժողովին Է. քահանայ... 286ա-324բ, Սս. Մշտ. Լ.Դ.*

ՀԴ. Կարգ աւրհնութեան խաղողոյ ի տաւն Աստուածածնին - *Յետ պատարագին վերջի ապաւթիցն. Որ աւրհնես: Առնուն քահանայքն ի մէջ... 324բ-6բ*

ՇԲ. Կարգ որ կատարի ի վերայ այս յանցաւորացս, ուրացողաց խաչին եւ հերձուածոց նզովողացն - *Յետ գայս առնելոյ ի դուռն եկեղեցւոյն եւ պահման պահոցն... 327ա-32ա*

ՇԳ. Յետ այսր հաւատարի ի կարգ հաւատացելոցն արդարացեալ Քրիստոսիւ *332ա-47բ*

ա. Աղաւթք ի վերայ սառնացելոց ի չար հոգոյն - *Աստուած յաւիտենական, որ սիրկեցեր է գերաթենէն... 332աբ*

բ. Աղաւթք Յոհաննու Ոսկեբերանին ի վերայ սառնացելոցն յանսուրբ հոգոյն - *Աստուած երկնի, Աստուած հրեշտակաց... 332բ-5բ*

- կանոնի համարբ (ՇԳ.) գրուած է այս աղօթքի մօտ:

գ. Աղաւթք միւս այլ երդմանց սրբոյն Բարսղի, ի վերայ սառնացելոց յանսուրբ հոգոյն - *Աստուած աստուածոց, Տէր տէրանց... 335բ-41բ*

դ. Աղաւթք ի վերայ սառնացելոցն յանսուրբ հոգոյն - *Զաստուածային զօսրբ, զմեծ եւ զսարսափելի, եւ զգարհուրելի... 342ա-4բ*

ե. Աղաւթք միւս այլ ի վերայ սառնացելոցն ի դիւաց, եւ ի վէրայ հիւանդաց - *Աղաչեմք զքեզ, ազաչեմք զքեզ, Աստուած, Հայր ամենակալ... 344բ-7բ*

ՀԵ. Աղաւթք յելս հոգոյն, զոր ասէ քահանան մերձն նմա, որ արձակէ զհոգին ի ձեռս դիմաց նորին - *Տէր Աստուած զաւրութեանց, մեծ եւ ահաւոր եւ ողորմած... 348ա-51բ*

ՀԶ. Աղաւթք ի վերայ հիւանդաց - *Հայր Սուրբ, բժիշկ հոգոց եւ մարմնոց... 351բ-2ա*

ՀԷ. Աղաւթք ի վէրայ ձիթի զոր առնուն ի կանթեղէ սրբոց եւ զհիւանդս աւծանեն - *Տէր, ողորմութեամբ եւ գթութեամբ քո բժշկեա զամենայն բեկուածն... 352աբ*

Կարգ եղբայրակցութեան - *Դուն զսուրբ Աւետարանն եւ լուացանեն մոմեղէնս եւ խունկ... 352բ-3բ*

ՇԴ. Կարգ որ կատարի եթէ ինչ անկանի յամաւ ձիթոյ կամ գինոյ եւ հեղձնու եւ չէ նեխեալ եւ ընդ երկարեալ - *Առնուն զմեռեալն եւ ձգեն, եւ այլ աման լուանան... 353բ-6բ, Սս. Մշտ. Զէ.*

ՇԵ. Կարգ ի վերայ ջրհորոյ եւ ջրաղեղջի յորժամ հեղձնու - *Հանեն ի. դոյլ եւ գայ քահանայն սաղմոսէ. Զայն Տեառն ի վերայ... 356բ-7բ*

ՇԶ. Աղաւթք սրբոյ եւ մեծ վկային Տրիփոնի, զոր ընթեռնուն յայգիս եւ ի պարտէզս ի հալածել զցաւումն եւ զպատահարս - *(սկ. թերի) /// յանթիւ սուրբք հրեշտակն որ կան առաջի փառացն Աստուծոյ... 357բ-9բ*

ՇԷ. Աղաւթք ի հիմնարկութիւն տան, բնակութեան մարդկան - *Աստուած ամենակալ, որ արարեր զերկինս... 359բ-60ա*

Շ[Ը]. Աղաւթք ի նաւակատիս տան, յորժամ ի նորաշէնն մտնեն - *Տէր Աստուած ամենակարող Հայր, նայեա՛ ի մեզ... 360ա-2ա*

Շ[Թ]. Աղաւթք յառնել երեխայ - *Մերկացուցանէ զնա եւ բոկացուցանէ եւ կանգնէ դէպ արեւելից... 362ա-7ա*

Աղաւթք յետ առնելոյ երեխա, որ առժամայն մկրտին - *Որ եսա Տէր Տէր, որ առարեր զմարդըն ըստ պատկերի քում... Հրաժարե՞ս ի սատանայէ: Պատասխանէ մանկաբարձն. Հրաժարեմ: 367բ-8բ:*

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ Ը.

«ՍՍԵՑԻՈՑ» ՄԱՇՏՈՑԻ ԿԱՆՈՆԱՑԱՆԿԸ

Մխիթարեան Վենետիկի ձեռ. Հ՟ր 1173/332, Մաշտոց ԺԳ., ՁՂԴ.- 1345 թ., Սիս, գրիչ եւ ծաղկող՝ Գրիգոր դպիր, ստացող՝ Յովհաննէս եպս.՝ աթոռակալ Սրբոյ առաքելոյն Բարդողոմէոսի (յԱղբակ), 407 թերթ, մագաղաթ, 18x12. երկսիւն, բոլորգիր, 26-31 տող:

Մանրամասները տե՛ս Վենետիկի ցուցակ, Գ., էջ 143-92. կարեւոր դիտած խրատների քաղումներով, ընթերցուածների մատնանշումներով եւ ծանօթութիւններով. ձեռագրի էջահամարները վերջում ենք դրել՝ կանոնների խորագրերը շեշտած լինելու նպատակով, հմմտ. ՄՄ ձեռ. Հ՟ր 973 ՄՅ, Գ., էջ 1535-44:

Այս ինչ է կարգեալ ի գիրս յայս - *Սկիզբն կարգի աստիճանաց որք ձեռնադրեն ի Դ. եղանակ տարոյն շաբաթ աւր ի գագր գարլն առաջի աստ. Ա. կանոն դպիր աւրհ[նելոյ]... ՃԳ. Վասն առ յապայն յիշելս գփափաքմամբ ստացող սորին՝ զարհիեպիսկոպոսն գակր Յոհաննէս եւ գիւրսն ամենայն. նայ եւ գգծող սորին զԳրիգոր դպիր: - 2ա-3բ*

[Աւետարանք Իւղաբերից] - *3բ-6ա*

Իւղաբերից Աւետարան ըստ Մաթէ[ոսի] - *Եւ յերեկոյի շաբաթուն յորում լուսանայր միաշաբաթին... մինչեւ ի կատարած աշխարհի [ԻՀ. 1-20] - 3բ-4բ*

Փ[ոխ]. Աւետարան ըստ Մարկոսի - *Եւ իբրեւ երեկոյ եղեւ՝ քանզի ուրբաթ էր... եւ ոչ ումեք ինչ ասացին, զի երկնչէին [ԺԵ. 42 - ԺԶ. 8] - 4բ-5բ*

Աւետարան ըստ Ղուկա - *Եւ ահա այր մի անուն Յովսէփ, որ էր նախարար... եւ գնաց ընդ միտս գարմացեալ, թէ զինչ եղեւ [ԻԳ. 50 - ԻԴ. 12] - 5բ-6ա*

Աւետարան ըստ Յոհաննու - *Յետ այսորիկ աղաչեաց զՊիղատոս Յովսէփ որ յԱրիմաթեայ էր... գայ Մարիամ Մագդաղենացի եւ պատմէ աշակերտացն, եթէ տեսս նա զՏէր, եւ գայս ինչ ասաց ցնայ [ԺԹ. 38 - Ի. 18] - 6ա-7ա*

Սկիզբն կարգի Է. աստիճանաց, որք ձեռնադրեն ի Դ. եղանակ տարւոյն շաբաթ աւր, ի գադր դաբլն:

[Ա.] Առաջի աստիճանք կլերիկոսաց, որք են Սաղմոսերգունքն - *Զի զգենուն եպիսկոպոսն ըստ աւրինին, եւ ամենեքեան ըստ իւրաքանչիւր կարգի, եւ ծխէ խունկ սուրբ սեղանոյն. եւ ասեն չարական ըստ աւուրն... 8ա-9բ*

Բ. Երկրորդ կարգ Դռնապանի - *Յետ ծխելոյ եպիսկոպոսին խունկ սուրբ սեղանոյն չարականաւ, ածէ զնուիրեալն սարկաւագն առաջի եւ քարոզէ... - 9բ-10ա*

Գ. Երրորդ կարգ Ընթերցողի - *Բարոզէ սարկաւագն. Եւ եւս խաղաղութեան... - 10ա-11ա*

Դ. Չորրորդ կարգ երդմնեցուցչի - *Բարոզէ սարկաւագն. Եւ եւս խաղաղութեան: Եղբարք պատուականք... - 11ա-12ա*

Զ. Վեցերորդ կարգ Կէս սարկաւագնի - *Ածէ զնուիրեալն աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին, քարոզէ եւ ասէ. Եւ եւս խաղաղութեան... - 13բ-4բ*

Ի. Կանովն յորժամ Սարկ[աւագ] ձեռնադրեն - *Զգենու եպիսկոպոսիա, եւ այլ քահանայքն ի սրբատանն եկեղեցւոյն ըստ աւրինին. սարկաւագ եւ դպիր... 14բ-22ա*

Ը. Կարգ ձեռնադրութեան Քահանայի - *Զգենու եպիսկոպոսիա ըստ աւրինին ի սրբատունն եկեղեցւոյն, քահանաիւք եւ սարկաւագաւքն, դպրաւք, բուրուառով եւ վառեալ լապտերաւք, խաչն առաջի եւ գաւազանն ի ձեռին եկեսցեն արտաքոյ եկեղեցւոյն, ասեն չարական... - 22ա-30ա*

Թ. Կանոն Հիմնարքկութեան եկեղեցւոյ - *Պատրաստեն քառակուսի քարինս ե. մեծամեծս եւ այլ քարինս ԺՒ.ս անտաչս, զոր ի գետոյն առցեն... - 30ա-6բ*

Ժ. Կանոն Նաւակատեաց եկեղեցւոյ աւրինութեան - *Յերեկոյին հակումն լինի միաբան ուխտիւն մինչեւ |37ա| ցառաւաւտն, յարգարելով զինքեանս տաճարանալ Աստուծոյ ի համայգումար տեղոյն... - 36բ-58ա*

ԺԱ. Կանոն Աւազան աւրինելոյ, որ ունի սկիզբն փրկութեան յաստուածային շնորհն վերծանելոց, վասն զի դեռ չէ կատարեալ եկեղեցին, որ ոչ ունի զծնունդ որովայնի իւրոյ - *Հաստատեն գաւազանն ի տեղւոջ իւրում եւ լուանան ջրով ներքոյ եւ արտաքոյ... - 58ա-61ա*

ԺԲ. Կանոն Նոր դրան եկեղեցւոյ - *Հաստատեն ի տեղոջ իւրում եւ ասեն սաղմոս ճԺԷ. Խոստ|61բ|ովան եղերուքՏեառն զի բ՛՛... - 61աբ*

ԺԳ. Կանոն Հանդերձեղէն սպաս աւրինելոյ - *Տանին յեկեղեցին առաջի բեմնին, ի վեր ունելով սար[կ]աւագացն. ասեն սաղմոս Գ. ի թիւս... - 62ա*

ԺԴ. Աւրինութիւն Գուրբորայի - |62բ| *Գթած Տէր, որոյ զաւրութիւնդ անպատմելի է... (ցանկում համար չունի) - 62ա-3ա*

ԺԴ. Աղաւթք աւրինեալ Դաստառակին սրբոյ սեղանոյն - *Ամենակալ Աստուած, դու հաւր ի ձեռս մեր գկարողութիւն աւրհնութեան քո... - 63ա*

ԺԵ. Աւրինութիւն ամենայն Հանդերձեղէն զգեստից - *Ամենակալ յաւիտենական Աստուած, որ ի ձեռն Մովսէսի ծառայի քո զքահանայապետական եւ զքահանայական եւ զեւտական զգեստն... - 63աբ*

ԺԶ. Աղաւթք ամենայն Քահանայական զգեստեղէն կազմածոյն - *Ամենակալ յաւիտենական ողորմած Աստուած, որով ի սկզբանէ արարեր զամենայն ինչ, որ աւգտակար է մարդկան... - 63բ-4ա*

ԺԷ. Աւրինութիւն Գլխարկի - *Երեւելեաց եւ աներեւութից Տէր, արարիչ ամենայն գոյից... - 64աբ*

ԺԸ. Աւրհնութիւն Հանդերձի - *Տէր Աստուած ամենայկալ, թագաւոր մեծապոյն եւ յաղթող... (64բ յս., այլ ձեռքով՝ «չապկի է») - 64բ-5ա*

ԺԹ. Աւրհնութիւն Գաւազոյ - *Ամենակալ յաւիտենական ոգորման Աստուած, որ Ահարոնի եւ որդոց նորա ի մատչելն ի խորհուրդ քո... - 65ա*

Ի. Աւրհնութիւն Բազկուրարի |65բ| - *Տէր Աստուած, արարիչ գաւրութեանց անտեսանելեաց... (65բ յս. այլ ձեռքով «եւ բազպանի») - 65ա-3ա*

ԻԱ. Աւրհնութիւն Ուրարի - *Տէր Աստուած, որ միայն բարեզորացն ես խոհեակ... - 65բ*

ԻԲ. Աւրհնո[ւթիւն] շուրջառի - *Տէր Աստուած, ապրիլ գիմութեան, արդարութեան եւ իրաւանց... - 65բ-6ա*

ԻԳ. Աւրհնութիւն սուրբ Աւմաւֆաւրոնին քահանայապետականի. ուսոյ զգեստ թարգմանի, զի Աւմաւնֆ Ուսքն է, եւ Ֆաւրոնն Զգեստն է. եւ է նշանակ խաչին Քրիստոսի, եւ առաքելական վերարկուին - *Տէր Աստուած, արարիչ բոլորից, ամենակալ եւ ամենազաւր... - 66ա-7բ*

ԻԴ. Աղաւթք ամենայն Քահանայական զգեստուց - *Տէր Յիսուս, կառավարմն աւրհնաց եւ մարգարէից... - 67բ-8ա*

ԻԵ. Աւրհնու[թիւն] Գորփարայի եւ դաստառակաց սուրբ սեղնո եւ խորհրդեան եւ ամենայն զարդուց - *Տէր Աստուած, ամենակարող Հայր, որ հաւր ի սկզբանէ... - 68աբ*

ԻԶ. Աւրհնութիւն Սկոյ եւ մաղզմայի - *Եւ կնբէ մեռոնաւն եւ ասէ ապ[աւթս] - Յանուն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Սուրբ Հոգւոյն կնբեմբ եւ սրբեմբ... (ցանկի յս-ում այլ ձեռքով «այլ ԻԶ. լիգանեանն է», իսկ 69ա սա. յս. այլ ձեռքով՝ «Այս ապաչանք սրբոցս Լիգանիան կոչի, որ ասի յեկեղեցաւրհնէքն, յէպիսկոպոսաւրհնէքն, Քահանայաւրհնէքն, Սկաւրհնէքն, ձէթաւրհնէքն, յամէնու վերջըն ասի. բնագրում սրան յաջորդում է՝ «Ամենայն երկիր գ|69բ|կեզ աւրհնեն. Ամենաւրհնեալ սրբուհի Աստուածածին բարեխաւսեա...». որից յետոյ՝ սրբերի անունների թուարկում, ամէն անգամ «բարեխաւսեա՛» աւարտով). 72բ վերջում կցուած՝ «Եւ վասն իմ՝ մեղաւորիս եւ անպիտան ծառայիս Աստուծոյ Յոհաննէս եպիսկոպոսիս եւ ծնողաց իմոց՝ Բանարգէս քահանայի եւ Թամթայի» (ջնջած) - 68բ-72բ*

ԻԷ. Կանոն զՍրբոց պատկեր աւրհնելոյ՝ զՔրիստոսի եւ զԱստուածածնին, եւ զառաքելոցն՝ զՊետրոսի, զՊաւղոսի կամ զՅովհաննու Մկրտչի, կամ զայլս ի մարտիրոսաց, զորս զսոսա ի սրբոց վկայարանս արժան է աւրհնել զառաջեաւ բեմբին - *Լուանան ջրով եւ գինով եւ ասէն ի թիւ սաղմոս ԽԲ. ... (73ա՝ խրատի վերջում. «Զանպիտան ծառայս յիշեն»՝ ջնջած) - 73ա*

ԻԸ. Կանոն Փրկչական պատկեր աւրհնելոյ - *Բերեն զնա առաջի բեմին, եւ ունելով ի բաց, ասեն սաղմոս. Աստուած մեր ողորմեա՛ մեզ... - 73բ-77բ*

ԻԹ. Կանոն զսուրբ զԱստուածածնին պատկերն աւրհնելոյ. ի նոյր եկեղեցոջ - *Եւ նոյնպէս լուանան, ասելով սաղմոս ԽԴ. ... - 77բ-80բ*

Լ. Կանովն աւրհնութիւն Նորակերտ գրոց - *Տանին յեկեղեցին եւ հանեն յամբիոնն, ունելով սարկաւագացն ի վերա բագկացն... - 80բ-81ա*

Լ.Ա. Կանոն աւրհնութիւն Ջրոյ. զոր յամենայն կիրակէ քահանայն աւրհնէ եւ ցանէ ի վերայ ժողովրդեանն - *Քահանայն դիցէ գուբարն ընդ պարանոցաւն... - 81ա-3բ*

Լ.Բ. Կանոն Պղծել տաճարի եւ վերատին սեղան կանգնելոյ - *Յետ դիչերին ժամուն ադաւթիւք եւ խնդրուածովք յերրորդ ժամն ժողովին ի գուռն եկեղեցոյն... - 83բ-94բ*

Լ.Գ. Կանոն Տեառնընդառաջին - *Յաւրն Տեառնընդառաջին գգեստաւորի եպիսկոպոսն յերրորդ ժամու աւուրն... (ցանկում՝ «Կանոն Տեառընդառաջին մոմ աւրհ.». 95ա կանոնի վերջում, ջնջած՝ «Ադաչեմ գձեզ, եղբա՛րք, յիշել գտէր Յոհաննէս եպիսկոպոս. եւ Աստուած՝ գձեզ») - 94բ-5ա*

Լ.Դ. Կանովն եւ կարգ աւրհնութեան սուրբ Եղոյն հիւանդաց - *Յորժամ աւուր հանդերձի եղոյն աւրհնութեան, ժողովին է. քահանայ եւ լցեալ ձէթ անապակ... (ցանկում՝ «Կանոն կանթեղ աւրհնել») - 95ա-112ա*

Լ.Ե. Կարգաւորութիւն ի սահմանի եկելոցն ի Զղջումն որք ի բռնաւորաց յերկեղէ մահու ուրացեալ լինին գքրիստոնէութիւնն՝ եթէ այր եւ եթէ կին - *Նախ առցեն պխոստովանութիւն, եւ ըստ հասակին կանոնեսցեն զնա... - 112ա-6ա*

Լ.Զ. Մեծի աւուր բարեբարութեան Ծաղկազարդին - *Յառաջ քան զհարցն, աւրհնեն զձիթենիս եւ զարմաւենիս. սարկաւագն քարոզէ... - 116ա-7ա*

Լ.Է. Ի Մեծի ուրբաթն - *Յետ աւր հասարակի ադաւթիցն ժողովին յեկեղեցին, եւ պատրաստեն երիցունքն... - 117ա-24ա*

Լ.Ը. Շաբաթուն սրբոյ աւուրն - *Ի կէս [աւր]ն ժողովին յեկեղեցին եւ ի գաւիթն վառեն լոյս ի հրահանգէ, եւ երթան խաչիւ ի նոր լոյսն... - 124ա-8բ*

Լ.Թ. Սուրբ եւ մեծապայծառ կիրակէի Զատկին - *Առաւաւտուն Սաղմոս ոչ, այլ հարկանի ժամն, եւ ժողովին առաջի դրան տաճարին... - 128բ-9ա*

Խ. Աւրհնութիւն Կաթին եւ մեղեր յաւր միաշաբաթին յետ պատարագին - *Աւրհնեա՛, Տէ՛ր, զրվխեալ կաթս եւ զմեղրս... - 129աբ*

ԽԱ. Աւրհնութիւն Գաւինն ի նոյն կիրակէին եւ բաշխեն ժողովրդեանն - *Տէր մեր, որ եւ պասեքս աւրհնեալ յագեցաք երկնային կերակրով... - 129բ*

ԽԲ. Աւագ Բ.շաբաթին աւուր պատարագին է - *Աւետարան ըստ Յովհան[նու] - Իսկ Յիսուս վեց աւուրբ յառաջ քան Զատիկն... - 129բ-30ա*

ԽԳ. Երեգշաբաթին մեծի - *Ամենակարող յաւիտենական Աստուած, չնորհեա՛ մեզ կատարել զպատարագ չարչարանաց Տեառն մերոյ... - 130աբ*

ԽԴ. Չորեքշաբաթին մեծի - *Ամենակարող Աստուած, արժանի արա զկործանեալքս ի գործոց մերոց... - 130բ-2ա*

ԽԵ. Սկիզբն կարգի յաւուր տէրունական Ե.շաբաթին - *Հարկանեն զամենայն զանկաքան, եւ գա ժողովուրդն յեկեղեցին, ուր հանդերձեալ են զմեռոնն |132բ| աւրհնել... (134ա, կանոնի վերջում՝ «Զտէր Յոհա՛՛ յիշեց՛՛») - 132ա-4ա*

ԽԶ. Այգոյն գանգատն է - *Զայնրս. Աստուածածին կոյսն Մարիամ կացեալ առ խաչիւըն միածին (հազագրուած)... (ՄՄ 973. 109բ՝ սրա խորագիրը. «Աւազ ուրբաթի տաղն է այս») - 134ա-5բ*

ԽԷ. Կանովն Խաչլուայ առնել առ ի բժշկութիւն տնկոց. բուսոց. հատից եւ ամենայն վտանգաւոր ցեղութեանց - *Ասէն Սաղմոս Դ. Նշանեցաւ առ մեզ լոյս ե՛...* - 135բ-8ա

ԽԸ. Վասն Երաշտութեան աղաւթք - *Տէր Աստուած մեր, որ յաղագս առ քեզ նախանձուն լուար եղիայի մարգարէին...* - 137բ-8ա

ԽԹ. Տեառն Ներսէսի Հայոց կաթուղիկոսի ասացեալ աղաւթք ի յաւրինութիւն Խաղողոյ - *Յետ արձակման պատարագին ասէն բարձր ձայնիւ. Փառք սուրբ խաչին. ալէլուիա...* - 138ա-9բ

Ծ. Աղաւթք ի վերայ երդմնահարացն - *Աստուած, որ զմարդոյ բնութիւն փոփոխական գիտես եւ տկար...* - 139բ-40ա

ԾԱ. Վասն որ Պեղծ ինչ կերեալ իցէ. Աղաւթք - *Տէր Աստուած մեր, որ ի սուրբս ես հանգուցեալ եւ գովեալդ ես Իսրայէլի...* - 140ա

ԾԲ. Աւրհնութիւն Պանդրի եւ ձուերոյ ի նոյն աւուրն - *Ամենակարող Աստուած, արարող եւ նախախնամող մարդկան, որ |140բ| յաշխարհս դու եռուր ծառայից քոց... (ցանկում չկայ)* - 140աբ

ԾԳ. Աւրհնութիւն Նոր պտղոց - *Աւրհնեա՛, Տէ՛ր, զպտուղս զայս որ ի ծառոց, զի սրբութեամբ կերակրեսցուք ի սոցանէ զորս եռուր մեզ ի վայելչութիւն ի ձեռն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, ընդ որում Հաւր եւ Սուրբ՛՛ (այսչափ. լս-ում «Աւր՛՛ նոր պտղոց»)* - 140բ

ԾԴ. Աւրհնութիւն հացի - *Աւրհնեա՛, Տէ՛ր, զնիւթ հացիս, որպէս աւրհնեցեր զհինկ նկանակս...* - 140բ

ԾԵ. Աւրհնութիւն Նոր կերակրոց - *Աւրհնեա՛, Տէ՛ր, զկերակուրքս զայս կոչմամբ քո սուրբ անուամբդ... (ցանկում չկայ)* - 140բ

ԾԶ. Աղաւթք ի վերայ Պատանոյ. ութաւրեայ առնուն ի քահանայէն - *Տէ՛ր Աստուած մեր, աղաչեմք զքեզ, նշանեսցի լոյս երեսաց քոց ի վերա ծառայիս քո այս անուան |141ա| եւ նշանեսցի...* - 140բ

ԾԷ. Կանոն Քառասնաւրեայ տղայ ածել յեկեղեցին - *Գան յեկեղեցին մայրն եւ մանուկն եւ մանկաբարձն...* - 141աբ

ԾԸ. Իսկ ի վերայ տղային ասացէ զԱղաւ[թս] - *Տէ՛ր Աստուած, որ նորոգութիւնդ ես հնացելոց եւ կեանք մահկանացու մարդկան...* - 141բ-2ա

ԾԹ. Եւ ասէ զաղաւթս ի վերայ Երեխային եւ մաւրն - *Տէ՛ր Աստուած մեր, որ յաւրս քառասունս ըստ աւրինացն ի տաճարն եկիր...* - 142աբ

Կ. Այլ Աղաւթք Քառասնաւրեայ տղայի ածելոյ յեկեղեցին - *Սաղմոս. Մտից առաջի սեղանոյ Աստուծոյ առ Աստուած. եւ ասէ զաղաւթս. Յոյս եւ փրկութիւն...* - 142բ-3ա

ԿԱ. Աղաւթք ի Հարթել տղայի - *Քահանայն ասէ զերեքսրբեանն իւր կարգաւն, եւ զկնի զԱղաւթս. Զքեզ աղաչեմք, Տէր Աստուած փրկութեան մերոյ, որ ի լրմանէ աւազանին...* 143աբ

ԿԲ. Կանովն Մկրտութեան. յորժամ քրիստովնեա առնեն - *Նախ չէ պարտ յեկեղեցին թողուլ, այլ ձեռնադրեսցեն երեք չարաթուք յառաջ քան զմկրտութիւնն...* - 143բ-56բ

ԿԳ. Կարգ աւրհնութեան Պասկի ըստ սահմանի սրբոյ եկեղեցւոյ - *Յառաջագոյն պոմն թուղթ լինի այրել եւ հաճութեամբ ընդ միմեանս կապել, եւ յորում աւուր առնեն զհարսանիսն...* - 164բ-5ա Պասկ վերացման - *Ասէն սաղմոս ԽԴ. կցուրդ. |165ա| Լո՛ւր, զո՛ւստր, եւ տե՛ս: եւ ասէ զաղաւթս. Տէր Աստուած ամենակալ, ի քէն աւրհնեցան պասկք ծառայից քոց...* - 156բ-64բ

ԿԴ. Կանոն Ապաշխարող աւրհնելոյ - *Տանի քահանայն ի դուռն եկեղեցոյն զեկեալն յապաշխարութիւն, եւ ասէ սաղմոս Ը. ի թիւս...* - 165ա-70բ

ԿԵ. Կանոն Ապաշխարութեան, զոր պարտ է ամենայն քրիստոնէի յանձին ունել զլուծ խոնարհութեան եւ գծառաութեանն ի Քրիստոս, որ լինի ի պահս քառասնորդացն - *Առաջի չորեքշաբաթին խոստովանել զամենայն յանցանս իւր զոր գործեալ է... (= Օր մոխրոցին)* - 170բ-4բ

ԿԶ. Կանոն Մեծի հինգշաբաթին զապաշխարողսն արձակելոյ - *Ժողովէ քահանայն զապաշխարաւորսն առ դուռն եկեղեցոյն...* - 174բ-84ա

ԿԷ. Կանոն Մեծի հինգշաբաթին Ոտնլուային. ըստ որում ասաց Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, թէ՝ Աւրինակ մի ետու ձեզ. Զոր արարեալ է տեառն Եփրեմի Խորին ասորւոյ, զոր թարգմանեաց սուրբ դիտապետն Հայոց Գրիգորիս Վկայասէրն - *ի տասներորդ ժամուն զկնի կատարման սրբոյ պատարագին ժողովին ի գաւիթս եկեղեցւոյն...* - 184ա-95ա

ԿԸ. Քարոզ պատուիրանին Աստուծոյ, զոր քահանայն զեկուցանէ ժողովրդեանն՝ նախ քան զսկիզբն խորհրդոյն - *Առեալ զԱւետարանն ի գիրկսն իւր, եւ կարկառեալ զձեռսն իւր, ասասցէ այսպէս. Լուարո՛ւք ինձ, որդեա՛կք իմ...* - 195ա-9բ

ԿԹ. Կանոն Հաղորդ տալո - *Առնու քահանայն զկենարար մարմինն եւ զարիւնն Տեառն, եւ խաչ առաջի եւ բուրվառ...* - 199բ-202բ

Հ. Կարգ աւծութեան Հիւանդաց - *Յորժամ կամ|203ա|ենան աւծանել զհիւանդն զկնի սուրբ հաղորդութեանն...* - 202բ-5ա

ՀԱ. Կանոն յորժամ սկսանի աւանդել զհոգին, նա քահանայն անընթեր կատարէ զայս - *Ասէ Ծ. Տէր ողորմեա, եւ զկնի զայ. Հայր երկնաւոր Աստուած, ողորմեա՛ հոգւոյ հրաժարելոյս...* - 205ա-8բ

ՀԲ. Կանոն զԱմենայն վախճանեալսն յուղարկել առ Քրիստոս - *երթալով յառաջ ի տունն վախճանելոյն խաչիւ, ասեն չարականն հանգստեան... (226բ ՀԳ. Աղ. Հոգ-*

ւոցն հանգուցելոյս Քրիստոս Աստուած արա... ; առ. լս-ում եւ ցանկում՝ «Մխիթ. սպասարին») - 208բ-27ա

ՀԴ. Երկրորդ աւրն առաւաւտուն - *Գան ի գերեզմանն եւ ասեն Մարմոս. Ի խորոց կարդայ՛՛. կցուրդ. Եղիցի ականջաց քոց... - 227ա-231բ*

ՀԵ. Կանոն զվախճանեալ Տղայսն յուղարկել - *Ասեն Մարմոս ԺՀ. յերկինք պատմեն դէսրս գաբրդայսն... - 231բ-9ա*

ՀԶ. Կանոն Առաւաւտուն - *Երթան ի գերեզմանն եւ ասեն սարմոս ճԺԲ. Եղիցի անուն Տեառն աւրհնեա[լ]... - 239ա-40բ*

ՀԷ. Կանոն Տեառնական աւրինելոյ - *Երթան ի գաւն եկեղեցւոյն եւ ասեն Մարմոս ի թիւ Լ.Ա. Երանի ում թողութիւն եղեւ մեզ[գ]... - 240բ-4բ*

ՀՐ. Կանոն աւրինութեան Սեղանոյ տեառնականի - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ, Հայր Տեառն մերոյ... - 244բ-5ա*

ՀԹ. Կանոն Ոգէհանգիստ առնել կամ պատարագ մատուցանել - *Ասեն Մարմոս ի թիւ Լ.Ա. Երանի ում թողութիւն եղեւ մեզ՛՛... - 245ա-7ա*

Ջ. Կանոն աւրինութիւն Աղի - *Ասեն Մարմոս ի թիւ. Աստուա՛ծ մեր, ողորմեա՛ մեզ եւ. Քարոզէ. Լուիցէ Տէր ձայնի. եւ բահանայն ասէ պԱղա[ւթա]. Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ... - 247ա*

ՋԱ. Կանոն աւրինութեան Հատի պատարագի - *Ասի Շարականն. Որ խոնարհեցար յերկինից... - 247ա-8բ*

ՋԲ. Կանոն. աւրինութիւն Հատի մարտիրոսաց - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ, արարիչ ամենայն արարածոց... - 249ա*

ՋԳ. Կանոն զԱրմտիս սերմանց եւ զեղջ եւ զհնձան աւրինելոյ - *Մարմոս ԿԴ. Բեզ վայել է աւր[հնութիւն]... - 249ա-51բ*

ՋԴ. Կանոն Ջուր աւրինելոյ յաւուր Յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի - *Երթան զգեստաւորեալ ի ջուրն... - 251բ-67բ*

ՋԵ. Կանոն Խաչ աւրինելոյ - *Բերեն յեկեղեցին եւ լուանան նախ ջրով եւ ասեն սարմոս Կ. Լուր, Աստուած, ազաւթից իմոց... - 267բ-76ա*

ՋԶ. Կանոն վասն սրբոյ Խաչին տաւնին - *Յետ յերեկոյին ժամուն դնի ի սարկաւագատունն ի յարծաթի սկահզը... (առ. լս՝ «Խաչվերոյց», ցանկում՝ «Կանոն խաչ վերացուցանել») - 276ա-9ա*

ՋԷ. Կարգ որ կատարի, եթե ինչ որ անգաձի յաման ձիթոյ կամ գինոյ եւ ճեղձու, եւ չէ նեխեալ եւ ընդ երկարեալ - *Առնուն գմեռեալն եւ ձգեն, եւ այլ աման լուանան... - 279ա-80բ*

ՋԸ. Կանոն յորժամ Եպիսկոպոս կամ քահանայ վախճանի, զայս կարգաւորութիւնս արասցեն - *Երթան քահանայքն նախ զգերեզմանն պատրաստել... 312ա-5ա [Հանդիսա] Յոհանու աւետարանչին - էր ընդ եղբարս... (ցանկում՝ «Կանոն Քահանայ-թաղ առնել. եօթն աւուրն») - 280բ-319ա*

Կանոն երկրորդ աւուրն - *Գան ի գերեզման եւ ասեն Մարմոս ողբաձայն... - 319ա-23բ*

Յերրորդումն աւուր - Գան ի հանգիստ եւ ասեն Մարմոս ճԻԲ. Տէ՛ր, լո՛ւր ազաւթից իմոց... - 323բ-5ա

Կանոնն չորրորդ աւուրն - *Ասեն սարմոս ԼԲ. Եհան զիս եւ գրոյ... - 325ա-7ա*

Կանոնն հինգերորդ աւուրն - *Մարմոս ԺԻԱ. Ազազակեցի առ Տէր... - 327ա-8բ*

Կանոն վեցերորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն, ասեն Մարմոս ճԻԲ. կցուրդ. Եղիցի ականջաց քոց... - 328բ-30ա*

Կանոնն եւթներորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն եւ ասեն Մարմոս ճ. Յողորմութիւն եւ յիրաւու[նս]... - 330ա-2ա*

ՁԲ. Այս է կարգաւորութիւն յորժամ Սեղան միայն աւրինեն, զոր շրջեցուցանեն, կամ ի նոյն ի տաճարն կատարի՝ Առանց տաճարին աւրինութիւն. որպէս գրեալ է - *Նախ լուանան խառնմամբ ջրոյն ընդ գինին եւ ընդ մոխիրն, եւ ապա աւծանէ սուրբ եւղովն, եւ գինի՛ մեռոնաւն, եւ ասէ զայս ի ձայն. Սիրեցեալ եղբարք, այս քարս, յորոյ վերայ հեղանք զսուրբ աւծութիւնս... (առ. լս՝ «Վէմ աւրհն[ել]», ցանկում՝ «Կանոն Վէմ աւրհնել») - 332ա-3բ*

Ղ. [«Կանոն Հիւանդի ձէթ աւրինել»՝ ցանկից)] - *Գի՛տ զմեծի եւշարաթի աւուրն զառաջն եւ կարդայ մինչ յայն տեղին, ուր կու ասէ թէ եպիսկոպոսն. ասա սկանի զաւրհնութիւն մեռոնին: Եւ ապայ ասի. Հայր մեր որ յերկինս: Եւ զայլն մի՛ կարդալ ի տեղն թող զխրատն, եւ ասա սկսիր որ կու ասէ. Այլ բերեն առաջի գչիչ ձիթոյն հիւանդաց եւ երդմնեցուցանեն գնա այսպէս. Երդմնեցուցանեմ զքեզ, պեղծ հոգի դիւական... (առ. լս՝ «Ջէթ հիւանդի մեռոնի») - 333բ-4բ*

ՂԱ. [«Կանոն Մեռոն աւրհնել»՝ ցանկից] - *Երդմնեցուցանեմ զքեզ նիւթ ձիթոյ՝ յանուն Հօր... (առ. լս՝ «Մեռոնաւրհնէք») - 334բ-5ա*

ՂԲ. [«Կանոն Երեխայից ձէթ աւրինել»՝ ցանկից] - *Երդմնեցուցանեմ զքեզ նիւթ ձիթոյ՝ յանուն Հօր... (առ. լս՝ «Ջէթ երեխայից. ֆռ.») - 335աբ*

ՂԳ. Աւրինութիւն Արքայի կամ մայրպետի - *Ամենակարող Հա՛յր, ազաչեմք զքեզ զծառայ քո զայս անուն, որ մեք անուանեմք վերայկացու... - 336աբ*

ՂԴ. Կարգ աւրինութեան Մոնոզոնի ըստ հռոմայեցւոց եկեղեցւոյն սովորութեան - *Թէ ոչ է կլերիկոս, նախ ասեն զԱզաւթս կլերիկոսի |337ա| Հերակարութեանն եւ ըստ կարգի ազաւթիցն: Սափրեն պսակ ի գլուխն եւ զմուրուսն: Եւ յետ աւետարանի զա առաջի սրբոյ սեղանոյն եւ դնէ զգրած թուղթն ի վերայ եւ առնէ խաչ. եւ թէ չգիտէ գրել, սա զգրիչն յայլ եղբայր եւ եղիչէ ընդ իւր առնել զխաչն. եւ գրեալ լինի այսպէս. Ես այս անուն եղբայրս եառ զիմ անձս եւ զիմ կամս... (336բ-7ա առ. լս՝ «Ճռանգ Մոնոզոն եւրհ[նել]») - 336բ-8բ*

ՂԵ. Աւրինութիւն Կուսանաց եւ այրեաց յորժամ ընծայեն զանձինս եպիսկոպոսին ի կարգ կրաւնաւորութեան - *Բերեն առաջի եպիսկոպոսին զգեստովն, որ կարգին է՝*

զոր միշտ գգենու ի նոյն կարգն... (338բ-9ա տե. լս. «Ծառանկ Աւրհնութիւն կուսանաց») - 338բ-40բ

ՂԶ. Կարգաւորութիւն աւրհնութեան Թագաւորի ըստ մեծի եկեղեցւոյն Հռոմայ - *Յորժամ ժառանգաւորքն եւ ժողովն բնտրեն բարձրացուցանել զոր թագաւոր, գան յարքունի ապարանսն արքեպիսկոպոսն եւ եպիսկոպոսքն... - 340բ-8ա*

ՂԷ. Այս է կարգ Հռոմա եկեղեցւոյն եւ սահման որպէս առնեն զԺողով եւ գսիւնհոդոս եպիսկոպոսաց - *Ժողովին սուրբ եպիսկոպոսքն եւ հարք եւ երիցունք եւ սարկաւագունք եւ ամենայն գաս ժառանգաւորացն ի մայրայքազաքն՝ յորում է արքեպիսկոպոս... (348բ-9ա տե. լս.՝ «Ծառանկ. Սիւնհոդոս առնել») - 348ա-51ա*

ՂԸ. Կարգ աւրհնութեան, որով աւծեն զԻնքնակալ արքայն ի նմին ի քաղաքն ի Հռոմ՝ բարձրագոյն քան զամենայն թագաւորս - *Նախ խոստանա ի ձեռն պապուն սրբոյ ինքնակալն այսպէս. Ես՝ այս անուն, չնորհաւն Աստուծոյ ինքնակալ Հռոմա... (ցանկում «Կայսր աւրհնել) - 351ար*

Սահման թագաւ[որաց] - *Ելանեն յեկեղեցւոյն, եւ հնծանի թագաւորն ի ծածկած երիւար, եւ սպարապետն հնծանի միայն առաջի թագաւորին... (ցանկում՝ չիք) - 351բ-2բ*

Այս են Նիւթ եւ պէտք սրբալոյս մեռանին - *Պալասանի փայտ ու հունդ, խառապ սրբիրէ թուխթ Ա., անփուլ նուկի կէս... Ճապուռ նուկի Ա. (ցանկում չիք) - 352բ-3ա*

ՂԹ. Կանոն աւրհնութեան սրբոյ Միռոնին - *Այսպէս արասցեն. Յաւուր Մեծի հինգշաբաթուջն ի ժամ սուրբ պատարագին գսուրբ միռոնն թափեն յաման արծաթի եւ խառնեն ի հին միռոնէն ի ներս... - 353ա-70ա*

Ճ. [«Եպիսկոպոսաւրհնէք»՝ տե. լս-ից. ցանկում՝ «Կանոն եպիսկոպոս աւրհնել»] - *Յորժամ հանդերձեալ լինին եպիսկոպոս կացուցանել զոք, ամենայն ժառանգաւորք եկեղեցւոյն բոլոր բնակչաւք գաւառին... - 370բ-89բ*

ՃԱ. Կանովն Կաթողիկոս ձեռնադրել - *Յորժամ հանդերձեալ լինին բարձրացուցանել զոք ի պատիւ կաթողիկոսութեան տանս Հայոց... Եւ սկսանի առաջին կաթողիկոսն չարական. Այսպէս ուրախացեալ ցնծ., եւ երբան մինչ ի տեղի կերակրոյն - 389բ-400բ*

ՃԲ. Շարադրութիւն հայրապետացն Հայոց - *Ա. Արդ, զկնի համբարձման Տեառն մերոյ յերկինս եւ ընդունելոյ զՀոգին Սուրբ երանելի առաքելոց, վիճակաւ բաժանեցին զաշխարհ ամենայն... Բ. Տէր սուրբ Գրիգոր երկատեսակ փառաւք զարդարեալ. սա յետ ԺԵ. ամաց թագաւորութեանն Տրդատայ փոխի յաշխարհն կենդանեաց, կացեալ յաթոռ հայրապետութեանն ամբ երեսուն... ՀԶ. Տէր Մխիթար ի Գոներոյն եպիսկոպոս նստաւ յաթոռ հայրապետութեան՝ փոխանորդ նորա (տե. լս. «Թիւ կաթողիկոսաց Հայոց». ցանկում՝ «Թիւ կաթողիկոսաց ըստ Հայոց. սկսեալ յառաքելոցն Բարդողիմէոսէ եւ ի Թադէոսէ եւ ի սուրբ Լուսաւորչէն») - 401ա-6ա*

ՃԳ. Յիշատակարան (ցանկում՝ «Վասն առ յապայն յիշելո զփափաքմամբ ստացող սորին՝ զարհիեպիսկոպոսն զտէր Յոհաննէս եւ զիւրան ամենայն. նայ եւ զգծող սորին զԳրիգոր զպիր»). Փառք անձնին Հօր եւ ծնիցելոյն ի նմանէ Որդւոյ եւ բխեցելոյն ի Սուրբ Հոգոյն. ամէն: Այտանօր յանկ եղեալ կատարեցաւ աստուածախն եւ հոգեւոր տառս մեծախտումպս, որ անուն Մաչտոց կոչի, Հոգոյն Սրբո թելադրութեամբն մեծ վարդապետին Հայոց, գրեալ ձեռամբ յոգնամեղ անձին Գրիգոր դպրի, ի խնդրոյ չնորհազարդ եւ աստուածասէր հոգիացեալ պատուական տէր Յոհաննիսի արհեպիսկոպոսի՝ աթոռակալ Սրբոյ առաքելոյն Բարդողոմէոսի... |407ա| սուրբ եւ երջանիկ քահանայապետիս տէր Յոհաննէսի եւ իւրայոցն ամենեցուն: Ընդ նմին եւ զեղկելի գրիչս զԳրիգոր դպիր եւ զծնօղքն իմ, եւ զուսուցիչն իմ զտէր Սարգիս, եւ զԳրիգոր եկեղեցպանն՝ զպատասուորն աջոյն սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին, որ զօրինակն չնորհեաց, եւ զեղբայր մի որ զլայքարթն թղթիս չնորհեաց յիշել ի Տէր ազաչեմք... Արդ, գրեցաւ սա ի թագաւորութեան Հայոց Կոստանդեա եւ ի հայրապետութեան տեառն Մխիթարա, ի յարքայանիստ մայրաքաղաքս ի Սիս, ընդ հովանեաւ Սուրբ Ստեփաննոսի Նախավկային, որոյ Գունդուստապլի եկեղեցի անուանի, ի թուականութեանս հայոց ՉՂԴ. (1345): Աստանօր յիշեսջիք զրագմաչնորհ քահանան եւ զքաջ քարտուղարն զՎարդան Վարագեցին, որ է ըստ բանի անընդեան հոգեւոր ծնօղ եւ բանիւ ճշմարտութեանն խրատող տէր Յոհաննիսի արհիեպիսկոպոսի - 406բ-7ա:

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ Թ.

ԷՋՄԻԱԾՆԱԿԱՆ ՏԱՄՆԱՀԻՆԳ ՄԵԾ ՄԱՇՏՈՑՆԵՐԻ ԿԱՆՈՆԱՅԱՆԿԵՐՔ

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՁԵՌ. Հ՝ 965

Եղեգեաց գաւառի Երերան անապատ, ՊԶԱ. - 1432 թ., գրիչ՝ Դաւիթ կր. եւ Ղազար, գլխագրող՝ Կարապետ, ստացող՝ Դաւիթ կր. (գրիչը): 382 թերթ, թուղթ, 22,3x16. երկսիւն. բոլորգիր (ԺԵ. գ. նօրոգոպի՝ 375աբ, 379ա-82բ), 21-33 տող (խառն): Յիշ. գրչթ. ժմնկի՝ 10բ, 43ա, 92ա, 113ա, 145ա, 165բ, 189ա, 179բ, 221ա, 241ա, 248բ, 315ա, 318բ, 350բ-1ա, 377աբ. յիշ. հատ.՝ 381ա, 382բ: - ՄՅ, Գ., էջ 1491-1500:

Ա.-1. 1ա-8բ Ա. Յոհաննու Մանդակունեցոյ Հայոց կաթուղիկոսի առաջեալ Հիմնար կութեան սուրբ եկեղեցւոյ - *Բարեխաւսութեամբ սուրբ Աստուածածնին եւ ամենայն սրբոց քոց...*

Է.-2. 3բ-9ա Բ. Կաւնոն հաւնդերձեղէն, սպասաք աւրհնելոյ - *Տանին յեկեղեցին առաջի բեմին...*

Ը.-3. 9ա-10ա Գ. Կաւնոն սկի եւ մաղզմայ աւրհնելոյ - *Տանին յեկեղեցին... եւ լուանան նախ ջրով...*

Գ.4. 10աբ Դ. Կաւնոն յորժամ նոր դուռն դնեն եկեղեցւոյ - *Հաստատն պղատն ի տեղւոջն...*

Բ.-5. 10բ-33ա Ե. Կաւնոն ճաւակատեաց եկեղեցւոյ աւրհնութեան - *Յերկրպաբեա Հոգումն լինի յեկեղեցին...*

Ե.-6. 33ա-42բ Զ. Կաւնոն պղծեալ տաճարի եւ շարժեալ սեղանոյ. աւրհնութիւն վերստին հաստատելոյ - *Գիշերն Հոգումն, իսկ ի ժամ պատարագին մատնէ եպիսկոպոսն...*

Զ.-7. 42բ-3ա Է. Կաւնոն զնկարեալ եկեղեցիս աւրհնել - *Յերկնորեա Հոգումն առնեն, եւ յերեք ժամուն...*

Դ.-8. 43ա-6ա Ը. Կաւնոն աւազան աւրհնելոյ - *Հաստատն գաւազանն ի տեղոջ իւրում...*

Ժ.-9. 46բ-8ա Թ. Կաւնոն ժամահար աւրհնելոյ - *Բերեն առաջի բեմին, լուանան նախ ջրով...*

10. 48բ-53ա Ժ. Սկիզբն կարգի աստիճանաց, որ ձեռնադրեն ի չորս եղանակս տարոյն: *ա.* Առաջին աստիճան կղերիկոսաց, որ են բեմականք - *Զգենու եպիսկոպոսն ըստ աւրինի... բ. 53ա-6ա* Կարգ դռնաբացին - *Յետ խնկարկելոյ եպիսկոպոսին աւրն աւսրբ սեղանւոյն... գ. 56ա-8ա* Կարգ ձեռնադրութեան անագանոսի, որ թարգմանի վերընթերցող - *Տանին գնուիրեալն առ սեմս դրանն ի մէջ եկեղեցւոյն... դ. 58ա-9բ* Կարգ ձեռնադրութեան երդմնեցուցչին - *Մակաւիկ մի յառաջ մատչին եւ ասեն Սաղմոս... ե. 59բ-60բ* Կարգ ձեռնադրութեան ջահընկալին - *Ասեն Սաղմոս. Լոյս առ՛ւր, Տէր բ. աչաց իմոց... ժառանգել զվարձս /// (թափուած): զ. 61ա-2ա* [Կարգ ձեռնադրութեան կիսաւարկաւագին] - *///ու լինիցի քեզ: Պաւղոս առաքելոյ յերրորդեցւոց թղթոյն. Արդ, որովհետեւ մանկունք...: է. 62ա-73ա* Կաւնոն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - *Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ քահանայք ի սրբատանն ըստ աւրինի... ը. 73ա-87ա* Կարգ ձեռնադրութեան քահանայի - *Զգենու եպիսկոպոսն ըստ օրինի ի սրբատանն...*

Թ.-11. 87ա-8ա ԺԱ. Կաւնոն նորակերտ գիրք աւրհնել - *Բերեն յեկեղեցին եւ հանեն ի բեմն...*

Ւ.-12. 38ա ԺԲ. Կաւնոն խունկ աւրհնելոյ - *Ի վեր ուղեալով ամանովն, ասեն Սաղմոս...*

13. 88ա-90բ ԺԳ. Կաւնոն փրկչական պատկեր աւրհնել - *Բերեն առաջի բեմին եւ ասեն Սաղմոս...*

14. 90բ-2ա ԺԴ. Կաւնոն գսուրբ գԱստուածածնին պատկերն աւրհնել - *Լուանան նախ ջրով եւ ապա՝ գինով, եւ ասեն Սաղմոս ԽԴ....*

15. 92բ ԺԵ. Կաւնոն գամենայն սրբոց պատկեր աւրհնել - *Լուանան նախ ջրով եւ ապա գինով, եւ ասեն Սաղմոս. Բարձր առնեմ զքեզ...*

ԻԴ.-16. 93ա-6ա ԺԶ. Կաւնոն մոնոզոնի հերակտրութեան՝ եգիպտացւոցն եւ սուրբ լերինն, եւ Պաղեստին, արանց եւ կանանց, որք գկուսութիւն յանձն առնուն ի Քրիստոս. կարգն այս է - *Ածեն գնուիրեալն ի գուռն եկեղեցւոյն...*

ԻԵ.-17. 96բ-109բ ԺԷ. Կաւնոն ձեռնադրութեան կրաւնաւորութեան արժանացելոցն ի չափ հասակի կատարման տիոց եւ նմանակցութիւն ի Քրիստոս միացելոցն - *Ածեն գնուիրեալն ի տեղի ագօթից, որպէս գողջակէզ...*

ԻԶ.-18. 109բ-12բ ԺԸ. Կաւնոն հայր աւրհնելոյ - *Ժողովին ուխտն ամենայն եւ առաջի կացուցանեն...*

ԻԷ.-19. 112բ-3ա ԺԹ. Կաւնոն տնտես աւրհնելոյ - *Ասեն զաղաւթս զայս. Տէր Աստուած, Արարիչ յաւիտենական...*

ԻԸ.-20. 113ա-8ա Ի. Կաւնոն յորժամ կրաւնաւոր վախճանի, առ ի թաղումն, որ ոչ ի ցէ քահանայ, այսպէս յուղարկեն ի հանգիստն - *Զսպեն գնոյն տիպն բոլորովիմբ սքեմովն...*

21. 118ա-21ա ԻԱ. Կաւնոն երկրորդ աւուր - *Ի լուանալ առաւաւտուն գան ի գերեզմանն՝ առկով զԱմբիծան...*

ԽԶ.-22. 121ա-2ա ԻԲ. Կաւնոն գնշխարս սրբոցն ընդունել եւ փոխել ի հանգիստ - *Ասեն ի թիւ Սաղմոս ՃԼԳ. Յիշեա, Տէր, զ Դաւիթ...*

Լ.-23. 122բ-6ա ԻԳ. Ի Մեծի աւուր հինգշաբաթուն խորհրդածութիւն սուրբ եւղոյն, զոր մեռոնն կոչեն, որ է հին Զատիկ աւրինականքն եւ ի նորս փոխեալ Յիսուսի

Քրիստոսիւ *(յս-ում՝ «Մեռոն աւրհնել»)* - *[Ը]նդ առաւաւտն մտանէ եպիսկոպոսն ի սարկաւագանոցն... (ձեռ. 953-ից տարբեր)*

24. 126բ-9բ ԻԴ. Կանոն զթագաւորս ձեռնադրել - *Յետ գահընտրոյն զթագաւորական հանդերձան ուրոյն... (տե՛ս ձեռ. 957, 487ա-91ա):*

ԺԸ.-25. 130բ-45ա ԻԵ. Կանոն կենդանաւարար եւ սուրբ մկրտութեան - *Յորժամ բրիստոնեա առնեն, նախ չէ պարտ յեկեղեցին թողուլ... - 143ա «Ով եղբայր, այս ազաւթքս, որ խաղաղութենէն յետ է, խորթ է եւ ոչ հարազատ, թէ կամիս ասա, թէ [ոչ՝] կամք [քո է]»: Նկատի ունի «Որ երանելիդ ես եւ միայն հզօր...» սկսուածով ազօթքը.*

ԻԹ.-26. 145բ-54ա ԻԶ. Կանոն մեծի աւուր Յայտնութեան Տեառն ջուր աւրհնելոյ - *Զկնի պատարագին երթան ի ջուրն...*

27. 154ա-6բ ԻԷ. Կանոն նշան աւրհնել - *Պարտ է, նախ՝ քահանային բնարեկ կանոնաւք զփեսայն եւ զհարսն...*

28. 156բ-9բ ԻԸ. Կանոն զհանդերձ հարսանեաց աւրհնել - *Բերեն առաջի քահանային եւ ասեն չարական ԴՁ...*

Ի.-29. 159բ-64բ ԻԹ. Կանոն հարսանեաց պսակ դնել - *Սաղմոս Ի. Կցուրդ. Տէր ի զաւրութեան քում...*

ԻԱ.-30. 165աբ [Լ. «Կանոն հաղորդ տալոյ - *Առնու քահանայն զկննդանարար մարմինն... ամե]նեքեան գնոյն հոգեւոր բմպելին արբին... (տե՛ս ձեռ. 998, 138ա-9բ):*

ԻԲ.-31. 166ա-75ա ԼԱ. Կանոն զհամաւրէն ամենայն ննջեցեալսն յուղարկել առ Քրիստոս - *Նախ ասեն. Ողորմեա, ապա Սաղմոս. Երկինք պատմեն...*

ԻԳ.-32. 175ա-8բ ԼԲ. Կանոն երկրորդ աւուրն յորժամ այգալացն - *Ժողովին երթան ի գերեզմանն, եւ ասեն Սաղմոս ողբաձայն...*

33. 178բ-9բ ԼԳ. Կանոն եաւթներորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն եւ ասեն Սաղմոս. Կցուրդ. Երանելի են...*

34. 179բ-86բ ԼԴ. Կանոն զամենայն վախճանեալ տղայս առ Քրիստոս յուղարկել - *Ասեն Սաղմոս դորղայս Դ. Առ քեզ, Տէր համբարձի...*

35. 186բ-8ա ԼԵ. Կանոն երկրորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն եւ ասեն Սաղմոս. Աւրհնեցէք, մանկունք...*

36. 185ա-9ա ԼԶ. Կանոն եաւթն աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն եւ ասեն Սաղմոս. Ի դարձուցանել...*

ԺԴ.-37. 189բ-93ա ԼԷ. Կանոն ոգէհանգիստ առնել կամ պատարագ մեռելոյ - *Ասեն Սաղմոս ի թիւ. Երանի որում թողութիւն եղեւ...*

ԺԳ.-38. 193ա ԼԸ. Աւրհնութիւն աղի - *Նախ ասեն Սաղմոս ԿԶ. Աստուած, ողորմեա մեզ...*

ԺԲ.-39. 199բ-7բ ԼԹ. Կանոն տեառնականի - *Ածեն զնուիրեալն ի դուռն եկեղեցւոյն...*

ԺԵ.-40. 197բ-8ա [ԼԹա.] Աւրհնութիւն սեղանոյ տեառնականին - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած, Արարիչ արարածոց...*

41. 198աբ Խ. Աւրհնութիւն հատի պատարագի - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ, Հայր Տեառն մերոյ...*

ԺԶ.-42. 198բ-9ա [Խա.] Այլ աւրհնութիւն հատի պատարագի՝ Աւագ - *Գոհանամք եւ փառաւորեմք զքեզ, բարերար եւ բազումողորմ...*

ԺԷ.-43. [Խբ.] 199բ-200ա Աւրհնութիւն հատի մարտիրոսաց յիշատակի - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ, որ ընտրեցեր եւ ընկալար...*

ԺԱ.-44. 200բ-11ա ԽԱ. Կանոն խաչ աւրհնելոյ - *Բերեն յեկեղեցին եւ ասեն չարական ԴՁ. Զաւրութիւն սուրբ խաչի...*

ԼԸ.-45. 211ա-2բ ԽԲ. Կանոն խաչալուսյ առնելոյ - *Ասի Սաղմոս. Նշանեցաւ առ մեզ...*

46. 213ա-20բ ԽԳ. Տեառն Յոհաննու Մանդակունւոյ Հայոց կաթողիկոսի Կոչումն ապաշխարութեան - *Առնու քահանայն զեկեալն յապաշխարութիւն...*

47. 220բ-1բ ԽԴ. [«Մեղսաթիւ» *221ա՝ յս-ում]* - *Պարտ է քահանային զգոյշ կալ եւ հոգալ վասն հաւատին...*

ԼԲ.-48. 221բ-9ա ԽԵ. Կանոն ի Մեծի աւուր հինգշաբաթին զապաշխարողսն արձակել - *Յերրորդում ժամուն ժողովէ քահանայն զապաշարողսն ի դուռն եկեղեցւոյն...*

49. 229բ-38ա ԽԶ. Կանոն Մեծի հինգշաբաթին ոտնալուային, ըստ որում ասացն Յիսուս, թէ. Օրինակ մի ետու ձեզ, զոր արարեալ սրբոյն Եփրեմի Խորին Ասորոյ, զոր թարգմանեաց սուրբ դիտապետն Հայոց Մեծաց Գրիգորիոս Վկայասերն - *ի տասներորդ ժամուն զկնի կատարման սուրբ պատարագին...*

ԼԴ.-50. 238ա-41ա ԽԷ. [Ք]արոզ պատուիրանին, զոր քահանայն զեկուցանէ ժողովրդեանն նախ քան զսկիզբն խորհրդոյն... - *Լուարուք ինձ, որդեա՛կք իմ...*

51. 241բ-3բ ԽԷ. Աւրհնութիւն, զոր աւրհնէ քահանայն զժամատուռն՝ հանդերձ ապաշխարող ժողովրդականօքն - *Արդ, յայսմ մեծ եւ ահաւոր տաւնիս ուրախութիւն եղեւ...*

ԼԶ.-52. 243բ-5բ ԽԹ. Կանոն զարմտիս սերմանց, զշեղջ եւ զհնձան աւրհնել - *Սաղմոս. Կցուրդ. Հովիտք բազում արասցեն ցորեան...*

53. 246ա-8բ Ծ. Կանոն աւրհնութեան խաղողոյ, զոր արարեալ է սրբազան կաթուղիկոսն Հայոց տէր Ներսէս, որ կատարի յաւուր տաւնի Աստուածամայր Ննջման եւ կամ Սրբոյ խաչին՝ ըստ իւրաքանչիւր տեղոյ ջերմութեան - *Յետ երգոյ պաշտաման քարոզէ. Եւ եւս խաղաղութեան: Գոհացարուք զբարերարէն Աստուծոյ...*

ԽԷ.-54. 249ա-341բ ԾԱ. Կանոն յորժամ եպիսկոպոս կամ քահանայ կամ ուխտի առաջնորդ վախճանի - *Առնուն քահանայքն զժողովուրդն եւ երթան ի տեղին... - 320բ-1ա Մահ Ովսէէ: 321ա Մահ Ամովսայ: 321բ Մահ Միքիէ: 321բ Մահ Յովելայ (միայն խորագիրը. նիւթը թափուած): 322ա [Մահ Յովնանու -... կա]ղնին Դեբովբայ... (սկ. թափուած): 222բ Մա[հ Ն]աւումայ: 322բ-3բ Մահ Ամբակումայ: 324ա Մահ Սոփոնիայ: Մահ Անգէա: 324բ-5ա Մահ Զաքարիայ: 325աբ Մահ Մաղաքիայ: 327ա Մահ Դանիէլի: 328ա-32ա Հանգիստ Յովհաննու աւետարանչին - Էր ընդ եղբարսն...*

55. 341բ-51ա [ՇՌ.] Կաւոն երկրորդ աւուրն - *Այգուն գան ի դերեզմանն եւ ասեն Կցուրդ. Յորժամ եկեալ կենդարարն...*

56. 351ա-4բ [ՇԳ.] Կաւոն երրորդ աւուրն - *Երթան ի հանգիստն եւ ասեն Մագմոս ճԽԲ, ԿՋ. Հոգի քո բարի...*

57. 355ա-8ա [ՇԴ.] Կաւոն չորրորդ աւուրն - *Երթան ի հանգիստն եւ ասեն Մագմոս ԼԹ. Կցուրդ. Եհան դիս ի գրոյ...*

58. 358բ-62բ [ՇԵ.] Կաւոն հինգերորդ աւուրն - *Երթան ի հանգիստն եւ ասեն Մագմոս ճԽԱ. Կցուրդ. Ազազակեցի առ քեզ...*

59. 362բ-5բ [ՇԶ.] Կաւոն վեցերորդ աւուրն - *Երթան ի հանգիստն եւ ասեն Մագմոս Ճ. Կցուրդ նոյնզ Է. Յոգորմութիւն եւ յիրաւունս...*

60. 365բ-8ա [ՇԷ.] Կաւոն եւթներորդ աւուրն - *Երթան ի հանգիստն եւ ասեն Մագմոս ՁԵ. Կցորդ. Ես առ քեզ, Տէր, ազազակեցի...*

61. 368բ- 72բ [ՇՐ. Կ]աւոն ութերորդ աւուրն - *Երթան ի դերեզմանն եւ ասեն. Փառք ի բարձունս Աստուծոյ...*

ԼԷ.-62. 373ա [ՇԹ.] Աղաւթք վասն երաշտութեան - *Տէր Աստուած մեր, որ յաղագս առ քեզ նախանձու՝ լուար Եղիայի...*

ԽԲ.-63. 373աբ [Կ.] Կաւոն աննագոնասց, որ ձեռնադրեն, եւ լինի գրակարդաց - *Սագմոս. Անբիծքն ի բուն, եւ ասէ զպատմս... (Համմա. 56ա-8ա, տարբեր).*

Խ.-64. 373բ-4ա [ԿԱ.] Կաւոն պղծեալ կերակրոց. թէ որ ուտիցէ ի քրիստոնէից տաճկազէն կամ ի զոհից հրէից եւ հեթանոսաց - *Առնն Մագմոս. Կցուրդ. Սիրա սուրբ, հաստատեա...*

ԽԱ.-65. 374ա [ԿԲ.] Աղաւթք ի վերայ երդմնասխալանաց է - *Տէր Աստուած, որ զմարդոյ զբնութիւնս փոփոխական եւ տկար գիտես...*

66. 374ա [ԿԳ.] Ստեփաննոսի վերնագիր ինքնագրութեան վասն վարուց երանելոյն Մաշտոցի - *Յամի վեցհազարերորդի հարիւրերորդի վաթսուներորդի եւ երկրորդի լինելութեան արարածոց... յորում ամի էր Հոռոմ թուականն ՈԽԶ. եւ հայ շրջադայն՝ ՅԽԲ. (893)... այժմ եւ միշտ:*

67. Յաւելագրութիւնք ԺԷ. դ. նորագոյն

ա. 379ա-80բ Գանձ թաղմանն *(«Մանվլս»)* - *Մինդ ի յէէն՝ Բանդ ի սկզբանէ...*

բ. 380բ-1բ Ողբ ննջեցելոց [*«ասացեալ յԱռաքել վարդապետէ» ձեռ. 11, 109բ*] - *Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածարան...*

գ. 381ա-2ա Ողբ գերեզմանի - *Յերեկ հոգվերջն անցայ, հոտ առի, զբիմս կափուցի...*

դ. 382աբ Ողբ տղայոց մահուան - *Արարիչն արարածոց մեզ բարկացաւ... / եւ՝ Նազաչ եպիսկոպոս, ծառայ Կուսին...*

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՁԵՌ. Հ՝ 959

Ագթամար, ՋԼ. - 1458 թ., գրիչ՝ Յակոբ կր., ստացող՝ Աւետիս Ծիլ տանուտէր: ԹԵՐԹ՝ 310 թերթ, թուղթ, 27,2x18,3. երկսիւն, բոլորգիր, 33-34 տող: Յիշ. գրչթ. ժմնկի՝ 1ա, 1բ, 15ա, 43բ, 56բ, 306ա. յիշ. հատգ.՝ 308ա, 308բ, 309ա (երկու յիշ.), 310ա (երկու յիշ.) - ՄՅ, Գ., էջ 1445-54 (ձեռագրում կանոնների կարգային համարներ չկան, աղիւսակի մէջ արտայայտելու համար մենք ենք նշանակել):

- 1ա Այս ինչ կա ի գիրքս - Ա. Հիմնարկութիւն եկեղեցւոյ... ԼՋ. Քահանայութեաղ:

Ա.-1. 1բ-11ա Ա. Կաւոն հիմնարկութեան եկեղեցոյ Յոհաննու Մանդակունոյ Հայոց կաթուղիկոսի արարեալ - *Ժողովք եպիսկոպոսն զգասս աստուածարեալ քահանայիցն...*

Բ.-2. 11ա-4ա Բ. [Կաւոն եկեղեցի աւրինելոյ] - *Իսկ ի յաւուր նաւակատեաց եկեղեցոյն յերեկոյեայ հսկումն լինի մինչեւ ցառաւաւտն... (Միայն՝ խրատագիրը եւ հետեւեալ գանձն ու մեղեդին՝ ա. 11ա-3բ եւ գանձս զայս ասայ («Խաչատուր») - Խորհուրդն խընդութեամբ բերկրեա... գ. 13բ-4ա Յորդորակ - Ուրախ լեր, հարսն ի յերկրէ...*

3. 15ա-43բ Գ. [Կ]արգաւորութիւնք եւ խրատք աւրինութեան եկեղեցոյ - *Ժողովք եպիսկոպոսն ի յերրորդ ժամուն զգասս պաշտաւնէիցն...*

Աւագան, դուռ, հանդերձեղէն, սկիհ եւ մաղզմայ օրհնելու կանոններն առանձնացուած չեն եւ ունեն համաճայն չարադրանք. նշումները՝ լա-ներում.

Դ.-13ա-5ա Դ. [«Եւ աւագան աւրինել»] - *Ընթերցուած յեսայեա մարգարէէ. Ուրախ լեր, անապատ...*

Գ.-25ա-6ա Ե. [«Դուռն աւրինել»] - *Եւ լուանան զդուռն եւ զսեամն...*

Է.- 26աբ Զ. [«Ծածկոց սեղանւս եւ շուրջառ» (հանդերձեղէն)] - *Եւ դնեն զհանդերձս սրբութեան...*

Ը.- 27աբ Է. [«Զսկիհ եւ զմաղզման աւրինել»] - *Եւ դարձեալ քարոզէ սարկաւագն. Խնդրեսցուք...*

Ե.-4. 44ա-56բ Ը. Կաւոն նաւակատեաց եկեղեցւոյ պղծելոյ յ[ան]օրինաց եւ զշարժեալ սեղան վերըստին հաստատել - *Մաւնէ եպիսկոպոսն հանդերձ քահանայիւքն... - 51ա-2բ* Կամ զգանձս ասա - *Տաճար երկնային, / Տուն քրիստոսային...*

Զ.-5. 57ա Թ. Կաւոն զնկարեալ եկեղեցի աւրինել - *Յերեկոյեայ հսկումն արասցեն եւ յերրորդ ժամուն դան...*

Լե.-6. 57աբ Ժ. Կաւոն խունկ աւրինելոյ - *Տանի քահանայն յեկեղեցին...*

Թ.-7. 57բ-8ա ԺԱ. Կաւոն աւրինութեանն նորակերտ գրոց - *Տանին յեկեղեցին եւ հանեն յամբիոնն...*

ԼԸ.–8. 58ա–60ա ԺԲ. Կանոն խաչալուա առնել - *Մաղմոս. Կցուրդ. Նշանեցաւ առ մեզ...*

Ժ.–9. 60ա–1բ ԺԳ. Կանոն ժամահար աւրհնելոյ - *Բերեն առաջի բեմին եւ լուանան նախ ջրով...*

ԼԹ.–10. 61բ–2բ ԺԴ. Աղաւթք ի վերայ այնոցիկ, որ պիղծ ինչ կերակուր կերեալ իցէ - *Տանի քահանայն ի դուռն եկեղեցոյն...*

Ի.–11. 63ա–75բ ԺԵ. Կանոն հարսանեաց պսակ աւրհնելոյ - *Տանի քահանայն գփեսան եւ գհարսն յեկեղեցին...*

12. 75բ–86ա ԺԶ. Կանոն յորժամ գութաւրեայ մանկունս եւ կամ որքան իցէ մկրտել կամիցին - *Բերէ մանկաբարձն գպղայն առ քահանայն...*

ԺԲ.–13. 86բ–92բ ԺԷ. Կանոն տեառնական աւրհնելոյ - *Ածեն գխոստացեալն ի դուռն եկեղեցոյն...*

ԺԳ.–14. 92բ ԺԸ. Եւ աղ աւրհնեն եւ ասեն գաղաւթս - *Աւրհնեալ ես, Տէր... արարեր եւ գաղս... (կից նախորդին):*

ԺԵ.–15. 93ա ԺԹ. Աւրհնութիւն սեղանոյ տեառնականի - *Ասեն Սաղմոս. Քեզ վայել է աւրհնութիւն...*

ԻԹ.–16. 93բ–104ա Ի. Կանոն Աստուածայայտնութեան ջուր աւրհնելոյ - *Երթան ի ջուրն գկնի պատարագին եւ ասեն Սաղմոս...*

ԼԱ.–17. 104ա–13ա ԻԱ. Կանոն ապաշխարող առնելոյ - *Առնու քահանայն գեկեալսն յապաշխարութիւն...*

ԼԲ.–18. 113ա–24բ ԻԲ. Կանոն ի Մեծի հինգշաբաթին զապաշխարողսն արձակելոյ - *Ժողովէ քահանայն զապաշխարողսն ի դուռն եկեղեցոյն...*

19. 124բ–35ա ԻԳ. Կանոն Մեծի հինգշաբաթին Ոտնալուային... զոր ասացեալ է տեառն Եփրեմի Խորին Ասորոյ, զոր թարգմանեաց սուրբ դիտապետն Հայոց Գրիգորիս Վկայասէրն - *Ի Տասներորդ ժամուն գկնի կատարման Սուրբ պատարագին...*

ԼԴ.–20. 135ա–9բ ԻԴ. Քարոզ պատուիրանին, զոր զեկուցանէ քահանայն ժողովրդեանն... - *Լուարուք ինձ, որդեակք իմ...*

21. 139բ–45բ ԻԵ. Մեծի հինգշաբաթին ժամատուն աւրհնեալ - *Աւրհնեալ է ամենասուրբ Երրորդութիւնն ի բարձունս...*

ԼԶ.–22. 145բ–8բ ԻԶ. Կանոն զամենայն արմտիս աւրհնել (լս-ում՝ «սերմ, շեղջ եւ հինձան աւրհնել») - *Առնու քահանայն գխաչն եւ գԱւետարանն եւ երթայ առ մթերքեալ զարմանան...*

ԺԶ.–23. 148բ–50բ ԻԷ. Աւրհնութիւն հատի պատարագի - *Գոհանամք եւ փառաւորեմք զքեզ, Տէր Աստուած մեր, միայն անոխակալ...*

ԺԷ.–24. 150բ–1ա ԻԸ. Աւրհնութիւն հատի մարտիրոսաց - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած մեր, Արարիչ ամենայն արարածոց...*

ԽԱ.–25. 151աբ ԻԹ. Աղաւթք ի վերայ երդմնահարաց - *Տէ՛ր Աստուած, որ զմարդկան բնութիւնս տկար եւ փոփոխական գիտես...*

ԼԷ.–26. 151բ–2ա Լ. Աղաւթք վասն երաշտութեան - *Տէր Աստուած մեր, որ յաղագս առ քեզ նախանձուն...*

ԽԶ.–27. 152ա–3ա ԼԱ. Կանոն զնշխարս մարտիրոսաց ի հանգիստ փոխել - *Տանին ի տեղին ուր արժան է դնել, եւ ասեն Սաղմոս ճԼԱ...*

ԺԹ.–28. 153աբ ԼԲ. Կանոն խաչ փոխելոյ - *Ասի Սաղմոս. Երանի ամենեցուն...*

29. 153բ ԼԳ. Բաժակ աւրհնելոյ - *Տէր Աստուած մեր, որ զամենայն ինչ իմաստութեամբ արարեր...*

ԻԱ.–30. 153բ–6ա ԼԴ. Կանոն հաղորդ տալոյ - *Առնու քահանայն գփրկական խորհուրդն...*

ԻԲ.–31. 156ա–68ա ԼԵ. Կանոն զամենայն ննջեցեալս թաղմամբ ի Քրիստոս յուղարկել - *Ասեն կանոն. Զերկինք պատմեն...*

ԻԳ.–32. 168ա–72բ ԼԶ. Իսկ յայգալացսն - *երկրորդ աւուր առաւուտուն գան ի գերեզմանն. Սաղմոս, կցուրդ. եղիցին ականջք քո... (գրչի՝ 172բ «Ով քահանայ, զայս գիտացիր, զի [և]աթթանն ի տեղն մնաց. յաւրինակէն յետքն գիտ եւ կարդայ...», տե՛ս 303բ–6ա):*

33. 172բ–9ա ԼԷ. Կանոն յորժամ տղայ վախճանի - *Ասեն Սաղմոս գորդայս չորս. Առքեզ, Տէր համբարձի...*

34. 179ա–80բ ԼԸ. [Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Այգոյն երթան ի գերեզմանն...*

35. 180բ–2բ ԼԹ. [Կանոն եւթն աւուրն] - *Եւթն աւուր առաւաւտին երթան ի գերեզմանն...*

ԺԴ.–36. 182բ–6ա Խ. Կանոն ոգեհանգիստ առնելոյ կամ պատարագ - *Ասեն Սաղմոս ի թիւ. Երանի որում թողութիւն...*

ԺԳ.–37. 186ա ԽԱ. Աւրհնութիւն աղի - *Սաղմոս. Աստուած ողորմեա մեզ... Գրած է ի տեառնականին (տե՛ս 92բ):*

ԺԱ.–38. 186ա–98բ ԽԲ. Կանոն խաչ աւրհնելոյ - *Բերեն յեկեղեցին եւ լուանան նախ ջրով...*

ԽԷ.–39. 199ա–280բ ԽԳ. Կանոն յորժամ եպիսկոպոս կամ քահանայ կամ ուխտի առաջնորդ կատարի մահուամբ ի Քրիստոս, կարգի զայս կատարեսցեն - *Նախ երթան քահանայքն... ի տեղի հանգըստեանն եւ ասեն Սաղմոս ողբաձայն... 260բ–9ա [Մահք ԺԲ մարգարէից. Եղիայի եւ Դանիէլի]... 271ա Հանգիստ Յոհաննու Աւետարանչի. Էր ընդ եղբարսն...*

40. 280բ–9բ ԽԴ. [Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Իսկ յերկրորդում աւուրն յայգալուցսն գան ի գերեզմանն...*

41. 289բ–94ա ԽԵ. Կանոն երրորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն...*

42. 294ա-6ա ԽԶ. Կաւոն չորրորդ աւուրն - *Երթան ի Հանդիսան... Սադմոս. Կցուրդ. Հոգի քո Սուրբ եւ բարի...*

43. 296ա-8բ ԽԷ. Կաւոն հինգերորդ աւուրն - *Սադմոս. Կցուրդ. Ընդ երկոյս Հանդիցեն...*

44. 298բ-300ա ԽԸ. Կաւոն վեց աւուրն - *Սադմոս. Միրեցի, դի լուիցէ...*

45. 300ա-3բ ԽԹ. Կաւոն եւթն աւուրն - *Սադմոս. Կցուրդ. Հոգի քո բարի...*

46. 303բ-6ա Ծ. Կաւոն եւաթներորդ աւուրն *(յա-ւմ՝ «Աչխարհաթիապի եւթանն կարգա՛»)* - *Սադմոս ճԱ. Տէր, լուր ադաւթից... (տե՛ս 172բ):*

Յաւելագրութիւն ԺԷ. դ., նոտրգիր.

- *310բ ՃԱ.* Աւրհնութիւն վեղարի եւ փիլոնի - *Ադաչեմք զքեզ, Տէր Յիսուս Քրիստոս եւ խնդրեմք ողորմութենէ քումմէ...*

-310բ ՃԲ. Աղաւթք կարկտի - *Յայնժամ երթայր Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս յերուսաղէմ... եւ ասաբ թագէ ի Դ. կողմն յանդաստանացն. յԱստուծով փրկէ:*

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՁԵՌ. Հ՝ 958

Ուրծ գիւղ Այրարատի, ՋԻԲ. - 1473 թ., գրիչ՝ Խաչատուր, ստացող՝ Մեսրոպ աբգյ.: 360 թերթ, թուղթ, 26,5-27x16,5-17. երկսիւն, բոլորգիր՝ 27 տող: Յիշ. գրչ. ժամկի՝ 37բ, 40ա, 190բ, 259բ, 354ա-5ա. յիշ. հոգ՝ 355բ (1603 թ.), 360աբ (ԺԷ. դ.), 259բ (ԺԷ. դ.), 356բ(ԺԷ դ.), 355բ (ԺԷ-ԺԸ. դդ.) - ՄՅ, Գ., էջ 1437-46:

Ա.-1. 1ա-9բ [Ա]. Ոհանու Մանդակունեցւոյ Հայոց կաթուղիկոսի ասացեալ Հիմնարկութեան սուրբ եկեղեցւոյ: Ընթերցուած յԵրրորդ թագաւորութեան - *Եւ առաքեաց Սողոմոն առ Քիրամ արքա Տիւրոսի...*

Բ.-2. 9բ-27բ [Բ]. Կաւովն ճաւակատեաց եկեղեցի աւրհնելոյ - *Յերկաւբեա հսկումն լինի...*

Դ.-3. 28ա-30բ Գ. Կաւոն նոր աւազան աւրհնել... եւ այս է կարգաւորութիւն աւազանին - *Հաստատեն ի տեղոջ իւրում եւ լուանան նախ ջրով...*

Գ.-4. 30բ-1ա Դ. Կաւոն նոր դուռն աւրհնել - *Հաստատեն ի տեղոջ իւրում... ճԺԷ. սաղմոս. Խոստովան եղերուք Տեառն...*

Է.-5. 31բ Ե. Կաւոն հանդերձեղէն, սպաս աւրհնել - *Տանին յեկեղեցին առաջի բեմին...*

Ը.-6. 32աբ Զ. Կաւոն սկի եւ մաղըզմայ աւրհնել - *Տանին յեկեղեցին առ ի սուրբ սեղանն...*

Թ.-7. 32բ-3ա Է. Կաւոն նորակերտ գիրք աւրհնել - *Բերեն յեկեղեցին եւ հանեն ի բեմն...*

Ժ.-8. 33ա-4ա Ը. Կաւոն ժամահար աւրհնել - *Բերեն յեկեղեցին եւ լուանան նախ ջրով եւ ապա գինով...*

ԼԵ.-9. 34աբ Թ. Կաւոն խունկ աւրհնել - *Աւրհնեալ ես, Տէ՛ր Աստուած, որ ընկալար պատանկն...*

Զ.-10. 34բ Ժ. Կաւոն զնկարեալ եկեղեցիս աւրհնել - *Յերկաւբեա հսկումն լինի մինչեւ ցառաւաւտն...*

11. 34բ-7բ ԺԱ. Կաւոն փրկչական պատկեր աւրհնել - *Բերեն առաջի բեմին եւ ասեն սաղմոս. Աստուա՛ծ մեր, ողորմեա՛ մեզ...*

12. 37բ-40ա ԺԲ. Կաւոն զսուրբ Աստուածածին պատկերն աւրհնել - *Լուանան նախ ջրով եւ ապա գինով, եւ ասեն սաղմոս. Բղխեացէ սիրտ իմ...*

13. 40ա ԺԳ. Կաւոն զամենայն սրբոց պատկեր աւրհնել - *Լուանան նախ ջրով եւ ապա գինով, եւ ասեն սաղմոս. Բարձր առնեմ զքեզ, Տէ՛ր...*

Ե.-14. 40բ-8բ ԺԴ. Կաւոն ճաւակատեաց եկեղեցոյ տաճարի եւ շարժեալ սեղանոյ յանաւրինաց մոլեգնութենէ. աւրհնութիւն վերատին հաստատելոյ - *Գիչերն հսկումն լինի յերեկաւբեա մինչեւ ցառաւաւտն...*

15. 48բ ԺԵ. [«Ձեռնադրութիւն» *(յա-ւց)*]. *ա. 48բ-9բ* [«Վասն ձեռնադրութեան խրատք» *յա-ւց*] - *Յորժամ կամիցի եպիսկոպոսն ձեռնադրութիւն առնել, եաւթն աւուրբ յառաջ կոչէ... - 49բ-57ա* Սահմանադրութիւն դաստիարակութեան ճորածնեալ մանկանց, որք հրաւիրելոց իցեն յաստիճան քահանայութեան: Խրատք հարկաւորք եւ պիտանիք արարեալ Տէր Առաքելոյ Սիւնեաց ճահճագի - *Արդ, ըստ կարգի ժամանակի պարտ է վարժել զմանկունս... - 57ա-67բ Յետ այսորիկ յառաջ մատիցէ առաջնորդ սուրբ ուխտին. կալով առաջի եպիսկոպոսին, եւ ասէ բարձր ձայնիւ - Հա՛յր սուրբ, խնդրէ ի քէն մայրս մեր սուրբ եկեղեցի... ա. 67բ-8բ* Սկիզբն աստիճանաց կղերիկոսաց, որք են սաղմոսերգուքն, որք ընթեռնուն զմարգարէական գիրս - *Եւ ծխէ եպիսկոպոսն խունկ սուրբ սեղանոյն... բ. 68բ-9ա* Առաջին կարգ դռնաբացին է - *Եւ յետ ծխելոյ եպիսկոպոսին խունկ Սուրբ սեղանոյն չարականաւս... գ. 69աբ* Երկրորդ կարգ ընթերցողութեան - *Սարկաւագն քարոզէ. Եւ եւս խաղաղութեան... Աղաչեսցուք զԱստուած Հայր ամենեցուն... դ. 69բ-70ա* Երրորդ կարգ երդիմնեցուցչաց - *Քարոզէ սարկաւագն. Եւ եւս խաղաղութեան... Եղբարք պատուականք... ե. 70ա-1ա* Չորրորդ կարգ աստիճանի, այսինքն ջահընկալին - *Ածէ զնուիրեալն աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին... Եղբարք սիրեցեալք... զ. 71ա-4ա* Հինգերորդ կարգ կէս սարկաւագաց, որ է դպիրն - *Ածէ զնուիրեալն աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին եւ ասէ. Եւ եւս խաղաղութեան... 72բ Եղբարք սիրեցեալք... է. 74ա-81ա* Կաւոն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - *Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ սուրբք ըստ աւրինին... ը. 81ա-92ա* Կաւոն ձեռնադրութեան քահանայի - *Զ[գ]ենու եպիսկոպոսն ըստ աւրինի ի սրբատուն եկեղեցոյն... - 92ա-5ա* Գանձ ձեռնադրութեան. յորժամ սկսանին զԱնբիծ ասելն, զայս

եղանակեսցեն այլքն *(«Տէր Առաքեալ»)* - *Տիպն անեղական / երից միականն... - 95ա-6բ* Եւ յորժամ սկսանի եպիսկոպոսն յաւծանել զնորընծայսն, այլքն եղանակեսցեն զտաղս զայս աւծման *(«Ի տէր Առաքելոյն է ասացեալ բանս այս»)* - *Ի մեծի հրաշափառ հանդիսիս, / Շնորհաբաշխ պարգեւաց սուրբ տաւնիս...*

ԻԴ.-16. 96բ-101ա ԺԷ. Կանոն մոնոզոնի հերակտրութեան եգիպտացոցն եւ սուրբ լերինն եւ Պաղեստին, արանց եւ կանանց, որք գկուսութիւն յանձն առնուն ի Քրիստոս, կարգն այս է - *Աձեն գնուիրեալն ի դուռն եկեղեցւոյն...*

Իե.-17. 101ա-18ա ԺԸ. Կանոն ձեռնադրութեան կրաւնաւորութեան արժանացելոցն ի չափ հասակի կատարման տիոց եւ նմանակցութիւն ի Քրիստոս միացելոցն *(լս-ում՝ «Աքեմաւոր աւրհնել»)* - *Աձեն գնուիրեալն ի տեղի ազաւթիցն որպէս զողջակէզ...*

ԻԶ.-18. 118ա-21ա ԺԹ. Կանովն հայր աւրհնելոյ - *Ժողովին ուխտն ամենայն եւ առաջի կացուցանեն զոր ընտրեալն են...*

Իէ.-19. 121ա Ի. Կանոն տնտես առնել - *Տէր Աստուած Արարիչ յաւիտենական եւ ամենայն կենդանեաց կերակրիչ...*

ԻԸ.-20. 122ա-30ա ԻԱ. Կանովն յորժամ կրաւնաւոր վախճանի, առ ի թաղումն, որ ոչ իցէ ինքն քահանայ, այսպէս յուղարկեն ի հանգիստն - *Զսպեն գնոյն տեղն բոլորովիմբ սքեմովն...*

21. 130ա-3ա ԻԲ. Կանովն երկրորդ աւուրն - *Ի լուանալ առաւաւտուն գան ի գերեզմանն ասելով զԱնբիծսն...*

Ի.-22. 133ա-4ա ԻԳ. Կանոն զնշխարս սրբոցն ընդունել եւ փոխել ի հանգիստ - *Ասեն ի թիւ սաղմոս. ՃԼԳ. Յիշեա, Տէր...*

Լ.-23. 134ա-8ա ԻԴ. Ի Մեծի աւուր հինգշաբաթուն. Խորհրդածութիւն սուրբ իղոյն, զոր Մեռոնն կոչեն, որ է Հին Զատիկ աւրհնականին եւ ի նորս փոխեալ Յիսուսիս Քրիստոսիս *(լս-ում՝ «Մեռոնաւրհնել»)* - *Ընդ առաւաւտուն մտանէ եպիսկոպոսն ի սարկաւագանոցն եւ լուանայ ձեռս...*

ԺԼ.-24. 138ա-50բ ԻԵ. Կանոն կենդանաւարար եւ սուրբ մկրտութեանն - *Յորժամ քրիստոնեայ առնեն. նախ չէ պարտ յեկեղեցին թողուլ... 25. 150բ-1ա ԻԶ.* Եւ յաւուրն ութերորդի տանին զնորընծայն յեկեղեցին եւ վերացուցանէ քահանայն զթագն եւ ասէ զԱղաւթս - *Որք մկրտեցան եւ լուսաւորեցան... (Մկրտ. կանոնի մասն է).*

ԻԹ.-26. 151ա-60ա [ԻԷ]. Կանոն Մեծի աւուր Յայտնութեան ջուր աւրհնելոյ - *Զկնի պատարագին երթան ի ջուրն կազմ ամենայն սրբութեամբ...*

27. 160ա-2բ ԻԸ. Կանոն նշան աւրհնելոյ - *Պարտ է քահանային նախ ընտրել կանանաւք զփեսայն եւ զհարսն...*

28. 162բ-6ա ԻԹ. Կանոն զհանդերձ հարսանեաց աւրհնել - *Բերեն առաջի քահանային եւ ասեն չ[ա]ր[կան.] ԴՋ. Խաչանիշ դրոշմամբ...*

Ի.-29. 166ա-71ա Լ. Կանոն հարսանեաց պսակ դնել - *Սաղմոս. Ի. Տէր ի զաւրութեան քումն...*

Իա.-30. 171ար Լ.Ա. [«Պսակ վեր առնուլ» *(լս-ից)*] - *Եւ յետ ութ աւուրն վերացուցանէ քահանայն զթագն... -Ր/ԻԳ.*

ԻԱ.-31. 171բ-3ա Լ.Բ. Կանոն հաղորդ տալոյ - *Առնու քահանայն զկենդանարար մարմին, գարիւն Տեառն...*

ԻԲ.-32. 173բ-82ա Լ.Գ. Կանոն զհամաւրէնն. ամենայն ննջեցեալս յուղարկել առ Քրիստոս (Աշխարհաթաղ) - *Նախ ասեն Ողորմեա, ապա՝ սաղմոս. Երկինք պատմեն...*

ԻԳ.-33. 182ա-5բ Լ.Դ. Կանովն երկրորդ աւուրն - *Յորժամ յայգեալացն, ժողովին երթան ի գերեզմանն...*

34. 185բ-6բ Լ.Ե. Կանոն եաւթներորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս, կցուրդ. Երանելիք են...*

35. 186բ-90բ Լ.Զ. Կանոն զամենայն վախճանեալ տղայս առ Քրիստոս յուղարկել - *Ասեն սաղմոս, գորղայս Դ. Առ քեզ, Տէր, համբարձի...*

36. 191ա-2բ Լ.Է. Կանոն երկրորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս, Աւրհնեցէք մանկունք...*

ԺԴ.-37. 192բ-5բ Լ.Ը. Կանոն ոգէհանգիստ առնել կամ պատարագ մեռելոց - *Ասեն սաղմոս. ի թիւ. Երանի որում...*

ԺԳ.-38. 195բ-6ա Լ.Թ. Աւրհնութիւն աղի - *Նախ ասեն սաղմոս. Աստուած, ողորմեա մեզ եւ աւրհնեա: Եւ քահանայն ասէ զաղաւթս. Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ... արար եւ զաղս...*

ԺԲ.-39. 196ա-200բ Ծ. Կանոն տեառնական աւրհնել - *Ձձեն զխոստացեալ զուարակն ի դուռն եկեղեցւոյն...*

ԺԵ.-40. ա. 200բ ԽԱ. Աւրհնութիւն սեղանոյ տեառնականին - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած, Արարիչ ամենայն արարածոց...*

41. 200բ-1ա [ԽԱա.] Աւրհնութիւն հատի պատարագի - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ, Հայր Տեառն մերոյ...*

ԺԶ.-42. 201ա-2բ [ԽԱբ.] Աւրհնութիւն հատի պատարագի՝ Աւագ - *Գոհանամք եւ փառաւորեմք զքեզ, բարերար...*

ԺԷ.-43. 202բ-3ա [ԽԱգ.] Աւրհնութիւն հատի մարտիրոսաց յիշատակի - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ, որ ընտրեցեր...*

ԺԱ.-44. 203ա-14ա ԽԲ. Կանոն խաչ աւրհնելոյ - *Բերեն յեկեղեցին եւ ասեն չ[ա]ր[կան]. ԴՋ. Զաւրութիւն սուրբ...*

ԼԸ.-45. 214ա-5բ ԽԳ. Կանոն խաչալուայ առնելոյ - *Ասի սաղմոս. Նշանեցաւ...*

46. 215բ-22բ ԽԴ. Տեառն Յոհաննու Մանդակունոյ Հայոց կաթողիկոսի Կոչումն ապաշխարութեան - *Առնու քահանայն զեկեալն յապաշխարութիւն եւ տանի ի դ[ուռն] եկեղեցւոյն... զմեզս քո զոր գործե/// (չար. թափուած):*

ԼԲ.-47. 223ա-30բ [ԽՁ. «Կանովն հինգշաբաթին զապաշխարողսն արձակելոյ - Ժողովէ քահանայն զապաշխարողսն... ժողովուրդ իմ». ձեռ. 895, 82բ-3ա]/// ամենեւին...

48. 230բ-7բ Խէ. Կանոն Մեծի հինգշաբաթին ուտելոյ ային... զոր արարեալ սրբոյն Եփրեմի Խորին Ասորոյ, զոր թարգմանեաց սուրբ դիտապետն Հայոց Մեծաց Գրիգորիոս Վկայասերն - *Ի Տասներորդ ժամուն գկնի կատարման Սուրբ պատարագին...*

ԼԴ.-49. 237բ-43ա ԽՀ. Քարոզ պատուիրանին, զոր քահանայն գեկուցանէ ժողովրդեանն... - *Լուարուք ինձ, որդեակք իմ, եւ գկրկիւն Տեառն ուսուցանեմ ձեզ...*

50. 243ա-5ա ԽԹ. Աւրինութիւն զոր աւրինէ քահանայն զժամատունն հանդերձ ապաշխարող ժողովրդականաւքն - *Արդ, յայսմ մեծ եւ ահաւոր տաւնիս ուրախութիւն եղեւ...*

51. 245ա-9ա Ծ. Կանոն զթագաւորս ձեռնադրեց - *Յետ գգնոյն զքաղաքավորական գհանդերձն...*

ԼԶ.-52. 249ա-51ա ԾԱ. Կանոն զարմտին, սերմանց, գշեղջ եւ գինձան աւրհնել - *Սաղմոս, կցուրդ. Հովիւաք բազում արասցեն...*

53. 251ա-4ա ԾԲ. Կանոն աւրհնութեան խաղողոյ, զոր արարեալ է սրբազան կաթուղիկոսն Հայոց տեառն Ներսէս, որ կատարի յաւուր տաւնի Աստուածամաւր Ննջմանն եւ կամ Սրբոյ Խաչին, ըստ իւրաքանչիւր տեղի ջերմութեանն - *Յետ երգոց պաշտաման քարոզէ. Եւ եւս խաղողոյ մասին...*

ԼԷ.-54. 254ա ԾԳ. Աղաւթք վասն երաշտութեան - *Տէր Աստուած մեր, որ յաղագս առ քեզ նախանձուս լուար Եղիայի...*

ԽԲ.-55. 254աբ ԾԴ. Կանոն անագուսնաց, որ ձեռնադրեն եւ լինին գրակարդաց - *Սաղմոս. Անբիծք ի բուն...*

ԼԹ.-56. 254բ-5ա ԾԵ. Կանոն պղծեալ կերակրոյ. թէ որ ուտիցէ ի քրիստոնէից տաճկազէն կամ ի զոհից հրէից եւ հեթանոսաց - *Առն սաղմոս, կցուրդ. Սիրա սուրբ...*

Խ.-57. 255աբ ԾԶ. [«Ի կերակուր պղծին» *(յս-ից)*] - *Տէր Աստուած մեր, որ գլխաւորիւ առաքելոցն քոց սրբոյն Պետրոսի...*

ԽԱ.-58. 255բ ԾԷ. Աղաւթք ի վերայ երդման սխալանաց - *Տէր Աստուած, որ զմարդոյ գբնութիւն փոփոխական եւ տկար գիտես...*

59. 255բ-8բ ԾԸ. Ստեփաննոսի վերնագիր ինքնագրութեան. Վասն վարուց երանելոյն Մաշդոցի - *Յամի վեց հազարերորդի հարիւրերորդի վաթսներորդի եւ երկրորդի լինելութեան արարածոց... եւ Հայ չրջագային ՅԽԲ (893)...*

60. 258բ-9բ ԾԹ. Կարգաւորութիւն ցուցման աւրհնութեանսաբեր ցուցակիս, թէ ով ոք կամ ուստի կամ յորում ժամանակի եւ յոր ազգէ կամ ի քաղաքէ, եւ ով ոք ի սրբոցն արարեալ է ի կարգաց աւրհնութեանցս այսոցիկ. եթէ ով եբեր ի Հայս կամ որո՞մ հրամանաւ, ճառեցից - *Երանելոյն Մովսէսի թարգմանչի, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ Հայրապետի Հայոց...*

ՀԷ.-61. ա. 260ա-331ա Կ. Կանովն յորժամ եպիսկոպոս կամ քահանայ կամ ուխտի առաջնորդ վախճանի մահուամբ ի Քրիստոս, այսպէս յուղարկին - *Առնու եպիս-*

կոպոսն գրագմութիւն ուխտին եւ երթայ ի տեղին... Ունի՝ Մաիք մարգարէից, *311ա «Յեսայեայ»: 312ա «Եղիսկէի»: 312բ «Ովսէի»: 312բ «Ամովսեայ»: 313ա «Միքիէ»: «Յովելու»: 313բ «Աբդիու»: «Յունանու»: 314բ «Նաւումայ»: «Ամբակումայ»: 315բ «Սոփանիայ»: «Անգեայ»: 316ա «Զաքարիայ»: 316բ «Մաղաքիայ»: - 316բ-7ա* Յաղագս սուրբ առաքելոցն, թէ ուստի էին կամ յոր ազգէ եւ կամ որով մահուամբ կատարեցան - *Պետրոս եւ եղբայրնորդին Անդրէաս՝ ի ցեղէն Նեփթաղիմ... - 317բ-8ա* Եպիփանու եպիսկոպոսի Յաղագս ելութեանսաւն եւ երկու առաքելոցն, թէ որով մահուամբ մեռան - *Յակովբոս յերուսաղէմ... - 318աբ* Կանայք աշակերտեալք. որք վկայեցին վասն Քրիստոսի - *Մարիամ Աստուածածնին բազում չարչարանս կրեալ... բ. 331ա-7բ* Յերկրորդումն աւուրն - *Ժողովին ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս, կցուրդ. Ընդ երեկոյս... գ. 338ա-9բ* Կանոն երրորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն եւ այս կանոն կատարի. սաղմոս ձԽԲ... դ. 340բ-2ա* Կանովն չորրորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն: սաղմոս ՂԹ., կցուրդ. Եհան գիս ի գբոյ... ե. 342բ-4ա* Կանովն հինգերորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն. Սաղմոս ձԽԱ. Աղաղակեցի առ քեզ... զ. 344ա-5բ* Կանովն վեցերորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն. Սաղմոս ՃԻԹ. կցուրդ. Եղիցին ականջք... է. 345բ-6բ* Կանոն եւթներորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզման. Սաղմոս Ճ. Յողորմութիւն... ը. 346բ-8ա* Կանոն ութ աւուրն - *Սաղմոս. Տէր, լուր աղաւթից իմոց... թ. 348բ-9բ* Կանովն իններորդ աւուրն - *Սաղմոս. Երանելիք են... ժ. 349բ-50բ* Կանոն տասներորդ աւուրն - *Սաղմոս ԻԹ. կցուրդ. Ընդ երեկոյս... ժա. 350բ-1բ* Կանովն մետասաներորդ աւուրն - *Սաղմոս, կցուրդ. Աղաղակեցի առ քեզ, Տէր... ժբ. 351բ-4ա* Կանովն երկոտասան աւուրն - *Սաղմոս. Հոգի քո բարի... եւ լից գտեղի փոխելոյ քահանային եւ գաթոռ վիճակի սորա: Եւ փառք Քեզ ընդ Հաւր եւ ընդ Որդւոյ այժմ եւ միշտ եւ:*

61. Յաւելագրութիւն, ԺԷ. դ.

ա. 357ա-9ա Գանձ թաղման ննջեցելոց *(«Մանվել զա»)* - *Մինդ ի յէէն, / Բանդ որ ի Հաւրէ...*

բ. 359ա-60ա [«Ողբ մեռելաթաղի ասացեալ յԱռաքել վարդապետէ». *ձեռ. 11, 109բ*] - *Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածայբան, / Եւ ժողովուրդ հաւատացեալք ամենեքեան... / Աղաղակեն ի չար տանջանս անաւգնական. ողորմեաց:*

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՁԵՌ. Հ՝ 955

Սղգայոյ վանք (Վասպուրական), ՋԼՋ. - 1487 թ., գրիչ՝ Ագարիա քհյ., ծաղկող՝ Կիրակոս, ստացող՝ Խաւջա Ջանգիչահ: 249+1 (կրկն.1) թերթ, թուղթ, 26,8x18. երկսիւն, բոլորգիր, 25 տող: Յիշ. գրչթ. ժմնկի՝ 2ա, 41բ , 120ա, 134ա, 246ա-7ա. յշ. հագ.՝ 1դ (ԺԷ. դ., ԺԸ. դ.), 199բ, 247բ (ԺԸ. դ.),248ա (1745 թ.) - ՄՅ, Գ., էջ 1419-26:

- 1բ [Ցանկ գրոցս] - Ա. Հիմնարկէք... Լէ. Գանձ թագման (լրացուած ժէ դ. նոտրով, վերջում նոյն գրով՝ «Զնկարող Սարգիս էրէցս յիշեա ի Տէր»):

Ա.-1. 2ա-9ա Ա. [«Յովհաննու Մանդակունեցոյ Հայոց կաթողիկոսի ասացեալ Հիմնարկութիւն սրբոյ եկեղեցւոյ». *ձեռ. 953, 2ա*] - *Բարեխաւսութեամբ սուրբ Աստուածածնին...*

Բ.-2. 9ա-27բ Բ. Կանոն եկեղեցի աւրինէք - *Յերկորեա հսկումն լինի ի նմին եկեղեցոջն մինչեւ ցառաւօտն...*

Գ.-3. 27բ-8բ Գ. Կանոն յորժամ նոր դուռն դնեն եկեղեցոյ - *Հաստատեն ի տեղւոջ իւրում, եւ ասեն Սաղմոս, ի թիւ, ՃԺԵ...*

Դ.-4. 28բ-31բ Դ. Կանովն նոր աւազան աւրինել, որ ունի սկիզբն փրկութեան յաստուածային շնորհսն վերստին ծնեցելոցն... Եւ արդ, այս է կարգաւորութիւն - *Հաստատեն զաւազանն ի տեղւոջ իւրում...*

Ե.-5. 31բ-8բ Ե. Կանոն նաւակատեաց եկեղեցոյ սրբելոյ յանաւրինաց մոլեգնութենէ, եւ շարժեալ սեղան վերստին հաստատելոյ - *Մտանէ եպիսկոպոսն հանդերձ քահանայիւքն...*

Զ.-6. 38բ-9ա Զ. [Կ]անոն նկարեալ եկեղեցի աւրինել - *Յերկորեայ հսկումն լինի մինչեւ ցառաւօտն...*

Է.-7. 39աբ [*Զա.* Կ]անոն սկիհ եւ մաղզման աւրինել - *Բերեն յեկեղեցին եւ լուանան նախ ջրով եւ ապա՝ գինով... (ցանկում՝ չիք):*

Է.-8. 39բ-40ա Է. Կանոն հանդերձեղէն, սպաս աւրինել - *Տանին յեկեղեցին առաջի բեմբին...*

Թ.-9. 40աբ Ը. Կանոն նորակերտ գիրք աւրինել - *Բերեն յեկեղեցին եւ հանեն ի բեմն...*

Ժ.-10. 40բ-1բ Թ. Կանոն ժամահար աւրինել - *Բերեն եկեղեցին եւ լուանան նախ ջրով եւ ապա՝ գինով...*

ԺԸ.-11. 41բ-50ա Ժ. [Կ]անոն կենդանաւարար սուրբ մկրտութեան - *Յորժամ ութաւրեայ լինի տղայն, տայ բերել ի դուրս եկեղեցոյն...*

ԻԹ.-12. 50ա-8ա ԺԱ. [Կ]անոն ջուր աւրինելոյ յաւուր Յայտնութեանն - *Սաղմոս ԻԸ, Կցուրդ. Ձայն Տեառն ի վերայ ջուրց...*

13. 58բ-61ա Կանոն պսակ դնելոյ (=Հանդերձօրհնէք) - *Յառաջն առնու քահանայն պսակն եւ զՄաշթոցն եւ գնան ի տուն հարսինն... (ցանկում՝ չիք):*

Ի.-14. 61ա-4ա ԺԲ. [Կ]անոն հարսանեաց պսակ դնել - *Սաղմոս Ի. Տէր ի զաւրութեան...*

Իա.-15. 64աբ [*ԺԲա. «Կանովն պսակ վերացուցանելոյ». ձեռ. 954, 42ա*] - *Եւ յետ ութ աւուրն վերացուցանէ քահանայն պսակն... (միացուած «ԺԲ.ին. ցանկում՝ չիք):- Բ/ԻԳ.*

ԼԱ.-16. 64բ-8բ ԺԳ. Կանոն ապաշխարող առնել - *Երթայ քահանայն մեղուցելովն ի դուռն եկեղեցոյն...*

ԼԲ.-17. 68բ-77բ ԺԴ. Կանոն Հինգշաբաթին զապաշխարողսն արձակելոյ - *Ժողովէ քահանայն զապաշխարողսն ի դուռն եկեղեցոյն...*

18. 77բ-87ա ԺԵ. [Կ]անոն Մեծի հինգշաբաթի Ոտնլուային: Ըստ որում ասաց Տէրն. Աւրինակ մի ետու ձեզ: Զոր արարեալ է տեառն Եփրեմի Խորին Ասորոյ, զոր թարգմանեաց մեծ դիտապետն Հայոց Վկայասէրն Գրիգորիս - *Ի տասնեբորդ ժամու զկնի կատարման Սրբոյ պատարագին ժողովին ի գաւիթ...*

ԼԴ.-19. 87ա-90բ ԺԶ. Քարոզ պատուիրանին, զոր քահանայն զկուսացանէ ժողովրդեանն նախքան զ[ս]կիզբն խորհրդոյն - *Առեալ զսուրբ Աւետարանն...*

20. 90բ-8բ ԺԷ. Մեծի հինգշաբաթին ժամատունն աւրինեն - *Սարկաւագն քարոզէ. Խնդրեսցուք հաւատով...*

ԼԶ.-21. 98բ-101ա ԺԸ. Կանոն զարմտիս, սերմանց, զշեղջ եւ զհնձան աւրինել - *Սաղմոս, Կցուրդ. Հովիտք բազում արասցեն...*

ԽԶ.-22. 101ա-2բ ԺԹ. Կանոն զնշխարսըս սրբոց ընդունել եւ փոխել ի հանգիստ - *Ասեն ի թիւ Սաղմոս ՃԴ. Յիշեա, Տէր, զԴաւիթ... (ցանկում՝ չիք):*

ԼԷ.-23. 102բ [*ԺԹա.*] Աղաւթք վասն երաշտի - *Տէր Աստուած մեր, որ յաղագս քեզ նախանձուն, լուար եղիայի մարգարէին... (ցանկում՝ չիք):*

ԼԹ.-24. 102բ-3ա [*ԺԹբ.*] Աղօթք, որ պեղծ ինչ կերեալ իցէ - *Սուրբ ես, Տէր, եւ ի սուրբս բնակեալ... (ցանկում՝ ԺԹ):*

Խ.-25. 103ա [*ԺԹգ.*] Աղաւթք, որ ի կերակուրս միայն պղծիցի - *Տէր Աստուած մեր, որ գլխոյ առաքելոյն Պետրոսի... (ցանկում՝ չիք):*

ԽԱ.-26. 103աբ [*ԺԹդ.*] Աղաւթք ի վերայ երդմնահարաց - *Աստուած, որ զմարդոյ բնութիւն փոփոխակար գիտես...*

ԻԱ.-27. 103բ-5բ Ի. Կանոն հաղորդութիւն տալոյ - *Առնու քահանայն զփրկական խորհուրդն...*

ԻԸ.-28. 105բ-10բ ԻԱ. Կանոն յորժամ կրաւնաւոր վախճանի (*լս-ում՝ «կրօնաւորաթաղ»*) - *Այսպէս յուղարկեն ի հանգիստն. զըսպեն...*

ԻԲ.-29. 111ա-20ա ԻԲ. Կանոն զամենայն հաւատացեալ ննջեցեալսն ի Քրիստոս յուղարկել (*լս-ում՝ «Աչխարհաթաղ»*) - *Ասեն Սաղմոս. Ողորմեա ինձ, Աստուած, ըստ մեծի...*

ԻԳ.-30. 120բ-4ա ԻԳ. [Այգոյն] - *Եւ այգուցն գան ի գերեզմանն ի վաղիւն...*

31. 124ա-6ա Կանոն եւթն աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն եւ ասեն Սաղմոս ՃԱ...*

32. 126ա-32ա ԻԷ. Կանոն զամենայն վախճանեալ տղայս, ի Ժ տարոյն ի վայրեն, առ Քրիստոս յուղարկել (*լս-ում՝ «Տղայթաղ»*) - *Ասեն Սաղմոս, գոբզայս Դ, ի թիւ. Առ քեզ Տէր համբարձի...*

33. 132ա-4ա ԻՋ. [Այգոյն] - *Ի վաղուեան աւուրն ընդ այգն ընդ առաւաւտն գան ի գերեզմանն...*

ԺԲ.-34. 134ա-8ա ԻՀ. Կանոն տեառնականի աւրինել - *Ածն գնուիրեալն ի գուռն եկեղեցոյն կապեալ կարմիր...*

ԺԳ.-35. 138ա [ԻՀա.] Աւրինութիւն աղի - *Սաղմոս. Առաւուած, ողորմեա մեզ... (ցանկում՝ չիք):*

ԺԴ.-36. 138ա-42ա ԻՀ. Կանոն ոգէհանգիստ առնել կամ պատարագ մեռելոյ - *Սաղմոս.Երանի որում թողութիւն եղեւ... (ցանկում՝ չիք):*

ԺԱ.-37. 142ա-53ա ԻԹ. Կանոն խաչ աւրինելոյ - *Տանին ի գուռն եկեղեցոյն եւ ասեն Սաղմոս. Լուր, Աստուած...*

ԼԸ.-38. 153բ-5ա Լ. Կանոն խաչալուսյ առնել ի բժշկութիւն ամենայն բնութեանց բուսոյ, տնկոյ, հատից եւ ամենայն վտանգաւոր ներգործութեանց - *Սաղմոս. Նչանեցաւ: Ընթերցուած յերկրորդ աւրինաց. եւ ասեն արք...*

39. 155ա-8բ Լ.Ա. Կանոն աւրինութիւն խաղողի. զոր արարեալ է սրբազան կաթողիկոսն Հայոց տեառն Ներսէսի, որ կատարի յաւուր տաւնի Սուրբ Աստուածածնի կամ Սուրբ խաչի ըստ իւրաքանչիւր բնութեանց ջերմութեան եւ կամ քաղցրութեան հասման պտղոյ - *Յետ երգմն(=յետ երգոյն) պաշտամանն...*

40. 159ա-77բ Լ.Բ. Սահմանադրութիւն դաստիարակութեան նոր ծնեալ մանկանց, որք հրաւիրելոց իցեն յաստիճան քահանայութեան: Խրատք հարկաւորք եւ պիտանիք. արարեալ է տէր Առաքելոյ Սիւնեաց եպիսկոպոսէ - *Արդ, կարգի ժամանակին վարժել զմանկունս ի սնունդ սրբութեան...*

41. 177բ-8բ Սկիզբն աստիճանաց կղերիկոսաց. որք են սաղմոսերգու եւ աւետածու, եւ ամենայն ըստ իւրաքանչիւր կարգի - *Եւ ձեռն խունկ սուրբ սեղանոյն եւ ասեն շարական ըստ աւուրն՝ յորում լինի. եւ սարկաւագն քարոզէ. Եւ եւս խաղաղութեան... Եւ ապա տան գաւազն եւ ասեն շարական. Լոյս ի լուսոյ ծընունդ եւ ծագումն, որ եկիր ի խնդիր մոլորեալ աչխարի բնութեան:*

ա. 178բ-9ա ա. Առաջին կարգ դռնաբացութեան - *Եւ յետ ձեռնոյ եպիսկոպոսին խունկ սուրբ սեղանոյն շարականաւ, ածէ գնուիրեալն աւագ սարկաւագն եւ քարոզէ...*

բ. 179ա-80ա բ. Երկրորդ կարգ ընթերցողութեան - *Սարկաւագն քարոզէ. Եւ եւս խաղաղութեան...*

գ. 180ար գ. Երրորդ կարգ երդմնեցուցչաց - *Քարոզէ սարկաւագն. Եղբա՛րք պատուականք...*

դ. 180բ-1բ դ. Չորրորդ կարգ աստիճանի ջահընկալութեան - *Ածէ առաջի եպիսկոպոսին աւագ սարկաւագն գնուիրեալն, քարոզէ...*

ե. 181բ-4ա ե. Հինգերորդ կարգ կէս սարկաւագաց. որ է դպիր - *Ածէ գնուիրեալն աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին, տեառնապրէն եւ ասեն սաղմոս... (Ա-ն. աստիճանք. ցանկում՝ չիք):*

ԽԶ.-42. 184ա-90ա Լ.Գ. Կանոն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - *Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ սուրբք ըստ աւրինի...*

ԽԵ.-43. 190ա-9բ Լ.Դ. Կանոն ձեռնադրութեան քահանայի - *Զգենու եպիսկոպոսն ըստ աւրինի ի սրբատուն եկեղեցոյն...*

ԽԷ.-44. 200ա-24բ Լ.Ե. [Քահանայաթաղ] - *Առնու եպիսկոպոսն գրագմութիւն ուխտին եւ երթան ի տեղին... (ունի՝ Մահ մարգարէից. 210բ «երեմիայ»: 211բ «Ովսէի»: 212ա «Ամովսայ»: «Միքիէ»: 212բ «Յովելի», «Աբգիու»: 213ա «Յունանու»: 213բ «Նաւումայ»: 214ա «Ամբակումայ»: 214բ «Սոփոնիայ»: 215ա «Անգէի»: «Զաքարիայ»:*

45. 224բ-30ա Լ.Զ. Կանովն երկրորդ աւուրն - *Գան ի գերեզմանն եւ ասեն Կիւրղ. Յորժամ եկեալ կենաբարն...*

46. 230ա-2բ Կանոն երրորդ աւուրն - *երթան ի գերեզման, եւ ասեն Սաղմոս ՃԽԲ... (ցանկում՝ չիք):*

47. 232բ-4ա Կանոն չորրորդ աւուրն - *երթան ի հանգիստն, եւ ասեն Սաղմոս ԼԲ, Կիւրղ. Եհան գիս... (ցանկում՝ չիք):*

48. 234ա-7ա Կանովն հինգերորդ աւուրն - *երթան ի հանգիստն եւ ասեն Սաղմոս ՃԽԱ. Կիւրղ. Ազաղակեցի առ քեզ, Տէր... (ցանկում՝ չիք):*

49. 237ա-8բ Կանովն վեցերորդ աւուրն - *երթան ի հանգիստն, եւ ասեն Սաղմոս Ճ, Կիւրղ. Յողորմութիւն եւ յիրաւունս... (ցանկում՝ չիք):*

50. 238բ-40ա Կանովն եւթներորդ աւուրն - *երթան ի հանգիստն, եւ ասեն Սաղմոս ՁԼ. Կիւրղ. Ես առ քեզ, Տէր... (ցանկում՝ չիք):*

51. 240ա-3ա Կանովն ութերորդ աւուր - *երթան ի գերեզմանն, եւ ասեն. Փառք ի բարձունս... (ցանկում՝ չիք):* - *243ա-4բ* Գանձ թաղման ննջեցելոց *(«Մանվկս»)* - *Մինդ ի յէէն Բանդ ի սկզբանէ... - 244բ-5բ* Ողբ ի բերանոյ մեռելոյն [*«ասացեալ յԱ-Մինդ ի յէէն Բանդ ի սկզբանէ»*, ձեռ. 11, 109բ] - *Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածառաքել վարդապետէ»*, ձեռ. 11, 109բ] - *Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածառաքել վարդապետէ», ձեռ. 11, 109բ] -

նէից... - 4աբ [Ընթերցուած յերրորդ թագաւորութեանց եւ առաք]/// եաց Սողոմոն առ Քիրամ... եւ տայր Քիրամ/// (ՃԿԲ)՝ նոյնք յրիւ կայ ի 6բ-7բ):

Է.-2. 12բ-3ա Բ. Կանոն հաւնդերձեղէն սպասք աւրհնելոյ - *Տանին եկեղեցին առաջին բեմին...*

Ը.-3. 13աբ Գ. Կանոն սկի[ի] եւ մաղրզմայ աւրհնելոյ - *Տանին յեկեղեցին առ ի սուրբ սեղանն...*

Գ.-4. 13բ-4ա Դ. Կանոն յորժամ նոր դուռն դնեն եկեղեցոյ - *Հաստատեն գդուռն ի տեղոջն...*

Բ.-5. 14բ-33բ Ե. Կանոն նաւակատեաց եկեղեցոյ աւրհնութեան - *Յերեկաւրեա հսկումն լինի յեկեղեցին...*

Ե.-6. 33բ-41ա Զ. Կանովն պղծեալ տաճարի եւ շարժեալ սեղանոյ աւրհնութիւն վերստին հաստատելոյ - *Գիշերն հսկումն է. իսկ ի ժամ պատարագին մատնէ եպիսկոպոսն...*

Զ.-7. 41աբ Է. Կանովն զնկարեալ եկեղեցիս աւրհնել - *Յերեկորեա հսկումն առնեն...*

Դ.-8. 41բ-4ա Ը. Կանովն աւազան աւրհնելոյ - *Հաստատեն գաւազանն ի տեղոջ իւրում...*

Ժ.-9. 44բ-5բ Թ. Կանովն ժամահար աւրհնելոյ - *Բերեն առաջի բեմին, լուանան նախ ջրով...*

10. 46ա-50ա Ժ. Սկիզբն կարգի աստիճանաց, որ ձեռնադրեն ի չորս եղանակս տարոյն: *ա.* Առաջին աստիճան կղերիկոսացն, որ են բեմականք - *Զգենու եպիսկոպոսն ըստ աւրինի եւ ամենեքեան իւրաքանչիւր ըստ կարգի... բ. 50ա-2բ ԺԲ.* Կարգ դռնաբացին - *Յետ խնկելոյ եպիսկոպոսին սուրբ սեղանոյն չարականաւ... գ. 52բ-4ա ԺԳ.* Կարգ ձեռնադրութեան անագանոսի, որ թարքմանի վերընթերցող - *Տանին զնուիրեալն առ սեմս դրանն... դ. 54ա-5բ ԺԴ.* Կարգ ձեռնադրութեան երդմնեցուցչին - *Սակաւիկ մի յառաջ մատչին եւ ասեն սաղմոս. Ի քեզ, Տէր, յուսացայ... ե. 55բ-7ա ԺԵ.* Կարգ ձեռնադրութեան ջահընկալին - *Ասեն սաղմոս. Լուս տուր, Տէր, աչաց իմոց... զ. 57բ-60բ ԺԶ.* Կարգ ձեռնադրութեան կէս սարկաւագաց, որ են դպիրք - *Քահանայապետն մինչդեռ է սարկաւագապետանն... է. 60բ-7բ ԺԷ.* Կանովն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - *Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ քահանայքն ըստ աւրինի յատեան եկեղեցոյն... բ. 67բ-78ա ԺԸ.* Կանոն ձեռնադրութեան քահանայից - *Զգենու եպիսկոպոսն ըստ աւրինի ի սրբատունն եկեղեցւոյն... - 78ա-80ա* Գանձ ձեռնադրութեան *(«Գրիգորի է»)* - *Գրթայ ի մեզ, Տէր ամենակալ... - 80աբ* Տաղ ի տէր Առաքելի *(«Տէր Առաքեալ ասե»)* - *Տարփացեալ ըզձանամբ, Տէր Յիսուս, քոյդ գեղմանցդ...*

ԺԸ.-11. 80բ-90բ ԺԹ. Կանոն մկրտութեան. Յորժամ քրիստոնեա առնեն - *Նախ էհ պարտ յեկեղեցին թողուլ...*

12. 91ա-5ա Ի. Խրատք զգուշութեամբ, զոր տացէ քահանայն հաւնդերձելոցն պսակ առնուլ կանխաւ... - *Գիտասջիք, որդեակք, որք հանդերձեալ էք կապիլ ընդ միմեանս...*

Ի.-13. 95ա-103բ [Իա.] [«Կանոն հարսանեաց պսակ աւրհնելոյ». *ձեռ. 885, 23ա*] - *Եւ մտանեն յեկեղեցին: Եւ տանի քահանայն գփեսայն եւ զհարսն առաջի բեմին...*

Իա.-14. 103բ-4ա [Իբ.] Կանովն պսակ վերացուցանելոյ - *Եւ յետ էւուր երթայ քահանայն եւ առնու զնոսա... - Բ/ԻԳ.*

ԻԱ.-15. 104ա-6բ ԻԱ. Կանովն հաղորդ տալոյ - *Առնու քահանայն գփրկական խորհուրդն...*

ԻԲ.-16. 106բ-20բ ԻԲ. Կանովն թաղման, որ զամենայն ընձեռեալսն ի Քրիստոս յուղարկեն - *Սաղմոս. Ողորմեա ինձ, Տէր: Կանովն. Երկինք պատմեն... - [ԻԲա.] 112բ-5ա* [Գանձ մեռելաթաղի *(«Մանվելս»)*] - *Մինդ ի յէէն՝ Բանդ որ ի Հաւրէ... - [ԻԲբ.] 115ա-6բ* [Գանձ մեռելաթաղի *«Ասացեալ յԱռաքել վարդապետէ». ձեռ. 11, 105բ*] - *Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածաբանք...*

ԻԳ.-17. 120բ-4ա [ԻԲգ.] [Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Իսկ յերկրորդում աւուր յորժամ յայգեպատցն, ժողովին գան ի գերեզմանն...*

18. 124ա-31բ ԻԳ. Կանովն յորժամ տըղայ վախճանի - *Եւ երթան քահանայքն եւ ասեն սաղմոս. Առ քեզ, Տէր, համբարձի...*

19. 131բ-3բ [Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Այդոյն երթան ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս. Եղիցի անուն Տեառն աւրհնեալ...*

Խէ.-20. 134ա-84ա ԻԴ. Կանովն յորժամ եպիսկոպոս կամ քահանայ կամ հայրապետ կամ ուխտի առաջնորդ կատարի մաճ[ու]ամբ գայս կարգաւորութիւնս արասցեն լուացման եւ պատանեաց, եւ այլ կանոնեալ պայմանաւոր կարգացն - *Երթան նախ ուր զՀանգիստն պատրաստեն... 169բ-74բ* Մահ ամենայն [ԺԲ.] մարգարէից... *176բ-80ա* Հանգիստ սրբոյ առաքելոյն Յովհաննու աւետարանչին - *Էր ընդ եղբարս...*

21. 184ա-9ա [Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Իսկ յերկրորդում աւուրն երթան ի հանդիստն...*

22. 189ա-92բ Կանովն երրորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն եւ այս կանոն կատարի. սաղմոս. Եղիցի ականջ քո...*

23. 192բ-4ա Կանովն չորրորդ աւուրն - *Երթան ի հանգիստն...*

24. 194ա-6բ Կանովն հինգերորդ աւուրն - *Սաղմոս. Ընդ երկոյս հանգիցեն լալիք...*

25. 196բ-7բ Կանովն վեցերորդ օուրն - *Սաղմոս. Սիրեցի, զի լուիցէ...*

26. 198ա-200ա Կանովն եաթներորդ աւուրն - *Սաղմոս. Հոգի քո բարի...*

ԺԴ.-27. 200ա-2բ Իե. Կանովն ոգեհանգիստ առնել կամ պատարագ մեռելոյ - *Ասեն սաղմոս, ի թիւ. Երանի ում թողութիւն...*

ԺԲ.-28. 203ա-7բ ԻԶ. Կանովն տեառնական աւրինելոյ - *Ածէն զխոստացեալն ի դուռն եկեղեցոյն...*

ԺԳ.-29. 207բ-8ա [ԻԶա. Աւրինութիւն աղի] - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ...*

ԺԶ.-30. 208ա-10ա ԻԿ. Աւրինութիւն հատի պատարագի - *Գոհանամք եւ փառաւորեմք զքեզ, բարերար...*

ԺԱ.-31. 210ա-21բ ԻՀ. Կանովն խաչ աւրինելոյ - *Բերեն յեկեղեցին եւ յատանան նախ ջրով...*

ԻԹ.-32. 221բ-30ա ԻԹ. Կանովն ջուր աւրինելոյ յաւուր Յայտնութեան Յիսուսի Քրիստոսի - *Երթայով ի սուրբ Յորդանանն... ա. 230ա-2ա* Գանձ Ճրագալուծին ի Տէր Մխիթար եպիսկոպոսէ *(«Տէր Մխի»)* - *Տարփուն զղջական... բ. 232ա-3ա* Տաղ ջրաւրհնեացն ի Սրիկ Կոստանդէ - *Հրթռուիմ այսաւր մեք հոգևպէս.. գ. 238ար* Տաղ գեղեցկայարմար ջրաւրհնեացն - *Քրիստոս Բանդր Հաւր Մնուդ անժամանակ... դ. 233բ* Յորդորակ է - *Ով զարմանալի խորհուրդ այս մեծ յայտնեաց...*

ԼԱ°.-33. 234ա-9ա Լ. Կանովն կոչումն յապաշխարութիւն - *Երթայ մեղուցեալն ի դուռն եկե[ղե]ցոյն...*

ԼԲ.-34. 239ա-47բ ԼԱ. [Կ]անովն ապաշխարող արձակել - *Ի Մեծի հինգշաբթին յբնէ ժամուն ժողովին ի դուռն եկեղեցոյն...*

ԼԴ.-35. 247բ-51բ ԼԲ. Քարոզ պատուիրանին, զոր զեկուցանէ քահանայն ժողովրդեանն... - *Լուարուք ինձ, որպեսզի իմ սիրելիք...*

36. 251բ-63ա ԼԳ. Կանովն Ոտնալուային... զոր արարեալ սրբոյն Եփրեմի Խորին Ասորոյ, եւ թարգմանեաց սուրբ հայրապետն մեր Գրիգորիոս վկայասէրն - *Դանն զսուրբ Աւետարանն եւ սուրբ նշանն ի ձեռս այժմնաւոր քահանայիդ... - 258ա Գանձ ասայ եղանակաւ («Ասոթք») - Այս խորհուրդ լրցաւ, / Անդ գուշակեցաւ...*

ԼԹ.-37. 263բ-4ա ԼԴ. Կանովն պղծեալ կերակրոց. թէ ոք ուտիցէ ի քրիստոնէից տաճկազէն կամ ի զոհից հրէից եւ հեթանոսաց - *Ասեն սաղմոս, Ծ. Ողորմեա ինձ, Աստուածըս...*

38. 264ար ԼԵ. Կանովն մրքաց աւրինելոյ - *Ասեն սաղմոս. Ի կարպալն իմում...*

ԼԶ.-39. 265ա-6բ ԼԶ. Կանովն զարմտիս, սերմանց եւ զշեղջս աւրինել - *Սաղմոս, Կցուրդ. Քեզ վայելէ աւրհնութիւն...*

ԼԷ.-40. 266բ-7ա ԼԸ. Աղաւթք երաշտի - *Տէր Աստուած ամենակալ, որ վերածեա զամպս...*

41. 267ա-8ա ԼԸ. Կանովն հնձաց աւրինելոյ - *Սաղմոս. Քեզ վայել է աւրհնութիւն...*

ԼԸ.-42. 268ա-9բ ԼԹ. Կանովն խաչալու առնելոյ ամենայն ցեղ ցաւոց, բուսոց, պտղոց - *Սաղմոս. Նշանեցաւ...*

ԽԴ.-43. 269բ-74ա խ. Կանովն մոնոզոն հերակտրութեան եգիպտացոյն եւ Սրբոյ լերինն եւ Պաղեստին, արանց եւ կանանց, որք զկուսութիւն յանձն առնուն, կարգն այս է - *Ածէն զնուիրեալն ի դուռն եկեղեցոյն...*

ԽԷ.-44. 274ա-5ա խԱ. [Կ]անովն վասն տնտես աւրինելոյ - *Եւ ասէ զԱզաւթս. Աստուած կենդանի եւ ամենայն կենդանեաց կերակրիչ...*

45. 275ա-7բ խԲ. Աղաւթք յորժամ առ հիւանդ երթան, այսպէս արասցեն - *Ասեն սաղմոս. Զհրդն եզեկիէլի մարդարէին...*

ԽԶ.-46. 277բ-81ա խԳ. Կանովն հայր աւրինելոյ - *Ժողովին ուխտն եւ առաջի կացուցանեն զոր բնտրեալ են...*

ԽԸ.-47. 281ա-5բ խԴ. Կանովն յորժամ կրաւնաւոր վախճանի, առ ի թաղումն այսպէս յուղարկեն ի հանգիստն - *Զսպեն զնոյն տիպ բոլորովին սքեմաւն...*

ԽԹ.-48. 285բ-93բ խԵ. Կանովն ձեռնադրութեան կրաւնաւորութեան արժանացելոց ի չափ հասակի կատարման տիոց եւ նմանութեամբ Քրիստոսի նմանեցելոց - *Ածէն զնուիրեալն ի դուռն եկեղեցւոյն որպէս զողջակէզս...*

49. 293բ խԶ. Ձեռնադրութիւն սարկաւագ կանանց, որ են սարկաւագուհիք - *Ասի սաղմոս խԴ. Բխեացէ սիրտ իմ...*

ԺԵ.-50. 293բ-4ա խԸ. Աւրհնութիւն սեղանւոց տեառնականի եւ պատարագի - *Աւրհնեալ ես, Տէր ամենակալ...*

ԺԷ.-51. 294ար խԸ. Աւրհնութիւն հատի մարտիրոսացն - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած մեր, Արարիչ ամենայն արարածոց...*

ԽԶ.-52. 294բ-5բ խԹ. Կանովն զնշխարս սրբոցն փոխեն ի հանգիստ - *Տանին ի տեղի արժանի լինելոյ...*

53. 295բ-300բ Ծ. Կանովն ժամատուն աւրինելոյ յաւուր Մեծի հինգշաբաթին - *Աւրհնեալ ամենասուրբ երրորդութիւնն ի բարձունս...*

ԼԵ.-54. 300բ-1ա ԾԱ. Կանովն խունկ աւրինելոյ - *Ի վեր ունելով քահանային, եւ ասէ զԱզաւթս զայս...*

ԽԱ.-55. 301ա ԾԲ. Աղաւթք երդմնահարաց - *Տէր Աստուած, որ զմարդկան բնութիւնս տկար եւ փոփոխական գիտես...*

Թ.-56. 301բ ԾԳ. Կանովն աւրինութեան նորակերտ գրոց - *Տանին յեկեղեցին եւ հանեն յամբիոնն...*

ԼԷ.-57. 301բ-2ա [ԾԴ]. Աղաւթք երաշտի - *Տէր Աստուած մեր, որ յաղագս առ քեզ նախանձուն...*

58. 302ա-5բ ԾԵ. Վերնագիր ինքնագրութեան Ստեփանոսի, որ լեալ էր աշակերտ սրբոյն Մաշտոցի եւ վասն վարուցն նորին Մաշտոցի. յիշատակարան - *Յամի վեց հազարերորդի հարիւրերորդի վաթսուներորդի ամի լինելութեան աշխարհի... եւ Հայոց Նոր տումարիս ՅԽԲ. (893)...*

59. 305բ-6բ ԾՂ. Աղաւթք Մխիթար Գոշ վարդապետի Վասն արիոսականացն եւ այլոց հերձուածողացն, զի յորժամ գոչեանան ընթեռնուն ի վերայ նոցա եւ աւծանեն սուրբ իղով - *Բրիստոս Քրիստ մեր, որ կամիս զամենայն մարդկան զկեալ...*

60. 309ա Մեղեդի եկեղեցոյ սասա անուշ - *Բրիստոս եկեալ քահանայապետն սուրբ, ի քեզ մատանէ, տաճար լուսակիր, լեառն Տիառն եւ տուն Աստուծոյ...*

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՁԵՌ. Հ՝ 962

Արճէշ, ՋՀԹ. - 1530 թ., գրիչ՝ Յովանէս, ծագկող՝ Գրիգորիս կթգ. Ապթամարցի, ստացող՝ Սոլթանխոջա Գրնդոբկցի: 387 թերթ, թուղթ, 25,8x17,8. երկսիւն, բոլորգիր, 25 տող: Յիշ. գրչ. ժամկի՝ 11ա, 27բ, 33բ, 57բ, 80ա, 196ա, 120բ, 122բ, 251ա, 318բ, 333ա, 151բ-8ա, 216բ-7ա, 251բ-3ա, 323բ-5ա, 342բ-3ա, 352բ-6ա, 369ա-70ա, 376բ-7ա, 382ա-5բ, 325ա (ծագկողի). յիշ. հոգյի՝ 387բ (1702 թ.), 385ա-բ, 387ա (1714 թ.՝ նորոգման) - ՄՅ, Գ., էջ 1471-86:

- *3ա-4ա* Նախադրութիւն եւ ցանկ աստուածային գրոցս, որ կոչի Մաշդոց, որ ունի յինքեան զամենայն խորհուրդք եկեղեցւոյ - *Ա. Վասն հիմնարկութեան եկեղեցւոյ... ԽԴ Վասն քահանայութեան (պանժ):*

Ա.-1. 5ա-11բ Ա. Յովհաննու Մանդակունեցւոյ Հայոց կաթողիկոսի ասացեալ ի հիմնարկութիւն սրբոյ եկեղեցւոյ - *Ժողովեալ աստուածային քահանայապետքն զսբբատան զասս պաշտօնէից...*

Բ.-2. 11բ-27բ Բ. [Կանոն եկեղեցի աւրհնելոյ] - *Իսկ նաւակատեաց աւուրն յերեկոյեայ հսկումն լինի...*

Ե.-3. 27բ-33բ Գ. Կանովն նաւակատեաց եկեղեցւոյ, պղծեալ տաճարի եւ շարժեալ սեղանոյ, որ յանաւրինաց ոք մտեալ իցէ, այսպէս աւրհնեսցեն եւ հաստատեն - *Մատանէ եպիսկոպոսն հանդերձ քահանայիւքն...*

Գ.-4. 34աբ Դ. Կանոն նոր դուռն հաստատելոյ - *Հաստատեն զդուռն ի տեղւոջ իւրում, եւ ասեն Սաղմոս Ճժէ...*

Դ.-5. 34բ-8ա Ե. Կանոն աւազան աւրհնելոյ... - *Հաստատէ զաւազանն ի տեղւոջ իւրում եւ լուանան ջրով...*

Զ.-6. 38ա Զ. Կանոն զննարեալ եկեղեցին աւրհնել - *Յերեկաւրեա հսկումն առնեն... եւ ասեն զՏէր յերկնից. Ի բուն...*

Ը.-7. 38աբ Է. Կանոն սկի[ճ] եւ մաղզմայ աւրհնելոյ - *Լուանան նախ ջրով...*

Է.-8. 38բ-9ա Ը. Կանոն հանդերձեղէն աւրհնելոյ - *Տանին յեկեղեցին առաջի բեմին...*

Թ.-9. 39ա Թ. Կանոն նորակերտ գրոց - *Տանին յեկեղեցին եւ հանեն յամբիոնն...*

ԼԵ.-10. 39աբ Ժ. Կանոն խունկ աւրհնելոյ - *Ի վեր ունելով քահանային, եւ ասէ զԱղօթս...*

Ժ.-11. 39բ-41ա ԺԱ. Կանոն ժամահար աւրհնելոյ - *Տանին յեկեղեցին, առաջի բեմին եւ լուանան նախ ջրով...*

ԻԴ.-12. 40բ-4բ ԺԲ. Կանոն մոնոզոն ներակտրութեան եպիսկոպոսաց (=եգիպտացւոց) եւ սրբոյ լերինն եւ Պաղեստինի՝ արանց եւ կանանց, որք զկուսութիւն յանձն առնուն, կարգ այս է - *Ածեն զնուիրեալն ի դուռն եկեղեցւոյն, եւ ասեն սաղմոս...*

ԻԶ.-13. 45ա-8ա ԺԳ. Կանոն հայր աւրհնելոյ - *Ժողովին ուխտն եւ առաջի կացուցանեն, զոր ընտրեալ են...*

ԻԷ.-14. 48ա-9բ ԺԳ[ա]. Կանոն տնտես աւրհնելոյ - *Եւ եպիսկոպոսն ասէ զԱղօթս. Աստուած կենդանի... (ԺԳ. համարը կրկնուած):*

ԻԸ.-15. 50ա-7բ ԺԴ. Կանոն ձեռնադրութեան կրաւնաւորութեան արժանացելոյ ի չափ հասակի կատարման տիոց եւ նմանութեամբ Քրիստոսի նմանեցելոյ - *Ածեն զնուիրեալն ի դուռն եկեղեցւոյն որպէս ողջակէզս...*

ԻԸ.-16. 57բ-62ա ԺԵ. Կանոն յորժամ կրաւնաւոր վախճանի, առ ի թաղումն այսպէս յուղարկեն ի հանգիստն - *Զբազեն զնոյն սիրով բոլորովին սքեմաւն...*

17. 62աբ ԺԶ. Ձեռնադրութիւն սարկաւագ կանանց, որ են սարկաւագուհիք - *Ասի Սաղմոս ԽԴ. Բխեսցէ սիրտ իմ...*

18. 62բ-74ա Յաղագս հրաւիրելոցն ի քահանայութիւն. Սահմանադրութիւն դաստիարակութեան նորածնեալ մանկանց, որք հրաւիրելոց են յաստիճան քահանայութեան. Խրատք հարկաւորք եւ պիտանիք արարեալ ի տէր Առաքելոյ Սիւնեաց յութեան. Խրատք հարկաւորք եւ պիտանիք արարեալ ի տէր Առաքելոյ Սիւնեաց Նահանգի - *Արդ, ըստ կարգի ժամանակին վարժել զմանկունս... - 74ա-80ա Յետ այսորիկ մատիցէ յառաջ առաջնորդ սուրբ ուխտին, կալով առաջի եպիսկոպոսին, եւ ասէ բարձր ձայնիւ - Հայր սուրբ, խնդրէ ի քէն մայրս մեր սուրբ եկեղեցի, զի ձեռնադրեսցես...*

19. 81ա-2ա ԺԷ. Սկիզբն աստիճանաց կղերիկոսաց, որք են սաղմոսերգուք - *Զաւելն դնեն ի ձեռն ըստ աւրինի... ա. 82աբ ԺԹ.* Առաջին կարգ դռնապանին - *Եւ յետ ծխելոյ եպիսկոպոսին խունկ սուրբ սեղանոյն... (ԺԸ.ի փոխարէն նշանակուած՝ ԺԹ. եւ այդպէս շարունակուած), բ. 82բ-9բ Ի.* Երկրորդ կարգ ընթերցողութեան - *Սարկաւագն քարոզէ. Եւ եւս խաղաղութեան... Աղաչեսցուք զԱստուած Հայր ամենակալազն քարոզէ. Եւ եւս խաղաղութեան... Աղաչեսցուք զԱստուած Հայր ամենագոյն... գ. 89բ-4ա ԻԱ.* Երրորդ կարգ երդմնեցուցչացն - *Քարոզէ սարկաւագն. Եւ եւս... եղբարք պատուական... դ. 84ա-5ա ԻԲ.* Չորրորդ կարգ աստիճանի ջահընկալ - *Ածէ առաջի եպիսկոպոսին աւազ սարկաւագն զնուիրեալն... ե. 85ա-8բ ԻԳ.* Հինգերորդ կարգ կէս սարկաւագին, որ է դպիրն - *Ածէ զնուիրեալն աւազ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին... զ. 88բ-95բ ԻԳ.* Կանոն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - *Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ սուրբքն ըստ աւրինի... (ԻԳ. համարը կրկնուած).*

20. 95բ-107ա ԻԴ. Կանովն ձեռնադրութեան քահանայի - *Զգննու եպիսկոպոսն բա ատրինի ի սրբատուն եկեղեցւոյն...- 107ա-9ա* Գանձ ձեռնադրութեան *(«Գրիգորի է»)* - *Գրթա ի մեզ, Տէր ամենակալ...- 109աբ* Տաղ ի տէր Աստաքեէ *(«Տէր Աստքեալ ասէ»)* - *Տարփացեալ բդեամբ, Տէր Յիսուս, բոյդ գեղմանցդ ...*

ԺԸ.-21. 110ա-20բ ԻԵ. Կանոն մկրտութեան յորժամ քրիստոնեայ առնեն - *Նախ չէ պարտ յեկեղեցին թողուլ, այլ ձեռնադրեսցի յառաջ երիս չարաթիւբ...*

22. 120բ-6ա ԻԶ. Խրատք զգուշութեան [զոր] ուսուցէ քահանայն հաղորդելոցն պսակ առնուլ կանխաւ... - *Գիտասջիբ, որդիակբ, որբ հանդերձեալ էբ կապիլ բնդ միմեանս...*

Ի.-23. 126ա-34ա ԻԶ[ա]. [Աւրհնութիւն պսակի] - *Եւ ապա Մաղմոս. Տէր ի զաւրութեան քում... (ԻԶ. համարբը կրկնուած):*

Իա.-24. 134աբ [*ԻԶբ.*] Կանոն պսակ վերացուցանելոյ - *Եւ յետ էւ աւուբ երթայ քահանային եւ առնու զնոսա... - Բ/ԻԳ.*

ԻԱ.-25. 134բ-7բ ԻԷ. Կանոն հաղորդ տալոյ - *Առնու քահանայն զվիրկական խորհուրդն... եւ երթայ առ հիւանդն...*

ԻԲ.-26. 137բ-51բ ԻԸ. Կանովն թաղման, յորժամ զամենայն ննջեցեալսն ի Քրիստոս ուղարկեն - *Մաղմոս, Կցուրդ. Ողորմեա ինձ, Աստուած բատ... ա. 144ա-6բ* Եղբայր, թէ կամիս զգանձդ ասա *(«Մանվկս»)* - *Մինդի յէչն՝ Բանդ որ ի Հաւրէ... բ. 146բ-51բ* Ողբ ընծջեցելոց ասայ *(«յԱտաբել վարդապետէ» ձեռ. 11, 109բ)* - *Ով քահանայք եւ վարդապետբ աստուածարան... - 151բ-5բ* [Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Իսկ յերկրորդումն աւուր յորժամ յայդպատցն, ժողովին գան ի գերեզմանն... - 155բ-9ա* Կանոն եւթն աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն եւ ասեն զԱնրիծքն...*

27. 159բ-67բ ԻԹ. Կանոն յորժամ տղայ վախճանի - *Երթան քահանայբն եւ ասեն Սաղմոս. Առ քեզ, Տէր, համբարձի...*

28. 167բ-9բ [*ԻԹա.* Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Այզոյն երթան ի գերեզմանն: Սաղմոս. Եղիցի անուն Տեառն աւրհնեալ...*

29. 169բ-71ա [*ԻԹբ.*] Կանովն եւթներորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն: Սաղմոս. Երանի բնակողաց...*

ԺԳ.-30. 171բ-4ա Լ. Կանոն ոգեհանգիստ առնել կամ պատարագ մեռելոյ - *Ասեն Սաղմոս, ի թիւ. երանի որում թողութիւն եղեւ...*

ԽԶ.-31. 174ա-5բ ԼԱ. Կանոն զննշխարս արբոցն փոխել ի հանգիստ - *Տանին ի տեղին արժանի գնելո, եւ ասեն, ի թիւ, Սաղմոս...*

ԺԱ.-32. 175բ-87ա ԼԲ. Կանոն խաչ աւրհնելոյ - *Բերեն յեկեղեցին եւ լուանան նախ ջրով...*

ԻԹ.-33. 187բ-96ա ԼԳ. Կանոն ջուր աւրհնելոյ յաւուր Յայտնութեան տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի - *Երթալով ի սուրբ Յորդանան...*

34. 196ա-201բ ԼԴ. Կոչումն յապաշխարութիւն - *Երթայ մեղուցեալն ի դուռն եկեղեցւոյն...*

ԼԴ.-35. 201բ-5բ ԼԵ. Քարոզ պատուիրանին, զոր զեկուցանէ քահանայն ժողովրդեանն... - *Լուարուք ինձ, որդիակբ իմ...*

36. 205բ-11ա ԼԶ. Կանոն ժամատուն աւրհնելոյ յաւուր Մեծի հինգշաբաթին - *Աւրհնեալ ամենասուրբ երրորդութիւն ի բարձունս...*

ԼԲ.-37. 211ա-20բ ԼԷ. Կանոն ապաշխարող արձակել - *Ի Մեծի հինգշաբաթին յերեք ժամուն ժողովին ի դուռն եկեղեցւոյն...*

38. 220բ-32բ ԼԸ. Կանովն Ոտնալուային... զոր արարեալ սրբոյն Եփրեմի Խորին Ասորոյ եւ թարգմանեաց սուրբ հայրապետն մեր Գրիգորիս Վկայասէրն - *Դնեն զսուրբ Աւետարանն եւ զսուրբ Նշանն... - 227բ-8բ* [*Գանձ Ոտնալուային («Ասոմբ»)*] - *Այս խորհուրդ լըցաւ, /Աստ կատարեցաւ...*

ԺԲ.-39. 233ա-7բ ԼԹ. Կանոն տեառնական աւրհնելոյ - *Ածեն զխոստացեալն ի դուռն եկեղեցւոյն առաջի խաչին...*

ԺԳ.-40. 237բ-8ա [*ԼԹա.* Աւրհնութիւն աղի] - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ...*

ԺԶ.-41. 238ա-9բ Խ. Աւրհնութիւն հատի պատարագի - *Գոհանամբ եւ փառաւորեմբ զքեզ, բարերար եւ բազումողորմ Աստուած...*

ԼԶ.-44. 240ա-1բ ԽԱ. Կանոն զարմտիս, սերմանց եւ զշեղջս աւրհնել - *Մաղմոս, Կցուրդ. Քեզ վայել է աւրհնութիւն...*

ԼԷ.-42. 241բ-2ա [*ԽԱա.*] Աղօթք վասն երաշտութեան - *Տէր Աստուած ամենակալ, որ վեր ածեր զամպս...*

43. 242ա-3բ ԽԲ. Կանոն ինձան աւրհնելոյ - *Մաղմոս. Քեզ վայել է...*

ԼԸ.-44. 243բ-5ա ԽԳ. Կանոն խաչալուայ առնելոյ ամենայն ցեղ ցաւոց, բուսոց, պտղոց - *Մաղմոս. Նչանեցաւ...*

ԼԹ.-45. 245ա-6ա ԽԴ. Կանոն պղծեալ կերակրոց, թէ ոք ուտէ ի քրիստոնէից տաճկազեն կամ ի զոհից հրէից եւ հեթանոսաց - *Ասեն Սաղմոս, Ծ. Ողոր[մ]եա ինձ...*

46. 246ա-7ա ԽԵ. Կանոն մրգաց աւրհնելոյ - *Ասեն Սաղմոս. Ի կարդալ իմում...*

ԺԵ.-47. 247աբ ԽԶ. Աւրհնութիւն սեղանոյ տեառնականի եւ պատարագի - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ...*

ԺԷ.-48. 247բ ԽԷ. Աւրհնութիւն հատի մարտիրոսաց - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած մեր, Արարիչ ամենայն արարածոց...*

49. 247բ-50ա ԽԸ. Աղաւթք յորժամ առ հիւանդն երթան, այսպէս արասցեն - *Ասեն Սաղմոս. Զերգն եզեկիէլի...*

ԽԷ.-50. 251ա-302բ [*ԽԹ*]. Կանոն յորժամ եպիսկոպոս կամ քահանայ, կամ հայրապետ, կամ ուխտի առաջնորդ կատարի մաճուամբ, զայս կարգաւորութիւն արասցեն լուացման եւ պատանեաց, եւ այլ կանոնեալ պայմանաւոր կարգացն - *Երթան նախ ուր գհանգիստն պատրաստեն... 287բ-93ա* Մահ [ԺԲ.] մարգարէիցն ա-

մեծայն: *294բ-8բ* [Հանգիստ Յովհաննու] - *Էր ընդ հղբարս...* - *302բ-8ա* [Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Իսկ յերկրորդումն աւուրն երթան ի Հանդիստան եւ յերթալն ասեն զԱնբիծոն...* - *308ա-11ա* Կանովն երրորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն եւ այս կանոն կատարի. Ապմոս. Եղիցին ականջք քո...* - *311բ-3ա* Կանովն չորրորդ աւուրն - *Երթան ի Հանդիստան... Ապմոս. Հոգի քո Տէր...* -*313ա-5ա* Կանոն հինգերորդ աւուրն - *Ապմոս. Ընդ երեկոյս հանդիցին լալիք...* - *315ա-6բ* Կանովն վեցերորդ աւուրն - *Ապմոս. Սիրեցի, զի լսիցէ...* - *316բ-8բ* Կանովն եւթներորդ աւուրն - *Ապմոս. Հոգի քո Տէր...*

51. *318բ-22ա* [Ծ]. Վերնագիր ինքնադրութիւն Ստեփաննոսի, որ լեալ էր աշակերտ սրբոյն Մաշթոցի, եւ վասն վարուց նորին Մաշթոցի - *Յամի վեցհազարերրորդի հարիւրերրորդի վաթսուներորդի ամի լինելութեան աշխարհի... եւ Հայոց Նոր տոմարիս ՅԽԲ (893)...*

Բ. *323ա-81բ* [Գանձք]

1. *323ա-5ա* ԾԱ. Գանձ հրեշտակապետացն *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ հրաշագան... ա. 325ա* Տաղ հրեշտակապետացն *(«Ձաւթ»)* - *Ձաւթք երկնային զբաւարթնոց... բ. 325ար Փոխ («Ավար»)* - *Ազերսանօք ազաչեմք...*
2. *325բ-8ա* ԾԲ. Աւետեաց Աստուածածնին եւ Ճրագալուցին *(«Խաչատուր»)* - *Խնդութեան ձայն՝ բարբառ աւետեաց...: ա. 328ա Մեղեդի Ներսէսի է («Ներսիսի ա երգս»)* - *Նոր ծագիկ բրխէ այսաւր յարմատոյն յեսայեայ...*
3. *328ա-9բ* ԾԳ. Ծնընդեան Քրիստոսի Աստուծոյ *(«Մկրտիչ»)* - *Մարթուր եւ անբիծ սուրբ Աստուածածնին... ա. 329բ-30ա* Մեղեդի Ծննդեան Քրիստոսի - *Կոյս անապական եւ անխախտս ծնօղութիւն...: բ. 330ա-1ա* Յորդորակ ազնիւ - *Հրճուիմք այսօր մեք հոգէպէս...*
4. *331ա-2ա* ԾԴ. Ծնընդեան եւ Յայտնութեանն *(«Թարա»)* - *Թագըդ պարծանաց...: ա. 332ար* Տաղ ջրաւրհնեացն - *Ով զարմանալի խորհուրդ այս մեծ յայտնեալ...*
5. *333ա-4ա* ԾԵ. Յովաննու Կարապետի *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծապայծառ փառօք պանծալի...: ա. 334ա* Տաղ ազնիւ - *Մըկըրտիչն Քրիստոսի՝ մեծ կարապետըն Յովաննէս...: բ. 334ար Փոխ է* - *Ձայն բարբառոյ յանապատի...*
6. *334բ-6բ* ԾԶ. Սարգսի զօրավարին *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծապայծառ փառօք զարդարեալ...: ա. 336բ-7ա* Տաղ անոյշ սուրբ Սարգսի - *Վըկայից հանդիսից հրաշալի...*
7. *337ա-8բ* ԾԷ. Տէր ընդ առաջին *(«Մկրտիչ»)* - *Միաանական Սուրբ Երրորդութիւն...: ա. 338բ-9ա* Տաղ ազնիւ - *Այսօր երուսաղէմ ցընծայ եւ զուարճացեալ պայծառանայ...: բ. 339ար Փոխէ զձայնն* - *Արեւելեան դուռըն բացաւ...*
8. *339բ-41բ* ԾԸ. Լուսաւորչին Գրիգորի *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծ եւ հզօր անմահից արքայ...: ա. 341բ-2բ* Տաղ ազնիւ - *Ի յելս արեւու արեւ. ... Ի յելս ծագեցաւ մեզ յարեւմտից...*

9. *341բ-4բ* ԾԹ. Յամէն կիրակի պաւոցն ասայ *(«Մերգան»)* - *Մեղայ, Տէր, մեղայ, անաւրինեցայ... «Գանձս ասացեալ Մխիթարի Այրիվանից առաջնորդի...», (ձեռ. 424, 79ա): ա. 344բ-5ա* Տաղ ի Գրիգոր վարդապետէ *(«Գրիգորի է»)* - *Գանգատ ունիմ ասել քեզ, թագաւոր իմ Յիսուս Քրիստոս...*
10. *345ա-6բ* Լ. Գալըստեան Ծաղկազարդին *(«Հայցէս», «ի տէր Մխիթարէ», ձեռ. 474, 143գ)* - *Համագոյական Հաւր սահման եւ Բան...: 346բ-7ա* Տաղ անոյշ - *Աստ երրայեցոց մանկ[ո]ւկիքի գերգըս քրովբէիցն առեալ... բ. 347ա* Փոխէ զձայնն - *Տիրական ոճնիւս այսօր եկայք ցընծասցուք... (կ. համարի տեղ նշանակուած Լ. եւ այդպէս չարունակուած):*
11. *347ա-9ա* ԼԱ. Թաղման. Աւագ շաբաթին *(«Խաչատուր»)* - *Խորհուրդ հանգըստեան հաւթներրորդին...: ա. 349ար* Տաղ ազնիւ - *Որ եղելոց կեանս պարգեւէ, / Ըզնա Յովհաւթներրորդին...: ա. 349ար* Տաղ ազնիւ - *Որ եղելոց կեանս պարգեւէ, / Ըզնա Յովհաւթներրորդին...: բ. 349բ-50ա* Փոխէ - *Խունկ եւ զըմոռ նըշան թաղման...: գ. 350ար* Ողբ դէմ խաչին - *Լըցան բանքն այսօր սուրբ մարգարէիցն...*
12. *350բ-2ա* ԼԲ. Սուրբ Զատկին *(«Մկրտիչ»)* - *Մարգասիրութեամբ Որդիդ Միածին...: ա. 352ա* Մեղեդի - *Հաւուն, հաւուն արթընացեալ դիտելով գհեթանոսս...: բ. 352ար* Յորդորակ - *Ցընծան այսաւր երկինք եւ երկնային զօրք անմարմինք...*
13. *352բ-4ա* Լ Գ. Կիրակմըտի *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծապայծառ ձայնիւ ցընծալի...: ա. 354ա* Տաղ Յարութեանն Քրիստոսի Աստուծոյ - *Գոչէր հրեշտակն ի վիմին...: բ. 354ա* Տաղ Յարութեան - *Դասքըն հրէական էին պահապան...*
14. *354ա-5ա* Տաղ Յարութեան - *Դասքըն հրէական էին պահապան...*
355ա-7ա Լ Դ. Համբարձման Քրիստոսի *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծապայծառ ոճնիւս ահագին...: ա. 357ա* Տաղ ազնիւ *(«Անդր»)* - *Այսաւր անդրանիկ Հօր որդիսն յերկինս սըլանայ...: բ. 357ա* Փոխէ զձայնն - *Ի սուգ սրբութեան թաղծեալ մեսասանիցն...*
15. *357ա-9բ* Լ Ե. Հոգւոյ գալըստեանն *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծ եւ հըզօր Հոգի Աստուծոյ...: ա. 359բ* Տաղ - *Աստանաւր ծագեաց լոյս աւետեաց կենաց...: բ. 359բ* Փոխէ *(«Նվագէ հոգւոյն»)* - *Ներհիւսեցուք քաղցր եղանակ...*
16. *360ա-1ա* Լ Զ. Վարդավառին *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ մեզ յայտնեալ...: ա. 361ա-2ա* Տաղ անոյշ եւ ազնիւ [Գրիգորի Նարեկացւոյ] - *Գաւհար վարդըն վառ առեալ...*
17. *362ա-4ա* Լէ. Փոխման Աստուածածին ասայ *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծապայծառ հրաշակերպ վհկին...: ա. 364ար* Տաղ ազնիւ - *Սուրբ Աստուածածին կուսին, / Անապատ հարսին...: բ. 364բ-5ա* Փոխէ զձայնն - *Ծագկեալ չոր գաւազանին...*
18. *365ա-6բ* Լ Ը. Սուրբ խաչին ասա *(«Յովաննես»)* - *Յայն եգեմական / Տընկոյն պտըղոյն...: ա.* Տաղ խաչի - *Աւրհնեալ ես փայտ սուրբ փըրկական...: բ. 366բ-7ա Փ. Թագ կուսանաց վայելչութեան...*
19. *367ա-8բ* Լ Թ. Ամենայն սրբոց ինոց եւ նորոց *(«Դաւիթ»)* - *Դաւանեցէք որդիք աւրինաց...: ա. 368բ* Տաղ ազնիւ - *Ազաչանօք սըրբոց քոյին, / Տէր մեր Յիսուս Հօր Միածին...: բ. 368բ-9ա* Փոխէ զձայն - *Ի կենարար փայտէն ծագկեալ...*

20. 369ա-70բ Ա. Մարգարէից տօնի - *Հոգին նախ բնարեալ... ա. 370բ-1ա* Տաղ *(«Ա-Զ»)* - *Աստուածային խորոյն անճառ... բ. 371ա* Փոխ. *(«Ե-Կ»)* - *Եռայածին արբայն Դաւիթ...*

21. 371ա-3ա ԽԱ. Ի տօնս ամենայն առաքելոց *[«Ճաչատուր»]* - *Խորհ[ու]րդ ապգաց քո մարդեղութիանդ...: ա. 373ար* Տաղ ագնիւ *(«Ա-Ը»)* - *Առաքեալք Աստուածորդւոյն...: բ. 373բ* Փոխ. *(«Թ-Հ»)* - *Թագաւորքը գամարեալք...*

22. 374ա-5բ ԽԲ. Ամենայն հայրապետաց *(«Ասանք է»)* - *Արբեալ բգՀոգին / Առաքեալք Քոյին...: ա. 375բ-6ա* Տաղ դասանումն հաւատոյ - *Խոստովանիմ Աստուած՝ զՀայր անծին... բ. 376ա Փ. Զի որպէս ծնուեալ է բան արբային...*

23. 376ա-7բ ԽԳ. Պաշտաման *(«Գարի ե»)* - *Գլորեալն առաջին՝ / Կինըն կոզածնին...: ա. 377բ-8ա* Տաղ Յարութեան *(«Ննջեսես գ»)* - *Նրստեալ կանայքն ողբային առ գերեզման անմահին...*

24. 378ա-80բ ԽԴ. Գանձ քահանայապետին ի Մաւնել Ջնեցոյն *(«Մանվիլի է»)* - *Մեծ եւ հզաւր անուն հրաչալի...*

25. 380բ-1բ Յոհաննէս քաղցրաձայնի ասացեալ Երգընկեցոյ բան աւկտակար եւ պիտանի - *Ես եմ կորուսեալ ոչխար՝ մոլորեալ ի սուրբ Քո հօտէն.../ Զաչխարհս բարեխաւս ունիմ առ ծրնեալ Աստուածդ ի Կուսէն:*

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՁԵՌ. Հ՝ր 956

Ձէյթուն, ՋՁԳ. - 1534 թ., գրիչ՝ Գաբրիէլ գպիր, ստացող՝ Մարիամ: 227 թերթ, թուղթ, 27,2x18,5. երկսիւն (միասիւն՝ 1ա-2բ, 227ա), բոլորգիր, 25 տող: Յիշ. գրչ. ժմնկի՝ 224բ-6ա (225բ՝ «զի բուն Մաշտոց է, է ի յընտիր աւրինակէ»), յիշ. հատգի՝ 1ա (1579 թ., կապմողի), 226ա (ԺՋ դ., Նորոգողի), 227ա (ԺԷ. դ., կապմողի) - Մ3, Գ., էջ 1427-34:

- *1բ-2բ* [Ցանկ գրոցս] - *Ա. Կանոն մրկրբաւթեան... ՃԲ. Կանոն փառք ամենասուրբս երրորդութեանն (=Յիշ. գրչի):*

***ԺԸ.**-1. 3ա-9բ Ա.* Կանոն մկրտութեան - *Նախ բերեն ի դուռն եկեղեցոյն, եւ ասեն սաղմոս ի թիւ՝ ձԼ... - 9բ-10ա Բ.* Կանոն յետ Ը. աւուրն - *Վերացուցանէ քահանայն զթագն ի գլխոյն եւ ասէ զԱգաւթս. Որք մկրտեցան... (նախորդի մասն է)*

3. 10ար Գ. Կանոն քառասնօրեայ աւուր - *Յորժամ բերեն զմանուկն եւ զմայրն իւր...*

***ԺԹ.**-4. 10բ-2ա Դ.* Կանոն խաչ փոխելոյ, որ է ձեռն տալ *(յս-ում՝ «Խաչեղբարք»)* - *Երթան ի դուռն եկեղեցոյն եւ ասեն սաղմոս. Խոնարհեցույց...*

***Ի.**-5. 12ա-4բ Ե.* Կանոն պսակ աւրհնելոյ - *Սաղմոս Ի. Տէր ի զաւրութեան Քում...*

***Իա.**-6. 14բ-6բ Զ.* Կանոն զպսակն վերացուցանելոյ - *Սաղմոս. Երանի ամ[ենեսեան]... - Բ/ԻԳ.*

***ԻԱ.**-7. 16բ-9ա Է.* Կանոն հաղորդ տալոյ - *Առնու քահանայն զվիրկական եւ զմեղսաքաւիչ սուրբ խորհուրդն...*

***ԻԲ.**-8. 19բ-30ա, 33բ Ը.* Կանոն համաւրէն զամենայն վախճանեալսն թաղմամբ առ Քրիստոս յուղարկել *(Աչխարհաթաղ)* - *Ասի կանոն. երկինք պատմեն... - 30ա-2բ Թ.* Գանձ թաղման *(«Մանվիկս»)* - *Մինդ ի յէէն՝ Բանդ որ ի Հաւր է...- 32բ-3բ* Տաղ ագնիւ եւ պիտանի *[«ասացեալ յԱաբակ վարդապետէ». ձեռ. 11, 109բ]* - *Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածաբան...*

9. 34ա-7ա Ժ. Կանոն գերեզման աւրհնել - *Երկրորդ աւուրն առօաւտուն գան ի հանգիստն...*

10. 37ա-42ա ԺԱ. Կանոն տղաթաղ առնելոյ - *Ասեն սաղմոս. Առ քեզ, ՏԷ՛ր, համբարձի...*

11. 42ա-3ա ԺԲ. Կանոն երկրորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզման եւ ասեն սաղմոս. Եղիցի անուն Տեառն աւրհնեալ...*

***ԺԳ.**-12. 43ա-5ա Ժ[Գ].* Կանոն ոգիաճանգիստ առնելոյ կամ պատարագ մեռելոց - *Ասեն սաղմոս ի թիւ՝ ԼԱ. երանի ում թողութիւն եղեւ...*

***ԺԲ.**-13. 45ա-9ա ԺԴ.* Կանոն տեառնական աւրհնելոյ - *Ածեն գնուիրեալն ի դուռն եկեղեցոյն...*

***ԺԳ.**-14. 49ա Ժե.* Աւրհնութիւն աղի - *Նախ ասի սաղմոս. Աստուած, ողորմեա...*

***Ժե.**-15. 49ար ԺԶ.* Աւրհնութիւն սեղանոյ տեառնականի եւ պատարագի - *Աւրհնեալ Տէր Աստուած ամենակալ, Տէր Տեառն մերոյ...*

***ԺԶ.**-16. 49բ-50ա ԺԷ.* Աւրհնութիւն հատի պատարագի - *Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած մեր, որ Աբարիչդ ես ամենայն արարածոց...*

***ԽԶ.**-17. 50ար ԺԸ.* Կանոն զնշխար սրբոցն ի հանգիստ փոխելոյ - *Տանին ի տեղի արժանի դնելոցն եւ ասեն սաղմոս ճԼԱ...*

***ԼԸ.**-18. 50բ-2բ ԺԹ.* Կանոն խաչմայր առնելոյ առ ի բժշկութիւն ամենայն բնութեանց տնկոց, բուսոց, պտղոց, հատից եւ ամենայն վտանկաւոր նեղութեանց - *Եւ ասեն սաղմոս. Նչանեցաւ առ մեզ...*

***ԼԹ.**-19. 52բ-3ա Ի.* Կանոն վասն որ ինչ պեղծ կերեալ իցէ - *Տէր Աստուած մեր, որ սուրբդ ես եւ ի սուրբս բնակեալ...*

***ԽԱ.**-20. 53ա ԻԱ.* Կանոն ի վերայ երդմնահարաց - *Աստուած, որ զմարդկային բնութիւնս փոփոխական եւ տկար գիտես...*

***ԻԹ.**-21. 53բ-61բ ԻԲ.* Կանոն ջուր աւրհնելոյ յաւուր Յայտնութեան Տեառն մերոյ եւ փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի - *Երթան ի ջուրն կցուրդիւ...*

***ԼԶ.**-22. 61բ-4ա ԻԳ.* Կանոն զարմտիս աւրհնել, շեղջ եւ ճնծաղ - *Սաղմոս ԿԴ. Կցուրդ. Հովիտք բազում ար[ասցեն]...*

23. 64ա-8ա ԻԴ. Կանոն խաղող աւրհնելոյ - *Սաղմոս Դ. Ի կարդալ իմում. կցուրդ. Նչանեցաւ առ [մեզ]...*

ԼԱ.-24. 68ա-76բ ԻԵ. Կաւոն միայնակաց եւ ապաշխարող առնել - *Տանին ի դուռն եկեղեցւոյն...*

ԻԸ.-25. 76բ-81բ ԻԶ. Կաւոն յորժամ կրաւնաւոր վախճանի, այսպէս յուղարկեն ի հանգիստն - *Զսպեն գնա իւր հանդերձիւն, սրեմաւն, գնկղաւն...*

26. 81բ [Կաւոն երկրորդ աւուրն] - *Երկրորդ աւուրն առաւօտուն երթան ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս... (Համմա. 34ա-7ա):*

ԼԲ.-27. 81բ-90բ ԻԷ. Կաւոն Մեծի հինգշաբաթին զապաշխարողսն արձակել - *Ժողովէ քահանայն զապաշխարողսն ի դուռն եկեղեցւոյն...*

28. 90բ-9բ ԻԸ. Կաւոն Մեծի հինգշաբաթին գոտսն լուանալ... զոր ասացեալ է տեառն Եփրեմի Խորին Ասորոյ եւ մեծ ճգնաւորի. զոր թարգմանեաց սուրբ դիտապետն Հայոց Գրիգորիս - *Ի Տառներորդ ժամուն գկնի պատարագին, ժողովին ի դուռն եկեղեցւոյն...*

ԼԴ.-29. 99բ-103ա ԻԹ. Կաւոն Քարոզ պատուիրանի, զոր զեկուցանէ քահանայն ժողովրդեանն... - *Լուարուք ինձ, որպիսակք իմ... (101ա յա-ում՝ «Յոհան Ոսկերերանին ասացեալն է Քարոզ պատուիրանիս այս»):*

ԺԱ.-30. 103ա-14բ Լ. Կաւովն խաչ աւրհնելոյ - *Բերեն ի դուռն եկեղեցւոյն եւ նախ լուանան ջրով...*

Ա.-31. 114բ-22ա ԼԱ. Յովհաննու Մանդակունւոյ արարեալ Վասն հիմնարկութեան սուրբ եկեղեցւոյ Քրիստոսի - *Ժողովեալ ասաւածայնոյ եպիսկոպոսին զսրբեալ աւանդս պաշտաւնէիցն...*

Ե.-32. 122ա-32բ ԼԲ. Կաւոն ննաւկատեաց եկեղեցւոյ լուծելոյ յանաւրինաց կամ անսուրբ կենդանեաց շարժելոյ զսեղան եւ վերատին հաստատելոց - *Մտանէ եպիսկոպոսն քահանայիւք... (յա-ում՝ «Պիծեալ տաճարի»).*

Դ.-33. 132բ-5բ ԼԳ. Կաւոն աւագան աւրհնելոյ... - *Եւ արդ, այս է կարգաւորութիւն. հաստատեն զաւազանն...*

Ժ.-34. 135բ-6բ ԼԴ. Կաւոն ժամահար աւրհնելոյ - *Տանին ի դուռն եկեղեցւոյն, լուանան ջրով...*

Է.-35. 136բ-7ա ԼԵ. Կաւոն հանդերձեղէն աւրհնել ի սպաս պատարագի - *Տանին առաջի սրբոյ սեղանոյն...*

Ը.-36. 137ա ԼԶ. Կաւոն սկիհ եւ մաղզմայ աւրհնել - *Լուանան ջրով եւ ապա՝ գինով...*

Գ.-37. 137աբ ԼԷ. Կաւոն նոր դուռն յորժամ-դնեն եկեղեցւոյ - *Հաստատեն ի տեղւոջ իւրում...*

Զ.-38. 137բ-8ա ԼԸ. Կաւոն նկար եկեղեցւոյ աւրհնել - *Յերեկոյեան հակումն լինի...*

Թ.-39. 138աբ ԼԹ. Կաւոն նորակերտ գիրք աւրհնել - *Տանին յեկեղեցին եւ հանեն յամպիոնն...*

40. 138բ Ի. Աւրհնութիւն նոր հացի - *Աւրհնեա, Տէր, գնիւթ հացիս...*

41. 138բ ԻԱ. Աւրհնութիւն նոր պտղոց - *Աւրհնեա, Տէր, զպտուղքս զայս...*

ԻԷ.-42. 139ա-96բ ԻԲ. Կաւոն յորժամ եպիսկոպոս կամ հայրապետ կամ քահանայ կամ ոմանի առաջնորդ վախճանի. զայս կարգաւորութիւնս արասցեն - *Նախ երթան քահանայքն ի հանգիստն ուր վախճանեցաւ... (ունի՝ Մաիք մարգարէից, առանց ընթերցուածների՝ 152բ «Ովսէի», «Ամովսայ», «Միքէի», 153ա «Յովելեայ», «Աբդիու», «Յունանու», 154ա «Նաւումայ», «Ամբակումայ», 155ա «Սոփոնեայ», «Անկէի», «Զաքարիայ», 155բ «Մաղաքիայ»). - 196բ-8բ ԻԳ.* Գանձ յորժամ հայրապետ կամ քահանայ վախճանի *(«Աւետ»)* - *Այսուբ եհաս ինձ աւր վախճանի...*

43. 198բ-202բ ԻԴ. Կաւոն երկրորդ աւուրն - *Երթան առաւաւտուն ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս ԻԹ...*

44. 202բ-6բ ԽԵ. Կաւոն երրորդ աւուրն - *Առաւօտուն գան ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս ՃԺԹ...*

45. 206բ-9ա ԽԶ. Կաւոն չորրորդ աւուրն - *Առաւօտուն երթան ի գերեզմանն... սաղմոս ՃԼԹ...*

46. 209ա-12բ ԽԷ. Կաւոն հինկերորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս Ջ6...*

47. 212բ-4բ ԽԸ. Կաւոն վեցերորդ աւուրն - *Երթան ի հանգիստն եւ ասեն սաղմոս ԽԱ...*

48. 214բ-8ա ԽԹ. Կաւոն եւթներորդ աւուրն - *Առաւօտուն գան ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս ՀԶ...*

49. 218ա-20ա Ծ. Կաւոն ութերորդ աւուրն - *Առաւօտուն գան ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս ՃԻԹ...*

50. 220ա-4ա ԾԱ. Կաւոն իններորդ աւուրն - *Երթան առաւաւտուն ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս ԻԲ...*

51. 224աբ Աղաւթք այլ Եփրեմի Խորին Ասորոյ ասացեալ - *Եղբա՛րք քրիստոսասէրք, մերձեալ է գալուստ Տեառն մերոյ... եւ լինիցի հաղորդ խոստացելոց բարեաց ի Քրիստոս Յիսուս... յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:*

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՁԵՌ. Հ՝ 998

ՋՂԵ. - 1546 թ., գրիչ՝ Յոհաննէս եւ Սահփաննոս, ստացող՝ Յոհաննէս վրդ.: 297 թերթ, թուղթ, 28,3x18,5. երկսիւն, բոլորգիր, 29-31 տող (սկզբից Ը. պրակ եւ 9 թերթ՝ 105 թերթ ընկած): Յիշ գրչթ. ժմնկի՝ 58բ, 129բ, 131ա, 249ա, 264ա, 271բ, 292բ, 156ա, 157բ, 206ա, 237բ, 296բ, 273ա. Հատյի՝ 297ա (1614 թ.), 297բ (ժէ. դ.), 195բ (1739 թ.), 98ա (ժթ. դ.) - ՄՅ, Գ., էջ 1761-8:

Խէ.-1. 1ա-24բ, 26ա40բ [ԺԲ. Քահանայապետաց] - *Զմոփսէս, զոր ծանեաւ Տէր զէմ յանգիման նշանաւք եւ արուեսթիւք... 26բ-30բ* [Մահ ԺԲ. մարգարէից], *32ա-5բ* Հանգիստ Յոհաննու աւետարանչին - *էր բնդ եղբարսն... 38ա* Աղաւթք սրբոյն Ստեփաննոսի Սիւնեաց եպիսկոպոսի ասացեալ կնքել գերեզմանի - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ, ամենայնի հզաւր...*

2. *40բ-6բ* Կանոն երկրորդ աւուրն - *Գան ի գերեզման... կցուրդ. Յորժամ եկեալ կենաբարն...*

3. *46ա-8բ* [Կանոն] երրորդ աւուրն - *երթան ի գ[եր]եզմանն [եւ այս] կանոն կատարի. սաղմոս, կցուրդ. Եղիցին ականջք քո...*

4. *48բ-50ա* Կանոն չորրորդ աւուրն - *երթան ի հանգիստն եւ ասեն սաղմոս. Համբերեցով...*

5. *50բ-3ա* Կանոն հինգերորդ աւուրն - *երթան ի հանգիստն եւ ասեն սաղմոս ԾԻԱ.. կցուրդ. Ագռաւակեցի առ քեզ...*

6. *53ա-4բ* Կանոն վեցերորդ աւուրն - *երթան ի հանգիստն եւ ասեն սաղմոս. Յոգարմութիւն եւ յիրաւունս...*

7. *54բ-6ա* Կանոն եւթներորդ աւուրն - *երթան ի հանգիստն եւ ասեն սաղմոս ՁԶ.. կցուրդ. Ես առ քեզ, Տէր, երգեցի...*

8. *56ա-8բ* Կանովն ութերորդ աւուրն - *երթան ի գերեզմանն եւ ասեն. Փառք ի բարձունս...*

9. *58բ-61ա ԺԳ.* Կանոն զսուրբ զԱստուածածնին պատկեր աւրինել - *Լուանան նախ ջրով...*

10. *61ա ԺԴ.* Կանովն զամենայն սրբոց պատկեր աւրինել - *Լուանան նախ ջրով...*

ԻԴ.-11. 61ա-5ա ԺԵ. Կանոն մոնոզոնի հերակտրութեան եգիպտացւոցն եւ Սուրբ Լերինն եւ Պաղեստին, արանց եւ կանանց, որք զկուսութիւն յանձն առնուն ի Քրիստոս. կարգն այս է - *Ածէն զնուիրեալս ի դուռն եկեղեցւոյն...*

Իե.-12. 65ա-81բ ԺԶ. Կանոն ձեռնադրութեան կրաւնաւորութեան արժանացելոցն ի չափ հասակի կատարման տիոց եւ նմանակցութիւն Քրիստոսի միացելոցն - [*Ածէն զնուիրեալն ի դուռն եկեղեցւոյն*»] ///որպէս ողջակէզ...

ԻԶ.-13. 81բ-4բ ԺԷ. Կանոն հայր առնելոյ - *Ժողովին ուխտն եւ առաջի կացուցանեն զոր ընտրեալ են...*

ԻԷ.-14. 84բ-5ա ԺԸ. Կանովն տնտես աւրինելոյ - *Ասէ զԱպօթս. Աստուած [կենդանի եւ ամենայն] կենդանեաց կերակրիչ...*

ԻԸ.-15. 85բ-93բ ԺԹ. Կանոն յորժամ կրաւնաւոր վախճանի. Առ ի թաղումն, որ ոչ իցէ ինքն քահանայ, այսպէս յուղարկեն ի հանգիստն - *Զապէն զնոյն տիպն բոլորովիմք ազեմովն...*

16. *93բ-6բ Ի.* Կանոն երկրորդ աւուրն - *Ի լուանալ առաւաւտուն գան ի գերեզմանն ասելով. զԱմբիծան...*

ԽԶ.-17. 96բ-7բ ԻԱ. Կանոն զեշխարս սրբոց ընդունել եւ փոխել ի հանգիստ - *Աստն ի թիւ սաղմոս ՃԼԳ. Յիչեա Տէր...*

Լ.-18. 98ա-100բ, 111ար ԻԲ. Մեծի աւուր հինգշաբաթուն խորհրդածութիւն սուրբ եւ ղոյն. զոր մեռոն կոչեն, որ է Հինի Զատիկ աւրինականին եւ ի նորա փոխեալ Յիսուսի Քրիստոսի *(յա-ում «Մեռոն աւրհնել»)* - [*Ընդ առ]աւաւտուն մտանէ[ք] եպիսկոպոսն...*

19. 111բ, 101ա-4ա [ԻԳ]. Կանոն թագաւոր [ձեռնա]դրել - *Յետ զգենլոյն զթագաւորական հանդերձն ասէրն...*

ԺԸ.-20. 105ա-10բ, 25ար, 112ա-5բ ԻԴ. Յորժամ կամիցին քրիստոնեայ առնել, պարտ է զայս կարգաւորութիւնս կատարել] - *Յորժամ ուխտաբեալ լինի տղայն...*

ԻԹ.-21. 115բ-23բ ԻԵ. Կանոն Մեծի աւուր Յայտնութեան Տեառն՝ ջուր օրհնելոյ - *Զկնի պատարագին երթան ի ջուրն...*

22. 123բ-5բ ԻՋ. [Կանո]ն նշան աւրինելոյ - *Պարտ է քահանայն նախ ընդրել կանոնաւք գփեսայն եւ գհարսն...*

23. 125բ-31ա ԻԷ. Կանոն զհանդերձ հարսանեաց աւրինել - *Բերեն առաջի քահանային եւ ասեն չարական ԴՋ. Խաչանշան...*

Ի.-24. 131ա-7բ ԻԸ. Կանոն պսակ դնելո - *Բերեն յեկեղեցին եւ ասեն սաղմոս. Տէր, ի զաւրութիւնդ քում... (ԻՀ.ի փոխարէն գրուած ԻԸ. եւ այդպէս չարունակուած. թ. 134-5ի միջեւ 1 թերթ բնկած). Կանոնի վերջում կայ կիլիկեան բարբառով հետեւեալ խրատ. - [ԻԹա.] 129բ-31ա* Զեռնազինանար փեսային եւ հարսին խրատ եւ քարոզ է - *Զմիտգ ի վերա կալէ՛ք եւ լսեցէ՛ք եւ ի միտ պահեցէ՛ք առաջի Աստուծոյ եւ առաջի քահանայիցս... աւրհնիք Աստուծոյ եւ ամենայն սրբոց. ամէն:*

Իա.-25. 137բ-8ա [ԻԹբ.] [Կանոն պսակ վերացուցանելոյ] - *Իսկ գկնի քահանայն ասէ Աղաւթս. Տէր Աստուած մեր, որ յամենայն ժամ ընդ մեզ ես... - Բ/ԻԳ.*

ԻԱ.-26. 138ա-40բ Լ. Կանոն հաղորդ տալոյ - *Առնու քահանայն զկենդանարար մարմինն...*

ԻԲ.-27. 140բ-52բ ԼԱ. Կանոն թաղմանն, յորժամ զննչեցեալսն ի Քրիստոս յուղարկեն *(Աչխարհաթաղ)* - *Սաղմոս Ծ., կցուրդ. Ողորմեա ինձ... ա. 145բ-7բ* Ո՛վ եղբայր, թէ կամիս զԳանձն ասայ... *(«Մանվկաս»)* - *Մինդ ի յէէն՝ Բանդ ի սկզբանէ... բ. 147բ-8բ* Ողբս զմեռելին ասայ Արիստակեսին *(«երգ Արիստակեսի»)* - *եկայք այսաւր եղրարք ամէն... գ. 148բ-9ա* Փոխէ զձայն - *Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածաբան...*

ԻԳ.-28. 152բ-6ա ԼԳ. Կանոն երկրորդ աւուրն - *Յորժամ այգալացն ժողովին երթան ի գերեզմանն... (ԼԲ.ի փոխարէն գրուած է ԼԳ. եւ այդպէս չարունակուած).*

29. *156ա-7բ ԼԴ.* Կանոն եւթն աւուր - *երթան ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս. Տէր, յուր ապաւթից իմոց...*

30. 157բ-64ա [Լ.Ե.] Կանովն գամենայն վաղճանեալ տղայս առ Քրիստոս յուղարկեն - *Ասեն սաղմոս. գորգայս Դ. Ա.ռ բիզ. Տէր համբարձի...*

31. 164ա-6բ Լ.Զ. [Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Ի վազուան աւուրն բնդ առաւաւտ գան ի գերեզմանն...*

ԺԴ.-32. 166բ-70ա Լ.Է. Կանոն ոգեհանգիստ առնելոյ կամ պատարագ մեռելոյ - *Ասեն սաղմոս. երանի որում թողութիւն...*

ԺԳ.-33. 170ա [Լ.Էա. Օրհնութիւն աղի] - *Աւրհնեալ ես. Տէր Աստուած ամենակալ...*

ԺԲ.-34. 170ա-4ա Լ.Ը. Կանոն տեառնական աւրհնելոյ - *Ասեն պիտասացեալ [գու]աբակն ի գուռն եկեղեց[ւոյն]...*

ԺԵ.-35. 174ա [Լ.Ըա.] Աւրհնութիւն սեղանոյ տեառնականին *(այսչափ):*

36. 174աբ Լ.Թ. Աւրհնութիւն հատի պատարագի - *Աւրհնեալ ես. Տէր Աստուած ամենակալ, Հայր Տեառն մերոյ...*

ԺԶ.-37. 174բ-5բ [Լ.Թա.] Աւրհնութիւն հատի պատարագի - *Գոհանամք եւ փառաւորեմք զքեզ, բարերար...*

ԺԷ.-38. 175բ-6ա [Լ.Թբ.] Աւրհնութիւն հատի մարտիրոսաց յիշատակի - *Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած ամենակալ, որ բնաբեցեր...*

ԺԱ.-39. 176ա-86ա Խ. Կանոն խաչ աւրհնելոյ - *Բերեն յեկեղեցին եւ ասեն չարական Դ.Զ. Զաւրութիւն Սուրբ խաչի...*

ԼԸ.-40. 186ա-7բ ԽԱ. Կանովն խաչալուա առնելոյ - *Ասի սաղմոս. Նշանեցաւ առ մեզ լոյս...*

41. 187բ-95բ ԽԲ. Տեառն Յովհաննու Մանդակունեցոյ կաթուղիկոսի Ի կոչումն աւպաշխարութեան - *Առնու քահանայն գեկեալն յապաշխարութիւն...*

ԼԲ.-42. 195բ-203ա ԽԳ. Կանոն Մեծի հինգշաբաթի զապաշխարողսն արձակել - *Յերրորդ ժամուն ժողովէ զապաշխարողսն ի գուռն եկեղեցոյն...*

ԼԴ.-43. 203ա-6ա ԽԴ. Քարոզ պատուիրանին, զոր զեկուցանէ քահանայն ժողովրդեանն... - *Լուարուք ինձ, որդեակք իմ սիրելիք...*

44. 206ա-8ա Խե. Աւրհնութիւն, զոր տացէ քահանայն զժամատունն հանդերձ աւպաշխարող ժողովրդականօք *(ժամատուն օրհնել)* - *Արդ, այսմ մեծ եւ ահաւոր տաւնին ուրախութիւն եղեւ երկնաւորաց...*

45. 208ա-17բ ԽԶ. Կանովն Ոտնալուային... զոր արարեալ է սրբոյն Եփրեմի Խորին Ասորոյ, եւ թարգմանեաց սուրբ հայրապետն մեր Գրիգորիս Վկայասէրն - *Դնեն զսուրբ Աւետարանն եւ սուրբ նշանն ի ձեռն արժանաւոր քահանայից...*

ԼԶ.-46. 217բ-9բ Խէ. Կանոն զարմտիս, սերմանց, զշեղջ եւ զհինձան աւրհնել - *Սաղմոս, կցուրդ. Հովիտք բազում արասցին ցորեան...*

47. 219բ-20ա Կանովն հինձան աւրհնելոյ - *Սաղմոս. Բիզ վայել է... Եւ ասէ գԱպաւթա. Աւրհնեալ ես... (այլ ձեռք՝ Խէ):*

48. 220ա-2բ ԽՀ. [Կանոն] աւրհնութեան խաղողոյ, որ արարեալ է սրբազան կաթողիկոսին Հայոց տեառն Ներսէսի, որ կատարի յաւուր տաւնի Աստուածամայր ննջման եւ կամ սրբոյ Խաչին ըստ իրաքանչիւր տեղոյ ջերմութեան - *Յետ երգոց պաշտաման քարոզէ. Եւ ասա... Գոհացարուք զբարերարէն Աստուծոյ...*

ԼԷ.-49. 222բ ԽԹ. Աղաւթք վասն երաշտութեան - *Տէր Աստուած մեր, որ յաղագս առ քեզ նախանձու...*

50. 222բ-3ա Ծ. Վասն ուտումն տալոյ զմանկունս - *Տէր Աստուած, Արարիչ եւ հաստատիչ բոլորովին եղելոցս...*

ԼԹ.-51. 223աբ ԾԱ. Կանոն պըղծեալ կերակրոց, թէ ոք ուտիցէ ի քրիստոնէից տաճկազէն կամ գոհից հրէից եւ հեթանոսաց - *Ասեն սաղմոս. Միրտ սուրբ, հաստատեա...*

ԽԱ.-52. 223բ-4ա ԾԲ. Աղաւթք ի վերայ երդման սխալանաց - *Տէր Աստուած, որ գմարդոյ բնութիւն փոփոխական եւ տկար գիտես...*

53. 224աբ ԾԳ. Կանոն մրգաց աւրհնել - *Ասեն սաղմոս. Ի կարդալ խմում. կցուրդ. Պտղոյ ցորենոյ...*

54. 224բ-6ա ԾԴ. Աղաւթք, յորժամ առ հիւանդն երթան - Ասեն սաղմոս, զերգ զԵզեկիէլի մարգարէին - *Ես ասացի ի վերանալ յինէն...*

55. 226աբ ԾԵ. Ջեռնադրութեան սարկաւագ կանանց, որ են սարկաւագուհիք - *Ասի սաղմոս ԻԴ. Բղխեսցէ սիրտ իմ...*

56. 226բ-7բ ԾԶ. Աղաւթք Մխիթար Գոշ վարդապետի Վասն արիոսացն եւ այլոց հերձուածողացն, զի յորժամ զղջանան, ընթեռնուն ի վերայ նոցա եւ աւծանեն սուրբ եւղովն - *Աստուած, փրկիչ մեր, որ կամիս զամենայն մարդկան զկեալն...*

57. 227բ-34ա ԾԷ. Կանովն ժամատուն աւրհնելոյ յաւուր Մեծի հինգշաբաթի - *Աւրհնեալ է ամենաբաւ ողորմութիւն սրբոյ երրորդութեան...*

58. 234ա-6բ ԾԸ. Ստեփանոսի վերնագիր ինքնադրութեան Վասն վարուց երանելոյն Մաշտոցի - *Յամի վեցհարուրերրորդի (=վեցհազարերորդի) հարիւրերորդի վա[թ]աներորդի եւ երկրորդի լինելութեանց արարածոց... եւ Հայոց չրջագայն ՅԽԳ. (894)...*

Գ.-59. 236բ-7ա ԾԹ. Կանոն նոր դուռն աւրհնել - *Հաստատեն ի տեղոջն իւրում եւ ասեն սաղմոս, ի թիւ, ճԺե. Խոստովան եղերուք...*

Է.-60. 237բ Կ. Կանոն հանդերձեղէն, սպաս աւրհնելոյ - *Տանին յեկեղեցին առաջի բեմին...*

Ը.-61. 237բ-8ա ԿԱ. Կանոն սկիհ[ի] եւ մաղզմա աւրհնել - *Տանին յեկեղեցին առ ի սուրբ սեղան, եւ լուանան նախ ջրով...*

62. 239ա-49ա ԿԲ. Կանոն յորժամ կաթողիկոս ձեռնադրեն - *Յորժամ հանդերձեալ լինին բարձրացուցանել զոք ի պատիւ կաթողիկոսութեան...*

63. 249աբ Այս են նիւթ եւ պէտք սրբալոյս մեռոնին - *Պատասանի փայտ ու հունդ, խառապ տրիրէ՝ թուխ[ա] Ա... հապուռ՝ նուկի Ա...*

64. 249բ-64ա ԿԳ. Կաւոն աւրինութեան սրբոյ մեռոնին. այսպէս արասցեն - *Յաւուր Մեծի հինգշաբա[թ]ոջն ի ժամ սուրբ պատարագին գասուրբ մեռոնն թափին ի ման արծաթի...*

65. 264բ-72ա ԿԴ. Կաւոն կարգադրութիւն աւրինութեան թագաւորի մեծի ըստ եկեղեցոյն Հռոմայեցւոց - *Յորժամ ժառանգաւորքն եւ ժողովրդ բնաբեռն բարձրացուցանեն զաք թագաւոր...*

66. 272ա-92բ ԿԵ. [«Կաւոնվն յորժամ եպիսկոպոս ձեռնադրեն, այս է արարողութիւն», ձեռ. 953, 422բ] - *Յորժամ հանդերձեալ լինին եպիսկոպոս կացուցանել զաք... ի թվականիս Հայոց ՉԿ. (1311), յամսեան սեպտեմբերի ԺԴ. եղեւ սիւնադոս հրամանաւ սրբասնեալ եւ երջանիկ կաթողիկոսին Հայոց Մեծաց տեառն այս անուն...*

67. 293ա-6ա ԿՉ. Կարգ ուրացողաց. որք զՔրիստոս ուրացեալ լինին եւ դարձեալ զղջացան եւ մեղայ տան առաջի Աստուծոյ եւ առաջի մարդկան: Կաւոն եւ կարգաւորութիւն ի սահմանի եկեղեցի գղջումն. որք ի բրոնաւորաց երկիւղէ մահու ուրացեալ լինին զքրիստոնէութիւնն. եթէ՛ այր. եթէ՛ կին - *Նախ առցեն զխոստովանութիւնն, եւ ըստ հասակին կանոնեսցեն... մինչեւ տեսցէ զաբ երեւելոյ ի պայծառեան քո... ամէն:*

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՁԵՌ. Հ՝ր 961

Կամախ գիւղ (Բաղէշ), ՌԻՉ.- 1577 թ., գրիչ՝ Ներսէս, ծաղկող՝ վարդան Բաղիշեցի, ստացող՝ Յովհ Մխրաք: 340 +1 (կրկն. 2) թերթ, թուղթ, 25,3x19. երկսիւն, բոլորգիր, 23 տող. կազմաստառը՝ ծաղկահիւս մետաքս՝ հաւանաբար մառն չուբջառի: Յիշ. գրչութ. ժամկի՝ 3բ, 13բ, 49բ, 85ա, 60բ, 72ա, 115բ, 120բ, 123ա, 212ա, 92բ, 95ա, 97ա, 129ա, 160ա, 200ա, 251ա, 136ա, 251ա, 302բ, 182ա, 205ա, 212ա, 251ա, 267ա, 300ա, 316բ, 336ա, 339ա-40բ - ՄՅ, Գ., էջ 1463-72:

- *2ա* Առաջաբանութիւն սուրբ գրոցս, որ Մաշտոց կոչի: Այս ինչ կա ի մի տուի - *Ա. Նախ՝ Հիմնարկէք եկեղեցւոյ... ԼԹ. Բահանայաթթոգն՝ եաւթն աւրովն:*

Ա.-1. 4ա-13բ Ա. [Յովհաննու Մանդակունւոյ Հիմնարկէք եկեղեցւոյ] - *Բարեխաւսութեամբ սրբուհւոյ Աստուածածնին եւ ամենայն սրբոց...*

Բ.-2. 14ա-35բ Բ. [Կաւոն Եկեղեցի աւրհնելոյ] - *Իսկ ի նաւակատիս աւրհնութեան եկեղեցւոյն յերեկոյեան հակումն լինի... ա. 26բ-8ա* Ընդ քարոզիս եւ զԳանձս աւանձ խորհրդաւոր - *Տաճարդ երկնային/Տուն քրիստոսային...(լս-ում՝ 26բ-7ա «Զգանձս յեկեղեցւոյ աւրհնել» ասա՛յ, խորհրդաւոր. գայ, եպիսկոպոս ու մեծ գուլակ»), բ. 31բ-2ա*

Ուստ ասա՛յ զմեղեդիս տալերովս - Քրիստոս եկեալ քահանայապետքն սուրբ... գ. 32աբ Տաղ գեղեցիկ - *Սուրբ ես, տաճար տերունական, / եկեղեցի աստուածական... / փ. Նախ Միածին Աստուածդն Բան... / փ. Անդ վարդապետք աստուածաբան...*

Գ.-3. 35բ-6բ Գ. Կաւոնվն յորժամ նոր դուռն դնեն եկեղեցւոյ - *Հաստատեն ի տեղի իւրում եւ ապայ աանն սաղմոս...*

Է.-4. 36բ-7բ Դ. Կաւոնվն աւրինութեան գգեստուց սրբութեան գինէ որ լինի *(լս-ում «Մածկոց եւ չուչխայ»)* - *Դնեն փայտեայ սեղանով առաջի դրանն եկեղեցւոյն...*

Ը.-5. 37բ-8ա Ե. Կաւոնվն սկիհ եւ մաղզման աւրինել - *Ասեն սաղմոս ԽԲ. (=ԻԲ.) Տէր հով[ու]եսցէ...*

ԼԹ.-6. 38ա-9ա Զ. Կաւոնվն պղծեալ կերակրոց, թէ որ ուտէ ի քրիստոնէից տաճկազէն կամ ի գոհից հրէից եւ հեթանոսաց - *Սաղմոս Ծ. Ողորմեա ինձ...*

Դ.-7. 39ա-43ա Է. Կաւոնվն աւազան աւրինելոյ... եւ այս է կարգաւորութիւն նորին - *Հաստատեն գաւազանն ի տեղւոջ իւրում...*

Ե.-8. 47ա-9բ Ը. Կաւոնվն նաւակատեաց պղծեալ տաճարի ի յաւօրինաց, եւ թէ սեղանն շարժեալ իցէ. վերըստին հաստատեսցէ - *Մտանէ եպիսկոպոսն հանդերձ քահանայիքն... եւ հրամայէ յատանալ...*

9. 50ա-60բ Թ. Խրատ մկրտութեան հոգեւոր հայր մերոյ Գրիգորի վարդապետի: Յորժամ կամիցի քրիստոնեա առնել, պարտ է զայս կարգ կատարել - *Յորժամ տղայն ութաւրեայ լինի, տայ բերել...*

10. 60բ-3բ Ժ. Կաւոնվն նշաւն աւրինելոյ ամենայն քրիստոնէից առհասարակ - *Շաբաթան առաջի կողմ. Նըչանեցաւ...*

11. 63բ-6բ ԺԱ. Կաւոնվն պսակ դնելոյ *(լս-ում՝ «Հանդերձ հարսանեացն աւրհնել»)* - *Յաւաջն առնու քահանայն գխաչն եւ գմաչթոցն եւ գնան ի տունն հարսինն...*

12. 66բ-72բ ԺԲ. Խրատք զգուշութեան, զոր տացէ քաւհանայն հանդերձելոցն պսակ առնուլ կանխաւ... - *Գիտասջիք, որպեսզի, որ հանդերձեալ էք կապիլ ընդ միմեանս...*

Ի.-13. 72բ-8բ ԺԳ. Կաւոն պսակի - *Գան ի դուռն եկեղեցւոյն, եւ քահանայն ապսպրէ զհարսն...*

Իա.-14. 79ա-81բ [ԺԳա. Կաւոն պսակ վերացուցանելոյ] - *Եւ յաւուրն երրորդի գայ քահանայն եւ առնու զպսակն ի գլխոյ փեսային...* - Բ/ԻԳ.

ԻԱ.-15. 81բ-5ա ԺԴ. Կաւոնվն հաղորդ տալոյ - *Առնու քահանայն զփրկական խորհուրդն... եւ երթայ առ հիւանդն...*

16. 85ա-92բ ԺԵ. Կաւոնվն եւ կարգ տղաթաղին - *Սաղմոս Ծ. Ողորմեա ինձ, Աստուած...* - *90բ-1ա* Տաղ ի Նաղաչ եպիսկոպոսին է - *Արարիչն արարածոց մեզ բարկացաւ... / ես՝ Նըղաչ եպիսկոպոս ծառայ Կուսին...*

17. 92բ-5ա ԺԶ. [Կաւոն երկրորդ աւուրն] - *Այգոյն գան ի գերեզմանն ասկով զԱմբիծքն...*

18. 95ա-7ա ԺԷ. [Կանոն եաթն աւուրն] - *Իսկ ի Է. աւուրն երթան ի գերեզմանն ասելով զԱմբիծքն...*

ԻԲ.-19. 97ա-115բ ԺՐ. Կարգ եւ կանոն գամենայն հաւատացեալ ննջեցեալսն ի Քրիստոս յուղարկել - *Աանն սաղմոս Ծ. Ողորմեա ինձ, Աստուած... ա. 107ա-10ա (յս-ում՝ 108ա «Գանձ թաղման ննջեցելոցն» «Մանվելս») - Մինդ ի յիէն՝ Բանդ ի սկզբանէ... բ. 110ա-1ա* Ողբ ի գերեզմանն ասայ *(«Երգ Արխատակնսիի») - Եկայք այսաւր եղբարք ամէն... գ. 111ա-2բ* Տաղ ի գերեզմանն ասայ *(«յԱռաքել վարդապետէ», ձեռ. 11, 109բ) - Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածարան...*

ԻԳ.-20. 115բ-20բ ԺԹ. [Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Ի վաղուհան աւուրն բնդ այգն բնդ առաւաւտն գան ի գերեզմանն...*

21. 120բ-3ա Ի. Կանովն եթե աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն ասելով զԱմբիծքն...*

ԺԲ.-22. 123բ-9ա ԻԱ. Կանովն տեառնականի աւրինել - *Ածեն գնուիրեալն ի դուռն եկեղեցւոյն...*

ԺԳ.-23. 129ա-34ա ԻԲ. Կանովն ոգեհանգիստ առնելոյ կամ պատարագ մեռելոյ - *Աանն սաղմոս. Երանի որում թողութիւն...*

ԺԴ.-24. 134աբ [ԻԲա.] Աւրինութիւն [աղի] - *Ապաւթք. Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ...*

ԺԶ.-25. 134բ-6բ ԻԳ. Աւրինութիւն հատի պատարագի - *Գոհանամք եւ փառաւորեմք զքեզ, բարերար...*

Թ.-26. 137ա-40բ [ԻԴ.] Կանովն նորակերտ գիրք աւրինելոյ - *Տանին յեկեղեցին եւ յանեն յամի[բ]ան... 138բ* Աղաւթք, զոր արարեալ է Տէր Մխիթար վարդապետի Այրիվանեցոյ - *Տէր Աստուած ամենակալ, հզաւր եւ կարող յամենայնի...*

Զ.-27. 140բ-1ա ԻԵ. Կանովն նաւակատեաց զնկարեալ եկեղեցի աւրինելո՝ զերկրպագութիւն սրբոցն - *Յերեկորեայ հնչումն լինի մինչեւ ցառաւաւտն ի նմին եկեղեցւոջն...*

ԼԸ.-28. 141ա-3բ ԻԶ. Կանովն խաչալուայ առնելոյ ամենայն բնութիւն ցաւոց բժշկութեան, բուսոյց, պտղոց, հաւտից եւ ամենայն ազգ վտանգաւորի - *Սաղմոս, կցուրդ. Նշանեցաւ առ: Ի կարգալ իմում...*

ԼԶ.-29. 143բ-7ա ԻԷ. Կանովն զարմտիս սերմանց, զշեղջ եւ զհնձան գինոյ աւրինելոյ - *Սաղմոս, կցուրդ. Հովիտք բազում արասցեն ցորեան...*

30. 146բ-7ա [ԻԷա.] Աղաւթք հնձանի է եւ՝ գինի աւրինելոյ - *Աւրհնեալ ես, մարդասէր Աստուած, որ վասն մեր մարդ եղեր...*

ԼԷ.-31. 147աբ [ԻԸ.] Կանովն եւ աղաւթք երաշտի - *Գիշերն պաշտաւն առնեն ի դուռն եկեղեցւոյն... Շարական Դկ. Այսաւր ուրախացեալ... Եւ քահանայն ասէ զԱղաւթս. Տէր Աստուած, որ յազակս առ Քեզ նախանձու...*

ԺԱ.-32. 147բ-60ա ԻԹ. Կանովն խաչ աւրինելոյ - *Լուան նախ ջրով եւ ապայ՝ պինով...*

ԻԹ.-33. 160ա-71ա Լ. Կանովն ջուր աւրինելոյ յաւուր մկրտութեան Յիսուսի Քրիստոսի - *Առնուն քահանայքն զխաչն եւ զԱւետարանն... եւ երթան ի ջուրն: Շարական Դջ. Լոյս ի լուսոյ... 163բ* Աղաւթք, զոր ասացեալ է սրբոյն Բարսեղի Կեսարու Կապադովկացւոյ հայրապետին - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ, յամենայնի հզաւր...*

ԼՐ.-34. 171ա-82ա ԼԱ. Կանովն Մեծի հինգշաբաթին զապաշխարողն արձակելոյ - *Ժողովէ քահանայն զապաշխարողսն ի դուռն եկեղեցւոյն...*

35. 180բ ԼԲ. Աւրինութիւն, զոր աւրինէ զառաջնորդն զժողովուրդն - *Աւրհնեալ է անբաւ մարդասիրութիւն Քրիստոսի...*

36. 182բ-94ա [ԼԳ.] Կանովն Մեծի հինգշաբաթին Ոտնալուացին... զոր արարեալ սրբոյն Եփրեմի Խորին Ասորոյ, զոր թաղգմանգաց սուրբ հայրապետն Հայոց Մեծաց Գրիգորիոս Վկայասէրն - *Ի տասներորդ ժամու զկնի ժողովին ի գաւիթ եկեղեցւոյն...*

37. 194ա-200ա ԼԴ. [Կանովն ժամատուն աւրինելոյ] - *Եւ դարձեալ ասէ զաղաւթս զայս. Աւրհնեալ է ամենասուրբ երրորդութիւնն...- 197բ ԼԵ.* [«Ջժողովուրդն աւրինելո»] - *Արդ, Արարիչն Աստուած, որ հաստուցանողն է...*

ԼԶ.-36. 200ա-4բ ԼԶ. Քարոզ պատուիրանի, զոր քահանայն զեկուցանէ ժողովրդեանն... - *Լուարուք ինձ, որդեակք իմ...*

37. 205ա-12ա ԼԷ. Յաղագս հրաւիրելոցն ի քահանայութիւն: Սահմանադրութիւն նորածնեալ մանկանց, որք հրաւիրելոց են յաստիճան քահանայութեան: Խրատք հարկաւորք եւ պիտանի, արարեալ ի տէր Առաքելի Սիւնեաց ևահանգէ - *Արդ, ըստ կարգի ժամանակի վարժեալք դմանկունս ի սընունդ սրբութեան...*

ԽԸ.-38. 213ա-20ա ԼԸ. [յս-ում՝ «Ձեռնադրութիւն քահանայիցն»] - *Եւ եպիսկոպոսն խաչակնքէ ի վերայ նոցա եւ ասէ. Յայսմհետէ...*

39. 220ա Սկիզբն կարգի Է աստիճանաւորաց, որք ձեռնադրին յեպիսկոպոսաց. *ա. 220ա-2ա* Առաջին աստիճան է սաղմոսերգուն, եւ նոյնն է դռնապանն - *Զգենու եպիսկոպոսն ըստ աւրինին... 223ա* Երկրորդ կարգ դռնապանին - *Յետ ծխելոյ եպիսկոպոսին զխունկն... բ. 223աբ* Երրորդ կարգ ընթերցողացն - *Վասն որոյ քարոզէ սարկաւագն. Եւ եւս խաղաղութեան... գ. 223բ-4բ* Չորրորդ կարգ երդմնեցուցիչն է - *Եւ սարկաւագն քարոզէ. Եւ եւս... եղբարք պատուականք... դ. 224բ-6ա* Հինգերորդ կարգն է ջահընկալ - *Զոր ածէ աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին եւ քարոզէ. Եւ եւս... եղբարք սիրեցեալ... ե. 226ա-8բ* Կարգ վեցերորդ կիսասարկաւագն - *Որ ածէ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին եւ քարոզէ. Եւ եւս... եղբարք սիրեցեալք... զ. 228բ-36ա Զ.* Վեցերորդ կարգ: Կանովն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - *Զգենու եւ այլքն ամենայն ըստ աւրինի... է. 236բ-51ա* Կանովն ձեռնադրութեան քահանայից - *Զգենու եպիսկոպոսն ըստ օրինի ի սրբատուն եկեղեցւոյն... ա. 244ա* Ասա զկաֆայս եւ զգանձս ընդ քարոզիս *(«Գրիգոր») -* Գանձ գե-

դեցիկ պատշաճական... / Ի Գրիգորէ յոյժ անպիտան... p. 244ա-5բ [յա-ում «Գանձս ձեռնադրութեան քահանայից ի Ծերենց Գրիգոր վարդապետէ. Խրլաթեցոյ» («Գրիգորի է»)] - Գրիմա ի մեզ, Տէր ամենակալ...

***Խէ.-40.** 251բ-317ա Լ.Թ.* Կանոնք յորժամ եպիսկոպոսն կամ վարդապետ, կամ էրէց, կամ հայրապետ, կամ ուխտի առաջնորդ կատարին մաճուամբ, զայս կարգաւորութիւն արասցեն լուացմանն եւ պատանեացն. եւ այլ կանոնքեաք պայմանաւոր կարգացն, զոր եդին սուրբ վարդապետքն մեր - *Եւ երթան նախ ուր պհանգիստն պատրաստեն քահանայքն... 294ա-9բ Մահ Բժ.ան մարգարէիցն. 302բ-7ա Համգիստ սուրբ առաքելոյն Յովհաննու աւետարանչին - Էր բնդ եղբարսն... ա. 307բ-10բ* Եւ ապայ ասայ զգանձս ի Մանուէլ Բրջնեցոյ *(«Մանվիլի և»)* - *Մնծ եւ հրգոր անուն հրաշալի... բ. 310բ-1բ* Ողբ ի յԱռաքել վարդապետէ Բաղիշեցոյ *(«յԱռաքել վարդապետէ այս», յա-ում՝ «Ոտանաւոր է, յինչ ձայն ասես կուգայ. ահայ ցնծայ»)* - *Յիշելով գաւբ մահուն նորա իմ սաստիկ... գ. 311բ-2բ* Փոխէ՛ ի Աղէկսանդրի ձայն ասայ - *Ես եմ կորուսեալ ոչխար...*

41. 317ա-23ա [Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Իսկ գկնի թագմանն, բնդ յուսանեալ առաւօտուն...*

42. 323ա-7ա [Կանոն երրորդ աւուրն] - *Ասելով գԱմբիծան երթան ի գերեզմանն...*

43. 327բ-9ա Կանոնն չորրորդ աւուրն - *երթան ի հանգիստն ասելով գԱնբիծան եւ զչարականն...*

44. 329բ-32ա Կանոնն հինգերորդ աւուրն - *Ապդոս. Ընդ երեկոյս հանգիցին...*

45. 332ա-3բ Կանոնն վեցերորդ աւուրն - *Ապդոս. Սիրեցի, զի լուիցէ...*

46. 333բ-6ա Կանոնն Է.երորդ աւուրն *(յա-ում՝ «Բահանայապետն աւարտեցաւ՝ Թ. աւրովն», իսկ ցանկում՝ «Եաւթն աւրովն»)* - *Ապդոս. Հոգի քո Սուրբ... Մի՛ անտես առներ զաղօթս ծառայից քոց... ամէն.*

Բ. 336բ-8ա Կանոնք սուրբ հայրապետացն Յաղագս ազգաթլութեան եւ ամուսնութեան - *Եղբա՛յրք, պարտ է քրիստոնէին, որ սրբութեամբ սրնանին, եւ լինի կարիճ տղայն. Ժե. տարոյ փեսացու է, եւ աղջիկն՝ ԺԴ. տարոյ, եւ եթէ այլ փութան՝ ԺԲ. տարոյ... Եւ արդ, լուարո՛ւք, հաւատացեա՛ք՝ ժողովուրդք եւ քահանայք, եթէ մեք ամարոյ... եւ արդ, լուարո՛ւք, հաւատացեա՛ք՝ ժողովուրդք եւ քահանայք, եթէ մեք ամարոյ չեմք եւ ոչ քարոզեմք, եւ դուք ամաչէք եւ ոչ խրատէք, ի մեզայ նոցա եւ ի խղճէ ոչ եմք անպարտ:*

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՁԵՌ. Հ՝ մր 954

ԺԶ. դ., 217 թերթ, թուղթ, 27,2x21,3. երկսիւն, բոլորգիր, 26-29 տող - ՄՅ, Գ., էջ 1415-20:

- *6ար* Այս ինչ կայ ամբարեալ ի գիրքս - *Ա. Նախ՝ հիմնարկէք եկեղեցւոյ... ՇԳ. կանոնք ամուսնացելոց է:*

Ա.-1. 8բ-14բ [Ա]. Յովհաննու Մանդակունոյ Հայոց կաթողիկոսի Հիմնարկութիւն եկեղեցւոյ - Ժողովեալ աստուածայնոյ քահանայապետին գամենայն սրբազան դասն պաշտաւնէիցն...

Բ.-2. 14բ-29բ Բ. [Կանոն եկեղեցի աւրհնելոյ] - *Իսկ ի նաւակատիս եկեղեցւոյն, յերեկաւրեայ հսկումն առնեն...*

ԺԸ.-3. 29բ-37ա Գ. Կանոն մկրտութեան, յորժամ քրիստոնեայ առնեն - *Նախ չէ պարտ յհեղեցի թողուլ...*

4. 37ար Դ. Կանոն քառասնաւրեայ տղայի - *Գայ ի յերկեղին (=յհեղեցին) մանկաբարձն, մայրն եւ նորածին մանուկն...*

Ի.-5. 37բ-41բ Ե. Կանոն պսակ առնելոյ - *Սաղմոս Ի. Տէր ի զաւրութեան քում...*

Իա.-6. 42ա Զ. Կանոն պսակ վերացնելոյ - *Ասեն սաղմոս ԽԴ. կցուրդ. Բղխեսցէ սիրտ իմ... - ԲԻԳ.*

ԻԱ.-7. 42ա-5ա Է. Կանոն հաղորդ տալոյ - *Առնու քահանայն զփրկական խորհուրդն...*

8. 45ա-53ա Ը. Կանոն յորժամ տղայ վախճանի - *Ասեն սաղմոս. Առ քեզ Տէր համբարձի զանձն [իմ]...*

9. 53ա-4բ Թ. [Այգալացի տղայի] - *Այգոյն երթան ի գերեզմանն եւ ասեն չարական Դկ. Երանելի սուրբ...*

ԻԲ.-10. 55ա-64ա Ժ. Կանոն գամենայն վախճանեալս յուղարկելոյ առ Քրիստոս - *Ասեն կանոն Զ. երկինք պատմեն...*

ԻԳ.-11. 64ա-6բ ԺԱ. Կանոն այգոյն - *Գան ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս ողբացայն...*

ԺԴ.-12. 66բ-8ա ԺԲ. Կանով ոգեհանգիստ առնել - *Ասեն սաղմոս. Երանի ումգ թողութիւն...*

ԺԳ.-13. 68ար ԺԳ. Կանոն աղ աւրհնելոյ - *Ասեն սաղմոս. Աստուած մեր, ողորմեա՛ մեզ...*

ԺԷ.՞-14. 68բ-9բ ԺԴ. Աւրհնութիւն հատի մեռելոց - *Գոհանամք եւ փառաւորեմք զքեզ, Տէր Աստուած մեր...*

ԼԸ.-15. 69բ-70բ ԺԵ. Կանոն խաչալուսյ առնել, որ է խաչմամբ - *Սաղմոս. Նշանեցաւ առ մեզ...*

ԼԷ.-16. 70բ ԺԶ. Վասն երաշտութեան. աղօթք առ Տէր - *Տէ՛ր Աստուած մեր, որ յաղագս նախանձուն եղիայի...*

ԼԹ.-17. 70բ-1ա ԺԷ. Վասն պիղծ ինչ կերեալ իցէ - *Տէր Աստուած մեր, որ ի սուրբս հանգուցեալ ես...*

ԽԱ.-18. 71ա ԺԸ. Վասն երդմնաւարաց. աղօթք - *Աստուած մարդասէր, որ զմարդկային բնութիւնս փոփոխական եւ տկար գիտես...*

Ը.–19. 71ա ԺԹ. Կանոն սկիզ եւ մաղ[զ]ման աւրինելոյ - *Լուանան նախ ջրով եւ ապա՛ գինով...*

Թ.–20. 71աբ Ի. Կանոն նոր գիրք աւրինելոյ - *Տանին յեկեղեցին... եւ ասեն սաղմոս. Նայեցարուք...*

Գ.–21. 71բ–2ա ԻԱ. Կանոն նոր դուռն դնեն եկեղեցւոյ - *Հաստատեսցի ի տեղին եւ ասեն սաղմոս. Խոստովան եղերուք...*

Զ.–22. 72ա ԻԲ. Կանոն զնկարեալ եկեղեցի աւրինել - *Յերեկօրեայ հակումն լինի...*

23. 73ա ԻԳ. Կանոն գառն աւրինելոյ Զատկի եւ Վարդավառի. Աստուածածնի եւ Խաչի եւ այլ տէրունական տաւնից եւ սրբոց - *Ասեն սաղմոս. կցուրդ. Զոզջակէզս ուղղարկեալս... (յ–ում այլ ձեւբով «Զայս թող», իսկ ցանկում՝ ՉՆջուած):*

24. 73ա–5բ ԻԴ. Աւրինութիւն խաղողոյ, զոր արարեալ է սրբազան կաթուղիկոսն Հայոց տէր Ներսէս, [որ կատարի] յաւուր տաւնի Աստուածամաւրն եւ կամ Սրբոյ Խաչին, ըստ իւրաքանչիւր տեղոյ բնութեան ջերմութեան եւ ցրտութեան եւ ի հասումն պտղոցն - *Յետ երգոյն պաշտաման եւ կամ գինի պատարագի արձակմանն...*

ԽԶ.–25. 75բ–6ա ԻԵ. Կանոն զնշխարս սրբոց փոխելոյ - *Տանին որպէս արժանն է: եւ ասեն սաղմոս, կցուրդ. Պատուական է առաջի Տեառն մահ սրբոց...*

26. 76աբ ԻԶ. Կանոն ի վերայ ջրհորի, յորժամ հեղձեցու ինչ ի նա - *Ասի չարական Դ. Առաքելոյ ազաւնւոյ...*

ԼԵ.–27. 76բ–7ա ԻԷ. Կանոն խունկ աւրինելոյ - *Ի վերայ ունի քահանայն եւ ասէ զաղաւթս...*

28. 77աբ ԻԸ. Կարգաւորութիւն եղբայրակցութեան - *Դնեն յեկեղեցին զսուրբ Աւետարանն... (գրչի՝ 77բ «Ազէ ազգոր է, սա աւելորդ է ի մէջ եկեղեցւոյ, քան զաւազանին մեծ չկա այլ եղբայրակցութիւն: Գիտացիք քահանայք, վնաս չլինի: Ընդ այս բանիս բաւ է»).*

ԻԷ.–29. 77բ–8ա ԻԹ. Կանոն տընտես աւրինելոյ. աղաւթք - *Տէր Աստուած յաւիտենական, ամենայն կենդանեաց, որ տաս կերակուր...*

ԻԴ.–30. 78ա–80բ Լ. Կանովն մոնոզոն աւրինել [ըստ] հերակտրութեան եգիպտացւոց եւ սրբոց լերինն եւ Պաղեստին էին, արանց եւ կանանց, որք կուսութեամբ յանձն առնուն որ ի Քրիստոս. կարգն այս է - *Ածեն գնուիրեալն ի դուռն եկեղեցւոյն եւ ասեն Սաղմոս ԻԴ...*

31. 80բ ԼԱ. Կանոն ձեռնադրութեան սարկաւագաց, որ են սարկաւագունիք - *Ասի Սաղմոս ԽԴ. Բղխեսցէ սիրտ իմ...*

Դ.–32. 80բ–2բ ԼԲ. Կանոն աւազան աւրինելոյ, որ ունի զսկիզբն փրկութեան շնորհին վերայծնելոյն... Եւ արդ, այս է կարգաւորութիւն - *Հաստատեն զաւազանն ի տեղ՝ ուղղ իւրում...*

Է.–33. 82բ ԼԳ. Կանոն հանդերձեղեն, սպաս աւրինելոյ - *Տանին եկեղեցին... եւ եպիսկոպոսն ասէ զԱղաւթս...*

ԺԵ.–34. 82բ–3ա ԼԴ. Աւրինութիւն սեղանոյ տեառնականի - *Աւրհնեալ ես Տէ՛ր Աստուած ամենակալ, Հա՛յր Տեառն մերոյ...*

ԺԲ.–35. 83ա–4բ ԼԵ. Կանոն տեառնական աւրինելոյ - *Ածեն զխոստացեալն ի դուռն եկեղեցւոյն...*

ԺԱ.–36. 85ա–9բ ԼԶ. Կանոն Խաչ աւրինելոյ - *Լուանան նախ. սաղմոս. Լո՛ւր, Աստուա՛ծ ազաւթից իմոց...*

37. 90ա–1ա ԼԷ. Կանոն պղծեալ տաճարի - *Դրուագ ինչ եղեալ ըստ բերման ժամանակիս, ասեն սաղմոս...*

ԻԹ.–38. 92ա–8բ ԼՀ. Կանոն ջուր աւրինելոյ յաւուր սրբոյ յԱստուածայայտնութեան.... - *Սաղմոս ԻԷ. կցուրդ. Զայն Տեառն ի վերայ ջուրց...*

39. 98բ–106բ ԼԹ. Կանովն Ոտնլուացին. ըստ որում Յիսուս, թէ. Աւրինակ մի ետու ձեզ: Զոր արար սրբոյն Եփրեմի, զոր թարգմանեաց սուրբ հայր[ն] Հայոց Գրիգորիոս Վկայասէրն - *Զկնի Սուրբ պատարագին ժողովին ի գաւիթ...*

ԼԱ.–40. 106բ–11բ Խ. Կանոն ապաշխարող առնել - *Եւ տանի քահանայն զխոստովանողն ի դուռն եկեղեցւոյ...*

41. 111բ–8բ ԽԱ. Կանոն Մեծի հինգշաբաթին զկնի առաւաւտու ժամուն զժամատուն աւրինել եւ զժողովուրդն - *Եւ ասէ զԱղաւթս. Աւրհնեալ է ամենասուրբ երրորդութիւնն ի բարձունս...*

ԼԲ.–42. 116բ–24ա ԽԲ. Ի նոյն Մեծի հինգշաբաթիս յԵրրորդ ժամն ապաշխարող արձակել - *Ժողովէ քահանայն զապաշխարողսն ի դուռն եկեղեցւոյն...*

ԽԷ.–43. 124ա–80ա ԽԳ. Կանոն յորժամ եպիսկոպոս կամ քահանայ կամ ուխտի ածոս պատմութիւն ուխտին... (ունի՝ Մաիք մարգարէից. *165բ «Յովելեա»: 166ա «Ամովսայ»: 167ա «Միքիայ»: «Յովսէ»: «Աբդիու»: 167բ «Յովնանու»: 168բ «Նաւում[այ]»: «Ամբակում[այ]»: 169բ «Սոփոնիայ»: 170ա «Անգեէ»: «Զաքարիայ»: 170բ «Մաղաքիայ»: 172ա «Դանիէլի»).*

44. 180ա–6ա ԽԴ. Կանոն յերկրորդում աւուրն, յորժամ յայգալացն - *Ժողովին գան ի գերեզման. եւ այս կանոն կատարի...*

45. 186ա–9ա ԽԵ. Կանոն երրորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն. եւ այս կանոն կատարի...*

46. 189ա–90ա ԽԶ. Կանոն չորրորդ աւուրն - *Երթան ի հանգիստն եւ այս կանոն կատարի...*

47. 190բ–1բ ԽԷ. Կանոն հին[գ]երորդ աւուրն - *Սաղմոս. Ընդ երեկոյս...*

48. 191բ–3բ ԽԸ. Վեցերորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն, եւ այս կանոն կատարի. Սաղմոս ՁԵ...*

49. 193բ-5բ ԽԹ. Յետեւեւորդում աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն. եւ ասէ Մատթոս. Ասաւած, ողորմեա մեզ...*

50. 195բ-8ա Ծ. Յութերորդում աւուրն - *Ասի սաղմոս ՀԻԹ. եղիցի[ն] ականջք...*

Ե.-51. 198բ-204բ ԾԱ. Կանոնն ընաւակատեաց եկեղեցւոյ. պղծելոյ յանաւրինաց. եւ զշարժեալ սեղանն վերստին հաստատել - *Մատանէ եպիսկոպոսն քահանայիւք... եւ ասեն Սաղմոս ՀՐ...*

52. 205բ-7բ ԾԲ. [Գանձք եւ տաղք] *ա. 205բ-7ա* Գանձ քահանայապետի. Առաքել վարդապետէ ասացեալ *(«Առաքել վարդապետի երգս է»)* - *Այսաւր եհաս ինձ աւր վախճանի... բ. 207ար* Տաղ քահանայապետի - *Որպիք լուսոյ Հաւրըն մեծի...*

53. 208ա-15բ ԾԳ. [Կանոնք Յակոբայ Ղրիմեցւոյ] *ա. 208ա-10ա* Յաղագս պսակի ամուսնացելոյ - *Գիտելի է, զի կանոն է այնոցիկ, որք սրբութեամբ սնանին... բ. 210ա-5բ* [Յաղագս ապրականութեանց բաժանման] - *Գիտելի է ապրականութիւն տարորոշեալ անձանցն... Զոր յանհապս եղեւ ի մէնջ ինդրոյ Թուժայի վարդապետի հրեշտակաբնակ Սուրբ ուխտիս Մեծորայնեաց, եւս ծառա[յ]բար կատարեցի՝ Յակոբ վարդապետս Ղրիմեցի, աշակերտ Գէորգայ վարդապետս Ղրիմեցի (՞) եւ բոլ դիտապետի եղնկացոյ. Յաղագս ապրականութեանց բաժանման:*

Յաւելագրութիւն. ԺԷ. դ.

54. 205ա [Գերեզմանօրհնէք] - *Աւրհնեացի եւ կնքեալ պահեցի գերեզմանն...*

Գ.-1. 38բ-9ա Դ. Կանովն նոր դուռն հաստատելոյ - *Հաստատեն զդուռն ի տեղւոջ իւրում... (ցանկում չկայ):*

Դ.-5. 39ա-43ա [Ե]. Կանովն աւազան աւրհնելոյ... եւ այս է կարգաւորութիւնն - *Հաստատել ի տեղւոջ իւրում...*

Զ.-6. 43ար Զ. Կանովն զնկարեալ եկեղեցիս աւրհնել - *Յերեկոբեա Հոկտեմն [լինի]...*

Ը.-7. 43բ Զ[ա]. Կանոն սկի[ճ] եւ մաղըզման աւրհնելոյ - *Լուանան նախ ջրով... (Զ.Համարը կրկնուած եւ այդպէս չարուենակուած է):*

Է.-8. 43բ-4ա [Է]. Կանոն հանդերձեղէն աւրհնելոյ - *Տանին յեկեղեցին առաջի բեմբրին...*

Թ.-9. 44ար Ը. Կանոն նորակերտ գրոց - *Տանին յեկեղեցին եւ հանին յամբիոնն...*

ԼԵ.-10. 44բ-5ա Թ. Կանոն խունկ աւրհնելոյ - *Ի վեր ունելով քահանային, եւ ասէ գոպաւթիս. Ամենակալ Տէր Աստուած...*

Ժ.-11. 45ա-6ա Ժ. Կանոն ժամահար աւրհնելոյ - *Տանին յեկեղեցին առաջի բեմբրին, եւ լուանան նախ ջրով...*

ԻԴ.-12. 46ա-50բ ԺԱ. Կանոն մոնազոն ճերակտրութեան եպիսկոպոսացն եւ սրբոյ լերինն եւ Պաղըստին, արանց եւ կանանց, որք զկուսութիւն յանձն առնուն, կարգ այս է - *Ածեն գնուխրեայն ի դուռն եկեղեցւոյն, եւ ասեն սաղմոս...*

ԻԶ.-13. 50բ-4ա ԺԲ. Կանովն հայր աւրհնելոյ - *Ժողովին ուխտն եւ առաջի կացուցանեն զոր բնտրեալ են...*

ԻԷ.-14. 54բ-5բ ԺԳ. Կանովն տնտես աւրհնելոյ - *Եւ եպիսկոպոսն ասէ զԱգաւթս... Ասաւած կենդանի եւ ամենայն կենդանեաց կերակրիչ...*

ԻԵ.-15. 55բ-63բ ԺԴ. Կանոն ձեռնադրութեան կրաւնաւորութեան արժանացելոյ ի չափ հասակի կատարման տիոց եւ նմանութեամբ Քրիստոսի նմանեցելոց - *Ածեն գնուխրեայն ի դուռն եկեղեցւոյն որպէս ողջակէզս...*

ԻԸ.-16. 63բ-8բ ԺԵ. Կանոն յորժամ կրաւնաւոր վախճանի, առ ի թաղումն. այսպէս յուղարկեն ի հանգիստն - *Զբազկ գնոյն տիպ բոլորովին սքեմաւն...*

17. 69ա ԺԶ. Ձեռնադրութիւն սարկաւագաց, [որք են] սարկաւագութիւք - *Ասի սաղմոս ԽԴ. Բխեսցէ սիրտ իմ գպատգամս քո...*

18. 69ա ԺԷ. Յաղագս հրաւիրելոյն ի քահանայութիւն. *ա. 69ա-81ա* Սահմանադրութիւն դաստիարակութեանն նորածնեալ մանկանց, որք հրաւիրելոց են յաստիճան քահանայութեան. Խրատք հարկաւորք եւ պիտանիք, արարեալ ի տէր Առաքելոյ Սիւնեաց ճաճանգի - *Արդ, ըստ կարգի ժամանակին վարժել ըզմանկունս ի սնունդ սրբութեան... բ. 81ա-8ա* Յետ այսորիկ մատիցէ յառաջ առաջնորդ սուրբ ուխտին, կալով առաջի եպիսկոպոսին, եւ ասէ բարձր ձայնիւ - *Հա՛յր սուրբ, խնդրէ ի քէն մայրըս մեր սուրբ եկեղեցի...*

19. 89ա-90ա ԺԹ. Սկիզբն աստիճանաց կղերիկոսաց, որք են աղմոսերգուք - *Զաւէչն դնեն ի ձեռն բուռ աւրինի... ա. 90ար* Առաջին կարգ դռնապանին - *Եւ յետ ծխելոյ*

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՁԵՌ. Հ՝ 970

ԺԶ. դ., գրիչ՝ կարապետ քհյ., 362 թերթ, թուղթ, 21,5x16. միասիւն, բոլորգիր, 21-24 տող: Յիշ. գրչթ. ժամկի՝ 226բ, 234ա, 362ա. Հապլի՝ 362ա (ԺԶ. դ.), 3ա (1608 թ.), 45ա, 8բ, 132ա, 171ա, 183բ, 1ա (ԺԷ. դ.) - ՄՅ, Գ., էջ 1517-24:

- 2ա-3ա Նախադրութիւն եւ ցանգ աստուածային գրոցս, որ կոչի Մաշթոց, որ ունի յինքն զամենայն խորհուրդս եկեղեցւոյ - *Ա. վասն հիմնարկութեան եկեղեցւոյ... ԾԲ. վասն պատմութեան Մաշթոցի սուրբ վարդապետի:*

Ա.-1. 4ա-12ա [Ա]. Յովհաննու Մանդակունեցւոյ Հայոց կաթողիկոսի ասացեալ Հիմնարկութիւն սրբոյ [եկեղեցւոյ] - *Ժողովեալ աստուածային քահանայապետքն զսրբազան դասս պաշտաւնէից...*

Բ.-2. 12ա-31ա Բ. [Կանոն եկեղեցի աւրհնելոյ] - *Իսկ նաւակատեաց աւուրն յերեկոբեայ հոկտեմն լինի...*

Ե.-3. 31ա-8բ Գ. Կանովն ընաւակատեաց եկեղեցւոյ սրբել տաճարի եւ շարժեալ սեղանոյ, որ յանաւրինաց ոք մտեալ իցէ, այսպէս աւրհնեցեն եւ հաստատեն - *Մատանէ եպիսկոպոսն հանդերձ քահանայիւքն...*

եպիսկոպոսին խուն[կ] սուրբ սեղանոյն... բ. 91ար Ի. Երկրորդ ընթերցողութեան - Սարկաւագն քարոզէ. եւ եւս... Ագաչեսցուք զԱստուած... գ. 91բ-2ա ԻԱ. Երրորդ կարգ երդմնեցուցչացն - Քարոզէ սարկաւագն. եւ եւս... եղբա՛րք պատուականք... գ. 92ա-3բ ԻԲ. Չորրորդ կարգ աստիճանի ջահընկալն - Ածէ առաջի եպիսկոպոսին աւագն գնուիրեալն: Քարոզէ... եւ եւս... եղբարք սիրեցեալք... և. 93բ-7ա ԻԳ. Հինգերորդ. կէս սարկաւագին, որ է դպիրն - Ածէ գնուիրեալն աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին... եւ ասէ. Ուրախ եղէ ես... գ. 97ա-104ա ԻԴ. Կանոն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ սուրբքն բան աւրինի... է. 104բ-16բ ԻԵ. Կանովն ձեռնադրութեան քահանայի - Զգենու եպիսկոպոսն բան աւրինի ի սրբատուն եկեղեցւոյն... - 116բ-8բ Գանձ ձեռնադրութեան «Գրիգորի [ի]») - Գրիգոր ի մեզ, Տէր ամենակալ... - 118բ-9բ Տաղ ի տէր Առաքելէ («Տէր Առաքքեալ ասէ») - Տարփացեալ ըղձանամբ, Տէր Յիսուս, քոյդ գեղմանցդ...

ԺԸ.-20. 120ա-32ա ԻԶ. Կանոն մկրտութեան՝ յորժամ քրիստոնեա առնեն - *Նախ չէ պարտ յեկեղեցին թողուլ...*

21. 132ա-7ա ԻԷ. Խրատք զգուշութեան ուսուցանէ քահանայն հանդերձելոցն պասկ առնուլ կանխաւ... - *Գիտասջիք, որդեակք, որ հանդերձեալ էք կապիլ ընդ միմեանս...*

Ի.-22. 137ա-47ա [Իէա. Կանոն պասկ առնելոյ] - *Եւ տանի քահանայն գինեսայն եւ գհարսն առաջի բեմբին...*

Իա.-23. 147ա-8ա [Իէբ. Կանոն պասկ վերացուցանելոյ] - *Եւ յետ է. աւուր երթայ քահանայն, եւ առնու գնոսա...* - Բ/ԻԳ.

ԻԱ.-24. 148ա-51բ ԻԸ. Կանոն հաղորդ տալոյ - *Առնու քահանայն գփրկական խորհուրդն...*

ԻԲ.-25. 151բ-66բ ԻԹ. [Կ]անոն թաղման, յորժամ զամենայն ննջեցեալսն ի Քրիստոս յուղարկեն - *Սաղմոս, կցուրդ. Ողորմեա՛ ինձ, Աստուած...* - *159ա-2ա* Ով եղբայր, թէ կամիս՝ ասա. զԳանձդ *(«Մանվելս»)* - *Մինդ իյէէն՝ Բանդ որ ի Հաւրէ...*

ԻԳ.-26. 166բ-71ա [ԻԹա. Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Իսկ երկրորդումն աւուր յորժամ այգալացին ժողովին, գան ի գերեզմանն...*

27. 171ա-80բ Լ. Կանովն յորժամ տղայ վաղճանի - *Երթան քահանայքն եւ ասեն սաղմոս. Առ քեզ, Տէր համբարձի...*

28. 180բ-3բ [Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Այգոյն երթան ի գերեզմանն. սաղմոս, կցուրդ. Եղիցի անուն...*

ԺԴ.-29. 183բ-7ա ԼԱ. Կանովն ոգէհանգիստ առնել կամ պատարագ մեռելոյ - *Ասեն սաղմոս ի ԹԻԼ. երանի որում թողութիւն...*

ԽԶ.-30. 187ա-8բ ԼԲ. Կանովն զնշխարիս սրբոցն փոխել ի հանգիստ - *Տանին ի տեղին արժանի դնելոյ...*

ԺԱ.-31. 188բ-203բ ԼԳ. Կանովն խաչ աւրհնելոյ - *Բերեն յեկեղեցին եւ լուանան նախ ջրով...*

ԻԹ.-32. 203բ-14բ ԼԴ. Կանովն ջուր աւրհնելոյ յաւուր Յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի - *Երթալով ի սուրբ Յորդանան...*

33. 215ա-31բ ԼԵ. Կոչումն յապաշխարութիւն - *Երթայ մեղուցեալն ի դուռն եկեղեցւոյն եւ ասեն սաղմոս...*

ԼԴ.-34. 221բ-6բ ԼԶ. Քարոզ պատուիրանին, զոր զեկուցանէ քահանայն ժողովրդեանն... - *Լուարուք ինձ, որդեակք իմ սիրելիք...*

35. 227ա-34ա ԼԷ. Կանովն ժամատուն աւրհնելոյ - *Աւրհնեալ ամենասուրբ երրորդութիւնն ի բարձունս...*

ԼԲ.-36. 234ա-46բ ԼԸ. Կանովն ապաշխարող արձակել - *Ի Մեծի հինգշաբաթուն յերեք ժամուն ժողովին ի դուռն եկեղեցւոյն...*

37. 246ա-62բ ԼԹ. Կանովն Ոտնլուային... զոր արարեալ սրբոյն Եփրեմի Խորին Ասորւոյ. եւ թարգմանեաց սուրբ հայրապետն մեր Գրիգորիս Վկայասէրն - *Դնեն գսուրբ Աւետարան[ն] եւ գուրբ նշանն ի ձեռն արժանաւոր քահանայիցն...* - *255բ-7բ* Ահա թէ կամիս՝ ասա զԳանձս - *Այս խորհուրդ լըցաւ...*

ԺԲ.-38. 262բ-8ա ԽԱ. Կանովն տեառնական աւրհնելոյ - *Ածեն զխոստացեալն ի դուռն եկեղեցւոյն առաջի խաչին...*

ԺԳ.-39. 268ա [ԽԱ. Օրհնութիւն աղի] - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ...*

ԺԴ.-40. 268բ-71ա ԽԱ. Աւրհնութիւն հատի պատարագի - *Գոհանամք եւ փառաւորեմք զքեզ, բարերար եւ բազումողորմ Աստուած...*

ԼԶ.-41. 271ա-3ա ԽԲ. [Կ]անովն զարմտիս սերմանեաց եւ զշեղջս աւրհնել - *Սաղմոս, կցուրդ. Քեզ վայել է...*

ԼԷ.-42. 273ա-4ա [ԽԲա.] Աղաւթք երաշտութեան - *Տէր Աստուած ամենակալ, որ վեր ածեր զամպս...*

43. 274ա-5ա ԽԳ. [Կ]անովն ինձան աւրհնելոյ - *Սաղմոս. Քեզ վայել է աւրհնութիւն. եւ ասէ զաղաւթս. Աւրհնեալ ես...*

ԼԸ.-44. 275ա-7ա ԽԴ. [Կ]անովն խաչալուայ առնելոյ ամենայն ցեղ ցաւոց, բուսոց, պտղոց - *Սաղմոս. Նշանեցաւ առ մեզ...*

ԼԹ.-45. 277ա-8ա ԽԵ. Կանովն պղծեալ կերակրոց, թէ ոք ուտիցէ ի քրիստոնէից տաճկազեն կամ ի զոհից հրէից եւ հեթանոսաց - *Ասեն սաղմոս Ծ. Ողորմեա ինձ...*

46. 278ա-9ա ԽԶ. [Կ]անովն մրգաց աւրհնելոյ - *Ասեն սաղմոս. Ի կարգալ իմում: կցուրդ. Ի պտղոյ ցորենոյ...*

ԺԵ.-47. 279ար ԽԷ. Աւրհնութիւն սեղանոյ տեառնականի եւ պատարագի - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ... որ առիթ սիրոյ պատրաստեցեր...*

ԺԷ.-48. 279բ-80ա ԽԸ. Աւրհնութիւն հատի մարտիրոսաց - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած մեր, Արարիչ ամենայն արարածոց, որ լցուցեր...*

49. 280ա-3ա ԽԹ. Աղօթք յորժամ առ հիւանդն երթան. այսպէս արասցեն - *Աստն սաղմոս. Զկնի եկեղիլլի մարգարէին...*

ԽԷ.-50. 284ա-341բ Ծ. Կանովն յորժամ եպիսկոպոս կամ քահանայ կամ հայրապետ. կամ ուիւտի առաջնորդ կատարի ի մաճուամբ. գայս կարգաւորութիւն արասցեն լուացման եւ պատանաց. եւ այլ կանոնեալ պայմանաւոր կարգացն - *երթիան նա ուր կհանդիպան պատրաստանն... 325բ-31ա [Մահբ ԺԲ մարգարէից]... 333ա-7ա [Հանգիստ Յովհաննու] - էր բնդ եպրարս...*

51. 341բ-7ա [Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Իակ յերկրորդում աւուրն երթիան ի հանդիսան, եւ յերթայն ասեն զԱմբիծան...*

52. 347ա-50բ Կանովն երրորդ աւուրն - *երթիան ի պսկնգմանն եւ այս կանոն կատարի. սաղմոս. Եղիցին ականջ քո...*

53. 350բ-2ա Կանովն չորրորդ աւուրն - *երթիան ի հանդիսան եւ այս կանոն կատարի. սաղմոս. Հոգի քո բարի...*

54. 352ա-4բ Կանովն հինգերորդ աւուրն - [*Սաղմոս*]. *Կցուրդ. Ընդ արեգոյս հանդիցեն...*

55. 354բ-6ա Կանովն վեցերորդ աւուրն - *Սաղմոս. Միրեցի, զի լուիցէ...*

56. 356ա-8ա Կանովն եւթներորդ աւուրն - *Սաղմոս. Հոգի քո սուրբ...*

57. 358ա-62ա ԾԲ. [Վերնագիր ինքնագրութիւն Ստեփանոսի. որ լեալ էր աշակերտ սրբոյն Մաշթոցի. եւ վասն վարուց նոցին Մաշթոցի - *Յամի վեց հազարերորդի ամի լինելութեան աշխարհի... եւ Հայոց Նոր տումարիս ՅՄԲ (893)... յաւիտեանս յաւիտենից:*

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՁԵՌ. Հ՝ 972

ԺԶ. դ., 295+1 (կրկն.՝ 1) թերթ, թուղթ, 21x14. միասիւն, բոլորգիր (նորագողների՝ Ա. 1ա, 172աբ, 195ա-8բ, 211աբ, 265ա-8բ, Բ. 150ա-4բ), 19-22 տող - ՄՅ, Գ., էջ 1529-36:

- *1գ* Աստուածով. այս ինչ բովանդակեալ կայ ի գիրս յայս - [*Ա*] *Հիմնարկէք... ՇԳ. Յուցումն գրոցս:*

Ա.-1. 1գ-16բ Ա. Յովհաննու Մանդակունոյ Հայոց կաթողիկոսի Հիմնարկութիւն սրբոյ եկեղ[եցոյ] - *Ժողովեալ աստուածայնոյ քահանայապետին զամենայն սրբոյն դասս պաշտաւնէիցն...*

Բ.-2. 16բ-47ա Բ. Կանոն նաւակատեաց եկեղեցւոյ - *Յերեկորեա հսկումն լինի միանգամայն միաբան...*

Գ.-3. 47ա-52բ Գ. Կանոն աւազան աւրհնելոյ... եւ այսպէս արասցեն - *Հաստատեն զաւազանն ի տեղի իւր եւ յուանան ջրով...*

Ե.-4. 52բ-65ա Գ[ա]. Կանոն նաւակատեաց եկեղեցւոյ պղծելոյ յանաւրինաց եւ գշարժեալ սեղան վերստին հաստատել - *Մտանէ եպիսկոպոսն քահանայիւք եւ սարկաւագաւք... յուանան զդնեին եկեղեցւոյ... (Գ. համարը կրկնուած):*

Ժ.-5. 65ա-7ա Դ. Կանոն ժամահար աւրհնելոյ - *Բերեն առաջի բեմին, եւ երկու սարկաւագունքն ունին...*

ԺԱ.-6. 67ա-89ա Ե. Կանոն խաչ աւրհնելոյ - *Բերեն յեկեղեցին եւ յուանան նախ ջրով...*

7. 89ա-103ա Զ. Յովհաննու Մանդակունոյ Հայոց կաթողիկոսի Կոչումն յաւաքաւթիւն - *Երթայ մեծուցեալն ի դուռն եկեղեցւոյն...*

8. 103ա-15ա Է. Կանոն ժամատուն աւրհնելոյ, զոր աւրհնէ քահանայն զժողովուրդ յանուն Տեառն յաւուր Մեծի հինգշաբաթոջ - *Աւրհնեալ է ամենասուրբ երրորդութիւնն՝ Հայր եւ Որդի եւ Հոգին Սուրբ...*

ԼՌ.-9. 115ա-30բ Ը. Կանոն ի Մեծի հինգշաբաթին զապաշխարողսն արձակել - *Ժողովէ քահանայն զապաշխարողսն ի դուռն եկեղեցւոյն...*

ԼԴ.-10. 130բ-6ա Թ. Քարոզ պատուիրանին, զոր զեկուցանէ քահանայն ժողովրդեան... - *Լուարուք ինձ, որդեակք իմ...*

11. 136ա-49բ Ժ. Կանոն Ոտնլուային, զոր թարգմանեալ է մեծ դիտապետն Հայաստանեայց Վկայասէրն Գրիգորիս - *Ի Տառն ժամուն ժողովին ի գաւիթ եկեղեցւոյն...*

12. 150ա-1բ ԺԱ. Գանձ եւ տաղ ի վերայ ննջեցելոց *ա. 150ա-2ա* [«Գանձ աշխարհաթաղի...». *ձեռ. 424, 338բ («Առաքել վարդապետի»)*] - *Այսաւր եհաս հրաման Աբարչէն... բ. 152աբ* [«Ողբ մեռելթաղի ասաս». *ձեռ. 424, 338ա*] - *Ես գիտէի՝ պշխարհս թէ ինձ մուտք է տված... / Մահըն դաժիկ կապայ՝ դուք պատրաստ կացէք: 153աբ* Նշանակ մեռելի - *Դեռ եմ հասեր իմ հաւրըս ես գաւազան... / Ես ձեղնէ հեռացայ՝ դուք բարով կացէք (սխալ տեղադրուած այս միաւորը գրուած է ԺԷ. դ. նորոգողի ձեռքով):*

ԺԶ.-13. 154ա-67ա [ԺԱ]. Կանովն մկրտութեան յորժամ քրիստոնեա առնեն - *Նախ չէ պարտ յեկեղեցին թողնուլ...*

Ի.-14. 167ա-79ա ԺԲ. Կանովն պսակ աւրհնելոյ - *Սաղմոս Ի, կցուրդ. Տէ՛ր, ի զաւրութեան քում ուրախ...*

ԻԱ.-15. 179ա-80ա ԺԳ. Կանովն պսակ վերացուցանել - *Ասի սաղմոս. Տէր հովեաց զիս... եւ ասէ զաղաւթս. Տէր Աստուած մեր... - Բ/ԻԳ.*

ԼԶ.-16. 180ա-4բ ԺԴ. Կանովն զարմտիս սերմանց, զշեղջ եւ զհնձան աւրհնել - *Ասի սաղմոս, կցուրդ. Հովիտք բազում արասցեն ցորեն...*

ԼԷ.-17. 184բ-5ա ԺԵ. Աղաւթք վասն երաշտութեան անձրեւաց - *Տէ՛ր Աստուած մեր, որ յաղագս առ քեզ նախանձու...*

ԼԹ.-18. 185աբ ԺԶ. Աղաւթք որոյ պիղծ ինչ կերեալ է - *Տէ՛ր Աստուած մեր, որ սուրբ ես եւ ի սուրբս բնակեալ...*

Խ.-19. 185բ-6բ ԺԼ. Աղաւթք, որ կերակուր միայն պղծ[ի] - *Տէր Աստուած մեր, որ գլխաւորի առաքելոյն Պետրոսի...*

ԽԱ.-20. 186բ-7ա ԺԼ. Աղաւթք ի վերայ երդմնասխալաց - *Աստուած, որ զմարդոյ բնութիւն փոփոխական պիտես...*

Թ.-21. 187ա-8ա ԺԹ. Կանոն նորակերտ գրոց - *Տանին յեկեղեցին եւ հանեն յամպիոնն...*

ԻԱ.-22. 188բ-91բ Ի. Կանովն հաղորդ տալոյ - *Առնու քահանայն պիրկական խորհուրդն...*

ԻԲ.-23. 192ա-208ա ԻԱ. Կանովն համաարէն ամենայն ննջեցելոցն ի Քրիստոս - *Ասեն կանոն. Զերկինք պատմեն...*

ԻԳ.-24. 208ա-14բ ԻԳ. [Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Իսկ ի միւսում աւուրն յորժամ յայգալացն, ժողովին ի պերկմանն...*

ԺԴ.-25. 214բ-20բ ԻԴ. Կանոն ոգեհանգիստ առնել եւ կամ պատարագ մեռելոց - *Ասեն սաղմոս ի թիւ. երանի որում թողութիւն եղեւ...*

ԺԵ.-26. 222բ-3բ ԻԵ. Աւրհնութիւն սեղանոյ տեառնականի - *Աւրհնեալ ես Տէր Աստուած ամենակալ, հայր Տեառն մերոյ...*

ԺԶ.-27. 223բ-6ա ԻԶ. Աւրհնութիւն հատի պատարագի - *Գոհանամք եւ փառաւորեմք զքեզ...*

28. 226աբ ԻԷ. Աւրհնութիւն հատի պատարագի - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած, Արարիչ ամենայն արարածոց...*

29. 226բ-7բ ԻԸ. Աւրհնութիւն հատի, որ հանպա - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած մեր, որ պարգեւիչդ ես բարութեանց...*

30. 227բ-9ա ԻԹ. Աւրհնութիւն հատի պատարագի - *Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ, որ ընտրեցեր եւ ընկալար զերանելի վկայսն... (228ա՝ երկու տող կրկնուած, ապա՝ «Բուն տարաւ, Բ. հնգ գրեցի»:*

ԺՌ.-31. 229ա-36ա Ի. Կանովն տեառնական աւրհնելոյ - *Ածեն պիտոսացեալն ի դուռն եկեղեցին առաջի սրբոյ խաչին...*

ԺԳ.-32. 236աբ Լ. Աւրհնութիւն աղի - *Նախ ասի սաղմոս. Աստուա՛ծ ողորմեա...*

ԻԹ.-33. 236բ-51բ ԼԱ. Կանովն ջուր աւրհնելոյ յաւուր մեծի սուրբ Յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, եւ այս կանոն կատարի - *Սաղմոս ԻԸ. Ջայն Տեառն ի վերայ ջրոց...*

ԽՌ.-34. 251բ-2բ ԼՌ. Կանոն ձեռնադրութեան անագանոսաց, որ են գրակարդացք - *Ասեն սաղմոս ՃԺԸ. Երանեալ են ամբիծք...*

Գ.-35. 252բ-3ա ԼՌ[ա]. Աւրհնութիւն յորժամ նոր դուռն դնեն եկեղեցւոյ - *Հաստատեսո՛ զայս ի տեղւոջ իւրում եւ ասեն Սաղմոս...*

ԽԶ.-36. 253բ-6ա ԼԳ. Կանոն զնշխարս մարտիրոսաց ի հանգիստ փոխելոյ - *Ասեն սաղմոս ի թիւ. Յիշեա՛, Տէր, զԴաւիթ...*

Զ.-37. 256աբ ԼԴ. Կանոն զնկարեալ եկեղեցի աւրհնել - *Յերեկոյեան հակումն լինի...*

Է.-38. 256բ-7ա ԼԵ. Կանոն հանդերձեղէն, սպասք աւրհնելոյ, վարագոյր կամ սեղանածածկոց - *Տանին յեկեղեցին առաջի բեմին...*

Ը.-39. 257աբ ԼԶ. Կանոն սկիհ[ի] եւ մաղզմայ աւրհնելոյ - *Տանեն յեկեղեցին եւ լուանան նախ ջրով...*

ԻԶ.-40. 257բ-62բ ԼԷ. Կանոն հայր աւրհնել - *Ժողովի ուխտն, եւ առաջի կացուցանեն զոր բնարեալն են...*

ԼԵ.-41. 262բ-3ա ԼԸ. Կանոն խունկ աւրհնելոյ - *Ամենակա՛լ Տէր, որ ընկալար զխունկն...*

ԺԹ.՞-42. 263ա-5ա ԼԸ[ա]. Կանոն խաչ արկանելոյ հարսանեաց - *Առեալ գխաչն երկոցունցն, քահանայն առաջի դնէ սեղանոյն եւ գինի...*

43. 265ա-7բ ԼԹ. Կարգ ի վերայ ջրհորի՝ թէ շուն կամ կատու, կամ մուկ, կամ հաւ, կամ այլ այսպիսիք անկանի եւ հեղձու եւ խեղդի ի նմա - *Ասի չարաչարեալդ...*

44. 267բ-8ա ԼՊ. Եւ թէ յազդմանէ չարին ի փուռն կամ ի թոնիրն շուն կամ կատու, կամ մուկ, կամ հաւ անկեալ սատակեսցի *(միայն՝ խրատագիրք)* - *Հզփուռն այլ եւ գթոնիրն բարկ վառէ, որ ճերմակի եւ մաքրի...*

45. 268բ-9բ Խ. Աղաւթք առտնին ի վերա պատանոյ ութաւրեայ նորածնի առնուլ անուն ի քահանայէն - *Աւրհնէ քահանայն եւ ասէ սաղմոս ԺԳ. Աստուած, յանուան քում կեցոյ զիս...*

46. 269բ-70ա ԽԱ. Ասէ քահանայն զաղաւթս զայս ի վերա քառասնաւրեա ծննդականի կնոջն - *Տէ՛ր Աստուած մեր, որ եկիր ի փրկութիւն ազգի մարդկան...*

47. 270աբ Եւ ասէ զաղաւթս զայս ի վերա քառասնաւրեայ տղային - *Տէ՛ր Աստուած մեր, որ յաւուրս քառասուն ըստ աւրինաց ի տաճարն եկիր...*

48. 270բ-1ա ԽԲ. Կանոն զձեռն հարսին դնելո ի ձեռն փեսային - *Սաղմոս ԽԴ. Լուր դուստր եւ...*

49. 271աբ ԽԱ. Աղօթք ի վերայ ծննդականի եւ նորընձայ տղայի, յորժամ Խ.օրեա տանին յեկեղեցին... - *Աստուած, որ նորոգութիւնդ ես հնացելոց...*

50. 272ա-4ա ԽԳ. Կարգաւորութիւն ցուցման Աւրհնութիւնաբեր կտակիս, եթե ուստի կամ ով որ եւ յորժամ ժամանակի եւ ով որ ի սուրբ հայրապետացն արարեալ է ի կարգաց Աւրհնութիւնաբեր կտակիս, եւ եթէ ո որ եբեր ի Հայաստան աշխարհս եւ ոյր հրամանաւ կարգաւ ճառերից - *Երանելին Մովսէս թարգմանիչ, որ էր գրիչ սրբոյն Սահակայ՝ որդւոյ սրբոյն Ներսեսի, յետ ձ. եւ ժ. (110) ամի սրբոյն Գրիգորի եղեւ սկիզբն թարգմանութեան, առաքէ զսուրբն Մաշթոց ի Նազիազ քաղաք եւ տա բերել զՍերմնաւրհնէսն, զկալ եւ զՀնձան, զոր արարեալ է Աստուածաբանին... Այսորիկ ստոյգ են եւ ճշմարիտ:*

51. 274ա-9ա ԽԴ. Վերնագիրութիւն ինքնագրութիւն Ստեփաննոսի գրչի, որ լեալ է աշակերտ երիցս երանեալ սուրբ հարւն Մաշթոցի. Յաղագս վարուց նորա - *Յամի*

վեցհազարերորդի հարիւրերորդի վաթսներորդի լինելութեան արարածոց... եւ ի Հայ Նոր տումարիս ՅՄՓ. (893) կատարեցի գնուատ գրկունքս գայս...

52. 279ա-87բ ԽԵ. Կանոն յորժամ տղա վախճանի - *Ասեն գոբդայս Գ. Ա. բեզ. Տէ՛ր, համբարձի...*

53. 287բ-9ա ԽԶ. [Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Իսկ յերկրորդ ամ (=աւուրն) այգոյն գան ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս. Մ՛ բնակեալն է...*

54. 289բ-93բ ԽԷ. Աւրհնութիւն խաղողոյ, զոր արարեալ է սրբազան կաթողիկոսն Հայոց տէր Ներսէս - *Յաւուր սուրբ Ասոյ Աստուածամօրն եւ կամ Սրբոյ խաչին բան իւրաքանչիւր տեղոյ բնութեան...*

ԼԸ.-55. 293բ-4ա ԽՐ. Կանոն խաչլուայ - *Ասեն Գ. Կցուրդ. Նչանեցաւ առ մեզ լոյս...*

56. 295բ ԽԹ. Աղաւթք ի վերայ սերմանց - *Որ ես (՛) երկրպագեցին փրկիչ ամենեցուն... յաւիտենից. ամէն:*

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՁԵՌ. Հ՝ր 953

Սպահան, Ռճ-Ռճե. - 1651-1656 թթ., գրիչ՝ Ադամալ, Խաչատուր, Յոհան քհյ. Տաթեւացի, ծադկող՝ Հայրապետ, ստացող՝ Խօջասար, Զաքարիա վրդ. Յովհաննավանեցի: 603+2 (կրկն.՝ 61, 256) թերթ, թուղթ, 25,7x19,5. երկսիւն, բոլորգիր, 25 տող: Յիշ. գրչթ. ժմնկի՝ 33բ, 49բ, 51ա, 62բ, 68բ, 79բ, 88բ, 115ա, 126ա, 132բ, 189ա, 193ա, 215ա, 259ա, 268ա, 291ա, 306ա, 319բ, 476բ. Հայրապետի՝ 3բ, 133բ, 259ա, 392բ, 495ա-7ա - ՄՅ, Գ., էջ 1403-16:

- 1ար Ցանկ է սուրբ Մաշտոցիս. օգնեա՛ Հոգի Աստուած - *Ա. վասն հիմնարկութեան... Հգ. վասն վեղար աւրհնելոյ:*

Ա.-1. 2ա-11բ Ա. Յովհաննու Մանդակունեցոյ Հայոց կաթողիկոսի ասացեալ Հիմնարկութիւն սրբոյ եկեղեցւոյ - *Ժողովեալ աստուածային քահանայապետին պարբանդան գաս պաշտօնէից...*

Բ.-2. 11բ-33ա Բ. Կանովն եկեղեցի աւրհնելոյ - *Յերկնաւոր հակումն լինի ի նմին տեղւոջն մինչեւ ցառաւօտն... - 25բ-7ա* Ընդ քարոզի եւ զԳանձ ասեն - *Տաճար երկնային... - 29ար* Աստ ասէ զմեղեդիս տաղովս - *Քրիստոս եկեալ քահանայապետն սուրբ, ի բեզ մտանէ... - 29բ* Տաղ գեղեցկայարմար եւ պիտանի - *Սուրբ է պետքն սուրբ, ի բեզ մտանէ... - 29բ* Տաղ գեղեցկայարմար եւ պիտանի - *Սուրբ է տաճար տէրունական... 29բ-30բ Փ.Նախ Միածին Աստուածքն Բանն... / Ինձ գրիտ

18. 115ա-70բ ԺԸ. Յաղագս հրաւիրելոյն ի քահանայութիւն. *ա. 115ա-32բ* Մաճմանադրութիւն դաստիարակութեան նորածնեալ մանկանց, որք հրաւիրելոց են յատիճան քահանայութեան: Խրատք հարկաւորք եւ պիտանիք՝ արարեալ ի տէր Առաքելոյ Սիւնեաց Նահանգի - *Արդ, բան կարգի ժամանակին վարժել զմանկունս ի սնունդ սրբութեան... բ. 134ա-6ա* Սկիզբն աստիճանաց կղերիկոսաց, որ են սաղմոսերգուք - *Զաւետն գնան ի ձեռն բան օրինի... ծխեն խունկ... գ. 136բ-7ա* Առաջին կարգ դռնապանին - *Եւ յետ ծխելոյ եպիսկոպոսին խունկ... դ. 137ար* Երկրորդ՝ ընթերցողութեանն - *Սարկաւագն բարոգէ. Եւ եւս... Ժողովուրդն. Տէր ողորմեա... ե. 137բ-8բ* Երրորդ կարգ՝ երդմնեցուցչացն - *Բարոգէ սարկաւագն. Եւ եւս... Ժողովուրդն՝ Տէր ողորմեա... զ. 138բ-9բ* Չորրորդ կարգ աստիճանի. ջահընկալն - *Ածէ առաջի եպիսկոպոսին աւագ սարկաւագն գնութիւնսն... (139բ «Եւ մինչեւ ցայս վայր կարէ ամուսնանալ, եւ ասաի յառաջ ոչ կարէ»): է. 139բ-43ա* Հինգերորդ կարգ կէս սարկաւագին, որ է դպիրն - *Ածէ գնութիւնսն աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին, տեառնագրէ... բ. 143բ-52ա* Կանոնք յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - *Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ աւետրբն բան օրինի... ժ. 152բ-70բ* Կանոնք ձեռնադրութեան քահանայի - *Զգենու եպիսկոպոսն բան օրինի ի սրբատուն եկեղեցւոյն... - 167բ-9ա* Գանձ ձեռնադրութեան *(«Գրիգորէ»)* - *Գրէթայ ի մեզ. Տէր ամենակալ... - 169բ-70ա* Տաղ ի տեր Առաքելէ *(«Տէր Առաքեալ ասե»)* - *Տարփացեալ ըղձանամբ, Տէր Յիսուս, քոյդ գեղմանեցդ... - 170ար* Այլ տաղ անոյշ - *Ո՛հ անմահ հայց կենաց մեզ առար...*

ԺԸ.-19. 170բ-89ա ԺԹ. Կանոն մկրտութեան յորժամ քրիստոեայ առնեն - *Նախ չէ պարտ յեկեղեցին թողուլ...*

20. 189ա-96բ Ի. Կանովն նշան օրինելոյ - *Պարտ է քահանային նախ ընտրել կանոնօք զփեսայն եւ զհարսն...*

21. 197ա-202բ ԻԱ. Կանովն պսակ դնելով *(յանկուժ՝ «վասն հանդերձ աւրհնելոյ», յս-ուժ՝ «Հանդերձաօրհնէք»)* - *Յառաջ առնու քահանայն զխաչէն եւ զՄաշթոցն, եւ գնան ի տուն հարսինն...*

Ի.-22. 1. 202բ-14բ ԻԲ. Կանովն հարսանեաց պսակ օրինելոյ - *Նախ ասի սաղմոս ՂԹ. Աղաղակեցէ՛ք առ Տէր, ամենայն երկիր... Շարական ԳՋ. Ուրախ լե՛ր, սուրբ եկեղեցի... ա. 214բ-5ա* Կանոն պսակ վերացուցանելոյ - *Եւ յետ է. աւուր երթայ քահանայն եւ առնու զնոսա...*

ԻԱ.-23. 215բ-25ա ԻԳ. Կանովն հաղորդ տալոյ - *Առնու քահանայն զփրկական խորհուրդն...*

ԻԲ.-24. 225ա-59բ ԻԴ. Կանովն թաղման *(«Աչխարհաթաղ»)* - *Յորժամ զամենայն ննջեցեալսն ի Քրիստոս յուզարկին... - 254ա-6բ* Գանձ թաղման ասա ի վերայ ամենայն ննջեցելոց *(«Մանվելս»)* - *Մինդ ի յէէն Բանդ ի սկըզբանէ... - 256բ-6գ* Ողբ ննջեցելոց - *Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածաբանք...*

ԻԳ.-25. 259ա-64ա ԻԵ. [Կանոն այգոյն] - *Իսկ միւս աւուրն այգոյն գան ի գերեզմանն եւ ասեն չարական ԴԿ...*

26. 264ա-8ա ԻԶ. Կանովն եւթն աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս ճԼ. Տէ՛ր, լո՛ւր ազօթից իմոց...*

27. 268ա-91ա ԻԷ. Կանովն եւ կարգ տղայաթաղին - *Երթան քահանայքն եւ ասեն սաղմոս. Գուբդայս Գ. Առ քեզ, Տէ՛ր, համարձի... - 287բ-8բ* Ողբ ազնիւ եւ գեղեցիկ ասա - *Արարիչն արարածոց մեզ բարկացաւ... /ես՝ Նաղաչ եպիսկոպոս ծառայ կուսին... /Զողբըս գրեցի խիստ լալագին:*

28. 291ա-4բ ԻԸ. [Կանոն այգոյն] - *Այգոյն գան ի գերեզմանն. Եւ ասեն չարական ԴԿ. Երանելի սուրբ մանկունք...*

29. 295ա-7բ ԻԹ. Կանովն եւթներորդ առաւօտուն - *Երթան ի գերեզմանն. եւ ասեն սաղմոս ՁԳ. կցուրդ. Երանելք են...*

ԺԳ.-30. 298ա-306ա Լ. Կանովն ոգէհանգիստ առնել կամ [յիշատակ] մեռելոյ - *Ասեն սաղմոս ԼԱ. Երանի որում թողութիւն եղեւ մեղաց...*

ԺԳ.-31. 306բ-7բ ԼԱ. Կանոն աղ օրհնելոյ - *Ասեն սաղմոս ՇԳ. Աստուած, անուան քում կեցո՛ զիս...*

ԺԲ.-32. 307բ-14ա ԼԲ. Կանովն տեառնականի աւրհնել - *Ածեն գնութիւնսն ի դուռն եկեղեցւոյն, կապեն կարմիր...*

ԺԵ-ԺԶ.-33. 314ա-6ա ԼԳ. Օրհնութիւն հատի պատարագի եւ սեղանի տեառնականի - *Ասեն սաղմոս ԿԴ. Քեզ վայել է օրհնութիւն...*

ԽԶ.-34. 316ա-8բ ԼԴ. Կանովն զնշխարս սրբոց ընդունել եւ փոխել ի հանգիստ - *Ասեն սաղմոս ի թիւ ճԼԱ. Յիչեա՛, Տէ՛ր, զԴաւիթ...*

ԼԷ.-35. 318բ [Լե]. Աղօթք վասն երաշտութեան - *Տէ՛ր Աստուած մեր, որ յաղագս քեզ նախանձուն...*

ԼԹ.-36. 318բ-9ա ԼԶ. Աղօթք որ պիղծ ինչ կերեալ իցէ - *Սուրբ ես, Տէ՛ր, եւ ի սուրբս բնակեալ...*

Խ.-37. 319ար ԼԷ. Աղօթք որ ի կերակուր միայն պղծիցի - *Տէ՛ր Աստուած մեր, որ գլխով առաքելոյն Պետրոսի...*

ԽԱ.-38. 319բ ԼԸ. Աղօթք ի վերայ երդմնահարաց - *Աստուա՛ծ, որ զմարդոյ բնութիւն փոփոխական գիտես...*

ԺԱ.-39. 320ա-32բ ԼԹ. Կանոն խաչ օրհնելոյ - *Տանեն ի դուռն եկեղեցւոյն, եւ ասեն սաղմոս Կ. Լո՛ւր, Աստուա՛ծ, աղաւթից իմոց...*

ԻԹ.-40. 332բ-41ա Խ. Կանոն ջուր օրհնելոյ յաւուր Յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի - *Երթալով ի սուրբ Յորդանան...*

ԼԱ.-41. 341բ-50ա ԽԱ. Կանովն ապաշխարող առնելոյ - *Երթայ մեղուցեալն ի դուռն եկեղեցւոյն. եւ ասեն սաղմոս Ծ...*

ԼԴ.-42. 350ա-4ա ԽԲ. Քարոզ պատուիրանին, զոր գեկուցանէ քահանայն ժողովրդեանն նախ քան զպատարագն... եւ ասէ զաղօթս գայս - *Լուարո՛ւք ինձ, որդեա՛կք իմ սիրելիք...*

43. 354ա-9ա ԽԴ. Կանովն ժամատուն օրինելոյ յաւուր Մեծի հինգշաբաթին - *Օրհնեալ ամենասուրբ երրորդութիւնն ի բարձունս...*

ԼԲ.-44. 359բ-78ա ԽԴ. Կանովն ապաշխարող արձակելոյ ի Մեծի հինգշաբաթին - *Յերեք ժամուն ժողովին ի դուռն եկեղեցւոյն...*

ԼԳ.՞-45. 378բ-92ա ԽԵ. Կանոն ոտանալուային - *Երեկոյին յետ սրբոյ պատարագին ժողովին, եւ այս կանովն կատարի...*

ԼԶ.-46. 392բ-4բ ԽԶ. Կանովն զարմտիս սերմանեաց եւ գշեղջս աւրինել - *Սաղմոս. կցուրդ ԿԴ. Բեզ վայել է օրհնութիւն...*

47. 394բ-6ա ԽԷ. Կանովն հինձան աւրինելոյ - *Ասէն սաղմոս ԿԴ. Բեզ վայել է օրհնութիւն...*

ԼԸ.-48. 396ա-8ա ԽԸ. Կանովն խաչալուայ առնելոյ ամենայն ցեղ ցաւոց, բուսոց եւ պտղոց - *Սաղմոս, կցուրդ. Նշանեցաւ առ մեզ լոյս երեսաց քոց...*

49. 398ա-401ա ԽԹ. Կանովն խաղող աւրինելոյ, զոր արարեալ է կաթողիկոսն Հայոց Ներսէսին, որ կատարի յաւուր տօնի Սուրբ Աստուածածնի կամ Սուրբ խաչի. ըստ իրաքանչիւր բնութեանց ջերմութեան եւ կամ քաղցրութեան հասման պըտղոյ - *Եւ ասէն չարակառն. Նորացուցէք...*

50. 401ա-2ա Ծ. Կանովն մրգաց օրհնելոյ - *Ասէն սաղմոս. կցուրդ. Ի պատգոյ ցորենոյ...*

ԺԵ.-51. 402աբ ԾԱ. Օրհնութիւն սեղանոյ տեառնականի եւ պատարագի - *Աւրհնեալ ես, Տէ՛ր Աստուած ամենակալ...*

ԺԷ.-52. 402բ-3ա ԾԲ. Աւրհնութիւն հատի մարտիրոսաց - *Աւրհնեալ ես, Տէ՛ր Աստուած մեր, արարիչ ամենայն արարածոց...*

53. 403ա-6ա [ԾԳ]. Աղօթք յորժամ առ հիւանդն երթան՝ այսպէս արասցեն - *Ասէն սաղմոս՝ զերգն եղեկիէլի մարգարէին...*

54. 406ա-22բ ԾԴ. Վասն իշխանութիւն եւ գաւազան տալոյ վարդապետաց - *Նախ մտանեն յեկեղեցին եւ զարդարեն զգաւազանն...*

55. 422բ-45բ ԾԵ. Կանովն յորժամ եպիսկոպոս ձեռնադրեն, այս է արարողութիւն - |423ա| *Յորժամ հանդերձեալ լինին եպիսկոպոս կացուցանել զոք...*

56. 446ա-58ա ԾԶ. Կանովն յորժամ կաթողիկոս ձեռնադրեն - *Յորժամ հանդերձեալ լինին բարձրացուցանել զոք ի պատիւ կաթողիկոսութեան...*

- *459բ* Այս են նիւթք եւ պէտք Սիրալոյս մեռոնին - *Պալասանի փայտի հունդ... նարդոս ճէս ճապուռ՝ նուկի մի:*

Լ.-57. 460ա-76բ ԾԷ. Կանովն եւ աւրինութիւն սրբոյ մեռոնին այսպէս - *Աւուր մի՝ի հինգչաբաթոջ, ի ժամ սուրբ պատարագին թափին զսուրբ մեռոնն...*

58. 476բ-87ա Կանոն կարգաւորութիւն աւրինութեան թագաւորի մեծի *(ցանկում՝ «վասն կայսր աւրհնելոյ», յա-ներում՝ «կայսրաւրհնէք»)* - *Յորժամ ժառանգաւորքն եւ ժողովուրդքն ընտրեն փարձրացուցանեն զոք թագաւոր...*

59. 487ա-91ա ԾԹ. Կանոն թագաւոր ձեռնադրել - *Յետ զգենլոյն զթագաւորական հանդերձան ուրոյն...*

60. 491բ-2բ Կ. Կարգ երկրորդ ամուսնութեան - *Դէպ քահանայն զբաժակն ի վերայ սեղանոյն...*

60ա. ԿԱ-ԿԲ. 492բ-3ա ԿԱ. Կարգ երրորդ ամուսնութեան - *Սաղմոս Ը. Տէ՛ր, Տէ՛ր մեր, զի սքանչելի է անուն քո... 493ա ԿԲ. Եւ տան բաժակն՝ ըմպել նոցա երիցս, եւ ասէ զաղօթս քահանայն - Տէ՛ր Աստուած, որ զամենայն արարեր զօրութեամբ քո... (երկրորդ հատուածք սխալմամբ համարակալուած է եւ ցանկում խորագրուած՝ 1բ «ԿԲ. Վասն բաժակն ըմպել նոցա երիցս»).*

63. 493ա-4բ ԿԳ. Կանոն հաւ աւրինելոյ - *Սաղմոս. կցուրդ. Թեւք ազաւնոյ արծաթապատ...*

ԽԷ.-64. 498ա-575ա ԿԴ. Կանոն յորժամ եպիսկոպոս կամ քահանա եւ կամ հայրապետ կամ ոխտի առաջնորդ կատարի մաճուամբ, զայս կարգաւորութիւն արասցեն լուացման եւ պատանաց եւ այլ կանոնեալ պայմանաւոր կարգացն - *Երթան նախ, ուր գհանգիստն պատրաստեն...*

65. 575բ-80բ ԿԵ. Կանովն երկրորդ աւուրն - *Այգոյն երթան ի հանգիստն, եւ յերթալն ասեն զԱմբիծան...*

66. 580բ-4ա ԿԶ. Կանովն երրորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն, եւ այս կանոն կատարի. սաղմոս. Ի խորոց կարդացի...*

67. 584ա-6ա ԿԷ. Կանովն չորրորդ աւուրն - *Երթան ի հանգիստն, եւ այս կանոն կատարի. սաղմոս ՃԽԲ. Տէ՛ր, լո՛ւր աղօթից իմոց...*

68. 586բ-9ա ԿԸ. Կանովն հինգերորդ աւուրն - *Սաղմոս, [կցուրդ]. Ընդ երեկոյս: Բարձր առնեմ զքեզ...*

69. 589ա-93ա ԿԹ. Կանովն վեցերորդ աւուրն - *Սաղմոս ՃԺԴ. Սիրեցի զի լուիցէ Տէր զձայն աղօթից իմոց...*

70. 593ա-5ա Հ. Կանովն եւթներորդ աւուրն - *Սաղմոս ՃԻԹ. Ի խորոց կարդացի առ քեզ...*

71. 595ա-7բ ՀԱ. Կանովն ութերորդ աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն եւ ասեն սաղմոս. կցուրդ. Եղիցին ականջք քո...*

72. 597բ-9բ ՀԲ. Կանոն յորժամ Ի.օրեայ լինի մանուկն - *Առնու մայրն եւ մանկապարձն, եւ տանէն ի դուռն եկեղեցւոյն...*

73. 599բ-600ա ՀԳ. Աւրինութիւն վեղարի - *Եպիսկոպոսն ասէ. Աղաչեմք զՔեզ, Տէ՛ր Յիսուս Քրիստոս եւ խնդրեմք յառաջ ողորմութենէդ քումմէ...*

74. 600բ-3ա Վերնագիր ինքնադրութիւն Ստեփաննոսի. որ լեալ էր աշակերտ սրբոյն Մաշթոցի, եւ վասն վարուց նորին Մաշթոցի - *Յամի վեցհազարերորդի հարիւրերորդի վաթսուներորդի ամի լինելութեան աչխարհի, յորում ամի Հռոմ թուականութեանն Ո. եւ Խ. եւ Զ. էր, եւ Հայոց նոր տումարիս ՅԽԲ. (893), կատարեցի զնուաստ գրկունքս գայս... այս բանք վարուց նորա, զոր կարճառոտ եւ հարեւանցի ուսացի ճշմարիտ, երիցս յոյով թոդեալ:*

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՁԵՌ. Հ[մր] 907

ԺԷ. դ., գրիչ եւ ստացող՝ Երինէ: 412+1 (կրկն.՝ 180) թերթ, թուղթ, 17,9x12. երկսիւն, բոլորգիր, 23 տող: Յիշ. գրչթ. ժմնկի՝ 86ա, 312ա, 326բ. Հտգ՝ 412ա (1763 թ.) - ՄՅ, Գ., էջ 1185-92:

- 1բ-2բ Ցար(=ն)կ է սուրբ գրոցս - *Նախ եւ առաջին՝ Ա. եկեղեցոյ հիմնարկէքն է... Ծ. Վեղե(=ա)րի եւ փիլոնի (անաւարա եւ կարգր խառն):*

Ա.-1. 4ա-13ա [*Ա.*]. Կանովն վասն հիմնարկութեան եկեղեցոյ՝ [Յովհաննու Մանդակունւոյ] - *Ժողովեալ աստուածայնոյ եպիսկոպոսին գորբապան գաւս պաշտաւնէից եւ երիցան յ[ը]նարեալ տեղին...*

Բ.-2. 13ա-36ա [*Աա.*] Կանովն եկեղեցի աւրհնել - *Յերեկորեա հակումն լինի մինչեւ ցառաւ[աւ]ան...*

Դ.-3. 36ա-41բ Թ. Կանոն աւազան աւրհնել... Եւ այս է կարգաւորութիւն - *Հաստատեն աւազանն ի տեղոջ իւրում...*

Ե.-4. 41բ-50ա Ե. Կանովն նաւակատեաց եկեղեցոյ պղծելոյ [յ]ահաւրինաց եւ շարժեալ սեղանն վերստին հաստատել *(ցանկում՝ Ե. եւ Է.)* - *Մտանէ եպիսկոպոսն հանդերձ քահանայիւքն...*

Գ.-5. 50աբ Դ. Կանոն յորժամ նոր դուռն դնեն եկեղեցոյն - *Աստն սաղմոս ճԺէ. Խոստովան եղերուք...*

Է.-6. 50բ-1բ [*Եա*]. Կանովն աւրհնութեան զգեստուց սրբութեան՝ զինչ որ լինի - *Դնեն փայտեա սեղանով առաջի դրան եկեղեցոյն...*

Ը.-7. 51բ-2բ Գ. Կանովն սկիհ եւ մաղզմա աւրհնելոյ - *Սաղմոս ԻԲ. Տէր հովեսցէ. կցուրդ. Բաժակ քո...*

Թ.-8. 52բ-3բ Ժե. Կանոն նորակե[ր]տ գիրք աւրհնել - *Տար(=ն)ին յեկեղեցին եւ հանին ի բեմն...*

Ջ.-9. 53բ-4ա [*Ը*]. Կանովն նկարե[ա]լ եկեղեցի աւրհնել - *Յերեկորեա հակումն լինի մինչեւ ցառաւաւտն...*

Ժ.-10. 54ա-5ա Ժ. Կանովն ժամահար աւրհնել - *Բերեն եկեղեցին եւ լուանան ջրով...*

ԺԸ.-11. 55բ-67ա ԺԱ. [Կ]անովն կենդանաւարար սուրբ մկրտութեան - *Յորժամ ութաւրեայ լինի տղայն...*

12. 67ա-9բ Կանոն նշան աւրհնելոյ - *Աստն չարական. Խորհուրդն անճառ...*

13. 70ա-3բ ԺԲ. Կանոն պսակ դնելոյ *(Հանդերձաւրհնէք)* - *Յառաջն առնու քահանայն զխաչն եւ զՄաչթոցն, եւ գան ի տուն հարսինն...*

Ի.-14. 73բ-80բ [*ԺԲա.*] Կանոն պսակ առնելոյ - *Նախ գան ի դուռն եկեղեցոյն, յանձնեն զհարսն ի փեսայն...*

Իա.-15. 80բ-3ա [*ԺԲբ.*] [Կանոն պսակ վերացուցանելոյ] - *Եւ յետ ութ աւուրն վերացուցանէ քահանայն զթագն... - Բ/ԻԳ.*

ԻԱ.-16. 83ա-6ա ԺԳ. Կանոն հաղորդ տալոյ - *Առնուք հանապազ ըզփրկական խորհուրդն... եւ երթա առ հիւանդն...*

ԻԲ.-17. 86ա-104բ ԺԴ. Կանոն զամենայն ննջեցեալս յուղարկել ի Քրիստոս - *Աստն սաղմոս. Ողորմեա ինձ, Աստուած... ա. 98բ-100ա* Գանձ մեռելի *(«Մանվ[ե]լս»)* - *Մինդ ի յէէն՝ Բանդ որ ի Հաւրէ... բ. 100ա-2ա* [«Երգ Արիւատակեսի»] - *Եկայք այսաւր եղբարք ամեն... գ. 102ա-3ա* [«Ողբ բերանոյ մեռելոցն՝ ասացեալ յԱռաքել վարդապետէ». *ձեռ. 11, 109բ*] - *Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածաբանք... դ. 103ա-4բ* [«Ողբ ի բերանոյ մեռելոյ». *ձեռ. 424, 340ա* «Ի Քերոբեից Յովանիսէ»՝ *ձեռ. 1989, 213ա* - *Յերեկ հողվերաւքդ անցայ, կափուցի...*

ԻԳ.-18. 104բ-8բ [*ԺԵ*]. Կանոն այգուցն - *Գան ի գերեզմանն ի վաղիւն եւ աստն սաղմոս ԻԹ. Բարձր առնեմ զքեզ...*

19. 108բ-11ա Կանոն եւթն աւուրն - *Երթան ի գերեզմանն եւ աստն սաղմոս ճԱ. Տէ՛ր, լո՛ւր աղաւթիդ իմոց...*

20. 111ա-8բ ԺԶ. Կանովն զամենայն վախճանեալ տղայսն, որ ի Ժ. տարին ի վայր են՝ առ Քրիստոս յուղարկել - *Աստն սաղմոս գորղայս Դ. ի թիւ. Առ քեզ, Տէ՛ր, համբարձի...*

21. 118բ-20բ ԺԷ. [Կանոն այգոյն] - *Ի վաղուեան աւուրն ԼԵ. այգն ընդ առաւօտն գան ի գերեզմանն...*

22. 120բ-2ա Կանովն եւթն աւուրն - *Սաղմոս. Երանի բնակողաց...*

ԽԷ.-23. 122բ-81ա [*ԺԸ*]. Կանոն յորժամ եպիսկոպոս կամ քահանայն վախճանի - *Առնուն քահանայքն զժողովուրդն եւ երթան ի տեղին... (ունի. Մաիք մարգարէից՝ 166ա «Ամովսայ», 166բ «Միքիայ», «Յովէլեայ», 167ա «Աբդիու», 168ա «Նաւումայ», 168բ «Ամբակումայ», 169բ «Սոփոնիայ», 170ա «յԱնգեայ», «Զաքարիեայ», 170բ «Մաղաքիեայ».*

24. 181ա-6բ [*ԺԹ.* Կանոն երկրորդ աւուրն] - *Իսկ երկրորդում աւուրն երթան ի հանդիսատն...*

25. 186բ-90ա Կանոն երրորդ աւուր - *Երթան ի գերեզմանն եւ այս կանոն կատարի. սաղմոս. Եղիցին ականջք քո լսել...*

26. 190ա-2ա Կանովն չորրորդ աւուրն - *Երթիան ի Հանգիստ եւ այս կանոն կատարի. սպմոս. Հոգի քո բարի...*

27. 192ա-4բ Կանովն հինգերորդ աւուրն - *Սպմոս. Ընդ երկոյս Հանգանիցին...*

28. 194բ-5բ Կանովն վեցերորդ աւուր - *Սպմոս. Միրեցի. գի լուիցէ...*

29. 195բ-7բ Կանովն եաթն աւուրն- *Սպմոս. Հոգի քո բարի...*

ԺԴ.-30. 198ա-202ա [*Ի*]. Կանոն հոգէհաճոյիստ առնել կամ պատարագ մատուցանելոյ - *Ասի սպմոս. Երանի որում թողութիւն...*

31. 202ա [*Իա.*] Կանոն գառն աւրհնելոյ Զատկի եւ Վարդավառի - *Ասէն սպմոս տեառնականի: Քահանայն ասէ գոլոթա...*

32. 202աբ [*Իբ.*] Կանոն հաւ աւրհնելոյ - *Եւ ասէն սպմոս. Թեւք սպասնոյ... Եւ ասէ գոլոթա. Օրհնեալ ես...*

ԼԹ.-33. 202բ-3ա [*Իգ.*] Կանոն պղծեալ կերակրոց - *Թէ որ ուտիցէ ի բրիատանէից սահկայգէն կամ գոհից հրէից...*

ԽԱ.-34. 203ա [*Իդ.*] Աղօթք ի վերայ երդմնահարաց - *Եւ ասէն Ագոթա. Տէր Աստուած, որ զմարդկան բնութիւնս սկսար եւ փոփոխական գիտես... (կրկ. 319բ-20ա):*

35. 203ա-4ա [*Իե.*] Կանոն խաղող աւրհնելոյ - *Բերէն յեկեղեցին եւ բանէն ի վեր ամատովն...*

ԺԶ.-36. 204աբ [*Իգ.*] Աւրհնութիւն սեղանոյ տեառնականի եւ պատարագի - *Եւ ասէ գաղոթա. Օրհնեալ ես, Տէ՛ր Աստուած ամենակալ... (կրկն.՝ 310աբ):*

ԺԲ.-37. 204բ-10ա [*ԻԱ.*] Կանոն տեառնական աւրհնելոյն - *Ասէն գնուիրեալն ի դուռն եկեղեցոյն...*

ԺԶ.-38. 210ա-2ա ԻԲ. Աւրհնութիւն հատի պատարագի - *Գոհանամք եւ փառաւորեմք զքեզ, բարերար...*

ԺԱ.-39. 212ա-25ա ԻԳ. Կանովն խաչ աւրհնելոյ - *Տանին ի դուռն եկեղեցոյն...*

ԻԹ.-40. 225ա-37ա ԻԴ. Կանոն ջուր աւրհնելոյ - *Երթան ամենայն գարդիւն ի ջուրն...*

41. 237ա-43ա Իե. Կանոն կոչման յապաշխարութիւն - *Երթայ մեղուցեալն ի դուռն եկեղեցոյն...*

ԼԲ.-42. 243ա-54բ ԻՁ. Կանովն ապաշխարող արձակել - *Մեծի հինգշաբաթին յերեք ժամուն ժողովին ի դուռն եկեղեցոյն քահանային եւ ապաշխարողք...*

ԼԴ.-43. 254բ-9ա Իէ. Կանովն. Քարոզ պատուիրանին, զոր զեկուցանէ քահանայն ժողովրդեանն նախ քան զպատարագն... - *Լուարուք ինձ, որդեակք իմ...*

44. 259ա-71բ ԻԸ. Կանովն Մեծի հինգշաբաթի Ոտնլուային... զոր արարեալ է տեառն Եփրեմի Խորին Ասորոյ, զոր թարգմանեաց մեծ դիտապետն Հայոց Վկայասէրն Գրիգորիս - *Ի տասներորդ ժամու գկնի կատարման Սրբոյ պատարագին...*

45. 273ա-4ա Իթ. Կանովն մրքուց աւրհնելոյ - *Ասէն սպմոս. Ի կարդալ իմում. կցուրդ. Ի պղոյ ցորենոյ...*

ԼԶ.-46. 274ա-6ա Լ. Կանովն զարմտիս սերմանց եւ զշեղջս աւրհնել - *Սպմոս. կցուրդ. Քեզ վայել է աւրհնութիւն, Աստուա՛ծ Իսրայէլի...*

ԼԷ.-47. 275աբ [*Լա.*] Աղօթք երաշտի - *Տէ՛ր Աստուած ամենակալ, որ վեր ածես գամպս... (Համմտ. Ջ[ոէլ] 63):*

48. 277ա-8ա ԼԱ. Կանովն ճնձաւն աւրհնելոյ - *Սպմոս. Քեզ վայել է աւրհնութիւն...*

ԼԸ.-49. 278ա-80ա ԼԲ. [Կ]անովն խաչալուայ առնելոյ ամենայն ցեղ ցաւոց, բուսոց, պտղոց - *Սպմոս. Նչանեցաւ առ...*

ԻԴ.-50. 280ա-5բ ԼԳ. Կանովն մոնոգոն ճերակտրութեան եգիպտացոցն եւ սրբոյ լերինն եւ Պաղեստին, արանց եւ կանանց, որք գկրաւթիւն յանձն առնուն. կարգն այս է - *Ասէն գնուիրեալն ի դուռն եկեղեցոյն...*

ԻԷ.-51. 286ա-7ա ԼԴ. Կանովն վասն տնտես աւրհնելոյ - *Եւ ասէ գաղոթա. Աստուած կենդանի եւ ամենայն կենդանեաց կերակրիչ...*

52. 287ա-90ա Լե. Աղաւթք [վասն հիւանդի] - *Յորժամ երթան առ հիւանդն, այսպէս ասասցեն...*

ԻՁ.-53. 290ա-4բ ԼԶ. Կանովն հայր աւրհնելոյ - *Ժողովին գուխան եւ առաջի կացուցանեն գոր բնաբեալ են...*

ԻԸ.-54. 294բ-300ա ԼԷ. Կանովն յորժամ կրօնաւոր վախճանի՝ առ ի թաղումն, այսպէս յուղարկեն ի հանգիստն - *Զսպեն գնոյն սիով բոլորովին սքեմաւն...*

ԻԹ.-55. 300ա-9բ ԼԸ. Կանովն ձեռնադրութեան կրօնաւորութեան՝ արժանացելոց ի չափ հասակի կատարման տիոց եւ նմանութեամբ Քրիստոսի նմանելոց - *Ասէն գնուիրեալն ի դուռն եկեղեցոյն որպէս զողջակէզս...*

56. 309բ-10ա ԼԹ. Ձեռնադրութիւն սարկաւագն կանանց, որ են սարկաւագուհիք - *Ասի սպմոս ՅԴ. Բխեսցէ սիրտ իմ...*

ԺԹ.-57. 310աբ Յ. Աւրհնութիւն սեղանոյ տեառնականի եւ պատարագի - *Աւրհնեալ ես, Տէր ամենակալ... (կրկն.՝ 204աբ).*

ԺԷ.-58. 310բ-1ա ՅԱ. Աւրհնութիւն հատի մարտիրոսացն - *Աւրհնեալ ես, Տէ՛ր Աստուած մեր, արարիչ ամենայն արարածոց...*

ՅԶ.-59. 311ա-2բ ՅԲ. Կանովն զնշխարս սրբոցն փոխեն ի հանգիստն - *Տանին ի տեղի արժանի լինելոյ...*

60. 312բ-9բ ՅԳ. Կանովն ժամատուն աւրհնելոյ յաւուր Մեծի հինգշաբաթի - *Աւրհնեալ ամենասուրբ երրորդութիւնն ի բարձունս...*

ԼԸ.-61. 319բ ՅԴ. Կանովն խունկ աւրհնելոյ - *Ի վեր ունելով քահանային, եւ ասէ գաղոթա...*

ՅԱ.-62. 319բ-20ա Յե. Աղաւթք երդմնահարաց - *Տէր Աստուած, որ զմարդկան բնութիւնս սկսար եւ փոփոխական գիտես... (կրկն.՝ 203ա):*

ԼԷ.-63. 320աբ ՅԶ. Աղաւթք երաշտի - *Տէ՛ր Աստուած մեր, որ յաղագս առ քեզ նախանձուն... (Համմտ. 275աբ):*

64. 320բ-5ա [*ՅԷ.*] Վերնագիր ինքնագրութեան Սո[վ]եփանոսի, որ լեալ էր աշակերտաց սրբոյն Մաշտոցի, եւ վասն վարուց Նորի[ն] Մաշտոցի յիշատակ - *Յամի վեցհազարերրորդի վաթսուներորդի ամի լինելութիւն աշխարհի, յորում ամի Հո-*

ռոմ թուականութեան ՈՒԹ. եւ Զ. էր, եւ Հայոց Նոր տումարիս ՅԽԲ. (893), կատարեցի գնուատս գրկունքս գայս... ամէն:

65. ա. 325ա-6ա ԽՀ. Աղօթք Մխիթար Կոչ (=Գօշ) վարդապետի Վասն արիոսակացացն եւ այլոց հերձուածողացն, գի յորժամ գըղջանան, ընթեռնուն ի վերայ նոցա եւ աւծանեն սուրբ իւղով - *Յիսուս Քրիստոս մեր, որ կամիս զամենայն մարդկան գկեալ... բ. 326ար ԽԹ.* Իսկ նեստորիանոսացն, եւտիքիանոսացն տալ խոստովանութիւն հաւատոյ... այլ ասեն զաղաւթս գայս ի վերայ նոցա - *Տէր Աստուած զաւրութեանց, Աստուած Հոգւոց...*

66. 327ար [Ծ]. Աւրհնութիւն վերարկու զգեստից վեղարի եւ փիլոնի - *Ապաչեմք զքեզ, Տէ՛ր Յիսուս Քրիստոս, եւ խնդրեմք յառատ ողորմութիւնէդ...*

67. 327բ-32բ Կանոն փրկչական պատկեր աւրհնելո - *Բերեն առաջի բեմին, եւ ասեն սաղմոս. Աստուած, ողորմեա մեզ...*

68. 332բ-6ա Դարձեալ կանովն սուրբ Աստուածածնի [պատկեր] աւրհնելոյ - *Ասեն սաղմոս. Բղխեսցէ սիր[ա]: եւ յառանան ջրով եւ գինով...*

69. 336ար Կանով ամենայն սրբոց պատկեր աւրհնելո - *Լուա նախ ջրով եւ ապա՝ գինով...*

70. 336բ-8ա Սկիզբն աստիճանաց կղերիկոսաց, որք սաղմոսերգու եւ աւելածու, եւ ամենեքեան ըստ իւրաքանչիւր կարգի - *Եւ ծխեն խունկ սուրբ սեղանոյն եւ ասեն չարական ըստ աւուրն... ա. 338ար* Առաջին կարգ դռնաբացութեան - *Եւ յետ ծխելոյ խունկ... բ. 338բ-9բ* Երկրորդ կարգ ընթերցողութեան - *Սարկաւագն քարոզէ. Եւ եւս խաղաղութեան... գ. 339բ-40բ* Երրորդ կարգ երդմնեցուցչաց - *Քարոզէ սարկաւագն. Եղբարք պատուականք[բ]... դ. 340բ-2ա* Զորրորդ կարգ աստիճանի՝ ջահընկալութեան - *Ածէ առաջին եպիսկոպոսին աւագ սարկաւագն դնուիրեալն... ե. 342ա-6ա* Հինգերորդ կարգ կէս սարկաւագութեան, որ է դպիր - *Ածէ դնուիրեալն աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին... գ. 346ա-56ա* Վեցերորդ կարգ, յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - *Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ սուրբք ըստ աւրինին... է. 356ա-71ա* Կանոն ձեռնադրութեան քահանայից (յառաւօտուն) - *Զգենու եպիսկոպոսն ըստ օրինի սրբատուննն եկեղեցւոյն... ը. 371ա-9բ* Կանոն ձեռնադրութեան քահանայից (յերեկոյէ) - *Նստցի եպիսկոպոսն յաթոռ ի մէջ յատենին ի դուռն սուրբ եկեղեցւոյն... Հայր սուրբ, խնդրէ ի քէն մայրս մեր սուրբ եկեղեցի, զի ձեռնադրեսցես զայս անուն յաստիճան քահանայութեան...*

71. 379բ-411բ [Աւետարանք Իւղաբերից եւ Բժշկութեան ըստ կարգի]: Աւետարան ըստ Մաթէոսի - *Յայնժամ թողեալ Յիսուսի գժողովուրդն, եկի ի տուն... եւ գայս ինչ ասաց ցնա:*

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՁԵՌ. Հ՝ 999

Շատիկայ վանք, ԺԷ. դ., գրիչ՝ Յոհաննէս աբեղ.: 239 թերթ, թուղթ, 31,3x19,5. երկսիւն, բոլորգիր, 32-33 տող: Յիշ. գրչթ. ժմնկի՝ 51բ, 56ա, 93ա, 95ա, 97բ, 184բ, 185բ, 104բ, 122ա, 128ա, 216բ, 229բ, 235բ, 236ա. Հտգ՝ 1ա, 236ա (1713 թ.) - ՄՏ, Գ., էջ 1767-74:

Ա.-1. 1ա-6բ [Ա. «Յովհաննու Մանդակունեցոյ Հայոց կաթողիկոսի ասացեալ Հիմնարկութիւն սրբոյ եկեղեցւոյ». *ձեռ. 953, 2ա*] - *Բարեխաւսութեամբ սուրբ Աստուածածնին եւ ամենայն սրբոց քոց...*

Է.-2. 6բ Բ. Կանոն հանդերձեղէն, սպասք աւրհնելոյ - *Տանին յեկեղեցին առաջի բեմին...*

Ը.-3. 6բ-7ա Գ. Կանոն սկիհ[ի] եւ մաղզման աւրհնելոյ - *Տանին յեկեղեցին առ ի Սուրբ սեղանն եւ յառանան նախ ջրով...*

Գ.-4. 7ար Դ. Կանոն յորժամ նոր դուռն դնեն եկեղեցւոյ - *Հաստատեն գդուռն ի տեղւոջն...*

Բ.-5. 7բ-22ա Ե. [Կ]անոն նաւակատեաց եկեղեցւոյ աւրհնութեան - *Յերեկաւրեա հսկումն լինի յեկեղեցին...*

Ե.-6. 22ա-7ա Զ. Կանոն պղծեալ տաճարին եւ շարժեալ սեղանոյ, աւրհնութիւն վերըստին հաստատելոյ - *Գիշերն հսկումն, իսկ ի ժամ պատարագին...*

Զ.-7. 27ար Է. Կանոն զնկարեալ եկեղեցիս աւրհնել - *Յերեկոյեա հսկումն առնեն, եւ երեք ժամուն կան ի մէջ եկեղեցւոյն...*

Դ.-8. 27բ-9բ Ը. Կանոն աւազան աւրհնելոյ - *Հաստատեն զաւազանն ի տեղոջ իւրում եւ յառանան ջրով...*

Ժ.-9. 29բ-30բ Թ. Կանոն ժամ[ահ]ար աւրհնել - *Բերեն առաջի բեմին, յառանան նախ ջրով...*

10. 30բ-3բ Ժ. Սկիզբն կարգի աստիճանաց, որ ձեռնադրեն, որ չորս եղանակ տարոյն - *Զգենու եպիսկոպոսն ըստ աւրինի...*

11. 33բ-5ա ԺԱ. Կարգ դռնաբացին - *Յետ խնկարկելոյ եպիսկոպոսին սուրբ սեղանոյն չարականաւ, ածեն սարկաւագունքն...*

12. 35ա-6բ ԺԲ. Կարգ ձեռնադրութեան. անագ[ան]ոսի, որ թարգմանի՝ վերընթերցող - *Տանին դնուիրեալն առ սեմս դրանն ի մէջ եկեղեցւոյն...*

13. 36բ-7բ ԺԳ. Կարգ ձեռնադրութեան. երդմնեցուցիչն - *Սակաւիկ մի յառաջ մատչին եւ ասեն Սաղմոս. Քեզ, Տէ՛ր յուսացայ...*

14. 37բ-8բ ԺԴ. Կարգ ձեռնադրութեան ջահընկալին - *Ասեն Սաղմոս. Մինչեւ յե՞րբ...*

15. 38բ-40բ ԺԵ. Կարգ ձեռնադրութեան կէս սարկաւագաց, որ են դպիրք - *Քահանայապետն մինչդեռ ի սարկաւագասուննն...*

16. 40բ-7ա ԺԶ. Կանոն յորժամ սարկաւագն ձեռնադրեն - *Զգենու եպիսկոպոս եւ այլ քահանայքն ի սրբատաւնն բաս աւրինի...*

17. 47ա-56ա ԺԷ. Կարգ ձեռնադրութեան քահանայի - *Զգենու եպիսկոպոս բաս աւրինի ի սրբատաւնն...*

Թ.-18. 56բ ԺԸ. Կանոն նոր գիրք աւրինել - *Բերեն եկեղեցին, հանեն ի բեմն...*

Լե.-19. 56բ-7ա ԺԹ. Կանոն խունկ աւրինելոյ - *Բերեն առաջի քահանային, սաղմոս. Տէ՛ր Աստուած, աւրհնեալ...*

20. 57ա-9ա Ի. Կանոն փրկչական պատկեր աւրինել - *Բերեն առաջի բեմին եւ ասեն սաղմոս. Աստուա՛ծ, ողորմեա՛ մեզ...*

21. 59ա-60բ ԻԱ. Կանոն սուրբ Աստուածածնին պատկեր աւրինել - *Լուանան նախ ջրով...*

ԻԴ.-22. 60բ-3բ ԻԲ. Կանոն մոնոզոն աւրինել, որ աբեղայ[ի] արար, որ կուսութեան [յ]անձն առնու - *Ածեն ի դուռն դնուիրեալն, սաղմոս. Ա՛ռ քեզ, Տէ՛ր, համբարձի զանձն իմ...*

Իե.-23. 63բ-73բ ԻԳ. Կանոն ձեռնադրութեան կր[ա]նաւոր աւրինել արժանացելոցն ի ճմանութեան որպէս Քրիստոս - *Ածեն դնուիրեալն ի տեղի ապաւիկ որպէս ոչ[ի]ակէզ...*

ԻԶ.-24. 73բ-5բ ԻԴ. Կանոն հայրաւրինէք - *Սաղմոս. Ա՛ռ քեզ համբարձի զանձն...*

ԻԸ.-25. 75բ-8բ ԻԵ. Կանոն յորժամ կրաւնաւոր վախճանի - *Ամենայն հանդերձիւն թաղեն, սաղմոս. Երանեալ են ամբիծք...*

Լ.-26. 78բ-80բ ԻԶ. Կանոն մեռուն աւրինել - *Ընդ առաւաւտն մտանէ եպիսկոպոս, ապա առնի եւղ արծաթի սափորով...*

27. 80բ-3ա ԻԷ. Կանոն թագաւորաւրինէք - *Բազամիան եւ պիծակն դնեն ի վերայ սրբոյ սեղանոյն...*

ԺԸ.-28. 83ա-9ա ԻԸ. Կանոն մկրտութեան - *Յորժամ Ո՛ւրբաթ լիցի տղայն, պարա է բերեն ի դուռն եկեղեցոյն...*

ԻԹ.-29. 89ա-95ա ԻԹ. Կանոն Յայտնութեան Տեառն՝ ջուր աւրինելոյ - *Զկնի պատարագի յեան երթան ի գետն...*

30. 95բ-7ա Լ. Կանոն ճշան աւրինել - *Պարա է նախ քահանային ընտրել եւ քննել կանոնաւք պիտոյն եւ պհարան...*

31. 97ա-9բ ԼԱ. Կանոն զհանդերձ հարսանե[ե]աց աւրինել - *Բերեն առաջի քահանային եւ ասեն չարական ԴՋ. Խաչանչան դրոշմամբ...*

Ի.-32. 99բ-103ա ԼԲ. Կանոն պսակ դնել - *Աւրհն(=որհն) դնարաւան, սաղմոս. Տէ՛ր, ի զաւրութեան քում...*

Իա.-33. 103աբ ԼԳ. [Կանոն պսակ վերացուցանելոյ] - *Է. աւր վերացուցանէ քահանայինէն զթագն...*

ԻԱ.-34. 103բ-4բ ԼԴ. Կանոն հաղորդ տալ - *Պարա է հիւանդն Գ.աւրեա իւր, եւ երթայ քահանայն խաչիւ...*

ԻԲ.-35. 104բ-11բ ԼԵ. Կանոն զհամարէն ննջեցեալսն յուղարկեն առ Քրիստոս *(Աչխարհաթաղ)* - *Նախ Ողորմէն ասա՛յ եւ ապա՝ երկինք պատմեն...*

ԻԳ.-36. 111բ-4ա ԼԶ. Կանոն իգնայիողացն *(=այգուց)* - *Սաղմոս. Բարձր առնեմ զքեզ...*

37. 114ար ԼԷ. Կանոն եւթնաւրէք - *Երթան ի գերեզման. Սաղմոս. Երանելիք են, որ բնակեալ...*

38. 115ա-9բ ԼԸ. Կանոն տղաթաղ - *Սաղմոս. Ա՛ռ քեզ, Տէր, համբարձի զանձն...*

39. 119բ-20բ ԼԹ. Կանոն իգնայիողէք - *Սաղմոս. Աւրհնեցէք մանկունք...*

40. 120բ-2ա Ի. Կանոն եւթնաւրէնքն - *Երթան ի գերեզմանն, սաղմոս. Ի դարձուցանել Տեառն զգերութիւն Սիովնի...*

ԺԴ.-41. 122ա-4բ ԽԱ. Կանոն հոգէհանգիստ առնել - *Սաղմոս. Երանի որում թողութիւն...*

ԺԳ.-42. 124բ-5ա ԽԲ. Աւրհնութիւն աղի - *Նախ սաղմոս. Աստուա՛ծ, ողորմեա՛ մեզ...*

ԺԲ.-43. 125ա-8ա ԽԳ. Կանոն տեառնական [աւրհնելոյ] - *Ածեն դնուիրեալն ի դուռն եկեղեցոյն...*

ԺԱ.-44. 128ա-36ա ԽԴ. Կանոն խաչ աւրինելոյ - *Եւ բերեն ի սուրբ տեղ կամ եկեղեցին, եւ ապա լուանան ջրով...*

ԼԱ.-45. 136ա-40բ ԽԵ. Կանոն յապաշխարանք աւրինել - *Ով ապաշխարանք քաչէ, Ադամ հացիցն պարտ է Բ.շարաթի աւրն գայ եկեղեցոյ...*

ԼԲ.-46. 140բ-5բ ԽԶ. Կանոն Մեծի հինգշաբաթին ապաշխարանքն արձակել - *Եւ ասէ սաղմոս Զ. Ա՛ռ քեզ, Տէ՛ր, համբարձի...*

ԼԳ.-47. 146ա-52ա ԽԷ. Կանոն Մեծի Աւագ Ե.շաբաթի երեկոյն Ոտնլուայ - *Ի ժ.երորդ ժամու ժողովին ի դուռն եկեղեցոյն...*

ԼԴ.-48. 152ա-4բ ԽԸ. Քարոզ պատուիրանի... - *Լուարո՛ւք ինձ, որդեա՛կք իմ...*

49. 154բ-6բ ԽԹ. Կանոն ժամատուռն աւրինել ամենայն ժողովրդեան - *Արդ, յայսմ մեծ եւ ահաւոր տաւնիս ուրախութիւն եղեւ երկնաւորաց եւ երկրաւորաց...*

ԼԶ.-50. 156բ-8ա Ծ. Կանոն զարմտիս սերմանաց, զշեղջ եւ զհընձան աւրինել - *Սաղմոս. Հովիտք բազում արասցեն ցորեան...*

51. 158ա-60ա ԾԱ. Կանոն խաղող աւրինել... զոր արարեալ է արբազան կաթողիկոս Ներսէս -... *Եւ քարոզէ սարկաւագն. Գոհացարուք զբարերարէն Աստուծոյ յաղագս պարգեւելոյ մեզ...*

ԽԷ.-52. 160բ-212ա ԾԲ. Կանոն քահանաթաղ եւ եպիսկոպոս - *Եւ երթան ի գերեզմանատեղ, սաղմոս. Տէր ապաւէն... 199բ-203բ [Մահք ԺԲ. մարգարէից]: 204ա Հանգիստ Յովհաննու աւետարանչին - Էր ընդ եղբարսն...*

53. 212ա-7ա ԾԳ. Կանոն երկրորդ աւուր - *Երթան ի գերեզման, ասեն Ամբիծքն... (թ. 214-5ի միջեւ 1 թերթ ընկած).*

54. 217ա-9ա ԾԴ. Կանոն երրորդ աւուր - *Երթան ի հանգիստն. ասէ սաղմոս. Տէ՛ր, լո՛ւր ապաւէից իմոց...*

55. 219բ-21ա ԾԵ. Կանոն չորրորդ աւուր - *Երթան ի Հանգիստն, սաղմոս. Եհան զիս ի գրոյ…*

56. 221ա-3բ ԾԶ. Կանոն հինգերորդ աւուր - *Սաղմոս. Զայնիւ իմով…*

57. 223բ-4բ ԾԼ. Կանոն վեցերորդ աւուր - *Սաղմոս. Յողորմութիւն եւ իրաւունս…*

58. 225ա-6ա ԾՀ. Կանոն եւթներորդ աւուր - *Սաղմոս. Տէ՛ր, յո՛ւր ազատիցի իմոց…*

59. 226ա-8բ ԾԹ. Կանոն ութերորդ աւուր - *Սաղմոս. Ի խորոց կարդացի…*

ԼԷ.-60. 228բ Կ. Աղաւթք *(յա-ում՝ «Վասն երաշտի»)* - *Տէ՛ր Աստուած մեր, որ յաղագս առ քեզ նախանձուս…*

ԽԲ.-61. 229ա [ԿԱ]. Կանոն անկոնաց, որ է գիրալկարդաց - *Բերեն եւ ձեռնադրեն մոնթ. ազատիք, Տէ՛ր Աստուած, արարիչ… (Համմ. 35ա-6բ)*

ԼԹ.-62. 229աբ ԿԲ. Կանոն պղծեալ կերակրոց, թէ՝ ով ոք ուտիցէ ի քրիստոնէից տաճկազէն կամ հրէից կամ հեթանոսաց - *Սաղմոս. Միրա սուրբ…*

63. 230ա-3ա ԿԳ. Աւետարան Իւղաբերից: Կիրակի գիշեր: ԴԿ եւ ԲԿ Մաթէոս - *եւ յերեկոյի չարաթուն…*

ԽԱ.-64. 233ա ԿԴ. Կանոն սուտ երդումնայսխալանաց - *Գայ խոստովանէ եւ տայ մեզդաց: Ազատիք. Տէր Աստուած…*

65. 233ա-5բ ԿԵ. Ստեփանոսի վերնագիր ինքնագրութեան Վասն վարուց երանելոյն Մաշթոցի - *Յամի ՅՃԿԲ. լինելութեան արարածոց… եւ Հայ չրջագային ՅԽԲ. (893) կատարեցի զնուաստ գրբունքս զայս… ա. 237ա-8ա* Գանձ ի գերեզման մեռելի *(«Մանյս»)* - *Մինդ ի յէն Բանդ որ ի Հաւրէս… բ. 238աբ* Ողբ լալագին եւ պիտանի *(«Երգ Արխատակեսի»)* - *Եկայք այսաւր եղբարք ամէն… գ. 238բ-9բ* Միւս ողբ *(«ասացեալ յԱռաքել վարդապետէ». ձեռ. 11, 109բ]* - *Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածաբան…*

67. Յաւելագրութիւնք ԺԲ. դ.

ա. 239բ (Շղագիր) [«Ողբ… ի Նաղաշ եպիսկոպոսէ Վասն նորահաս մանկանց մեռելոց». *ձեռ. 424, 343ա]* - *Արարիչն արարածոց մեզ բարկացաւ… / Ամէն կուլան/// (եղծուած):*

բ. Պհպնակ Աբ (նոտրգիր) [«Նորին Գրիգորիսի Աղթամարցւոյ ասացեալ»] - *Յորժամ եղեւ գարուն, եկ բլբուլն ի այգին, / Եւես թափուր գվարդն, քաղեցաւ հոգին… / Թէ չէ, հանեմ աչացս արտասուք քան ըղծով…*

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ Ժ.

ՊԱՏԿԵՐ ՀՆԱՒԱՆԴ ՄԱՇՏՈՑՈՒՄ ԲԱՑԱԿԱՅՈՂ՝ ՄԱՅՐ ՄԱՇՏՈՑՆԵՐԻ ՈՒՆԵՑԱԾ ՅԱՒԵԼԵԱԼ ԿԱՆՈՆՆԵՐԻ

1. ԱՒԵՏԱՐԱՆԴ ԻՒՂԱԲԵՐԻՑ ԵՒ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

907· 379բ-411բ [Աւետարանք Իւղաբերից եւ Բժշկութեան ըստ կարգի: Աւետարան ըստ Մաթէոսի - *Յայնժամ թողեալ Յիսուսի զժողովուրդն, ելն ի տուն… եւ զայս ինչ ասացեալ ցնա:*

999· 230ա-3ա Աւետարան Իւղաբերից: Կիրակի գիշեր: ԴԿ եւ ԲԿ Մաթէոս - *եւ յերեկոյի չարաթուն… մինչեւ ի կատարած աշխարհի [Ի. 1-20]:*

2. ԱՌԱՔԵԼԻ ՍԻՒՆԵՑԻՈՑ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԱԾՆԵԱԼ ՄԱՆԿԱՆՑ

962· 62բ-74ա Յաղագս հրաւիրելոցն ի քահանայութիւն. Սահմանադրութիւն դաստիարակութեան նորածնեալ մանկանց, որք հրաւիրելոց են յաստիճան քահանայութեան. Խրատք հարկաւորք եւ պիտանիք արարեալ ի տէր Առաքելոյ Սիւնեաց ևահանգի - *Արդ, ըստ կարգի ժամանակին վարժել զմանկունս… - 74ա-80ա Յետ այսորիկ մատիցէ յառաջ առաջնորդ սուրբ ուխտին, կալով առաջի եպիսկոպոսին, եւ ասէ բարձր ձայնիւ - Հայր սուրբ, խնդրէ ի քէն մայրս մեր սուրբ եկեղեցի, զի ձեռնադրեսցես…, 955· 159ա-77բ, 961· 205ա-12ա, 970· 69ա, 953· 115ա-70բ, 958· 49բ-67բ:*

3. ՎԱՍՆ ՈՒՍՈՒՄՆ ՏԱԼՈՅ ՁՄԱՆԿՈՒՆՆ

998· 222բ-3ա Վասն ուսումն տալոյ զմանկունս - *Տէր Աստուած, Արարիչ եւ Հաստատիչ բոլորովին եղելոցս…*

4. ԽՐԱՏ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Սկիզբն աստիճանաց կղերիկոսաց, որք են սաղմոսերգու եւ աւետածու, եւ ամենայն ըստ իւրաքանչիւր կարգի - *Եւ ծեռն խունկ սուրբ սեղանոյն եւ ասեն չարական ըստ աւուրն՝ յորում լինի. եւ սարկաւագն քարոզէ. Եւ եւս խաղաղութեան… Եւ ապա տան զաւետն եւ ասեն չարական. Լոյս ի լուսոյ ծընունդ եւ ծագումն, որ եկիր ի խնդիր մոլորեալ ոչխարի բնութեան (955· 177բ-8բ):* Սկիզբն կարգի աստիճանաց, որ ձեռնադրեն ի չորս եղանակս տարոյն (*965·* 48բ-53ա): Յորժամ կամիցի եպիսկոպոսն ձեռնադրութիւն առնել, եւեթ աւուրբ յառաջ կոչէ… (*958·* 48բ-9բ. յա-ում՝ «Ձեռնադրութիւն», «Վասն ձեռնադրութեան խրատք»): Սկիզբն կարգի աստիճանաց, որ ձեռնադրեն ի չորս եղանակս տարոյն (*960·* 46ա-50ա): Սկիզբն աստիճա-

նաց կղերիկոսաց. որք են սաղմոսերգուք - Զաւէն դնեն ի ձեռն բահ աւրինի... (962· 81ա-2ա): Սկիզբն կարգի է. աստիճանաւորաց. որք ձեռնադրին յեպիսկոպոսաց (961· 220ա): Սկիզբն աստիճանաց կղերիկոսաց. որք են սաղմոսերգուք - Զաւէն դնեն ի ձեռն բահ աւրինի... (970· 89ա-90ա): Սկիզբն աստիճանաց կղերիկոսաց. որ են սաղմոսերգուք - Զաւէն դնեն ի ձեռն բահ օրինի... ծեռն խաւնկ... (953· 134ա-6ա): Սկիզբն աստիճանաց կղերիկոսաց. որք սաղմոսերգու եւ աւելածու, եւ ամենեքեան ըստ իւրաքանչիւր կարգի - եւ ծեռն խաւնկ աւրբ սեղանոյն եւ սեն չարական բահ աւուրն... (907· 336բ-8ա): Սկիզբն կարգի աստիճանաց. որ ձեռնադրեն. որ չորս եղանակ տարոյն - Զգենու եպիսկոպոսն բահ աւրինի... (999· 30բ-3բ):

5. ԱՌԱՋԻՆ ԱՍՏԻՃԱՆ ԿՂԵՐԻԿՈՍԱՑ. ՈՐ ԵՆ ԲԵՄԱԿԱՆՔ (ՍԱՂՄՈՍԵՐԳՈՒՔ)

Առաջին աստիճան կղերիկոսաց. որ են բեմականք - Զգենու եպիսկոպոսն բահ աւրինի... (965· 48բ-53ա): Առաջին աստիճան կղերիկոսացն. որ են բեմականք - Զգենու եպիսկոպոսն բահ աւրինի եւ ամենեքեան իւրաքանչիւր բահ կարգի... (960· 46ա-50ա): Սկիզբն աստիճանաց կղերիկոսաց. որք են սաղմոսերգուքն. որք ընթեռնուն զմարգարէական գիրս - եւ ծիւ եպիսկոպոսն խաւնկ աւրբ սեղանոյն... (958· 67բ-8բ): Առաջին աստիճան է սաղմոսերգուն. եւ նոյնն է դռնապանն - Զգենու եպիսկոպոսն բահ աւրինին... (961· 220ա-2ա):

6. ԿԱՐԳ ԴՌՆԱԲԱՑԻՆ (ԴՌՆԱՊԱՆԻՆ)

Կարգ դռնաբացին - Յետ խնկարկելոյ եպիսկոպոսին աւրբ սեղանւոյն... (965· 53ա-6ա): Առաջին կարգ դռնաբացին է - եւ յետ ծիւելոյ եպիսկոպոսին խաւնկ Աւրբ սեղանոյն չարականաւ... (958· 68բ-9ա): Առաջին կարգ դռնաբացութեան - եւ յետ ծիւելոյ եպիսկոպոսին խաւնկ աւրբ սեղանոյն չարականաւ, ածէ զնուիրեալն աւագ սարկաւագն եւ քարոզէ... (955· 178բ-9ա): Կարգ դռնաբացին - Յետ խնկելոյ եպիսկոպոսին աւրբ սեղանոյն չարականաւ... (960· 50ա-2բ): Առաջին կարգ դռնապանին - եւ յետ ծիւելոյ եպիսկոպոսին խաւնկ աւրբ սեղանոյն... (962· 82աբ): Երկրորդ կարգ դռնապանին - Յետ ծիւելոյ եպիսկոպոսին պխաւնկն... (961· 223ա): Առաջին կարգ դռնապանին - եւ յետ ծիւելոյ եպիսկոպոսին խաւնկ աւրբ սեղանոյն... (970· 90աբ): Առաջին կարգ դռնապանին - եւ յետ ծիւելոյ եպիսկոպոսին խաւնկ... (953· 136բ-7ա): Առաջին կարգ դռնաբացութեան - եւ յետ ծիւելոյ խաւնկ... (907· 338աբ): Կարգ դռնաբացին - Յետ խնկարկելոյ եպիսկոպոսին աւրբ սեղանոյն չարականաւ, ածեն սարկաւագունքն... (999· 33բ-5ա):

7. ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԱՐԳ ԸՆԹԵՐՑՈՂՈՒԹԵԱՆ

Կարգ ձեռնադրութեան անագանոսի. որ թարգմանի վերընթերցող - Տանին զնուիրեալն առ սեմս պրանն ի մէջ եկեղեցւոյն... (965· 56ա-8ա): Երկրորդ կարգ ընթերցողութեան - Սարկաւագն քարոզէ. եւ ես խաղաղութեան... (958· 69աբ): Երկրորդ կարգ ընթերցողութեան - Սարկաւագն քարոզէ. եւ ես խաղաղութեան... (955· 179ա-80ա): Կարգ ձեռնադրութեան անագանոսի. որ թարգմանի վերընթերցող - Տանին զնուիրեալն առ սեմս պրանն... (960· 52բ-4ա): երկրորդ կարգ ընթերցողութեան - Սարկաւագն քարոզէ. եւ ես խաղաղութեան... (962· 82բ-9բ): Երրորդ կարգ ընթերցողացն - Վասն որոյ քարոզէ սարկաւագն. եւ ես խաղաղութեան... (961· 223աբ): Երկրորդ ընթերցողութեան - Սարկաւագն քարոզէ. եւ ես... (970· 91աբ): Երկրորդ՝ ընթերցողութեանն - Սարկաւագն քարոզէ. եւ ես... (953· 137աբ): Երկրորդ կարգ ընթերցողութեան - Սարկաւագն քարոզէ. եւ ես խաղաղութեան... (907· 338բ-9բ): Կարգ ձեռնադրութեան. անագ[ան]ոսի. որ թարգմանի՝ վերընթերցող - Տանին զնուիրեալն առ սեմս պրանն ի մէջ եկեղեցւոյն... (999· 35ա-6բ):

8. ԿԱՐԳ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԵՐԴՄՆԵՑՈՒՑԻՆ

Կարգ ձեռնադրութեան երդմնեցուցչին - Սակաւիկ մի յառաջ մատչին եւ ասեն Սաղմոս... (965· 58ա-9բ): Երրորդ կարգ երդմնեցուցչաց - Քարոզէ սարկաւագն. եւ ես խաղաղութեան... եղբա՛րք պատուականք... (958· 69բ-70ա): Երրորդ կարգ երդմնեցուցչաց - Քարոզէ սարկաւագն. եղբա՛րք պատուականք... (955· 180աբ): Կարգ ձեռնադրութեան երդմնեցուցչին - Սակաւիկ մի յառաջ մատչին եւ ասեն սաղմոս. Ի քեզ, Տէր, յուսացայ... (960· 54ա-5բ): Երրորդ կարգ երդմնեցուցչացն - Քարոզէ սարկաւագն. եւ ես... (962· 89բ-4ա): Չորրորդ կարգ երդմնեցուցիչն է - եւ սարկաւագն քարոզէ. եւ ես... (961· 223բ-4բ): Երրորդ կարգ երդմնեցուցչացն - Քարոզէ սարկաւագն. եւ ես... (970· 91բ-2ա): Երրորդ կարգ՝ երդմնեցուցչացն - Քարոզէ սարկաւագն. եւ ես... (953· 137բ-8բ): Երրորդ կարգ երդմնեցուցչաց - Քարոզէ սարկաւագն. եղբարք պատուական[ք]... (907· 339բ-40բ): Կարգ ձեռնադրութեան. երդմնեցուցիչն - Սակաւիկ մի յառաջ մատչին եւ ասեն Սաղմոս. Ինձ, Տէ՛ր յուսացայ... (999· 36բ-7բ):

9. ԿԱՐԳ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՋԱՀԸՆԿԱԼԻՆ

Չորրորդ կարգ աստիճանի, այսինքն ջահընկալին - Ածէ զնուիրեալն աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին... եղբարք սիրեցեալք... (958· 70ա-1ա): Կարգ ձեռնադրութեան ջահընկալին - Ասեն Սաղմոս. Լոյս տուր, Տէր, աչաց իմոց... (965· 59բ-60բ): Չորրորդ կարգ աստիճանի ջահընկալութեան - Ածէ առաջի եպիսկոպոսին աւագ սարկաւագն զնուիրեալն, քարոզէ... (955· 180բ-1բ): Կարգ ձեռնադրութեան ջահընկալին - Ասեն սաղմոս. Լուս տուր, Տէր, աչաց իմոց... (960· 55բ-7ա): Չորրորդ կարգ աստիճանի ջահընկալ - Ածէ առաջի եպիսկոպոսին աւագ սարկաւագն զնուիրեալն... (962· 84ա-5ա): Հինգերորդ կարգն է ջահընկալ - Զոր ածէ աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին եւ քարոզէ. եւ ես... (961· 224բ-6ա): Չորրորդ կարգ աստիճանի ջահընկալն - Ածէ առաջի եպիսկոպոսին աւագն զնուիրեալն... (970· 92ա-3բ): Չորրորդ կարգ աստիճանի՝ ջահընկալն - Ածէ առաջի եպիսկոպոսին աւագ սարկաւագն զնուի-

բեալն... (139բ «Եւ մինչեւ ցայս վայր կարէ ամուսնանալ. եւ ասաի յառաջ ոչ կարէ». *953*· 138բ-9բ): Չորրորդ կարգ աստիճանի՝ ջահրնկալութեան - Ածէ առաջին եպիսկոպոսին աւագ սարկաւագն դնուիրեալն... (*907*· 340բ-2ա): Կարգ ձեռնադրութեան ջահրնկալին - Ասեն Սաղմոս. Մինչեւ յ՚՚բբ... (*999*· 37բ-8բ):

10. ԿԱՐԳ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԿԻՍ ՍԱՐԿԱՒԱԳԱՑ, ՈՐ ԵՆ ԴՊԻՐՔ

Հինգերորդ կարգ կէս սարկաւագաց, որ է դպիրն - Ածէ դնուիրեալն աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին եւ ասէ. Եւ եւս խաղաղութեան... (*958*· 71ա-4ա): [Կարգ ձեռնադրութեան կիսասարկաւագին] - //ու լինիցի քեզ: Պատրաստ առաքելոյ յԵբրաեցւոց թղթոյն. Արդ որովհետեւ մանկունք... (*965*· 61ա-2ա): Հինգերորդ կարգ կէս սարկաւագաց, որ է դպիր - Ածէ դնուիրեալն աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին, տեառնագրեն եւ ասեն սաղմոս... (*955*· 181բ-4ա): Կարգ ձեռնադրութեան կէս սարկաւագաց, որ են դպիրք - Քահանայապետն մինչդեռ է սարկաւագասանն... (*960*· 57բ-60բ): Հինգերորդ կարգ կէս սարկաւագին, որ է դպիրն - Ածէ դնուիրեալն աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին... (*962*· 85ա-8բ): Կարգ վեցերորդ կիսասարկաւագն - Որ ածէ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին եւ քարոզէ. Եւ եւս... (*961*· 226ա-8բ): Հինգերորդ՝ կէս սարկաւագին, որ է դպիրն - Ածէ դնուիրեալն աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին, որ է դպիրն - Ածէ դնուիրեալն աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին... (*970*· 93բ-7ա): Հինգերորդ կարգ կէս սարկաւագին, որ է դպիրն - Ածէ դնուիրեալն աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին, տեառնագրէ... (*953*· 139բ-43ա): Հինգերորդ կարգ կէս սարկաւագութեան, որ է դպիր - Ածէ դնուիրեալն աւագ սարկաւագն առաջի եպիսկոպոսին... (*907*· 342ա-6ա): Կարգ ձեռնադրութեան կէս սարկաւագաց, որ են դպիրք - Քահանայապետն մինչդեռ է սարկաւագատունն... (*999*· 38բ-40բ):

11. ԿԱՆՈՆ ՅՈՐԺԱՄ ՍԱՐԿԱՒԱԳ ՁԵՌՆԱԴՐԵՆ

Կանոն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ քահանայք ի սրբատանն ըստ աւրինի... (*965*· 62ա-73ա): Կանոն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ սուրբք ըստ աւրինին... (*958*· 74ա-81ա): Կանոն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ սուրբք ըստ աւրինի... (*955*· 184ա-90ա): Կանովն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ քահանայքն ըստ աւրինի յառեան եկեղեցւոյն... (*960*· 60բ-7բ): Կանոն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ սուրբքն ըստ աւրինի... (*962*· 88բ-95բ): Վեցերորդ կարգ. Կանովն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - Զգենու եւ այլքն ամենայն ըստ աւրինի... (*961*· 228բ-36ա): Կանոն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ սուրբքն ըստ աւրինի... (*970*· 97ա-104ա): Կանովն յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ սուրբքն ըստ օրինի... (*953*· 143բ-52ա): Վեցերորդ կարգ յորժամ սարկաւագ ձեռնադրեն - Զգենու եպիսկոպոսն եւ այլ սուրբք ըստ աւրինին... (*907*· 346ա-56ա): Կանոն յորժամ սարկաւագն

ձեռնադրեն - Զգենու եպիսկոպոս եւ այլ քահանայքն ի սրբատունն ըստ աւրինի... (*999*· 40բ-7ա):

12. ԿԱՐԳ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՔԱՀԱՆԱՅԻ

Կարգ ձեռնադրութեան քահանայի - Զգենու եպիսկոպոսն ըստ օրինի ի սրբատանն... (*965*· 73ա-87ա): Կանոն ձեռնադրութեան քահանայի - Զ[գ]ենու եպիսկոպոսն ըստ աւրինի ի սրբատուն եկեղեցւոյն... (*958*· 81ա-92ա): Կանոն ձեռնադրութեան քահանայի - Զգենու եպիսկոպոսն ըստ աւրինի ի սրբատունն եկեղեցւոյն... (*955*· 190ա-9բ): Կանոն ձեռնադրութեան քահանայից - Զգենու եպիսկոպոսն ըստ աւրինի ի սրբատունն եկեղեցւոյն... (*960*· 67բ-78ա): Կանովն ձեռնադրութեան քահանայի - Զգենու եպիսկոպոսն ըստ աւրինի ի սրբատուն եկեղեցւոյն... (962. 95բ-107ա): Կանովն ձեռնադրութեան քահանայից - Զգենու եպիսկոպոսն ըստ օրինի ի սրբատուն եկեղեցւոյն... (*961*· 236բ-51ա): Կանովն ձեռնադրութեան քահանայի - Զգենու եպիսկոպոսն ըստ աւրինի ի սրբատուն եկեղեցւոյն... (*970*· 104բ-16բ): Կանովն ձեռնադրութեան քահանայի - Զգենու եպիսկոպոսն ըստ օրինի ի սրբատուն եկեղեցւոյն... (*953*· 152բ-70բ): Կանոն ձեռնադրութեան քահանայից (յառաւօտուն) - Զգենու եպիսկոպոսն ըստ օրինի սրբատունն եկեղեցւոյն... (*907*· 356ա-71ա): Կանոն ձեռնադրութեան քահանայից (յերեկոյէ) - Նոցայն եպիսկոպոսն յաթոռ ի մէջ յառեանին ի դուռն սուրբ եկեղեցւոյն... Հայր սուրբ, խնդրէ ի քէն մայրս մեր սուրբ եկեղեցի, զի ձեռնադրեսցես զայս անուն յաստիճան քահանայութեան... (*907*· 371ա-9բ): Կարգ ձեռնադրութեան քահանայի - Զգենու եպիսկոպոս ըստ աւրինի ի սրբատունն... (*999*· 47ա-56ա):

13. ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻԻՆ ՍԱՐԿԱՒԱԳ ԿԱՆԱՆՑ

960· 49. 293բ ԽՋ. Ձեռնադրութիւն սարկաւագ կանանց, որ են սարկաւագուհիք - Ասէ սաղմոս ԽԴ. Բխեսցէ սիրտ իմ..., *962*· 62աբ, *998*· 226աբ, *970*· 69ա, *953*· 114ա-5ա, *907*· 309բ-10ա, *954*· 80բ:

14. ՎԱՍՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵԻ ԳԱԻԱԶԱՆ ՏԱԼՈՑ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՑ

953· 406ա-22բ Վասն իշխանութիւն եւ գաւազան տալոյ վարդապետաց - Նախ մտանեն յեկեղեցին եւ զարդարեն զգաւազանն...

15. ԿԱՆՈՆ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՏԱՆ

965· 241բ-3բ Աւրհնութիւն, զոր աւրհնէ քահանայն զժամատունն՝ հանդերձ ապաշխարող ժողովրդականօքն - Արդ, յայսմ մեծ եւ ահաւոր տաւնիս ուրախութիւն եղեւ..., *958*· 243ա-5ա, *998*· 206ա-8ա, *999*· 154բ-6բ, *959*· 139բ-45բ (սկ՝ Աւրհնեալ է ամենասուրբ երրորդութիւնն ի բարձունս...), *960*· 295բ-300բ, *962*· 205բ-11ա, *998*· 227բ-34ա, *961*· 194ա-200ա, *954*· 111բ-8բ, *970*· 227ա-34ա, *972*· 103ա-15ա, *953*·

354ա-9ա, 907· 312բ-9բ, 955· 90բ-8բ (ակ՝ Աարկաւագն բարոյկ. ենդրեացու բ Հաւատով...):

16. ԽՐԱՏ ԱԻՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՅ

959· 15ա-43բ [Կ]արգաւորութիւնք եւ խրատք աւրինութեան եկեղեցոյ - ժողովկ եպիսկոպոսն ի յերրորդ ժամուն գդասս պաշտաւնէից՝...

17. ՄԵՂԵԴԻ ԵԿԵՂԵՑՈՅ

960· 309ա Մեղեդի եկեղեցոյ ասա՛ աճուշ - Բրիստոս եկեալ քահանայապետքն սուբբ, ի քեզ մտանէ, տաճար լուսակիր, լեառն Տեառն եւ տուն Աստուծոյ...

18. ԿԱՆՈՆ ՊՂՇԵԱԼ ՏԱՃԱՐԻ

954· 90ա-1ա Կանոն պղծե[ա]լ տաճարի - Դրուակ ինչ եդեալ բան բերման ժամանակիս, ասեն սաղմոս... (այլ՝ տարբեր մեր բնագրի ե. կանոնից):

19. ԱԻՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՎԵՂԱՐԻ ԵԻ ՓԻԼՈՆԻ

959· 310բ Աւրհնութիւն վեղարի եւ փիլոնի - Ապաչեմք զքեզ. Տէր Յիսուս Քրիստոս եւ խնդրեմք ողորմութենէդ քումմէ... (յաւելագրում ժէ. դ.), 953· 599բ-600ա Աւրհնութիւն վեղարի, 907· 327աբ Աւրհնութիւն վերարկու զգեստից վեղարի եւ փիլոնի:

20. ԿԱՆՈՆ ՓՐԿՉԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐ ՕՐՀՆԵԼՈՅ

958. 11. 34բ-7բ ԺԱ. Կանոն փրկչական պատկեր աւրհնել - Բերեն առաջի բեմին եւ ասեն սաղմոս. Աստուա՛ծ մեր, ողորմեա՛ մեզ..., 965. 88ա-90բ, 907. 327բ-32բ, 999. 57ա-9ա:

21. ԿԱՆՈՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ ՊԱՏԿԵՐ ՕՐՀՆԵԼՈՅ

958. 37բ-40ա Կանոն զսուրբ Աստուածածին պատկերն աւրհնել - Լուանան նախ ջրով եւ ապա գինով, եւ ասեն սաղմոս. [ԽԴ.] Բղխեսցէ սիրտ իմ... 965. 90բ-2ա, 998. 58բ-61ա, 907. 332բ-6ա, 999. 59ա-60բ:

22. ԿԱՆՈՆ ԱՄԵՆԱՅՆ ՍՐԲՈՅ ՊԱՏԿԵՐ ՕՐՀՆԵԼՈՅ

965. 92բ Կանոն զամենայն սրբոց պատկեր աւրհնել - Լուանան նախ ջրով եւ ապա՝ գինով, եւ ասեն Սաղմոս. Բարձր առնեմ զքեզ... 958. 40ա, 998. 61ա, 907. 336աբ:

23. ԽՐԱՏ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ՀԱՒՐ ՄԵՐՈՅ ԳՐԻԳՈՐԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

961· 50ա-60բ Խրատ մկրտութեան հոգեւոր հաւր մերոյ Գրիգորի վարդապետի: Յորժամ կամիցի քրիստոնեա առնել, պարտ է զայս կարգ կատարել - Յորժամ տղայն ութաւրեայ լինի, տայ բերել...

24. ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆ ՈՒԹԱՒՐԵԱՅ ՄԱՆԿԱՆ

959· 75բ-86ա Կանոն յորժամ գութարեայ մանկունս եւ կամ որքան իցէ մկրտել կամիցին - Բերէ մանկաբարձն գաղայն առ քահանայն...

25. ԱՂԱԻԹ-Ք ԱՌՏՆԻՆ Ի ՎԵՐԱՅ ՊԱՏԱՆԻՈՅ ՈՒԹԱՒՐԵԱՅ ՆՈՐԱԾՆԻ՝ ԱՌՆՈՒԻԼ ԱՆՈՒՆ Ի ՔԱՀԱՆԱՅԷՆ

972· 268բ-9բ Աղաւթք առտնին ի վերա պատանոյ ութարեայ նորածնի՝ առնուլ անուն ի քահանայէն - Աւրհնէ քահանայն եւ ասէ սաղմոս ԽԳ. Աստուած, յանուան քում կեցոյ զիս...

26. ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌԱՍՆՕՐԻՔ

956· 10աբ Կանոն քառասնօրեա աւուր - Յորժամ բերեն զմանուկն եւ զմայրն իւր..., 953· 597բ-9բ Կանոն յորժամ Ե.օրեայ լինի մանուկն - Առնու մայրն եւ մանկաբարձն, եւ տանին ի դուռն եկեղեցւոյն..., 954· 37աբ Կանոն քառասնաւրեայ տղայի - Գայ ի յերկեղին (=յեկեղեցին) մանկաբարձն, մայրն եւ նորածին մանուկն...

27. ԱՂԱԻԹ-Ք Ի ՎԵՐԱՅ ՔԱՌԱՍՆԱՒՐԵԱՅ ՏՂԱՅԻՆ

972· 270աբ Եւ ասէ զաղաւթս զայս ի վերա քառասնաւրեայ տղային - Տէ՛ր Աստուած մեր, որ յաւուրս քառասուն բան աւրինաց ի տաճարն եկիր...

28. ԱՂԱԻԹ-Ք Ի ՎԵՐԱՅ ՔԱՌԱՍՆԱՒՐԵԱՅ ԾՆԸՆԴԱԿԱՆԻ ԿՆՈՋՆ

972· 269բ-70ա Ասէ քահանայն զաղաւթս զայս ի վերա քառասնաւրեա ծնընդականի կնոջն - Տէ՛ր Աստուած մեր, որ եկիր ի փրկութիւն ազգի մարդկան...

29. ԱՂՕԹ-Ք Ի ՎԵՐԱՅ ԾՆԸՆԴԱԿԱՆԻ ԵԻ ՆՈՐԸՆԾԱՅ ՏՂԱՒ, ՅՈՐԺԱՄ Խ.ՕՐԵԱ ՏԱՆԻՆ ՅԵԿԵՂԵՑԻՆ

972· 271աբ Աղօթք ի վերայ ծնընդականի եւ նորընծայ տղաի, յորժամ Խ.օրեա տանին յեկեղեցին... - Աստուած, որ նորոգութիւնդ ես հնացելոց...

30. ԿԱՆՈՆ-Ք ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱՅՆ ՅԱՂԱԳՍ ԱԶԳԱԹՈՒՈՒԹԵԱՆ ԵԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ

961· 336բ-8ա Կանոնք սուրբ հայրապետացն Յաղագս ազգաթողուութեան եւ ամուսնութեան - Եղբա՛յրք, պարտ է քրիստոնէին, որ սրբութեամբ սընանին, եւ լինի կարիճ տղայն. ԺԵ. տարոյ փեսացու է, եւ աղջիկն՝ ԺԴ. տարոյ, եւ եթէ այլ փութան՝ ԺԲ. տարոյ... Եւ արդ, լուարո՛ւք, հաւատացեա՛լք՝ ժողովուրդք եւ քահանայք, եթէ մեք ամաչեմք եւ ոչ քարոզեմք, եւ դուք ամաչէք եւ ոչ խրատէք, ի մեղայ նոցա եւ ի խղճէ ոչ եմք անպարտ:

31. ՅԱԿՈԲԱՅ ՂՐԻՄԵՑԻՈՅ ՅԱՂԱԳԱՍ ՊԱՍԱԿԻ ԱՄՈՒՍՆԱՑԵԼՈՅ

954· 208ա-10ա Յաղագս պասակի ամուսնացելոյ - Գիտելի է, զի կանոն է այնոցիկ, որք սրբութեամբ սնանին...

32. ՅԱԿՈԲԱՅ ՂՐԻՄԵՑԻՈՅ ՅԱՂԱԳԱՍ ԱՋԳԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԱՆՄԱՆ

954· 210ա-5բ [Յաղագս ազգականութեանց բաժանման] - Գիտելի է ապդականութիւն տարորոշեալ անձանցն... Զոր ցանեալս եղեւ ի մէնջ խնդրոյ Թումայի վարդապետի Հրեշտակաբնակ սուրբ ուխտիս Մեծոփացնեաց, եւս ծառա[յ]բար կատարեցի՝ Յակոբ վարդապետս Ղրիմեցի, աշակերտ Գէորգա վարդապետս Ղրիմեցի (՞) եւ քաջ դիտապետի եղնկացոյ. Յաղագս ապդականութեանց բաժանման:

33. ԽՐԱՏ ԶԳՈՒՇՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵԼՈՑՆ ՊԱՍԱԿ ԱՌՆՈՒԼ

960· 91ա-5ա Խրատք զգուշութեամբ, զոր տացէ քահանայն հանդերձելոցն պասկ առնուլ կանխաւ... - Գիտասջիք, որդեակք, որք հանդերձեալ էք կապիլ ընդ միմեանս..., *962*· 120բ-6ա, *961*· 66բ-72բ, *970*· 132ա-7ա:

34. ԿԱՆՈՆ ՆՇԱՆՕՐՀՆԷՔԻ

965· 154ա-6բ Կանոն նշան աւրինել - Պարտ է, նախ՝ քահանային ընտրել կանոնաւք զփեսայն եւ զհարսն..., *958*· 160ա-2բ, *998*· 123բ-5բ, *961*· 60բ-3բ (սկ՝ Շարականն առաջի կողմ. Նըշանեցաւ...), *953*· 189ա-96բ, *907*· 67ա-9բ (սկ՝ Ասեն չարական. Խորհուրդն անճառ...), *999*· 95բ-7ա:

35. ԿԱՆՈՆ ՀԱՐՍԱՆԵԱՑ ՀԱՆԴԵՐՁՕՐՀՆԷՔԻ

965· 156բ-9բ. Կանոն զհանդերձ հարսանեաց աւրինել - Բերեն առաջի քահանային եւ ասեն չարական ԴՁ. Խաչանիշ գրոշմամբ..., *958*· 162բ-6ա, *999*· 97ա-9բ, *955*· 58բ-61ա (սկ՝ Յառաջն առնու քահանայն զխաչն եւ զՄաշթոցն եւ գնան ի տուն հարսին...), *998*· 125բ-31ա, *961*· 63բ-6բ (լս-ում՝ «Հանդերձ հարսանեացն աւրհնել») սինն...), *953*· 197ա-202բ (ցանկում՝ «Վասն հանդերձ աւրհնելոյ», լս-ում՝ «Հանդերձօրհնէք»), *907*· 70ա-3բ:

36. ԿԱՆՈՆ ՁՁԵՌՆ ՀԱՐՍԻՆ ԴՆԵԼՈ Ի ՁԵՌՆ ՓԵՍԱՒԻՆ

972· 270բ-1ա Կանոն զձեռն հարսին դնելոյ ի ձեռն փեսային - Սաղմոս ԽԴ. Լուր դուստր եւ...

37. ԿԱՐԳ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ

953· 491բ-2բ Կարգ երկրորդ ամուսնութեան - Դնէ քահանայն զբաժակն ի վերայ սեղանոյն...

38. ԿԱՐԳ ԵՐՐՈՐԴ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ

953· 492բ-3ա Կարգ երրորդ ամուսնութեան - Սաղմոս Ը. Տէ՛ր, Տէ՛ր մեր, զի սքանչելի է անուն քո... 493ա եւ տան բաժակն՝ ըմպել նոցա երիցս, եւ ասէ զաղօթս քահանայն - Տէ՛ր Աստուած, որ զամենայն արարեր զօրութեամբ քո... (երկրորդ հատուածը սխալմամբ համարակալուած է եւ ցանկում խորագրուած՝ 1ր «*ԿԲ*. Վասն բաժակն ըմպել նոցա երիցս»):

39. ԿԱՆՈՆ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՏԻ ՊԱՏԱՐԱԳԻ *(այլ)*

965· 198աբ Աւրհնութիւն հատի պատարագի - Աւրհնեալ ես, Տէր Աստուած ամենակալ, Հայր Տեառն մերոյ..., *958*· 200բ-1ա, *998*· 174աբ, *972*· 226աբ (սկ՝ Աւրհնեալ ես, Տէ՛ր Աստուած, Արարիչ ամենայն արարածոց...), *972*· 226բ-7բ (սկ՝ Աւրհնեալ ես, Տէ՛ր Աստուած մեր, որ պարգեւիչդ ես բարութեանց...), *972*· 227բ-9ա (սկ՝ Աւրհնեալ ես, Տէ՛ր Աստուած ամենակալ, որ ընտրեցեր եւ ընկալար զերանելի վկայսն...):

40. ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՄԱՆԴԱԿՈՒՆԻՈՅ ԿՈՉՈՒՄՆ ԱՊԱՇԽԱՐՈՒԹԵԱՆ

965· 213ա-20բ Տեառն Յոհաննու Մանդակունւոյ Հայոց կաթողիկոսի Կոչումն ապաշխարութեան - Առնու քահանայն զկեկեղն յապաշխարութիւն..., *958*· 215բ-22բ, *962*· 196ա-201բ (սկ՝ Երթայ մեղուցեալն ի դուռն եկեղեցւոյն..., *998*· 187բ-95բ, *970*· 215ա-31բ, *972*· 89ա-103ա, *907*· 237ա-43ա:

41. ՄԵՂԱԹԻԻ

965· 220բ-1բ [«Մեղաւթիւ»՝ 221ա՝ լս-ում] - Պարտ է քահանային զԳՂՅՀ կալ եւ հոգալ վասն հաւատին... («Կոչումն ապաշխարութեան»ից յետոյ):

42. ԿԱՆՈՆ ՈՏՆԼՈՒԱՅԻ *(այլ)*

965· 229բ-38ա Կանոն Մեծի հինգշաբաթին ոտնալուային, ըստ որում ասացն Յիսուս, թէ. Օրինակ մի ետու ձեզ, զոր արարեալ սրբոյն Եփրեմի Խորին Ասորոյ, զոր թարգմանեաց սուրբ դիտապետն Հայոց Մեծաց Գրիգորիոս Վկայասերն - ի տասներորդ ժամուն զկնի կատարման սուրբ պատարագին..., *959*· 124բ-35ա, *958*· 230բ-7բ, *955*· 77բ-87ա, *956*· 90բ-9բ, *961*· 182բ-94ա, *954*· 98բ-106բ, *972*· 136ա-49բ, *907*· 259ա-71բ, *998*· 208ա-17բ (սկ՝ Դնեն զսուրբ Աւետարանն եւ սուրբ նշանն ի ձեռն արժանաւոր քահանայից...), *960*· 251բ-63ա (258ա Գանձ ասայ եղանակաւ(«Ասոթք») - Այս խորհուրդ լըցաւ, / Անդ գուշակեցաւ..., *962*· 220բ-32բ, (227բ-8բ [Գանձ Ոտնալուային («Ասոթք»)] - Այս խորհուրդ լըցաւ, / Աստ կատարեցաւ...), *970*· 246ա-62բ (255բ-7բ Ահա թէ կամիս՝ առա՛ զԳանձս - Այս խորհուրդ լըցաւ...):

43. ԿԱՆՈՆ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԽԱՂՈՂՈՑ

965· 246ա-8բ Կանոն աւրհնութեան խաղողոյ, զոր արարեալ է սրբազան կաթուղիկոսն Հայոց տէր Ներսէս, որ կատարի յաւուր տաւնի Աստուածամայր

Ննջման եւ կամ Սրբոյ խաչին՝ ըստ իւրաքանչիւր տեղոյ ջերմութեան - Յետ երթոյ պաշտաման քարոզի. եւ եւս խոպոպութեան: Գոհացարուք գրաբերաբէն Աստուծոյ..., *958*· 53. 251ա-4ա ՃԲ., *955*· 155ա-8բ, *956*· 64ա-8ա, *998*· 220ա-2բ, *954*· 73ա-5բ, *972*· 289բ-93բ, *953*· 398ա-401ա, *907*· 203ա-4ա, *999*· 158ա-60ա:

44. ԿԱՆՈՆ ԲԱԺԱԿ ՕՐՀՆԵԼՈՅ

959· 153բ Բաժակ աւրհնելոյ - Տէր Աստուած մեր, որ զամենայն ինչ իմաստութեամբ արարեր...

45. ԱՂԱԻԹՔ Ի ՎԵՐԱՅ ՍԵՐՄԱՆՑ

972· 295բ Աղաւթք ի վերայ սերմանց - Որ ես Ո՛ երկրպագեցին փրկիչ ամենեցուն... յաւիտենից. ամէն:

46. ԿԱՆՈՆ ՄՐԳԱՑ ՕՐՀՆԵԼՈՅ

960· 264աբ Կանովն մրքաց աւրհնելոյ - Աստն սաղմոս. Ի կարդալն իմում..., *962*· 246ա-7ա, *998*· 224աբ, *970*· 278ա-9ա, *953*· 401ա-2ա, *907*· 273ա-4ա:

47. ԱԻՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՊՏՂՈՅ

956· 138բ Աւրհնութիւն նոր պտղոց - Աւրհնեա, Տէր, զպտուղս դաշտ...

48. ԿԱՆՈՆ ՀՆՁԱՆ ՕՐՀՆԵԼՈՅ

960· 267ա-8ա Կանովն հնձան աւրհնելոյ - Սաղմոս. Քեզ վանէ է աւրհնութիւն..., *962*· 242ա-3բ, *998*· 219բ-20ա, *970*· 274ա-5ա, *953*· 394բ-6ա, *907*· 277ա-8ա:

49. ԱՂԱԻԹՔ ՀՆՁԱՆԻ Է ԵԻ ԳԻՆԻ ԱԻՐՀՆԵԼՈՅ

961· 146բ-7ա Աղաւթք հնձանի է եւ գինի աւրհնելոյ - Աւրհնեալ ես, մարդասէր Աստուած, որ վասն մեր մարդ եղեր...

50. ԿԱՆՈՆ ԳԱՌՆ ԱԻՐՀՆԵԼՈՅ

954· 73ա Կանոն գառն աւրհնելոյ Զատկի եւ Վարդավառի, Աստուածածնի եւ Խաչի եւ այլ տէրունական տաւնից եւ սրբոց - Աստն սաղմոս. կցուրդ. Զողջակէզս Խաչի եւ այլ տէրունական տաւնից եւ սրբոց - Աստն սաղմոս. կցուրդ. Զողջակէզս ուղղարկեալս... (լ-ում այլ ձեռքով՝ «Զայս թող», իսկ ցանկում՝ ջնջուած), *907*· 202ա Կանոն գառն աւրհնելոյ Զատկի եւ Վարդավառի - Աստն սաղմոս տեառնականի: Քահանայն առէ գաղօթս...

51. ԿԱՆՈՆ ՀԱԻ ԱԻՐՀՆԵԼՈՅ

953· 493ա-4բ Կանոն հաւ աւրհնելոյ - Սաղմոս. կցուրդ. Թեւք աղաւնոյ արծաթապատ..., *907*· 202աբ:

52. ԿԱՆՈՆ Ի ՎԵՐԱՅ ՋՐՀՈՐԻ, ՅՈՐԺԱՄ ՀԵՂՁԵՆՈՒ ԻՆՁ Ի ՆԱ

954· 76աբ Կանոն ի վերայ ջրհորի, յորժամ հեղձենու ինչ ի նա - Աստ չարական դէմ. Աստաբելոյ աղաւնւոյ... *972*· 265ա-7բ Կարգ ի վերայ ջրհորի՝ թէ շուն կամ կատու, կամ մուկ, կամ հաւ, կամ այլ այսպիսիք անկանի եւ հեղձու եւ խեղդի ի նայ - Աստ չարական. Աստաբելոյ աղաւնւոյ...

53. ԹԷ Ի ՓՈՒՌՆ ԿԱՄ Ի ԹՈՆԻԲՆ ՇՈՒՆ ԿԱՄ ԿԱՏՈՒ, ԿԱՄ ՄՈՒԿ, ԿԱՄ ՀԱՒ ԱՆԿԵԱԼ ԱՍՏԱԿԵԱՑԻ

972· 267բ-8ա Եւ թէ յազդմանէ չարին ի փուռն կամ ի թոնիրն շուն կամ կատու, կամ մուկ, կամ հաւ անկեալ աստակեացի (մեայն՝ խրատապիր) - Ընփուռն այլ եւ պիծնիրն բարկ վառէ, որ ճերմակի եւ մաքրի...

54. ԱՂԱԻԹՔ ԿԱՐԿՏԻ

959· 310բ Աղաւթք կարկտի - Յայնժամ երթայր Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս յերուսաղէմ... եւ տար թողէ ի Դ. կողմն յանդաստանացն. յԱստուծով փրկէ (յաւելագրում ժէ. դ.):

55. ԱՂԱԻԹՔ ՅՈՐԺԱՄ ԱՌ ՀԻԱՆԴՆ ԵՐԹԱՆ

960· 275ա-7բ Աղաւթք՝ յորժամ առ հիւանդ երթան, այսպէս արասցեն - Աստն սաղմոս. Զերգն եղեկիէլի մարգարէին..., *962*· 247բ-50ա, *998*· 224բ-6ա, *970*· 280ա-3ա, *953*· 403ա-6ա, *907*· 287ա-90ա:

56. ԿԱՆՈՆ ԱՇԽԱՐՀԱԹԱՂԻ ԵՕԹՆՕՐԷՔԻ

965· 178բ-9բ Կանոն եաւթներորդ աւուրն - Երթան ի գերեզմանն եւ աստն Սաղմոս. Կցուրդ. Երանելի են..., *958*· 185բ-6բ, *999*· 114աբ, *955*· 124ա-6ա Կանոն եւթն աւուրն - Երթան ի գերեզմանն եւ աստն Սաղմոս ճԱ. [Տէր, լուր աղաւթից իմոց]..., *998*· 156ա-7բ, *953*· 264ա-8ա, *907*· 108բ-11ա, *961*· 120բ-3ա (սկ՝ Երթան ի գերեզմանն աստով զԱմբիծքն...):

57. ԿԱՆՈՆ ԳԵՐԵԶՄԱՆ ԱԻՐՀՆԵԼՈՅ

954· 205ա [Գերեզմանօրհնէք] - Աւրհնեսցի եւ կնքեալ պահեսցի գերեզման... (ժէ. դ. յաւելագրում), *956*· 34ա-7ա Կանոն գերեզման աւրհնել - Երկրորդ աւուրն առաւաւտուն գան ի հանդիստն... (Աշխարհաթաղից յետոյ):

58. ԿԱՆՈՆ ՏՂԱԹԱՂԻ

965· 179բ-86բ Կանոն զամենայն վախճանեալ տղայս առ Քրիստոս յուղարկել - Աստն Սաղմոս զորղայս Դ. Առ քեզ, Տէր համբարձի..., *959*· 172բ-9ա, *958*· 186բ-90բ, *955*· 126ա-32ա, *960*· 124ա-31բ, *962*· 159բ-67բ, *956*· 37ա-42ա, *998*· 157բ-64ա, *954*· 45ա-53ա, *970*· 171ա-80բ, *972*· 279ա-87բ, *999*· 115ա-9բ, *907*· 111ա-8բ (խրգր՝ Կանովն

զամենայն վախճանեալ տղայսն, որ ի ժ. տարոյն ի վայր են՝ առ Քրիստոս յուղարկել), *961*· 85ա-92բ (ակ՝ Սաղմոս Ծ. Ոգորմեա ինձ, Աստուած...), *953*· 268ա-91ա:

59. ԿԱՆՈՆ ՏՂԱԹԱՂԻ ԱՅԳՒՒՅՆ

965· 186բ-8ա Կանոն երկրորդ աւուրն - երթան ի գերեզմանն եւ առնն Սաղմոս. Աւրհնեցէ՛ք, մանկունք..., *959*· 179ա-80բ, *958*· 191ա-2բ, *955*· 132ա-4ա, *999*· 119բ-20բ, *998*· 164ա-6բ, *907*· 118բ-20բ, *960*· 131բ-3բ (ակ՝ Այգոյն երթան ի գերեզմանն եւ առնն սաղմոս. Եղիցի անուն Տեառն աւրհնեալ...), *962*· 167բ-9բ, *956*· 42ա-3ա, *970*· 180բ-3բ, *961*· 92բ-5ա (ակ՝ Այգոյն գան ի գերեզմանն առեալ զԱմբիծքն...), *953*· 291ա-4բ (ակ՝ Այգոյն գան ի գերեզմանն. Եւ առնն չարական ԴԿ. երանելի սուրբ մանկունք...), *954*· 53ա-4բ, *972*· 287բ-9ա (ակ՝ Իսկ յերկրորդ ամ (=աւուրն) այգոյն գան ի գերեզմանն եւ առնն սաղմոս. Ո՛ր ընակեալն է...):

60. ԿԱՆՈՆ ՏՂԱԹԱՂԻ ԵՕԹՆՕՐԷՔԻ

965· 185ա-9ա Կանոն եաթեն աւուրն - երթան ի գերեզմանն եւ առնն Սաղմոս. Ի դարձուցանել..., *959*· 180բ-2բ (ակ՝ Եւթն աւուր առաւաւտին երթան ի գերեզմանն...), *962*· 169բ-71ա (ակ՝ երթան ի գերեզմանն: Սաղմոս. Երանի ընակողաց..., *907*· 120բ-2ա, *961*· 95ա-7ա (ակ՝ Իսկ ի է. աւուրն երթան ի գերեզմանն առեալ զԱմբիծքն...), *953*· 295ա-7բ (ակ՝ երթան ի գերեզմանն. եւ առնն սաղմոս ՁԳ. կցուրդ. Երանեալք են...), *999*· 120բ-2ա (ակ՝ երթան ի գերեզմանն, սաղմոս. Ի դարձուցանել Տեառն գերութիւն Սիովնի...):

61. ԿԱՆՈՆ ԿՐՕՆԱՒՈՐԱԹԱՂԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐ

965. 118ա-21ա Կանոն երկրորդ աւուր - Ի լուսանալ առաւաւտուն գան ի գերեզմանն՝ առեալով զԱմբիծն... *958*. 130ա-3ա, *998*. 93բ-6բ, *956*. 81բ (առնն սաղմոս... Համմտ. 34ա-7ա):

62. ԿԱՆՈՆ ՔԱՀԱՆԱՅԱԹԱՂԻ ՈՒԹՕՐԷՔԻ

965· 341բ-51ա ԿԱՆՈՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐՆ - Այգուն գան ի գերեզմանն եւ առնն Կցուրդ. Յորժամ եկեալ կննարարն..., *959*· 280բ-9բ, *958*· 331ա-7բ, *955*· 224բ-30ա, *960*· 184ա-9ա, *956*· 198բ-202բ, *998*· 40բ-6բ, *961*· 317ա-23ա, *954*· 180ա-6ա, *970*· 341բ-7ա, *953*· 575բ-80բ, *907*· 181ա-6բ, *999*· 212ա-7ա:

965· 351ա-4բ ԿԱՆՈՆ ԵՐՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐՆ - երթան ի հանգիստն եւ առնն Սաղմոս ՃԽԲ., ԿԶ. Հոգի քո բարի..., *959*· 289բ-94ա, *958*· 338ա-9բ, *955*· 230ա-2բ, *960*· 189ա-92բ, *956*· 202բ-6բ, *998*· 46ա-8բ, *961*· 323ա-7ա, *954*· 186ա-9ա, *970*· 347ա-50բ, *953*· 580բ-4ա, *907*· 186բ-90ա, *999*· 217ա-9ա:

965· 355ա-8ա [ՇԴ.] ԿԱՆՈՆ ՁՈՐՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐՆ - երթան ի հանգիստն եւ առնն Սաղմոս ԼԹ. Կցուրդ. Եհան զիս ի գրոյ..., *959*· 294ա-6ա, *958*· 340բ-2ա, *955*· 232բ-4ա, *960*· 192բ-4ա, *956*· 206բ-9ա, *998*· 48բ-50ա, *961*· 327բ-9ա, *954*· 189ա-90ա, *970*· 350բ-2ա, *953*· 584ա-6ա, *907*· 190ա-2ա, *999*· 219բ-21ա:

965· 358բ-62բ ԿԱՆՈՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐՆ - երթան ի հանգիստն եւ առնն Սաղմոս ՃՁԱ. Կցուրդ. Աղաղակեցի առ քեզ..., *959*· 296ա-8բ (ակ՝ Սաղմոս, Կցուրդ. Ընդ երեկոյս հանգիցեն...), *958*· 342բ-4ա, *955*· 234ա-7ա, *960*· 194ա-6բ, *956*· 209ա-12բ, *998*· 50բ-3ա, *961*· 329բ-32ա, *954*· 190բ-1բ, *970*· 352ա-4բ, *953*· 586բ-9ա, *907*· 192ա-4բ, *999*· 221ա-3բ:

965· 362բ-5բ ԿԱՆՈՆ ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐՆ - երթան ի հանգիստն եւ առնն Սաղմոս Ճ. Կցուրդ Նոյնդ է. Յողորմութիւն եւ յիրաւունս..., *959*· 298բ-300ա (ակ՝ Սաղմոս. Սիրեցի, զի լսիցէ...), *958*· 344ա-5բ, *955*· 237ա-8բ, *960*· 196բ-7բ, *956*· 212բ-4բ, *998*· 53ա-4բ, *961*· 332ա-3բ, *954*· 191բ-3բ, *970*· 354բ-6ա, *953*· 589ա-93ա, *907*· 194բ-5բ, *999*· 223բ-4բ:

965· 365բ-8ա ԿԱՆՈՆ ԵԻԹՆԵՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐՆ - երթան ի հանգիստն եւ առնն Սաղմոս ՁԵ. Կցուրդ. Ես առ քեզ, Տէր, աղաղակեցի..., *958*·345բ-6բ, *959*· 300ա-3բ, *955*· 238բ-40ա, *960*· 198ա-200ա, *956*· 214բ-8ա, *998*· 54բ-6ա, *961*· 333բ-6ա, *954*· 193բ-5բ, *970*· 356ա-8ա, *953*· 593ա-5ա, *907*· 195բ-7բ, *999*· 225ա-6ա:

965· 368ա-72բ ԿԱՆՈՆ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐՆ - երթան ի գերեզմանն եւ առնն. Փառք ի բարձունս Աստուծոյ..., *959*· 303բ-6ա, *958*·346բ-8ա, *955*· 240ա-3ա, Կանովն ուրբաթորդ աւուր - երթան ի գերեզմանն, եւ առնն. Փառք ի բարձունս... (ցանկում՝ չիք), *956*· 218ա-20ա, *998*· 56ա-8բ, *954*· 195բ-8ա, *953*·595ա-7բ, *999*· 226ա-8բ:

956· 220ա-4ա ՇԱ. ԿԱՆՈՆ ԻՆՆԵՐՈՐԴ Ա[ՒՈՒՐՆ] - երթան առաւաւտուն ի գերեզմանն եւ առնն սաղմոս ԻԲ... *958*· *348բ-9բ:*

958· *349բ-50բ* ԿԱՆՈՆ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐՆ - Սաղմոս ԻԹ. կցուրդ. Ընդ երեկոյս...

958· *350բ-1բ* ԿԱՆՈՎՆ ՄԵՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ ԱՒՈՒՐՆ - *Սաղմոս, կցուրդ. Աղաղակեցի առ քեզ, Տէր...*

958· *351բ-4ա* ԿԱՆՈՎՆ ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ԱՒՈՒՐՆ - Սաղմոս. Հոգի քո բարի... եւ լից գեհղի փոխելոյ քահանայիս եւ զաթոռ վիճակի սորա: Եւ փառք Քեզ ընդ Հաւր եւ ընդ Որդւոյ այժմ եւ միշտ եւ:

63. ԱՂԱԻԹ-Ք ԱՅԼ՝ ԵՓՐԵՄԻ ԽՈՐԻՆ ԱՍՈՐՈՅ

956· 224աբ Աղաւթք այլ Եփրեմի Խորին Ասորոյ ասացեալ - Եղբա՛րք բրիստոսասէրք, մերձեալ է գալուստ Տեառն մերոյ... եւ լինիցի հալորդ խոստացեալոյ բարեաց ի Քրիստոս Յիսուս... յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն (Քահանայաթաղից յետոյ):

64. ԱՂԱԻԹ-Ք ՄԽԻԹԱՐ ԳՈՇ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՎԱՍՆ ԱՐԻՈՍԱԿԱՆԱՑՆ

960· 305բ-6բ Աղաւթք Մխիթար Գոշ վարդապետի Վասն արիոսականացն եւ այլոց հերձուածողացն, զի յորժամ գղջանան ընթեռնուն ի վերայ նոցա եւ աւծանեն սուրբ իւղով - Քրիստոս Փրկիչ մեր, որ կամիս զամենայն մարդկան զկեալ..., *998*· 226բ-7բ, *907*· 325ա-6ա (326աբ խթ. Իսկ նեաւորիանոսացն, եւ սաբբիանոսացն տալ խոստովանութիւն հաւատոյ... այլ սահն զպատթիս զայս ի վերայ նոցա - Տէր Աստուած զաւրութեանց, Աստուած Հզուտց...):

65. ԿԱՐԳ ՈՒՐԱՑՈՂԱՑ

998· 293ա-6ա Կարգ ուրացողաց, որք զՔրիստոս ուրացեալ լինին եւ դարձեալ գղջանան եւ մեղայ տան առաջի Աստուծոյ եւ առաջի մարդկան: Կանոն եւ կարգաւորութիւն ի սահմանի եկեղեցի գղջումն, որք ի բրոնաւորաց երկիւղէ մահու ուրացեալ լինին զքրիստոնէութիւնն, եթէ՛ այր. եթէ՛ կին - Նախ առցեն զխոստովանութիւնն, եւ բան հաւատկին կանոնեսցեն... մինչեւ տեսցէ զաբ երեւելոյ ի գալստեան քո... ամէն:

66. ԱՒՐՀՆՈՒԹԻՒՆ, ԶՈՐ ԱՒՐՀՆԷ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆ ԶԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆ

961· 180բ Աւրհնութիւն, զոր աւրհնէ զառաջնորդն զժողովուրդն - Աւրհնեալ է անբաւ մարդասիրութիւն Քրիստոսի...

67. ԿԱՐԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԵՂԲԱՅՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

954· 77աբ. Կարգաւորութիւն եղբայրակցութեան - Դնանն յեկեղեցին զաբը Աւետարանն... (դրչի՝ 77բ «Այդ ապէր է, սա աւելորդ է ի մէջ եկեղեցոյ, քան զաբազանին մեծ չկա այլ եղբայրակցութիւն: Գիտացիք քահանայք, վնաս չլինի: Ընդ այս բանիս բաւ է»). Համմտ. ձեռ. 1026, 352բ-3բ:

68. ԿԱՆՈՆ ՅՈՐԺԱՄ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՁԵՌՆԱԴՐԵՆ

998· 239ա-49ա Կանոն յորժամ կաթողիկոս ձեռնադրեն - Յորժամ հանդերձեալ լինին բարձրացուցանել զոք ի պատիւ կաթողիկոսութեան... *953*· 446ա-58ա:

69. ՆԻԻԹ ԵՒ ՊԷՏՔ ՍՐԲԱԼՈՅՍ ՄԵՌՈՆԻՆ

998· 249աբ Այս են նիւթ եւ պէտք սրբալոյս մեռոնին - Պատրաստի վայր ու հունդ, խառնել սրիրէ՝ թուխ[ա] Ա... ճապուռ՝ նուկի Ա.: *953*· 459բ:

70. ԿԱՆՈՆ ԱՒՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ՍՐԲՈՅ ՄԵՌՈՆԻՆ

998· 249բ-64ա Կանոն աւրհնութեան սրբոյ մեռոնին, այսպէս արասցեն - Յաւուր Մեծի Հինգշաբա[թ]ոջն ի ժամ աւուրբ պատարագին զաւուրբ մեռոնն թափեն ի աման արծաթի...

71. ԿԱՆՈՎՆ ՅՈՐԺԱՄ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՁԵՌՆԱԴՐԵՆ

953· 422բ-15բ, *998*· 272ա-92բ Կանովն յորժամ եպիսկոպոս ձեռնադրեն, այս է արարողութիւն - Յորժամ հանդերձեալ լինին եպիսկոպոս կացուցանել զոք... ի թվականիս Հայոց ՉԿ. (1311), յամեան սեպտեմբերի ԻԴ. եղեւ սիւնադուս հրամանաւ սրբասնեալ եւ երջանիկ կաթողիկոսին Հայոց Մեծաց տեառն այս անուն...

72. ԿԱՆՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐՕՐՀՆԷՔԻ

965· 126բ-9բ Կանոն զթագաւորս ձեռնադրել - Յետ զղենուլն զթագաւորական հանդերձն ուրոյն... (տե՛ս ձեռ. 957, 487ա-91ա), *958*· 245ա-9ա, *998*· 111բ, 101ա-4ա, *953*· 487ա-91ա, *999*· 80բ-3ա (սկ՝ Քաղամիան եւ զթագն դնեն ի վերայ սրբոյ սեղանոյն...):

73. ԿԱՆՈՆ ԱՒՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ՄԵԾԻ ԸՍՏ ԵԿԵՂԵՑՈՅՆ ՀՌՈՄԱՅԵՑՒՈՑ

998· 264բ-72ա Կանոն կարգադրութիւն աւրհնութեան թագաւորի մեծի ըստ եկեղեցւոյն Հռոմայեցւոց - Յորժամ ժառանգաւորքն եւ ժողովք ընտրեն բարձրացուցանեն զոք թագաւոր..., *953*· 476բ-87ա (ցանկում՝ «Վասն կայսր աւրհնելոյ», լո-ներում՝ «Կայսրաւրհնէք»):

ԳԱՆՁՔ ԵՒ ՏԱՂՔ

(ըստ սկզբնաւորների այբբենական կարգի)

962· 368բ Տաղ ողբ- - Ազաչանօք սրբոց քոյին, / Տէր մեր Յիսուս Հոր Միածին...: բ. 368բ-9ա Փոխէ զձայն - Ի կենաբար փայտէն ծաղկեալ...

962· 357ա Տաղ ողբ- («Անդր») - Այսաւր անդրանիկ Հոր որդիան յերկինս սըլաւնայ...: բ. 357ա Փոխէ զձայնն - Ի սուգ սրբութեան թաղծեալ մեռաւանիցն...

954· 205բ-7ա Գ-անչ ՛հաճայաբ-ազ. Ըս-ա՛ՎԷլ վարդապետ ասացեալ («Առաքել վարդապետի երգս է») - Այսաւր եհաս ինձ աւր վախճանի...

972· 150ա-1բ Գ-անչ ե- տաղ վերայ ննջեցելոց *972*· 150ա-2ա [«Գ-անչ աշխարհաբ-ազ...». ձեռ. 424, 338բ («Առաքել վարդապետի»)] - Այսաւր եհաս հրաման Արարչէն... (սխալ տեղադրուած, դրուած է ժէ. դ. նորոգողի ձեռքով):

962· 338բ-9ա Տ֊ղ֊ան֊ի֊- - Այսօր երեւսապէմ ցրնծայ եւ զուարճացեալ պայծառանայ...: բ. 339աբ Փոխէ զձայնն - Արեւելեան զուարն բացառ...

962· 373աբ Տ֊ղ֊ան֊ի֊- («Ա-Ը») - Առաքեալք Աստուածորդւոյն...: բ. 373բ Փոխէ («Թ-Հ») - Թագաւորըք զումարեալք...

962· 346բ-7ա Տ֊ղ֊անդ - Աստ երբայեցոց մանկ[ո]ւնքն գերգրս բրովրէիցն առեալ... բ. 347ա Փոխէ զյայնն - Տիրական ասնիւս այսօր եկայք ցրնծասցուք... (Կ. համաբի փոխարէն նշանակուած Լ. եւ այդպէս շարունակուած):

962· 359բ Տ֊ղ - Աստանաւր ծագեաց լոյս աւետեաց կենաց...: բ. 359բ Փոխէ («Նվագէ հոգւոյն») - Ներհիւսեցուք քաղցր եղանակ...

962· 370բ-1ա Տ֊ղ («Ա-Զ») - Աստուածային խորոյն անճառ... բ. 371ա Փոխէ («Ե-Կ») - Եսայածին արքայն Դաւիթ...

961· 90բ-1ա Տ֊ղ֊ի Ղ֊ա֊ղ֊ա֊ղ֊ա֊ն֊ի֊ե֊ա֊ն֊ի֊ - Արարիչն արարածոց մեզ բարկացառ... / Ես՝ Ներսէս եպիսկոպոս ծառայ Կուսին...: *953*· 287բ-8բ Ո֊ղ֊ ա֊ն֊ի֊- ե֊- փ֊ե֊ղ֊ի֊կ֊ ա֊ա֊՛ - Արարիչն արարածոց մեզ բարկացառ... / Ես՝ Նախաշ եպիսկոպոս ծառայ Կուսին... / Զոր բըս գրեցի խիտ լայպին: *965*· 382աբ Ո֊ղ֊ի֊ ր֊ղ֊ւ֊ց֊ մ֊ա֊ա֊ա֊ - Արարիչն արարածոց մեզ բարկացառ... / Ես՝ Նախաշ եպիսկոպոս, ծառայ Կուսին... - (յառկապրում ժԽ. դ. Նորոգողի), *999*· 239բ (չզապիր) [«Ո֊ղ֊... ի֊ Ղ֊ա֊ղ֊ա֊ղ֊ա֊ն֊ի֊ե֊ա֊ն֊ի֊ Վ֊ա֊ա֊ն Ն֊ո֊ր֊ո֊գ֊ո֊ա֊ մ֊ա֊ն֊կ֊ա֊ն֊ց֊ մ֊ե֊ծ֊ Ը֊ղ֊ձ֊ա֊ց֊»· ձեռ. 424, 343ա] - Արարիչն արարածոց մեզ բարկացառ... / Ամէն կուլան/// (եղծուած. յառկապրում ԺԸ. դ., Տղամեայի կանոնի վերջում):

962· 365ա-6բ Տ֊ղ֊ի֊ա֊չ֊ - Աւրհնեալ ես վայր սուրբ փրրկականդ..., բ. 366բ-7ա փ. Թագ կուսանաց վայելչուհեան...

962· 344բ-5ա Տ֊ղ֊ի Գ֊ր֊ի֊գ֊ո֊ր վ֊ր֊ք֊պ֊է֊ք֊ (« Գրիգորի է») - Գանդատ ունիմ սակ քեզ, թագաւոր իմ Յիսուս Քրիստոս...

961· 244ա Ը֊ո֊՛ պ֊ա֊գ֊ա֊յ֊ ե֊- պ֊գ֊ա֊ն֊յ֊ ը֊ն֊ք֊ վ֊ա֊ր֊ո֊պ֊ (« Գրիգոր») - Գանձ գեղեցիկ պատշաճական... / Ի Գրիգորէ յոյժ անպիտան... (ձեռնադրութեան):

962· 361ա-2ա Տ֊ղ֊ա֊ն֊յ֊շ֊ե֊- ա֊պ֊ն֊- [Գ֊ր֊ի֊գ֊ո֊ր֊ Ն֊ա֊ր֊ե֊կ֊ա֊ց֊ի֊] - Գաւհար վարդըն վառ առեալ...

970· 116բ-8բ Գ֊ա֊ն֊յ֊ յ֊ե֊ռ֊ա֊պ֊ր֊ո֊ւ֊թ֊ե֊ա֊ն «Գրիգորի [ի]») - Գրքոյս ի մեզ, Տէր ամենակալ..., *953*· 167բ-9ա Գ֊ա֊ն֊յ֊ յ֊ե֊ռ֊ա֊պ֊ր֊ո֊ւ֊թ֊ե֊ա֊ն («Գրիգորէ») - Գրքոյ ի մեզ, Տէր ամենակալ..., *961*· 244ա-5բ [լս-ում՝ «Գ֊ա֊ն֊յ֊ յ֊ե֊ռ֊ա֊պ֊ր֊ո֊ւ֊թ֊ե֊ա֊ն վ֊ա֊հ֊ա֊ն֊ա֊յ֊ց֊ի֊ է֊ Ն֊ո֊ր֊ի֊ց֊ Գ֊ր֊ի֊գ֊ո֊ր վ֊ր֊ք֊պ֊ե֊ք֊ Խ֊ր֊ա֊տ֊ե֊ց֊ո֊յ֊» («Գրիգորի է»)] - Գրքո՛ ի մեզ, Տէ՛ր ամենակալ... (ձեռնադրութեան), *960*· 78ա-80ա Գ֊ա֊ն֊յ֊ յ֊ե֊ռ֊ա֊պ֊ր֊ո֊ւ֊թ֊ե֊ա֊ն («Գրիգորի է») - Գրքոյ ի մեզ, Տէր ամենակալ...

962· 376ա-7բ Ի֊Գ֊. Պ֊ա֊շ֊տ֊ո֊ա֊ն֊ («Գորի ե») - Գլորեալն առաջին՝ / Կինըն կողածնին...

962· 354ա Տ֊ղ֊ Յ֊ա֊ր֊ո֊ւ֊թ֊ե֊ա֊ն֊ Ր֊ք֊ե֊պ֊ո֊պ֊ Ը֊ա֊ր֊ո֊-ծ֊ - Գուէր հրեշտակն ի վիմին...

962· 354ա-5ա Տ֊ղ֊ Յ֊ա֊ր֊ո֊ւ֊թ֊ե֊ա֊ն - Դասքըն հրէական էին պահապան...

962· 367ա-8բ Լ.Թ. Ը֊ն֊ծ֊ա֊յ֊ ա֊ր֊ք֊ե֊ո֊յ Հ֊ն֊ո֊յ է֊- Ն֊ո֊ր֊ո֊յ («Դաւիթ») - Դաւանեցէք որդիք աբրինաց...:

972· 153աբ Ն֊շ֊ա֊ն֊ա֊կ֊ Ձ֊ե֊-ի֊ - Դեռ եմ հասեր իմ հաւրըս ես զաւազան... / ես ձեզնէ հեռացայ՝ զուք բարով կացէք (սխալ տեղադրուած, գրուած է ժէ. դ. նորոգողի ձեռքով):

972· 152աբ [«Ո֊ղ֊ Ձ֊ե֊-ի֊ե֊-ի֊ ա֊ա֊ա֊». ձեռ. 424, 338ա] - ես գիտէի՝ զաշխարհս թէ լինամ մուլք է տված... / Մահըն դաժիլ կապայ՝ զուք պատրաստ կացէք (սխալ տեղադրուած, գրուած է ժէ. դ. նորոգողի ձեռքով):

962· 380բ-1բ Յ֊ա֊ճ֊ա֊ն֊ի֊- է֊ղ֊ա֊ղ֊ո֊յ֊ն֊ի֊ ա֊ա֊ա֊գ֊ի֊-ե֊լ Ի֊ր֊ք֊ն֊ի֊կ֊ի֊ե֊ց֊-ո֊յ բ֊ա֊ն ա֊-ի֊ք֊ա֊կ֊ա֊ր է֊- պ֊ի֊ք֊ա֊ն֊ի֊ - ես եմ կորուսեալ ոչխար՝ մոլորեալ ի սուրբ քո հօտէն... / Զաշխարհս բարեխաւս ունիմ առ ծրնեալ Աստուածդ ի Կուսէն:

962· 325ա Տ֊ղ հ֊ր֊է֊շ֊տ֊ա֊կ֊ա֊պ֊ե֊տ֊ա֊ց֊ն֊ («Զաւրք») - Զաւրք երկնային զըւարթնոց... բ. 325աբ Փոխէ («Ավար») - Ագներսանօք ապաչեմք...

962· 331ա-2ա Ծ֊Դ. Ն֊ո֊ր֊ը֊ն֊պ֊է֊ա֊ն է֊- Յ֊ա֊յ֊տ֊ն֊ո֊-ր֊ի֊ա֊ն («Թարա») - Թագըդ պարծանաց...

958· 95ա-6բ Լ֊ր֊- յ֊ո֊ր֊ժ֊ա֊մ֊ ա֊կ֊ո֊ա֊ն֊ի֊ ե֊պ֊իս֊կ֊ո֊պ֊ո֊ս֊ա֊ն յ֊ա֊-ծ֊ա֊ն֊ե֊լ ը֊ն֊ծ֊ր֊ը֊ն֊ծ֊ա֊յ֊ս֊ն֊, ա֊յ֊լ֊ն֊ ե֊ղ֊ա֊ն֊ա֊կ֊ե֊ա֊ց֊է֊ն֊ ը֊յ֊ա֊ա֊ ա֊-ծ֊մ֊ա֊ն֊ («Ի տէր Առաքելոյն է ասացեալ բանս այս») - Ի մեծի հրաշափառ հանդիսիս, / Շնորհաբաշխ պարգեւաց սուրբ տաւնիս...

962· 341բ-2բ Տ֊ղ֊ա֊ն֊ի֊- - Ի յիւր արեւու արեւ.... Ի յիւր ծագեցաւ մեզ յարեւմտից...

962· 350աբ Ո֊ղ֊ ե֊ր֊մ֊ի֊ա֊չ֊ի֊ն֊ - Լրցան բանքն այսօր սուրբ մարգարէիցն...

962· 325բ-8ա Ը֊-ե֊ր֊ե֊ա֊ց Ե֊ա֊ր֊ո֊-ա֊ծ֊ա֊ծ֊ն֊ի֊ն֊ ե֊- Ա֊ր֊ք֊ա֊ֆ֊լ֊ե֊-ց֊ի֊ն֊ («Խաչատուր») - Խնդութեան ձայն՝ բարբառ աւետեաց...

962· 375բ-6ա Տ֊ղ֊ ե֊-ա֊ն֊ո֊-մ֊ Հ֊ա֊-ա֊ր֊ա֊յ֊ - Խոստովանիմ Աստուած՝ զՀայր անծին... բ. 376ա Փ. Զի որպէս ծնունդ է բան սրբոյն...

962· *371ա-3ա Ի ե֊ո֊ն֊ ա֊մ֊ն֊ա֊յ֊ ա֊-ա֊փ֊է֊լ֊ց֊ [«Խաչատուր»] - Խորհ[ու]րդ ազգաց քո մարդեղութեանդ...*

962· *347ա-9ա Թ֊աղ֊մ֊ա֊. Ը֊-ա֊գ շ֊ք֊ա֊ր֊ի֊ն֊ («Խաչատուր») - Խորհուրդ հանգըստեան հաւմնեցրորդին...*

962· *329բ-30ա Մ֊ե֊ղ֊ե֊ա֊ Ն֊ը֊ն֊ն֊պ֊է֊ա֊ն Ա֊ր֊ք֊ե֊ո֊պ֊ո֊ս֊ - Կոյս անապական եւ անխախտ ծնօղութիւն..., 330ա-1ա Յորդորակ ազնիւ - Հըրճուիմք այսօր մեք հոգէպէս...*

962· *345ա-6բ Գ֊ա֊լ֊ը֊ո֊պ֊է֊ա֊ն Ն֊ա֊զ֊ա֊ր֊ե֊ց֊ի֊ն֊ («Հայցէս», «ի տէր Միսիթարէ», ձեռ. 474, 143ղ) - Համադոյական Հաւր սահման եւ Բան...*

962· *369ա-70բ Մ֊ա֊ր֊գ֊ա֊ր֊է֊ն֊ գ֊ո֊ա֊ն֊ - Հոգին նախ ընտրեալ...*

962· *350բ-2ա Ո֊-ս֊բ Զ֊ա֊գ֊կ֊ի֊ն֊ («Մկրտիչ») - Մարդասիրութեամբ Որդիդ Միածին..., 352ա Մ֊ե֊ղ֊ե֊ա֊ - Հաւուն, հաւուն արիթնացեալ դիտելով զհեթանոսս..., 352աբ Յ֊ո֊ր֊դ֊ո֊ր֊ա֊կ֊ - Ցընծան այսաւր երկինք եւ երկնային զօրք անմարմինք...*

962· *328ա-9բ Ն֊ը֊ն֊ն֊պ֊է֊ա֊ն Ա֊ր֊ք֊ե֊ո֊պ֊ո֊ս֊ Ը֊ա֊ր֊ո֊-ծ֊ («Մկրտիչ») - Մաքուր եւ անբիծ սուրբ Աստուածածնին...*

962· 323ա-5ա Պ·անչ Ընչըրաւոպէրտան *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ հրաշագան...*

962· 16. 360ա-1ա Լ.Զ. Վ.ոյսպաժառնն *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ մեզ յայտնեալ...*

962· 378ա-80բ Պ·անչ նահանայշաղան ի Մ·անւել Ընճնդոյն *(«Մանվիլի է»)* - *Մեծ եւ հզաւր անուն հրաշալի...*

962· 339բ-41բ Լ·ոռաւորչն Պ·ղնգոյն *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծ եւ հրաշ անմահից արքայ...*

962· 357ա-9բ Հոգւոյ գալըստեանն *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծ եւ հրաշ Հոգի Աստուծոյ...*

962· 362ա-4ա Փ·նման Ընտռաձաձնն առաւ *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծապայծառ հրաշակերպ վեհին...*

962· 352բ-4ա Կ·ղտանդէն *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծապայծառ ձայնիւ ցրնծալի...*

962· 355ա-7ա Համբարձման Լ·ուսոյսն *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծապայծառ ասնիւս ահագին...*

962· 334բ-6բ Ասղնչ պրաւարչն *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծապայծառ փառաւ պարգեւալ...*

962· 333ա-4ա Յովհաննէս Ա·ռաքէտն *(«Մկրտիչ»)* - *Մեծապայծառ փառաւ պանծալի...*

962· 341բ-4բ Յամէն նչրաւչ պահապան առաւ *(«Մերգան»)* - *Մեղայ, Տէր, մեղայ, անաւրինեցայ... «Գանձս ասացեալ Մխիթարի Այրիվանից առաջնորդի...» (ձեռ. 424, 79ա):*

962· 334ա Տ·աղ ապնչ- - *Մրկրրաիչն Քրիստոսի՝ մեծ կարապետն Յովաննէս....*

334աբ Փոխ է - Զայն բարբառոյ յանապատի...

962· 337ա-8բ Տէր ընդ առաջնն *(«Մկրտիչ»)* - *Միաբանական Սուրբ Երրորդութիւն...*

958· 357ա-9ա Պ·անչ ֆաղման ննջնչնելոց *(«Մանվիկ գա»)* - *Մինդ ի յէրէն, / Բանդ որ ի Հաւրէ... - (յաւելագրւում ԺԷ. դ.), 965· 243ա-4բ Պ·անչ ֆաղման ննջնչնելոց («Մանվիկա») - Մինդ ի յէրէն, / Բանդ ի սկզբանէ... (Ղ^Սյմի Ը. օրւայ վերջում), 965· 379ա-80բ Մինդ ի յէրէն, / Բանդ ի սկզբանէ... (Ղ^Սյմի Ը. օրւայ վերջում), 965· 379ա-80բ Պ·անչ ֆաղմանն («Մանվկս») - Մինդ ի յէրէն՝ / Բանդ ի սկզբանէ... (յաւելագրւում ԺԷ. դ. Նորոգողի):*

962· 365ա-6բ Ա·ռբ խաչն առա *(«Յովաննես»)* - *Յայն եղեմական / Տրնկոյն աւրհնութեան...*

965· 381ա-2ա Ա ղբ գնրնեղման[ն] - *Յերեկ հոգվերօքն անցայ, / Հոա առ, գթիմս կափուցի... - (յաւելագրւում ԺԷ. դ. Նորոգողի):*

999· Պհպ. Աբ (նոարգիր) [«Նորին Գ·րնգորնչ Ընքամարցւոյ առաջեալ»] - *Յորժամ եղեւ գարուն, եկ բլբուլն ի այգին, / Եաես թափուր գմարդն, քաղեցաւ հոգին... / Թէ չէ, հանեմ աչացս արտասուք քան ըղծով... (յաւելագրւում ԺԸ. դ.):*

962· 377բ-8ա Տ·աղ Յ·որ·ընեան *(«Ներսես գ»)* - *Նրատեալ կանայքն ողրային / առ գերեզման անմահին...*

962· 328ա Ա·նչ·նչ Նչ·ր·եչ է *(«Ներսիսի ա երգս»)* - *Նոր ծագիկ ըրխէ այսաւր յարմատոյն յեսայեայ...*

- 953· 170աբ Ընչ·ղ·անչ - *Ո՛չ անմահ հայց կենաց մեզ տուար...*

962· 332աբ Տ·ղչչ·ր·ընչ·ղ - *Ով գարմանալի խորհուրդ այս մեծ յայտնեալ...*

958· 359ա-60ա [«Ո ղբ ղ·ր·նչ·ղ·ղ ասացեալ Լ·ուչնչ գ·ղ·ղ·ղ»]. ձեռ. 11, 109բ] - *Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածայրան, / Եւ ժողովուրդ հաւատացեալք ամենեքեան... Ազազակեն ի չար ատնջանս անաւգնական. ողորմեաց - (յաւելագրւում ԺԷ. դ.):*

965· 380բ-1բ Ո ղբ ննջնչնելոց [«ասացեալ յԱռաքել վարդապետէ» ձեռ. 11, 109բ] - *Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածայրան... (յաւելագրւում ԺԷ. դ. Նորոգողի):*

965· 244բ-5բ Ո ղբ ֆ·ր·ղանոյ ղ·ր·նչ·ղ·ղ [«ասացեալ յԱռաքել վարդապետէ», ձեռ. 11, 109բ] - *Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածայրանք... (Ղ^Սյմի Ը. օրւայ վերջում):*

962· 349աբ Տ·ղ ապնչ- - *Որ եղկոյց կեանս պարգեւէ, / Ընկա Յովսէփ պարգեւ խնդրէ,... - 349բ-50ա Փ·նչ - Խաւնկ եւ գրմոռ նըշան թագման...*

954· 207աբ Տ·ղչ·ն·ղ·ղ - *Որդիք լուսոյ Հաւրըն մեծի...*

962· 364աբ Տ·ղ ապնչ- - *Սուրբ Աստուածածին կուսին, / Անարատ հարսին... - 364բ-5ա Փ·նչ գ·ղ·ղ - Մատկեալ չար գաւազանին...*

962· 374ա-5բ Ա^ՍՐ. Ընղնայն Ս·ղ·ղ·ղ·ղ *(«Ատանք է»)* - *Սրբեալ ըզՀոգին / Առաքեալք քոյին...*

962· 336բ-7ա Տ·ղ·ն·ղ·ղ Ա·ր·ղ - *Վրկայից հանդիսից հրաշալի...*

953· 169բ-70ա Տ·ղչ ր·ր Ընչ·ղ·ղ *(«Տէր Առաքեալ ասե»)* - *Տարփայեալ ըզձանամբ, Տէր Յիսուս, քոյդ գեղմանդդ... 960· 10. 80աբ 970· 118բ-9բ (ձեռնագրութեան):*

958· 92ա-5ա Պ·անչ չէ·ն·ղ·ղ·ղ·ղան· յորժամ ակռանչն ալ ընդչէ ասելն, պոյս եղանակէ·ղ·ղն *(«Տէր Առաքեալ»)* - *Տիպն անեզական / երից միական...*

ՑԱԻԵԼՈՒԱԾ ԺԱ.

ԱԲ, ՀՈՌՈՄՈՍԻ ԵՒ ՏԱՍՆՀԻՆԳ ՄԱՅՐ ՄԱՇՏՈՑՆԵՐԻ ԿԱՆՈՆԱՑԱՆԿԵՐԻ ՀԱՄԱԴԻՐ ԱՂԻՒԱԿ

(Ըստ Ա ձեռագրի համարների)

Վ457	Կանոնք	1001	Ե.3299	965	959	958	955	960	962	956	998	961	954	970	972	953	907	999
Ա.	Հիմնարկէք	-	Ա.	Ա.	Ա.	Ա.	Ա.	Ա.	Ա.	ԼԱ.		Ա	Ա	Ա	Ա	Ա	Ա	Ա
Բ.	Եկեղեցիօրհնէք	Բ.	Բ.	Ե.	Բ.	Բ.	Բ.	Ե.	Բ.			Բ	Բ	Բ	Բ	Բ	ևա	Ե
Գ.	Նոր դուռն դնելոյ	Գ.	Գ.	Դ.	Ե.	Դ.	Գ.	Դ	Դ	Լէ	ծԹ	Գ	ԻԱ	Դ	ԼԲա	Դ	Դ	Դ
Դ.	Աւազան օրհնելոյ	Ժ.	Դ.	Ը.	Դ.	Գ.	Դ	Ը.	Ե.	ԼԳ		է	ԼԲ	Ե	Գ	Ե	Թ	Ը
Ե.	Պղծեալ եկեղեցւոյ	Դ.	Ե.	Ջ.	Ը.	ԺԴ.	Ե	Ջ	Գ.	ԼԲ		Ը	ծԱ	Գ	Գա	Գ	Ե	Ջ
Զ.	Նկարեալ եկեղեցւոյ	Ե.	Ժ.	է.	Թ.	Ժ.	Զ.	է	Զ	ԼԸ		Իե	ԻԲ	Զ	ԼԴ	Զ	Ը	է
է.	Հանդերձօրհնէք	Զ.	Զ.	Բ.	Զ	Ե.	է	Բ.	Ը.	Լե	Կ	Դ	ԼԳ	է	Լե	Ը	եա	Բ
Ը.	Սկիհ	է.	է	Գ.	է.	Զ	Զա	Գ	է	ԼՋ	ԿԱ	Ե	ԺԹ	Զա	ԼՋ	է	Գ	Գ
Թ.	Նորակերտ գիրք	Ը.	Ը.	ԺԱ.	ԺԱ.	է	Ը	ծԳ	Թ	ԼԹ		ԻԴ	Ի	Ը	ԺԹ	Թ	Խե	ԺԸ
Ժ.	Ժամահար	Թ.	Թ.	Թ	ԺԳ.	Ը	Թ.	Թ	ԺԱ	ԼԴ				Ժ	Դ	ԺԱ	Ժ	Թ
ԺԱ.	Խաչ	ԺԱ.	ԺԱ.	ԽԱ.	ԽԲ.	ԽԲ	ԻԹ	ԻԸ	ԼԲ	Լ	Խ	ԻԹ	ԼՋ	ԼԳ	Ե	ԼԹ	ԻԳ	ԽԴ
ԺԲ.	Տեառնականի	ԺԴ.	ԺԲ.	ԼԹ.	Ժէ.	Խ.	Իէ.	ԻՋ	ԼԹ	ԺԴ	ԼԸ	ԻԱ	ԼԷ	Խ	ԻԹ	ԼԲ	ԻԱ	ԽԳ
ԺԳ.	Աղի	Ժե.	ԺԳ.	ԼԸ	ԺԸ ԽԱ	ԼԹ.	Իէա	ԻՋա	ԼԹա	Ժե	Լէա	ԻԲա	ԺԳ	Խա	Լ	ԼԱ		ԽԲ
ԺԴ.	Հոգեհանգիստ	ԼԱ.	ԺԴ.	Լէ.	Խ.	ԼԸ	ԻԸ	Իե	Լ	ԺԳ	Լէ	ԻԲ	ԺԲ	ԼԱ	ԻԴ	Լ	Ի	ԽԱ
ԺԵ.	Սեղանոյ	ԺՋ.		ԼԹա	ԺԹ.	ԽԱ.		Խէ	ԽՋ	ԺՋ	ԼԸա		ԼԴ	Խէ	Իե	ԼԳ/ծԱ	Իգ /Խ	
ԺՋ.	Հատի պատարագի	Ժէ.	ԺԵ.	Խա.	Իէ.	ԽԱԲ		ԻԸ	Խ.	Ժէ	ԼԹա	ԻԳ		ԽԱ	ԻՋ	ԼԳ	ԻԲ	
Ժէ.	Հատի մարտիրոսաց	ԺԸ.		Խբ.	ԻԸ.	ԽԱԳ		ԽԸ.	Խէ.		ԼԹբ		ԺԴ՛	ԽԸ		ծԲ	ԽԱ	
ԺԸ.	Մկրտութեան	Ի.	Ժէ.	Իե.	ԺՋ.	Իե.	Ժ.	ԺԹ	Իե	Ա	ԻԴ	Թ	Գ	ԻՋ	ԺԱ	ԺԹ	ԺԱ	ԻԸ
ԺԹ.	Խաչափոխ	ԻԱ.			ԼԲ					Դ					ԼԸա՛			
Ի.	Պսակ	ԻԲ.	ԺԸ.	ԻԹ.	Ժե.	Լ	ԺԲ	Իա.	ԻՋա	Ե	ԻԹ	ԺԳ	Ե	Իէա	ԺԲ	ԻԲ	ԺԲա	ԼԲ
Իա.	Պսակ վերացուցանել	ԻԳ.	ԺԹ.			ԼԱ.	ԺԲա	Իբ.	ԻՋբ	Ջ	ԻԹբ	ԺԳա	Ջ	Իէբ	ԺԳ	ԻԲա	ԺԲբ	ԼԳ

ԻԱ.	Հաղորդութեան	ԻԸ.	ԼԹ.	Լ.	ԼԴ.	ԼԲ.	Ի.	ԻԱ.	Իէ.	է.	Լ	ԺԴ	է	ԻԸ	Ի	ԻԳ	ԺԳ	ԼԴ
ԻԲ.	Աշխարհաթաղ	ԻԹ.	Խ.	ԼԱ.	Լէ.	ԼԳ	ԻԲ	ԻԲ	ԻԸ	Ը	ԼԱ	ԺԸ	Ժ	ԻԹ	ԻԱ	ԻԴ	ԺԴ	Լէ
ԻԳ.	Այգալացի	Լ.	ԽԱ.	ԼԲ.	ԼՋ.	ԼԴ	ԻԳ.	ԻԲգ	ԻԸգ	Ժ՛	ԼԳ.	ԺԹ	ԺԱ	ԻԹա	ԻԳ	Իե	Ժե	ԼՋ
ԻԴ.	Մոնոզոնի հերակտր.	ԼԲ.	ԻԳբ.	ԺՋ.		Ժէ.		Խ.	ԺԲ		ԺԵ		Լ	ԺԱ	ԺԲ	ԺԲ	ԼԳ	ԻԲ
Իե.	Շռնդր. Կրօնաւորի	ԼԳ.	ԻԴ.	Ժէ.		ԺԸ.		Խե.	ԺԴ.		ԺՋ			ԺԴ		ԺԵ	ԼԸ	ԻԳ
ԻՋ.	Հայր ուխտի		Իե.	ԺԸ.		ԺԹ		ԽԳ.	ԺԳ.		Ժէ			ԺԲ	Լէ	ԺԳ	ԼՋ	ԻԴ
Իէ.	Տնտեսի		ԻՋ.	ԺԹ.		Ի.		ԽԱ.	ԺԳա		ԺԸ		ԻԹ	ԺԳ		ԺԴ	ԼԴ	
ԻԸ.	Կրօնաւ. վախճան.	ԻԸ.	ԽԴ.	Ի.		ԻԱ.	ԻԱ.	ԽԴ.	Ժե.	ԻՋ.	ԺԹ			Ժե		ԺՋ	Լէ	Իե
ԻԹ.	Ձրօրհնէք	ԺԳ.	ԺՋ.	ԻՋ.	Ի.	Իէ.	ԺԱ.	ԻԹ.	ԼԳ.	ԻԲ.	Իե	Լ.	ԼԸ	ԼԴ	ԼԱ	Խ	ԻԴ	ԻԹ
Լ.	Մեռնօրհնէք			ԻԳ.		ԻԴ.					ԻԲՀԳ					ծէ		ԻՋ
ԼԱ.	Ապշխարող առնել	ԻԴ.	Իէ.	ԽԳ.	ԻԱ.		ԺԳ.	Լ՛		Իե.			Խ			ԽԱ		Խե
ԼԲ.	Ապշախաղ. արծկել	Իե.	ԻԸ.	Խե.	ԻԲ.	ԽՋ.	ԺԴ.	ԼԱ.	Լէ.	Իէ.	ԽԳ	ԼԱ	ԽԲ	ԼԸ	Ը	ԽԴ	ԻՋ	ԽՋ
ԼԳ.	Ոտնլուայ	ԻՋ.	ԻԹ.	ԽՋ.		Խէ.	ԺԵ.	ԼԳ.	ԼԸ.	ԻԸ.	ԽՋ	ԼԳ	ԼԹ	ԼԹ	Ժ	Խե		Խէ
ԼԴ.	Քարոզ Պատուիրանի	Իէ.	Լ.	Խէ.	ԻԴ.	ԽԸ.	ԺՋ.	ԼԲ.	Լե.	ԻԹ	ԽԴ	ԼՋ		ԼՋ	Թ	ԽԲ	Իէ	ԽԸ
ԼԵ.	Խունկ օրհնելոյ		ԼԳ.	ԺԲ.	Ժ.	Թ.		ծԱ.	Ժ.				Իէ	Թ	ԼԸ	Ժ	ԽԴ	ԺԹ
ԼՋ.	Արմտիքի, շեղջի	ԺԹ.	ԼԴ.	ԽԹ.	ԻՋ.	ծԱ.	ԺԸ.	ԼՋ.	ԽԱ.	ԻԳ.	Խէ	Իէ		ԽԲ	ԺԴ	ԽՋ	Լ	ծ
ԼԷ.	Երաշտի		Լե.	ծԹ	Լ.	ծԳ.	ԺԹա.	Լէ.ծԴ	ԽԱա		ԽԹ	ԻԸ	ԺՋ	ԽԲա.	Ժե	Լե	Լա.ԽՋ	Կ
ԼԸ.	Խաչալուայ	ԺԲ.	ԼԲ.	ԽԲ.	ԺԲ.	ԽԳ.	Լ.	ԼԹ.	ԽԳ.	ԺԹ՛	ԽԱ	ԻՋ	Ժե	ԽԴ	ԽԸ	ԽԸ	ԼԲ	
ԼԹ.	Պիղծ Կերեալ				ԺԴ.	ծԵ.	ԺԹք.		ԽԴ.	Ի.		Ջ	Ժէ	Խե	ԺՋ	ԼՋ		ԿԲ
Խ.	Պղծեալ Կերակրոյ			ԿԱ		ծՋ.	ԺԹգ.	ԼԴ.			ծԱ				Ժէ	Լէ	Ի.գ.	ԿԲ
ԽԱ.	Երդմնասխալաց			ԿԲ	ԻԹ.	ծէ.	ԺԹդ.	ծԲ.		ԻԱ	ծԲ		ԺԸ		ԺԸ	ԼԸ	Իդ./Խե	ԿԴ
ԽԲ.	Անագանոսաց		Ի.	Կ		ծԴ.		Ժ.բ.							ԼԲ			ԿԱ
ԽԳ.	Կիսասարկաւագի		ԻԳա.					Ժ.Ե.									Ծ.բ.	
ԽԴ.	Սարկաւագի		ԻԱ.					Ժ.գ.					ԼԱ	ԻԴ	ԺԸ.ա		Ծ.Ժ.	
Խե.	Շռնդր. քահանայի		ԻԲ.					ԻԴ.				ԼԸ՛		Իե	ԺԸ.բ		Ծ	
ԽՋ.	Նշխար փոխարկել		ԼԱ.	ԻԲ.	ԼԱ.	ԻԳ.	ԺԹ.	ԽԹ.	ԼԱ.	ԺԸ	ԻԱ		Իե	ԼԲ	ԼԳ	ԼԴ	ԽԲ		
Խէ.	Քահանայաթաղի		ԽՋ.	ծԱ.	ԽԳ.	Կ.	Լե.	ԻԴ.	ԽԹ.	ԽԲ	ԺԲ	ԼԹ	ԽԳ	ծ		ԿԴ	ԺԸ	ծԲ

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ ԺԲ.

[Հ. ՄԱՏԹԷՈՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՄԱՂԱՔԵԱՆ].

ՅՈԻՑԱՆԻ ԹԷ ԵՐԿԱԹԱԳԻՐ ՄԱՇՏՈՑՆ ՄԵՐ ԳՐԵԱԼ Է ՅԻՆՆԵՐՈՐԴ ԴԱՐՈՒՆ ԿԱՄ ԻԲՐ 1000 ԱՄՕՔ ՅԱՌԱՋ

(Ջեռագիր Ա՝ վէնետիկի Հ՟ 457, էջ բա-եր.)

Շարադրանքի մէջ գրել ենք ձեռագրի յաւելուածային էջերի համարները՝ |եա|, իսկ ձեռագրի՝ հնգինակի նշած էջահամարների կողքը փակագծուած գրել ենք թերթահամարները՝ 448 [224]:

[1]*Աշխատասիրեալ ի Հ. Մատթ[էոս] վարդապետէ Մաղաքեան, յամի Տեառն 1830*

Այս գանձ պատուական՝ է անթուական, թերեւս վասն թերի գոյ յառաջոյ եւ յետոյ մատենին, զի յառաջոյ պակասի Ա. տետրն, եւ յերես 448 [224բ]՝ Վ. տետրն, յորում են յետին մատունք Քահանայաթթագին: Իսկ զկնի Տ. վերջին տետրին, ուր թերի մնայ Քահանայաթթագն, թուի թէ պակասին մի կամ ու առաւելն երկու տետր, զի որպէս տեսանի՝ զառաւելն ոչ տանի եւ կապմ մատենիս: Եւ այսպէս, կան ի սմա այժմ 29 տետրք մազաղաթեայք ուխտիւթեան, գրեալք ի քառածալ մեծ գիրս, յորս բովանդակին 47 գլխաւոր կանոնք ամբողջք, եւ ի սոսա Քահանայաթթագն է միայն պակասաւոր, որպէս ասացաք ի վերոյ: Զանց առնէ գրիչն Մաշտոցիս զկանոնն Օրհնութեան միւռոնին, գրելով այսպէս, յերես 295 [148ա]. «Կանոն խորհրդածութեան սուրբ իւղոյն, զոր միւռոնն կոչեն». եւ ապա յաւելու գրել. «Բայց մեք ոչ իշխեմք գրել, զի մի՛ անհնազանդ գտանիցիմք սուրբ Լուսաւորչի աթոռոյն եւ մեծի հայրապետին մերոյ»: Անուն գրչի մատենիս թուի այն, որ գտանի ի մէջն Քահանայաթթագին, յեր. 421 [211ա], ուր գրի յիշատակարան ինչ այսպիսի, համանման գրչութեամբ գրուածոյ Մաշտոցիս. «Ազաչեմ ես մեղուցեալ քահանայս Գիորգ զսբբասեր գտաս քահանայից յայդմ վայրի ինձ մեղաց թողութիւն հայցեցե՛ք յարդար գտաւորէն Քրիստոսէ, զի թերեւս ողորմեսցի բազմագութն Աստուած ինձ եւ ծնողաց իմոց եւ գաւակաց իմոց, եւ գիւղակցի իմոյ, եւ որք յիշեք՝ յիշեալ լիջիք ի Տէր. ամէն[2]»: Յորմէ զհետ գայ այս եւեթ, թէ ա-

[1] *Այս տողը տարբեր ձեռքով գրուած է էջի վերին աջ անկիւնի լուսանցի մասում:*

[2] *Տպուած է՝ Վէնետիկի ցուցակ, Գ., էջ 48, որից առել եւ որպէս Թ. գարի տպագրել է՝ ե-ԺԲ. դդ-ի յիշ-ք, Հ՟ 56, էջ 45:*

պա գրիչս Մաշտոցիս էր Տէրտէր ոմն, եւ ոչ յարեզայից եւ կամ ի վարդապետաց: Զայլ տեղեկութիւնս ինչ Մաշտոցիս տե՛ս ի Յուցակն ձեռագրաց մատենից գրատանս, զոր յօրինեալ է վ. Հ. Մկրտիչ վարդապետն Ավքերեան:

Թէպէտ չիք ուրեք ի մատենիս եւ թուական գրչութեան նորա, սակայն համարձակութեամբ մարթ է ասել, թէ գրեալ է ի միջոցս ամաց երից դարուցս, այսինքն՝ կամ յութերորդին կամ չինններորդին եւ կամ ի տասներորդին, զոր ստ ի լիով եւ որոշ յանդիման առնել՝ բաժանեացուք զայս յերիս ցուցմունս. նախ՝ թէ գրեալ է յառաջ քան զԺԱ. դարն, եւ երկրորդ՝ թէ չէ գրեալ նախ քան զութերորդ դարն, եւ երրորդ՝ թէ գրեալ է ի միջոց երից դարուցս, այսինքն՝ ութերորդին, չիններորդին եւ տասն|բե|երորդին, եւ թէ չիններորդն ի սոսա թուի մեզ հաւանական: Արդ, թէ Մաշտոցս գրեալ է գէթ նախ քան զԺԲ. դարն, այսինքն՝ նախ քան զաւուրս տէրութեան Ռուբինեանց, թուի մեզ անշուշտ ամենեւին, իբր զի ոչ յիշատակին ի սմա չորեքին փոքր սահմանքն խորհրդոյ կարգին, այլ փոխանակ նոցա դնի ըստ Յունաց «Ջեռնադրութիւն անագանոսաց, որ լինին գրակարդացք»: Եւ ի կանոն Սարկաւագութեան եւ Քահանայութեան չիշատակի միայն գրութիւն ձեռաց եպիսկոպոսին, առանց յարելոյ եւ գաւչութիւնն գործեաց կամ սպասուց սրբոյ պատարագին, զի գործածութիւն տուչութեան սոցա մուծաւ յազգին մերում ի ԺԲ. կամ ի ԺԳ. դարուն, ի կաթողիկոսաց նատելոց ի սահմանս Կիլիկիոյ, որպէս յայտնի երեւի ի Մաշտոցս յետագայ գարուց: Իսկ թէ յառաջ է քան զԺԱ. դարն, ցուցանի այնու, զի նախ կանոնն Ոսկուային, որ գնի յերես 317 [159ա], է համառօտ իմն՝ օտար ամենեւին ի թարգմանելոյն ի Գրիգորէ Վկայասիրէն ի ԺԱ. դարուն, զոր գնեն այլ քանի մի Մաշտոցք, եւս եւ հնագոյնն ի սոսա զոր ունիմք առ մեզ, որ է գրեալ բոլորգիր յամի Տեառն 1216, 44 ամօք յետ մահուան Շնորհալւոյն[1], որ թէպէտ մերձաւոր է կազաւորութեան երկաթագիրը Մաշտոցիս, որ եւ յետ կանոնին Արձակման ապաշխարողաց գնէ ըստ երկաթագրին մերոյ անմիջապէս զկանոնն Ոսկուային, բայց ոչ զհամառօտ Ոսկուայն երկաթագրիս, այլ զթարգմանեալն ի Գրիգորէ Վկայասիրէն ի ԺԱ. դարուն, որ է յօրինեալն ի սրբոյն Եփրեմայ եւ եղեալն ի Տօնացոյցս: Երկրորդ՝ մեծ քան զայս ապացոյց լինելոյ գրչութեան Մաշտոցիս նախ քան զԺԱ. դարն՝ այն է, զի թող զլինելն համառօտ կարգաւորութեան Մաշտոցիս՝ եթէ՛ ըստ բացատրութեանցն, եթէ՛ ըստ սակաւութեան ընթերցուածոց եւ Աւետարանաց, եւ եթէ՛ ըստ ազօթից եւ այլն, ոչ տեսանի եւս ի նմա կարեւոր չարիանքն, զորս անվրէպ ունին այլ ձեռագիր Մաշտոցք մեր առ հասարակ

[1] *Նկատի ունի՝ Մխիթ. Վէնետիկի ձեռ. Հ՟ 199/323. Մաշտոց Դ., տե՛ս Վէնետիկի ցուցակ, Գ., էջ 69-94:*

(իբր 300)[1]*, գրեալք ի յաջորդ դարս՝ սկսեալ ի ԺԲ. դարէն, որք եւ տեսանին հետզհետէ ճոխացեալ այլեւայլ յաւելուածովք եւ չարաբանօք, եւ մանաւանդ Հանգստեան, զորս յօրինեալ է Պետրոս Գետադարձն ի ԺԱ. դարուն, յորոց չիք յերկաթագիր Մաշտոցիս եւ ոչ մի: Արդ, անհաւատալի իմն թուի, թէ գրիչն Մաշտոցիս գոլով Տէրտէր կամ ծխատէր քահանայ, եւ մատակարարօղ խորհրդոց, յանձն առնուցու օրինակել զայս համառօտ եւ զցամաք Մաշտոց, զանց արարեալ զճոխագոյն Մաշտոցօք, զորս ի կիր առնուին յաւուրս իւր յեկեղեցիս առաջի ժողովրդեան, |Գա| զի որպէս յայտնի գՀետ գայ ի մեծ դրից երկաթագիր Մաշտոցիս, գրեալ է նա գայս ի սոյն մեծ դիրս՝ առ ի պէտս զործածելոյ յեկեղեցւոջ, ապա թէ ոչ, անշուշտ գրէր ի փոքր դիրս՝ առ ի կրկոյ ի գրպանի, որպէս եւ զառանին փոքրագիր Մաշտոցք բազում յոյժ: Յորս հայեցեալ մարթ է վաստահութեամբ հաստատել, թէ գրութիւն Մաշտոցիս յառաջ է քան զԺԱ. դարն, յաւէտ վասն ոչ գառանելոյ անգ ի կարեւոր չարականաց անտի Հանգստեան՝ յօրինելոց ի ԺԱ. դարուն: Այս ցուցմունք արդարեւ չունին զզօրութիւն թուականի, այլ գէթ առն գհաստատութիւն մեծ կարծեացն հաղարամեայ գրչութեան Մաշտոցիս: Իսկ թէ նախ քան գայս ԺԱ. գար՝ յորում գարուս գրեալ իցէ, գժուարին է յոյժ որոշ սահմանել: Բայց որ ամենեւին հաւաստին է անժխտելի առուգութեամբ, եւ ապացուցական եւս՝ առաւել քան զթուականն, այն է՝ թէ չէ գրեալ նախ քան գութերորդ դարն, որ է երկրորդ ցուցանելիս մեր:

Զապացուցութիւն սորին ի դէմս ածէ մին ի հնագոյն սակաւաթիւ չարականաց նշանակելոց յերկաթագիր Մաշտոցիս: Զի յերես 26 [13բ], ի կանոնն Եկեղեցի օրհնելոյ, գրի. «Եւ եկեալ առ սուրբ սեղանն ի կատարել սաղմոսին, զգեցուցանեն զսեղանն, ասելով ձայնիւ զսաղմոսն ՂԲ. Տէր թագաւորեաց, վաելչութիւն զգեցաւ, չարականաւն՝ Սեղան քո Տէր գաւրութեանց, ՁԱ. յետ այսորիկ քարոզէ սարկաւագն. Վասն ուղղելոյ» եւ այլն[2]*: Եւ ահա այս չարականն է Մանկունքն կանոնին Նաւակատեաց խաչին, զոր յօրինեալ է Սահակ Գ. կաթողիկոս Զորափորեցին իբր ի վախճան եօթներորդ դարուն, եւ զի ապացուցաբար անհնար է լինել գրչութեան Մաշտոցիս նախ քան զյօրինուած չարականիս, ապա եւ ոչ նախ քան զութերորդ դարն: Արդ, ըստ ցուցանելոյ մեր ի վերոյ՝ գրեալ է եւս նախ քան զԺԱ. դարն, ապա մնայ ասել հարկաւ, թէ*

[1] *Մխիթարեանց Վենետիկի նկարագրուած Մաշտոց-Գիրք ձեռնագրութեանց ձեռագրերի քանակը 137 է (տե՛ս Վենետիկի ցուցակ, Գ.):*

[2] *Բնագրի համապատասխան տեղին այս է. «զսաղմոսն ՂԲ. Տէր թագաւորեաց, վաելչութիւն ագեցաւ՝ շարականաւ. Սեղան քո Տէր գաւրութեան՝ ՁԱ. [=ՁԳ. 4]». սա չարական չէ, այլ՝ ՁԳ. սաղմոսն է. «Սեղան քո Տէր գաւրութեանց, թագաւոր իմ եւ Աստուած իմ»:*

գրեալ է կամ յուԹերորդին կամ յիններորդին եւ կամ ի տասներորդին, որ եւ էր երրորդ ցուցանելի խնդիրն մեր:

Արդ, յայսմ տարակուսի երից գարուցս՝ խոհականագոյն Թուի մեզ ընտրել գմիջինն, այսինքն՝ գիններորդ գարն, զի գէթ սովին, նուազութիւն կամ առաւելութիւն ամաց նորա մօտաւոր լինի ճիշդ |Գբ| եւ իրական Թուականին գրչութեան Մաշտոցիս: Այսմ ընտրութեան մերում ոչ սակաւ նպաստէ եւ այն, զի յայտնի տեսանի, Թէ չարականս այս էր ծանուցեալ եւ տարածեալ յաւուրս գրչի Մաշտոցիս, վասն մուծեալ գոլոյ ի Շարակնոցս ժամանակին՝ ի կարգս արդէն գործ ածեալ չարականաց, իբր զի նորաչէն չարականք, ոչ գոլով ծանուցեալ ի բազմաց, ոչ իսկ եւ իսկ մուծանին ի Շարակնոցս, եւ զի առ այդ կարեւոր է երկարութիւն ինչ ժամանակի, վասն որոյ եւ հարկ է համարիլ գգրիչս Մաշտոցիս բազում ամօք կրսեր ժամանակաւ քան գյօրինուած չարականիս «Սեղան քո Տէր գօրութեանց», եւ չէ ինչ անտեղի ձգել գգրիչս եւ մինչեւ յիններորդ դարն հարիւրաւոր ամօք եւ գկնի, զի մարթ է յայսչափ ամս ըստ բաւականին տարածիլ նորաչէն չարականաց, մինչեւ մտանել եւս ի Շարակնոցս: Եւ ահա այսպէս ի ճահ պատահէ եւս ընտրութեան մերում, այսինքն՝ Թէ գրեալ է յիններորդ գարուն, կամ իբր ի Յ. [851] Թուականին հայոց, յաւուրս Զաքարիա կաթողիկոսի. կամ յամի Տեառն 850, այսինքն՝ 1000 ամօք նախ քան զաւուրս մեր ըստ սովորական կարծեաց մերոց մատենագիտաց, զի առաջիկայ գարս է իններորդն: Այլ կալցի ոք յերից գարուցս աստի՝ զորն եւ կամի եւ ախորժէ:

Յետ ցուցանելոյ մեր լիով, Թէ գրութիւն Մաշտոցիս լեալ է անշուշտ յամս ինչ երից գարուցս, այսինքն՝ յուԹերորդին կամ յիններորդին եւ կամ տասներորդին, կամիմք քննել այժմ, Թէ զինչ նշանակիցեն ՁԱ. տառքն եղեալք առ ընթեր վերագրեալ չարականին Նաւակատեաց խաչին: Ըստ կարծելոյ մեր հաւաստի ստուգութեամբ, են հայատառ Թիւ համարոյ կանոնի Նաւակատեաց խաչին՝ եղեալ յաւուրս անդ գրչի Մաշտոցիս առ ընթեր կանոնիս, յորում է չարականն՝ «Սեղան քո Տէր», որով եւ ցուցանի՝ Թէ յաւուրս գրչիս տարածեալ էր այն չարական եւ Թուահամարիւ եւս ի կարգս չարականաց՝ ի Շարակնոցս, վասն որոյ եւ բազում ամօք յառաջ քան զնա յօրինեալ՝ ըստ ասելոյ մեր ի վերոյ: Ի՞նդ ի համար արկեալ զչարականս յօրինեալս մինչեւ ցսկիզբն ուԹերորդ դարուն, տեսանեմք զի արդարեւ ժամանէ ի կանոնն Նաւակատեաց, այդ ՁԱ. Թուահամար, կամ գէթ կարի մօտաւոր լինի այդմ Թուահամարի կանոնն չարականիս, զոր կարեմք հաստատել՝ հայեցեալ ի ժամանակագրական կարգ չարականաց յօրինելոց մինչեւ ցսկիզբն ուԹերորդ դարուն, զոր եւ դիցուք յառաջիկայդ:

|Դա| Յօրինեալ շարականք մինչեւ ցսկիզբն ութերորդ դարուն, բոլոր նշանակելոյ հասարակօրէն յամենայն Շարականոցս, եթէ ապեալս եւ եթէ ձեռագիրս, ըստ որոց նշանակի եւ Հ. Գաբրիէլն ի Բացատրութեան շարականաց[1]:

Դար		Թիւ համարոյ շարականաց
ի 5 դարն	Խորենացին կամ Ճրագոյցն ծննդեան եւ կարգ ծննդեան	9. Թ.
ի 5	Մանդակունին. Մեծացուսցէք ըստ ութ ձայնից	8. Ժէ.
ի 5	Խոր. կամ Մանդ. Տեառն ընդ առաջ	1. ԺԸ.
ի 5	Խոր. կամ Մանդ. Անտոնի, Թագաւորաց, Առաքելոցն, ԳՋ	3. ԻԱ.
ի 5	Մեսրովպ. Կարգն ապաշխարութեան, Ը. կանոնի	8. ԻԹ.
ի 5	Սահակ Պարթեւ. Դազարու յարութեան, եւ կարգ Աւագ շաբաթուն	8. ԼԷ.
ի 5 դարուն	կամ ի նախնի դարս. Թագաւոր գոլով քո ի յաշխարհիս (որ եւ ունէր զՀարց, եւ երգէին զայս ի նախնի դարս յաւուր երկրորդ Ծաղկազարդին). տե՛ս Բացատրութիւն շարականաց, եր. 313	1. ԼԸ.
ի 5	Խոր. կամ Մանդ. Գովեսյք յինանց, եւ կարգն Յարութեան	9. ԽԷ.
ի 5	Խորենացի. Գլխատման Մկրտչին (ի Բացատրութեան, եր. 289)	1. ԽԸ.
ի 5 դարուն	կամ ի նախնի դարս. Աշխարհամատրան կիր. (ի Բացատրութեան, ար. 317)	1. ԽԹ.
ի 5 կամ ի 7 դար	Խոր. կամ Շիրակ. Պենտէկոստէին Ա. կանոնն	1. Ծ.
ի 5 կամ ի 7 դար	Խոր. կամ Շիրակ. Յովհ. Մկրտ. ԳՋ. եւ Լուսաւորչին ԲՋ.	2. ԾԲ.
ի 5 կամ ի 7 դար	Խոր. կամ Շիրակ. Մարգարէից ԱՋ. եւ Վարդապետաց կամ հայրապետաց	2. ԾԴ.
ի 5 դար	Մանդակունի. Տապանակին (ի Բացատրութեան 453)	1. ԾԵ.
ի 5 կամ ի 7	Խոր. կամ Շիր. Վարդավառին Ա. կանոնն	1. ԾԶ.
ի 5 դար	Մանդակունի. Անսկիզբն Բանն Աստուած (ի Բացատրութեան 447)	1. ԾԷ.
ի 5 կամ ի 7	Խոր. կամ Շիր. Վերափոխման Ա. կանոնն	1. ԾԸ.
ի 4 կամ ի 6 կամ	կամ ի նախնի դարս. Ողջոյնքն ի բերանոյ մեռեալ քահանային եւ Հաւատ ունելով շարականն (ի Բացատրութեան 583)	1. ԾԹ.
[ի 4 կամ ի 6 կամ]	ի նախնի դարս. Մեռանին երկու շարականքն (ի Բացատրութեան, 583)	1. Կ.
[ի 4 կամ ի 6 կամ]	ի նախնի դարս. Յուղիտայ, եւ Սուքիասանց երկու շարականքն	2. ԿԲ.
ի սկիզբն 7 դար	Կոմիտաս. Հռիփսիմեանց	1. ԿԳ.

[1] *Նկատի ունի յաջորդող շարադրանքի մէջ քանիցս յիշատակուած հետեւեալը. Բացատրութեան շարականաց, որք պաշտին ի հասարակաց ժամակարգութեան Հայաստանեայց եկեղեցւոյ, Աչխատասիրեալ տեառն Հ. Գաբրիէլի Աւետիքեան Կոստանդնուպօլսեցւոյ աթոռակալ վարդապետի ի Մխիթարեան միաբանութենէն... 1814, ի Վենետիկ, ի վանս Սրբոյն Ղազարու, ԺԴ., 807 էջ:*

ի մէջն 7 դարու	Սահակ Գ. Ջորոփ. Շողակաթին (ի Բացատր. 481)	1. ԿԳ.
ի մէջն 7 դարու	Սահակ Գ. Ջորոփ. Խաչգիւտ (ի Բացատր. 539) եւ Վարագայ խաչին, զորոյ տօնն կարգեաց Ներսէս Շինօղ Գ. յամին 654, հանդերձ շարականաւ. ի Պատմ. Հայոց[1]. Բ. 355	2. ԿՋ.
ի մէջն 7 դարու	Յովհ. Իմաստասէր. Աւագ տօնիցն Գ. կանոնք	4. Ղ.
ի վախճան 7 դարու	Ստեփ. Սիւնեցի. Աւագ օրհնութեանցն, Ը. կանոն	8. ՂԸ.
ի վախճան 7 դարու	[Ստեփ. Սիւնեցի], Դաւթի Դուինեցւոյ (ի Պատմ. Հայոց Բ. 377)	1. ՂԹ.
ի վախճան 7 դարու	[Ստեփ. Սիւնեցի], Վահանայ Գողթնացւոյն (ի Բացատր. շրկ. 591)	1. Ջ.
ի վախճան 7 դարու	Սահակ Գ. Ջորոփ. Նաւակատեաց սուրբ խաչին, ուր է վերոյ գրեալ Մանկունքն ԱԿ. Սեղան քո Տէր զօրութեանց	1. ծա. ՋԱ.
ի վախճան 7 դարու	Սահակ Գ. Ջորոփ. Խաչի եւ եկեղեցւոյ, եօթն կանոնք	7. ՋԸ.

Արդ, առ հասարակ թիւ համարոյ կանոնաց այսոցիկ շարականաց՝ յօրինելոց մինչեւ ցութերորդ դարն, դասաւորեալ յառաջիկայդ ըստ կարգի ժամանակագրութեան ժամանակ մինչեւ ցՋԸ. թուահամարն, յորս ՋԱ. կամ ութսուներորդ առաջներորդն |Դր| ըստ վերոյ եղեալ ժամանակագրական կարգի յօրինուածոց նախնի շարականացս տեսանի, թէ է կանոնն Նաւակատեաց խաչին, յորում է «Սեղան քո Տէր զօրութեանց» շարականն Մաշտոցիս, որ յօրինեալ է ի վախճան եօթներորդ դարուն ի Սահակայ Գ. կաթողիկոսէ Ջորոփորեցւոյ: Հայեա՛ց ի վերոյ գրեալ դասակարգութիւն նախնի շարականացս:

Մի՛ ոք վեր ի վերոյ հայեցեալ յերկաթագիր յայս Մաշտոց՝ անկցի ի կարծիս, թէ ՋԱ. թիւն ոչ իցէ թուահամար շարականաց, այլ սաղմոսին «Որպէս սիրելի են յարկք քո Տէր զօրութեանց թագաւոր իմ եւ Աստուած իմ»: Քանզի նախ՝ առ հասարակ ամենայն թուահամարք սաղմոսաց նշանակեալք յերկաթագիր Մաշտոցիս դնին յառաջոյ սաղմոսացն, ուր այս թուահամար ՋԱ. նշանակեալ է զկնի բանին. «Սեղան քո Տէր» եւ այլն, երկրորդ՝ ի վերոյիշեալ հին բոլորգիր Մաշտոցին՝ գրելոյ յամի Տեառն 1216՝ 44 ամօք զկնի մահու Շնորհալւոյն, կայ բառ առ բառ այս բան օրինակեալ, ուր ի բանն «Սեղան քո Տէր զօրութեանց»՝ յորի տառս Հ., այսպէս. «Եւ եկեալ առ սուրբ սեղանն, եւն. շարականաւ Սեղան քո Տէր զօրութեանց Հ»: Արդ, ի շարականս յայս յետ «զօրութեանց» բառին յաջորդէ անմիջապէս բառս «Հաւատով», ապա գրողն այսր բոլորգիր Մաշտոցիս իմացեալ է զշարականն եւ ոչ զսաղմոսն: Երրորդ՝ թուահամար սաղմոսին ոչ է ՋԱ., այլ՝ ՋԳ., եւ այս սաղմոս՝ «Որպէս սիրելի են յարկք քո Տէր զօրութեանց», սովին ՋԳ. թուահամարին նշանակի եւ այլուր յերկաթագիր Մաշտոցիս, յերես 177 [89ա], յԱչխարհաթաղին, ուր գրի այսպէս. «Եւ ասեն Սաղմոս ՋԳ. երանի ամենեցուն, որ բնակեալ են ի տուն Տեառն»: Եւ ի սմին սաղմոսի նախ քան զայս տուն անմիջապէս է վերոգրեալ

[1] *Նկատի ունի Մ. վ. Զամչեանի Հայոց պատմութիւնը:*

տունն՝ «Սեղան քո Տէր պօրուխեանց»: Արդ, կոչէ պայս բան Շարական, եւ ո՛չ սաղմոս, եւ սակայն կարծեն ոմանք, թէ ի ձեռն բառիս «Շարականաւ» կամի ասել, թէ ձայնիւ ասացի, բայց այդմ կարծեաց պոցա՝ չիք ուսեալ հաստատուխիւն: Բայց եդեալ եւս թէ պացի յայլ պիրս սովին նշանակուխեամբ, սակայն յերկաթագիր Մաշտոցիս ոչ ուրեք նշմարի այդ իմացուած ի բառիդ յայդմիկ, իբր զի սաղմոսքն, որք ունին ասել ի թիւ կամ ձայնիւ, ունին ներգործուխեամբ առ ընթեր իւրեանց նշանակեալ գրառս՝ ի թիւ կամ ձայնիւ, եւ ապա ի բազում տեղիս, որպէս տեսանի այս եւ ի վերոյ եդեալ բանն՝ «Զդեցուցանեն ասելով ձայնիւ զսաղմոսն Ղ.Բ. Տէր թագաւորեաց, շարականաւ. Սեղան քո Տէր. ՁԱ.»: Արդ, ահա ասա տեսանի, զի շարականաւ բառս զանազանի ի նշանակուխեանն ձայնիւ բառիս: Դարձեալ՝ շարականաւ բառս յարի եւ զկնի Տէր ամենակալին, յկր. 317 [159ա]. արդ, Տէր ամենակալն ոչ երբէք երգելով ասի, այլ զկնի նորա՝ Ամենակալ շարականն Դ.Կ.: Վասն որոյ ամենեւին անտեղի է ասել |Եա| թէ եւ յերկաթագիր Մաշտոցիս՝ առ այս զնի բառս Շարականաւ՝ իմանալի է թէ պարտ է ձայնիւ կամ եզանակաւ երգել զնոյն: Այս բառ՝ շարականաւ, գտանի եւ յայլ քանի մի սակաւաթիւ տեղիս յերկաթագիր Մաշտոցիս, զորս առ հասարակ նշանակեսցուք յառաջիկայդ.

եր. 26 [13բ]. ի կանոնն Եկեղեցի օրհնելոյ. վերոյիշեալ շարականն՝ «Սեղան քո Տէր». եւն:

51 [26ա]. ի կանոնն Եկեղեցի օրհնելոյ. գրի «եւ ասեն Գովեա՛ Երուսաղէմ, շարականաւ, եւ Սուրբ Աստուած»:

77 [39ա]. ի կանոնն Պզծեալ տաճար օրհնելոյ. «եւ ասեն. Գովեա՛ Երուսաղէմ, շարականաւ», առ որ վերոյիշեալ բոլորգիր Մաշտոցն հին յարէ զշարականս. «Որ զարգարեաց մեծապայծառ», որ է Տէր երկնից հինգերորդ աւուր կանս. «Որ զարգարեաց մեծապայծառ», որ է Տէր երկնից հինգերորդ աւուր խաչի, յօրինեալ ի վախճան եբթներորդ դարուն ի Սահակայ Գ. կաթողիկոսէ Զորափորեցւոյ:

118 [=180.90բ]. Յաչխարհաթաղն. «եւ սկսանին զԱմբիծան եւ զԱրարիչն շարականաւ, մինչեւ ածեն ի դուռն գերեզմանին»: Ծանի՛ր, զի Արարիչ բառիս իմանայ ասա զերրորդ կամ զչետին փոխն ՃԺԸ. Ամբիծք անուաննալ սաղմոսին, եւ ո՛չ զԱրարիչ շարականն հանգստեան, իբր զի սովորուխիւն է Մաշտոցաց՝ զայն չետին երրորդ մասն զարձակ սաղմոսիս՝ նշանակել բառիս. «Արարիչ իրաւանց եւ արդարուխեան» եւ ո՛չ «Արարի զիրաւունս եւ զարդարուխիւն», որպէս եւ յայլ Մաշտոցս ուրեք ուրեք զկնի այսր բանի յարի յայտնապէս «Յետ աւարտելոյ Ամբիծք սաղմոսիս»: Քանզի Արարիչ շարականն հանգստեան է յօրինուած չետին զարուց, թերեւս չերզնկացւոյն եւ կամ յուհանգստեան է յօրինուած չետին զարուց, թերեւս չերզնկացւոյն եւ կամ յուհանիթոռաց կամ ի Ջահկեցւոց, զի գտանի ի նոր օրինակս միայն, եւ զի յիշատակի անդ յայտնապէս Քաւարանն յառաջին փոխին, իսկ յերկրորդումն եւ առանձնաւոր դասաստանն անմիջապէս յետ աւանդելոյ հոգւոյն, ի բանն

«Օգնեա՛ եւ ինձ Քրիստոս յառաջին ճանապարհին», «եւ ի միւսանգամ գալստեանդ քո օգնեա՛ ինձ»:

186 [93բ]. յԱչխարհաթաղին. «եւ ապա իջուցանեն ի գերեզման[ն] ասելով. Հաւատ ունելով, շարականաւ. Հաւատ ունելով Հոգի խաղաղութեան», որ յօրինեալ է ի 5 կամ 6 դարուն. տե՛ս ի վերոյ՝ ի կարգ ժամանակագրութեան շարականաց:

317 [159ա]. Ի կանոնն Ապաչխարող արձակելոյ. «եւ ասեն օրհնութիւն. Ի նեղութեան, եւ Տէր ամենակալ, շարականաւ»:

[3]83, 384 [192աբ]. Ի Քահանայաթաղին. «եւ ասեն զվերին կանոնն եւ զօրհնութիւնն. շարականաւ»

385 [193ա]. Ի Քահանայաթաղին. «եւ ասեն զերկինք պատմել, եւ օրհնութիւն ևս ասացի, շարականաւ»:

387 [194ա]. Ի Քահանայաթաղին. «Օրհնութիւն. Ծաներորք, շարականաւ». ծանի՛ր զի շարականք մարգարէական օրհնութեանցն՝ եղելոց ի Սաղմոսարանի, են յօրինեալքն յաւագ օրհնութիւնս յարութեանն, ի վախճան եօթներորդ դարուն: Տե՛ս ի վերոյ՝ ի ժամանակագրութիւն շարականաց, զի սոքին են նշանակեալք ի հին Մաշտոցս մեր յայսոսիկ տեղիս:

430 [215բ]. Յայսմ տեղւոջ Քահանայաթաղին եղեալ կան առ հասարակ ողջոյնքն ասացեալք ի բերանոյ մեռեալ քահանային, որք ի տպեալ շարականս եղեալ կան ի կարգն հանգստեան, ի կանոնն Բկ. ձայնին: Արդ, եւ այս ողջոյնք են յօրինեալ ի 5 կամ ի 6 դարուն: Տե՛ս ի վերոյ՝ ի ժամանակագրութիւնն շարականաց:

|Եբ| Մի՛ ոք զարմասցի, թէ զիա՞րդ ի վերոյ ի ժամանակագրական կարգի նախնի շարականաց՝ զչորս կանոնս աւագ տօնիցն, ընծայեալս Իմաստասիրին, եղաք յօրինեալս ի նմանէ, ի միջին ամս եօթներորդ դարուն, եւ ոչ ի սկիզբն ութերորդին, յորում Իմաստասէրն նստաւ կաթողիկոս: Քանզի այնպէս իմն համարեցաք, թէ Իմաստասէրն յօրինեալ իցէ զայնս ի պատանեկութեան իւրում, յեօթներորդ դարուն՝ բազմօք յառաջ քան զկաթողիկոսութիւնն իւր, զի այս չորեքին կանոնք շարականաց օտար են յարուեստաբան ճառիցն, զորս գրեալ ունի նա յետ կաթողիկոսութեանն, յորս տեսանի եւս հետզհետէ յընթացս երկարութեան ամաց հասակին վարժեալ եւ ի տեղեկութիւնս քերթողական շարուածոց, իբր զի կանոնն Դաւթի՝ թուի ծնունդ մտաց խակամիտ անվարժ բանահիւսի, այլ ոչ նոյնպէս կանոնն Պետրոսի եւ Պօղոսի, զկնի սորա վերադասել պարտ է զՈրոտմանեցն, եւ յետ սոցա յԱյգորելի տեղւոջ զետեղելի զՆախաւկայինն, յորում տայ զնշմարանս ինչ եւ զառհասատչեայն վսեմ ոճոյ ճառիցն իւրոց: Ընդ այս փոփոխութիւն ոճոյ Իմաստասիրին չէ պարտ զարմանալ, որպէս եւ ահա ճառն Լամբրոնացւոյն՝ Պարտական դատիմ՝ ի պատիւ

փոխման կուսին՝ յօրինեալ ի նմանէ բան ասկոյ իւրոյ ի մանկութեան իւրում. եւ այսպիսի արգասիք անչափահաս հանճարոյ նորա. համեմատեալ այլոց հառիչ իւրոց՝ Համբարձման, Պենտեկոստէին եւ Աւետարանութեանն՝ յօրինելոց ի նմանէ հետգհետէ բան առնոյ ի կատարեալ հասակին, յորս յետինն բարձրագոյնս եւս պարծի յա՛ եւ իցէ ազգային ճարտասանական ճառս մեր: Արդ, չէ ինչ բնդդէմ թէ եւ ի պատիւ անուան Իմաստասիրին՝ անկորուստ պահեալ իցեն եւ գկանոնն Դաւթին, որ ամենեցին անուճ իմն տեսանի: Ոչէս եւ այժմ ի կիր առնումք ամի ամի առանց ինչ հակառակութեան գյօրինեալ շարականն Միխիթարայ վարդապետի նախահօրս մերոյ, անտես արարեալ գօտարազգի անհարազատ ոճ գրութեան նորա, եւ այս չարժեալ սոսկ ի պատուոյ անուան նորին տարածելոյ ի մէջ ազգին, եւ յօրդիական սիրոյն, զոր ունիմք առ նա:

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԺԳ.

ՏՊԱԳԻՐ ՄԱՇՏՈՑՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

Հնատիպ հրատարակութիւնների երբեմն երկար տիտղոսաթերթերը բերել ենք՝ մէկից միւսի ծագումը ցուցադրած լինելու նպատակով. սրանցից էլ ծագում են աւելի նոր տպագրութիւնները: Կատարեալ ցանկ կազմելու նպատակ, անշուշտ, չենք ունեցել, բայց կարեւոր հրատարակութիւնները մեծ մասամբ այստեղ արձանագրուած են: Ցանկը կազմել ենք առաջնորդուելով հայերէն տպագիր գրքի մատենագիտութեան առկայ չորս հատորով, որոնց հտ. Ա-Դ. համառօտումները, գծիկով պատուած, դրուած են նկարագրութիւնների վերջում.

1. Հայ գիրքը 1512-1800 թուականներին. Հայ հնատիպ գրքի մատենագիտութիւն, կազմեցին Ն. Ա. Ոսկանեան, Ք. Ա. Կորկոտեան, Ա. Մ. Սաւալեան, Երեւան, 1988 (հտ. Ա.).

2. Հայ գիրքը 1801-1851 թուականներին. Մատենագիտութիւն, կազմեց Հայկ Դաւթեան, խմբագրութեամբ Յ. Ս. Անասեանի, Երեւան, 1967 (հտ. Բ.).

3. Հայ գիրքը 1851-1900 թուականներին, կազմեցին Ն. Ոսկանեան, Ա. Սաւալեան, Մ. Սոզոմոնեան, Օ. Գիւլումեան, Ա. Սահակեան, Ս. Թադէոսեան, «Գիրք» հրատարակչութիւն, Երեւան, 1999 (հտ. Գ.).

4. Հայ գիրքը 1901-1920 թուականներին, «Գիրք» հրատարակչութիւն, կազմեցին Օ. Գիւլումեան, Ա. Ադամեան, Ա. Թադէոսեան, Ա. Սաւալեան, Մ. Սոզոմոնեան, Ա. Սահակեան, Երեւան, 2007 (հտ. Դ.):

1. Մաշտոց, Կ. Պոլիս, տպ. Աբգար դպիր Եւդոկիացու, 1569, 40 թերթ. նկրգր. ըստ ՄՄ ձեռ. Հ՟ր 8264 եւ Գ. Գալէմքէարեանի յօդուածի ի Հանդէս ամսօրեայ, 1912, էջ 386-7: Մանգտ., հտ. Ա., Հ՟ր 13:

2. Մաշտոց, Ամստերդամ, տպագր. Ոսկան Երեւանցու, տպ. Ս. Էջմիածնի եւ Ս. Սարգսի, 1667, 315+68 (=383) էջ, գրգաշար՝ 15,2x9,2: Տիտղ. «Գիրք սրբոյն Մաշտոցայ վարդապետի. Արարողութիւնք հանապազորդեան եկեղեցեաց Հայաստանեայց. պարունակող եօթեանց գլխաւորաց խորհրդունակ սրբազնագործութեանց եւ այլոց մասնաւորաց պաշտամանց, հաստատեցելոց ի հնագունից հարցն սրբոց, առ ի լրումն հոգեկանին հարկաւորութեան եւ մարմնականին պիտանացութեան, սահմանագրեցեալ օժանդակութեամբ Հոգւոյն Սրբոյ: Տպագրեցեալ ի տպարանի Սրբոյ Էջմիածնի եւ Սրբոյն

փոխման կաւսին՝ յօրինեալ ի նմանէ բառ առակս իւրոյ ի մանկութեան իւրում. եւ այսպիսի արդասիք անչափահաս հանճարոյ նորա. համեմատեալ այլոց ճառից իւրոց՝ Համբարձման, Պենտեկոստէին եւ Աւետարանութեանն՝ յօրինելոց ի նմանէ հետզհետէ բառ աճելոյ ի կատարեալ հասակին, յորս յետինն բարձրագոյնս եւս պարծի յո՛ եւ իցէ ազգային ճարտասանական ճառս մեր: Արդ, չէ ինչ ընդդէմ թէ եւ ի պատիւ անուան Խմաստասիրին՝ անկորուստ պահեալ իցեն եւ գկանոնն Դաւթին, որ ամենեցին անուճ իմն անուանի: Ոչխս եւ այժմ ի կիր առնումք ամի ամի առանց ինչ հակառակութեան գյօրինեալ չարականն Մխիթարայ վարդապետի նախահօրս մերոյ, անտես արարեալ զոտարազգի անհարազատս ազ գրութեան նորա. եւ այս չարժեալ սոսկ ի պատուոյ անուան նորին տարածելոյ ի մէջ ազգին, եւ յորդիական սիրոյն, զոր ունիմք առ նա:

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԺԳ.

ՏՊԱԳԻՐ ՄԱՇՏՈՑՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

Հնատիպ հրատարակութիւնների երբեմն երկար տիտղոսաթերթերը բերել ենք՝ մէկից միւսի ծագումը ցուցադրած լինելու նպատակով. սրանցից էլ ծագում են աւելի նոր տպագրութիւնները: Կատարեալ ցանկ կազմելու նպատակ, անշուշտ, չենք ունեցել, բայց կարեւոր հրատարակութիւնները մեծ մասամբ այստեղ արձանագրուած են: Ցանկս կազմել ենք առաջնորդուելով հայերէն տպագիր գրքի մատենագիտութեան առկայ չորս հատորով, որոնց հտ. Ա-Դ. համառօտումները, գծիկով պատուած, դրուած են նկարագրութիւնների վերջում.

1. Հայ գիրքը 1512-1800 թուականներին. Հայ հնատիպ գրքի մատենագիտութիւն, կազմեցին Ն. Ա. Ոսկանեան, Ք. Ա. Կորկոտեան, Ա. Մ. Սաւալեան, Երեւան, 1988 (հտ. Ա.).

2. Հայ գիրքը 1801-1851 թուականներին. Մատենագիտութիւն, կազմեց Հայկ Դաւթեան, խմբագրութեամբ Յ. Ս. Անասեանի, Երեւան, 1967 (հտ. Բ.).

3. Հայ գիրքը 1851-1900 թուականներին, կազմեցին Ն. Ոսկանեան, Ա. Սաւալեան, Մ. Սոդոմոնեան, Օ. Գիւլումեան, Ա. Սահակեան, Ս. Թադէոսեան, «Գիրք» հրատարակչութիւն, Երեւան, 1999 (հտ. Գ.).

4. Հայ գիրքը 1901-1920 թուականներին, «Գիրք» հրատարակչութիւն, կազմեցին Օ. Գիւլումեան, Ա. Ադամեան, Ա. Թադէոսեան, Ա. Սաւալեան, Մ. Սոդոմոնեան, Ա. Սահակեան, Երեւան, 2007 (հտ. Դ.):

1. Մաշտոց, Կ. Պոլիս, տպ. Արգար գպիր Եւդոկիացու, 1569, 40 թերթ. նկրգր. ըստ ՄՄ ձեռ. Հ՝ 8264 եւ Գ. Գալէմքէարեանի յօդուածի ի Հանդէս ամսօրեայ, 1912, էջ 386-7: Մանդտ., հտ. Ա., Հ՝ 13:

2. Մաշտոց, Ամստերդամ, տպագր. Ոսկան Երեւանցու, տպ. Ս. Էջմիածնի եւ Ս. Սարգսի, 1667, 315+68 (=383) էջ, գրքաչափ՝ 15,2x9,2: Տիտղ. «Գիրք սրբոյն Մաշտոցայ վարդապետի. Աւարտուածիւնք հանապազորդեան եկեղեցեաց Հայաստանեայց. պարունակող եօթեանց գլխաւորաց խորհրդունակ սրբազնագործութեանց եւ այլոց մասնաւորաց պաշտամանց, հաստատեցելոց ի հնագունից հարցն սրբոց, առ ի լրումն հոգեկանին հարկաւորութեան եւ մարմնականին սփոփանացութեան, սահմանադրեցեալ օժանդակութեամբ Հոգւոյն Սրբոյ: Տպագրեցեալ ի տպարանի Սրբոյ Էջմիածնի եւ Սրբոյն

Սարգսի գօրավարին, ի հայրապետութեան տեառն Յակոբայ կաթուղիկոսի Սրբոյ Էջմիածնի: Ծախիւք եւ սրբագրութեամբ Ոսկանայ վարդապետի եւ արքիեպիսկոպոսի Երեւանեցւոյ: Ի յԱմաւէյզամ, ի թուի փրկչին 1667, դեկտեմբերի 11, իսկ ըստ հայոց 1116, դեկտեմբերի 1», Մանդտ., հտ. Ա., Չ^{դր} 62:

3. *Մաշտոց, Մարեմլ, տպ. Ս. Էջմիածնի եւ Ս. Սարգսի, 1676, 4+304=308 էջ, գրադաչափ՝ 15x9,5: Տիտղ. «Գիրք սրբոյն Մաշտոցայ վարդապետի. Արարողութիւնք հանապազորդեան եկեղեցեաց Հայաստանեայց. պարունակող եօթեանց գլխաւորաց խորհրդունակ սրբագործութեանց եւ այլոց մասնաւորաց պաշտամանց, հաստատեցելոց ի հնագունից հարցն սրբոց, առ ի լրումն հոգեկանին հարկաւորութեան եւ մարմնականին պիտանացութեան, սահմանադրեցեալ օժանդակութեամբ Հոգւոյն Սրբոյ: Տպագրեցեալ ի տպարանի Սրբոյ Էջմիածնի եւ Սրբոյ Սարգսի գօրավարին, ի հայրապետութեան տեառն Յակոբայ ամենայն Հայոց կաթուղիկոսի եւ ի թագաւորութեանն կալլիացւոց՝ քրիստոսապսակի եւ բարեպաշտի Լուտովիկոսի չորեքտասաներորդի: Արդեամբք եւ գոյիւք Աւետիսի եւ Սողոմոնի պաշտօնատարի: Ի Մարչիլեայ քաղաքի, ի թուի փրկչին 1676, դեկտեմբերի 11, իսկ ըստ հայոց 1125, դեկտեմբերի 1», Մանդտ., հտ. Ա., էջ 76-7, Չ^{դր} 99:*
4. *Մաշտոց, Ամստերդամ, տպ. Մատթէոս Վանանդեցւոյ, 1687, նկ. ըստ՝ Ա. Ղազիկեան, Մանդտ., հտ. Ա., էջ 1785 եւ Տ. Պալեան, ՀԱ, 1897, էջ 270: Մանդտ., հտ. Ա., էջ 107, Չ^{դր} 139:*
5. *Մաշտոց, Կ. Պոլիս., տպ Աստուածատուր Կոստանդնուպոլսեցւոյ. 1704, 1704, 4+638=642 էջ: Տիտղ.՝ «Գիրք սրբոյն Մաշտոցայ վարդապետի. Արարողութիւնք հանապազորդեան եկեղեցեաց Հայաստանեաց, պարունակող եօթեանց գլխաւորաց խորհրդունակ սրբագործութեանց եւ այլոց մասնաւորաց պաշտամանց, հաստատեցելոց ի հնագունից հարց սրբոց, առ ի լրումն հոգեկանին հարկաւորութեան եւ մարմնականին պիտանացութեան, սահմանադրեցեալ օժանդակութեամբ Հոգւոյն Սրբոյ: Տպագրեցեալ ողորմութեամբն Աստուծոյ եւ բարեխօսութեամբ Սրբոյն Մինասայ գօրավարին, ի հայրապետութեան տեառն Նահապետի սրբազան կաթուղիկոսի ամենայն Հայոց. ի տպարանի պարսն Կարապետի որդի տրուպ Աստուածատուրի, ի թվին. ՌՃԾԳ., Մարտի Ի.», Մանդտ., հտ. Ա., էջ 150-151, Չ^{դր} 210:*
6. *Մաշտոց, Կ. Պոլիս, 1711. նկրգր՝ ըստ Ա. Ղազիկեան, Մանդտ., հտ. Ա, էջ 1785 եւ Տ. Պալեան, ՀԱ, 1897, էջ 269, Մանդտ., հտ. Ա., էջ 189, Չ^{դր} 259:*
7. *Մաշտոց, Կ. Պոլիս, տպ. Աստուածատուրի, 1714, էճժբ. (712) էջ: ՏԻՏՂԲ.՝ Գիրք սրբոյն Մաշտոցա վարդապետի. Արարողութիւնք հանապազորդեան եկեղեցեաց Հայաստանեաց, Պարունակող եօթեանց գլխաւորաց խորհրդունակ սրբագործութեանց եւ այլոց մասնաւորաց պաշտմաց, Հաստատեցելոց ի հնագունից Հարց սրբոց, առ ի լրումն հոգեկանին Հարկաւորութեան եւ մարմնականին պիտանացութեան, սահմանագրեցեալ օժանդակութեամբ Հոգւոյն Սրբոյ: Տպագրեցեալ ողորմութեամբն Աստուածոյ եւ բարեխօսութեամբ Սրբոյն Մինասայ գօրավարին, ի Հայրապետութեան տեառն Աղէքսանդրի կաթուղիկոսի ամենայն Հայոց, ի տպարանի պարօն Կարապետի որդի տրուպ Աստուածատուրի, ի թվին ՌՃԿԳ., Յուլիսի ԻԲ.», Մանդտ., հտ. Ա., էջ 206, Չ^{դր} 280:*
8. *Մաշտոց, Կ. Պոլիս, տպ. Աստուածատուրի, 1726, յճգ. (384) էջ, գրադաչափ՝ 11,9x7,3: Տիտղ.՝ «Սուրբ գիրք որ կոչի Մաշտոց. Պարունակէ յինքեան զոմանս սրբազան արարողութիւնս Հայաստանեայց եկեղեցւոյ: Տպեցեալ ի կոստանդնուպոլիս քաղաքի, Հրամանաւ նորին վերադիտողի տեառն Յոհաննու արքեպիսկոպոսի: Օգնեա՛, ամենակարող», Մանդտ., հտ. Ա., էջ 269-70, Չ^{դր} 355:*
9. *Մաշտոց, Կ. Պոլիս, 1744. նկրգր՝ ըստ Ղազիկեան, Մանդտ., հտ. Ա, էջ 1786 եւ Տ. Պալեան, ՀԱ, 1897, էջ 270, Մանդտ., հտ. Ա., էջ 380, Չ^{դր} 477:*
10. *Մաշտոց, Կ. Պոլիս, 1752. նկրգր՝ ըստ Ա. Ղազիկեան, Մանդտ., հտ. Ա, էջ 1786 եւ Տ. Պալեան, ՀԱ, 1897, էջ 270, Մանդտ., հտ. Ա., էջ427, Չ^{դր} 543:*
11. *Գիրք աստիճան տալոյ դպրաց եւ սարկաւագաց եւ քահանայից. եւ գաւազան տալոյ վարդապետացն, Կ. Պոլիս, տպ. Յովհաննէս Աստուածատրեանի, 1752, 159+272=431 էջ, 12,7x7,3: Ա. տիտղ.՝ «Գիրք աստիճան տալոյ Դպրաց եւ Սարկաւագաց եւ Քահանայից, եւ գաւազան տալոյ Վարդապետացն: Տպեցեալ ի հայրապետութեան Սրբոյն Էջմիածնի՝ տեառն Մինասայ ամենայն Հայոց կաթուղիկոսի: Արդեամբք եւ ծախիւք մէկ քայ բարեպաշտ ոն մահտեսի Գրիգորին, ի կոստանդնուպոլիս քաղաքի, ի թուին Հայոց ՌԲՃԱ., ի տպարանի Հանգուցեալ մահտեսի Աստուածատուրի»: Բ տիտղ.՝ «Գիրք գաւազան տալոյ աշակերտացն ճշմարիտ Բանին քարոզութեան. նախ զմասնաւորն իշխանութիւն, որ է չորս աստիճան գաւազանի, եւ ապա ըզծայրագոյնն, որ է տասն աստիճան, որ լինի բոլորն չորեքտասան աստիճանի վարդապետական Ծայրագոյն Իշխանութիւն: Արարեալ եւ յօրինեալ սրբոյն Գրիգորի Տաթեւացւոյ գերազանց գիտնականի, ճշմարտութեան վարդապետի, գերահանճար հռետորի եւ անյաղթ ախոյեանի սուրբ Հաւատոյ, աշակերտի մեծին Յոհաննու Որոտնեցւոյ անհամեմատ գիտնականի, ի լուսազարդ բանից աստուածաբան մարգարէին Եսայեայ՝ լուսաւոր մըտօք մեկնօղօրէն իմն տեսութեամբ կարգաւորեալ: Եւ տպեցեալ ի կոստանդնուպոլսի, Հրամանաւ եւ արդեամբ նորին գրասէր պատրիարգի Գէորգ աստուածաբան վարդապետի Ղափանցւոյ»: Գ. տիտղ.՝ «կանոն Ծայրագոյն Իշխանութիւն տալոյ Վարդապետացն ճշմարիտ Բանին քարոզութեան, որ է*

տաան աստիճան Մայրագոյն Գաւազանի: Տպեցեալ ի ծայրագոյն Հայրապետութեան Սրբոյ գերագով պահին Էջմիածնի՝ բղխողի սրբալոյս իւղոյն մեռոնի՝ տեառն Մինասայ ինքնագլուխ սրբազան եւ աստուածարան կաթուղիկոսի ամենայն Հայոց, եւ ի պատրիարգութեան տնօրինակատար ցանկալի երկրին Երուսաղէմի՝ տեառն Յակոբայ աստուածարան վարդապետի, ի Կոստանդնուպօլիս քաղաքի, հրամանաւ եւ հաւանութեամբ նորին պատրիարգի տեառն Գէորգայ՝ գրասէր եւ աստուածարան վարդապետի Սիւնեցւոյ, ի թուին Հայոց ՌՒՃԱ.», Մանգա., հա. Ա., էջ 419-20, Հմր 538:

12. *Մաշտոց, Կ. Պոլիս, 1775. նկրգր՝ ըստ Ա. Ղազիկեան, Մանգա., հա. Ա, էջ 1786 եւ Տ. Պալեան, ՀԱ, 1897, էջ 269, Մանգա., հա. Ա., էջ 501, Հմր 661:*
13. *Կարգ թաղման կարգաւորաց, Էջմիածին, տպ. Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի, 1777, 160 էջ, գրագաշար՝ 15x10: Տիտղ.՝ «Կարգ թաղման կարգաւորաց. այսինքն՝ Հայրապետաց, Եպիսկոպոսաց եւ Քահանայից, զոր ի բուն Մաշտոցէն մերմէ առեալ, սրբագրեալ եւ կարգաւորեալ տեառն Սիմէօնի գերերջանիկ եւ գիտնական կաթուղիկոսի ամենայն Հայոց, ետ տպագրել մեծաւ զգուշութեամբ, ինքնին իսկ լինելով վերահասու. ի փառս Աստուծոյ եւ ի հեշտութիւն եւ ի գիւրութիւն կատարողաց սոյնոյ սրբազան կարգիս, զոր յառաջ կարի դժուարութեամբ եւ տաժանմամբ առնէին: Ի թուոջ փրկչին ՌՉՀԷ. եւ ի մերում թուոջ ՌՄԻԶ., ի Սուրբ աթոռս Էջմիածին, ի տպարանի Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ», Մանգա., հա. Ա., էջ 509-10, Հմր 679:*
14. *Մաշտոց, Կ. Պոլիս, տպ. Յովհաննէսի եւ Պօղոսի, 1784 թէ 1788 (?). նկրգր՝ ըստ Ա. Ղազիկեան, Մանգա., հա. Ա., էջ 1786, 1788 եւ Տ. Պալեան, ՀԱ, 1897, էջ 269: Մանգա., հա. Ա., էջ 552, Հմր 742:*
15. *Սուրբ գիրք որ կոչի Մաշտոց Ձեռաց... Կ. Պոլիս, տպ. Յովհաննէսի եւ Պօղոսի, 1785, 404 էջ, գրագաշար՝ 12,5x8: Տիտղ.՝ «Սուրբ գիրքս որ կոչի Մաշտոց. Պարունակէ յինքեան զոմանս սրբազան արարողութիւնս Հայաստանեայց եկեղեցւոյ: Տըպեցեալ ի Կոստանդնուպօլիս քաղաքի, հրամանաւ նորին վերակեղեցւոյ: Տըպեցեալ ի Կոստանդնուպօլիս քաղաքի, հրամանաւ նորին վերադիտողի տեառն Զաքարիայ ազգասէր եւ աստուածարան վարդապետի եւ արքեպիսկոպոսի, ի տպարանի Յօհաննիսի եւ Պօղոսի: Օգնեա՛, ամենակարող Տէր», Մանգա., հա. Ա., 570, Հմր 757:*
16. *Մաշտոց գիրք կամ ծիսարան, Տրիեստ, տպ. Մխիթարեան, 1790, 4+232= 236 էջ, գրագաշար՝ 17,2x10,2: Տիտղ.՝ «Մաշտոց գիրք կամ Ծիսարան. Ըստ արարողութեան Հայաստանեայց եկեղեցւոյ: Համառօտեալ ըստ հին, եւ ընտիր ձեռագրաց: Յորում աւանդին կանոնք զգուշութեամբ եւ ըստ կարգի մատակարարելոյ զսուրբ խորհուրդս Մկրտութեան, Դրոշմի, Պսակի, Վերջին Օծման եւ Թաղման ննջեցելոց: Տպագրեալ յամի Տեառն 1790 եւ ի Հայ-*

կազեան թուականութեանս ՌՄԼԹ., ի Թրեստ, ի տպարանի հարց Մխիթարեանց, հրամանաւ եւ արտօնութեամբ Կայսերական հրովարտակին», Մանգա., հա. Ա., էջ 643, Հմր 844:

17. *Սուրբ գիրքս որ կոչի Մաշտոց Ձեռաց, Կ. Պոլիս, տպ. Ստեփանոս Պետրոսեանի, 1792, 384 էջ, գրագաշար՝ 12,4x8,3: Տիտղ.՝ «Սուրբ Գիրքս որ կոչի Մաշտոց. Պարունակէ յինքեանն զոմանս սրբազան արարողութիւնս Հայաստանեայց եկեղեցւոյ: Տպեալ հրամանաւ տեառն/ Զաքարիայ ազգասէր պատրիարգի, ի Կոստանդնուպօլիս, ի տպարանի Պետրոսեան Ստեփաննոսի, ի Մատթէոս դպրէ», Մանգա., հա. Ա., էջ 658-9, Հմր 865:*
18. *Գիրք կոչեցեալ Մաշտոց յանուն սրբոյն Մաշտոցայ, Էջմիածին, առանց տպարանի յիշատակութեան, 1794, ՁԸ. (88) էջ: Ա. տիտղ՝ «Գիրք կոչեցեալ Մաշտոց, յանուն սրբոյն Մաշտոցայ երկնակենցաղ եւ իմաստուն վարդապետին մերոյ՝ յօրինողի սորին: Որ է Ցուցակ բազմաց սրբաբար կարգաց եւ արարողութեանց սրբոյ եկեղեցւոյս Հայաստանեայց»: Բ. տիտղ.՝ «Մաշտոց գիրք. յորում պարունակին կարգք եւ խրատք կատարման եօթեանց սրբազանից խորհրդոց եկեղեցւոյ եւ այլ կանոնք օրհնութեանց ի վերայ զանազան իրաց, որպէս՝ Խաչի, եկեղեցւոյ եւ այլոց: Արարեալք եւ կարգեալք ըստ կիսոյն ի սրբոյ Լուսաւորչէն մերմէ եւ յայլոց նախնեաց աստուածարեալ հարցն սրբոց, եւ ըստ կիսոյն յօրինեալք ի հոգելից Հայրապետացն Իսահակայ եւ Մեսրոպայ եւ յաշակերտաց նոցին՝ մերոցս թարգմանչաց, եւ բնաւքն լրացուցմամբ առ ի նոցունց սահմանեալք յեկեղեցիս Հայաստանեայց: Ապա ի մի գիրս ժողովեցեալք յերանաշնորհ վարդապետէն մերմէ ի սրբոյն Մաշտոցայ Հայրապետէն, եւ զկնի՝ յոմանց հանճարամիտ բանասիրաց եւ եւս ճոխացուցեալ պատշաճական երգօք եւ ինչ ինչ արարողութեամբք: Հուսկ յետոյ եւ ի ձեռն զգուշաւոր գիտնականաց ոմանց ըստ մասին մասին յապաւեցեալ յաւելորդացն բառից եւ բանից՝ եւ վայելչագոյն եւս կարգադրեցեալ: Իսկ նարդենիս համեմատութեամբ ընտիր օրինակաց եւ/ կարեւոր զգուշութեամբ տպագրեցեալ ի Սուրբ Էջմիածին, հրամանաւ տեառն Ղուկասու սրբազան կաթուղիկոսի ամենայն Հայոց, ի չորեքտասաներորդում ամի Հայրապետութեան նորին, յամի փրկչին 1794 եւ ի թուականիս Հայոց ՌՄԽԴ.», Մանգա., հա. Ա., էջ 699-700, Հմր 910:*
19. *Գիրք մեծ Մաշտոց կոչեցեալ, յորում հաւաքեալ աւանդին ըստ մեծի մասին կարգք եւ կանոնք արարողութեան Հայաստանեայցս սուրբ եկեղեցւոյ, Կ. Պոլիս, Քիւրքճի խան, տպ. Պօղոս Յովհաննիսեանի (Արապեան), 1807, 426 էջ, գրագաշար՝ 19,3x24: Մանգա., հա. Բ., Հմր 107:*
20. *Կանոնական կոնդակ հարսանեաց, յորում աւանդին 29 կանոն բարեկարգութեան, Կ. Պոլիս, տպ. «Ս. Աստուածածնի» (Մայր դպրատան), 1811, 19*

էջ. նկրգր. ըստ՝ Զ. Մատ. 291-2, Ա. Ղազիկեան, Մոնգտ., հտ. Ա., 1239-40, Մոնգտ., հտ. Բ., Հմր 163:

21. Ծիսարան, որ կոչի Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ եկեղեցւոյս Հայոց... նորոգ սրբագրութեամբ ըստ հնագոյն եւ ընտիր օրինակաց ի տիպ արձանացեալ, Կ. Պոլիս, Քիւրքճի խան, տպ. Պօղոս Արապեանի, 1814, 7,2x13. 184+243=427 էջ: Մոնգտ., հտ. Բ., Հմր 215:

22. Ծիսարան, որ կոչի Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ եկեղեցւոյս Հայոց... նորոգ սրբագրութեամբ ըստ հնագոյն եւ ընտիր օրինակաց ի տիպ արձանացեալ վերստին, Կ. Պոլիս, Օրթագիւղ, ի տպարանի Արապեանն Պօղոսի, Ապուչնխցւոյ եւ երից որդւոց իմոց՝ Աստուածատրոյ, Գէորգայ եւ Գալուստի, 1824, 8,5x13. 184+240=424 էջ, Մոնգտ., հտ. Բ., Հմր 464:

23. Մաշտոց. Արարողութիւնք պաշտամանց եկեղեցւոյ Հայաստանեայց ըստ կարգաւորութեան սուրբ հարցն մերոց. բազմաթիւ եւ հնագիր օրինակաց իրր յիսնից, նաեւ հնագոյն երկաթագիր ձեռագրի, Վենետիկ, Ս. Ղազար, 1831, 8,3x15,5. 12+726+20 էջ: Մոնգտ., հտ. Բ., Հմր 699:

24. Մաշտոց. Հատընտիր հատուածմամբ հանեալ ի Մեծ Մաշտոցէն Յունաց, որ կոչի Էֆխոլոյիօն. Նորոգ թարգմանեալ եւ սրբագրեալ աշխատասիրութեամբ Անաստասեայ մեծիմաստ վարժապետի Յունաց եւ պատուելի Գրիգոր դպրի Փէշտըմալճեան (Մաշտոց Յունաց), Կ. Պոլիս, Օրթագիւղ, տպ. Պօղոս Արապեան Ապուչեխցւոյ, 1831, 9x16. 430 էջ, Մոնգտ., հտ. Բ., Հմր 706:

25. Ծիսարան, որ կոչի Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ եկեղեցւոյ Հայոց... նորոգ սրբագրութեամբ ըստ հնագոյն եւ ընտիր օրինակաց ի տիպ արձանացեալ վերստին, Կ. Պոլիս, Օրթագիւղ, ի տպարանի Պօղոս Արապեան Ապուչեխցւոյ, 1834, 7,5x13,5. 160+210=370 էջ: Մոնգտ., հտ. Բ., Հմր 816:

26. Գիրք որ կոչի Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ եկեղեցւոյս Հայաստանեայց, Էջմիածին, 1836, 447 էջ 8,5x12,5.: Մոնգտ., հտ. Բ., Հմր 877:

27. Մաշտոց. Արարողութիւնք պաշտամանց եկեղեցւոյ Հայաստանեայց ըստ կարգաւորութեան սրբոց հարցն մերոց. Բաղդատութեամբ բազում ընտիր օրինակաց, Երկասիրութեամբ Տէր Մարգարէ Տէր-Կարապետեան, Կալկաթա, տպ. Մարգասիրական ճեմարանի, 1836, Ը.+404+2 էջ, Մոնգտ., հտ. Բ., Հմր 879:

27ա. Կարգ թաղման կարգաւորաց, այսինքն՝ հայրապետաց, եպիսկոպոսաց եւ քահանայից, հետեւմամբ օրինակին տպագրելոյ ի Սուրբ աթոռն Էջմիածին,

կալկաթա, տպ. Մարգասիրական ճեմարանի, 1836. Զ+261+1 էջ, գրադաչտը՝ 9x17. Նախորդի (տե՛ս) մաս-չարունակութիւնն է, առանձին է տպուել գրքի օգտագործումը դիւրացնելու համար: Մոնգտ., հտ. Բ., Հմր 878:

28. Մաշտոց. Արարողութիւնք պաշտամանց եկեղեցւոյ Հայաստանեայց, Վենետիկ, Ս. Ղազար, 1839. 8+726+20 էջ, 8,2x15,4: Մոնգտ., հտ. Բ., Հմր 970:

29. Մաշտոց. Արարողութիւնք պաշտամանց եկեղեցւոյ Հայաստանեայց. Տպագրեալ ըստ կարգաւորութեան նախնեաց մերոց հարց, Վենետիկ, Ս. Ղազար, 1840. 8+726+20 էջ, 8,3x15,5: Մոնգտ., հտ. Բ., Հմր 1025:

30. Ծիսարան, որ կոչի Մաշտոց, Շուշի, տպ. «Վիճակաւոր առաջնորդին Ղարաղու բարձր սրբազան մետրոպոլտին Բաղտասարայ», 1840. 500+2 էջ, 7,5x14: Մոնգտ., հտ. Բ., Հմր 1063:

31. Մաշտոց. կանոնով մկրտութեան... Ձրի պարգեւ մաքրակրօն քահանայից նուիրեալ, Երուսաղէմ, տպ. Ս. Յակոբեանց, 1843. Ե+94 էջ, 9x13,5: Մոնգտ., հտ. Բ., Հմր 1252:

32. Ծիսարան, որ կոչի Մաշտոց. Նորոգ սրբագրութեամբ ըստ հնագոյն եւ ընտիր օրինակաց վերստին տպագրեալ, Կ. Պոլիս, Օրթագիւղ, տպ. Պօղոս Արապեանի, 1848. 192+220 = 413 էջ, 8,3x13,5: Մոնգտ., հտ. Բ., Հմր 1518:

33. Մաշտոց. Արարողութիւն պաշտամանց եկեղեցւոյ Հայաստանեայց (Համառօտ), Կ. Պոլիս, տպ. Յովհ. Միւհենթսեանի, 1849. նկրգր.՝ ըստ Զարբհ., Մոնգտ., էջ 404 եւ Ա.Ղազիկեան, Մոնգտ., հտ. Ա., էջ 1796: Մոնգտ., հտ. Բ., Հմր 1591

34. Մաշտոց. Արարողութիւնք պաշտամանց եկեղեցւոյ Հայաստանեայց. Տպագրեալ ըստ կարգաւորութեան նախնեացն մերոց հարց. Հրամանաւ վսեմափայլ կարդինալին Յ. Փ. Ֆրանսոնեայ՝ նախագահի Ժողովոյն քարոզութեան ուղղափառ հաւատոյ, Իէ. տիպ, Կ. Պոլիս, տպ. Յովհաննէս Միւհենթսեանի. Ա. Ղազիկեան, Մոնգտ., հտ. Ա. էջ 1796 եւ Զարբհ. Մոնգտ., էջ 287: - Մոնգտ., հտ. Գ., Հմր 118

35. Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ եկեղեցւոյս Հայոց, Կ. Պոլիս, տպ. Յովհաննէս Միւհենթսեանի, 1857. 460 էջ, 12x7: Մոնգտ., հտ. Գ., Հմր 542:

36. Ծիսարան, որ կոչի Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք առաքելական սուրբ եկեղեցւոյս Հայաստանեայց... 2րդ տպագր., Շուշի, տպ. Ս. Էջմիածնի, 1858, 502 էջ. 12x6: Մոնգտ., հտ. Գ., Հմր 632:

37. Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ եկեղեցւոյս Հայոց, Իթ. տիպ., Շուշի, 1858, 502 էջ. նկրգր.՝ ըստ Ա. Ղազիկեան, մոնգտ., հտ. Ա., 1797 (երեւի չփոթ ընդ նախորդի): Մոնգտ., հտ. Գ., Հմր 668

38. Փոքր Մաշտոց ի պէտս քահանայից. Վաղարշապատ, տպ. Ս. Էջմիածնի, 1870-ՌՅԺԹ. 339 էջ, 10x8: Մանգտ., հտ. Գ., Հ՝ր 2119:

39. Կանոն ձեռնադրութեան եւ օծման կաթողիկոսի եւ Հայրապետի ամենայն Հայոց, Վաղարշապատ, տպ. Ս. Էջմիածնի, 1876, ՌՅԻԵ., 21 էջ, 20x12: Մանգտ., հտ. Գ., Հ՝ր 2964:

40. Մաշտոց ձեռնադրութեան եպիսկոպոսի բուն ծիսից եւ արարողութեանց առաքելական եւ ուղղափառ եկեղեցւոյ Հայաստանեայց, Վաղարշապատ, տպ. Ս. Էջմիածնի, 1876, ՌՅԻԵ., 46 էջ, 23x17: Մանգտ., հտ. Գ., Հ՝ր 2985:

41. Մաշտոց ձեռնադրութեան կղերիկոսաց, սարկաւագաց եւ քահանայից, Վաղարշապատ, տպ. Ս. Էջմիածնի, 1876, ՌՅԻԵ., 118 էջ, 20x11: Մանգտ., հտ. Գ., Հ՝ր 2986:

42. Մաշտոց կամ ծիսարան. Ծիսարան, որ կոչի Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք առաքելական սուրբ եկեղեցւոյ Հայոց. Ի հայրապետութեան Ս. Էջմիածնի Տ. Տ. Գէորգայ Դ. վեհափառ կաթողիկոսի ամենայն Հայոց, հրամանաւ պատրիարքի Սրբոյ Երուսաղէմայ Տ. Եսայեայ սրբազան արքեպիսկոպոսի, եւ ի պատրիարքութեան Կ. Պոլսոյ Տ. Ներսէսի սրբազան արքեպիսկոպոսի, Երուսաղէմ, տպ. Ս. Յակոբեանց, 1879. 512+2 էջ, 11,5x7: Մանգտ., հտ. Գ., Հ՝ր 8523:

43. Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս, ըստ սահմանադրութեան սուրբ եկեղեցւոյ Հայաստանեայց. Ի ժամանակս թէմական կառավարութեան առաջնորդական գործոց վիճակին Ղարաբաղու բարձր սրբազան տեառն Գէորգ եպիսկոպոսի Վեհապետեան եւ ասպետի, Լ.Ա. տիպ, Երուսաղէմ, 1879. նկրգր.՝ ըստ Ա. Ղազիկեան, Մանգտ., հտ. Ա., էջ 1797: Մանգտ., հտ. Գ., Հ՝ր 3389:

44. Մաշտոց Հայաստանեայց ուղղափառ եկեղեցւոյ, Վիեննա, տպ. Մխիթարեան, 1880. 762+12 էջ, 11x7: Մանգտ., հտ. Գ., Հ՝ր 3608:

45. Կանոն սրբոյ Մկրտութեան ըստ կարգաւորութեան հայկական ուղղափառ եկեղեցւոյ եւ Խոստովանութիւն հաւատոյ ի Ներսիսէ Շնորհալւոյ եւ թղթակցութիւնք նորին ընդ ինքնակալին Յունաց Մանուէլի ծիրանածին Կոմնինոսի եւ Միքայէլի տիեզերական պատրիարքի, Թարգմ. ի հայկ. ի հելլէն բարբառ Տիմոթէոսի Ա. Զոլաքեան, Կ. Պոլիս, տպ. Արամեանի, 1881. 9+Դ+D+83+5 = 105 էջ, 17x10: Մանգտ., հտ. Գ., Հ՝ր 3775:

46. Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ եկեղեցւոյ Հայոց, Բ. տպագր., Երուսաղէմ, տպ. Ս. Յակոբեանց, 1886. 512 էջ, 12x7.5: Մանգտ., հտ. Գ., Հ՝ր 4713:

47. Կանոն օրհնութեան սրբալոյս Մեռոնին, Վաղարշապատ, տպ. Ս. Էջմիածնի, 1890, ՌՅՂ., 24 էջ, 22x17: Մանգտ., հտ. Գ., Հ՝ր 5480:

48. Կարգ թաղման կարգաւորաց, այսինքն՝ հայրապետաց, եպիսկոպոսաց եւ քահանայից, զոր ի բուն Մաշտոցէն մերմէ առեալ, սրբագրեալ եւ կարգաւորեալ սրբազան տեառն Սիմէոնի գերերջանիկ եւ գիտնական կաթողիկոսի ամենայն Հայոց, եւ տպագրեալ մեծաւ զգուշութեամբ՝ ինքն իսկ լինելով վերահասու... 2րդ տպագր., Վաղարշապատ, տպ. Ս. Էջմիածնի, 1892, ՌՅՂԱ., 214 էջ, 18,5x11,5: Մանգտ., հտ. Գ., Հ՝ր 6055:

49. Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ եկեղեցւոյ Հայոց, Լ.Դ. տիպ., Էջմիածի՞ն, 1892. նկրգր.՝ ըստ Ա. Ղազիկեան, Մանգտ., հտ. Ա., էջ 1798: Մանգտ., հտ. Գ., Հ՝ր 6089:

50. Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ եկեղեցւոյ Հայոց, 2րդ տպագր., Վաղարշապատ, տպ. Ս. Էջմիածնի, 1894, ՌՅՂՔ., 853 էջ, 12x9: Մանգտ., հտ. Գ., Հ՝ր 6657:

51. Մաշտոց. Կարգ թաղման կարգաւորաց, այսինքն՝ հայրապետաց, եպիսկոպոսաց եւ քահանայից, ըստ ամենայնի համաձայն Մայր Մաշտոցի. Ի յիշատակ ծնողաց իւրոց Միրզայի եւ Նարկիզի եւ տպագրել Տ. Անդրէաս վարդապետ Միրզայեան Բաղիշեցի՝ միաբան Ս. Ուխտիս., Երուսաղէմ, Տպ. Սրբոց Յակովբեանց, 1896. 360 էջ, 12x7: Մանգտ., հտ. Գ., Հ՝ր 7171:

52. Մաշտոց կամ ծիսարան, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան եկեղեցւոյ Հայոց., Գ տպագր. Երուսաղէմ, Տպ. Սրբոց Յակովբեանց, 1896, 512 էջ:

53. Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ եկեղեցւոյ Հայոց, Դ. տպագր. Երուսաղէմ, Տպ. Սրբոց Յակովբեանց, 1901, ՌՅԱ., 510+2 էջ, 13x7, 171 գծափակ էջ, մաս 1՝ էջ 1-220, մաս 2՝ էջ 221-510: Մանգտ., հտ. Դ., Հ՝ր 137:

54. Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ եկեղեցւոյ Հայոց, Երրորդ տպագր., Վաղարշապատ, տպ. Ս. Էջմիածնի, 1905, ՌՅԱԳ., 805 էջ, 12,5x7: Մանգտ., հտ. Դ. Հ՝ր 1553:

55. Մաշտոց Հայաստանեայց ուղղափառ եկեղեցւոյ, Վիեննա, տպ. Մխիթարեան, 1905, 736, 12 էջ (տարբեր՝ 1-12 էջակալմամբ «Դաւանութիւն կաթողիկէ հաւատոյ»). 15x8: Մանգտ., հտ. Դ., Հ՝ր 1552:

56. Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ եկեղեցւոյ Հայոց. Ե տպագր. Երուսաղէմ, Տպ. Սրբոց Յակովբեանց, 1933, 540 էջ:

57. Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ եկեղեցւոյ Հայոց., Զ տպագր. Երուսաղէմ, Տպ. Սրբոց Յակովբեանց, 1961, 623 էջ:

58. Կանոն ձեռնադրութեան եպիսկոպոսաց: Մաշտոց ձեռնադրութեան եպիսկոպոսաց ըստ ծիսից եւ արարողութեանց առաքելական եւ ուղղափառ եկեղեցւոյ Հայաստանեայց: Ըստ վաղարշապատի «Կանոն ձեռնադրութեան եպիսկոպոսաց 1876թ. երուսաղէմ, 1971, մեքենագիր 19 էջ:

59. Ձեռնադրութեան Մաշտոց. վերամշակուած ծրագիր, պատրաստուած եպս. Ժողովի յանձնախմբին կողմէ. Երուսաղէմ, 1973, մեքենագիր 32 էջ:

60. Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ Եկեղեցւոյս Հայոց. Երուսաղէմ, Տպ. Սրբոց Յակովբեանց, 1977, 439 էջ:

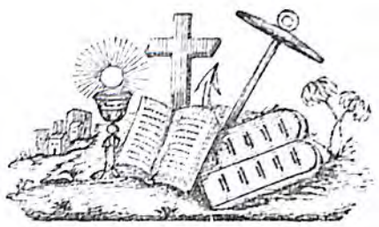
61. Ձեռնադրութեան Մաշտոց: Վերամշակուած ծրագիր պատրաստուած եպս. Ժողովի յանձնախմբին կողմէ. Երուսաղէմ, 1973, 32 մեքենագիր էջ:

62. Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ Եկեղեցւոյս Հայոց. Երուսաղէմ, Տպ. Սրբոց Յակովբեանց, 1977, 439 էջ:

63. Կանոն օրհնութեան սրբոյ միւռոնի, 1905 (նկգր. ըստ՝ Ա. Ղազիկեան, Մանգա., հա. Ա. 1225 «կը պակսի ամէն ինչ, էջմիածնի տպագր. կը թուի») - Մանգա., հա. Դ., Հ^{մր} 1512:

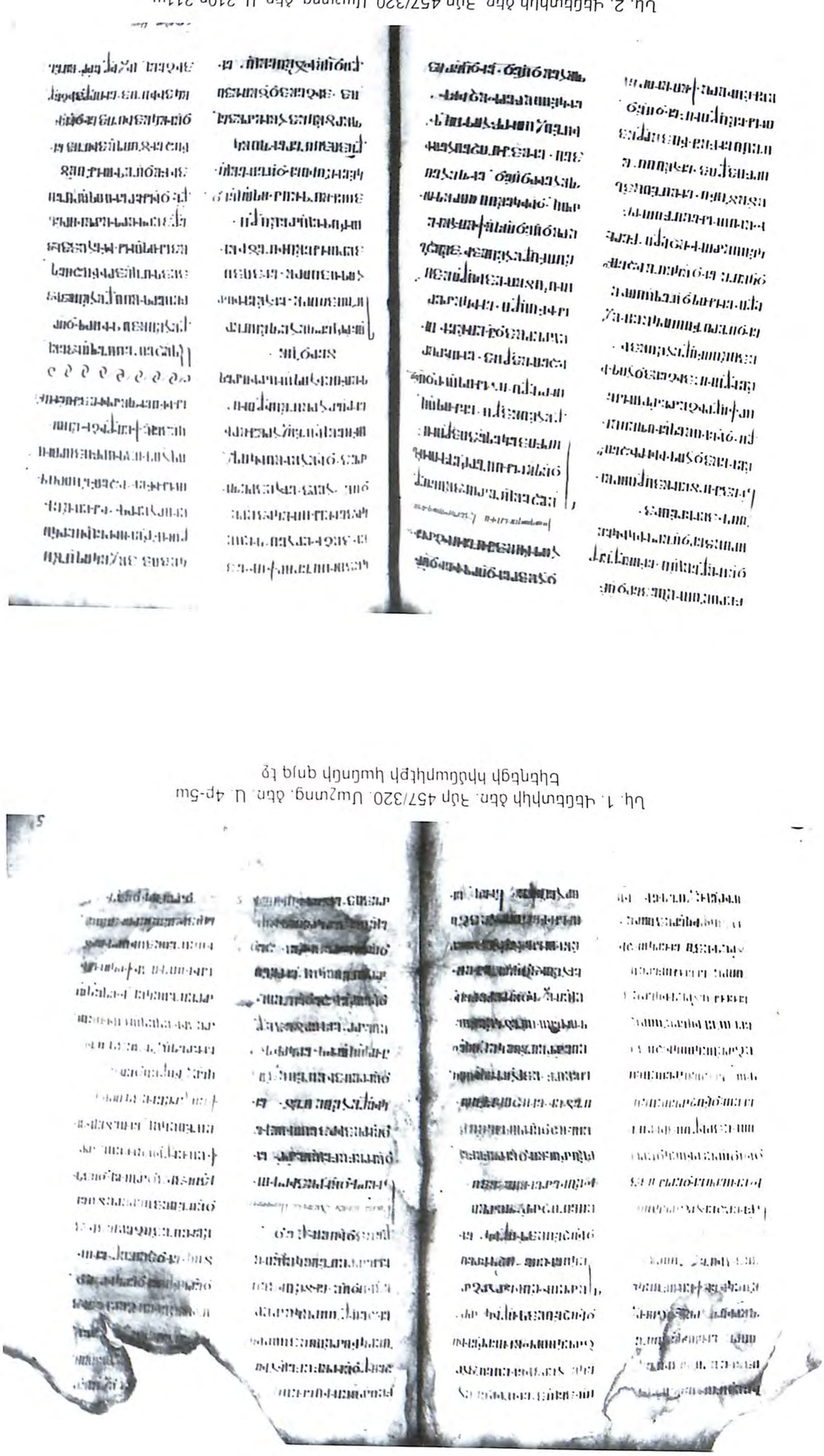
64. Կանոն Ս. Միւռոնի օրհնութեան հանդիսի 30 սեպտեմբեր 1912 ամի, Վաղարշապատ, 1912, 4 էջ, 19x10: Մանգա., հա. Դ., Հ^{մր} 4790:

65. Մաշտոց, յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնք ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ Եկեղեցւոյս Հայոց, Թեհրան, 2008, ԺԷ+729 էջ:

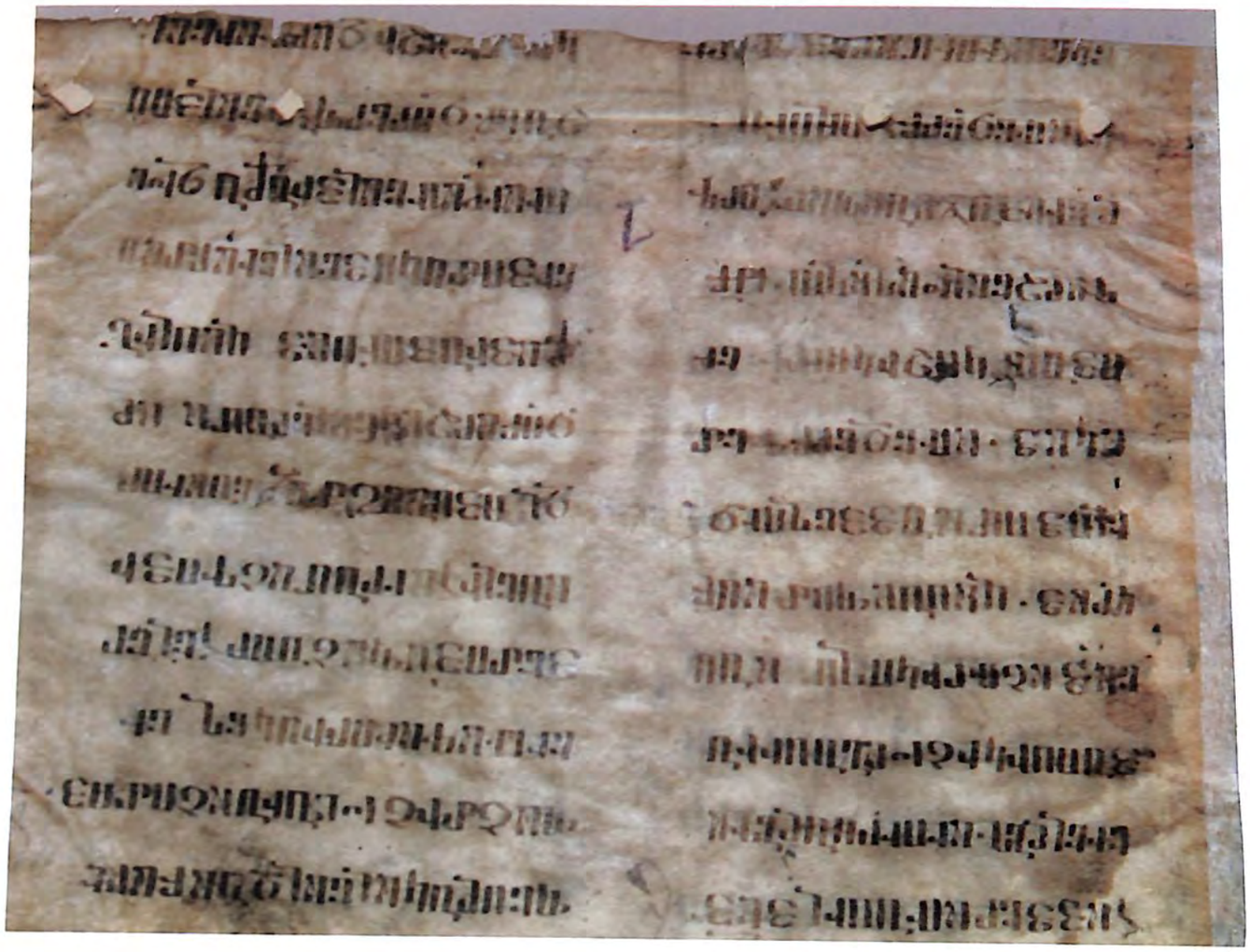

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐ

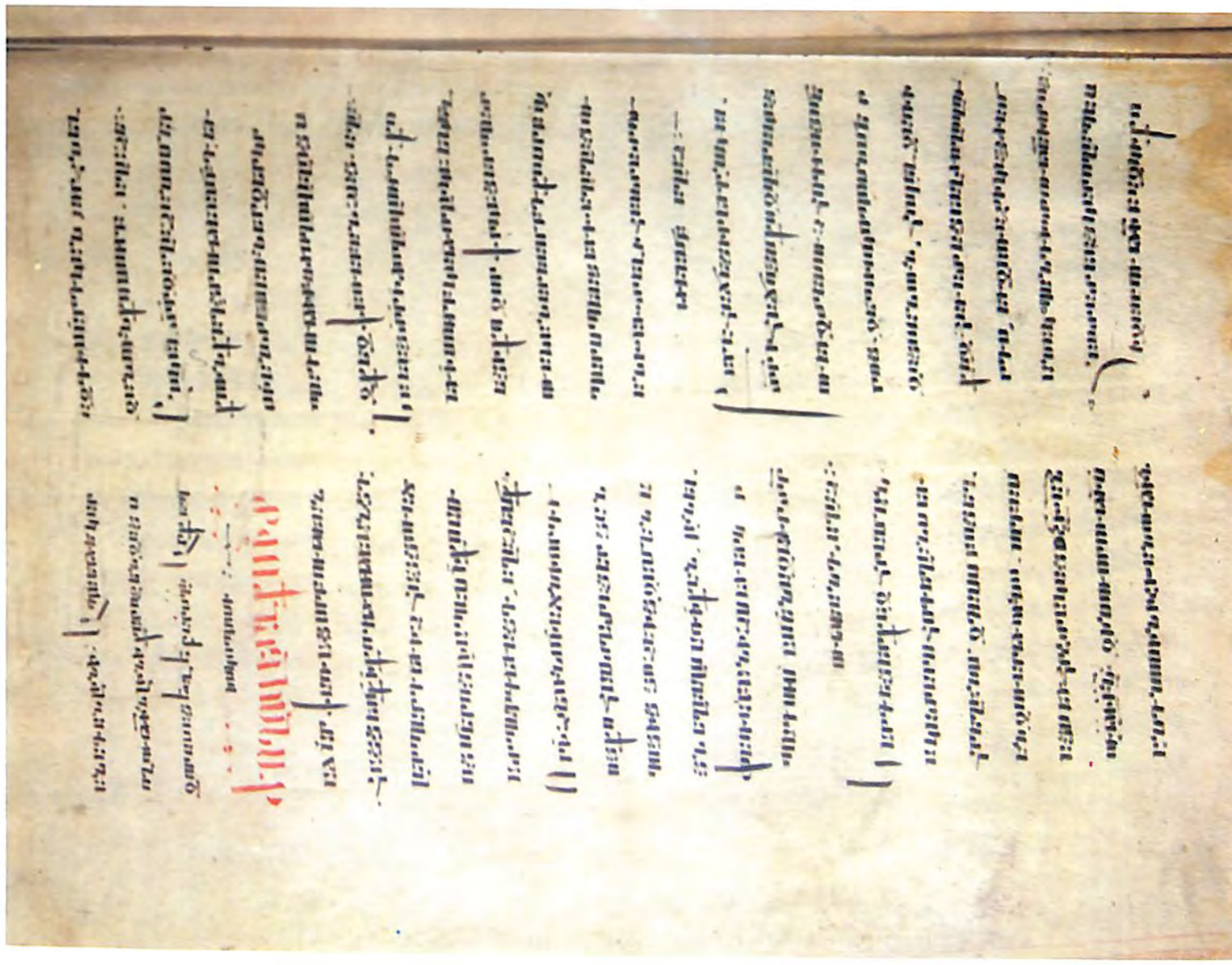
Նկ. 2. Վեճերտիկի ձեռ. Ղմ 457/320. Մաշտոց, ձեռ. Ա. 210բ-211ա
Քահանայության կանոնի գոյց եղ գոյն յիշատակության հանդերձ.

Նկ. 1. Վեճերտիկի ձեռ. Ղմ 457/320. Մաշտոց, ձեռ. Ա. 4բ-5ա
Եկեղեցի հիմնադրելի կանոնի գոյց եղ

Նկ. 4. Աշտոցեան Մատենադարանի ձեռ. Հմր 1193. ԺԲ. դ., էջ 1ա.
Աշտոց Կաթողիկոսի Վարք.

Նկ. 3. Աշտոցեան Մատենադարանի ձեռ. Հմր 1001. Աշտոց. 15բ
Եկեղեցիօրհնէքի կաճոնի մի էջ

Նկ. 5. Մաշտոցեան Մատենադարանի ձեռ. Հմր 945. Մաշտոց, Լիմ, ՋՁԲ. - 1533, գրիչ Յուսէփ աբղ Ախթամարցի, ստացող Ջանազիզ, Յովանէս. 6բ Հիմնարկէք եկեղեցւոյ

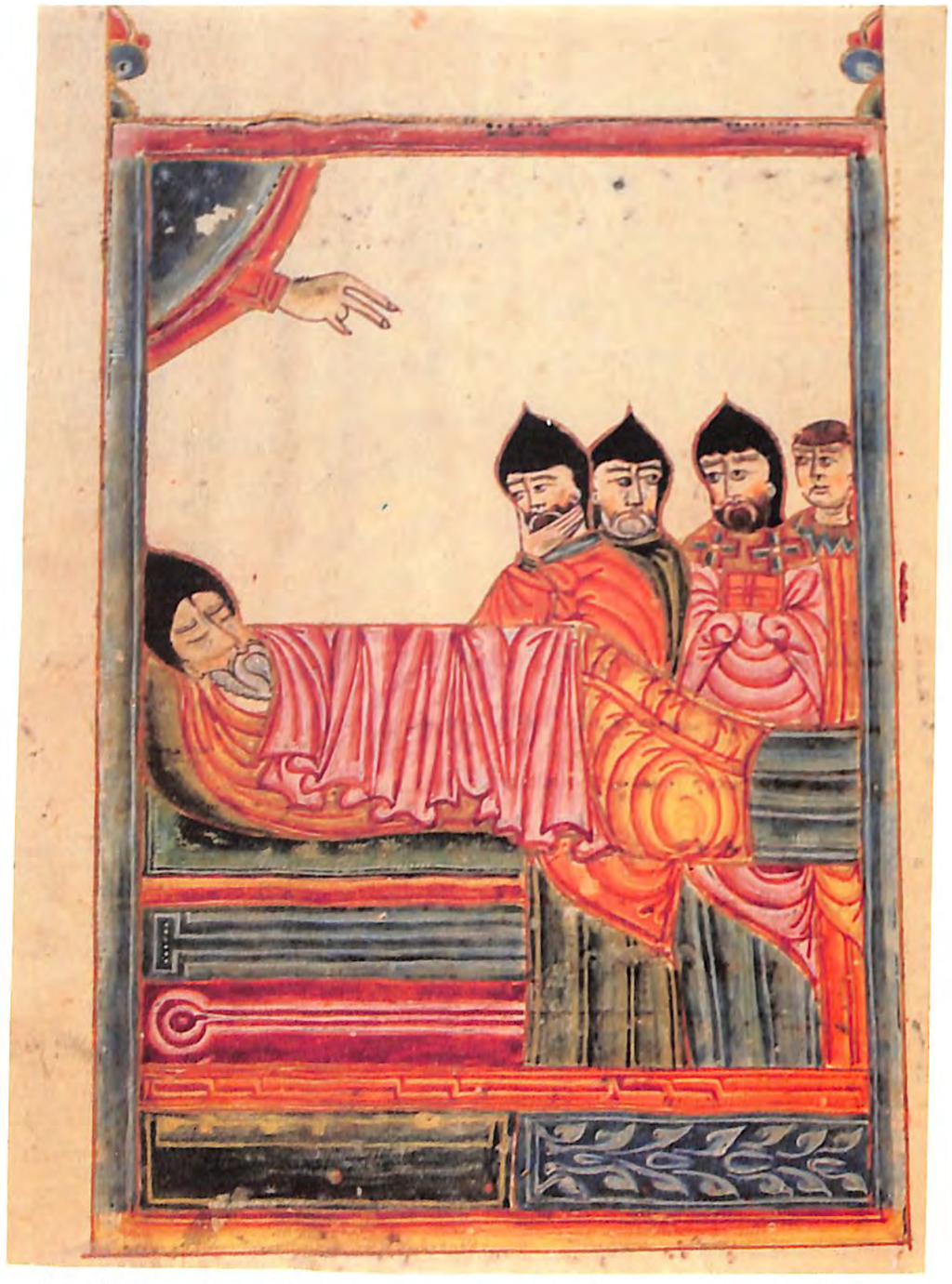
Նկ. 6. Մաշտոցեան Մատենադարանի ձեռ. Հմր 945. Մաշտոց, Լիմ, ՋՁԲ. - 1533, գրիչ Յուսէփ աբղ Ախթամարցի, ստացող Ջանազիզ, Յովանէս. 197բ Ջեռնադրութիւն քահանայի

Նկ. 7. Մաշտոցեան Մատենադարանի ձեռ. Հմր 961. Մաշտոց, Կամախ գիւղ (Բաղէշ) ՌԻԶ. - 1577 թ., գրիչ Ներսէս, ծաղկող Վարդան Բաղիշեցի, ստացող Խոջա Միրաք. 236բ
Չեռնադրութիւն քահանայի

Նկ. 8. Մաշտոցեան Մատենադարանի ձեռ. Հմր 970. Մաշտոց, ԺՉ. դ., գրիչ Կարապետ քհյ. 88բ
Չեռնադրութիւն կղերիկոսի

Նկ. 9. Մաշտոցեան Մատենադարանի ձեռ. Հմր 970. Մաշտոց, ԺՋ. դ.,
գրիչ Կարապետ քհյ. 283բ
Քահանայաթաղ

Նկ. 10. Մաշտոցեան Մատենադարանի ձեռ. Հմր 953. Մաշտոց, Ըսպահան,
Ռ�ճՈՃԵ. - 1651-1656, գրիչ Աղամալ, Խաչատուր, Յոհան քհյ. Տաթեւացի,
ծաղկող Հայրապետ, ստացող Խօջասար. 171բ
Մկրտութիւն Քրիստոսի

Նկ. 11. Մաշտոցեան Մատենադարանի ձեռ. Հմր 953. Մաշտոց, Ըսպահան, Ռճ-ՌճԵ. - 1651-1656, գրիչ Աղամալ, Խաչատուր, Յոհան քհյ. Տաթեւացի, ծաղկող Հայրապետ, ստացող Խօջասար. 203բ
Օրհնութիւն պսակի

Նկ. 12. Մաշտոցեան Մատենադարանի ձեռ. Հմր 953. Մաշտոց, Ըսպահան, ՌճՈճԵ. 1651-1656, գրիչ Աղամալ, Խաչատուր, Յոհան քհյ. Տաթեւացի, ծաղկող Հայրապետ, ստացող Խօջասար. 498բ
Քահանայաթաղ

Նկ. 13. Մաշտոցեան Մատենադարանի ձեռ. Հմր 962. Մաշտոց, Արծէշ, ՋՀԹ. 1530 թ., գրիչ Յովանէս, ծաղկող Գրիգորիս կթղ. Աղթամարցի, ստացող Սօլթանխոջա. 80բ
Չեռնադրութիւն կղերիկոսաց

Նկ. 14. Մաշտոցեան Մատենադարանի ձեռ. Հմր 962. Մաշտոց, Արծէշ, ՋՀԹ. - 1530 թ., գրիչ Յովանէս, ծաղկող Գրիգորիս կթղ. Աղթամարցի, ստացող Սօլթանխոջա. 250բ
Քահանայաթաղ

ՄԱՅՐ ՄԱՇՏՈՑ

ՀԱՏՈՐ Ա

ԳԻՐՔ Ա

ԸՍՏ ՀՆԱԳՈՅՆ ԵՐԿԱԹԱԳԻՐ ՁԵՌԱԳՐԵՐԻ ԵՒ ՀԱՄԵՄԱՏՈՒԹԵԱՄԲ
ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉ ՄԱՏԵԱՆԻ, ԲՆԱԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆՈՆԱՑԱՆԿԱՅԻՆ
ՅԱՒԵԼՈՒԱԾՈՎՔ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԵԱՄԲ ԳԵՈՐԳ ՏԷՐ-ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Հրատարակչութեան տնօրէն Նաթան եպս. Յովհաննիսեան

Սրբագրիչ Սուսաննա Նահապետեան

էջադրումը Ղեւոնդ քահանայ Մայիլեանի

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾԻՆ - 2012

Չափսը՝ 70x100 1/16, թուղթը՝ 80 գ.,
կազմը՝ կոշտ, ծավալը՝ 920 էջ+16 էջ ներդիր,
տպաքանակը՝ 300:

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՏՊԱՐԱՆ